F12.7

LISIÄ SUOMEN VIRALLISEEN TILASTOON.
BIDRAG TILL FINLANDS OFFICIELLA STATISTIK.

XI.

LÄÄKINTÖLAITOS.

UUSI JATKO 25.

LÄÄKINTÖHALLITUKSEN KERTOMUS VUODELTA 1908.

MEDICINALVERKET.

NY FÖLJD 25.

MEDICINALSTYRELSENS BERÄTTELSE FÖR ÅR 1908.

HELSINKI, 1910.
KEISARILLISEN SENAATIN KIRJAPAINO.

Tilastokirjasto
Statistikbiblioteket

Täten saa Lääkintöhallitus syvimmässä alamaisuudessa Teidän Keisarilliselle Majesteetillenne jättää kertomuksen Lääkintölaitoksesta Suomessa vuodelta 1908.

Härmed får Medicinalstyrelsen i djupaste underdånighet till Eders Kejserliga Majestät öfverlämna berättelse om Medicinalverket i Finland för år 1908.

RICHARD SIEVERS.

F. W. Westerlund.
L. W. Fagerlund.
O. v. Hellens.
Gust. Rud. Idman.
Werner Grenman.

Sisällysluettelo. — Innehållsförteckning.

I. Yleinen terveys- ja sairashoito. — Allmänna hälso- och sjukvården.
A. Yleiskatsaus piirilääkärien ilmoituksista tarttuvien tautien esiintymisestä piireissä. — Översikt af provinciallläkarenes uppgifter om smittosamma sjukdomars spridning inom distrikten ..... Refer. Med. rådet L. W. Fagerlund — pag. 2
B. Otteita piirilääkärien vuosikertomuksista. — Utdrag ur provinciallläkarenes årsberättelser ..... » » » » » — » 39
C. Otteita kaupunkien terveyshoitolautakuntain kertomuksista. — Utdrag ur de af städernas hälsovårdsnämnder afgifna årsberättelserna » » » » » — » 92
D. Otteita kunnanlääkärien vuosikertomuksista. — Utdrag ur kommunalläkarenes årsberättelser ..... » » » F. W. Westerlund — » 145
E. Toimenpiteitä koleravaaran johdosta. — Åtgärder med anledning af koleran ..... » » » L. W. Fagerlund — » 198
II. Suojelusrokottaminen. — Skyddskoppympningen ..... » » » » » — » 208
III. Sairashoitolaitokset. — Sjukvårdsinrättningarna.
Valtion sairashoitolaitokset ..... » Lääk. neuv. G. R. Idman — » 226
Yleisten sairashuoneitten lasaretiosastot ..... » » » » » — » 252
Veneeristen tautien osastot ja ylimääräiset veneeriset sairashuoneet .. » » » » » — » 338
Lapsenpäästölaitokset ..... » » » » » — » 349
Mielisairaslaitokset ..... » » » » » — » 358
Kuntien sairaalat ..... » » » F. W. Westerlund — » 378
Kertomus Takaharjun parantolan toiminnasta ..... » » » » » — » 384
Årsberättelse från Nummela sanatorium ..... » Med. rådet » » — » 389
Årsberättelse från Högsands sanatorium ..... » » » » » — » 403
Årsberättelse från Hemmet för fallandesjuka å Kervo ..... » » » » » — » 405
Terveyslähde- ja kylpylaitokset. — Brunns- och badanstalterna ..... » » » L. W. Fagerlund — » 408
Kertomus Suomen Voimistelu- ja Urheilu-Liiton toiminnasta ..... » Lääk. neuv. » » — » 412
IV. Kätilölaitos ..... » » » G. R. Idman — » 415
V. Rättsmedicin ..... » Med. rådet L. W. Fagerlund — » 420
VI. Apoteksväsendet ..... » Assessor W. E. Grenman — » 431
VII. Veterinärväsendet ..... » » Frih. O. v. Hellens — » 455
VIII. Läkarepersonalen ..... — » 486
IX. Medicinalstyrelsen ..... — » 491
Tabell-Bilagor ..... — » I

Tulirokon, lavantaudin, kurkkumädän ja kuristustaudin levenemistä Suomessa v. 1908 osoittavat kartat. — Kartor utvisande utbredning af skarlakansfeber, tarmtyfus, halsröta och strypsjuka i Finland år 1908.

Kartta osoittava ne paikkakunnat, joilla löytyy kolerasairashuone, koleratarkastusasema sekä ne rautatienosat, joilla koleravaunu sairashoitajattaren kanssa myötäseuraa junia. — Karta utvisande de orter, å hvilka finnes kolerasjukhus, kolera besiktningsstation samt de bansträckor, å hvilka tågen åtföljas af koleravagn med sjuksköterska.

A. Yhteenveto piirilääkärien ilmoituksista allamainittujen
A. Sammanställning af provinciallläkarenes uppgifter om nedanangifna

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Uudenmaan lääni. **Nylands län.**						
Helsingin piiri. *Helsingfors distrikt.*						
Askula	—	—	S	1, 2	—	—
Borgå landsf.	21	1, 3, 7, 10—12	S	1—5	19	2—4, 6, 9
Helsinge	53	1—4, 9—12	23	3, 10	10	2, 3, 6, 9, 10, 12
Mäntsälä	35	1, 4, 6, 7, 10-12	S	1—4	—	—
Nurmijärvi	16	3, 4, 6, 8	2	10	3	8
Pornainen	—	—	—	—	—	—
Pukkila	—	—	M	2—3	—	—
Sibbo	3	1, 7, 12	—	—	—	—
Tuusula	20	3, 6, 9—11	S	1—4, 6	1	9
Lovisan piiri. *Lovisa distrikt.*						
Anjala	4	6, 9	—	—	—	—
Artjärvi	—	—	—	—	—	—
Elimäki	35	7—12	M	1, 4, 5	—	—
Iitti	16	1, 2, 6, 9—11	M	1, 2, 4—6	2	6
Jaala	—	—	—	—	—	—
Lappträsk	2	7	M	4, 5	—	—
Liljendal	—	—	—	—	—	—
Mörskom	2	8	20	2	4	8
Orimattila	31	2, 5—12	S	2	1	10
Perno	5	2	—	—	25	11, 12
Strömfors	—	—	S	1	—	—

Huom. Sarekkeeseen I on merkitty taudin kohtausten lukumäärä, vaan kuin sitä ei kitsee suuren määrän kohtauksia sisältävä kulkutauti, M kulkutauti sisältävä pienemmän kuluessa tauti on ilmestynyt, merkitsemällä niiden järjestysnumerot 1, 2, 3 j. n. e.

Obs. I kolum I finnes antecknadt antalet fall af sjukdomen, men då detta ej ens S betecknar epidemi med stort antal fall, M sådan med mindre antal samt E enstaka fall. ningsnummer 1, 2, 3 etc.

tautien esiintymisestä piirilääkäripiireissä vuonna 1908.
sjukdomars förekomst inom provincialläkaredistrikten under år 1908.

Hinku-yskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
—	—	18	8, 9	7	2, 7	—	—	—	—
4	4, 7	24	7, 9, 10	5	1, 3, 7, 12	—	—	M	1—3, 11, 12
1	3	—	—	26	2, 3, 9—12	—	—	5	3, 11
7	4, 8	—	—	13	1, 4, 7, 8, 10, 11	—	—	M	1—3
—	—	—	—	11	1—3, 7	—	—	16	1—4, 6, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	5	7, 8, 10	—	—	—	—
—	—	S	8	—	—	—	—	E	1
—	—	S	2—4, 8	3	9, 12	—	—	E	1
—	—	—	—	1	5	—	—	—	—
—	—	—	—		—	—	—	—	—
—	—	—	—	12	1, 6, 7	—	—	—	—
M	1, 4, 6—8	—	—	4	1, 2, 5	—	—	2	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	4	1, 2, 4	—	—	—	—
—	—	—	—	1	11	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	6	M	8	14	2, 7, 9, 10	—	—	—	—
M	1	2	1	—	—	—	—	—	—
—	—	M	8	—	—	—	—	—	—

ole voitu tarkalleen määrätä käytetään siihen joku merkityksistä S, M eli E, joista S mermäärän semmoisia ja E yksinäisiä kohtauksia. Sarekkeessa II mainitaan kuukaudet, joitten

närmelsevis kunnat uppgifvas, användes någon af beteckningarna S, M eller E, af hvilka I kolum II angifvas månaderna, under hvilka sjukdomen förekommit, genom deras ord-

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Tammisaaren piiri. *Ekenäs distrikt.*						
Bromarf	47	3, 4	4	1	—	—
Degerby	8	2, 8, 10	—	—	—	—
Ekenäs landsf.	3	9	—	—	1	6
Ingå	20	2, 4, 5, 8	—	—	—	—
Karjalohja	—	—	M	5	—	—
Karis	9	4, 7	M	2	2	7
Pojo	—	—	—	—	—	—
Sammatti	—	—	—	—	—	—
Snappertuna	—	—	—	—	—	—
Tenala	—	—	M	4—6	—	—
Lohjan piiri. *Lojo distrikt.*						
Esbo	5	1, 8, 9	—	—	1	6
Kyrkslätt	1	11	1	12	—	—
Lohja	—	—	20	1—3	2	6, 7
Nummi	—	—	—	—	—	—
Pusula	—	—	2	6	—	—
Pyhäjärvi	—	—	—	—	—	—
Sjundeå	—	—	1	2	1	2
Vihti	—	—	—	—	—	—
Turun ja Porin lääni. **Åbo och Björneborgs län.** *Turun piiri.* *Åbo distrikt.*						
Eura	—	—	—	—	—	—
Kaarina	—	—	—	—	—	—
Kakskerta	—	—	—	—	—	—
Karinainen	—	—	—	—	—	—
Karuna	—	—	—	—	—	—
Koski	—	—	—	—	—	—
Kuusluoto	—	—	—	—	—	—
Lieto	—	—	—	—	—	—
Maaria	—	—	—	—	—	—
Marttila	—	—	—	—	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
4	3, 6	—	—	—	—	—	—	M	1—3
—	—	—	—	1	2	—	—	—	—
5	9	—	—	—	—	—	—	29	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	30	1—3
M	2—4, 10—12	—	—	—	—	—	—	M	1—4, 11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	28	1—3
5	4, 8	—	—	—	—	—	—	M	1, 2, 4
—	—	—	—	—	—	—	—	3	11
—	—	25	8, 9, 12	3	1, 2	—	—	S	1—3, 11
—	—	—	—	15	1, 2, 4, 5, 9, 10	—	—	M	1—3, 5, 6
—	—	—	—	1	5	—	—	E	1, 12
—	—	—	—	1	9	—	—	S	1, 2, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	4	1—3
—	—	—	—	1	1	—	—	M	1, 2, 4, 7
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
5	2	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
7	2, 3	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	2	1	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Masku	—	—	—	—	—	—
Naantalin maaseur.	—	—	—	—	—	—
Nousiainen	—	—	—	—	—	—
Oripää	—	—	—	—	—	—
Paattinen	—	—	—	—	—	—
Paimio	—	—	—	—	9	7, 8
Pargas	—	—	8	2	1	7
Piikkiö	—	—	—	—	—	—
Prunkkala	—	—	—	—	—	—
Pöytyä	—	—	—	—	—	—
Raisio	—	—	—	—	—	—
Rusko	—	—	—	—	—	—
Sauvo	—	—	—	—	—	—
Vahto	—	—	—	—	—	—
Yläne	—	—	—	—	—	—
Uudenkaupungin piiri. *Nystads distrikt.*						
Iniö	—	—	—	—	—	—
Karjala	—	—	—	—	—	—
Kustavi	—	—	—	—	—	—
Laitila	—	—	—	—	1	8
Lemo	—	—	—	—	—	—
Lokalahti	—	—	—	—	—	—
Mietoinen	—	—	—	—	—	—
Mynämäki	—	—	—	—	21	5—9, 12
Pyhämaa	—	—	—	—	—	—
Taivassalo	—	—	—	—	—	—
Uudenkaupungin maas.	—	—	—	—	—	—
Uusikirkko	7	8	—	—	2	6
Vehmaa	—	—	—	—	—	—
Velkua	—	—	—	—	—	—
Rymättylän piiri. *Rimito distrikt.*						
Askainen	—	—	—	—	—	—
Houtskär	3	1	—	—	—	—
Korpo	—	—	—	—	—	—

Hinkuyskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku Antal.	Kuukausi. Månad.
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	3	9	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
S	2	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	7	12	—	—	S	1
—	—	—	—	108	1—12	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	1	9	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
10	6	—	—	47	5—10, 12	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1—3, 11, 12
—	—	—	—	8	5, 6	—	—	S	1—3, 11, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1—3, 11, 12
S	5—12	—	—	—	—	—	—	S	1, 2, 11, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1—3, 11, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1—4, 11, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1—3, 11, 12
—	—	12	7	16	6	—	—	S	1—3, 10—12
2	2	—	—	E	10, 11	—	—	S	1—3, 11, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1—3, 11, 12
M	2, 3	—	—	—	—	—	—	S	1—3, 11, 12
M	1—3, 8	2	6	7	8, 11	—	—	E	1—3, 11, 12
M	10	—	—	—	—	—	—	S	1—3, 11, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1—3, 11, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	E	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	3	7	—	—	—	—

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Merimasku	—	—	—	—	—	—
Nagu	—	—	—	—	—	—
Rymättylä	1	1	—	—	—	—
Godbyn piiri. *Godby distrikt.*						
Brändö	—	—	—	—	—	—
Eckerö	31	1, 2	—	—	—	—
Finström	8	12	—	—	—	—
Föglö	—	—	—	—	—	—
Geta	10	2, 3	—	—	—	—
Hammarland	18	1—4, 6, 7	—	—	2	12
Jomala	—	—	—	—	—	—
Kumlinge	—	—	—	—	—	—
Kökar	—	—	—	—	—	—
Lemland	14	1—4	—	—	—	—
Lumparland	—	—	—	—	—	—
Saltvik	10	2, 3, 5—7	—	—	—	—
Sottunga	—	—	—	—	—	—
Sund	—	—	1	7	—	—
Vårdö	—	—	—	—	—	—
Porin piiri. *Björneborgs distrikt.*						
Ahlainen	M	1—3	E	1—3, 12	E	7
Eura	—	—	—	—	E	7, 8
Eurajoki	—	—	E	3, 7	E	3, 11
Hinnerjoki	—	—	—	—	—	—
Honkilahti	—	—	—	—	—	—
Kiukainen	E	1—4	—	—	E	12
Kullaa	S	1—6, 9—12	—	—	—	—
Lappi	—	—	—	—	—	—
Luvia	M	2—4	—	—	—	—
Merikarvia	M	1—6, 10—12	E	5—7	—	—
Nakkila	M	1—5	E	1—4	—	—
Normarkku	S	7, 11, 12	—	—	—	—
Pomarkku	—	—	M	2—7	—	—
Porin maaseur.	M	3, 4, 8	M	1—5	E	10

Hinku-yskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
—	—	—	—	4	9, 10	—	—	—	—
3	1, 3	—	—	—	—	—	—	M	1
—	—	—	—	4	8, 12	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	12	—	—	—	—	—	—	17	1, 2, 11
—	—	—	—	—	—	—	—	44	1—6, 9, 12
3	9	—	—	—	—	—	—	17	1—3, 5, 8
—	—	—	—	—	—	—	—	18	1—6
1	11	—	—	—	—	—	—	36	1—3, 5, 6, 11
13	9, 10, 12	—	—	6	9, 10	—	—	42	1-3, 5, 8, 9, 11
—	—	—	—	—	—	—	—	5	1, 2, 5
—	—	—	—	—	—	—	—	9	4—6
—	—	—	—	—	—	—	—	20	1—3, 5
1	12	—	—	—	—	—	—	9	1—3
—	—	1	11	2	11, 12	—	—	18	1—5, 9
—	—	—	—	—	—	—	—	3	1—3
17	8—12	—	—	—	—	—	—	15	1—3, 6, 11
6	7, 10, 12	—	—	—	—	—	—	10	1, 2, 12
—	—	—	—	E	6	—	—	M	1—4, 10—12
—	—	—	—	M	1—9	—	—	M	1—5, 12
—	—	—	—	M	1—4	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M	11, 12	—	—	M	7, 11, 12	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	M	1—4	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1—7, 10—12
—	—	—	—	S	1—8	—	—	M	3—5, 10—12
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1—4, 9—12
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1—4, 10—12
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1—6, 9—12

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provincialläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Rauman maaseur.	—	—	—	—	—	—
Siikainen	S	1—7, 9—12	—	—	—	—
Ulvila	S	4—12	—	—	—	—
Ikaalisten piiri. *Ikalis distrikt.*						
Honkajoki	—	—	—	—	—	—
Hämeenkyrö	S	1—12	E	9	—	—
Ikaalinen	S	1—10	S	7—12	M	6, 10, 12
Jämijärvi	E	1	S	6, 7, 10—12	—	—
Kankaanpää	—	—	—	—	—	—
Karvia	M	1—4	—	—	—	—
Parkano	E	3	M	4—9	E	7, 11
Viljakkala	E	9	—	—	—	—
Tyrvään piiri. *Tyrvis distrikt.*						
Karkku	M	5, 10, 12	—	—	—	—
Kiikka	S	4, 5, 7, 11, 12	S	1—4	—	—
Kiikoinen	E	12	M	2	—	—
Lavia	M	11, 12,	—	—	—	—
Mouhijärvi	M	5, 7, 9, 11, 12	—	—	—	—
Suodenniemi	M	2, 3, 11, 12	—	—	—	—
Suoniemi	—	—	S	3, 5	1	9
Tyrvää	M	7, 9—11	S	1—4	16	4, 6, 7, 10—12
Salon piiri. *Salo distrikt.*						
Angelniemi	12	11	S	1, 3—4	—	—
Dragsfjärd	1	1	S	1	3	2—3
Finby	2	11	—	—	—	—
Halikko	—	—	M	5	102	2—12
Hiittis	—	—	—	—	—	—
Kiikala	—	—	—	—	—	—
Kimito	1	9	S	1	—	—
Kisko	—	—	—	—	—	—
Kuusjoki	—	—	—	—	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
—	—	—	—	S	1—5, 12	—	—	S	1—5, 9—12
M	1—3	—	—	E	1—3	—	—	S	1—5
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1—5, 9—12
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1
—	—	—	—	E	1	—	—	M	1
—	—	—	—	E	1, 4, 5	—	—	M	1—3, 11, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1
—	—	—	—	E	1	—	—	M	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	8	9, 12	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1, 2
—	—	5	8	6	1, 6	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	6	1	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	1	6	—	—	M	1
S	2—4, 12	—	—	2	10, 11	—	—	M	1
2	6	—	—	—	—	—	—	M	1
—	—	—	—	2	12	—	—	M	1—2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1
M	5	—	—	—	—	—	—	M	1
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Munrla	—	—	3	2	1	12
Perniö	9	8	—	—	2	11
Pertteli	—	—	M	1	—	—
Salon kauppala	—	—	10	1—5	14	1—4, 8—11
Suomusjärvi	—	—	—	—	—	—
Uskela	—	—	S	1	17	2—12
Vestanfjärd	—	—	S	1	—	—
Huittisten piiri. *Hvittis distrikt.*						
Alastaro	1	7	—	—	—	—
Harjavalta	4	2	—	—	—	—
Huittinen	1	3	M	1, 4, 5, 7	—	—
Kauvatsa	—	—	—	—	—	—
Kokemäki	46	1, 2, 5, 6, 8-11	S	1-5, 8, 9, 11, 12	—	—
Köyliö	—	—	20	2	1	4
Loimaa	—	—	S	7, 9—11	—	—
Metsämaa	—	—	—	—	—	—
Punkalaidun	3	3	23	4, 5	—	—
Säkylä	—	—	—	—	2	5
Vampula	—	—	—	—	—	—
Hämeen lääni. **Tavastehus län.** *Hämeenlinnan piiri.* *Tavastehus distrikt.*						
Hattula	3	7—9	—	—	—	—
Hauho	—	—	—	—	—	—
Hausjärvi	42	4, 6—8	—	—	—	—
Hämeenlinnan maaseur.	—	—	—	—	1	9
Janakkala	13	10, 11	2	11	2	8
Loppi	2	3	44	1, 3, 10	—	—
Renko	2	6	S	6, 7	—	—
Tuulois	—	—	—	—	—	—
Tyrväntö	—	—	—	—	—	—
Vanaja	—	—	—	—	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1
S	5—9	1	8	—	—	—	—	M	1, 2
—	—	1	8	5	1	—	—	M	1
—	—	1	8	—	—	—	—	M	1
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1
—	—	—	—	4	6, 11	—	—	M	1
M	5	—	—	—	—	—	—	M	1
13	1—4	—	—	—	—	—	—	8	1, 2
—	—	—	—	2	11	—	—	—	—
12	7, 8	—	—	5	2	—	—	S	1—3, 7—9, 12
—	—	—	—	2	5	—	—	—	—
—	—	—	—	22	1—3, 5, 7, 8	—	—	S	1, 2
3	11	—	—	1	8	—	—	5	1
15	1—3, 7, 9	—	—	2	1, 7	—	—	50	1—3
—	—	—	—	—	—	—	—	4	1, 2
M	1, 2, 7, 12	—	—	—	—	—	—	S	1-3, 5, 7, 11, 12
3	8	—	—	2	11, 12	—	—	8	1
3	8, 10	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	10	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	1	11	—	—	S	1
—	—	—	—	5	3	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
M	4	4	10	8	2, 7, 8, 10, 11	—	—	S	1
—	—	1	5	M	1, 3, 5, 11	—	—	S	1, 2, 10, 11
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	6	1	—	—	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	1	2	—	—	S	1
—	—	—	—	4	11, 12	—	—	S	1

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Hollolan piiri. Hollola distrikt.						
Asikkala	6	6, 9	E	11	1	6
Hollola	23	4, 6-8, 10-12	21	3, 5, 6	2	2, 9
Koski	25	7, 10—12	—	—	3	6
Kärkölä	2	4	—	—	1	7
Lampi	—	—	—	—	45	4—8, 11
Nastola	—	—	—	—	—	—
Padasjoki	—	—	—	—	—	—
Tammelan piiri. Tammela distrikt.						
Akaa	—	—	13	1, 2, 4, 5	2	12
Humppila	3	12	4	1, 9	—	—
Jokioinen	S	10—12	—	—	—	—
Kalvola	2	1	1	5	1	10
Kylmäkoski	—	—	—	—	—	—
Perttula	—	—	—	—	—	—
Somero	—	—	1	2	—	—
Somerniemi	—	—	—	—	—	—
Sääksmäki	—	—	M	5—7	11	10, 11
Tammela	17	3, 7, 10, 12	17	1—3, 11	1	9
Urjala	—	—	S	3, 5	—	—
Tampereen piiri. Tammerfors distrikt.						
Kangasala	—	—	E	4, 5	—	—
Lempäälä	15	11, 12	—	—	1	3
Messukylä	—	—	—	—	—	—
Pirkkala	E	1, 3	E	6	—	—
Pälkäne	—	—	E	2—4	—	—
Sahalahti	E	8	—	—	—	—
Tottijärvi	—	—	E	5, 6	1	11
Vesilahti	E	2, 3	—	—	E	12
Ylöjärvi	E	10	—	—	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
—	—	E	10	—	—	—	—	S	1, 11, 12
7	8, 11, 12	—	—	7	2, 5, 11, 12	—	—	S	1, 2, 11
—	—	—	—	20	8—12	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1, 3
5	11	—	—	1	1	—	—	S	1
E	10	—	—	9	3, 12	—	—	S	1, 3
1	6	1	8	2	3	—	—	S	1, 2, 5, 12
—	—	1	9	4	2, 8	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	3	9, 10, 12	4	6, 8	S	1, 2
2	2	—	—	5	1, 9	—	—	S	1
1	2	1	8	3	1	—	—	S	1
1	9	1	8	6	1, 9	1	1	S	1
2	6	—	—	1	5	—	—	S	1
2	6	—	—	5	1, 2, 12	—	—	S	1
—	—	M	1, 8, 9	1	3	—	—	S	1—12
17	1, 2, 4, 9	—	—	36	2, 8—10, 12	31	6—8	S	1—4, 9, 11, 12
9	7—9, 11	3	8	15	1, 5, 8—10	4	8, 9	S	1—3, 10, 11
—	—	—	—	E	9, 10	—	—	—	—
E	2	2	8, 9	2	2	—	—	—	—
E	1, 4	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	E	2, 4, 5, 8	—	—	—	—
E	5	—	—	—	—	—	—	—	—
E	5	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	9	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	E	1, 8	—	—	—	—
E	3, 4	—	—	1	12	—	—	—	—

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Jämsän piiri. *Jämsä distrikt.*						
Eräjärvi	—	—	E	6	—	—
Jämsä	13	11	E	1,2,4,5,11,12	3	9, 11
Korpilahti	S	9—12	E	1—7, 9	—	—
Kuhmalahti	—	—	—	—	—	—
Kuhmoinen	—	—	S	1, 2, 6, 11	—	—
Kuorevesi	—	—	E	6	—	—
Luopioinen	—	—	E	6	1	12
Längelmäki	—	—	E	3, 6	—	—
Ruoveden piiri. *Ruovesi distrikt.*						
Kuru	—	—	S	4	—	—
Orivesi	3	2	S	3—9	1	8
Ruovesi	S	4—12	S	5, 7—10, 12	3	4, 7, 8
Teisko	—	—	S	11	—	—
Viipurin lääni. **Viborgs län.** *Viipurin piiri.* *Viborgs distrikt.*						
Johannes	—	—	10	7, 8	1	1
Koivisto	3	9, 10	S	5, 9—12	8	1, 2, 7, 8
Kuolemajärvi	—	—	—	—	—	—
Lavansaari y. m. saar.	—	—	—	—	—	—
Säkkijärvi	148	4—7, 9—12	8	9, 10	—	—
Uusikirkko	7	2	14	5, 11, 12	4	6, 9, 11
Viipurin maaseur.	50	1, 2, 4, 5, 7-12	S	1—6, 8	7	2, 3, 9, 10, 12
Haminan piiri. *Fredrikshamns distrikt.*						
Kymi	16	7, 8, 12	M	5	1	8
Miehikkälä	137	1—10	M	4, 5	—	—
Pyhtää	9	12	M	5	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	10	48	1—4, 6—11	5	7, 9—12	—	—	119	1—5, 9—12
—	—	2	12	E	1, 2, 9, 12	2	5, 6	S	1, 4, 5, 10—12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	8—10	E	9	E	4, 7	—	—	M	1, 6, 7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	10	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	1	9	—	—	S	1
1	7	6	7, 9	4	4, 6	—	—	S	1—5, 12
3	2	M	4, 6, 7	5	1, 4, 5, 8, 9	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	2	8	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	E	1
—	—	8	7, 8, 10	21	2, 5, 8, 10—12	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	5	9, 12	11	4, 9, 10, 12	—	—	5	5, 12
—	—	7	8	33	2, 5—11	—	—	M	1, 3, 11, 12
8	6, 10	1	7	60	1—12	—	—	18	1, 3
—	—	—	—	1	3	—	—	—	—
—	—	—	—	9	2, 5, 6, 10	—	—	1	2
—	—	—	—	3	3	—	—	—	—

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Sippola	17	11, 12	S	2—5	—	—
Suursaari y. m. saaria	M	1—3	—	—	—	—
Vehkalahti	13	2, 5, 9, 12	S	2—5	—	—
Virolahti	124	2—12	M	2—4, 12	7	8, 9
Lappeenrannan piiri. Villmanstrands distrikt.						
Lappvesi	225	1—12	S	4—12	M	5, 10, 11
Lemi	70	3—12	—	—	E	5, 8, 9
Luumäki	140	1—12	E	4	—	—
Savitaipale	—	—	E	2, 6, 9	E	9, 11
Suomenniemi	—	—	—	—	—	—
Taipalsaari	70	1—12	S	6, 9—12	E	5, 8—10
Valkeala	100	1—12	S	1—2, 4—6, 9	—	—
Antrean piiri. St. Andreae distrikt.						
Antrea	10	1, 9	M	9	—	—
Joutseno	1	6	—	—	1	10
Jääski	30	1—6, 10	S	1—7	1	5
Kirvu	—	—	S	1—7, 11, 12	3	5
Rautjärvi	—	—	—	—	—	—
Ruokolahti	30	1—12	126	2—7	2	4
Muolan piiri. Mohla distrikt.						
Heinjoki	—	—	—	—	—	—
Kivennapa	69	1, 3, 5, 11, 12	65	1—7, 9, 11, 12	19	1,4—6,8—11,12
Muola	8	6, 7, 10—12	—	—	17	2, 3, 7—10, 12
Rautu	1	9	—	—	1	5
Valkjärvi	21	6—12	—	—	2	3
Käkisalmen piiri. Kexholms distrikt.						
Hiitola	8	1, 11, 12	—	—	4	1, 2
Ilmes	—	—	—	—	—	—
Kaukola	—	—	—	—	—	—

Hinkuyskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku Antal.	Kuukausi. Månad.
—	—	—	—	3	1, 2	—	—	1	4
—	—	—	—	—	—	—	—	E	3
—	—	—	—	36	1-3, 5, 6, 11, 12	—	—	S	1—3
—	—	—	—	26	5, 7, 9—12	—	—	S	1—3
E	12	M	9, 12	M	2, 4—6, 8—12	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	E	7	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	M	1, 3, 4, 11, 12	—	—	S	1, 2
E	11	—	—	—	—	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	E	11	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	M	2, 10—12	—	—	S	1, 2
M	1, 4, 5, 8, 10	—	—	M	1—6, 9—11	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1—5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	25	9	12	1, 3, 8, 10, 11	—	—	S	1—5, 9—12
2	7—11	—	—	S	1, 4, 6—12	—	—	S	1—5, 8—12
—	—	1	9	—	—	—	—	—	—
2	4	4	8—11	15	1—12	—	—	S	1—4, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
61	1—9	31	2, 3, 5-9, 11, 12	47	1, 4—6, 8—12	8	2, 4, 5, 11	S	1, 2, 4—6, 8—12
3	2	9	2, 3, 8, 9	22	1, 3, 5, 7—11	—	—	M	2, 3, 5, 9, 11
3	5	—	—	—	—	—	—	—	—
11	1, 2, 6, 10, 11	4	8, 11	6	1, 9, 10	—	—	M	3, 9
4	1, 3, 4, 7	4	7, 9	10	1, 3, 4, 7, 11, 12	—	—	M	1—3, 11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	4, 12	—	—	61	1—12	—	—	6	2—4, 12

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Käkisalmen maaseurak.	—	—	—	—	2	6, 10
Metsäpirtti	32	4, 5, 7, 9, 11	—	—	—	—
Pyhäjärvi	—	—	—	—	3	1, 2, 6
Räisälä	—	—	—	—	2	5, 12
Sakkola	—	—	—	—	1	11
Tiurula	—	—	—	—	—	—
Kurkijoen piiri. *Kronoborgs distrikt.*						
Jaakkima	M	1, 2, 4—8	E	1, 5	—	—
Kurkijoki	18	1—3, 5	—	—	—	—
Parikkala	M	1—4, 6, 7	—	—	—	—
Sortavalan piiri. *Sordavala distrikt.*						
Ruskeala	E	12	—	—	—	—
Soanlahti	—	—	—	—	—	—
Sortavalan maaseurak.	E	5—7, 10—12	—	—	E	9—12
Uukuniemi	—	—	—	—	—	—
Salmin piiri. *Salmis distrikt.*						
Impilahti } Kitelä }	4	1, 11	—	—	6	1, 8, 10, 11
Korpiselkä	—	—	—	—	—	—
Salmi	—	—	1	9	9	9, 11, 12
Suistamo	4	9	S	5, 7, 10, 11	—	—
Suojärvi	9	2	—	—	—	—
Mikkelin lääni. **St. Michels län.**						
Mikkelin piiri. *St. Michels distrikt.*						
Anttola	3	12	—	—	5	1—3, 8
Hirvensalmi	4	4, 8	102	1—6	—	—

Hinkuyskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
—	—	1	7	4	1, 5, 7	—	—	2	2
—	—	—	—	—	—	—	—	2	3, 12
—	—	10	7	2	11, 12	—	—	3	2, 11, 12
—	—	—	—	1	6	—	—	1	1
—	—	—	—	30	1, 7—10, 12	—	—	14	3, 4, 9—11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	13	8, 9	—	—	—	—	M	1, 2, 10, 11
E	5	4	5	8	2, 7—9, 12	—	—	M	1—5, 9—12
—	—	—	—	1	2	—	—	E	1
E	5, 12	—	—	—	—	—	—	E	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M	1—12	—	—	—	—	—	—	E	1—3, 5, 12
E	12	—	—	—	—	—	—	E	1, 12
1	2	5	8	—	—	—	—	S	1-3, 5, 7, 8, 10-12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	3	3, 12	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	M	2
15	1, 3, 11, 12	10	7—9	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	1	1	—	—	—	—

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Kangasniemi	3	4, 7	193	1—6	1	8
Mikkelin maaseur.	6	10—12	86	2—4	10	4, 8, 10
Ristiina	1	2	—	—	—	—
Heinolan piiri. Heinola distrikt.						
Hartola	19	10—12	M	1, 10—12	—	—
Heinolan maaseur.	10	12	—	—	—	—
Joutsa	—	—	M	1—3	—	—
Leivonmäki	—	—	—	—	—	—
Luhanko	5	12	M	4	—	—
Mäntyharju	25	1—4	—	—	—	—
Sysmä	—	—	S	1—6, 10—12	—	—
Joroisten piiri. Jorois distrikt.						
Haukivuori	—	—	—	—	—	—
Heinävesi	—	—	—	—	3	3, 5
Joroinen	—	—	1	11	—	—
Juva	14	12	—	—	1	12
Jäppilä	—	—	—	—	—	—
Pieksämäki	—	—	M	1, 5	—	—
Savonlinnan piiri. Nyslotts distrikt.						
Enonkoski	8	1, 2	—	—	—	—
Kangaslampi	—	—	—	—	—	—
Kerimäki	6	3—5, 7	—	—	2	8, 11
Puumala	39	6—9, 11, 12	—	—	—	—
Rantasalmi	4	3	—	—	1	8
Savonranta	—	—	—	—	—	—
Sulkava	41	3, 7—12	—	—	—	—
Sääminki	104	1—12	—	—	7	1—2, 6, 9—12

Hinku-yskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
54	1—6	—	—	—	—	1	6	S	1
—	—	18	1, 8, 9	9	3, 9—12	1	9	S	1
—	—	4	8	1	2	—	—	S	1
—	—	4	11, 12	—	—	—	—	28	1—4, 7, 11, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	2	1	—	—	—	—	S	1, 2, 4, 7, 10-12
—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
—	—	—	—	—	—	—	—	8	1, 3, 12
—	—	18	7, 8, 10	6	1, 5, 11	—	—	S	1, 3, 4
1	12	11	6, 9—11	—	—	—	—	96	1—8, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	2	12	—	—	S	1—4, 11, 12
1	3	—	—	—	—	2	3, 10	S	1—4, 12
—	—	—	—	1	2	—	—	1	3
—	—	—	—	3	9, 12	—	—	—	—
—	—	22	11, 12	5	11, 12	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	16	11, 12	4	8, 11, 12	—	—	S	1, 2, 5, 6, 12
—	—	E	7—9	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	5	2, 4, 11	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
7	5—7	6	9, 10	4	1, 3, 12	—	—	S	1—2, 5, 12

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Kuopion lääni. **Kuopio län.**						
Kuopion piiri. *Kuopio distrikt.*						
Karttula	1	10	17	1, 6, 7	—	—
Keitele	14	3	—	—	—	—
Kuopion maaseur.	12	11, 12	S	1	2	4
Maaninka	1	12	S	1	—	—
Pielavesi	81	1,2,4,5,7-9,11,12	—	—	—	—
Tuusniemi	—	—	—	—	—	—
Rautalammin piiri. *Rautalampi distrikt.*						
Hankasalmi	—	—	S	1—7	—	—
Leppävirta	29	11, 12	—	—	17	9—12
Rautalampi	—	—	S	1—7	—	—
Suonenjoki	—	—	M	1—3, 7	1	8
Vesanto	6	11, 12	—	—	—	—
Iisalmen piiri. *Idensalmi distrikt.*						
Iisalmen maaseur.	M	1—6	E	1	E	1—12
Kiuruvesi	S	1—12	—	—	—	—
Lapinlahti	E	8—11	—	—	1	10
Muuruvesi	—	—	—	—	E	11
Nilsiä	—	—	—	—	E	8, 11, 12
Pielisjärven piiri. *Pielisjärvi distrikt.*						
Juuka	M	7, 12	S	7—12	5	7—9, 11
Nurmes	—	—	21	11, 12	5	4, 7, 11, 12
Pielisjärvi	S	1—10, 12	S	7—12	10	6, 11
Rautavaara	—	—	—	—	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
—	—	S	2, 3, 8—10	51	1, 2, 6—12	1	12	S	1—3, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	9	1, 11	—	—	S	1, 10
—	—	—	—	8	1	—	—	S	1
5	2	—	—	27	1—3, 5—11	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
E	1	—	—	—	—	—	—	S	1—3
—	—	—	—	29	1—4, 7—12	—	—	S	1—3
—	—	—	—	14	6—8, 10—12	—	—	S	1, 2, 12
1	3	—	—	36	1—11	—	—	S	1—3, 9—12
—	—	2	9	3	2, 4, 7	—	—	S	1—3
—	—	—	—	—	—	—	—	E	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M	8—10	—	—	1	12	—	—	—	—
—	—	3	5, 7	9	7, 8, 11	1	8	59	1—6, 9—11
—	—	—	—	1	4	—	—	S	1
—	—	S	8—10, 12	1	12	—	—	S	2
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Tohmajärven piiri. *Tohmajärvi distrikt.*						
Ilomantsi	M	1, 2, 6, 8, 11	—	—	M	11, 12
Kesälahti	6	4, 10—12	—	—	—	—
Kiihtelysvaara	—	—	S	11	M	12
Kitee	S	4, 5, 9—12	5	12	7	8, 10—12
Pälkjärvi	M	4—6, 9—12	M	9	—	—
Tohmajärvi	S	1, 8—12	S	1, 9, 10	—	—
Joensuun piiri. *Joensuu distrikt.*						
Eno	M	2	—	—	—	—
Kaavi	—	—	—	—	—	—
Kontiolahti	3	1, 2	S	3—8	14	3, 9—12
Kuusjärvi	—	—	—	—	—	—
Liperi	—	—	S	7—12	1	11
Polvijärvi	—	—	S	10, 11	—	—
Rääkkylä	1	2	—	—	2	10, 11
Vaasan lääni. **Vasa län.** *Vaasan piiri.* *Vasa distrikt.*						
Bergö	—	—	—	—	—	—
Isokyrö	70	4—7, 9, 11	S	1—3	—	—
Jurva	—	—	—	—	—	—
Laihia	—	—	S	1—3	—	—
Malax	—	—	—	—	—	—
Mustasaari	27	1—5, 7, 8	E	11	—	—
Petalax	—	—	—	—	—	—
Pörtom	—	—	—	—	—	—
Qveflax	—	—	E	11	—	—
Replot	37	8, 10	—	—	—	—
Solf	—	—	—	—	—	—
Vähäkyrö	—	—	—	—	—	—
Ylistaro	7	4, 5	—	—	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
—	—	—	—	3	1, 12	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	10	10—12	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	10	10—12	—	—	S	1, 2, 12
—	—	—	—	2	11	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	2	8	—	—	—	—	S	1, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	10	2
—	—	3	9	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	3, 4	—	—	7	2, 3, 9	—	—	S	1—3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	6	1, 4	—	—	S	1—3
M	11, 12	—	—	—	—	—	—	M	12
4	5	—	—	25	1—3, 12	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S	8	—	—	12	1, 9, 11	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	4	3, 4	—	—	M	1

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provincialläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Kristiinankaupungin piiri. Kristinestads distrikt.						
Ilmajoki	10	8	—	—	2	8
Isojoki	—	—	—	—	—	—
Jalasjärvi	8	4, 7—12	18	4, 6, 7	—	—
Karijoki	—	—	—	—	—	—
Kauhajoki	—	—	—	—	—	—
Korsnäs	—	—	—	—	—	—
Kristinestads landsf.	—	—	—	—	—	—
Kurikka	—	—	—	—	—	—
Lappfjärd	—	—	—	—	—	—
Närpes	3	1, 5	—	—	2	5
Peräseinäjoki	—	—	—	—	—	—
Seinäjoki	—	—	3	4	—	—
Sideby	—	—	—	—	—	—
Teuva	—	—	—	—	—	—
Öfvermark	—	—	—	—	9	4, 5, 7
Uudenkarlepyyn piiri. Nykarleby distrikt.						
Alahärmä	—	—	—	—	2	1, 9
Jeppo	—	—	—	—	—	—
Kauhava	—	—	—	—	—	—
Lapua	—	—	—	—	1	5
Maxmo	7	5, 8, 12	—	—	—	—
Munsala	—	—	—	—	2	1, 2
Nurmo	3	5, 6	—	—	—	—
Nykarleby landsf.	1	9	—	—	—	—
Oravais	1	7	—	—	—	—
Vörå	43	6—12	1	2	—	—
Ylihärmä	2	7, 10	—	—	—	—
Kokkolan piiri. Gamlakarleby distrikt.						
Esse	2	3	—	—	—	—
Halsua	—	—	—	—	—	—
Himanka	—	—	—	—	1	8

Hinku-yskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
19	1, 3—5, 8	—	—	9	10	1	5	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1, 2
4	1, 7	4	10	13	8, 9, 11, 12	—	—	S	1, 2, 9, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	3	2	—	—	8	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1—4
11	3, 6—8	—	—	4	7, 8, 11	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	5	1—3	—	—	S	1—4, 11
—	—	—	—	1	1	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1—3
—	—	—	—	4	2, 4	—	—	S	1, 2
4	1	—	—	—	—	—	—	S	1, 5
—	—	—	—	2	7, 10	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	1	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	12	4, 5, 8—10	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	1	—	—	10	1, 4, 7, 8, 12	—	—	—	—
1	2	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	3	11, 12	—	—	—	—	—	—
—	—	2	8	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1, 3
S	7	—	—	—	—	—	—	E	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Kannus	1	3	—	—	11	8, 9, 12
Kaustinen	—	—	—	—	—	—
Kokkolan maaseur.	3	1, 2, 11	M	2, 5, 6	5	9, 10
Kronoby	5	1, 2, 6, 8	S	2, 3	9	5, 6, 8, 9
Kälviä—Ullava	—	—	M	2	—	—
Larsmo	—	—	—	—	5	8, 9
Lestijärvi	—	—	—	—	—	—
Lohtaja	—	—	—	—	—	—
Nedervetil	1	1	—	—	—	—
Pedersöre	25	3, 5—10	E	11, 12	3	9, 10
Perho	1	8	—	—	—	—
Purmo	—	—	—	—	—	—
Terijärvi	4	9, 10	M	6, 8, 9	—	—
Toholampi	—	—	E	2	—	—
Veteli	—	—	—	—	—	—
Kuortaneen piiri. Kuortane distrikt.						
Alajärvi	—	—	—	—	—	—
Alavus	1	12	—	—	—	—
Evijärvi	—	—	—	—	—	—
Keuru	M	11	S	1—5	—	—
Kortesjärvi	—	—	—	—	—	—
Kuortane	S	11, 12	—	—	—	—
Lappajärvi	—	—	—	—	—	—
Lehtimäki	—	—	—	—	—	—
Multia	S	1—3	6	10	—	—
Pihlajavesi	—	—	—	—	—	—
Soini	—	—	—	—	—	—
Töysä	4	6	—	—	—	—
Vimpeli	—	—	—	—	—	—
Virrat	S	6—12	S	4—7, 12	3	10
Ätsäri	—	—	—	—	—	—
Jyväskylän piiri. Jyväskylä distrikt.						
Jyväskylän maaseur.	159	1, 3, 8—12	22	2, 6, 8. 9, 12	1	9
Karstula	—	—	1	4	—	—
Kivijärvi	—	—	—	—	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
M	7, 8, 11, 12	—	—	14	3, 4, 6	—	—	—	—
S	3	—	—	1	2	—	—	S	1—4, 10, 11
—	—	—	—	18	5, 11, 12	—	—	S	1, 2, 9—12
S	8—12	—	—	5	8, 9	—	—	S	1, 2, 9, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1—4
M	10—12	—	—	—	—	—	—	S	1, 3
M	7, 8	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1	11
—	—	—	—	2	6	—	—	S	1, 11
M	4—7	—	—	8	1, 3, 5, 11	—	—	S	1, 3
—	—	—	—	—	—	—	—	E	3, 4
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1, 3
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1—4
M	2—4, 7, 8	—	—	7	1, 12	—	—	S	1, 2
S	7	—	—	—	—	—	—	S	1—4, 8
M	8	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	S	2—12	—	—	S	1—6, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	S	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	9	—	—	S	1, 2, 4, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M	12	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S	8	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	2	4	—	—	S	1, 2, 4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	M	1, 2, 6, 9, 10	—	—	S	1, 2, 5, 6
M	3, 4	—	—	1	11	—	—	S	1, 2, 4
2	1	5	8—10	19	1—3, 9, 11, 12	—	—	M	1, 2, 11, 12
8	6, 7, 11	—	—	15	1, 4, 5, 7, 10, 11	—	—	M	1, 2, 4
—	—	—	—	40	3, 4, 7, 8, 12	—	—	E	2

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Konginkangas	1	8	—	—	—	—
Laukaa	3	8, 10	33	1, 3, 4, 10	2	5
Petäjävesi	10	9—11	69	8—11	—	—
Pihtipudas	—	—	—	—	1	12
Pylkönmäki	2	12	—	—	—	—
Saarijärvi	1	9	1	3	6	4, 10
Sumiainen	—	—	1	6	—	—
Uurainen	53	1—8, 10	—	—	—	—
Viitasaari	1	9	10	6, 7, 10	—	—
Oulun lääni. **Uleåborgs län.**						
Oulun piiri. *Uleåborgs distrikt.*						
Haukipudas	—	—	—	—	—	—
Ii	—	—	—	—	2	11, 12
Kempele	—	—	—	—	—	—
Kiiminki	10	12	—	—	—	—
Kuivaniemi	—	—	—	—	—	—
Liminka	10	3, 6, 7, 10	—	—	—	—
Lumijoki	—	—	—	—	—	—
Muhos	—	—	—	—	—	—
Oulun maaseur.	—	—	—	—	2	8
Oulunsalo	—	—	—	—	—	—
Temmes	35	8—12	—	—	—	—
Tyrnävä	23	4, 11	—	—	—	—
Utajärvi	—	—	—	—	—	—
Ylikiiminki	—	—	—	—	—	—
Raahen piiri. *Brahestads distrikt.*						
Hailuoto	—	—	—	—	—	—
Paavola	15	8, 9, 12	—	—	—	—
Rantsila	10	9, 10	—	—	—	—
Revonlahti	—	—	—	—	—	—
Salon emäseur.	—	—	—	—	—	—
Salon kappeli	—	—	—	—	—	—

Hinkuyskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	3	1	10	13	1—3, 6, 10	—	—	M	1, 2, 11, 12
10	8	2	11	3	3	1	6	—	—
M	12	—	—	11	4	—	—	—	—
10	8	—	—	—	—	—	—	—	—
M	1—4, 6, 9	12	4, 5, 8	17	2,3,5,9,11,12	—	—	M	1, 2
—	—	1	6	20	6, 9—11	—	—	M	1, 12
1	7	1	10	12	10, 11	—	—	M	1, 2
—	—	1	10	21	8—12	1	4	M	1—4, 11, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	3	—	—	—	—	—	—	M	1—3, 11, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
E	11	—	—	1	6	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
E	6, 7	—	—	11	2, 3, 10, 11	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1, 12
—	—	—	—	—	6, 8	2	—	M	1, 12

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Siikajoki	—	—	—	—	—	—
Vihanti	—	—	—	—	—	—
Kalajoen piiri. *Kalajoki distrikt.*						
Alavieska	—	—	—	—	—	—
Kalajoki	—	—	—	—	—	—
Merijärvi	—	—	—	—	—	—
Oulainen	—	—	1	8	9	4—6
Pyhäjoki	—	—	—	—	—	—
Rautio	—	—	—	—	—	—
Sievi	—	—	—	—	—	—
Ylivieska	6	3, 7, 8	—	—	33	7—9, 11, 12
Haapajärven piiri. *Haapajärvi distrikt.*						
Haapajärvi	1	10	—	—	—	—
Haapavesi	7	1, 2, 6	—	—	—	—
Kestilä	8	7	—	—	—	—
Kärsämäki	S	1, 2	M	7, 8	3	5
Nivala	—	—	—	—	13	9, 11
Piippola	S	1—3, 6, 7	—	—	—	—
Pulkkila	37	2, 6—9, 11	—	—	—	—
Pyhäjärvi	2	2	—	—	—	—
Reisjärvi	—	—	—	—	—	—
Kajaanin piiri. *Kajana distrikt.*						
Hyrynsalmi	—	—	—	—	1	9
Kajaanin maaseur.	4	9	2	8, 9	21	2, 7—9
Kuhmoniemi	—	—	—	—	—	—
Paltamo	—	—	—	—	—	—
Puolanka	—	—	1	3	—	—
Ristijärvi	—	—	—	—	1	5
Sotkamo	—	—	M	2	S	5, 7, 9, 12
Suomussalmi	—	—	—	—	—	—
Säräisniemi	—	—	—	—	—	—

Hinkuyskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku Antal.	Kuukausi. Månad.
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1, 12
—	—	—	—	2	11	—	—	M	1, 12
E	8	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	2	2	—	—	S	1—3, 12
—	—	—	—	33	4—6	—	—	S	1
3	3, 4	—	—	4	3, 6	—	—	S	1—4, 11, 12
—	—	—	—	10	2, 7	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
S	2—4, 6—12	—	—	—	—	—	—	S	1—3, 11
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	33	4—9, 11, 12	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	11	5, 10	—	—	S	1
M	5	—	—	—	—	—	—	S	1
6	1	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	6	6, 10	—	—	S	1
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1
—	—	—	—	1	12	—	—	S	1, 3, 4, 6, 9—11
—	—	—	—	4	5—12	—	—	S	1
5	1—3	—	—	21	5, 7, 11, 12	—	—	S	1
—	—	—	—	3	9, 12	—	—	S	1, 12
—	—	—	—	3	1, 4, 9	—	—	S	1, 11
1	3	—	—	3	4	—	—	S	1, 3, 4
—	—	—	—	4	8, 9, 12	—	—	S	1, 12
—	—	—	—	2	4, 8	—	—	S	1
4	10, 11	—	—	—	—	—	—	S	1, 12

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell.	Tulirokko. Skarlakansfeber.		Tuhkarokko. Messling.		Lavantauti. Tarmtyfus.	
	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
Tornion piiri. *Torneå distrikt.*						
Alatornio	—	—	—	—	4	3, 9
Karunki	—	—	—	—	—	—
Kemin maaseur	130	7—12	7	3, 12	3	2, 6
Kolari	—	—	—	—	—	—
Simo	15	7, 8, 10	3	2	—	—
Tervola	2	12	1	12	—	—
Turtola	3	3, 5	M	3	1	9
Ylitornio	10	3, 4	M	1, 2	—	—
Pudasjärven piiri. *Pudasjärvi distrikt.*						
Kuusamo	—	—	—	—	—	—
Pudasjärvi	3	1, 2	—	—	—	—
Taivalkoski	—	—	—	—	—	—
Rovaniemen piiri. *Rovaniemi distrikt.*						
Kemijärvi	—	—	—	—	—	—
Kuolajärvi	—	—	—	—	—	—
Rovaniemi	M	2, 10—12	—	—	—	—
Kittilän piiri. *Kittilä distrikt.*						
Enontekiäinen	—	—	—	—	—	—
Inari	—	—	—	—	—	—
Kittilä	6	9, 10	—	—	—	—
Muonionniska	—	—	—	—	—	—
Sodankylä	—	—	—	—	—	—
Utsjoki	—	—	—	—	—	—

Hinkuyskä. Kikhosta.		Punatauti. Rödsot.		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka.		Horkka. Frossa.		Influensa. Influensa.	
Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.	Luku. Antal.	Kuukausi. Månad.
—	—	—	—	2	3	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	21	1, 2, 5-7, 9-12	—	—	S	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1—3
—	—	—	—	1	5	—	—	M	1
—	—	—	—	—	—	—	—	M	2
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	5	4, 5	—	—	M	1—3, 12
—	—	—	—	1	8	—	—	M	1—3
—	—	—	—	8	4, 12	—	—	M	1, 2, 4
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	8	—	—	8	3, 4, 11	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	E	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1
—	—	2	8	—	—	—	—	M	1—3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Meningitis cerebro-spinalis epidemica.

Nylands	län,	Helsingfors	distrikt,	Borgå landsf.		1	fall	IV.
Åbo o. Björneborgs	»	Hvittis	»	Punkalaitio	socken	1	»	XII.
Viborgs	»	Fredrikshamns	»	Vederlaks	»	2	»	II, III.
»	»	Mohla	»	Kivinebb	»	2	»	IV, V.
»	»	Kexholms	»	Sakkola	»	1	»	VIII.
S:t Michels	»	Heinola	»	Sysmä	»	2	»	I, III.
Kuopio	»	Rautalampi	»	Hankasalmi	»	3	»	XII.
»	»	»	»	Vesanto	»	1	»	II.
»	»	Pielisjärvi	»	Juga	»	1	»	XI.
»	»	»	»	Nurmes	»	2	»	VIII.
»	»	»	»	Pielisjärvi	»	4	»	XI.
»	»	Tohmajärvi	»	Ilomants	»	1	»	I.
Vasa	»	Gamlakarleby	»	Nedervetil	»	4	»	V, VI.

Variolae.

Åbo o. Björneborgs	län,	Åbo	distrikt,	Pemar	socken	3	fall	II, III.
» » »	»	Hvittis	»	Hvittis	»	1	»	III.
Viborgs	»	Viborgs	»	Nykyrka	»	1	»	VIII.
»	»	Fredrikshamns	»	Miehikkälä	»	3	»	I—III.
»	»	Mohla	»	Kivinebb	»	3	»	VI,VII.
»	»	»	»	Mohla	»	2	»	VI.
»	»	Kronoborgs	»	Parikkala	»	1	»	II.
»	»	Salmis	»	Impilahti—Kitelä	»	1	»	VI.
Vasa	»	Nykarleby	»	Oravais	»	5	»	III, IV.
Uleåborgs	»	Haapajärvi	»	Nivala	»	2	»	III.
»	»	Torneå	»	Simo	»	2	»	II, III.
»	»	»	»	Tervola	»	1	»	III.
»	»	Kittilä	»	Enontekis	»	1	»	II.
»	»	Rovaniemi	»	Rovaniemi	»	17	»	III—V.

Varicellae.

Nylands	län,	Lojo	distrikt,	Lojo	socken	1	fall	XI.
»	»	»	»	Vichtis	»	5	»	III.
Åbo o. Björneborgs	»	Hvittis	»	Loimijoki	»	1	»	I.

Cholera asiatica.

Viborgs	län,	Viborgs	distrikt,	Björkö	socken	2	fall	IX.
»	»	»	»	Säkkijärvi	»	1	»	IX.
»	»	»	»	Nykyrka	»	1	»	X.
»	»	Mohla	»	Kivinebb	»	2	»	IX, X.
»	»	Kexholms	»	Metsäpirtti	kapell	1	»	X.
S:t Michels	»	Heinola	»	Sysmä	socken	2	»	X.
Uleåborgs	»	Torneå	»	Nedertorneå	socken	4	»	X.

B. Otteita piirilääkärien vuosikertomuksista.
B. Utdrag ur provincialläkarenes årsberättelser.

Uudenmaan lääni. *Helsingin piiri.* Syntyneitten koko väestöön suhtautuva luku piirissä on yhä alenemassa, ollen v. 1908 30,7 ‰, kun se v. 1907 oli 31,4 ‰, 1906 31,9 ja vuosina 1893—1902 keskimäärin 33,2 ynnä 1883—92 keskimäärin 34,4 ‰.

Alle vuoden vanhana kuolleiden luku on 1908 ollut suhteellisen suuri (13,9), vaikkei koko kuolevaisuus ole erikoisesti korkea (18,2).

Kuitenkin tuntuu siltä, kuin kansa olisi heräämäisillään paremmin kuin ennen käsittämään yleisen terveydenhoidon merkitystä. Helsingin maalaiskunnan terveysohjesäännöt erinäisten Helsingin pitäjässä sijaitsevien taajaväkisten yhdyskunnille saatiin vihdoin hyväksytyiksi ja niiden nojalla erityisiä terveydenhoitolautakuntia Oulunkylän, Pasilan ja Huopalahden huvila-alueita varten.

Tulirokko, jota ilmaantui Helsingin maaseurakunnassa vuoden alkukuukausina kaikkiaan 10 tapausta, saatiin sillä kertaa siihen pysähtymään. Mutta kun se syksyllä taas alkoi arveluttavana esiintymään olin pakotettu vaatimaan kuntaa panemaan kaksi väliaikaista sairaalaa kuntoon, ensimmäinen Pasilan huvila-alueella ja toinen Huopalahden huvila-alueella, koskapa kurkkumätäkin samaan aikaan ilmaantui. Kun Huopalahdessa olevaa huvilaa ei saatu vuokrata lyhyemmäksi ajaksi kuin koko vuodeksi, päätettiin (joulukuussa), että Pasilan sairaala suljetaan niin pian kuin voidaan tulla toimeen yksistään Huopalahden sairaalalla. Tämä tapahtui 21. I. 09. Kummankin väliaikaisen sairaalan lääkärinä toimi entinen piirilääkäri, toht. Emil Jahnsson. Rautatiehallitukselta saatiin oikeus määräjunalla säädettyä varovaisuutta noudattaen kuljettaa tarttuvaan tautiin sairastuneita Huopalahteen. Näillä toimenpiteillä saatiin tuo jo hyvinkin uhkaavalta näyttäytynyt epidemia Helsingin kunnassa rajoittumaan suhteellisesti vähiin. — Mäntsälässä ilmaantui tulirokko vuoden alussa ja kehittyi uhkaavaksi epidemiaksi (tartunta tuli sinne Orimattilasta), mutta kun olin tilaisuudessa sijoittaa sinne käytettävänäni olevan kiertävän sairaanhoitajan helmikuusta syyskuuhun, jonka toimeliaisuuden kautta saatiin useita salassa pysyneitä pesäpaikkoja ilmi, niin keskeytyi taudin laajemmalle leveneminen jotensakin nopeasti, vaikka se yksityistapauksissa kytikin vuoden loppuun saakka. — Nurmijärvellä puhkesi tulirokko maaliskuussa niinikään arveluttavana ilmi, mutta kun juuri samaan aikaan kunnan valitsema sairaanhoitaja astui toimeensa, sai kunnanlää-

käri hänen avullaan kaikki sairaat taatusti eristetyiksi ja sen kautta taudin enemmän leviämisen ehkäistyksi. Tuusulassakin tulirokko puhkesi ilmi maaliskuussa arveluttavana Jokelan aseman tienoilla, melkein yhtaikaa 12 tapausta; tartunta tuli Riihimäeltä. Tautitapaukset sattuivat erään tehtaan työväestön keskuudessa. Kunnanlääkäri sai toimekkuudellaan kuitenkin taudin pysähtymään, kun hänen onnistui saada sairaat eristetyiksi. — Porvoon maaseurakunnassa oli tulirokkokulkutautivaara myöskin melkoinen yhteen aikaan, mutta kun siellä saatiin sairaat järkiään kaupungin kulkutautisairaalaan, ei sielläkään tauti päässyt pahempia tuhoja tekemään. — Sipoossakin oli 3 tulirokkotapausta. Muut kunnat pysyivät siitä vapaina.

Kurkkumätää ilmaantui Helsingin ja Porvoon maaseurakunnissa, Mäntsälässä, Nurmijärvellä ja Tuusulassa, sekä sitäpaitsi Askulassa ja Pukkilassa, mutta kaikkialla hajanaisissa tapauksissa, kun ylipäänsä saatiin sairaat joko sairashuoneisiin tahi muutoin verrattain hyvästi eristetyiksi.

Tuhkuri liikkui vuoden alussa laajempina epidemioina Askulassa, Porvoon maaseurakunnassa, Mäntsälässä ja Tuusulassa sekä pienempinä paikallisina kyläepidemioina Helsingin maaseurakunnassa ja Pukkilassa.

Lavantautiakin ilmeni, joskin vaan hajanaisissa tapauksissa, Helsingin ja Porvoon maaseurakunnissa, Nurmijärvellä ja Tuusulassa. Ainoastaan Porvoon maaseurakunnassa sattui huhtikuussa eräällä tehdasalueella yhtaikaa useampia tapauksia, joitten takia kunta palkkasi väliaikaisen sairaanhoitajan.

Influensaa ilmestyi useimmissa piirin kunnissa hajanaisissa tapauksissa. Ainoastaan Porvoon maaseurakunnassa ja Mäntsälässä se kehittyi pienemmiksi epidemioiksi.

Koleravaaran johdosta lähetettiin kaikille piirin kunnallislautakunnille ja Helsingin maalaiskunnan erityisille terveyslautakunnillekin kiertokirje, jonka johdosta kaikissa kunnissa valittiin lisätarkastusmiehiä ja ruvettiin jotensakin perinpohjaisiin puhdistustarkastuksiin ja valvottiin myös jälkitarkastuksissa, että tehtyjä huomautuksia noudatettiin ja vaadittuja korjauksia suoritettiin. Väliaikaisia kolerasairaaloita varten varattiin huoneita Pukkilassa ja Sipoossa. Askulassa päätettiin pitää huolta siitä, että tarvittaessa huoneita olisi saatavana. Porvoon maalaiskunta taas valtuutti kuntansa lääkärin kuulustelemaan ja tarvittaessa ottamaan kunnan palvelukseen väliaikaisen sairaanhoitajan. Helsingin maaseurakunta sisusti vuokratun huoneuston kolerasairaalaksi. Sen ohessa kunta myös palkkasi erikoisen kolerasairaanhoitajankin, huolimatta siitä että kunnalla on vakinainen kiertävä sairaanhoitaja.

Syfilistarkastuksia en ole 1908 vuoden kuluessa tarvinnut suorittaa.

Terveydenhoitoesitelmiä on piirilääkäri 1908 vuoden kuluessa pitänyt Helsingin kaupungissa 4 ja eri maaseutupaikoissa 19.

Piirissä on 4 kunnanlääkäriä.

Kätilöitä on toiminut: Askulassa, Helsingin maaseurakunnassa, Pukkilassa ja Tuusulassa kussakin yksi, Nurmijärvellä, Pornaisissa ja Sipoossa kussakin 2, Mäntsälässä 3 ja Porvoon maaseurakunnassa 4.

Kuntien kiertäviä sairaanhoitajia on vakinaisesti toiminut Helsingin maaseurakunnassa koko vuoden ja Nurmijärvellä 8:nnesta p:västä maaliskuuta, sitä paitsi päättivät 1908 vuoden kuluessa sekä Tuusulan että Mäntsälän kunnat palkata itselleen oman sairaanhoitajan. Tuusulan kunnassa on hoitaja jo tammikuun 1 p:stä 1909 ollut toimessa, mutta Mäntsälässä ei virka vielä ole julistettu avonaiseksi, kun ei vielä ole saatu vastausta valtioavun pyyntöön. Sitä paitsi toimi edelleen apunani Lääkintöhallituksen käyttövaroilla palkattu diakonissa Pornaisten kunnassa 7:teen p:vään helmikuuta, jolloin siirsin hänet Mäntsälään siellä ilmenneen arveluttavan tulirokkoepidemian takia. Mäntsälässä hän oleskeli Syyskuun alkupuoleen saakka, jolloin siirsin hänet Askulan kuntaan siellä ilmenneiden difteria- ja colitis haemorrhagica tapausten takia. (Konr. Reijo-Waara.)

Lovisa distrikt. Endemiska eller stationära sjukdomar hafva ej förekommit. Af syfilis har mig veterligen ej förekommit fall, men väl enstaka fall af gonorrhoe. (T. f. Hugo Törnqvist.)

Ekenäs distrikt. Folkmängden inom hela distriktet med städerna inberäknade har under året ökats med 584 personer. Denna ökning, är ju i och för sig icke anmärkningsvärd, men då densamma uteslutande kommer städerna till godo och då landskommunernas folkmängd tvärtom minskats med några (16) personer, kan den såsom ett tidens tecken, vara af ett visst intresse, tydande på den i allmänhet tilltagande inflyttningen från landsorten till städerna.

Dödligheten i landskommunerna utgör på 1,000 invånare 14,7 och intager lungsot, bland uppgifna dödsorsaker fortfarande första rummet eller 1,82 på 1,000 invånare.

Det allmänna helsotillståndet i distriktets landskommuner har äfven i år varit störd t af några om ock mindre intensiva epidemier och tillbud till sådana. Mest hotande uppträdde scarlatina, med sammanlagdt 87 fall, de flesta i Bromarf och Ingå, utom mer eller mindre enstaka fall i angränsande kommuner. Att de sålunda i distriktets två motsatta poler förekommande epidemierna blifvit ens så väl begränsade, måste tillskrifvas, förutom den stora fördelen af att i dessa trakter funnos kommunalläkare, de energiska åtgärder, som i hvarje kändt fall omedelbart blifvit vidtagna, om äfven befolkningens, isynnerhet å en del ställen, okunnighet och tvifvel på smitta i väsendtlig grad försvårat och delvis paralyserat alla tillgöranden.

Af syfilis har intet fall förekommit på landsbyggden.

Med anledning af kolerafaran vidtogos under hösten utom i städerna äfven i landskommunerna särskilda åtgärder. Sålunda anställdes i Karis en

tillfällig sjuksköterska och upphyrdes en lokal för möjliggörande af omedelbar isolering. I Bromarf anskaffades likaledes lokal för samma ändamål. Dessutom uppmärksamgjordes samtliga vid kusten belägna kommuner på faran af hvarje beröring med fartyg komna från ryska hamnar, samt uppmanades att iakttaga största möjliga renlighet såväl inom som utom hus, i hvilket afseende skilda sundhetsinspektörer skulle utses. (Reinh. Fabritius.)

Lohjan piiri. Yleinen terveydentila piirissä ei ole tänäkään vuonna ollut tyydyttävä, sillä influensaa on esiintynyt kaikissa piirin kunnissa, kurkkumätää viidessä, tuhkarokkoa neljässä, lavantautia kolmessa, tuli- ja vesirokkoa kahdessa sekä punatautia yhdessä kunnassa. Edellisenä vuonna Lohjalle kurkkumätäpotilaita varten perustettua sairaalaa käytettiin samaan tarkoitukseen vielä tänäkin vuonna. Syyskuun 16 päivänä Lääkintöhallitukselta vastaanotettuani pieniä kirjasia »kolerasta» lähetin jo seuraavana kappaleen niistä ei ainoastaan Lohjan terveyshoitolautakunnan esimiehelle, vaan myöskin kaikille muitten pitäjien kunnallislautakuntien puheenjohtajille kehoittaen noudattamaan sanotussa kirjasessa ynnä heidän terveyshoitosäännöissään olevia neuvoja uhkaavan koleratautin vastustamiseksi. Sitäpaitsi käskin heitä jo hyvissä ajoin varaamaan 2 tai 3 huonetta ynnä keittiön joka kunnassa tilapäistä kolerasairaalata varten sekä hankkimaan joka kylään tarkastusmiehen, joka valvoisi puhtautta huoneissa, hyyskissä y. m. Lopuksi pyysin kunnallislautakuntia määrättyinä päivinä, esimerkiksi joka toinen viikko, kokoontumaan asianomaisien kunnanlääkärien kanssa neuvottelemaan ja päättämään nyt kysymyksessä olevista asioista.

Mitä paikkakunnallisiin tauteihin tulee, niin ovat pitkälliset mahakatarrit vallitsevina täällä niinkuin muuallakin maassamme. — Edelleen on hengityselimien katarreja, luuvaloa ja verenvähyyttä potevia usein ollut hoidettavinani.

Tutkinnon suorittaneita kätilöitä löytyy Lohjan piirilääkärin alueen kaikissa kunnissa.

Kirkkonummen ja Vihdin kunnansairaalat ovat, asianomaisten kunnanlääkärien hoitamina, olleet koko vuoden yleisölle avoinna. — Sitä paitsi on Kirkkonummen, Siuntion, Lohjan ja Vihdin vaivaistaloissa pieniä osastoja etupäässä varattomia mielenvikaisia varten.

Syyskuun 16 päivänä päätti Nummen kunta hankkia itselleen kiertävän sairaanhoitajattaren, jonka johdosta kunnallislautakunnan esimiehen tuli ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin.

Veneristen tautien levenemisen estämiseksi ei minun vuoden kuluessa ole tarvinnut toimittaa mitään yleistä tarkastusta, eikä ole veneerinen tartunta ylimalkaan sanottavasti levinnyt Lohjan piirilääkärin alueella. — Yksityisiä epäluulonalaisia henkilöitä olen kyllä vastaanottohuoneessani katsastanut, ja tarvittaessa Helsingin yleisen sairashuoneen kuppataudin osastolle toimittanut.

Turun ja Porin lääni. *Turun piiri.* Yleinen terveydentila on ollut paljoa parempi kuin edellisenä vuonna; kulkutaudeista on ainoastaan kurkkumätä erikoisemmin mainittava. Se on pitkin vuotta liikkunut Pöytyän pitäjässä ja Yläneellä toukokuusta vuoden loppuun saakka. Sitäpaitsi on sattunut yksityisiä kohtauksia Maariassa, Ruskolla, Paatisissa ja Prunkkalassa. Serumia käytettiin melkein kaikissa näissä tapauksissa ja hyvällä menestyksellä. — Pöytyän pitäjässä oli huhti- ja toukokuun aikana toimessa tilapäinen kiertävä sairaanhoitajatar.

Lavantautia huomattiin Paraisissa 1 ja Paimiossa 9 tapausta. Tauti kehittyi lähellä Halikon rajaa olevalla Meissalan yksityistilalla pieneksi paikallisepidemiaksi. Talon Kuuskankare nimisessä torpassa lähellä Halikon rajaa oli nimittäin kesäkuun alkupuolella eräs nainen sairastanut lavantautia. Tämän sairaan käyttämät vaatteet pestiin eräässä purossa, joka juoksee Meissalan talon ohitse ja josta Meissalalaiset ottavat vettä ruokatarpeisiinsa. Seurauksena oli, että talossa toinen toisensa perästä sairastui tähän tautiin, kaikkiaan 9 henkilöä, joista 3 kuoli. Kuuskankareen torppaan saatiin tartunta Salon piirin Halikon pitäjän Hajalan kylästä, jossa tauti on liikkunut vaikeana kulkutautina.

Isoarokkoa huomattiin Paimion pitäjässä 3 tapausta Viksbergin kartanon alueella, Kauhaisten pysäkin seuduilla. Kankare nimisessä torpassa sairastui torpan emäntä helmikuun keskivaiheilla tähän tautiin. Ei voitu saada selville, mistä hän oli saanut tartunnan. Tätä sairasta kävi katsomassa erään toisen torpan emäntä, joka sairastui samaan tautiin tartuttaen vielä seitsemän kuukauden vanhan rokottamattoman lapsensakin. Kaikki nämä sairaat paranivat taudistaan, ja se saatiin rajoitetuksi näihin torppiin.

Kun syksyllä näytti siltä, että Pietarissa liikkuva koleratauti mahdollisesti olisi voinut tunkeutua tännekin saakka, jaettiin kunnat useihin piireihin, joihin kuhunkin määrättiin yksi tai kaksi katsantomiestä valvomaan, että puhtaus ja siisteys vallitsisi kaikkialla; joka kuntaan varattiin — kunnan suuruudesta riippuen — yksi tai useampia eristämishuoneita koleratautia tai koleraksi epäiltyä ripulitautia sairastavia henkilöitä varten.

Yleistä kuppataudin tarkastusta ei viimekuluneena tilintekovuonna ole tarvinnut pitää.

Kuolleisuus keuhkotautiin on piirissä ollut tuhatta henkeä kohti 3,1.

Sauvon ja Karunan kunta on tilintekovuonna perustanut kunnanlääkärinviran, niin että piirissä nyt on 5 kunnanlääkärin paikkaa.

Prunkkalaan ja Raisioon on tänä tilintekovuonna perustettu kätilönvirka.

Piirissä on kolme diakonissaa, nimittäin Kaarinassa, Nousiaisissa ja Maariassa. (Johan Martola.)

Uudenkaupungin piiri. Terveyden tila on vuoden kuluessa ollut jokseenkin hyvä. Kulkutaudeista ilmestyi ainoastaan muutamia tulirokon, lavantaudin,

hinkuyskän ja kurkkumädän tapauksia. Viimemainittu tauti oli tullut Mynämäelle Turusta ja Pyhämaahan Raumalta Ihodan kylään, joka on vilkkaassa liikeyhteydessä mainitun kaupungin kanssa jossa tämä tauti raivosi. Influensaa on esiintynyt joka kunnassa enimmän vuoden alussa, vähemmän taas vuoden lopulla. Tauti on ollut lievää.

Koleravaara aiheutti eri toimenpiteitä kunnassa, joissa piirilääkärin antamia määräyksiä puhtauden pidosta ja kolerasairaaloiden toimeenpanemisesta hyvin noudatettiin. Muuten ovat kunnallislautakuntien terveydenhoidolliset toimenpiteet enimmiten vaillinaiset, erittäinkin kunnissa, joissa lautakunnan jäsenet usein vaihtuvat, mutta parannusta näissä suhteissa huomataan kumminkin.

Piirissä on 3 kunnanlääkärikuntaa, joista ainoastaan Mynämäellä on 1 p:stä elok. ollut kunnanlääkäri.

Kätilöitä on kaikissa kunnissa paitsi Iniössä ja Velkuassa, jotka molemmat ovat saaneet valtioavun kätilön palkkaamiseksi. Kätilöistä on 3 oikeutettu toimittamaan koneellista synnytystä. (G. I. Rothström.)

Rimito distrikt. Såvidt jag under företagna resor inom distriktets olika kommuner, genom inkomna rapporter och annorledes kunnat iakttaga och erfara har allmänna hälsotillståndet i Rimito distrikt varit synnerligen godt i motsats till hvad som var fallet det föregående året med afseende å smittosamma sjukdomars förekomst.

Sedan Medicinalstyrelsen i september öfverstyrt ett antal broschyrer om »Koleran, dess natur» etc. har jag utdelat desamma i de särskilda kommunerna äfvensom tillställt desse uppmaning att föranstalta om renlighetssyner och rådande sanitära missförhållandens afhjälpande allestädes i byalagen och för sådant ändamål utse nödigt antal tillsyningsmän, hvarjämte kommunalnämnden borde anskaffa lämpligt belägna lokaler, dit kolerasjuke eller misstänkta sjukdomsfall kunde öfverflyttas för att isoleras och vårdas, hvarför äfven pålitlig sköterska borde vidtalas. Därjämte erhöllo kommunalnämnderna detaljerade föreskrifter angående tillsyningsmännens verksamhet. Från samtliga kommuner ingingo därpå underrättelse om de i sådant syfte vidtagna åtgärderna. Afsikten vore att dessa skulle erhålla karaktären af permanenta institutioner till fromma för kommunernas allmänna hygieni och sjukvård.

Sinnessjuke personer i distriktet finnas förtecknade till ett antal af 39, af dem 14 idioter. Af desse sistnämnda vårdas 1 kvinna i fattighus, de öfriga underhållas i hemmen. Af de i inskränkt bemärkelse sinnessjuke (25) är 1 kvinna intagen i allmänt sinnessjukhus samt 5 män och 1 kvinna i fattighus.

Kommunalläkare finnes i Nagu.

Barnmorskor funnos under år 1908 anställda i distriktets samtliga kommuner. (A. A. Branders.)

Godby distrikt. Skarlakansfebern, som uppträdde inom distriktet redan år 1906 och under det följande årets flesta månader observerades i sammanlagdt 102 fall, fortfor med oförminskad, ja ökad häftighet under de första månaderna af år 1908. Ännu under sommaren — juni och juli månader — iakttogos enstaka fall. Inalles blefvo 92 fall af sjukdomen kända; och ledde sjukdomen — enligt tillgängliga siffror — i 33,7 % af fallen till död (mot 29,41 % år 1907.

Kikhosta iakttogs till först i Vårdö i juli och utbredde sig sedermera till flertalet af distriktets kommuner.

Influenza förekom mera talrikt än vanligt under början af året. Fall af sjukdomen observerades under så godt som alla af årets månader.

Andra akuta infektionssjukdomar förekommo icke i epidemisk utbredning. Enstaka fall af mässling, difteri, rödsot och tarmtyfus iakttogos. I de 2 fall af tarmtyfus, hvilka inträffade i Hammarland, hade smittan sannolikt ådragits i Stockholm.

Badanstalten i Mariehamn var under sommaren i verksamhet, och handhades läkarebefattningen vid densamma af med. och kir. doktorn Edv. Björkenheim.

Den 20 augusti fastställdes af guvernören i länet »Hälsovårdsordning i Kumlinge kommun». (Georg Hornborg.)

Porin piiri. Maalaiskunnissa oli kuolevaisuus suurin Kullaan kappelissa, jossa se kohosi 38:aan ‰, pienin oli se Euran ja Lapin kunnissa, joissa se teki 13,6 ja 15,4 ‰.

Terveydentila oli v. 1908 kautta koko piirin huono. Jatkaen edellisellä vuodella alkamaansa vaellusta liikkui tulirokko ympäri vuoden piirissä varsinkin sen keski- ja pohjoisosissa mutta myöskin, vaikka kyllä vähemmässä määrässä piirin eteläosissa. Erittäinkin Kullaan kappelissa esiintyi se lukuisin tapauksin kohottaen kuolevaisuuden tässä kunnassa siihen hirveän korkeaan määrään, joka yllä mainittiin. Runsaslukuisin tapauksin ja tuhoisana se raivosi myöskin Siikaisissa etenkin alkupuolella vuotta. Tulirokkoon kuolleitten luku onkin näin ollen vielä suurempi kuin edellisenä vuonna. Kaikkiaan kuoli nimittäin v. 1908 tähän tautiin 132 henkeä. — Rauman kaupungissa ja sen ympäristössä edellisellä vuodella ilmestynyt kurkkumätäepidemia niinikään jatkui kaikista toimenpiteistä huolimatta koko v. 1908 ajalla leviten hiljakseen pohjoiseen päin aina Porin kaupunkiin asti. Tähän tautiin kuoli v. 1908 kaikkiaan 78 henkeä piirissä. Paitsi näitä kahta kuolevaisuutta tuntuvasti kohottavaa kulkutautia liikkui v. 1908 kuluessa miltei kaikkialla piirissä tavallista pahanlaatuisempi influensa, jolla varmaankin on suuri osansa akuuttiseen keuhkotulehdukseen kuolleitten luvun huomattavassa kohoamisessa. Akuuttisten keuhko- ja keuhkopussin tulehdukseen kuolleitten luku v. 1908 nousi nimittäin 214:ään. Nämä kolme tautia: tulirokko, kurkkumätä ja influensa ovatkin olleet ne, jotka

ovat aiheuttaneet piirin kuolevaisuuden numeron huomiota herättävän kohoamisen.

Kaikista tuhoisimpana tautina on kuitenkin tavallisuuden mukaan esiintynyt keuhkotuberkuloosi, johon v. 1908 kuoli 336 henkeä eli 3,4 tuhatta asukasta kohti. Tuberkuloosi yleensä ja erittäinkin keuhkotuberkuloosi näyttää vain voittavan enemmän ja enemmän alaa piirissä. Suurin on kuolevaisuus keuhkotuberkuloosiin ollut Kullaalla, 5,8 ‰ Hinnerjoella samoin 5,8 ‰, Honkilahdella 4,8 ‰ ja Porin kaupungissa 4,2 ‰. Pienin on kuolevaisuus siihen ollut Ahlaisissa 2,1 ‰, Lapissa samoin 2,1 ‰ ja Rauman kaupungissa 2,2 tuhatta asukasta kohti.

Syfilis-tauti sitävastoin esiintyy yhä harvemmin piirissä. Vuosi vuodelta näkee yhä harvemmin varsinkin tuoreita tapauksia tätä tautia. Vähenemään päin näyttävät olevan muutkin veneeriset taudit.

Tavallisimmat taudit piirissä ovat ruuansulatushäiriöt, etupäässä vatsakatarri sekä myöskin hermoston häiriöt, neurasthenia ja hysteria. Rachitis lapsissa ei ole harvinainen. Trachomia tapaa usein varsinkin piirin koillisessa osassa.

Köyhäin hoito on piirissä varsin hyvällä kannalla. Vaivaiskartanoita on kolmessa maalaiskunnassa, nimittäin Eurajoella, Poomarkussa ja Ahlaisissa. Nakkilassa on vaivaiskartano valmistumaisillaan ja Merikarvian kunta on päättänyt rakennuttaa itselleen tällaisen laitoksen.

Piirissä liikkuneitten kulkutautien leviämistä on koitettu kaikin voimin estää, mutta tulos tästä toiminnasta on ollut hyvin vähän tyydyttävä sen johdosta, ettei kansa usko tautien tarttuvaisuutta. Aina kun kulkutauti on ilmestynyt johonkin kuntaan, on kuulutuksilla kunnassa ja ilmoituksilla sanomalehdissä levitetty tieto varokeinoista tautia vastaan. Sitä paitsi on taudin luonnetta ja oireita koitettu selvitellä kirjotuksilla sanomalehdissä. Kunnat ovat jaetut sopiviin piireihin ja kuhunkin piiriin asetettu valvoja pitämään huolta annettujen määräysten noudattamisesta. Niissä kunnissa, missä nämät vapaaehtoiset valvojat innolla ja asianharrastuksella ovat käyneet tehtäväänsä, kuten oli laita esimerkiksi Kaasmarkun kylässä, jossa sijaitsee suuri tehdaslaitos, on taistelu kulkutautia vastaan onnistunut ilahuttavan hyvin. Missä kulkutauti on vähänkin tiheämmin esiintynyt, olen käynyt järjestämässä toimenpiteitä taudin leviämisen ehkäisemiseksi.

Piirissä on toiminut v. 1908 ajalla 10 lääkäriä, nimittäin piirilääkäri, yksi lasaretinlääkäri, 5 kaupungin palveluksessa olevaa lääkäriä, 2 kunnanlääkäriä ja yksi praktiseeraava lääkäri. Sairashoidossa ovat toimineet kaupungissa 3 diakonitarta ja 2 sairaanhoitajatarta sekä Merikarvian, Ahlaisten ja Ulvilan kunnissa kussakin 1 diakonitar.

Paitsi yleistä sairashuonetta ja kaupungin sairaalaa Porin kaupungissa on piirissä olemassa seuraavat hoitolaitokset: tohtorien Nyqvist'in ja Pikkaraisen ylläpitämä yksityissairaala Porissa; »sairaitten ystävät»-nimisen yhdistyksen ylläpitämä sairaala Rauman kaupungissa, kätilöjen Kokin ja Sariolan ylläpitämä lapsenpäästölaitos Raumalla, joka alkoi toimintansa tammikuussa v. 1908, kauppaneuvoksetar E. Ahlströmin ylläpitämä vanhojen turvakoti Noormarkussa ja tohtorin lesken, rouva O. Paqvalin'in virkistyskoti Eurassa. Mielisairasten hoitoa varten on Porin maaseurakunnalla, Ulvilan, Ahlaisten, Kiukaisten, Luvian ja Kullaan kuunilla osa Harjavallan pitäjässä sijaitsevassa hoitolaitoksessa. Kaikissa kaupunki- ja maalaiskuntien vaivaiskartanoissa on osasto mielenvikaisia varten.

Piirissä on toiminut v. 1908 ajalla 27 tutkinnon suorittanutta kätilöä, joista 11 kaupungeissa ja 16 maalaiskunnissa. Kaikilla piirin kunnilla on kätilö palveluksessaan. (Hj. Nordling.)

Ikaalisten piiri. Verrattain suuri (29,18 : 1,000) oli kuolevaisuus Hämeenkyrössä, johon oli syynä siellä raivoava tulirokko. Tauti, joka oli esiintynyt jo syksypuolella 1907, jatkoi tänä vuonna kulkuansa kylästä kylään vaatien monta uhria. Vuoden lopussa ei tauti vielä ollut sammunut. Tulirokon levenemisen estämiseksi annoin kirkoissa luettujen kuulutusten kautta tietoja taudin laadusta sekä neuvoja ja määräyksiä, miten sitä oli vastustettava. Mainittua tautia käsitteleviä lentokirjasia jaettiin runsaasti. Kansakoulunopettajia kiellettiin laskemasta lapsia kouluun taudin saastuttamista taloista ennenkuin 6 viikkoa oli kulunut viimeisistä taudintapauksista ja ennenkuin asianomaiset olivat näyttäneet piirimiehen todistuksen siitä, että määräyksen mukainen puhdistus oli tapahtunut. Ikaalisissa annettiin siellä asetetun diakonissan huoleksi sairashuoneitten ja sairaiden käyttämien vaatteiden puhdistaminen, jolloin pääasiallisesti peseminen lysoliliuoksella ja formalinisavustaminen tuli käytäntöön.

Samaan kuntaan pantiin huhtikuun keskipaikoilla väliaikainen kulkutautisairaala toimeen, mutta hoidettiin siellä ainoastaan noin kymmenkunta sairasta.

Kansan ollessa niin alhaisella sivistyskannalla tässä piirissä, saattaa jo ennakolta arvata, että kaikki tällaiset toimenpiteet jäävät jokseenkin hedelmättömiksi, erittäin kun tärkein profylaktinen keino, sairasten eristäminen useammissa tapauksissa on mahdoton. — Ikaalisissa täytyi minun vaatia kunnallislautakunnan esimiestä panemaan toimeen puhdistus omassa talossaan, kun hänen palkollistensa ja työväkensä joukossa ilmaantui toinen tulirokon tapaus toisensa perään. Tartunta oli selvästi saatu siten, että tulirokkoon sairastuneitten makuuvaatteita ja vuoteita olivat muut käyttäneet. Puhdistuksen jälkeen taukosi tauti talosta.

Paikalliset taudit ovat olleet samat kuin ennen. Enimmän tuottaa tuhoa täälläkin keuhkotauti. Papiston taulujen mukaan kuoli siihen 128 henkeä, ollen 13,73 % koko kuolleisuudesta ja 2,52 tuhatta henkeä kohti. Muuten olivat yleisiä

ruuansulatushäiriöt ja silmätaudit, joista viimemainituista puolet sairautta conjunctivitis trachomatosa ja sen seurauksia. Yksityispraktiikassani huomasin tilivuoden ajalla 48 trakoomitapausta. Scrophulosis ja rachitis ovat jokseenkin yleisiä. Syynä viimeksi mainittuun tautiin on usein liian pitkälle, toista vuotta kestävä imettämisen aika. Botriocephalus tavataan Kyrösjärveä ympäröivissä seuduissa, vaikkei aivan yleisesti.

Vaikka piirissä on useita tukinuittoreittejä ja vaikka kansan siveellisyydestä ei ole kerskaamista, on kuppatauti tänäkin vuonna ollut harvinainen. Yleisiä tarkastuksia ei siis ole tarvinnut pitää.

Vuoden kuluessa huomasin kaksi uutta spitalitaudin tapausta; toinen sairas 62 vuotinen talollinen Kankaanpäästä, toinen 58 vuotias torpanvaimo Jämijärveltä.

Kyröskoskella on O. Y. Hammarén & Kumpp. ylläpitämä ja Hämeenkyrön kunnallislääkärin hoitama, 5 sairassijalla varustettu sairaala. Ikaalisissa on 11 sairasvuoteella varustettu sairaala.

Venäjältä uhkaavan koleravaaran varalta vuokrattiin syksyllä kaikissa piirin kunnissa huoneita mahdollisesti tarvittavia sairaaloita varten. Joka kunnassa valittiin sitäpaitsi kunnallislautakunnan avuksi toimessaan terveyspoliisina joukko piirimiehiä, joitten etupäässä tuli valvoa että huoneet ja pihat pidettäisiin puhtaina, pihoista tunkiot poistettaisiin ja kaivojen vedet pidettäisiin saastuttamattomina.

Vaivaistalo, jossa myös on osasto mielisairaita varten, on olemassa Ikaalisissa ja Hämeenkyrössä. – Ikaalisten vaivaistalon mielisairasosasto laajennettiin vuoden kuluessa niin, että siinä nykyään on 16 koppia. Hämeenkyrön samanlaisella mielisairasosastolla on 8 koppia, mutta senkin laajentamista on jo hommattu.

Kesäkuun 30 p:nä myönsi Keisarill. Senaatti Ikaalisten kunnalle 275 mk. vuodessa kiertävän sairaanhoitajattaren palkkaamiseksi ja Parkanon diakonaattiyhdistykselle 300 mk. diakonissan palkan lisäksi. Kumpikin paikka jäi täyttämättä tilivuoden ajalla.

Ikaalisissa on kiertävä diakonitar, joka on kirkollisseurakunnan palkkaama. Mielestäni on tämä henkilö kuitenkin enemmän vahingoksi kuin hyödyksi, koska hän ei pidä itseään täkäläisten lääkärien käskettävänä, vaan työskentelee omin neuvoin. Olen havainnut tapauksia, jolloin kansa on laiminlyönyt hakea ajoissa lääkärin apua luottaen vaan diakonissan »kääreihin» ja neuvoihin. Ja kuinka viisaat hänen neuvonsa ovat, voi päättää siitä, että hän ei ole saanut mitään koulunopetusta eikä muuta tietoa sairaanhoidosta, kuin mitä hän hoitajan apulaisena täkäläisessä sairaalassa on voinut hankkia.

Sittenkun Jämijärvikin vuoden kuluessa on saanut oman kätilön, on nykyisin tutkinnon suorittanut kätilö jokaisessa piirin kunnassa, Karviassa yk-

sityisesti ammattiaan harjoittava; muissa kunnissa palkattu. Ikaalisten seurakunta palkkaa 2 kätilöä, joista toisen asemapaikka on itäisellä, toisen läntisellä puolella Kyrösjärveä. (Alarik Achrén.)

Tyrvään piiri. Väkilukuun verrattuna on keuhkotautiin kuolleiden luku ollut suurin Mouhijärvellä 4,30 ‰ ja Suodenniemellä 4,12 ‰, pienin Karkussa ja Kiikassa 2,89 ‰ ja 1,97 ‰ tuhatta asukasta kohti.

Piirissä on v. 1908 liikkunut useita kulkutauteja sekä epidemillisesti että yksittäin. Jo tammikuussa jatkui edellisen vuoden joulukuulla alkanut influensaepidemia, joka tautitapausten lukuisuuteen ja pahantapaisuuteen nähden on toinen influensaepidemia minkä lääkäriajallani olen huomannut. Kuitenkaan ei tämä kulkutauti kestänyt kauan. Se loppui jo helmikuun alkupuolella, eikä kuolevaisuus tähän ollut mainittava.

Samaten kuin influensa jatkui myös edelliseltä vuodelta Tyrväällä ja Kiikassa levinnyt tuhkuriepidemia lukuisin tapauksin ja raivosi siellä vuoden neljä ensimmäistä kuukautta. Siihen on Tyrväällä ilmoitettu kuolleen 12 lasta ja Kiikassa ainoastaan 2 lasta. Maaliskuulla taas levisi tuhkuriepidemia Suoniemelle, niin että siellä pitäjän itäisellä kulmalla Kuljun, Kauniaisten ja Maurin talojen alueilla sairasti sitä noin 80 lasta. Sen johdosta on 9 kuolemaa ilmoitettu.

Helmikuussa alkoi piirissä ilmaantua tulirokkokohtauksia ensiksi Suodenniemen perämailla Sävinkylässä ja sittemmin on se milloin lukuisampana milloin harvemmassa esiintynyt ympäri piirin ja jatkunut koko vuoden ajan. — Tyrväällä on tulirokkoon ilmoitettu kuolleen 3, Suodenniemellä 5, Karkussa 6 ja Suoniemellä 2 sekä Kiikoisissa ei yhtään henkilöä. Yhteensä koko piirissä on ilmoitettu tulirokkoon kuolleen 48 lasta.

Paitsi tulirokkoon on muihin kulkutauteihin vuoden ajalla papiston ilmoitusten mukaan kuollut: tuhkuriin 26, lavantautiin 4, kurkkumätään 4, kuristustautiin 2, punatautiin 3 ja hinkuyskään 4, yhteensä siis näihin kulkutauteihin 43 henkeä.

Jos lienee muualla maaseuduilla vaikea saada kulkutautien levenemistä ehkäistyksi väestön ymmärtämättömyyden ja välinpitämättömyyden takia, niin luulen sen tässä piirissä olevan sitäkin vaikeampi. Suuri haitta toimenpiteille on siitä, että piirin väestö liikesuhteissaan täydellisesti jakaantuu kahtaalle, Tampereelle ja Poriin, että puolueolot täällä ovat erinomaisen kiihkeät ja että puolueiden sanomalehdet jotakuinkin yhtä lukuisina leviävät piiriin sekä Tampereelta että Porista. On mahdotonta kirjoittaa 6:een, 7:ään eri sanomalehteen ohjeita ja neuvoja levitettäviksi kansalle, sillä ilmoitusten tapaiset tiedonannot käyvät hankaliksi ja tulevat kalliiksi. Suurin haitta on kuitenkin siitä, että väestö varsinkin kulkutautien takia ei käänny lääkärien puoleen. Taudinkohtaukset eivät siten tule ilmi, ennenkuin useita sairaudentapauksia on esiintynyt,

taikka ehkä joku kuolemantapauskin sattunut. Kun on alettu kieltää käymästä asunnoissa, joissa tautia tiedetään ilmenneen, ovat asukkaat entistä tarkemmin ruvenneet salaamaan liikkuvia tauteja. Kunnallislautakunnan esimiehet eivät tahdo eivätkä voi järjestää ilmoittamisvelvollisuutta niin, että se lähimain tehoaisi. — Kun kansa ei tahdo kustantaa lääkäriä sairaillensa, lohduttavat he omaatuntoansa käymällä apteekin hoitajilta neuvoa ja rohtoja saamassa, eikä ole ihmeteltävä, että niitä täältä aina saa, sillä onhan apteekkarikin asianymmärtävä ja osaa lääkkeitä määrätä, ainakin itse mielestään. Täten on piirissäni pitäjiä, mistä joka ainoa potilas tullessaan luokseni alottaa lauseella: »kävimme apteekkarilta neuvoa saamassa, mutta kun hän ei sanonut enää muuta tietävänsä, tulimme tohtorille».

Pienten lasten kuolevaisuus on ollut suurempi kuin kahtena edellisenä vuotena. Muuten on pienten lasten hoito jotakuinkin tyydyttävää ja puhdasta. Scrofulosi ja rachitis ovat täällä pienissä lapsissa jokseenkin harvinaisia. Lasten kuolevaisuuteen vaikuttaa enin huolimattomuus hankkia lääkärin apua pienille sairaille.

Veneristen tautien vuoksi ei ole tarvinnut pitää yleisiä tarkastuksia, eikä mainittuja tauteja sairastavia henkilöitä ole apuani etsinyt. (Otto Meurman.)

Salon piiri. Kulkutauteja ilmaantui tänäkin vuonna tavallista runsaammin ollen suoranaisena jatkona edellisenä vuotena liikkuneista tai silloin alkaneista taudeista.

Tulirokko, joka edellisenä vuonna oli erittäin voimakkaasti liikkunut Halikon lahden meren puoleisella suulla sekä mantereella että saarilla, pysyttelihe vieläkin mainittuun lahteen koskevilla alueilla ja siirtyen lähemmä lahden pohjaa Angelniemen kuntaan.

Tuhkarokko, joka jo edellisen vuoden lopulla liikkui muutamissa kunnissa, jatkui nyt varsinkin tammikuulla yleisenä useassa kunnassa, mutta alkoi sitten loppua.

Lavantautia oli jo edellisenä vuonna ilmaantunut muutamia tapauksia Salon ja Halikon jokivarsilla, ja saattoi odottaa, että sitä vielä jatkuisi. Niin kävikin. Salon kauppalassa ja Uskelassa, aivan kauppalan lähimmässä ympäristössä, joten alue terveydellisessä suhteessa on luettava yhdeksi, ilmaantui pitkin vuotta yksityisiä tapauksia, yhteensä 31, ja saattoi näissä huomata ainakin kolme eri pesäpaikkaa. Suuresti epäluulonalaisina taudin levittämisestä saattaa pitää muutamia kauppalassa ja sen lähistöllä olevia matalia kaivoja, joihin pintavesi esteettömästi pääsee vuotamaan. Kauppalalla on sitäpaitsi vuoreen porattu kaivo, jonka vesi nähtävästi on tartunnaisaineesta vapaa ja tämän vettä käytetäänkin yleisesti ruuanlaitossa ja juomavetenä, mutta ei aina. Halikon kunnassa saavutti lavantauti paikallisen epidemian luonteen, ilmaantuen melkein yksinomaan Hajalan aseman seuduilla, alueella, jonka asukkaat veivät maitonsa Hajalan osuusmeijeriin tai sitä sieltä toivat, ja näytti todenmukaiselta, että tässä

meijerissä käytetty maito saattoi levittää tautia. Tietysti saattoi sen lisäksi jokaisen sairaan koti muuttua uudeksi taudin levenemisen keskustaksi.

Useita kertoja matkustaessani tartutetulle alueelle tarkastin myöskin meijeriä ja sain selville, että sen pastörisoimiskone ei ollut kunnossa, joten maito usein tuli paljoa vähemmän kuumennetuksi, kuin mitä oli määrä. Myöskin kulkivat meijerin vesijohtoputki ja likavedenjohtotorvi samassa ojassa, ja oli mahdollista, että jälkimäisestä vuotanutta vettä saattoi ojaa myöten valua kaivoon, josta vesijohtotorvi imi vettä. Merkillistä kyllä ei meijerin omasta henkilökunnasta kuitenkaan sairastunut ketään. Tauti ei yleensä ollut kovin ankaraa laatua, kun sen 102 tapauksesta Halikossa kuoli ainoastaan 9 henkeä. — Luonnollista on, että näin lukuisa taudin ilmeneminen herättää yleistä huomiota ja vaatii pontevia toimenpiteitä. Niinpä allekirj. vaatimuksesta meijeri sterilisoitiin kaksikin kertaa ja minun ehdotuksestani Kuvernöörin virasto kielsi maidon kuljetuksen meijeriin sairasten kotoa, missä ei oltu kaikin puolin pantu toimeen sairaan eristämiseksi ja tartunnaisaineen sterilisioimiseksi annettuja määräyksiä.

Lääkintöhallituksen määräyksestä tuli myöskin paikkakunnalle ylimääräinen lääkäri, joka teki säännöllisiä kiertoretkiä tartutetulla alueella. Sitäpaitsi palkkasi kunnan lautakunta 2 kiertävää sairaanhoitajatarta.

Venerisiä tauteja ei ole huomattu entistä enemmän. Syfilis on harvinainen. Gonorrheta näkee sitävastoin aina väliin.

Koleran varalta viime syksynä avattiin Salon kauppalassa kolerasairaala. — Kaikissa piiriin kuuluvissa kunnissa hankittiin myöskin huoneusto, muutamissa kunnissa oli valittuna hoitajatarkin mahdollisen koleran varalta. (E. J. Warén.)

Huittisten piiri. Suurempaan kuolevaisuuteen on myös osaksi vaikuttanut tartuntataudit, joista etenkin tulirokko, liikkuen etupäässä Kokemäen ja Harjavallan kunnissa ympäri vuoden, on vaatinut paljon uhreja. Tulirokkoon kuolleiksi on merkitty 22. Tuhkarokkoa huomattiin vuoden alkupuolella piirin itäosissa suuressa määrin ja vuoden lopulla Loimaan kunnassa. Kaikkiaan on siihen kuollut 17. — Hinkuyskää liikkui piirissä laajasti, siihen ja etenkin sen seurauksiin on luultavasti kuollut enemmän kuin 14, joka määrä on kuolevaisuustaulussa siihen kuolleiksi merkitty. Kurkkumätää oli etenkin Kokemäen kunnassa. Siihen kuoli 19. — Maaliskuussa sairastui isoonrokkoon Huittisissa eräs vaimo, saaden tartunnan miehestään, joka tuli kotia etelä-Suomesta työansioilta. Perhe eristettiin täydellisesti, ja ympäristöllä uudestaan rokotettiin noin 300 henkeä.

Veneerisiä tauteja ei piirissä ole liikkunut, paitsi joku enimmäkseen ulkoapäin tuotu gonorrhe.

Piirin kaikissa kunnissa, paitsi Metsämaalla, on kunnan palkkaamat kätilöt.

Köyliön kunnassa on toiminut diakonissa, ja Alastaron kuntaan on vuoden kuluessa hankittu kiertävä sairaanhoitaja. (R. Räihä, v. t.)

Hämeen lääni. *Hämeenlinnan piiri.* Piirissä esiintyvistä, endemisistä taudeista on luonnollisesti ensiksi mainittava niistä tuhoisin, tuberkulosi. Pappisvirastojen ilmoitusten mukaan on piirissä vuonna 1908 kuollut tuberkulosiin 127 henkilöä, eli 13,5 % kaikista kuolleista. Edellisenä vuonna oli tämä numero 14,2 %. Molemmat luvut ovat tosin keuhkotautiin kuolevaisuuden keskimäärää alempia, mutta ponnistuksia on sivistyskansan tehtävä, jotta ne saataisiin vieläkin alenemaan. — Hengityselinten tulehduksia on tilivuoden aikana tapahtunut enemmän kuin edellisenä vuonna. Lasten suolikatarreja on taas ollut suunnilleen samassa määrin kuin vuonna 1907. — Kuppatautiset ovat pääasiallisesti hoidetut läänin sairashuoneessa, josta eri selonteko lähetetään Lääkintöhallitukseen. Vuoden aikana on kaksi joukkotarkastusta toimitettu, toinen Hattulan pitäjän Pelkolan kylässä, toinen Lopen pitäjän Läylinisten kylässä. Ei kummassakaan tavattu mainittua tautia sairastavia. Lepra on tilivuoden aikana loppunut piiristä. — Struma on verrattain yleinen, mutta ei kehity vaikeanlaisiin muotoihin.

Viime syksyn koleravaaran tähden ryhdyttiin piirissä erityisiin toimenpiteisiin. Paitsi että tavallista ankarammin valvottiin puhtaussuhteita piirin kaikissa kunnissa, järjestettiin piirin rautatienvarsilla oleviin kuntiin, Hausjärvelle, Janakkalaan, Vanajaan ja Hattulaan, sekä vielä Lopelle ja Hauholle, jokaiseen pieni tilapäinen sairashuone hoitajineen, jotta mahdollisesti sairastuneita heti tarpeen tullen voitaisiin vastaanottaa.

V. 1908 oli piirissä 2 kunnansairaalaa, Lopella ja Janakkalassa. Edellinen oli valmiina jo v. 1907, jälkimäinen perustettiin tänä vuonna.

Tilivuoden aikana perustettiin kaksi kunnanlääkärinvirkaa lisäksi, nimittäin Hauholle ja Janakkalaan. (Karl von Fieandt.)

Hollolan piiri. Piirissäni asuva kansa on melkein yksinomaan suomalaista alkuperää. Vaikka kansa muuten onkin juroa ja umpimielistä, niin päihtymyksen vaikutuksesta se usein esiintyy raivoisana. Sivistyksellisessä suhteessa on kansa verrattain alhaisella asteella. Kun sen luontainen äly on heikonlainen, niin tarjoutuu täten kiitollinen maaperä kaikenlaisten agitaattorien toiminnalle. Erittäin säästäväisiä kun yleensä ovat, niin heidän tapansakin ovat yksinkertaiset. He tekevät maaseudulla enimmäkseen maanviljelystyötä, Vesijärven ja Päijänteen rannoilla harjoittavat kalastusta. Heidän pukunsa ovat epäsiistit. Asunnot ahtaat ja epäsiistit, jonka tähden on ollut melkein mahdotonta kulkutautien ilmestyessä saada sopivia sairaalahuoneustoja. Taloudellisesti on väestö hyvin toimeentulevaa, vaikka heidän ruokansa ei sitä todista. (Osk. Londén.)

Tammelan piiri. Kaikkialla piirissä on vuodentulo ollut hyvä, ja kun näin on ollut laita jo useina vuosina perätysten, on varmaan hyvinvointi kansan keskuudessa näissä viljavissa seuduissa nousemaan päin. Samalla on myöskin sivistys ja siisteys melkoisesti karttunut niiden monien kansakoulujen ja muiden sivistyslaitosten kautta, joita on syntynyt. — Suurehkoja teollisuuslaitoksia ovat seuraa-

vat: Forssan puuvilla-, Valkeakosken paperi-, Iittalan ja Nuutajärven lasi- sekä Jokioisten naula- ja siirappitehtaat sekä suuri joukko sahoja ja puunjalostustehtaita. Koska työ kaikissa näissä on esteettömästi ilman lakkoja jatkunut ja kun työpalkat ovat olleet aivan hyviä, ovat nämäkin puolestaan vaikuttaneet hyvinvoinnin kohottamiseksi.

Vaivaistaloja oli olemassa ainoastaan Tammelassa, Urjalassa ja Sääksmäellä. Kaikkien niiden yhteydessä on osasto mielisairaita varten.

Endemisistä taudeista vaatii tuberkuloosi lähintä huomiota. Tämä esiintyy kaikkialla piirissä. Erittäin suuressa määrin sitä on Urjalassa ja sen lähitienoilla.

Veneriset taudit ovat erittäin harvinaisia. Suurehkoissa tehdasyhdyskunnissa on kuitenkin esiintynyt muutamia gonorrhetapauksia.

Erittäin ankarana ja vaikeana kulkutautina esiintyi scarlatina tämän vuoden lopussa Jokioisilla. Kaksi kansakoulua täytyi pitää sulettuina pitkähkön ajan. Ylimääräinen sairastupa perustettiin ja erityisiin desinfisioimistoimiin ryhdyttiin.

Koleratautiin uhatessa lähetettiin kaikille kunnallislautakunnille Lääkintöhallituksen koleraa koskevia kirjasia, jotapaitsi lähetettiin kiertokirje, jossa annettiin tarkat ohjeet, miten tautia oli vastustettava. Kiitosta ansaitsevalla innolla ja alttiudella ryhdyttiinkin ponteviin toimenpiteisiin kaikkien pelkäämän taudin ehkäisemiseksi. Niinpä valittiin katsastusmiehiä useihin suurehkoihin kyliin, ja huoneita oli varattuina sairasten eristämiseksi ja hoitoa varten. Kaikkialla koetettiin myöskin parhaimman mukaan ryhtyä tarpeellisiin toimiin puhtaudenpidon noudattamiseksi.

Sairashuoneita on ainoastaan Tammelassa, nimittäin kaksi Forssassa. Sairaanhoitoa varten on Forssassa ja Urjalassa palkatut diakonissat. (Georg v. Essen.)

Tampereen piiri. Kulkutauteja on kyllä ilmestynyt joka seurakunnassa, mutta sairastuneitten lukua ei ole mahdollista määrätä. Sen verran voi kuitenkin varmuudella sanoa, että se on ollut hyvinkin pieni. Yleinen terveydentila on ollut erittäin hyvä. (O. W. Wennerström.)

Jämsän piiri. Kuolevaisuus on kaikissa piiriin kuuluvissa kunnissa, paitsi Eräjärvellä, ollut suurempi kuin viime vuonna.

Papiston ilmoituksien mukaan on piirissä ilmoitettu kuolleen: tuhkarokkoon 27 lasta — viime vuonna 24 —, tulirokkoon 46 henkilöä — viime vuonna 0 —, lavantautiin 7 — viime vuonna 3 —, punatautiin 7 — viime vuonna 3 —, hinkuyskään 32 — viime vuonna 33 —, ja kurkkumätään — kuristustautiin 14 — viime vuonna 9 henkilöä.

Keuhkotautiin on ilmoitettu kuolleen 149 henkeä: Jämsässä 66 eli 4,96, Korpilahdella 28 eli 2,78, Kuhmoisissa 19 eli 2,75, Kuorevedellä 10 eli 3,49, Längelmäellä 8 eli 1,87, Eräjärvellä 0, Kuhmalahdella 9 eli 4,73, Luopioisissa 8 eli 1,87 ja Vehkajärvi-Pajulassa 1 eli 1,49 tuhatta asukasta kohti.

Viime syksynä alkoi tulirokko riehua Korpilahdella. Saatuaan kulkutaudin luonteen muutamassa syrjäkylässä Jyväskylän pitäjän rajalla, josta pitäjästä tauti arvatenkin oli tänne tullut, ja jo vahvasti levittyään, ennenkuin se edes tuli asianomaisten tiedoksi, levisi se sitten vähitellen ympäri pitäjän. Suotuisampaa maaperää, kuin täällä Korpilahdella, taudin raivoamiselle tuskin voitanee ajatella, tauti kun ei ollut pitäjällä kulkutautina liikkunut noin 15 vuoteen ja kun kansan yksinkertainen, typerä, välinpitämätön käsityskanta tarttuvista taudeista sekä paikkakunnalliset olosuhteet sitä kannattavat. Taudin ehkäisemiseksi otti kunta muun muassa väliaikaisen kiertävän sairaanhoitajattaren pääasiassa puhdistustoimenpiteitten järjestämistä ja toimeenpanemista varten, ja kiertelikin hän ahkeraan ympäri pitäjän.

Harvinaisemmista taudintapauksista mainittakoon muuan lepran tapaus Kuhmalahden kappelin Haapasaaren kylässä, jossa kävin m. m:ssa kuppataudin tarkastuksen vuoksi viime joulukuun 17 p:nä. Tauti oli muutamassa 60 vuotiaassa leskivaimossa, joka muutamia vuosia sitten olisi hoitanut samaan tautiin kuollutta mieshenkilöä sekä pessyt hänen ruumiinsa. Lähetin hänet Oriveden leprasairaalan lääkärin lähemmin tutkittavaksi, ja otettiinkin hän sittemmin mainittuun sairaalaan.

Kunnanlääkäreitä on piirissä 4, nimittäin Korpilahdella, Kuhmoisissa, Kuorevedellä ja Luopioisissa. Kunnansairaaloita 1, Kuhmoisissa. Kiertäviä sairaanhoitajattaria yksi vakinainen, Jämsässä. Kuntien palkkaamia kätilöitä kaikkiaan 8. Vaivastaloja 2, Jämsässä ja Korpilahdella. (Otto Bergström.)

Ruoveden piiri. Kulkutauteja on vuoden kuluessa ollut tavallista enemmän. Vuoden alussa oli yleinen influensaepidemia Ruoveden, Oriveden ja Kurun kunnissa. Huhtikuun lopulla alkoi tulirokkoa ilmestyä Ruoveden pitäjän Pohjoislahden kylän luoteisosassa lähellä Virtain rajaa, ja siitä alkaen on tulirokko vuoden loppuun saakka levinnyt yli sen osan Ruoveden pitäjää, joka on Tarjanne—Vilppulan suurien vesistöjen pohjois- ja itäpuolella. Näitten vesistöjen etelä- ja länsipuolella on ainoastaan harvoja tulirokkotapauksia sattunut. Tulirokon vastustamiseksi asetettiin kesällä erityinen kiertävä kulkutautihoitajatar. Huonedesinfektioneja on toimitettu, missä vain on ollut mahdollista, mutta useissa tapauksissa erämaassa sitä ei ole voitu tehdä.

Kroonillisista taudeista on keuhkotauti edelleen tehnyt suuria tuhoja.

Venerisiä tauteja on ollut vähemmän kuin edellisenä vuonna. Vuoden kuluessa on allekirjoittanut toimittanut yhden yleisen syfilistarkastuksen Teiskossa, mutta kuppatautia ei tarkastuksessa havaittu.

Vaivaistaloja ei vielä ole piirissä, mutta Oriveden kunta on vuoden lopulla ruvennut rakennuttamaan sellaista.

Ruoveden ja Oriveden kunnilla on oma kunnanlääkäri. Kuruun ei ole voitu saada kunnanlääkäriä sen jälkeen, kun H. Sternberg syyskuussa 1908 sieltä muutti pois. (Edvin Roos.)

Viime syksynä alkoi tulirokko riehua Korpilahdella. Saatuaan kulkutaudin luonteen muutamassa syrjäkylässä Jyväskylän pitäjän rajalla, josta pitäjästä tauti arvatenkin oli tänne tullut, ja jo vahvasti levittyään, ennenkuin se edes tuli asianomaisten tiedoksi, levisi se sitten vähitellen ympäri pitäjän. Suotuisampaa maaperää, kuin täällä Korpilahdella, taudin raivoamiselle tuskin voitanee ajatella, tauti kun ei ollut pitäjällä kulkutautina liikkunut noin 15 vuoteen ja kun kansan yksinkertainen, typerä, välinpitämätön käsityskanta tarttuvista taudeista sekä paikkakunnalliset olosuhteet sitä kannattavat. Taudin ehkäisemiseksi otti kunta muun muassa väliaikaisen kiertävän sairaanhoitajattaren pääasiassa puhdistustoimenpiteitten järjestämistä ja toimeenpanemista varten, ja kiertelikin hän ahkeraan ympäri pitäjän.

Harvinaisemmista taudintapauksista mainittakoon muuan lepran tapaus Kuhmalahden kappelin Haapasaaren kylässä, jossa kävin m. m:ssa kuppataudin tarkastuksen vuoksi viime joulukuun 17 p:nä. Tauti oli muutamassa 60 vuotiaassa leskivaimossa, joka muutamia vuosia sitten olisi hoitanut samaan tautiin kuollutta mieshenkilöä sekä pessyt hänen ruumiinsa. Lähetin hänet Oriveden leprasairaalan lääkärin lähemmin tutkittavaksi, ja otettiinkin hän sittemmin mainittuun sairaalaan.

Kunnanlääkäreitä on piirissä 4, nimittäin Korpilahdella, Kuhmoisissa, Kuorevedellä ja Luopioisissa. Kunnansairaaloita 1, Kuhmoisissa. Kiertäviä sairaanhoitajattaria yksi vakinainen, Jämsässä. Kuntien palkkaamia kätilöitä kaikkiaan 8. Vaivastaloja 2, Jämsässä ja Korpilahdella. (Otto Bergström.)

Ruoveden piiri. Kulkutauteja on vuoden kuluessa ollut tavallista enemmän. Vuoden alussa oli yleinen influensaepidemia Ruoveden, Oriveden ja Kurun kunnissa. Huhtikuun lopulla alkoi tulirokkoa ilmestyä Ruoveden pitäjän Pohjoislahden kylän luoteisosassa lähellä Virtain rajaa, ja siitä alkaen on tulirokko vuoden loppuun saakka levinnyt yli sen osan Ruoveden pitäjää, joka on Tarjanne—Vilppulan suurien vesistöjen pohjois- ja itäpuolella. Näitten vesistöjen etelä- ja länsipuolella on ainoastaan harvoja tulirokkotapauksia sattunut. Tulirokon vastustamiseksi asetettiin kesällä erityinen kiertävä kulkutautihoitajatar. Huonedesinfektioneja on toimitettu, missä vain on ollut mahdollista, mutta useissa tapauksissa erämaassa sitä ei ole voitu tehdä.

Kroonillisista taudeista on keuhkotauti edelleen tehnyt suuria tuhoja.

Venerisiä tauteja on ollut vähemmän kuin edellisenä vuonna. Vuoden kuluessa on allekirjoittanut toimittanut yhden yleisen syfilistarkastuksen Teiskossa, mutta kuppatautia ei tarkastuksessa havaittu.

Vaivaistaloja ei vielä ole piirissä, mutta Oriveden kunta on vuoden lopulla ruvennut rakennuttamaan sellaista.

Ruoveden ja Oriveden kunnilla on oma kunnanlääkäri. Kuruun ei ole voitu saada kunnanlääkäriä sen jälkeen, kun H. Sternberg syyskuussa 1908 sieltä muutti pois. (Edvin Roos.)

Viipurin lääni. *Viipurin piiri.* Viipurin piirilääkärin alueen pinta-ala on 3743 km², ja on suureksi osaksi metsämaata, tai sora- ja kangasmaata. Kankaiden välillä laaksoissa on kuitenkin hyvääkin viljelysmaata.

Alueen keskellä tungeikse Viipurin lahti sisämaahan, joten suuri osa aluetta on rannikko-maata Viipurin ja Suomenlahden rannoilla. Ilmasto ja maanlaatu ovatkin sen johdosta terveydellisessä suhteessa suotuisat, samoin kuin meriliike ja kalastus samasta syystä ovat lukuisan rannikkoväestön pääasiallisena elinkeinona ja antavat leimansa väestölle ja sen elämäntavoille.

Jotensakin piirin keskipaikoilla sijaitsee läänin pääkaupunki »Viipuri» virastoineen. Ollen Saiman kanavan päässä ja välittäen meriliikettä Savoon ja Karjalaan ovat kauppa- ja tehdasliike asukkaiden enemmistön elinkeinoina. Sitä paitsi elättävät virastot melkoisen virkamiesjoukon. Kaupungin kasvaessa ja kehittyessä on rakennustoiminta ollut vilkasta. Työnansiota on täten tarjoutunut lukuisalle työväestölle, joka enimmäkseen on asettunut asumaan kaupungin ympäristöille, muodostaen laveita esikaupunkeja kaikkine tunnettuine epäkohtineen terveydellisessä ynnä muissa suhteissa, kosk'ei niiden vähävaraiset asukkaat kykene aikaansaamaan tyydyttäviä olosuhteita.

Köyhälistö kaupungissa ja sen ympäristössä onkin lukuisa, sosialistinen, ja siis vaativa; vaivaishoidon rasitukset ovat kaupungissa ja maalaiskunnassa suuret.

Viipurin kaupungissa, Viipurin maalaiskunnassa ja Säkkijärven kunnassa on vaivaistalo. Kussakin on osasto mielisairaita varten.

Paikallisista taudeista vaativat keuhkotauti ja pienten lasten suolikatarrit lukuisimmat uhrit. Näitten muassa ovat reumaattiset, sekä hengitys- ja ruuansulatuselimien taudit tavallisimpia paikallisia tauteja.

Veneriset taudit ovat vuonna 1908 olleet jotakuinkin entisellään. Läänin sairaalassa hoidettujen lukumäärä on yhä vielä korkea, mutta tippuria varten hoidettujen lukumäärä, joka edellisinä vuosina oli nousemassa, on vähän alentunut.

Kuten edellisinä vuosinakin, on tulirokkoa ja kurkkumätää ollut Viipurin piirissä melkein kautta koko vuoden.

Mainittakoon, että piirin alueella sattui muutamia koleratapauksia. Pietarista oli näet laivateitse saapunut joitakuita koleraa potevia matkustajia Uudenkirkon, Koiviston ja Säkkijärven pitäjiin. (Edv. v. Weymarn.)

Haminan piiri. Suurempi kuolevaisuus aiheutuu siitä, että terveydentila tilivuonna ei ole ollut erittäin tyydyttävä, sillä kulkutauteja on liikkunut useimmissa kunnissa.

Keuhkotautiin on ilmoitettu kuolleen 134 henkilöä eli 11,48 % kuolleista, ja 2,06 tuhatta asukasta kohti, kaupungeissa 2,21 ‰ ja maaseurakunnissa 2,03 ‰.

Tarttumataudeista on tulirokko ollut enimmin levinnyt. Erittäin raivosi tämä tauti Miehikkälässä ja Virolahdella, ensinmainitussa pitäjässä oli se perintönä edelliseltä vuodelta.

Virolahden kunta otti lokakuussa palvelukseensa ylimääräisen kiertävän sairaanhoitajan avuksi vakinaiselle.

Isoonrokkoon sairastui tammikuussa eräs mies Miehikkälässä. Hän oli käynyt Helsingissä vanhan klinikan ihotautiosaston poliklinikassa ja sieltä tuonut tartunnan. Tämän tapauksen yhteydessä esiintyi vielä kaksi isorokkotapausta, mutta siihen tauti loppui. Ylimääräinen rokotus toimitettiin heti Miehikkälässä.

Yleisiä kuppatarkastuksia ei ole toimitettu.

Kun kesän loppupuolella kolera esiintyi Pietarissa ja näkyi uhkaavan meidän maatamme, vuokrattiin lääkintöhallituksen päätöksen johdosta huoneusto kolerasairaalaa varten Haapasaarella ja Suursaarella, ja kehoitti piirilääkäri kirjallisesti kunnallislautakuntien esimiehiä ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin koleravaaran vastustamiseksi.

Haminan piirissä ei vielä ole kunnanlääkäriä. Virolahden kunta, jossa jo 30 vuotta kuntakokouksissa on keskusteltu kunnanlääkärinviran perustamisesta, päätti nyt viimein ottaa oman lääkärin, mutta päätöksestä teki osa kuntalaisia valituksen senaattiin, joka ei asiaa ratkaissut ennen tilivuoden loppua. (A. Th. Ehrström.)

Lappeenrannan piiri. Keuhkotaudin aiheuttamien kuolemantapausten prosentti oli v. 1908 10,5, s. o. vähän pienempi kuin edellisenä vuotena, jolloin se oli 10,8 %. Varsinaisista kulkutaudeista on tulirokko samaten kuin edellisenäkin vuotena, suurimmassa määrin vaikuttanut ainakin lasten kuolevaisuuteen. Enemmän kuin puolet kulkutautien aikaansaamista kuolemantapauksista, s. o. 53,7 % lankeaa tulirokon niskoille.

Jatkona edelliseltä vuodelta riehui tulirokko Valkealan pitäjässä, jossa se itsepintaisesti pysyttelihe niillä tienoin, missä liike oli vilkkain, s. o. Kyminjoen varsilla sijaitsevilla tehdasalueilla ja Kouvolan aseman ympäristöllä. Tämä pakotti kuntaa yhä edelleen ylläpitämään jo joulukuussa v. 1907 Voikan tehtaan läheisyyteen perustamaansa tilapäistä tulirokkosairaalaa. Siinä paikassa oli sairaala toiminnassa seuraavan helmikuun 12 p:ään, jolloin se muutettiin Kouvolaan T:rien E. Thermanin ja E. Gröhnin ollessa laitoksen lääkäreinä. Koska toukokuussa luultiin tulirokon jo laanneen pitäjässä, suljettiin sairaala saman kuun 5 p:nä. Kesän kuluessa tultiin kumminkin siihen kokemukseen, että taudilla yhä vielä oli pitäjässä jalansijaa, jonka tähden sairaala täytyi uudelleen avata käytettäväksi lokakuussa, ja kun vuosi oli loppumassa, oli sairaala vielä käytännössä. Edellisen vuoden joulukuusta lukien, jolloin sairaala avattiin, hoidettiin siinä vuoden alkupuoliskolla kaikkiansa 68 potilasta, joista 11 kuoli. Suuri osa potilaista oli tuotu sinne Valkealan pitäjän ulkopuolelta. Vuoden loppupuolella toimivassa sairaalassa hoidettiin yhteensä 13 Luumäeltä ja Valkealasta kotoisin olevaa lasta, joista kuoli 6. — Luumäen pitäjässä jatkoi

tulirokko edelliseltä vuodelta itsepintaisesti kulkuaan ja vielä vuoden loppuessakin oli se yhtä elinvoipainen huolimatta siitä, että seurakunnan kiertelevä diakonissa kävi sairaiden kodeissa hoitoa antamassa ja toimitti niissä desinfisioimista formalinilla. Joulukuussa, kun tulirokkotapaukset, jotka olivat jo vähenemässä, taas olivat arveluttavassa määrin lisääntymässä, sain kunnallislautakunnan tekemään päätöksen panna toimeen tilapäinen sairaala tulirokkoa sairastavia varten, joka senkin mielestä oli ainoa tepsivä leviämisen estämiskeino.

Tämän johdosta lähetti kunnallislautakunta anomuksen asianomaiseen paikkaan saadakseen tähän tarkoitukseen käyttää ent. Taavetin reservikomppanian lasarettirakennusta. Ennen vuoden loppua ei tähän anomukseen vielä oltu päätöstä saatu. — Niinikään pysyi tulirokko elinvoipaisena koko vuoden Taipalsaaren pitäjässä, osoittaen vuoden loppuessa kumminkin selviä heikkenemisen oireita. Seurakunnan palkkaama diakonissa otettiin sinne palvelukseen vuoden alussa, ja on hänen toimintansa sairaanhoitajana ja desinfektorina tulirokkoa vastustettaessa ollut kunnalle hyödyksi. Enintä huolta ja vaivaa on tulirokko terveydenhoidonvalvojalle antanut Lappeen pitäjässä, jossa niinikään tauti lakkaamatta teki tuhojaan pitkin vuotta ja jossa minun tietooni vuoden kuluessa on tullut noin 225 taudintapausta. Syystä että tulirokkoa sairastettiin kaikissa Lappeen naapuripitäjissä, ilmaantui taudintapauksia samaan aikaan melkein kaikissa Lappeen pitäjän kolkissa. Vuoden ensimäisellä puoliskolla toimi kunnassa diakonissa, mutta ainoastaan Kaukaan tehtaan alueella tehtaan palkkaamana. Kun tauti huolestuttavassa määrin alkoi kesän aikana laajalti levitä pitäjässä, sain kunnallislautakunnan vakuutetuksi siitä että kiertävä sairaanhoitajatar, jonka tehtävänä samalla olisi tautipesien desinfisioiminen, oli välttämättömän tarpeellinen, jos mieli saada kulkutauti lakkautetuksi. Vakinaista sairaanhoitajatarta ei kunta kumminkaan vielä rohjennut ottaa, vaan tyytyi se tällä kertaa vain väliaikaiseen. Elokuun 13 p:stä lukien oli tämä toimessa 4 kuukautta, jolla ajalla hän muun toimensa ohella eri kylissä toimitti formalinisavuamista yhteensä 119 huoneessa. Myös hoiti hän Ruttoisten sahalla tämän ylläpitämässä tilapäisessä sairaalassa, 10 tulirokon saastuttamaa lasta, josta seurasi, että Ruttoisissa tauti lakkasi kokonaan 2 kuukauden kuluessa. Paitsi tätä sairaanhoitajaa otti myöskin Lappeenrannan kaupungissa toimiva Rouvasväenyhdistys palvelukseensa 10 p:nä syyskuuta diakonissan, jonka tuli toimia pääasiallisesti kaupungin tiheään asuttujen etukaupunkien köyhälistön keskuudessa. Joulukuussa päätti kunta asettaa n. k. Siivolohvin etukaupunkiin tilapäisen tulirokkosairaalan, joka oli tarkoitukseensa valmiiksi järjestetty vuoden viimeisenä päivänä.

Desinfisioimistarkoitukseen on käytetty formalinihöyryä, jota varten useimmat tulirokon saastuttamat kunnat ovat hankkineet itsellensä formaliinilampun. Mukavuussyistä ja kun kuiva formalinihöyry ei ole näyttäytynyt olevan täysin

tehokasta, on formalinilamput pantu enimmäkseen syrjään, ja sen sijaan valmistettu formalinihöyryä sekoittamalla avonaisessa astiassa formaliniliuosta ja hypermanganihappoista kalia.

Tulirokon jälkeen on infektsionitaudeista kurkkumätä se, jossa v. 1908 on tapahtunut suurin luku kuolemantapauksia piirissä (30), useimmat niistä Lappeen pitäjässä. Siihen nähden että, tämän piirin lääkärien kokemuksen mukaan, difteriaa vastaan melkein säännöllisesti käytetyillä seruminjektsioneilla on ollut silmiin pistävästi parantava vaikutus, on syytä luulla, että suuri osa mainituista kuolemantapauksista on papiston mortaliteettitauluissa oikeammin luettava tulirokkoon kuolleiden joukkoon.

Kun Venäjällä jo jonkun aikaa riehunut kolera vihdoin siirtyi rajan yli Suomeenkin, olivat tietysti Lappeenrannankin piirin asukkaat hengen vaarassa. Sentähden kokoontuivat kaikki kunnallislautakunnat määräajoilla asiasta keskustelemaan. Tärkeimmät useimpien lautakuntien päättämät toimenpiteet olivat seuraavat: kaikissa ainakin suuremmissa kylissä kuulustellaan jotakin muista taloista niin paljon kuin mahdollista erillään olevaa huoneustoa, johon koleraan sairastunut henkilö heti voidaan eristää ja jossa hän voi saada ensimäisen tarpeellisen hoidon; niinikään kuulustellaan henkilöitä, jotka ovat valmiit tarpeen vaatiessa antamaan koleraan sairastuneelle ensimäisen sairasavun ja -hoidon; hankitaan valmiiksi tarpeellinen määrä lysolia joka kylään käytettäväksi desinfisioimisaineena; kehoitetaan piirimiehiä tarkkaan valvomaan että terveydenhoito-ohjesääntöjä talojen puhtaana pidon suhteen noudatetaan; hankitaan koleran välttämistä koskevia kansantajuisia kirjasia niin paljon kuin mahdollista jaettavaksi kansan kesken.

Venerillistä tarkastusta ei ole ollut tarvis kertaakaan toimittaa.

Vaivaistaloja ei vielä toistaiseksi ole muualla kuin Lappeenrannan kaupungissa ja Valkealassa. Mutta tulevana vuonna on toiveita saada valmiiksi Lappeen kunnan rakennettavaksi päättämä, mielisairasosastolla varustettu vaivaistalo, joka sijoitetaan Saimaan kanavan varrella olevaan Pelkolan kylään.

Toistaiseksi ei piirissä ole muualla kunnanlääkäriä kuin Savitaipaleella (K. A. Hällström.)

Antrean piiri. Yleinen terveydentila tässä piirissä vuonna 1908 oli suhteellisesti, verrattuna edellisiin vuosiin, jokseenkin tyydyttävä. Muutamat kulkutaudit liikkuivat tosin nytkin piirissä, mutta eivät toki saaneet kovin suurta tuhoa toimeen, eivätkä päässeet varsin laajalle leviämään.

Endeemillisiä tauteja olivat tulehdustaudit henkitorvien, mahalaukun ja suolien limakalvoissa, rakiitis ja emäntaudit.

Kuppatautia ei ole monta kohtausta ollutkaan, ja kaikki ovat olleet läänin sairaalassa hoidettavina. (Alarik Fabritius.)

Muolan piiri. Vaivaistaloja ja sairastupia ei ole piirissä. Synnytyslaitoksen, jolle on pyydetty valtioapua, on kätilö Anni Pelkkonen perustanut Terijoen kylään. Noin 13 km. Terijoen asemalta on Pitkäjärven venäläinen keuhkotaudin parantola.

Diphteria ja laryngitis crouposa ovat tavattomasti vähentyneet. V. 1906 oli 253 tapausta, vuonna 1907 147 ja viime vuonna ainoastaan 75 tapausta; Syynä on arvattavasti ollut se, että valtio on maksutta antanut diphteriseerumia köyhille.

Joitakuita isonrokontapauksia on esiintynyt piirissä. Sairaat olivat saaneet tartunnan Venäjältä.

Syyspuolella alkoi koleratauti liikkua Venäjän rajalla. Sen vuoksi perustettiin aivan Terijoen aseman läheisyyteen valtion kustantama kolerasairaala, joka siitä saakka on ollut avoinna. Koleratapauksia oli 2: Terijoella 1 ja Kuokkalassa 1, joista ensinmainittu parantui ja toinen kuoli.

Kiertävä diakonissa on ollut toimessa Kivennavan pitäjässä aina syyskuuhun saakka, ja toinen toiminut koko vuoden kuluessa Terijoen kylässä. Molemmat ovat kirkollisen seurakunnan palveluksessa.

Kivennavalla ja Muolassa on kunnanlääkäri.

Kätilöitä on joka piirin kunnassa.

Kuppataudin kohtauksia oli vuoden kuluessa verrattain harvoja. Yleisiä tarkastuksia on toimitettu Muolan pitäjän Sokialan kylässä, jossa tavattiin ainoastaan 1 tapaus, ja saman pitäjän Heikkilän kylässä — tuloksetta.

Uhkaavan koleravaaran johdosta toimitettiin syyspuolella puhdistushommia joka rajakylässä sekä perustettiin milt'ei joka kylään väliaikainen, kahdella tai kolmella vuoteella varustettu sairastupa. (Carl Gustafsson.)

Käkisalmen piiri. Käkisalmen piirilääkärialue on pitkin Laatokan rantaa ulottuen maan eteläiseltä rajalta liki Salpausselkää pohjoisessa. Sen läpi virtaa Vuoksen molemmat suuhaarat, mikä tekee yhdessä Laatokan kanssa sen ilmaston ja lämpömäärän riippuvaksi näistä vesistöistä. Pinta-alaltaan se on 2,472 neliökilometriä. Kun asukkaita on 39,328 henkeä, niin joka neliökilometrille tulee 15,8 asukasta. Asutus on kuitenkin ryhmittynyt enimmäkseen suuriin kyliin, joita ympäröivät suuret, aukeat viljelysmaat ja tämän kautta ovat kylät alttiit kaikille tuulille. Huoneilma ei asunnoissa kuitenkaan pysy raittiina, sillä maalainen tekee asuntonsa lämpöisenpitäväksi. Asunto-olot parantuvat vuosi vuodelta, sillä viime aikoina on ilmestynyt kaikkiin pitäjiin, mutta varsinkin Pyhäjärvellä, entisiin lampuotitaloihin, jotka nyt ovat itsenäisiä, aivan uusia asuntorakennuksia, jotka ovat enimmiten tilavampia kuin entiset. Mutta itse huonehygienia ei ole samassa määrässä edistynyt, sillä huoneiden puhtaana pitämisestä on alituiseen täytynyt huomauttaa kulkutautien sattuessa ja uhatessa.

Piirissä oli luterilaisia 38,324 henkeä ja kreikkalais-katolilaisia 1,004 henkeä. Jälkimäiset ovat sitten viime vuoden vähentyneet 40 hengellä, mutta luterilaiset lisääntyneet 857 hengellä. Syntyneitä oli kaikkiaan 1,420, mikä tekee 36,1 tuhannelle asukkaalle. Kuolleita taas oli 702, eli ainoastaan 17,8 tuhatta asukasta kohti. Niin pientä kuolevaisuutta ei ole ennen havaittu. Myöskin on huomattava, että syntyneitä oli 718 enemmän kuin kuolleita, eli yli 2 kertaa se määrä kuin kuolleita. Paikallisista taudeista tuskin muista voi puhua kuin matotaudista (Helminthiasis) ja sen tuottamista häiriöistä. Siihen on syynä raa'an kalan syönti, sillä kalastus on hyvin tuottava sivuelinkeino paikkakunnalla sekä lukuisissa vesistöissä että Laatokassa. Yleisin suolimato on Botriocephalus, mutta myöskin Taenia solium et mediocanellata on huomattu. Myöskin Ascaris ja Oxyurus ovat yleisiä, varsinkin viimemainittu. Keuhkotauti ei sanottavasti esiinny piirissä eikä kuolemantapauksia papiston ilmoituksen mukaan ole sattunut kuin 64, mikä on 9,1 % kaikista kuolemantapauksista, mutta tuhatta asukasta kohti ainoastaan 1,11.

Vuoden kuluessa oli hyvin vähän kulkutauteja ja melkein kaikki esiintyivät sporaadisesti.

Koleraan sairastui ja kuoli eräs mies, joka oli tullut Pietarista. Koleran vastustamiseksi ryhdyttiin kaikissa pitäjissä puuhiin, joista mainittakoon ainoastaan, että jokaiseen pitäjään varustettiin sairashuone ja että yleinen, viranomaisten valvonnan alainen puhdistaminen asunnoissa pantiin toimeen syyskuun puolivälissä. Pyhäjärvellä se saatiin käytäntöön ainoastaan Kuvernöörin uhkasakon vaikutuksesta.

Veneeristen tautien tähden pidin yleisen kylätarkastuksen Räisälän pitäjän Suurhovissa, jossa tilaisuudessa tarkastettiin 70 miestä, 42 naista ja 12 lasta. Kuppatautia ei tavattu. Tämän hovin alueelta oli tiettävästi 1 mies ja 1 nainen lähtenyt Viipurin lasarettiin kuppataudin tähden parannuksille. (G. V. Levander.)

Kurkijoen piiri. Kurkijoen piirilääkärikuntaan kuuluvat kunnat antavat kunnan kustannuksella diphteriserumia vähävaraisille, ja kun rahvas on huomannut, että serum varmasti vaikuttaa, jos se ei ole liika myöhään käytetty, niin mielellään suostutaan suojelevaankin ruiskuttamiseen. Kuitenkin on vanhempia, jotka ovat niin huolimattomia, etteivät pyydä apua.

Parikkalassa ilmestyi helmikuussa yksi kohtaus isoarokkoa. Rokkoon sairastunut oli ollut yhden yön Kemissä miehen kanssa, joka oli saapunut Helsingin sairaalasta, ja sitten ensinmainittu läksi Parikkalaan, missä hän sairastui. Kun saatiin tietoa asiasta, niin ryhdyttiin heti tarpeellisiin toimenpiteisiin. Sairas parani, ja siihen tauti loppui.

Vuodesta vuoteen olen huomannut umpisuolen tulehduksen kohtausten lisääntyvän Kurkijoella. Kun saavuin tänne, niin en tätä tautia joka vuosi sattunut tapaamaan, nyt sitä jo ilmestyy useita kohtauksia vuodessa.

Kiertäviä diakonissoja on Kurkijoella 2 ja Jaakkimassa 1, jotka kaikki saavat palkkansa vapaaehtoisesta diakonaattirahastosta, ja Parikkalassa 1. Viimemainittu on vuotuista valtioapua nauttivan samarialaisseuran palkkaama. Sitä paitsi hoitaa diakonissa Kurkijoella vaivaistaloa, jossa on 10 henkilölle sijaa ja jota ylläpidetään vapaaehtoisella diakonaattirahastolla ja kunnan avulla, joka maksaa kunnan vaivaishoidossa olevista.

Parikkalassa on samarialaisseuran kustannuksella ylläpidetty Betania nimistä sairaskotia, jossa ajoittain hoidetaan tilapäisiä sairaita. Näitä on vuoden kuluessa ollut 10, joita on hoidettu yhteensä 73 päivää. Suurin osa niistä on ollut kunnan apua nauttivia köyhiä.

Muita köyhäntaloja ja sairastupia piirissä ei on. (B. Standertskjöld.)

Sortavalan piiri. Kulkutaudeista on lavantauti kuolevaisuuteen nähden merkittävä ensi sijalle vuoden kuluessa, vaikka se ei olekaan ollut kiihkeätä epidemian luonnetta. Tulirokko ja hinkuyskä, joita piirissä jo on liikkunut pitkät ajat, eivät vuoden kuluessa mainittavasti ole vaikuttaneet kuolleisuuteen. (Werner Starck.)

Salmin piiri. Pienten lasten kuolevaisuus on Salmin piirissä v. 1908 ollut melkoinen, 17,50 %, ja samaten kuin edellisinä vuosina, Kitelän ja Salmin seurakunnissa hyvin suuri, 22,22 % ja 21,04 %, varmaankin riippuen huonosta lasten hoidosta ja kosteasta ilmanalasta. Viime vuoteen verrattuna on pienten lasten kuolevaisuus Pitkässärannassa ollut sangen suuri, riippuen arvellakseni työväestön kurjasta asemasta. Samaten on pieniä lapsia kuollut Suistamolla, Suojärvellä, Impilahdella ja Soanlahdella piirin luterilaisten keskuudessa paljoa enemmän kuin edellisinä vuosina riippuen siellä liikkuvasta tuhka- ja tulirokosta.

Pietarissa ja Lyyssinässä syyskesällä puhjenneen koleraruton takia, joka etupäässä vilkkaan laiva- ja proomuliikkeen kautta uhkasi tunkeutua Salmin piiriin, pidin Lääkintöhallituksen määräyksestä neuvotteluja Salmin ja Impilahden kunnallislautakuntien kanssa. Impilahden satamiin asetettiin 4 ja Salmin, Tuleman ja Uuksun lahtiin 2 tarkastusmiestä, joitten oli pidettävä silmällä laiva- ja proomu-miehistöjen terveydentilaa. Impilahden, Sumerian ja Huuttilan kylissä sekä Salmin, Alauuksun ja Tuleman kylissä pidettiin huoneita varalla mahdollisesti ilmestyville kolerasairaille ja jakelemalla pieniä kolerakirjasia koetettiin levittää yleisölle tietoa kolerasta. Valtio vuokrasi Pöllön kylässä lähellä tulliasemaa sijaitsevan talon kolerasairalaa varten, jonne sittemmin syksyllä saatiin tarkastuslääkäri ja sairaanhoitajatar. Onneksi kuitenkin ei sattunut ainoatakaan koleratapausta Salmin piirissä vuoden 1908 kuluessa.

Kuppataudintapaukset jakaantuivat pitäjiä kohti seuraavasti:

	v. 1908	v. 1907
Impilahden pitäjästä	6 henkeä	17 henkeä.
Salmin »	4 »	14 »
Suistamon »	1 »	1 »
Sortavalan »	1 »	3 »
Tohmajärven »	1 »	— »
Ruskealan »	1 »	— »

Näyttää ylimalkaan siltä, että kuppatautiin sairastuneitten lukumäärä viime aikoina vuosi vuodelta olisi vähenemään päin Salmin piirissä. Suojärven nimismiehen ilmoituksen johdosta tein kuppatautitarkastusmatkan Suojärven Annan tehtaalle, missä 26 p:nä heinäkuuta toimitetussa tarkastuksessa ei ollut ketään kuppatautia sairastavaa.

Huomattavimmat taudit Salmin piirissä ovat struma, jota on Impilahden ja Salmin pitäjissä jotenkin suuressa määrin, Botriocephalus latus'en tuottamat häiriöt, synnytyksen ja lapsivuoteen aikana saadun huonon hoidon aiheuttamat anaemia ja emätaudit, osaksi happaman, pehmeän leivän käyttämisestä johtuvat huonot hampaat ja vatsakatarri sekä conjunctivitis trachomatosa. Huomattava, lapsissa ilmenevä tauti on usein hyvin pitkälle kehittynyt rachitis. Lukuunottamatta ruukkien työkansaa on rahvas jotenkin vapaa tuberculootisista taudeista, jotka kuitenkin näyttävät olevan leviämään päin.

Maata viljelevän kansanryhmän toimeentulo vuoden 1908 loppupuolella oli paljoa huonompi kuin edellisenä vuonna ja vuoden 1908 alussa. Sateisen syksyn takia pilaantui vilja ja oljet niin, että uuden viljan syötyä monessa paikassa ilmestyi vatsatautia ja pahoinvointia. Häränjyviä oli viljassa jotenkin runsaasti. Kuivasta kevätkesästä johtui huono heinäsato, niin että heinien hinta nousi tavallista paljon kalliimmaksi. Korkeitten työpalkkojen sekä ulkomailla vallitsevien alhaisten puutavaran hintojen takia supistuivat metsätyöt entistä pienemmiksi vuoden 1908 lopulla. Tämä seikka sekä elintarpeiden ja heinien hintojen kohoaminen on vuoden 1908 loppupuolella suuressa määrin vaikeuttanut irtaimen väestön toimeentuloa.

Vuoden 1908 kuluessa oli jokaisessa Salmin piirin kunnassa oma kätilönsä ja sitä paitsi vielä Pitkässärannassa suuremman osan vuotta yksityinen kätilö. (K. B. H. Fonselius.)

Mikkelin lääni. *Mikkelin piiri.* Kuolevaisuuden lisääntyminen kohdistuu suureksi osaksi alle vuoden sekä 1—10 vuoden ikäisiin lapsiin, riippuen siitä, että viime vuonna ilmestyi verrattain enemmän kulkutauteja lapsissa kuin v. 1907. Kuolevaisuus yli 10 vuoden ikäisissä oli kumminkin myös viime vuonna entistään suurempi, nähtävästi johtuen vuoden alussa raivonneesta influensasta.

Paikkakunnalliset taudit ovat edelleen: keuhkotauti, 63 kuolemantapausta, silmätaudit, reumatismi, pitkälliset tulehdukset ruuansulatuselimissä ynnä verenvähyys, johon usein on syynä paikkakunnalla hyvin yleinen Bothriocephalus latus.

Terveydentila piirissä oli vuonna 1908 jotensakin hyvä. Kulkutaudeista ilmestyi ainoastaan tuhkarokkoa ja vuoden alussa influensaa suuremmassa määrässä. Muut huomatut taudintapaukset olivat enimmäkseen hajanaisia, siellä täällä ilmestyviä.

Vilutautia (Febris intermittens) olin tilaisuudessa merkitsemään yhden tapauksen syyskuussa Mikkelin pitäjästä. Lisäksi on tähän tautiin kuolleeksi merkitty yksi 10 vuotias poika Kangasniemen pitäjässä. Tauti on muuten ollut perin harvinainen paikkakunnalla viimeisten vuosikymmenien aikana.

Kiertäviä sairaanhoitajia (diakonissoja) on ainoastaan Mikkelin kaupungissa ja Mikkelin maalaiskunnassa. Edellinen palkataan Anniskeluyhtiön voittovaroista, y. m. myönnetyillä varoilla, jälkimäinen taas niin kutsutun »seurakunnan diakonaatin» keräämillä varoilla. (Aug. Hillbom.)

Heinolan piiri. Yleinen terveydentila oli tilivuonna yleensä hyvä. — Paikkakunnallisina tauteina mainittakoon, niinkuin ennen, kroonillinen vatsakatarri ja trakoomi. Sitä paitsi on ollut hyvin monta Bothriocephalus latus tapausta. — Omituisena tapana paikkakunnalla mainittakoon, että kansa koettaa parantaa kaikkia tauteja hieromisella saunassa. Ei edes akuuttinen appendicitis ja sellaiset taudit ole tässä suhteessa poikkeuksina. — Venerisiä tauteja on täällä sangen vähän. Olen tilivuonna nähnyt ainoastaan muutamia gonorrhoetapauksia.

Köyhiänsä piirin kunnat hoitavat jokseenkin hyvin ja kaikissa näissä, paitsi Mäntyharjulla, Luhangossa ja Leivonmäessä, on käytännöllisiä ja hyviä vaivaistaloja eri houruinhoito- ja sairasosastoineen. Mäntyharjulle rakennetaan nykyisin vaivaistaloa. — Joutsassa ja Mäntyharjulla on kiertäviä sairaanhoitajattaria, joiden apua köyhäkin kansa hyvin paljon käyttää, luultavasti siitä syystä, että sitä saa maksutta. Hartolaan asetetaan myöskin sairaanhoitajatar. — Joutsan vaivaistalon ja tämän kunnan muita köyhiä sairaita hoiti 10 vuotisen kontrahdin mukaan syyskuun 1:seen päivään kunnanlääkäri H. Buss, jonka vuoksi hän kerta kuukaudessa kävi Joutsassa. Mainitusta päivästä alkaen on piirilääkäri hoitanut näitä kunnan kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti. — Kerjäläisiä täällä on paljon. Erittäin isojen juhlien edellä niitä näkee runsaasti. Mustalaiset elävät ainoastaan kerjuulla ja kulkevat talosta taloon, pitäjästä pitäjään.

Cholera asiatica ilmestyi Sysmässä lokakuulla eräässä Pietarin kaupungin ulko-osasta kotoisin olevassa rouvassa ja hänen toisella ikävuodella olevassa pojassaan, jotka tulivat Sysmään rouvan vanhempia tervehtimään. Tartunnan olivat luultavasti saaneet matkallaan Pietarin kaupungissa. Molemmat kuolivat, mutta tauti ei levinnyt. (Carl Höijer.)

Joroisten piiri. Tilivuoden kuluessa ei ole tietääkseni tärkeitä yleistä terveydenhoitoa koskevia kysymyksiä käsitelty. Piirilääkärin kehotuksesta kutsuttiin kuitenkin kunnallislautakuntien jäsenet kokoon, jolloin päätettiin ryhtyä tarmokkaisiin toimenpiteisiin uhkaavan koleravaaran torjumiseksi.

Yleinen terveydentila piirissä on tilivuonna ollut verrattain hyvä ja tyydyttävä. Tosin on kulkutauteja tilivuoden kuluessa liikkunut piirissä, mutta näistä on ainoastaan influensa ollut laajemmalta levinneenä. Muista kulkutaudeista mainittakoon vielä tulirokko, tuhkarokko, lavantauti, punatauti ja kurkkumätä, mutta nämät taudit ovat olleet rajoitettuina eri pitäjiin ja sielläkin pienemmille aloille. Kuolevaisuus on myöskin ollut verrattain vähäinen joten siis sairaus- ja terveyssuhteet piirissä voidaan sanoa jotenkin tyydyttäviksi.

Venerisiä tauteja on piirilääkärialueessa ylimalkaan ollut vähän. Tosin Joroisten kunnanlääkäri ilmoittaa vuosikertomuksessaan, että hän on hoitanut useita veneristen tautien kohtauksia, mutta useimmat näistä ovat olleet piirin ulkopuolelta. Heinäveden kunnanlääkärin ilmoituksen mukaan on siellä vuoden kuluessa ilmestynyt useampia veneristen tautien kohtauksia kuin ennen.

Paikkakunnallisista eli endemisistä taudeista ovat ruuansulatus-, hengitys- ja aistinelinten taudit tavallisimpia tässä lääkärialueessa.

Joroisten piirilääkäri-alueessa on vaivaistaloja ainoastaan Joroisten ja Pieksämäen pitäjissä. Näiden vaivaistalojen yhteydessä ovat erityiset rakennukset sekä sairaita että mielenvikaisia varten. (Lennart Svinhufvud.)

Savonlinnan piiri. Lapsuuden ijässä olevien lisääntynyt kuolevaisuus v. 1908 ohtuu osaksi mainittuna vuonna Savonlinnan piirissä melkoisesti levinneestä tulirokosta. Tulirokko, joka vuonna 1907 esiintyi ainoastaan Kerimäellä ja vähemmässä määrin Sääminginitäisessä osassa, levisi vuonna 1908 yli suuren osan Sääminkiä, Sulkavaa ja Puumalaa, jota paitsi muutamia tapauksia mainittua tautia esiintyi Kerimäellä, Enonkoskella ja Rantasalmella. Minun tietooni tulleiden tulirokkotapausten lukumäärä koko piirissä vuonna 1908 oli 202, ja tähän tautiin kuolleitten luku samana aikana 79. Melkein enimmissä tapauksissa seurasi munuaistauti lisätautina ja useissa tapauksissa myös kurkkumätä, kaulaajoksia ja märänjuoksua korvista.

Kansa Savonlinnan piirissä on vielä niin alhaisella sivistyskannalla, ettei se ota uskoakseen kulkutaudin tarttuvaisuutta, eikä lääkäri millään tavalla saa kunnallislautakuntia toimimaan näiden tautien vastustamiseksi. Asianomaiset kyllä kääntyvät lääkärin puoleen, mutta useimmiten ainoastaan saadakseen lääkkeitä sairastuneiden parantamiseksi.

Särkisalmen sahalla Parikkalassa helmikuussa tapahtuneen isonrokon kohtauksen johdosta toimitettiin rokonpano Säämingissä ja Kerimäellä kaikissa Parikkalan rajalla ja pitkin rautatielinjaa olevissa kylissä.

Syksyllä 1908 Venäjältä uhkaavan koleravaaran johdosta annoin kaikille piirissäni oleville kunnille määräyksiä, mihin toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä.

Veneriset taudit ovat vuonna 1908 esiintyneet melkein samassa määrässä kuin tavallisesti. Ylimääräinen sairashuon enäitä tauteja potevia varten on, kuten edellisenä vuonna, pidetty avoinna Savonlinnassa. (Wilh. Snellman.)

Kuopion lääni. *Kuopion piiri.* Terveydentila on piirissä kuluneena vuonna ollut verrattain hyvä. Tulirokkoa esiintyi suurehkossa määrin ainoastaan Pielavedellä, jossa sitä oli melkein koko vuoden, enemmän kuitenkin alkupuoliskolla. Kunnallislautakunnan välinpitämättömyys ja savolaisten alinomainen liikkuminen vaikuttivat sen, että tauti vähitellen kulki läpi koko pitäjän. — Naapurikunnassa Keiteleellä esiintyi myös alussa vuotta 14 mainitun taudin tapausta. Vasta vuoden lopulla leveni tauti muihin naapuripitäjiin, jolloin Maaningalla tapahtui 1, Karttulassa 6 ja Kuopiossa 12 tapausta.

Tuntuu siltä kuin kunnallislautakunnat vähitellen alkaisivat saada silmänsä auki tarttuviin tauteihin nähden ja harrastaa enemmän näiden tartunnan levenemisen ehkäisemistä.

Vuoden kuluessa ovat Maaningan, Tuusniemen ja Kuopion kunnat päättäneet palkata kunnanlääkärin, joten lähimmässä tulevaisuudessa tulee kaikissa piirin kunnissa olemaan oma kunnanlääkärinsä.

Veneerisistä taudeista esiintyi piirissä syphilis ja tippuri. Tapausten lukumäärä näyttää olleen suurempi kuin edellisenä vuonna. Pehmeä shankeri on ylen harvinainen paikkakunnalla.

Piirin vaivaistalot ovat jotenkin hyvässä kunnossa, paitsi Pielaveden vaivaistalon mielivikaisten osasto, joka on kerrassaan mitätön. (Mortimer Nykopp.)

Rautalammin piiri. Vaikka syntyneitten luku on aina ollut tuntuvasti suurempi kuolleitten lukua, on piirin väkiluku viimeisten 10 vuoden kuluessa kuitenkin vähentynyt 470 hengellä. Syynä tähän on se, että useat piirin asukkaista muuttavat pois (kaupunkeihin ja Amerikaan) toivoen saavansa muualla helpomman ja paremman toimeentulon kuin karussa kotiseudussaan.

Vaivaistalon rakentaminen Suonenjoella edistyi vuoden kuluessa niin paljon, että jo tammikuun 2 p:nä v. 1909 voitiin laitokseen ottaa 36 hoidokasta.

Paikallistauteina ovat esiintyneet, kuten ennenkin, helminthiasis, tuberculosis, scrophulosis, rachitis, gastritis chr, trachoma ja scabies. Näistä taudeista on keuhkotauti vaatinut sangen monta uhria: Hankasalmella 1,17, Leppävirroilla 2,96, Varkauden tehtaalla 3,44, Rautalammilla 2,52, Suonenjoella 2,33, Vesannolla 1,00, ja koko piirissä 2,32 tuhatta asukasta kohti.

Kurkkumätätapauksia (diphteria) on vuoden kuluessa sattunut kuten edellisinäkin vuosina runsaasti pitkin vuotta piirin kaikissa muissa kunnissa paitsi Hankasalmella, joka oli aivan vapaa mainitusta taudista. Yleensä on kuitenkin

kurkkumätätapauksia v. 1908 sattunut piirissä hiukan vähemmin kuin v. 1907. Erittäinkin Rautalammilla on kurkkumätätapausten luku suuresti vähentynyt verrattuna edelliseen vuoteen ja Leppävirroilla taas suuresti lisääntynyt.

Kahdeksan tutkinnon suorittanutta kätilöä toimi tilivuonna Rautalammin piirilääkärikunnassa. Niistä asui Leppävirroilla, Rautalammilla ja Suonenjoella kaksi ja muissa kunnissa yksi kussakin. (J. E. Rahm.)

Iisalmen piiri. Sairaanhoitajattaria, jotka ovat erinäisten seurain palveluksessa, on ollut Iisalmella, Kiuruvedellä ja Lapinlahdella. Kunnat eivät vielä ole sitoutuneet sairaanhoitajatarta palkkaamaan. Vuoden kuluessa suostui Lääkintöhallitus palkkaamaan piirilääkärin avuksi kulkutautien levenemisen ehkäisemistä varten sairaanhoitajattaren, mikä onkin välttämättömästi tarpeen näin laajassa piirissä, jossa alinomaa liikkuu kulkutauteja ja jossa kansa, tosin suureksi osaksi typeryydestä, ei välitä varokeinoista rahtuakaan. Jokunen älykkäämpi voipi ottaa neuvoja lääkärin määräyksistä, vaan suurin osa pitää varovaisuutta tarpeettomana, jopa suoraan loukkaavanakin, kun ei uskota kaikkiviisaan Jumalan voimaan. Kun lääkäri voipi jättää paikkakunnalle, johon kulkutautia on ilmestynyt, hoitajattaren antamaan kulloinkin tarvittavia käytännöllisiä neuvoja, hoitamaan sairaita ja pitämään vaaria varovaisuustoimenpiteistä, näyttää tulos silloin olevan paljon parempi lääkärinkin käynnistä. Alussa katsottiin hoitajattaren tuloa epäilyin, häntä kohdeltiin paikoin tylystikin. Mutta nyt monin paikoin jo pyydetään, että saataisiin piirihoitajatar edes lyhyeksi aikaa opastamaan lääkärin määräämien neuvojen toimeenpanoa. Ei ole vähäiseksi arvattava sekään hyöty hoitajattaresta, mikä koituu siitä, kun asunnot järkiperäisesti desinfisioidaan. Joka kuntaan on nyt hankittu formaliiniaparaatti, ja kunnan kustannuksella on desinfisioiminen toimitettu joka asunnossa, missä tarttuvaa tautia on sairastettu. Lienee sekin osaltaan vaikuttanut, että vuoden loppupuoliskolla saatiin tulirokko Iisalmella ja Kiuruvedellä sekä lavantauti Iisalmella supistumaan muutamaan yksityistapaukseen kuukaudessa.

Yleinen terveydentila piirissä ei kuitenkaan ole ollut läheskään tyydyttävä, joskin halulla tahtoo hakea pieniäkin parannuksia vallitsevissa oloissa.

Koko kuolevaisuudesta, 1163 tapauksesta tuli keuhkotaudin osalla 214, eli 18,6 % ja 3,84 tuhatta elossa olevaa henkeä kohden. Niin suuri kuin tämä luku onkin, ei se sittenkään valitettavasti vastanne todellista. — Tosin kyllä aletaan jossakin määrin pelätä keuhkotaudin tarttuvaisuutta. Siitähän niin paljon puhutaan. Tietoja kyllä kaivataan, esitelmiä kernaasti kuunnellaan, mutta neuvot vaikuttavat saman verran kuin resehti keuhkotautiselle. Toki on vuoden kuluessa ilmestynyt uusi parannuskeino, joka saatiin Kajaanista. Moni sitä koetteli ja kuoli. Joku ehkä vieläkin nähdään anniskelupuodissa. Ainakin on konjakki ja maito taas uudelleen saanut luottoa, jota on vuosia koetettu horjuttaa selittämällä se vähemmin tarpeelliseksi keuhkotaudin hoidossa. — Syyt keuhkotaudin yleisyyteen ovat

edellisissä vuosikertomuksissa mainitut. Vieläkin ovat samat vaikuttimet tuhoansa tuottamassa. »Älä sylje lattialle» kaikuu yhäti kuuroille korville. Sattuupa, että juuri kun mies katselee ja ihmettelee seinälle ripustettua taulua, johon tuo kehotus on suurilla kirjaimilla painettu, hän ruiskauttaa lattialle aimo syljen ja huomautettuna sen sopimattomuudesta, sanoo vaan: »kah, kun en tuota huomannutkaan».

Kuppatauti on paikkakunnalla ollut verrattain harvinainen, nytkin ulkoapäin tuotu liikuskelevien tukkilaisten seurassa. Siveellisyys ei kuitenkaan ole suinkaan kehuskeltava. — Kuppatautia toki pelätään pahemmin kuin ruttoa, eikä sillä hyvä, että saadaan syyllinen sairaalaan, kaikkien naapurien täytyy tsensä saada tarkastuttaa joukkoineen. Sairaalassa käynyt on aina epäilyksen alainen. Ainoa kuppatautitarkastus vuoden kuluessa olikin aiheutunut siitä, että eräs mökin mies oli ollut sairaalassa 10 vuorokautta; hänen vakuutuksiaan ei uskottu. Kuvernöörin määräyksestä pidin tarkastuksen, jossa mainittu mieskin oli läsnä, ja tuli selville, että hän oli ollut lasareetissa vatsahaavan vuoksi. Mitään merkkiä kuppataudista ei tietysti löytynyt 50:stä tarkastettavasta, eikä myöhempäänkään ole mitään epäiltävää ilmaantunut.

Luetteloiden mukaan on piirissä syntynyt 2,114, lasta; Kätilön apua on käytetty ainoastaan 320 lapsen synnyttämisessä, eli 15,1 % kaikista. Kuolleina syntyneitä onkin ollut 56, niistä kätilön avustamina 16. Huomattava on, että kätilö useimmiten haetaan avuksi sitten vasta, kun synnytys alkaa käydä kovin pitkälliseksi.

Kansanomaisista parannuskeinoista mainittakoon veden juonti »runnilla». Kesän tullen haluaa sinne jokainen, joka tuntee kaipaavansa terveyttä, voimia tai vaihtelua. Enin käytetty on vieläkin Haapajärven runni, vaan jopa riittää Koukunjoen ja Keljan runneillakin vettä janoovia. Kuta kuivempi kesä, sen paremmin runnilaiset menestyvät. Ahneimmat juovat 100:aan lasiin päivässä, vähemmin himokkaat tyytyvät pariin kolmeenkymmeneen, tavallisin määrä kuitenkin on pysynyt 12 lasin seutuvilla. Vaikutukset ovat aina erinomaisia riippuen sairaan vilkkaammasta tai hitaammasta huomio- ja kertomakyvystä.

Piirissä ei ole muuta sairashuonetta kuin Iisalmen kuumesairaala. Koleravaaran johdosta oli kyllä syksypuolella varustettu pari kaupungin laidalla olevaa huonetta, joihin olisi voitu vastaanottaa mahdollisesti ilmaantuvia koleratapauksia. Niitä ei, hyvä kyllä, tarvinnut ensinkään käyttää. (Kalle Brax.)

Pielisjärven piiri. Pielisjärven piirilääkärin piirissä on se muutos tapahtunut, että toukokuun ensimmäisestä päivästä lähtien Nurmes on jaettu kahteen seurakuntaan: Nurmes ja Valtimo. Väkiluku oli vuoden lopulla Nurmeksessa 9,124 henkeä ja Valtimossa 3,253.

Kulkutaudeista on etupäässä mainittava tulirokko. Vuoden 1907 lopulla oli tauti jo ilmestynyt Pielisjärven etelä-osaan, jossa se ankarasti raivosi

koko seuraavan vuoden. Pohjoiseen päin tauti ei suuresti levinnyt. Taudin leviämisen ehkäisemistä vaikeuttivat nähtävästi rautatietyöläiset ja se vilkas liike, joka aiheutui rautatien rakentamisesta Samasta syystä asuttiin myös tavallista ahtaammin, joka vaikutti haitallisesti terveydellisiin oloihin. Juu'an pitäjän eteläosaan ilmestyi tulirokkoa vuoden lopulla.

Tuberkulosi on kaikissa muodoissa sekä keuhko- että luu-, rauhais- ja suolituberkulosina nähtävästi lisääntynyt.

Nurmeksen kylpylaitos on entisellään. (O. Granholm.)

Tohmajärven piiri. Suurimman kuolevaisuuden on tuottanut viime vuonna, kuten tavallista keuhkotauti, mutta tavallista enemmän on myös kuollut tulirokkoon, johon tavallisesti on yhdistynyt kurkkumätää. Tämän taudin torjumiseksi on toiminut ylimääräisiä sairaanhoitajia Ilomantsissa, Pälkjärvellä ja Tohmajärvellä. Kuppatauti on nyt ollut jonkun verran vähenemässä, mutta uusia tapauksia ilmestyy alinomaa Venäjän puolelta. (Onni Ruuth.)

Joensuun piiri. Yleinen terveydentila on vuonna 1908 piirissäni ollut hyvä. Muita laajemmalle levenneitä kulkutauteja ei ole piirissäni ilmaantunut vuoden kuluessa kuin tuhkarokko. Tosin tulirokkokin liikkui epidemian tapaisena, mutta ainoastaan Enon pitäjässä.

Koska kolera levenemistään leveni keisarikunnassa ja joitakuita tapauksia ilmestyi Suomessakin lähetin, kaikille piirini kunnallislautakuntien esimiehille kirjeen, jossa kehoitin heitä, siinä tarkemmin mainitulla tavalla, ryhtymään tarmokkaisiin toimenpiteisiin koleravaaran ehkäisemiseksi.

Kuppatautitarkastuksia on toimitettu kerran Polvijärven vaivaistalossa, jossa kuitenkin kaikki olivat terveet.

Vaivaistaloja on kaikissa piiriini kuuluvissa kunnissa. Eri osastoja mielisairaita varten löytyy ainoastaan Liperin, Polvijärven, Rääkkylän ja Joensuun vaivaistaloissa.

Piirissäni on kunnanlääkäri Liperissä, rautatielääkäri ja samalla väliaikainen kunnanlääkäri Enossa. (S. F. Parviainen.)

Vasa län. *Vasa distrikt.* Befolkningen i Vasa provinsialläkaredistrikt är i Kveflaks, Mustasaari, Solf, Malaks, Petalaks, Pörtom, Bergö och Replot till språket svenskatalande, i Ylistaro, Jurva, Laihia, Storkyro och Lillkyro finsk. Till utseende, lynne och seder framträder och en skarp skillnad i det den svenskatalande befolkningen har en ren germanisk prägel, den finskatalande erbjuder en typisk finsk. Särskildt framträdande är sinnet för snygghet i boningsrummen hos den svenska befolkningen. I stort sedt råder nämligen här en ofta nog frappant snygghet och ordning. Motsatt är förhållandet i de finska kommunerna. Så godt som öfverallt råder här i hvardagsrummen en ganska

långt gången osnygghet. Men i dessa kommuner bibehålles ännu den gamla goda seden, att hvarje vecka bada badstugubad, något som tyckes vara alldeles främmande för befolkningen i de svenska kommunerna. Här badas nämligen ytterst sällan, och då i kar. Det är intet ovanligt, att i dessa socknar träffa på personer, som ej på åratal badat. Det är obegripligt, huru man kan så vansköta sin kropp, medan man å andra sidan är nog så mån om att hålla rent i sitt boningsrum.

I allmänhet måste man anse, att ett genomgående välstånd är rådande, något armod existerar ej. Tiggare ser man ej till. I de svenska kommunerna är egendomen redan mycket jämnt fördelad, i det att hemmanen öfverallt äro så styckade, att några storbönder ej mera finnas till. Här tyckes ock den principen vara rådande, att man ogärna har skulder på sitt hemman. Om sådana finnas, res bonden ofta nog på något år till Amerika, för att där samla ihop så mycket, att skulden är betalad, medan hustrun under tiden sköter hemmanet Den finskatalande bonden däremot tyckes ännu ej vara benägen, för att afyttra något af sin öfverflödiga jord, utan föredrar att bedrifva ett extensivt jordbruk med sämre afkastning.

Helsotillståndet har ej varit godt. Af epidemiska sjukdomar har scarlatina, morbilli, pertussis, difteri och influensa förekommit, — difteri med ansats till epidemisk utbredning i Mustasaari och K·· flaks, enstaka i Laihia, Storkyro och Y istaro. Difterin i Mustasaari uppträdde i oitby by, men, tack vare befolkningens nit att följa alla föreskrifter, var det en lätt sak att få slut på den. Det är för resten egendomligt, att man kan träffa på byar, såsom Voitby och Valtala, där man möter den största förståelse, då förhållandet i grannbyn kan vara sådant, att man måste hafva kronobetjäningen till hjälp, för att få gehör.

Traktens plågoris, tuberkulosen, har naturligtvis under årets lopp kräft sin tribut i människolif. Sålunda har, enl. prästerskapets förteckningar, i lungsot dött i

Bergö	8,3	%	af	samtliga	dödsfall,	1,3	:	1,000	invånare.
Pörtom	12,0	»	»	»	»	2,0	:	»	»
Kveflaks	13,7	»	»	»	»	2,4	:	»	»
Replot	12,7	»	»	»	»	2,5	:	»	»
Solf	7,8	»	»	»	»	2,6	:	»	»
Mustasaari	12,9	»	»	»	»	2,8	:	»	»
Malaks	14,9	»	»	»	»	2,9	:	»	»
Storkyro	16,0	»	»	»	»	3,0	:	»	»
Petalaks	28,0	»	»	»	»	3,3	:	»	»
Ylistaro	24,6	»	»	»	»	3,7	:	»	»
Lillkyro	21,3	»	»	»	»	4,2	:	»	»
Laihia	24,6	»	»	»	»	4,6	:	»	»
Jurva	27,2	»	»	»	»	5,9	:	»	»

För att i någon mån bekämpa denna sjukdom, har jag försökt att efter hvarje dödsfall i lungsot få till stånd en desinfektion med formalin efter föregående rengöring med lysollösning. Jag kan nämligen ej förstå annat, än att hufvudorsaken till lungsotens spridning på dessa trakter är att söka i infekterade bostäder och kläder. Ty såsom redan framhållits, befolkningens ekonomiska förhållanden äro goda. Men oseden att spotta omkring sig där det passar, har denna befolkning lika väl som befolkningen annorstädes i landet. Härtill kommer ännu, att på dessa trakter allmänt begagnas väggfasta sängar i två våningar. En sådan säng står alltid i en knut. Den nedre våningen tillslutes framtill af en gardin, i den fristående ändan af en brädvägg. I denna våning placeras alltid den sjuke. Lider han nu af lungsot, och tillbringar här en god del af sin långa sjukdomstid, med sina sputa nedsölande säng, sängkläder och vägg, något som jag ofta varit i tillfälle att konstatera, så kan man ju förstå, hurudan pesthärd här måste uppstå; om ej en grundlig rengöring verkställes. Jag har också försökt att vid alla möjliga tillfällen framhålla det helsovådliga i dessa sängar. Det ser emellertid ut, som om modernare ideer skulle hålla på att vinna insteg, ty på flera ställen ser man ej mera till dessa sängar. Ett otyg äro också de af hår eller trasor väfda golfmattorna, som allmänt äro i bruk. När de bli ordentligt inpyrda med sputa, något som genom ideligt påspottande snart nog sker, äro de nog så farliga tingestar.

Desinfektion efter dödsfall i lungsot har verkställts i

Solf	på	9	ställen,	antal dödsfall	9.
Petalaks	»	7	»	»	7
Malaks	»	12	»	»	14
Kveflaks	»	7	»	»	10
Pörtom	»	2	»	»	7
Mustasaari	»	13	»	»	29
Storkyro	»	14	»	»	27
Laihia	»	8	»	»	36
Ylistaro	»	10	»	»	40

Mycket har sålunda åter försummats. Detta är så mycket mera förvånansvärdt, som all desinfektion sker på kommunens bekostnad. Därtill har jag ännu hos prästerskapet anhållit om, att vid hvarje dödsfall i lungsot därom anmälan måtte göras hos den person, som har verkställandet af desinfektionen om hand.

I vissa byar i Mustasaari möttes desinfektionen af sådant motstånd, att man helt enkelt körde ut vederbörande, då denne infann sig för att verkställa desinfektion. Därför beslöts på kommunalstämma, som hölls på hösten, att desinfektion efter dödsfall i lungsot skulle ske vid vite af 50 mk. Detta beslut blef dock ej af Guvernören stadfäst före årets utgång.

Såsom af ofvananförda tablå framgår, är dödligheten i lungsot i de finska socknarna afgjordt högre än i de svenska, något som ock varit fallet alla de år, jag varit provincialläkare i distriktet. Orsaken härtill skulle jag anse måsta sökas däri, att i de finska socknarna snyggheten står på så mycket lägre nivå än i de svenska. Mera trångbodd är man däremot i de svenska än i de finska socknarna.

Allmänt går man och väntar på, att det snart måtte bli en verklighet af det beramade sanatoriet i Kuortane. Men för att allmogen skall kunna hafva någon nytta af det, måste dagafgiften ställas så låg, att en allmogeperson går i land med att erlägga den. Ej blott ur kurativ, utan ännu ur rent hygienisk synpunkt har ett folksanatorium en stor uppgift att fylla. Ty om en lungsotist blir ordentligt inlärd att varsamt handskas med sina sputa, är redan mycket vunnet.

I slutet af december beslöt Bergö att framdeles desinfektion efter hvarje dödsfall i lungsot skulle verkställas. I Replot och Lillkyro var för samma ändamål kommunalstämma redan utlyst, men kunde denna hållas först på nyåret. Allt talade dock för, att sådant beslut skulle fattas. Sålunda återstod endast Jurva, där man allt fortsättningsvis äfven i denna sak tyckes slå döfförat till.

Sedan Replot i september fått examinerad barnmorska, finnes sådan numera i alla andra kommuner utom Petalaks och Jurva. I Petalaks var man dock i farten med att bestyra om saken, men i Jurva är motståndspartiet ännu så starkt, att frågan, ehuru framställd på kommunalstämma, förföll.

Examinerad barnmorska har anlitats i

Bergö	100 %	af	samtliga	förlossningar
Solf	86,0	»	»	»	»
Pörtom	75,3	»	»	»	»
Kveflaks	61,0	»	»	»	»
Mustasaari	59,6	»	»	»	»
Storkyro	52,2	»	»	»	»
Ylistaro	42,3	»	»	»	»
Lillkyro	37,6	»	»	»	»
Laihia	13,1	»	»	»	»
Replot	9,0	»	»	»	»

Framhållas bör, att barnmorskan i Ylistaro haft de flesta förrättningar, 114 st., men då procenttalet ej stiger till mera än 42,3 ser det ut, som om kommunen borde anställa en barnmorska till i sin tjänst. Barnmorskan i Replot tillträdde sin tjänst först i medlet af september, hvarför det är naturligt, att hon ej kunnat hafva så många förrättningar, i synnerhet som hon är den

första examinerade barnmorskan i kommunen och alltid någon tid måste åtgå, förrän allmänheten vänjes ifrån att anlita sina förra hjälpredor.

Några veneriska sjukdomar hafva ej förekommit. (G. Rosendal.)

Kristiinankaupungin piiri. Yleinen terveydentila oli ylipäätään jokseenkin tyydyttävä siihen nähden, että epidemian tavoin liikkui vuoden kuluessa ainoastaan influensa, joka ensimäisinä kuukausina oli piirissä yleinen, ja tulirokko, joka taas loppupuolella vuotta esiintyi Jalasjärvellä. Paikallisena epidemiana näyttäytyi viimeksi mainittu tauti Ilmajoella, samoin lavantauti Östermarkissa. Muista tarttumataudeista on ainoastaan sporadisia kohtauksia ilmestynyt.

Kroonilliset taudit olivat samat kuin ennen, siis etupäässä tuberkuloosi, johon papiston kuolevaisuustaulujen mukaan kuoli yhteensä 423 henkilöä, eli 22,6 % kaikista kuolleista.

Alkupuolella vuotta lähetin piirissä oleville kunnallislautakunnille kiertokirjeen, jossa kehotin niitä ryhtymään semmoisiin toimenpiteisiin, että keuhkotautisten käyttämät huoneet ja vaatteet eivät saisi, ennenkuin ovat saastutusaineksista puhdistetut formaliinilla, lysoolilla tai muulla tavalla, antaa toisten käytettäviksi. Semmoinen desinfisioiminen on jo ennen suoritettu Närpiössä ja Teuvassa, sekä osaksi Ilmajoella ja Seinäjoella. Useat muutkin kunnat ovat päättäneet menetellä samoin, Jalasjärveltä, Kauhajoelta ja Peräseinäjoelta en ole kumminkaan vielä saanut asiasta varmaa tietoa.

Kuppataudin tarkastuksia toimitettiin 3, kaikki Karijoella, jossa eräs kuppariakka oli levittänyt tautia, jonka hän taas luultavasti oli saanut kuljeskelevilta propsimiehiltä. Tarkastuksissa tavattiin yhteensä 3 saastutettua, mutta sitä paitsi tuli kotiini joitakuita muita samaa tautia potevia.

Piirissä oli 5 kunnanlääkäriä, nimittäin Närpiössä, Kauhajoella, Kurikassa, Jalasjärvellä ja Ilmajoella.

Kätilöitten luku oli vuoden kuluessa koko piirissä 22, niistä 7 kaupungeissa ja 15 maalaiskunnissa. (Torsten Munsterhielm.)

Nykarleby distrikt. Jordbruket och boskapsskötseln är distriktets hufvudnäring, men är på förfall isynnerhet i Munsala, Jeppo, Oravais, Alahärmä och Nykarleby socknar, emedan från dem emigrerat hvarje 4:de à hvar 6:te person. I Vörå, Kauhava och Lapua socknar förmärkes en förbättring af jordbruket och en minskning af emigrationen.

Fisket är för kustbon en betydande inkomstkälla. Äfven industrin sysselsätter en del af distriktets innevånare. — Hemslöjden särdeles väfveriet idkas med framgång i Kauhava.

Helsotillståndet har varit tillfredsställande, om man undantager en svår scarlatina epidemi i Vörå och Maksmo, difterifallen i Maksmo och Nurmo samt dysenteri fallen i Vörå. Bekämpandet af dessa infektionssjukdomar försvårades genom saknaden af stadfästa helsovårdsordningar. Fyra af distriktets kommuner sakna

ännu helsovårdsordningar, men äro sådana för nämnda kommuner under utarbetande.

Lungsoten, 19,9 % af hela antalet döda, utgör distriktets värsta gissel.

Trenne kommunalläkare finnas, af hvilka en, bosatt i Vörå, anställd för Vörå, Maksmo och Oravais kommuner, en bosatt i Lappo och en i Kauhava.

Såväl i Lappo som Kauhava finnas ambulatoriska sjuksköterskor samt i Nykarleby landsförsamling en nyligen antagen diakonissa.

Endast i Lappo socken finnes ett kommunalt sjukhus.

Genom öfverföring af smittämne från Helsingfors uppträdde i mars och april månader fem fall af smittkoppor i Oravais sockens kyrkoby. (Nils Durchman.)

Gamlakarleby distrikt. Allmänna hälsotillståndet har under året varit icke fullt tillfredsställande. Redan under årets första månader uppträdde influensan epidemiskt i så godt som hela distriktet. — Under sommaren gick i större delen af distriktet en delvis svårartad akut tarmkatarr. — Kikhostan, som redan på våren uppträdde i Pedersöre, Kaustinen och Toholampi, utbredde sig småningom och var från juli till inpå senhösten allmän bland barnen i Kronoby, Pedersöre, Veteli, Halsua, Lestijärvi, Toholampi, Kannus och Larsmo, hvaraf också följde en stegrad dödlighet i lungaffektioner hos barnen. — Inalles 7 landskommuner hafva under året hemsökts af difteri och strypsjuka. I Pedersöre, där fall af difteri förekommit under december 1907, yppade sig nya fall redan i januari och anmäldes därifrån under årets lopp af läkare behandlade 8 fall. Från Pedersöre kom smittan till Kronoby, där under augusti och september 5 fall observerades. Också från Toholampi, där årligen några fall af difteri uppträdt, anmäldes redan i januari nya fall. Från Toholampi torde sjukdomen spridt sig till Kannus, där under mars—juni sammanlagdt 14 fall observerades af läkare; i Kaustinen förekom ett sporadiskt fall i februari. I Gamlakarleby socken torde, enligt hvad jag senare erfarit, de första fallen af difteri och strypsjuka yppat sig redan i slutet af april eller början af maj bland elever vid en småbarnsskola i stadens närhet, ehuru hvarken den behandlande läkaren eller kommunalnämnden gjort någon anmälan om förhållandet, hvarför icke heller några åtgärder af mig kunde i tid vidtagas för hindrande af smittans spridning; under sommaren torde några nya fall icke förekommit, men på hösten insjuknade åter elever från samma skola eller syskon till sådana och behandlades de af samma läkare utan att han ens då för mig meddelade om förhållandet, hvarför jag först i november fick full klarhet i saken efter det åtminstone 2 fall åter haft dödlig utgång. Serum hade för intet af dessa fall kommit till användning. Först efter det ett nästan förtvifladt fall gått till hälsa medels seruminsprutning, spred sig ryktet om denna behandling och hafva alla sedermera insjuknade och med serum behandlade patienter tillfrisknat. Att få epidemin att afstanna visade sig dock numera, sedan också elever från två närbelägna folkskolor insjuknat, svårt,

ehuru i de flesta fall de insjuknades syskon äfven behandlades profylaktiskt med serum.

Uti flere kommuner invid järnvägen voro lokaler upphyrda till kolerabaracker ifall behofvet af sådana skulle göra sig gällande.

Af alla sjukdomar är det dock fortfarande tuberkulosen, som är den mest härjande i distriktet. Mortalitets-tabellerna upptaga för året 346 dödsfall i denna sjukdom, hvilket utgör 25,3 % af samtliga dödsfall eller 4,89 på 1,000 innevånare, mot 25,0 % resp. 4,63 : 1,000 år 1907. Högsta dödligheten i lungsot utvisar Nedervetil med 8,59 på 1,000 innevånare, därnäst Ullava predikogäll med 8,09 : 1,000 och Himanka med 6,69 : 1,000. Lägsta tuberkulosdödligheten förekom i Lohtaja med 2,76 : 1,000, därnäst Halsua med 3,22 och Purmo med 3,47 : 1,000. Desinfektion med formalin efter i lungsot och akuta infektionssjukdomar företagas numera i Nedervetil, Kronoby och Toholampi.

Någon allmän venerisk besiktning har under året icke förekommit.

Af distriktets kommuner saknade endast Perho och Lestijärvi egen examinerad barnmorska.

Under året öppnades i Jakobstad en i förening med fattiggården stående sinnessjukanstalt, uppförd enligt fullkomligt modärna principer för dårvården. Likaså öppnades i december i Jakobstad landets otvifvelaktigt förnämsta och fullständigaste sjukhus det s. k. Malmska sjukhuset med 50 sängar.

De sanitära förhållandena i distriktet stå fortfarande på samma punkt som förut. Orsaken till den större dödligheten detta år beror helt och hållet på de under året härjande epidemierna hufvudsakligen bland barnen.

Uti Kronoby, Toholampi, Lohtaja och Himanka hafva ambulatoriska sjuksköterskor (diakonissor) varit i värksamhet.

Inom Gamlakarleby provincialläkaredistrikt har under året fortfarande funnits 3 kommunalläkareområden med läkare stationerade i Pedersöre, Kannus och Veteli och har, hvad deras värksamhetsområden beträffar, den förändring skett att Esse kommun slutit sig till Pedersöre m. fl. socknar och att kommunalläkaren i Veteli enligt öfverenskommelse med kommunen månatligen haft mottagning i Teerijärvi, hvaremot Kaustinen, som ända från början tillhört Vetil-området, nu velat undandraga sig sin skyldighet att deltaga i aflönandet af kommunalläkaren, till följd hvaraf process för närvarande om saken pågår. (Oswald Myréen.)

Kuortaneen piiri. Terveydentila on ollut jotenkin tyydyttävä. Kuitenkin on kulkutaudeista tuli- ja tuhkarokko, difteria, hinkuyskä ja influensa esiintynyt useampia tapauksia.

Kuoleman syyt olivat, paitsi liikkuvia kulkutauteja, etupäässä: keuhkotauti, keuhkokuume, tapaturma ja vanhuus.

Lääkintöhallituksen esityksestä on Keisarillinen Senaatti määrännyt, että Peräseinäjoen pitäjän samanniminen kylä, joka aikaisemmin on kuulunut Kuortaneen piirilääkäripiiriin, on tammikuun 1 päivästä 1909 alkaen siirrettävä Kristiinankaupungin piirilääkäripiiriin.

Kaikissa piirin kunnissa on vuoden lopussa ryhdytty varokeinoihin uhkaavan koleratautidin vastustamiseksi ja ehkäisemiseksi.

Kunnanlääkärejä on Alavudella, Virroilla, Keuruulla ja Lappajärvellä. (Henrik Borenius.)

Jyväskylän piiri. Piirin neljästätoista kunnasta on yhdessä ainoassa (Viitasaarella) vakituisesti ollut kunnanlääkäri toimimassa. Sitävastoin on Karstulan kunta kaikista ponnistuksistaan huolimatta vain muutamiksi kuukausiksi onnistunut saamaan oman lääkärin. Lääkärien puute piirissä, joka asukasluvun puolesta on neljäs koko maassa, ja pinta-alan laajuuteen nähden suurimpia, on varsin tuntuva sekä piirissä alinomaa liikkuvien kulkutautien takia että yksityiseen sairaanhoitoon tarvittavan, yhä lisääntyneen lääkärikysynnän vuoksi. Suurin tarve olisi jo sillä tyydytetty, kun Karstulaan vakituisesti sijoittuisi lääkäri ja että jo päätetystä Laukaan kunnan lääkärinvirasta, jonka haltija asuisi Äänekoskella, tulisi täyttä totta. Näiden toteuttamiseksi tarvitaan kuitenkin tavallista runsaampaa valtion kannatusta, koska lääkärinsaanti tällaisiin syrjäpaikkoihin muutoin näyttää olevan vaikea. Sitä paitsi olisi piirin etelä-osa, Jyväskylän maalaiskunta, Toivakka ja Petäjävesi yhteisen kunnanlääkärin tarpeessa. Tämän seudun, jossa Jyväskylän kaupunkia lukuunottamatta on yli 16,000 asukasta, ja jossa runsaiden liikeyritysten ja tehdaslaitosten kautta lääkärinkysyntä on suuri, tarvetta eivät voi, ainakaan kulkutautien aikana tyydyttää kaupungissa vakinaisiin virkoihin sidotut lääkärit, yhtä vähän kuin kaukana asuva ja suuren maakunnan sairaan- ja terveydenhoitoon sidottu piirilääkärikään voi omistaa tavallista enemmän aikaa ja huolta tälle seudulle, joka kuitenkin liikevilkkautensa takia sitä ehdottomasti kaipaa.

Kulkutaudeista ovat tuhkarokko, tulirokko ja kurkkumätä ympäri vuotta liikkuneet piirin useimmissa kunnissa ja paikotellen päässeet vallan huolestuttavaan vauhtiin.

Kulkutautien vastustamista vaikeuttaa suuressa määrin kansan taloudellinen ahdinkotila. Samassa huoneessa asuu koko lapsirikas perhe, ja kun yksi lapsista sairastuu, ei toisten eristämisestä voi puhuakaan. Sama seikka tekee tarkoituksenmukaisen desinfisioimisen mahdottomaksi. Täytyy tyytyä aivan näennäisiin toimiin. Perheen jäsenillä ei ole riittävästi vaatteita, jotta voisivat samalla kertaa vaihtaa kaikki. Ei ole lähimailla myöskään toista huonetta, jonne voisi siirtää perheen desinfisioimisen ajaksi. — Tämä yhteydessä tietämättömyyden ja tahdon puutteen kanssa ehkäisee kaikkia toimia. Mutta parempiosaistenkin joukossa, jossa kuitenkin tapaa siksi valistuneita että oivaltavat tar-

tunnan vaaran, ovat eristämis- ja desinfisioimistoimet tavallisesti aivan puutteellisia. Kun lapsi eräässä talossa sairastui tulirokkoon, lähetettiin muut lapset suoraa päätä toiseen kylään sillä seurauksella, etteivät ainoastaan nämä siellä sairastuneet, vaan myös sen talon lapset. — Tauteja levitetään myös siten, että taudeista huolimatta käydään vieraisissa, jopa varta vasten sairaita katsomassakin, mikä tavallisesti johtuu pelkästä utelemisen halusta.

Ei myöskään kunnallisten virkailijoiden toiminta ole kulkutautien ehkäisemisessä tyydyttävä. Vaikka tässäkin kohden jo voi mainita muutamia ilahduttavia esimerkkejä ripeästä toiminnasta, ovat ne kuitenkin vielä valitettavasti poikkeuksina. Sääntönä on, että vasta viime tingassa, kun tauti jo on käynyt uhkaavaksi, annetaan ilmoitus piirilääkärille. On sattunut niinkin, että kunnallislautakunnan jäsenen omassa perheessä on sairastettu vaarallista kulkutautia hänen siitä esimiehelleen ilmoittamatta.

Että tällaisissa oloissa toimet kulkutautien ehkäisemiseksi ovat milt'ei tehottomia, on ilmeistä. Tauti saa raivota kunnes kaikki taudinarat ainekset ovat siihen sairastuneet.

Yhä tuntuvammaksi on käynyt tarve saada piirilääkärin avuksi kiertävä sairaanhoitaja.

Kuppataudin tarkastuksia on vuoden kuluessa kuvernöörin määräyksestä toimitettu kolme. Kun Äänekosken tehdasalueelta 6 henkeä oli kuppataudin takia lähtenyt Jyväskylän sairaalaan, ja eräs irtolaisnainen, jota pidettiin taudin varsinaisena levittäjänä, saatu kiinni ja Jyväskylään lähetetty, tarkastettiin tehdasalueen koko työväestö, noin 300 henkeä. Näistä huomasin vielä 3 äskettäin kuppataudin saastuttamaksi ja 2 määrättiin epäilyksen alaisina uudistettuun tarkastukseen. — Suolahden asemalla tarkastettiin myös koko sikäläinen työväestö, 193 henkeä. Tällöin havaittiin 1 tippuri- ja 1 uudistuva kuppakohtaus. — Kun Sumiaisissa eräästä talosta yksi mies oli lähtenyt sairaalaan, syntyi paikkakunnalla taudin kauhu, jonka takia yleinen tarkastus oli toimitettava, jossa ei kuitenkaan yhtään veneerisen taudin kohtausta tullut ilmi.

Keuhkotauti on tavallisin kuoleman syy. Koko piirissä kuoli keuhkotautiin 196 henkeä, ollen tämä 13,39 % kaikista kuolleista ja laskettuna kutakin 10,000 asukasta kohti 24,8, joka numero verrattuna vastaavaan koko Vaasan lääniä koskevaan on Keski-Suomelle hyvin edullinen (kymmenvuotiskautena 1896—1905 kuoli Vaasan läänissä 10,000 asukasta kohti keskimäärin vuodessa 33,3 keuhkotautiin). Suurta vaihtelevaisuutta on piirin eri kunnissa tässä suhteessa huomattavissa. Kun Uuraisissa ja Petäjävedellä keuhkotautiin kuoli 7 % kuolleista, vastaava prosenttimäärä Viitasaarella 24,9, Sumiaisissa 25 ja Toivakassa 27,6.

Sydäntalvella sattuneet äkkiarvaamattomat ja ankarat pakkaset aikaansaivat monta paleltumisen kohtausta. Niinpä oli hoidossani useita henkilöitä, jotka olivat palelluttaneet varpaansa.

Diakonaattiyhdistysten palkkaama, kiertävä sairaanhoitaja on toiminut Jyväskylän maaseurakunnassa ja Laukaassa. — Pihtiputaan kunta päätti viime syksynä ottaa palvelukseensa kiertävän sairaanhoitajan.

Sumiainen on tätä nykyä piirin ainoa kunta, jossa ei ole kätilöä.

Kunnallisia sairaaloita on, paitsi Jyväskylän kaupungin kuumesairaalaa, ainoastaan Saarijärvellä ja Karstulassa, jossa vuoden kuluessa sairaala valmistui, jota vastoin Viitasaaren vanha sairaala suurien uudisrakennusten takia on ollut suljettu.

Vahvistettu terveydenhoito-ohjesääntö on piirin kaikissa kunnissa paitsi Laukaassa. Tälle kunnalle on jo kuitenkin laadittu ohjesääntö, jolle tätä nykyä haetaan asianomaista vahvistusta.

Useimmissa kunnissa ovat kunnallislautakunnat ryhtyneet koleravaaran varalta toimiin: yleistä puhtautta on koetettu valvoa, ruokatavarakauppaa pidetty silmällä, muutamissa kunnissa on piirijako uudistettu ja uudet tarkastusmiehet valittu, kolerasairaaloiksi sopivia huoneistoja on katsottu ja parissa kunnassa jo vuokrattukin. — Pihtiputaan kunta on hankkinut formaliinilampun, jota kunnan kustannuksella käytetään. (N. J. Arppe.)

Oulun lääni. *Oulun piiri.* Vuonna 1908 on yleinen terveyden tila piirissäni ollut verrattain hyvä. Kulkutaudeista ovat tussis convulsiva ja tyfus abdominalis liikkuneet vähissä määrin. Ainoastaan tulirokkoa ja kurkkumätää on esiintynyt useahkoja tapauksia. Kuolevaisuus on ollut alhaisempi kuin kymmenenä viime vuotena, lukuunottamatta vuotta 1906, jolloin kuolevaisuus oli melkein sama kuin tilivuotena. — Suurimman kuolevaisuuden on aiheuttanut keuhkotauti, johon kaikkiaan on kuollut 228 henkeä, ollen tämä 19,6 % kaikista kuolleista ja 3,46 kuolemantapausta tuhatta henkeä kohden, eli eri kunnissa: Oulun kaupungissa 3,27, Oulun maaseurakunnassa 3,76, Salossa 5,62, Haukiputaalla 2,05, Iissä 2,34, Kempeleellä 4,97, Kiimingissä 2,20, Kuivaniemellä 4,71, Limingassa 4,11, Lumijoella 2,67, Muhoksella 3,44, Temmeksellä 9,10, Tyrnävällä 4,72, Utajärvellä 3,25 ja Ylikiimingillä 3,83. Kuolevaisuus keuhkotautiin piirin kunnissa on suuri, ja näyttää siltä kuin kuolleiden luku vähitellen olisi enenemään päin, joskin tämä eneneminen 10 viime vuoden kuluessa on ollut verrattain alhainen. Keskimääräinen kuolevaisuus keuhkotautiin on 10 viime vuoden kuluessa ollut 211,7 henkeä, joka on 18,2 % kuolleitten koko luvusta, ja 3,4 kuolemantapausta 1,000:tta henkeä kohden. Tämä suuri kuolevaisuus aiheutuu, kuten edellisessä vuosikertomuksessakin olen maininnut, m. m. epäedullisista ulkonaisista olosuhteista, joissa ihmiset täällä elävät. Varsinkin pimeät, epäsiistit, ahtaasti asutut, pienet huoneet, joihin raitista ilmaa ei uskalleta päästää, ovat vaikuttavina syinä taudin tavallisuuteen. Tämän lisäksi tulee pienten lasten vastustuskykyä alentava huono ruoka, leväperäinen hoito ja raittiin ilman puute.

Paikkakunnallisista taudeista ovat tavallisimmat, paitsi keuhkotautia, risatauti, häiriöt ruuansulatuksessa, ynnä verenvähyys, joihin usein on syynä paikkakunnalla yleinen lapamato.

Vakinaisia sairaanhoitajattaria on vuoden kuluessa toiminut Limingassa, Kempeleessä, Tyrnävällä ja Iin kunnissa. Näistä on kukin suorittanut tehtävänsä huolellisesti Varsinkin kulkutautien liikkuessa ovat ne tuottaneet paikkakunnalleen suurta hyötyä. Ainoastaan Limingan ja Iin kunta saa valtioapua hoitajattarensa palkkaamiseen. — Ylimääräinen kiertävä sairaanhoitajatar on toiminut tulirokon ja kurkkumädän takia Oulun maalaiskunnassa ja Temmeksellä 7 kuukautta 10 päivää. Taudin saastuttamissa paikoissa on hän toimittanut perinpohjaisen puhdistuksen.

Ylimääräinen kuppataudin tarkastus toimitettiin $^{14}/_{4}$ Temmeksen pitäjän Haurun kylässä. Tarkastus aiheutui siitä, että eräs tukkijunkkari ja kaksi saastuttamaansa Temmekseltä olevaa palvelustyttöä oli otettu hoitoon läänin sairashuoneen kuppatautiosastolle. Tarkastettavien joukosta, joita oli 30 henkeä, ei kuitenkaan löytynyt yhtään taudin saastuttamaa.

Koska kolera viime kesänä liikkui uhkaavana kulkutautina itä- ja etelärajoillamme, ja oli syytä peljätä taudin pääsevän levenemään nopeiden kulkuneuvojen kera myös piiriini, annoin lautakuntain esimiehille käskyn kirkoissa kuuluttaen julistaa yleisiä määräyksiä m. m. puhtaudenpidosta pihamailla, käymälöissä, talojen ja kaivojen ympäristöllä. Tunkiot ja hyyskät määrättiin tyhjennettäviksi, niitten pohjat kalkilla tai pehkuilla peitettäviksi ja oli hyyskäin alustaan usein piristettävä tuhkaa, muraa, kalkkia tai pehkua. Piirimiehiä kehotettiin tarkoin valvomaan, että annettuja määräyksiä noudatettaisiin. Myöskin kehotin lautakunnan esimiehiä kuulustamaan, mistä tarvittaissa olisi saatavana sopiva huoneusto tilapäiseksi sairaalaksi.

Kempeleen ja Temmeksen kunnat ovat ainoat, joilla ei ole palveluksessaan tutkinnon suorittanutta kätilöä. (S. W. Liljeblom.)

Raahen piiri. Kulkutaudeista on piirilääkärin alue ollut jokseenkin vapaa, vaikka etelästä päin on uhkaillut kurkkumätä ja pohjoisesta tulirokko. Onneksi ei kumpikaan ole saanut tukevaa jalansijaa.

Yleensä on mielenvikaisten hoito ollut, jos ei juuri mallikelpoinen, kumminkin tilojen puutteesen nähden tyydyttävä. Raahessa on erityinen kuudella sijalla varustettu sairaala, ja sekä Paavolan että Rantsilan vaivaistalossa on pari erityistä koppia raivoavia mielisairaita varten. Vaivaistaloissa oli mielenvikaisia yhteensä 7. Valtion laitoksissa hoidettiin 11,36 %.

Omintakeinen kätilö on työskennellyt joka kunnassa, paitsi Salon emäseurakunnassa. Siikajoen ja Revonlahden kunnilla on ollut yhteinen kätilö. Sitäpaitsi on Paavolassa tutkinnon suorittanut talon emäntä yksityisesti antanut kätilönapua.

Kiertävää sairaanhoitajatarta ei ole maalaiskunnissa ollut muualla kuin Hailuodossa, diakonissa, jonka palkkaukseksi valtio myöntää 300 m:kaa.

Piirilääkärin alueella on ainoastaan yksi, nim. Raahen kaupungissa sijaitseva sairaala, jota ylläpidetään lahjoitettujen varojen tuottamilla koroilla. Vaivaistalon yhteydessä, eri rakennuksessa, on 6:lla sijalla varustettu houruinhuone ja kulkutautisairaala, jossa on 4 vuodetta. Syyskuun 18 p:stä joulukuun 1 p:ään oli avattuna 3:lla vuoteella varustettu kolerasairaala, jota varten oli palkattu erityinen hoitajatar. (Edvard Pruntsi v. t.)

Kalajoen piiri. Mitä kulkutauteihin tulee, on lavantautia vuoden kuluessa iikkunut Oulaisissa ja Ylivieskassa. Ylivieskan kunnanlääkäri ilmoittaa vuosikertomuksessaan, että Kalajoen vesi olisi ollut syynä taudin levenemiseen. Tämä on kyllin luultavaa, mutta myöskin kaivovesi ja suoranainen sairaista saatu tarttuma ovat voineet olla syynä tähän. — Kuten viime vuosina on myös nykyisin kurkkumätää esiintynyt useita tapauksia Merijärvellä. Sitäpaitsi on tautia ollut myös Pyhäjoella ja Oulaisissa, vaikka vähemmän.

Helmikuun 3 päivänä vastaanotettiin ensimäinen potilas Ylivieskan uuteen sairastupaan, jossa vuoden kuluessa on hoidettu 115 henkilöä. Lääkärinä toimii kunnanlääkäri A. Boström.

Myös Kalajoella sijaitseva Rahkon sairaskoti keuhkotautisia varten on ensimäistä vuotta käytännössä. Täällä on hoidettu 22 potilasta. Sairaskoti, jota ovat hoitaneet sairaanhoitajattaret Salli Tanskanen ja Sandra Pikkarainen, ei ole vielä nauttinut valtioapua. (Werner Lindman.)

Haapajärven piiri. Keuhkotautiin on kuollut 183, tehden näiden lukumäärä

	% kuolleista,	tuhatta asukasta kohti.
Nivalassa	17,4	4,0
Haapajärvellä	32,7	5,8
Reisjärvellä	19,5	4,7
Haapavedellä	21,7	3,9
Kärsämäellä	25,8	5,5
Pyhäjärvellä	17,6	4,1
Piippolassa	15,9	3,8
Pulkkilassa	18,1	3,6
Kestilässä	15,8	3,3
Koko piirissä	20,4	4,3

Jos näihin papiston kuolevaisuustilastoihin on luottamista, olisi piiri, mitä tuberkulosin leviämiseen tulee, ensimäisten joukossa koko maassa. Karjassa ei ole tuberkulosia juuri nimeksikään, jonka tähden syyt aiheutunevat kansan verrattain alhaisesta sivistyskannasta riippuvista seikoista, kuten siivot-

tomuudesta, varattomuudesta ja kahvin ylenmääräisestä nauttimisesta — keskimäärin 6 kuppia päivässä — oikean ruo'an kustannuksella sekä heikosta ruoasta ja ahtaista asunnoista.

Tulirokkoon kuoli 31. Tautia liikkui suurehkossa määrin Piippolassa, josta se levisi Pulkkilaan ja Kestilään. Myöskin Kärsämäellä oli tulirokkoa alkuvuodesta sangen runsaasti, mutta niin lievää, ettei ollut yhtään kuolemantapausta.

Piippolassa palkkasi kunta taudin vastustamiseksi sairaanhoitajattaren, joka oli toimessa noin 6 viikkoa kevättalvella.

Isorokkoa ilmestyi Nivalassa erääseen Rovaniemeltä palaavaan työmieheen, josta tartunta vielä levisi hänen sisareensakin, mutta siihen saatiinkin tauti loppumaan. Myöskin tämän taudin vastustamiseksi palkkasi kunta diakonissan.

Veneerisiä tauteja on tietooni tullut ainoastaan 2 tapausta.

Kunnanlääkäri on piirissä ollut ainoastaan Pyhäjärvellä. Nivalan kunnanlääkärin virka on ollut avoinna koko vuoden.

Kiertäviä sairaanhoitajia on piirissä ollut 2, nimittäin Haapavedellä 1 kunnan ja valtion palkkaama ja Pulkkilassa 1 sairaanhoitoyhdistyksen ja valtion palkkaama. Näitä sairaanhoitajia käytetään yleisesti, ja ovat he varsinaisen sairashoidon lisäksi toimittaneet äkillisiä tarttumatauteja ja tuberkulosia sairastaneiden asunnoissa desinfisioimisia formalinilla, lysolilla y. m. keinoilla.

Kussakin piirin kunnassa on ollut koneellisen lapsenpäästötutkinnon suorittanut kätilö paitsi Kärsämäellä, jossa helmikuun alusta ei ole ollut kätilöä. (J. Alfr. Sevonius.)

Kajaanin piiri. Yleinen terveydentila piirissäni on kuluneen vuoden aikana ollut sangen tyydyttävä, ja kuolleisuus sen vuoksi pienempi kuin esimerkiksi edellisenä vuotena.

Huomiota on herättänyt ensi sijassa kurkkumätä, jota vuoden kuluessa oli joitakuita tapauksia kaikissa muissa piiriini kuuluvissa kunnissa paitsi Säräisniemellä. Laajimmin levinneenä on difteria ollut Kuhmoniemellä, josta on tullut tietooni 21 sairaustapausta. Täytyy vaan ihmetellä, ettei tuo tauti ole levinnyt enemmänkin maaseudulla, kun sitä koko kihlakunnan keskuksessa, Kajaanin kaupungissa, on ollut runsaasti ja lakkaamatta koko vuoden ajan eikä ole saatu tehokkaimmillakaan keinoilla sitä loppumaan. Kurkkumätälääkkeenä on käytetty pääasiallisesti serumia ja hyvällä tuloksella.

Tuhatta asukasta kohti on keuhkotautiin v:na 1908 kuollut: Kajaanin kaupungissa 2,29, Säräisniemellä 2,22, Kajaanin maalaiskunnassa 1,75, Puolangalla 11,19, Paltamossa 1,06, Ristijärvellä 0,87, Hyrynsalmella ja Sotkamossa 0,80, Suomussalmella 0,70 ja Kuhmoniemellä 0,60 henkilöä. Lukuunottamatta Kajaanin kaupunkia on keuhkotautiin-kuolleisuus suurin piirin länsiosassa ja pienenee aivan suhteellisesti mitä enemmän tullaan itäänpäin.

Trakoomitautisia on vuoden kuluessa käynyt luonani saamassa hoitoa: Kajaanin kaupungista, Paltamosta, Kajaanin maalaiskunnasta ja Kuhmoniemeltä, kustakin 3, Sotkamosta 2, Säräisniemeltä 1 ja Puolangalta 1 henkilö.

Kuppatauti, joka vielä noin 6 vuotta sitten oli melkein vieras tällä seudulla, on tullut yhä yleisemmäksi. Manitun taudin tähden on pidetty kolme yleistä tarkastusta: tammikuun 31 p:nä Sotkamon pitäjän Korvanniemen kylässä, jossa oli 4 kuppataudin saastuttamaa ja lokakuun 24 p:nä ja joulukuun 10 p:nä Säräisniemen pitäjän Saarismäen kylässä, josta lähetettiin, edellisellä kerralla 16 ja jälkimäisellä kerralla 2 tartunnan saanutta Oulun lääninsairaalaan. Näitä paitsi on vielä useita tässä piirissä asuvia kuppatautisia ollut parannuksilla sairaaloissa, joihin ovat joko itse vapaaehtoisesti menneet tai on heidät joku paikkakunnalla työskentelevä lääkäri sairaalaan lähettänyt.

Sairaanhoitajattaria ja diakonissoja on ollut toimessa ainoastaan Kajaanin kaupungissa ja Suomussalmella. (Alexis Arvelin.)

Tornion piiri. Yleisestä kuolleisuudesta tulee keuhkotaudin osalle 126 henkilöä, joka on 17,4 % koko kuolleisuudesta ja 3,43 tuhatta asukasta kohden.

Piirin alueella asuva väestö on hyvin vilkasluontoista eikä varsinainen, kiinteä väestö ole siveelliseen tilaansa nähden suinkaan kansamme heikointa. Kun maanviljelys, mikäli se viljan viljelykseen kohdistuu, on vielä vähän kehittynyttä pohjoisen asemankin takia, on sen sijaan karjanhoidolla runsaat edistymisen edellytykset. Haittana tässäkin kohden on riittävän työvoiman puute, sillä puutavaraliike anastaa paljon työvoimia. Palkat pysyvät korkeina, eikä rauhaisa maanviljelystyö näy viehättävän varsinkaan väestön nuorta polvea. Näin ollen ei järkiperäisenkään maanviljelyksen kannattavaisuus ole kehuttava. Puuliike kerää kyllä tänne liikkuvaa väestöä muualtakin eikä vaan omalta paikkakunnalta. Mutta useat taas muuttavat Amerikaan, jonne jo ennestään on siirtynyt piirin asukkaita suuri määrä, jos kohta muutto tämän vuoden aikana onkin ollut seisahduksissa.

Rahtiliike pitkin jokivarsia ylämaahan, varsinkin Kemin jokivarrella, antaa toimeentulon lisää asukkaille. Mutta kun väliaikainen liikenne rakenteella olevalla Kemin—Rovaniemen radalla sen alaosassa, 65 kilom. päähän Kemistä, pantiin joulukuun 1 päivänä käyntiin, loppui rahdinveto tällä taipaleella kokonaan kasaantuen lopputaipaleelle, jonne Kemin ja Tervolan kuntain piintyneimmät rahtimiehet siirtyivät. Tämä rakennushomma on luonnollisesti ollut tulolähteenä paikkakuntalaisillekin, joskin se on tuonut liikkuvaakin väkeä tänne muualta maasta. Rahtimiesten kiihotuksen tuloksena voi pitää niitä rautatien rakennusväestön, varsinkin soranluojien, toimeenpanemia lakkorettelöitä, joilla nähtävästi koetettiin ehkäistä liikenteen alkamista radalla, mikä kuitenkaan ei onnistunut, joskin jonkun verran myöhästytti sitä. Kun nyt rahtiliikkeen vilkkaimmalla reitillä täytyy pakostakin loppua, liikenee työvoimaa maanviljelyk-

senkin hyväksi. Samalla poistuu aihe siihen siveelliseen rappeutumiseen ja raaistumiseen, minkä rahtimiehen toimi, ainakin tähän aikaan, näyttää vaikuttavan, jo ammatti semmoisenaan, väkijuomain nautinto ja niiden salakuljetus. Työvoiman puutteen sekä etupäässä ajan sosialistisen hengen vuoksi, illat kun ovat palvelijain ja nuoren väen vapaasti käytettävissä, etupäässä tanssiin, jäävät puhdetyöt varsin vähiin, käsityöt, niin kankaan kudonta kuin taloudessa tarvittavien kapineitten valmistus, ovat lamassa, joten ostettavissa ovat niin vaatetustarpeet kuin työkalutkin. Komeuteen taipuisa kansan luonne saattaa väestön yleensä elämään »kädestä suuhun» niin vaatetukseen kuin ruokaankin nähden. Asunto-olot ovat yleensä epäsuotuisat ja ahtaat, sillä sama suoja, pirtti, on sekä työ- että makuuhuoneena, ja jos on kamarikin, on se maitotalouden hallussa ja käytetään sitä satunnaisissa tarpeissa vierassuojana sekä työhuoneenakin. Liikekeskustain ympäristöön ja kulkureittien varsille kasaantuu lisäksi ajoittain ahtaisiin suojiin lukuisa liikkuva väestö. Kun työansiota yleensä on ollut runsaasti saatavissa, ei yleistä puutetta ole ollut. Ruokatavara on huomattavasti kallistunut ja rahaa on nykyään niukalta, vaikkei sitä runsaasti ole ollut edellisinä vuosinakaan.

Yhdelläkään kunnalla ei ole erityistä köyhäintaloa, vaan avustus annetaan suoranaisesti tai sijoittamalla tarvitsevat toisten hoitoon. Kemin kaupungilla on vähäinen huoneusto kivulloisia varten, ja jokunen huone on vuokrattu köyhäinhoidon tarpeeksi. Sairaille köyhilleen näyttävät kunnat riittävästi tarvittaissa hankkivan lääkärinhoitoa, vaikka kunnanlääkäri on ainoastaan yhdellä. Kerjuu, joka ei ole varsin yleistä, on mahdollisesti jonkun verran lisääntynyt. Usein se on tullut harjoittajilleen totutuksi tavaksi.

Kuten muinakin vuosina on alvematotauti, joka aiheutuu runsaasta, liian vähän suolaisen kalan nauttimisesta, varsin yleinen piirin alueella.

Edellä olevasta tilastosta näkyy, miten keuhkonystermätauti näillä seuduilla vaatii useimmat uhrit. Liikkuvalla väestöllä lieneekin osansa taudin levittämisessä. Muuten huomasin Simon kunnassa, miten viimeisillään poteva keuhkotautinen, joka oli kunnan kustannuksella sijoitettu hoidettavaksi sisarensa luo samaan aivan pieneen huoneeseen, mikä 7 henkisellä perheellä oli, tartutti tämän 4 lasta, ne jotka enimmäkseen oleskelivat sairaan läheisyydessä. Tämän tapauksen johdosta sain Simon kunnan hankkimaan formaliinipuhdistuslaitteen, jotta samallaisissa tilaisuuksissa sekä kulkutautien raivotessa voitaisiin puhdistaa asunnot ja vaatteet. Samoin ovat myöskin Kemin ja Tervolan kunnat hankkineet yhtäläiset lamput. Tuberkuloosin vastustamisyhdistyksen kehotuksesta on allekirjoittanut pitänyt maalisk. 1 p. esitelmän ja jakanut kirjallisuutta Simon kirkonkylässä, samoin Kemin kunnanlääkäri Kemin kunnan Lautiosaaren kylässä.

Muuten sopii mainita, että L. Kuhne'n vesihoitomenettely on täällä, erittäinkin kaupungeissa ja näiden lähettyvillä saanut varsin paljon suosijoita, niin että

siihen tarvittavia pieniä kylpyammeita, samoin kuin L. Kuhnen kirjankin, tapaa melkein joka perheellä. Jonkunmoisena hyödyllisenä seurauksena sopinee pitää, että sen kautta ei enää niin paljon kuin ennen kammoksuta viileän veden käyttämistä sairashoidossa.

Veneriset taudit eivät ole sanottavasti lisääntyneet. Jonkun verran korkeamman taudintapausten lukumäärän aiheuttaa Kemin—Rovaniemen radan rakennusväestö. Kuppataudin tarkastuksia ei ole piirin alueella tarvinnut toimittaa. Sairastuneet itse useimmiten pyrkivät sairashuoneisiin. Tiedot ilmenevät sairaalain julkaisemasta tilastosta. Gonorrhoean hoitoa harjoittavat potilaat taas omin päin apteekeista vapaasti saamillaan lääkkeillä.

Isoarokkoa huomattiin Simon kunnassa 2 tapausta ja Tervolassa 1, jotapaitsi tartunnan tuoja on jonkun päivän viipynyt Kemin kaupungissa ja lopullisesti hoidettu Torniossa. Tämä henkilö oli saanut tartunnan Helsingissä ihotautien osastolta, vaan vielä terveenä lähtenyt tänne pohjolaan tukkitöihin, majaillen helmikuun 3—7 p:nä Kemin kaupungissa, jolla aikaa tauti arvattavasti puhkesi näkyviin. Potilas oli käynyt lääkärinkin luona, mutta pian sen jälkeen matkustanut Tornioon, jossa sai hoidon eristetyssä huoneessa. Olonsa aikana Kemissä ehti hän asuinpaikassaan Toppilan talossa tartuttaa erään Simosta kotoisin olevan Kemin—Rovaniemen välillä rahtia kuljettavan miehen, joka sairastui kotonaan Simon kunnan Simon kylässä saman kuun 20 p:nä. Pyrkiessään saman kuun 27 p:nä lääkärin luo Kemiin pidätettiin potilas Simon asemalla ja hoiti allekirjoittanut häntä kotonaan. Käydessään samalla matkalla sikäläisen osuuskaupan pirtissä, ehti hän siellä tartuttaa kauppa-apulaisen, joka sairastui maalisk. 11 p:nä tyypillisin oirein ja tuli 15 p:nä Kemiin saamaan hoitoa, jolloin pidätin hänet täällä ja hoidin kaupungin kuumesairaalassa. Edellisen tauti oli täysin kehittynyttä rokkoa, sillä miestä ei todennäköisesti oltu lapsena rokotettu, mutta jälkimäisen tauti oli lievää ja rupulit olivat vähän kehittyneitä. Vaikka edellinen jo viikon päivät oli kotonaan sairastanut ja käynyt naapureissakin, ja hänen kotonaan oli n. 9 kuukautinen lapsi, ei tartunta kuitenkaan levinnyt laajemmalle. Tervolassa sairastunut palvelustyttö on mahdollisesti rahtimiesten kautta saanut tartunnan, samoin kuin Rovaniemelle ilmaantunut epidemiakin todennäköisesti on samaa tietä täältä päin kuljetettu. Nämät tapaukset herättivät yleisen rokkokauhun rannikkoseudulla, ja heti ruvettiin rokottamaan kaupungeissa, rannikkopitäjissä sekä Tervolassa, vieläpä Ylitorniollakin.

Tulirokkoa huomattiin heinäkuun puolivälin paikkeilla Kemin kunnassa Karihaaran sahan seuduilla jo useita tapauksia, joten täytyy olettaa taudin jo aikasemmin täällä pesiytyneen, sillä se oli alussa niin lievää, ettei poteville lääkärinhoitoa haettu. Tauti tuli elokuun lopussa Kemin kaupunkiin. Syksyn kuluessa levisi se Kemin jokivartta ylöspäin ja oli joulukuulla ehtinyt kulkea

läpi kunnan, ollen silloin kiihkeimmillään, ja aivan vuoden lopussa yli rajan Tervolan puolelle, Ylipaakkolan kylään. Kerrotaan, että tartunta olisi saatu työväentalolla pidetyissä tanssitilaisuuksissa. Kemiyhtiön Karihaaran sahalle rakennuttamassa upeassa sairashuoneessa saivat sahan työväestön tulirokkoon sairastuneet lapset sekä useat ympäristönkin lapset hoidon, mutta maalaiskunnan lapset hoidettiin kotonaan. Kun tauti yhä levisi, hankki Kemin kunta formaliini-puhdistuslaitoksen sekä palkkasi erityisen sairaanhoitajattaren, joka yhdessä kunnan diakonissan kanssa järjestelmällisesti puhdisti taudin saastuttamat asunnot. Täten saatiin taudin voima talttumaan. — Lääkärien huomioon on koko piirin alueella tullut 160 tulirokon tapausta, mutta todellisuudessa on lukumäärä ollut paljon korkeampi.

Suurinta huomiota ja hälinää herätti kuitenkin kolera, johon erään englantilaisen rahtilaivan miehistöstä 5 sairastui. Laiva tuli Pietarin ja Kronstadtin kautta tänne lastaamaan puutavaraa Alatornioon kuuluvalta Kuusiluodon sahalta. Kun sairastapaukset huomattiin, siirrettiin alus ulommaksi karanteeniin, ja sairaat kuljetettiin Tornion kaupungin kuntoon panemaan sairastupaan ja hoidettiin siellä. Laiva oli tällöin ankkurissa Tornion ulkosataman Röytän saaren edustalla. Tämän tapauksen aiheuttama säikähdys saattoi Alatornion kunnankin varuilleen. Ketään suomalaista ei kuitenkaan tautiin sairastunut. Tornion ja Kemin kaupungit luonnollisesti myöskin ryhtyivät asianmukaisiin varokeinoihin.

Kun viime kesä ja syksy näillä seuduin olivat hyvin kuivat, loppui monin paikoin kunnollinen juomavesi ja sen vuoksi ilmaantui syyskesällä useissa paikoin ankaran puoleista, äkkiluontoista maha- ja suolikatarriaa, niin aikuisissa kuin lapsissakin. Simon kunnassa huomasin mainittua tautia parissa kylässä ja vielä talvellakin ilmaantui sitä Simon kirkonkylän edustalla, meren saaressa sijaitsevalla Kallion sahalla. Tauti huomattiin aiheutuneen ainoan kaivon vähissä olevasta, hyvin epäilyttävän näköisestäkin vedestä. Toinenkin kaivo oli rakenteella, mutta ei ollut vielä käytettävissä. (J. Soini.)

Pudasjärven piiri. Vuosi 1908 oli ilmastollisessa suhteessa täällä Pohjois-Suomessa verrattain edullinen. Heinää tuli paljon, ja näissä seuduissa aina epävarma viljansato onnistui melko hyvin. Kansa on sentähden viime vuonna tullut hyvin toimeen, vaikkakin tukkiyhtiöt huonojen puutavaranhintojen johdosta ovat paljon vähentäneet hakkuitansa, joten työansiot tukkimetsissä sentähden ovat olleet tavallista huonommat. Yleinen terveydentila piirissä onkin ollut hyvä.

Kulkutauteja on vuoden kuluessa ollut sangen vähän. Vuoden alussa ilmaantui useita influensatapauksia kaikissa piirin kunnissa. Muutamia yksityistapauksia sekä tulirokkoa että kurkkumätää on ilmaantunut Pudasjärvellä, jota paitsi yksi kurkkumädäntapaus on ilmoitettu Kuusamosta.

Kroonillisista taudeista tavataan täällä tavalliset maassamme levinneet taudit. Tuberkuloosi on hyvin levinnyt, samoin myöskin vatsakatarri, jota täällä kutsuvat matotaudiksi. Tähän vaikuttavat kansan huono ruokajärjestys ja asunto-olot.

Kiertävä sairaanhoitajatar on ainoastaan Pudasjärvellä.

Kuusamossa on koko vuoden ollut kunnallissairaala toimessa.

Pudasjärvellä on vuoden kuluessa valmistunut kunnallissairaala, joka vasta vuoden lopulla saatiin kuntoon. (E. Mellberg.)

Rovaniemen piiri. Niinkuin entisinäkin vuosina on keuhkotauti vaatinut monta uhria:

Rovaniemellä	52	eli	24,3 %	kuolleista	ja	5,09	tuhatta	henkilöä kohti.
Kemijärvellä	22	»	20,0 »	»	»	4,04	»	» »
Kuolajärvellä	8	»	9,0 »	»	»	1,08	»	» »
Yhteensä	82	eli	19,8 %	kuolleista	ja	4,09	tuhatta	henkilöä kohti.

Pienehkö sanatorio tuberkelitautisia varten olisi täällä tarpeen vaatima. Koska kansa täällä on jotakuinkin varakasta ja valmis hakemaan apua, mistä luulee sitä saavansa (amerikkalaisia patenttilääkkeitä käytetään suuressa määrin), niin voi otaksua, että semmoinen suoriutuisi verrattain pienellä valtion antamalla avustuksella, kun laitos vaan ensin saataisiin toimeen.

Kulkutauteja, eri laatuisia ja vaikeita, on liikkunut piirissä ympäri vuoden. Vuoden alussa, tammi- ja helmikuulla liikkui influenssa etenkin Rovaniemellä ja luultavasti myöskin Kemijärvellä. Tauti oli jotenkin lievää. Mutta maaliskuussa rupesi kummia kuulumaan. Maaliskuun 6 p:nä ilmoitti kunnanlääkäri minulle isorokkotapauksen. Iistä kotoisin olevan työmiehen rokottamaton lapsi oli sairastunut. Kutsuin kunnallislautakunnan kokoon, jolloin päätettiin panna toimeen ylimääräinen rokotus sekä saada kuntoon isorokkosairaala. Uusia tapauksia ilmeni melkein joka päivä. Oli kovin vaikeata saada huoneusto ja hoitaja tälle sairaalalle, täällä kun muutenkin on puute huoneista. Kului toista viikkoa, ennenkuin oltiin niin pitkällä, että voitiin vastaanottaa sairaita. Rovaniemen yleisestä sairaalasta lainasin vuoteita, (Haminasta tänne tuotuja). Tässä sairaalassa hoidettiin kaikkiaan 11 sairasta. Viimeiset sisäänkirjoitettiin toukokuun 21 p:nä. Yksi rokottamaton lapsi kuoli. Muualla hoidettiin 6. Rautatierakennuksen työmiehistä sairastui yksi ainoa lievästi. Häntä hoidettiin erityisessä, rautatierakennuksen työmiehiä varten kuntoonpannussa isorokkosairaalassa. Kaikkiaan oli isoonrokkoon sairastunut 17 henkilöä, joista 2 kuoli. Molemmat olivat rokottamattomia lapsia, toinen kotoisin Iistä, toinen taas Torniosta.

Kuppatautia ei ole sattunut yhtään verestä tapausta. Tippuria olen hoitanut parisen kymmentä.

Vaivaistalo on sekä Rovaniemellä että Kemijärvellä. Molemmat ovat tarpeellisessa kunnossa.

Kuolajärvellä on kunnansairaala, joka on ollut käytännössä kesäkuun 3 p:stä vuoden loppuun.

Vuosikertomuksessani 1907 mainittiin, että sekä Rovaniemen että Kemijärven kunnat olivat päättäneet hankkia itselleen omat lääkärit. Tämän ovat ne toteuttaneetkin, ja valitsi Rovaniemi lääkärikseen lääk. lis. W. G. Sahlberg'in, joka jo tammikuussa astui toimeensa ja Kemijärven kunta lääk. lis. G. Heinosen, joka kesäkuussa matkusti sinne. Ja kun Lääkintöhallitus maaliskuun 3 p:nä määräsi lääk. kand. A. V. Kröger'in Kuolajärven v. t. alueläälkäriksi, täytyy myöntää että lääkärinhoito tässä piirissä on astunut aimo askeleen eteenpäin. — Kiertävät sairaanhoitajattaret olisivat todellisen tarpeen vaatimia näissä laajoissa kunnissa kulkutautisina aikoina.

Vuoden kuluessa on rakennettu Kemin—Rovaniemen rautatietä, jota valmistui niin paljon, että puolet matkaa, eli Kemistä Koivun asemalle Tervolassa, joulukuun ensimäisenä päivänä avattiin väliaikaiselle liikenteelle. — Rakennuksen lääkärinä olen hoitanut sen työväkeä Koivun—Rovaniemen rataosalla. Kerran kuukaudessa olen toimittanut kuppatautitarkastuksia. Aniharvoin on havaittu mainittua tautia. Sairaat useimmiten itse turvautuvat joko lääkärin tai sairaalan apuun. Ei muitakaan kulkutauteja ole heidän keskuudessaan liikkunut. Mainittavia tapaturmia ei myöskään ole sattunut. Valmistuttua tulee tämä rautatie, joka yhdistää Lapin pääkaupungin, joksi Rovaniemen kirkonkylää kutsutaan, muuhun Suomeen, tuottamaan paljon hyötyä koko Pohjolalle sekä aineellisesti että henkisesti. (O. Sahlberg.)

Kittilän piiri. Kulkutaudit eivät näy vuoden kuluessa merkittävässä määrässä vaikuttaneen yleiseen kuolevaisuuteen. Tavallisimmat taudit ovat olleet ruuansulatushäiriöt (alpeineen) sekä, etenkin tukkityöläisissä, keuhkotulehdus.

Kulkutauteja on ollut Enontekiäisissä yksi isorokkotapaus, jonka johdosta toimitettiin paikkakunnalla uudelleenrokotusta.

Kätilöitä on muissa kunnissa paitsi Utsjoella. Kuuluu ryhdytyn toimenpiteisiin kätilön hankkimiseksi myös viimeksi mainittuun kuntaan. Myöntää täytyy, että kansa yhä enemmän alkaa synnytyksissä kääntyä kätilöjen puoleen.

Kun valtio vuoden kuluessa on lunastanut tulevaa Inarin ja Utsjoen alueläälkäriä varten kauppias Enblomin maatilan asuin- ja muine rakennuksineen, jotka nyt ovat määrätyt sitä varten korjattaviksi, on toivottavaa, että maamme pohjoisimpaan perukkaankin lähimmässä tulevaisuudessa asettuu lääkäri asumaan.

Diakonissa N. v. Bonsdorff, joka on ollut Riutula-kodin hoitajattarena Inarissa, on melkein koko vuoden ollut etelä-Suomessa, mutta on uudelleen ryhtynyt hoitamaan entistä tointansa. (F. Dickström.)

Väkiluku ja kuolevaisuus piirilääkäripiireihin kuuluvissa maaseurakunnissa *).
Folkmängd och dödlighet i de till provinciallläkaredistrikten hörande landskommunerna *).

Läänit ja piirilääkärinpiirit. Län och provinciallläkaredistrikt.	Väkiluku vuoden 1908 lopulla. Folkmängd vid slutet af år 1908.	Vuonna 1908 syntyneitä. Födda under år 1908.	Vuonna 1908 kuolleita. Döde under år 1908.	Kuolleita 1,000 asukasta kohti. Döde på 1,000 innevånare.	Vuotta nuorempia lapsia kuoli vuoden kuluessa. Barn under 1 år döda under året.	100:sta vuoden kuluessa syntyneestä lapsesta kuoli. Af 100 under året födda barn afledo.
Uudenmaan lääni. **Nylands län.**						
Helsingin piiri: Askula, *Borgå landsf.*, Helsinge, *Mäntsälä, Nurmijärvi,* Pornainen, Pukkila, *Sibbo, Tuusula.* (Helsingin kaupunki)	66,025	2,040	1,204	18,2	283	13,9
Lovisa distrikt: Anjala, Artjärvi, *Elimäki,* Iitti, Jaala, Lappträsk, Liljendal, Mörskom, *Orimattila,* Perno, Strömfors. (Lovisa)....	58,005	1,814	1,112	19,2	221	12,2
Ekenäs distrikt: *Bromarf, Degerby,* Ekenäs landsf., *Ingå,* Karjalohja, Karis, *Pojo,* Sammatti, Snappertuna, Tenala. (Ekenäs)	32,382	1,081	477	14,7	107	9,9
Lohjan piiri: *Esbo, Kyrkslätt, Lohja,* Nummi, *Pusula, Pyhäjärvi,* Sjundeå, *Vihti.* (Lohja)	46,409	1,518	754	16,2	182	11,9
Turun ja Porin lääni. **Åbo och Björneborgs län.**						
Turun piiri: *Eura,* Kaarina, Kakskerta, *Karinainen,* Karuna, *Koski,* Kuusluoto, Lieto, Maaria, *Marttila,* Masku, Naantalin maaseurak., Nousiainen, *Oripää,* Paattinen, *Pargas, Paimio,* Piikkiö, Prunkkala, *Pöytyä,* Raisio, Rusko, Sauvo, Vahto, *Yläne.* (Åbo)	65,796	1,937	1,145	17,4	228	11,8
Uudenkaupungin piiri: Iniö, Karjala, Kustavi, *Laitila,* Lemo, Lokalahti, *Mietoinen, Mynämäki,* Pyhämaa, *Taivassalo,* Uudenkaupungin maaseurak., Uusikirkko, *Vehmaa,* Velkua. (Uusikaupunki)	39,491	1,035	612	15,5	66	6,4
Rimito distrikt: Askainen, Houtskär, Korpo, Merimasku, *Nagu,* Rymättylä. (Nådendal)	13,450	332	235	17,5	22	6,6
Godby distrikt: Brändö, Eckerö, Finström, Föglö, Geta, Hammarland, Jomala, Kumlinge, Kökar, Lemland, Lumparland, Saltvik, Sottunga, Sund, Vårdö. (Godby)	24,662	476	386	15,7	53	11,1

*) Papiston piirilääkäreille antamien ilmoituksien mukaan. Niitten kuntien nimet, joissa on kunnanlääkäri, ovat painetut kursiivikirjakkeilla.

*) Enligt presterskapets till provinciallläkarene lemnade uppgifter. Namnen på de kommuner, i hvilka kommunalläkare finnas, äro tryckta med kursiv stil.

Läänit ja piirilääkärinpiirit. Län och provinciallläkaredistrikt.	Väkiluku vuoden 1908 lopulla. Folkmängd vid slutet af år 1908.	Vuonna 1908 syntyneitä. Födda under år 1908.	Vuonna 1908 kuolleita. Döde under år 1908.	Kuolleita 1,000 asukasta kohti. Döde på 1,000 innevånare.	Vuotta nuorempia lapsia kuoli vuoden kuluessa. Barn under 1 år döda under året.	100:sta vuoden kuluessa syntyneestä lapsesta kuoli. Af 100 under året födda barn afledo.
Porin piiri: *Ahlainen, Eura,* Eurajoki, Hinnerjoki, Honkilahti, *Kiukainen,* Kullaa, Lappi, Luvia, *Merikarvia,* Nakkila, *Normarkku, Pomarkku,* Porin maaseurak., Rauman maaseurak., *Siikainen,* Ulvila. (Pori)	75,802	2,418	1,588	20,9	258	10,7
Ikaalisten piiri: Honkajoki, *Hämeenkyrö, Ikaalinen,* Jämijärvi, *Kankaanpää,* Karvia, *Parkano,* Viljakkala. (Ikaalinen)	50,755	1,527	932	18,4	179	11,7
Tyrvään piiri: Karkku, Kiikka, Kiikoinen, Lavia, Mouhijärvi, Suodenniemi, Suoniemi, *Tyrvää.* (Karkku)	34,939	1,094	621	17,8	95	8,7
Salon piiri: Angelniemi, *Dragsfjärd, Finby,* Halikko, Hiittis, Kiikala, *Kimito,* Kisko, Kuusjoki, Muurla, *Perniö,* Pertteli, Salon kauppala, Suomusjärvi, Uskela, *Vestanfjärd.* (Salon kauppala)	49,581	1,523	974	19,6	183	12,0
Huittisten piiri: *Alastaro,* Harjavalta, *Huittinen,* Kauvatsa, *Kokemäki, Köyliö, Loimaa,* Metsämaa, *Punkalaidun, Säkylä, Vampula.* (Huittinen)	53,927	1,602	972	18,0	140	8,7
Hämeen lääni. **Tavastehus län.**						
Hämeenlinnan piiri: Hattula, *Hauho, Hausjärvi,* Hämeenlinnan maaseurak., *Janakkala, Loppi,* Renko, Tuulos, Tyrväntö, Vanaja. (Hämeenlinna)	48,110	1,554	850	17,7	177	11,4
Hollolan piiri: *Asikkala, Hollola, Koski,* Kärkölä, *Lampi,* Nastola, *Padasjoki.* (Lahti)	45,391	1,282	870	19,2	147	11,5
Tammelan piiri: *Akaa,* Humppila, *Jokioinen,* Kalvola, Kylmäkoski, Perttula, *Somero,* Somerniemi, *Sääksmäki, Tammela, Urjala.* (Forssa)	62,803	2,003	1,090	17,4	245	12,2
Tampereen piiri: *Kangasala,* Lempäälä, Messukylä, Pirkkala, *Pälkäne,* Sahalahti, Tottijärvi, Vesilahti, Ylöjärvi. (Tampere)	42,238	1,432	778	18,4	178	12,4
Jämsän piiri: Eräjärvi, Jämsä, *Korpilahti,* Kuhmalahti, *Kuhmoinen, Kuorevesi, Luopioinen,* Längelmäki. (Jämsä)	46,083	1,391	966	21,0	156	11,2
Ruoveden piiri: *Kuru, Orivesi, Ruovesi,* Teisko. (Ruovesi)	33,360	1,095	540	16,2	93	8,5

Läänit ja piirilääkärinpiirit. Län och provinciallläkaredistrikt.	Väkiluku vuoden 1906 lopulla. Folkmängd vid slutet af år 1906.	Vuonna 1906 syntyneitä. Födda under år 1906.	Vuonna 1906 kuolleita. Döde under år 1906.	Kuolleita 1,000 asukasta kohti. Döde på 1,000 innevånare.	Vuotta nuorempia lapsia kuoli vuoden kuluessa. Barn under 1 år döda under året.	100:sta vuoden kuluessa syntyneestä lapsesta kuoli. Af 100 under året födda barn afledo.
Viipurin lääni. **Viborgs län.**						
Viipurin piiri: Johannes, *Koivisto,* Kuolemajärvi, Lavansaari y. m. saaria, *Säkkijärvi, Uusikirkko, Viipurin maaseurakunta.* (Viipuri)	91,597	3,170	1,949	21,3	515	16,2
Haminan piiri: Kymi, Miehikkälä, Pyhtää, Sippola, Suursaari y. m. saaria, Vehkalahti, *Virolahti.* (Hamina)	52,353	1,673	978	18,7	198	11,8
Lappeenrannan piiri: Lappee, Lemi, *Luumäki, Savitaipale,* Suomenniemi, Taipalsaari, Valkeala. (Lappeenranta)	58,763	2,028	1,168	19,9	279	13,8
Antrean piiri: *Antrea, Joutseno, Jääski, Kirvu,* Rautjärvi, *Ruokolahti.* (Jääski)	49,273	1,655	991	20,1	202	12,2
Muolan piiri: Heinjoki, *Kivennapa,* Kyyrölä, *Muola,* Rautu, *Valkjärvi.* (Kivinebb, Raivola)	52,202	1,847	1,026	19,7	270	14,6
Käkisalmen piiri: *Hiitola,* Ilmes, Kaukola, Käkisalmen maaseurak., *Metsäpirtti,* Pyhäjärvi, Räisälä, *Sakkola,* Tiurula. (Käkisalmi)	37,899	1,368	674	17,8	174	12,7
Kurkijoen piiri: *Jaakkima,* Kurkijoki, *Parikkala.* (Kurkijoki)	37,013	1,174	675	18,2	148	12,6
Sortavalan piiri: Ruskeala, *Soanlahti,* Sortavalan maaseurak., *Uukuniemi.* (Sortavala)	33,705	1,206	670	19,9	198	16,4
Salmin piiri: *Impilahti, Kitelä,* Korpiselkä, *Salmi, Suistamo, Suojärvi.* (Kitelä, Pitkäranta)	37,159	1,508	862	23,2	264	17,5
Mikkelin lääni. **S:t Michels län.**						
Mikkelin piiri: Anttola, *Hirvensalmi, Kangasniemi,* Mikkelin maaseurak., Ristiina. (Mikkeli)	41,922	1,166	801	19,1	155	13,3
Heinolan piiri: *Hartola, Heinolan maaseurak., Joutsa,* Leivonmäki, Luhanka, *Mäntyharju, Sysmä.* (Joutsa)	46,848	1,367	902	19,3	182	13,3
Joroisten piiri: Haukivuori, *Heinävesi, Joroinen, Juva,* Jäppilä, *Pieksämäki.* (Joroinen)	47,554	1,367	827	17,4	132	9,7
Savonlinnan piiri: Enonkoski, Kangaslampi, *Kerimäki, Puumala, Rantasalmi,* Savonranta, Sulkava, Sääminki. (Savonlinna)	49,423	1,517	1,055	21,3	206	13,6

Läänit ja piirilääkärinpiirit. Län och provinciallläkaredistrikt.	Väkiluku vuoden 1908 lopulla. Folkmängd vid slutet af år 1908.	Vuonna 1908 syntyneitä. Födda under år 1908.	Vuonna 1908 kuolleita. Döde under år 1908.	Kuolleita 1,000 asukasta kohti. Döde på 1,000 innevånare.	Vuotta nuorempia lapsia kuoli vuoden kuluessa. Barn under 1 år döda under året.	100:sta vuoden kuluessa syntyneestä lapsesta kuoli. Af 100 under året födda barn afled.
Kuopion lääni. **Kuopio län.**						
Kuopion piiri: *Karttula, Keitele,* Kuopion maaseurak., *Maaninka, Pielavesi,* Tuusniemi. (Kuopio)	55,089	1,726	1,034	18,8	160	9,3
Rautalammin piiri: *Hankasalmi, Leppävirta, Rautalampi,* Suonenjoki, *Vesanto.* (Suonenjoki)	46,036	1,324	813	17,7	140	10,6
Iisalmen piiri: *Iisalmen maaseurak., Kiuruvesi, Lapinlahti,* Nilsiä. (Iisalmi)	61,505	2,039	1,125	18,3	189	9,3
Pielisjärven piiri: *Juuka, Nurmes, Pielisjärvi, Rautavaara.* (Nurmes)	37,985	1,372	773	20,4	137	9,9
Tohmajärven piiri: *Ilomantsi, Kesälahti,* Kiihtelysvaara, *Kitee,* Pälkjärvi, Tohmajärvi. (Tohmajärvi)	50,738	1,647	986	19,4	177	10,7
Joensuun piiri: Eno, *Kaavi,* Kontiolahti, Kuusjärvi, *Liperi,* Polvijärvi, *Rääkkylä.* (Joensuu)	52,441	1,905	1,081	20,6	213	11,2
Vaasan lääni. **Vasa län.**						
Vasa distrikt: Bergö, *Isokyrö,* Jurva, *Laihia, Malax,* Mustasaari, *Petalax,* Pörtom, Qveflax, Replot, Solf, Vähäkyrö, *Ylistaro.* (Nikolaistad)	69,397	1,612	1,310	18,9	238	14,8
Kristiinankaupungin piiri: *Ilmajoki,* Isojoki, *Jalasjärvi,* Karijoki, *Kauhajoki, Korsnäs,* Kristinestads landsf., *Kurikka,* Lappfjärd, *Närpes,* Peräseinäjoki, *Seinäjoki,* Sideby, Teuva, *Öfvermark.* (Kristinestad)	102,960	2,893	1,789	17,3	372	12,9
Nykarleby distrikt: Alahärmä, Jeppo, *Kauhava, Lapua, Maxmo,* Munsala, Nurmo, Nykarleby landsf., *Oravais, Vörå,* Ylihärmä. (Nykarleby)	61,331	1,546	1,124	18,3	216	14,0
Kokkolan piiri: Esse, *Halsua, Himanka, Kannus, Kaustinen,* Kokkolan maaseurak., Kronoby, Kälviä, *Larsmo, Lestijärvi, Lohtaja,* Nedervetil, *Pedersöre, Perho, Purmo,* Terijärvi, *Toholampi,* Ullava, *Veteli.* (Gamlakarleby)	61,898	1,747	1,188	19,2	197	11,3

Läänit ja piirilääkärinpiirit. Län och provinciallläkaredistrikt.	Väkiluku vuoden 1908 lopulla. Folkmängd vid slutet af år 1908.	Vuonna 1908 syntyneitä. Födda under år 1908.	Vuonna 1908 kuolleita. Döde under år 1908.	Kuolleita 1,000 asukasta kohti. Döde på 1,000 innevånare.	Vuotta nuorempia lapsia kuoli vuoden kuluessa. Barn under 1 år döda under året.	100:sta vuoden kuluessa syntyneestä lapsesta kuoli. Af 100 under året födda barn afledo.
Kuortaneen piiri: *Alajärvi, Alavus, Evijärvi, Keuru, Kortesjärvi, Kuortane, Lappajärvi, Lehtimäki. Multia,* Pihlajavesi, *Soini, Töysä, Vimpeli, Virrat, Ätsäri.* (Alavus)	84,385	2,617	1,339	15,9	298	11,4
Jyväskylän piiri: Jyväskylän maaseurak., *Karstula,* Kivijärvi, Konginkangas, Laukaa, Petäjävesi, *Pihtipudas,* Saarijärvi, Sumiainen, Uurainen, *Viitasaari.* (Jyväskylä)	75,807	2,318	1,410	18,6	254	11,0
Oulun lääni. **Uleåborgs län.**						
Oulun piiri: Haukipudas, *Ii,* Kempele, Kiiminki, Kuivaniemi, Liminka, Lumijoki, Muhos, Oulun maaseurak., Oulunsalo, Temmes, Tyrnävä, Utajärvi, Ylikiiminki. (Oulu)	47,259	1,499	881	18,6	179	11,9
Raahen piiri: Hailuoto, Paavola, Rantsila, Revonlahti, Salon emäseurak., Salon kappeli, Siikajoki, Vihanti. (Raahe)	21,643	625	426	19,7	74	11,8
Kalajoen piiri: Alavieska, Kalajoki, Merijärvi, *Oulainen,* Pyhäjoki, Rautio, Sievi, *Ylivieska.* (Kalajoki)	34,804	1,152	719	20,7	123	10,7
Haapajärven piiri: Haapajärvi, Haapavesi, Kestilä, Kärsämäki, *Nivala,* Piippola, Pulkkila, *Pyhäjärvi,* Reisjärvi. (Haapavesi)	42,267	1,348	894	21,2	142	10,5
Kajaanin piiri: *Hyrynsalmi,* Kajaanin maaseurak., Kuhmoniemi, Paltamo, *Puolanka, Ristijärvi,* Sotkamo, *Suomussalmi,* Säräisniemi. (Kajaani)	45,673	1,369	675	14,8	132	9,6
Tornion piiri: Alatornio, Karunki, *Kemin maaseurak., Kolari,* Simo, Tervola, *Turtola, Ylitornio.* (Kemi)	35,053	1,177	700	20,0	170	14,4
Pudasjärven piiri: *Kuusamo,* Pudasjärvi, Taivalkoski. (Pudasjärvi)	24,551	835	448	18,2	100	12,0
Rovaniemen piiri: *Kemijärvi, Kuolajärvi, Rovaniemi.* (Rovaniemi)	20,003	836	413	20,6	131	15,7
Kittilän piiri: *Enontekiäinen,* Inari, Kittilä, *Muonionniska, Sodankylä,* Utsjoki. (Kittilä)	13,545	470	206	15,2	62	13,2

Läänit ja piirilääkärinpiirit. Län och provinciallläkaredistrikt.	Väkiluku vuoden 1906 lopulla. Folkmängd vid slutet af år 1906.	Vuonna 1906 syntyneitä. Födda under år 1906.	Vuonna 1906 kuolleita. Döde under år 1906.	Kuolleita 1,000 asukasta kohti. Döde på 1,000 innevånare.	Vuotta nuorempia lapsia kuoli vuoden kuluessa. Barn under 1 år döda under året.	100:sta vuoden kuluessa syntyneestä lapsesta kuoli. Af 100 under året födda barn afledo.
Kuortaneen piiri: *Alajärvi, Alavus, Evijärvi, Keuru, Kortesjärvi, Kuortane, Lappajärvi, Lehtimäki. Multia,* Pihlajavesi, *Soini, Töysä. Vimpeli, Virrat, Ähtäri.* (Alavus)	84,385	2,617	1,339	15,9	298	11,4
Jyväskylän piiri: Jyväskylän maaseurak., *Karstula,* Kivijärvi, Konginkangas, Laukaa, Petäjävesi, *Pihtipudas,* Saarijärvi, Sumiainen, Uurainen, *Viitasaari.* (Jyväskylä)	75,807	2,318	1,410	18,6	254	11,0
Oulun lääni. **Uleåborgs län.**						
Oulun piiri: Haukipudas, *Ii,* Kempele, Kiiminki, Kuivaniemi, Liminka, Lumijoki, Muhos, Oulun maaseurak., Oulunsalo, Temmes, Tyrnävä, Utajärvi, Ylikiiminki. (Oulu)	47,259	1,499	881	18,6	179	11,9
Raahen piiri: Hailuoto, Paavola, Rantsila, Revonlahti, Salon emäseurak., Salon kappeli, Siikajoki, Vihanti. (Raahe)	21,643	625	426	19,7	74	11,8
Kalajoen piiri: Alavieska, Kalajoki, Merijärvi, *Oulainen,* Pyhäjoki, Rautio, Sievi, *Ylivieska.* (Kalajoki)	34,804	1,152	719	20,7	123	10,7
Haapajärven piiri: Haapajärvi, Haapavesi, Kestilä, Kärsämäki, *Nivala,* Piippola, Pulkkila, *Pyhäjärvi,* Reisjärvi. (Haapavesi)	42,267	1,348	894	21,2	142	10,5
Kajaanin piiri: *Hyrynsalmi,* Kajaanin maaseurak., Kuhmoniemi, Paltamo, *Puolanka, Ristijärvi,* Sotkamo, *Suomussalmi,* Säräisniemi. (Kajaani)	45,673	1,369	675	14,8	132	9,6
Tornion piiri: Alatornio, Karunki, *Kemin maaseurak., Kolari,* Simo, Tervola, *Turtola, Ylitornio.* (Kemi)	35,053	1,177	700	20,0	170	14,4
Pudasjärven piiri: *Kuusamo,* Pudasjärvi, Taivalkoski. (Pudasjärvi)	24,551	835	448	18,2	100	12,0
Rovaniemen piiri: *Kemijärvi, Kuolajärvi, Rovaniemi.* (Rovaniemi)	20,003	836	413	20,6	131	15,7
Kittilän piiri: *Enontekiäinen,* Inari, Kittilä, *Muonionniska, Sodankylä,* Utsjoki. (Kittilä)	13,545	470	206	15,2	62	13,2

C. Otteita kaupunkien terveyshoitolautakuntain kertomuksista vuodelta 1908.

C. Utdrag ur de af städernas hälsovårdsnämnder afgifna berättelserna för år 1908.

Helsingfors. Med afseende på den totala förekomsten af akuta sjukdomar har år 1908 förhållit sig något gynnsammare än föregående år. Under år 1908 anmäldes 27,068 akuta sjukdomsfall mot 29,510 år 1907. Detta motsvarar för år 1908 en sjuksiffra af 209 på 1,000 innevånare samt för år 1907 en sjuksiffra af 239 på 1,000 personer. De sjukdomar, som vållat det största antalet sjukdomsfall, voro akut mag- och tarmkatarr, akut lungkatarr, influenza, halsfluss och urethritis acuta. Inalles äro under året anmälda 22,346 fall af dessa sjukdomar eller ungefär fyrafemtedelar (82,6 %) af alla sjukdomar.

Smittkoppor förekommo under året med inalles 17 fall, hvilka uppträdde under februari och mars månader. Det första sjukdomsfallet, en tvätterska, anmäldes den 17 februari från allmänna sjukhusets syfilitiska afdelning samt intogs omedelbart å Maria sjukhus. Hon hade insjuknat för c:a 2 veckor sedan. Innan detta sjukdomsfall blef kändt förefunnos dock redan misstankar om att smittkoppor möjligen förekommo någonstädes i staden, ty den 10 februari erhölls från provinsialläkaren i Fredrikshamns distrikt meddelande om, att en man, som strax efter trettondagen besökt Helsingfors, den 22 januari insjuknat i smittkoppor i Miehikkälä, samt likaledes samma dag från Medicinalstyrelsen underrättelse om, att enligt rapport af stadsläkaren i Torneå, den 7 februari till denna stad från Helsingfors ankommit en man, hvilken konstaterats lida af smittkoppor. Mannen i fråga, som redan vid afresan från Helsingfors, den 30 eller 31 januari, känt sig sjuk, hade, enligt uppgift, som på förfrågan ingick den 16 februari, under januari haft sysselsättning å Gamla Klinikum, där han, enligt senare ingånget meddelande varit sysselsatt såsom vedhuggare och inburit ved till syfilitiska afdelningen. — Då samtidigt med anmälningen om det första fallet af smittkoppor ryktesvis förspordes, att å allmänna sjukhusets syfilitiska afdelning förekommit flere fall af en sjukdom, som kunde misstänkas vara smittkoppor, gjordes närmare efterforskningar härom, och erhölls af sjukhusets föreståndare det meddelandet, att under januari och februari månader å sjukhuset verkligen förekommit ett

antal sjukdomsfall, hvilka senare, då säkert diagnostiserade smittkoppsfall uppträdde, äfven kunde misstänkas hafva varit sådana. Den 20 och 21 februari anmäldes från sjukhuset sammanlagdt 5 fall af smittkoppor, 3 af dem patienter samt en städerska och en tvätterska, hvilka insjuknat den 9, 11, 13, 15 och 17 februari. Samtliga dessa sjuka öfverfördes till Hesperia reservsjukhus, som blifvit iordningställdt för vård af i smittkoppor insjuknade. Den 21 februari anmäldes ytterligare 2 andra fall; det ena var en 22-årig bondedotter från Parikkala, hvilken för sjukdom besökt syfilitiska afdelningens poliklinik, och insjuknade den $^{14}/_{2}$; det andra fallet var en kokerska från ett hotell i Åbo, å hvilket ett fall af smittkoppor förekommit bland de resande. Det sistnämda fallet, kokerskan, var sjuk redan då hon ankom till staden.

Den 25 februari anmäldes 2 nya fall: en snickare vid järnvägens verkstad, insjuknad den $^{15}/_{2}$, beträffande hvilken något samband med de förutnämda fallen icke kunde påvisas, samt en f. d. kypare, insjuknad den $^{20}/_{2}$. Den sistnämde af dessa tillhörde en familj, där en familjemedlem redan den $^{1}/_{2}$ insjuknat i smittkoppor, utan att fallet dock tidigare kommit till anmälning, samt hvarest några dagar senare, den $^{24}/_{2}$, ytterligare ett smittkoppsfall inträffade. Icke heller med afseende på dessa kunde något samband med de tidigare fallen påvisas. Af de följande 5 smittkoppsfallen insjuknade: en tjänarinna omkring den $^{17}/_{2}$: en utarbetare den $^{27}/_{2}$, — hade dagligen under en månads tid besökt allmänna sjukhusets ögonafdelning, belägen å samma sjukhusområde som syfilitiska afdelningen; plåtslagare, insjuknad den $^{1}/_{3}$; en kvinlig patient från syfilitiska afdelningen, insjuknad den $^{2}/_{3}$ — denna var den enda af de insjuknade, som afled; en filare vid järnvägens verkstad, insjuknad den $^{7}/_{3}$. Härmed utslocknade den lilla smittkoppsepidemin i Helsingfors, men hade dock dessförinnan genom resande hunnit blifva i tillfälle att gifva upphof till ett mindre antal andra fall å från hufvudstaden delvis rätt aflägsna orter i landet. (se sidd. 56, 60, 73, 80, 83, 85, 86.)

Att med full säkerhet utröna epidemins ursprung lyckades icke, men föreligger stor sannolikhet för, att den blifvit importerad från Spanien med en därifrån under senare delen af december till staden ankommen lastångare genom förmedling af en möjligen af smittkoppor lidande eldare, som under tiden den $^{7}/_{1}$—$^{23}/_{1}$ varit intagen å syfilitiska afdelningen.

Under februari månad förekom bland arbetarne vid H. Borgström Jr Tobaksfabrik Aktiebolags tobaksfabrik en dubbel epidemi af akut gastro-enterit, hvilken omfattade en stor del af de arbetare och arbeterskor, som intogo sina måltider vid fabrikens kaffe- och matservering. Den första epidemin inträffade den 11—12 och den andra epidemin den 20 februari. Ehuru något orsakssamband mellan den förtärda födan och sjukdomsfallen icke kunde påvisas kan man dock ingalunda utesluta möjligheten af ett sådant.

Bland de under året inträffade sjukdomsfallen förtjäna ännu omnämnas ett antal fall af förgiftning förorsakad genom kiseljärn. Dessa inträffade å ångfartyget Uleåborg, som med last af bland annat kiseljärn i 64 träfat den 9 maj på aftonen afgick från Stockholm samt, efter att hafva passerat Hangö, den 10 maj på aftonen ankom till Helsingfors. Under öfverresan från Stockholm till Hangö inträffade tidigt på morgonen den 10 maj 9 fall af svårt illamående tydande på förgiftning. Samtliga sjuka, af hvilka 3 utgjordes af passagerare och 6 af kvinlig betjäning å fartyget, hade sina sofplatser i fartygets förhytter, där, enligt uppgifter af fartygets befäl och besättning, under natten och morgonen kunde iakttagas en synnerligen obehaglig lukt. Redan under öfverresan, före ankomsten till Hangö, afled en af de insjuknade passagerarne och vid ankomsten till Helsingfors voro 5 af den kvinliga betjäningen så svårt insjuknade, att desamma för erhållande af vård måste öfverföras till Maria sjukhus. De öfriga insjuknade voro däremot redan återställda till hälsan. Vid den undersökning, som anställdes omedelbart efter fartygets ankomst till Helsingfors, kunde konstateras förekomsten af fosforväte i fartygets samtliga lastrum, men mest i för-lastrummet, som gränsade omedelbart till förhytterna, där sjukdomsfallen inträffat, samt utröntes att faten med kiseljärnet voro inlastade i samtliga lastrum. Sedan de såsom orsak till förgiftningsfallen misstänkta kiseljärnfaten blifvit lossade och upplagda på kajen tilläts fartyget fortsätta resan till S:t Petersburg. — Af de å Maria sjukhus intagna sjuka afled efter förloppet af några dagar en. — Såväl sjukdomsfallens beskaffenhet som ock obduktionen af de aflidna gaf vid handen, att här förelåg en akut fosforförgiftning, uppkommen genom inandning af fosforväte, hvilken gas, enligt de i undersökningen deltagande kemisternas uppgift vid närvaro af fukt uppstår genom kemisk sönderdelning af kiseljärn af den beskaffenhet, som i förevarande fall förelåg, och kunde förekomsten af fukt med sannolikhet förklaras därigenom, att, enligt uppgift, en del af faten före inlastningen i Stockholm varit utsatta för regn.

Följande sjukdomsgrupper, hvilka äga en särskild betydelse för de allmänna hälsovårdsförhållandena, må här framhållas:

1. Tuberkulösa sjukdomar: lungsot, tuberkulös meningit och tuberkulos i andra organ, summa 400 fall, eller 21,8 % af hela antalet dödsfall och 3,1 på 1,000 innevånare.

2. Mag- och tarmkatarr 264 eller 14,4 % af dödsfallen och 2,0 på 1,000 innevånare.

3. Akuta lungsjukdomar: lunginflammation och lungkatarr, 260 fall eller 14,2 % af hela antalet dödsfall och 2,0 på 1,000 innevånare.

4. Kontagiösa och miasmatiska eller s. k. infektionssjukdomar inalles 201 fall eller 11,1 % af dödsfallen och 1,6 på 1,000 innevånare.

De 6 manliga distriktsläkarne äro efter den 1 juni 1907 antagna på 6 månaders uppsägning. Den kvinliga distriktsläkaren är antagen tills vidare.

Stadens samtliga distriktsläkare, äfvensom den i stadens tjänst anstälda kvinliga läkaren, hafva, dels poliklinisk dels vid besök i patienternas hem, behandlat sammanlagdt 14,287 sjukdomsfall.

Emedan under de sista månaderna af år 1907 och under början af år 1908 ett synnerligt stort antal lungsotspatienter sökte inträde å Maria sjukhus, men å detsamma endast ett mycket begränsadt antal kunde intagas blef följden, att äfven svårt angripna patienter i veckor och månader fingo vänta på inträde. För att i någon mån afhjälpa detta missförhållande iordningställdes den nybyggda kolerabaracken å Alkärr, som tillsvidare ej behöfdes för sitt ursprungligen afsedda ändamål, till ett provisoriskt sjukhus för tuberkulösa patienter. Detta öppnades den 20 februari och stängdes den 11 juli, då de sista kvarliggande 18 patienterna öfverfördes till Maria sjukhus. Läkarevården vid detsamma handhades af med. lic. Ellen Ahlqvist.

Uti sjukhuset vårdades inalles 80 patienter, däraf 70 kvinnor, 5 män och 5 barn under 10 år.

Å tuberkulossjukhuset å Grejus hafva under året 1908 vårdats 61 manliga patienter.

Polikliniken för tuberkulösa har, liksom under de föregående åren, varit förlagd till Maria sjukhus, och mottagning af sjuka egt rum alla hvardagar kl. $^1/_2$9—10 f. m. Läkarevården har handhafts af med. lic. Ina Rosqvist, med undantag af under tiden från den 1 januari till den 20 februari, då densamma omhänderhades af med. lic. Ellen Ahlqvist. Såsom biträde åt läkaren har, liksom tillförene, varit anställd en diakonissa, som särskildt haft till sin uppgift att besöka de sjuka i deras hem.

Hela antalet under år 1908 behandlade sjukdomsfall uppgår till 1,233 och antalet polikliniska besök till 2,779.

För vinnande af kännedom om de sjukas bostadsförhållanden, lefnadsvanor och medellöshetsgrad hafva besök gjorts i deras hem genom den vid polikliniken anstälda diakonissan, som äfven biträdt sängliggande patienter med sjukvård. Under årets lopp har diakonissan haft under sin omvårdnad 203 sjuka och hos dem gjort inalles 2,016 besök. Flera af bostäderna voro fuktiga, en del af dem därjämte ganska mörka. Åtta lungsiktiga bodde i källarvåningar, sju saknade bostad. Åtta familjer, hos hvilka tuberkulos förekom, hade hos sig inneboende. Sjutton tuberkulösa personer voro själfva inneboende.

För att motarbeta tuberkulosens öfverförande till de sjukas omgifning har polikliniken sträfvat att åt lungsiktiga, hvilka varit inneboende hos friska familjer, bereda plats å sjukhus eller anskaffa särskild bostad. Under år 1908 har polikliniken sålunda, liksom under de föregående åren, förhyrt en lokal, bestående

af 2 rum och tambur, i hvilken 7 af tuberkulos lidande kvinnor samtidigt kunnat erhålla bostad. Lokalen, hvilken inredts af polikliniken, har stått under dennas uppsikt. Polikliniken har jämväl ombesörjt uppvärmningen och belysningen af lokalen äfvensom tvätten af sänglinnet. För hindrande af tuberkelsmittans spridning hafva jämväl åt tuberkulösa familjer, hos hvilka friska personer innebott, utdelats mindre hyresbidrag mot vilkor, att familjen afstått från att hos sig hålla inneboende. Flertalet tuberkulösa personer, som anlitat polikliniken, hafva varit i större eller mindre grad medellösa. Polikliniken har, i mån af sina tillgångar, lämnat dem hjälp i form af lifsmedel, medicin, bidrag till hyra eller kläder, bekostande af sommarvistelse på landet o. s. v.

Anslaget för år 1908 utgjorde 14,000 mark. Efter afdrag af de vid polikliniken anstälda funktionärernas löner, återstå 11,120 mark, af hvilka under året utgifvits 11,110 mark 91 p:ni, hufvudsakligen till understöd åt de sjuka.

Dessutom har polikliniken, förutom gåfvor i form af klädespersedlar, under året fått mottaga af fyra välgörande privata personer sammanlagdt 1,178 mark, af hvilka 678 mark användts till hyreshjälp och till anskaffande af kläder åt medellösa, tuberkulösa patienter, medan återstående 500 mark reserverats för samma ändamål under år 1909.

Å Kotivalli hem för tuberkulösa kvinnor voro på poliklinikens bekostnad jämväl intagna 2 personer, hvardera under längre tid af året.

Stadsbarnmorskan har under år 1908 gratis förlöst 36 barnsängskvinnor.

De i stadens tjänst anstälda 7 kommunala sjuksköterskorna (diakonissor) hafva biträdt distriktsläkarene vid vården af medellösa sjuka samt under året besökt 4,390 patienter; sjukbesökens antal var 47,131.

På föranstaltande af hälsovårdsnämnden blefvo kolerabarackerna ställda i ordning under augusti månad. Den 11 september, då till Helsingfors anlände underrättelse om, att de första kolerafallen blivit konstaterade i Petersburg, vidtog läkaren vid kolerasjukhuset med sin verksamhet.

Å kolerasjukhuset intogos under år 1908 sammanlagdt 60 personer. Af dessa var emellertid endast 1 behäftad med cholera asiatica. Denna patient, en 48-årig rysk marinofficer, stationerad å en rysk marinångare, hade besökt Petersburg och Kronstadt den 5—8 oktober och insjuknat redan där den 8 oktober i diarré, utan att fästa synnerligt afseende därvid. Han återvände med bantåg till Finland och, medan hans fartyg befann sig å Ekenäs redd, insjuknade han den 13 oktober med ett typiskt koleraanfall (häftiga uppkastningar och diarré samt kramper), så att han måste tillkalla läkare. Medicinalstyrelsen, som af denne underrättats om förhållandet, införskaffade då, genom bemedling af en rysk marinläkare, prof på patientens afföringar, hvilket skedde i Helsingfors, dit fartyget med patienten ombord, under tiden anländt. Då vid den bakteriologiska undersökningen å stadens laboratorium påträffades koleravibrioner i nämnda prof,

manades patienten att söka inträde å kolerasjukhuset i Helsingfors, hvilket sedermera inträffade den 18 oktober. Han var då redan konvalescent och den 2 november kunde han utskrifvas frisk, sedan det visat sig att hans afföringar ej vidare innehöllo koleravibrioner. — Dessutom intogos 9 personer för observation.

Utom dessa ofvannämnda patienter intogos å det i förening med sjukhuset stående desinfektionshärbärget 50 personer. Af dessa hade 3 män och 1 kvinna från Petersburg blifvit hemsända till Helsingfors för att interneras å stadens arbets- och fattiggård. Dessa höllos under 5 dygn i karantän. Af de öfriga voro 28 män och 18 kvinnor, hvilka antingen kommit från Petersburg och där haft beröring med kolerapatienter eller kunde misstänkas för att hafva haft dylik beröring eller också haft beröring med här ofvannämnda på observation intagna patienter.

Koleraanmälningsstationen, afsedd för mottagande af anmälningar om misstänkta och möjligen inträffade fall af kolera samt för vidtagande af alla däraf föranledda åtgärder, såsom de sjukas transport, utförande af desinfektioner m. m., anordnades i en å staden tillhöriga gården n:o 10 vid Västra kajen uppställd Döckers sjukbarack. Stationen öppnades den 14 september och öppenhölls till den 7 december. Under denna tid anlitades den af inalles 73 personer. Den 1 december blef koleraanmälningsstationen öfverflyttad till kolerabaracken, men blef nämnda station under december månad alls icke anlitad af allmänheten.

I Helsingfors hafva under år 1908, stadsbarnmorskan inberäknad, 51 barnmorskor utöfvat privat praktik. De af dem förlösta barnsängskvinnornas antal utgjorde inalles 1,384.

Från den 1 juni till och med den 31 december hafva å sanitetsbyrån inalles 456 personer underkastats besiktning. Af dessa voro 114 ej tidigare besiktigade och 333 tidigare vid veneriska besiktningsbyrån besiktigade kvinnor, samt 8 män och 1 barn. Dessutom hafva af 22 kvinnor, hvilka ej tidigare besiktigats och vägrat låta undersöka sig på byrån, aflämnats 23 intyg. Af dessa hafva 7 senare personligen infunnit sig och besiktigats på byrån. Af 1 man har ett intyg aflämnats.

Besiktningarnas antal var 2,267, af dessa kommo 233 på de tidigare ej besiktigade och 2,025 på de af veneriska besiktningsbyrån tidigare besiktigade kvinnorna, samt 8 på männen och 1 på barn. Dessutom hafva 35 kvinnor, som underkastats upprepade besiktningar å byrån, någongång ej personligen infunnit sig, utan sändt intyg; dessas antal har varit 70.

Af läkare och polikliniker hafva 31 kvinnor anmälts som af patienter angifna smittokällor; af dessa hafva 14 anträffats och af dem 12 befunnits sjuka. Af allmänheten hafva 20 angifvits, 11 anträffats och 4 befunnits sjuka.

Genom byråns försorg hafva 41 kvinnor inackorderats i skyddshem; 23 i Hvita bandets, 11 i fru Mäkinens och 7 i frälsningsarmens. 5 kvinnor hafva erhållit penningebidrag för hemresa och 40 för diverse andra ändamål.

Å den med byrån förenade polikliniken har 1 kvinna behandlats för gonorré, 1 (intern å Hvita bandets skyddshem) för sekundär lues samt 3 för tertiär lues. 39 kvinnor hafva fått antiluetisk behandling (injektioner) under symptomfritt stadium. En kvinna har tillåtits undergå behandling för gonorré hos privat läkare.

Hälsovårdsnämnden har under året hållit 44 sammanträden, vid hvilka, förutom en mängd löpande ärenden, åtskilliga frågor af större vikt varit föremål för behandling.

Den 22 maj beslöt nämnden öfversända ritningar och förslag till ett nytt epidemisjukhus till Stadsfullmäktige samt tillika hemställa att Stadsfullmäktige i förstärkt antal ville besluta:

att under åren 1909, 1910 och 1911 å staden underlydande villaområdet n:o 43, Malm, låta uppföra ett kommunalt epidemisjukhus i öfverensstämmelse med de skrifvelsen bilagda ritningar;

att i och för detta ändamål anvisa af lånemedel på längre återbetalningstid än två år en summa af 2,100,000 mark (eventuelt 2,040,000 mark);

att åt ordinarie Stadsfullmäktige öfverlämnas;

att hos Kejserliga Senaten utverka fastställelse å ofvannämnda beslut;

att bestämma det belopp, som hvarje år bör komma till användning; och

att för arbetets utförande tillsätta en byggnadsstyrelse äfvensom vidtaga öfriga åtgärder, hvilka för detta byggnadsföretags genomförande påkallas.

Nämndens i ärendet aflåtna framställning ingår bland Stadsfullmäktiges handlingar år 1908 n:o 26.

Den 2 april beslöt nämnden att hemställa, det Stadsfullmäktige ville besluta:

att sinnessjukhuset på Stengård skulle apteras till upptagningsanstalt för sinnessjuka personer från Helsingfors kommun;

att, så snart ske kan, å landsbygden skulle låta uppföras en sjukanstalt, afsedd för 240 á 300 sinnessjuka personer af hvartdera könet, med beaktande af att befolkningen i den kringliggande bygden vore lämplig för emottagande af sinnessjuka till inackordering; och

att en komité skulle tillsättas med uppdrag: att för ändamålet infordra bindande anbud å behöflig mark, att låta uppgöra ritningar till nödiga byggnader, framlägga kostnadsförslag, förslag till anstaltens årsunderhåll m. m., som till frågans allsidiga utredning hörde samt till Stadsfullmäktige inkomma med framställning.

Nämndens skrifvelse i ärendet ingår bland Stadsfullmäktiges tryckta handlingar år 1908 n:o 15.

Den 15 oktober beslöt nämnden ingå till Stadsfullmäktige med en framställning om

att en ögonpoliklinik skall vid Maria sjukhus från den 1 nästkommande september inrättas;

att för uppköp af instrumenter m. m. för polikliniken bevilja ett anslag af ända till 4,000 mark;

att för poliklinikens underhåll bevilja ett anslag af 4,800 mark årligen; och slutligen

att till föreståndare för ögonpolikliniken tillsvidare antaga medicinelicentiaten Elis Kuhlefelt med förbehållen rätt till sex månaders ömsesidig uppsägningstid.

Den 8 oktober beslöt nämnden att ingå till Stadsfullmäktige med förslag till nya stadgar och ny stat för Maria sjukhus, hvilket allt nödvändiggjordes af sjukhusets till den 1 juni 1909 beramade utvidgning. (Dessa förslag återfinnas bland Stadsfullmäktiges tryckta handlingar för år 1908 n:o 33.)

I remiss för den 6 oktober infordrade Stadsfullmäktige yttrande af nämnden i anledning af en utaf doktor K. Taskinen hos Stadsfullmäktige gjord ansökan om anslag med 2,000 mark för innevarande år och 4,000 mark för år 1909 för upprätthållande af en massagepoliklinik. Den 15 i sagde månad tillstyrkte nämnden, på grund af hvad ur doktor Taskinens i ärendet ingifna anhållan framgick om behofvet af en sådan poliklinik, att åt honom för upprätthållande af en massagepoliklinik under år 1909 måtte beviljas ett anslag af 4,000 mark med vilkor att polikliniken hölls öppen under åtta månader af året på af nämnden fastställda tider och att doktor Taskinen med afseende å polikliniken underkastade sig sådan kontroll nämnden ansåg nödigt bestämma.

Den 4 november biföllo Stadsfullmäktige doktor Taskinens anhållan i enlighet med nämndens förslag, och den 23 december fastställde nämnden de tider under hvilka polikliniken borde hållas öppen till 1 januari—31 maj och 15 september—14 december emellan klockan 5—7 eftermiddag.

Den 6 oktober insände nämnden till Stadsfullmäktige ett fullständigt program för de bakteriologiska undersökningarna vid stadens laboratorium och instruktion för bakteriologen vid stadens laboratorium för sanitära undersökningar, hvarhos nämnden föreslog att berörda instruktion med några smärre förändringar måtte godkännas och fastställas. Härtill biföllo Stadsfullmäktige den 17 november 1908.

Instruktionen och hälsovårdsnämndens framställning i ärendet ingå bland Stadsfullmäktiges tryckta handlingar för år 1908 n:o 32.

I anledning af från Järnvägsstyrelsen inkommen skrifvelse angående sättet för transport af kött å järnvägarna beslöt nämnden den 17 september förorda ett af stationsinspektorn A. Sievers i detta afseende uppgjordt förslag, enligt hvilket följande bestämmelser borde utfärdas:

1:o. Kött, som försändes i mindre partier än hel vagnslast, skall vara inlagdt i väl rengjorda lådor eller häckar med täta bottnar eller fötter, hvarförutom det i dem inlagda köttet skall vara väl omgifvet med starkt, rent, ofärgadt tyg och får vikten af en och samma kolly icke öfverstiga 200 kg.

2:o. Vid försändelse i hel vagnslast, då köttets lastning och lossning jämväl sker direkte till och från vagn, får detsamma expedieras försedt enbart med rent och väl skyddande emballage af ofärgadt tyg, hvarvid resp. stationsbefäl äga noggrant tillse, att för transporten afsedda vagnar äro omsorgsfullt rengjorda samt att vagnsgolfven rikligen betäckas med torfströ, sågspån eller annat lämpligt underlag.

3:o. Särskild plats i statsjärnvägarnas magasin skall för köttupplag reserveras.

4:o. Ankommande färskt kött skall, enligt Kejserliga Senatens förordnande af den 5 april 1894, utgifvas å Helsingfors station om sommaren från kl. 4, om vintern från kl. 5 om morgonen och erinras för öfrigt om bestämmelserna i Trafikdirektörens cirkulär n:o 10/522 af den 30 maj 1905 angående köttransport.

Den 21 maj beslöt nämnden att hos Magistraten framhålla följande önskningsmål med afseende å köttets transport inom staden, nämligen:

att fordonen, i hvilket köttet transporteras, böra vara af ändamålsenlig form och storlek, så att köttet vid transporten icke skjuter ut från fordonet;

att såvida köttet icke transporteras i de lådor eller häckar hvarmed det per järnväg hämtats till staden bör det vid transporten inom staden vara omgifvet eller täckt med täta, hvita och rena kläden af ändamålsenligt material; den körande bör ej få taga plats på köttet.

Då köttet å järnvägsstationen uttages ur lådor m. m., bör den, som bär köttet, vara iklädd ren, hvit långrock eller hvit, ren blus och hvitt rent förkläde af lämpligt material;

att köttkörarnes fordon och transportkläden samt körkarlarnes dräktanordning för bärning af köttet bör af polisen i närvaro af tillsyningsman från hälsovårdsnämndens byrå granskas och godkännas.

Med anledning af utaf förste stadsläkaren den 13 juli gjord anmälan om sanitära missförhållanden i stadens nya tull- och packhus, beslöt nämnden den 29 i sagda månad hos disponenten för tull- och packhuset anhålla om vidtagande af följande åtgärder:

1:o att afträdena i de olika afdelningarna af tull- och packhuset städse skulle hållas rena och klosetterna dagligen aftvättas med 3 % lysollösning;

2:o att postpaketexpeditionen likasom äfven dejour- och terummen skulle förses med vatten- och afloppsledning samt ett nödigt antal lätt tillgängliga tvättställ jämte tvål och handduk; och

3:o att rengöring af samtliga arbets-, dag- och dejourrum dagligen skulle ega rum, hvarvid golfvet borde vara fuktadt vid sopningen eller, i stället för sopning, fuktig afklutning blefve utförd samt dammtorkning blefve verkställd.

Tillika anhöll hälsovårdsnämnden hos Tullstyrelsen, att åt en hvar af de i tull- och packhuset dejourerande vaktmästarene skulle anskaffas en särskild filt och hufvudkudde, försedd med dynvar, och att åtgärder skulle vidtagas för dynvarets ombyte en gång i veckan och för att samtliga sängkläder likaledes en gång i veckan skulle vädras och piskas; samt hos drätselkammaren: att postpaketexpeditionen i tull- och packhuset likasom äfven dejour- och terummen blefve försedda med vatten- och afloppsledning, att för betjäningen i varumagasinen å platsen framför tull- och packhuset skulle disponeras ett låst afträde, att i visitationspaviljongen å Västra kajen skulle inrättas nödigt antal tvättställ och att dejourrummet därstädes skall förses med så många skåp, att hvarje tullvaktmästare finge ett till sin disposition för förvarande af sina öfverplagg, sin filt och sin hufvudkudde.

Den 28 maj 1905 hade Stadsfullmäktige uppdragit åt hälsovårdsnämnden att efter föranstaltad sakkunnig besiktning till Stadsfullmäktige inkomma med närmare förslag i fråga om användningen för sjukvårdsändamål af de efter fattiggårdens bortflyttning ledigblifna byggnaderna samt de förändringar, som med byggnaderna borde i och för deras lämpande för detta ändamål vidtagas. Detta förslag afgafs den 2 april och föreslog nämnden däri, att arbetsinrättningens byggnad borde användas till sådant kommunalt sjukhus för vården af veneriska sjuka, som under förutsättning af statsbidrag för såväl sjukhusets uppförande och inredning som och för dess årliga underhåll, enligt Stadsfullmäktiges beslut af den 6 juni 1905 skall uppföras. Såsom bostad för det veneriska sjukhusets vårdpersonal och för i akuta sjukdomar insjuknade veneriska sjuka borde uppsyningsmannens bostad ifrågakomma. De tre sjukpaviljongerna, i hvilka sinnessjuka för närvarande äro inrymda, men hvilka egentligen uppförts för tuberkulosister, borde enligt nämndens mening ovillkorligen upplåtas för deras ursprungliga ändamål. De för sinnessjuka å fattiggården upplåtna byggnaderna, nämligen sinnessjukanstalten å Stengård och de båda gamla dårvårdsbyggnaderna borde, den förstnämnda, apteras till en upptagningsanstalt för sinnessjuka och, de senare, slopas såsom i allo olämpliga och af ringa värde. Den gamla lasarettsbyggnaden borde användas såsom sjukhus för likartade sjuka, som där nu härbärgeras. Behöfliga nya sjukvårdsplatser äfvensom en matsal kunde lämpligast anordnas uti den åt interner för närvarande upplåtna byggnaden, bostäder för vårdpersonalen uti det nuvarande barnhemmet, hvilket såsom barnhem är alltför litet och olämpligt, äfvensom i norra delen af kyrkobyggnaden samt i vindsrummen. Ett barnsjukhus kunde inlogeras i södra delen af kyrkobyggnaden. För läkaren, sysslomannen, öfversköterskan, föreståndarinnan för

linneförrådet m. fl. kan plats inredas uti den nuvarande förvaltningsbyggnaden. Tvätt- och badstugubyggnaden måsta slopas. En ny köksbyggnad borde inredas.

I den för hälsovårdsnämnden i Helsingfors den 10 mars 1882 fastställda instruktionen stadgas i § 5, att nämnden bör sammanträda en gång i månaden eller oftare om så erfordras. Men sedan flere år tillbaka har nämnden nödgats sammanträda — utom under sommarmånaderna då sammanträdena varit färre — vanligen en gång i veckan, undantagsvis ännu oftare. Under år 1906 voro sammanträdena 40 och år 1907 42. Härtill kommer, att nämnden ofta, då frågor af större betydenhet förekomma, är nödsakad att, för att få ärendena snabbare afgjorda, nedsätta utskott, uti hvilka, utom möjligen några tillkallade experter, de af nämndens medlemmar, hvilka anses ligga mest inne i frågorna, måste deltaga, och hafva dessa utskottsarbeten stundom så upptagit enskilda af nämndens medlemmar, att de varit nödsakade att däråt egna knappast mindre tid, än den, som tagits i anspråk för nämndens egna sammanträden. Då enligt instruktionen de valda ledamöterna äro fem, däraf en af Stadsfullmäktige utsedd ordförande, men ordföranden för sina med ordförandeskapet förenade åligganden af Stadsfullmäktige redan tillagts ett om ock blygsamt arvode af 1,200 mark, beslöt nämnden den 11 september ingå till Stadsfullmäktige med en framställning om att ett belopp af förslagsvis 3,500 mark årligen finge uti hälsovårdsnämndens budget för år 1909 upptagas för utbetalande af ersättningar åt de öfriga fyra af nämnden valda medlemmar för bivistande af nämndens sammanträden under årets förlopp.

Under år 1908 anställdes inalles 277 syner; af dessa voro 160 s. k. första syner, hvilka afse utlåtande angående ritningar till afsedda byggnadsföretag; 117 voro afsyningar. Af olika anledningar afstyrktes ritningarnas fastställande för 12 af nybyggnadsföretagen; för flertalet af dessa ändrades ritningarna sedermera så, att de kunde godkännas. Af första stadsläkaren, som på hälsovårdsnämndens vägnar deltager i syneförrättningarna, gjordes anmärkning mot fastställandet af ritningarna till 12 af nybyggnaderna på grund af otillräckligt belysta alkover och rum.

De under året utförda 117 afsyningarne beträffade:

66 nybyggnader af boningshus,
5 » » fabriker,
1 » » magasiner,
2 » » saluhallar,
1 » » skolhus,
1 » » sjukhus,
2 » » uthus, stall m. m.

39 mindre tillbyggnader och inredningsförändringar samt nyinrättade eldstäder.

Enligt af stadens byggnadsarkitekt i tidskriften Teknikern publicerad redogörelse för byggnadsverksamheten i staden under året, uppgick den genom byggandet uppkomna rumtillökningen till 4,084 rum.

På samma sätt, som under föregående år, har barnavårdsföreningen äfven år 1908 genom intresserade medlemmar biträdt hälsovårdsnämnden vid kontrollen öfver fosterbarnen samt därjämte genom utdelande af dels tillfälliga, dels fortgående penningeunderstöd och mjölkpoletter sökt att i mån af tillgångar förbättra forterbarnens sorgliga ställning.

De af hälsovårdsnämndens inspektörer och tillsyningsmän utförda förrättningarna utgjorde 173,518 och hafva föranledt 11,157 anmärkningar, af hvilka 236 anmälts till magistraten.

Mjölkbutiksynerna, hvilka under året utgjorde 2,337, föranledde till 125 anmärkningar. För tillsaluhållen underhaltig mjölk hafva 171 anmälningar blifvit gjorda hos Magistraten för 90 olika mjölkhandelsinnehafvare, af hvilka de flesta bekommit böter.

Ordning och snygghet i köttbutikerna har varit mindre god. Detta synes bland annat däraf, att under året utförda 2,307 syner i dem gifvit anledning till 339 anmärkningar, hvilka blifvit gjorda mot otillfredställande renhållning och ordning, mot bristfälliga butiklokaler samt mot oanmälda butiker. Mot mindre tillfredställande födoämnen hafva äfven anmärkningar gjorts.

Köttförsäljningen på torgen har ofta lämnat åtskilligt öfrigt att önska, hvilket synes däraf, att vid 932 syner på torgen 449 anmärkningar blifvit gjorda. Största delen eller 395 hänför sig till orena blusar, förkläden, ärgiga vågar, bristfälliga eller bristfälligt rengjorda köttstabbar eller huggbänkar samt att försäljarena suttit på köttstabben eller huggbänken samt 54 emot vårdslös och osnygg köttransport.

I saluhallarna hafva 1,532 syner med 73 anmärkningar blifvit gjorda. Däraf hafva 6 anmärkningar gjorts emot fågelförsäljare samt de öfriga för smutsiga förkläden och blusar, ärgiga vågar samt för bristande renlighet i hallbutikerna.

Vid 136 besök å statsjärnvägarnas godsmagasin för öfvervakandet af köttransporten har densamma gifvit anledning till 83 anmärkningar.

Vid Magistraten hafva 26 köttförsäljare blifvit åtalade samt bötfällda till 5—25 mark för osnygghet vid kötthandeln. 6 formän hafva likaså bötfällts för osnygg köttransport.

Vid Rådstufvurätten fingo tvänne köttförsäljare en hvar böta 40 mark för tillsats af sulfit till malet kött. Dessutom blef hälsovårdsnämnden samt en af tillsyningsmännen åtalad inför Rådstufvurätten i anledning af ett större beslag af oflådda och ourtagna kalfkroppar. För dessa fordrades ersättning, men ersättningsanspråken underkändes och kostnaderna kvitterades parterna emellan.

Handeln med färsk fisk i stadens hamnar och å torgen har lämnat mycket öfrigt att önska. 76 anmärkningar äro antecknade.

Antalet i staden befintliga korfmakerier utgjorde vid utgången af året 10. Öfvervakandet af efterlefnaden af de för dem fastställda regler har skett genom i dem under året anställda 336 besök, hvilka föranledt till följande anmärkningar: mot renhållning 52, mot bristfälligheter i lokaler 7, mot arbetarenas kläder 11, mot ordningen 4, mot födoämnen 3.

Vid utgången af år 1908 utgjorde antalet af i staden befintliga och af hälsopolisen kända bagerier och konditorier 168, däraf 38 större och 130 mindre, s. k. hembagerier. I samtliga bagerier och konditorier hafva under året af hälsopolisen anställdts 1,339 syner, hvilka föranledt till följande anmärkningar: mot renhållningen 226, mot bristfälliga och annars olämpliga lokaler 113, mot ordningen i arbetslokalen 19, mot arbetarenas arbetskläder 77.

Vid utgången af år 1908 utgjorde antalet af de butiker, i hvilka matvaror hållas tillsalu 253. Matvarubutiksynerna, hvilka under året utgjorde inalles 3,443, föranledde till följande anmärkningar: mot renhållningen 273, mot bristfälliga och annars olämpliga lokaler 90, mot ordningen i butiklokalerna 47, mot oanmälda butiker 19, mot diverse 2.

I kolonialbutiker gjordes 236 besök och föranledde dessa till följande anmärkningar: mot renhållningen 37, mot bristfälliga och annars olämpliga lokaler 10.

Mot brödförsäljare å Salutorget hafva 18 anmärkningar gjorts för osnygga omslagskläder kring brödet. 10 anmärkningar hafva gjorts mot bär-, frukt- och grönsakshandeln för osnygga mått eller för att försäljarena ej haft underlag under sina korgar, säckar, lådor eller dylikt, hvari varorna förvarats.

Dessutom hafva 4 anmärkningar gjorts mot fågelhandlare, gryn- och mjölhandlare samt mot en handlare med diverse varor.

I Sandvikshallen stängdes en grönsakshall i anledning af att försäljerskan insjuknat i tyfus och hallen rengjordes grundligt. Dessutom har i saluhallarna gjorts 6 anmärkningar mot otillfredsställande renhållning samt 6 emot ordningen.

Under året kasserades af hälsopolisen 9,254 kilo födoämnen.

För tillsats af saccharin till svagdricka hafva trenne olika svagdrickbryggare samt en svagdrickskusk blifvit af Rådstufvurätten fällda till 100 marks böter enhvar.

Efter det hälsovårdsnämnden den 1 maj antagit en ny tillsyningsman för öfvervakande af de hygieniska förhållandena inom hotell, resandehem, värdshus, kaféer, matserveringar och folkkök, har en regelbunden inspektion sedan denna tid pågått inom nyssagda områden. Hvad renligheten vidkommer, tyckas serveringsinnehafvare i allmänhet mera bemöda sig att hålla en viss respektabel

snygghet i serveringslokalerna, medan köken, dit allmänhetens blickar ej nå, ofta förete en bild af osnygghet och slarf.

Vid utgången af år 1908 funnos i staden: 73 hotell och värdshus, 92 kaféer, 107 matserveringar och folkkök, 52 mat- och kaffestånd, 34 resandehem och 2 natthärbärgen. Dessa hafva under årets lopp inspekterats inalles 6,137 gånger, hvarvid 659 anmärkningar blifvit gjorda mot orenlighet, mot oordning och andra bristfälligheter eller mot lokalen.

Med anledning af den på hösten existerande kolerafaran anordnades en skärpt och tillökt kontroll öfver samtliga serveringar. Sålunda delades arbetet på tvenne personer, i det en extra tillsyningsman öfvervakade ordningen å alla folkkök och matserveringar för arbetare äfvensom kaféerna i vissa stadsdelar. Dessutom infördes reformer, bl. a. inrättande af tvättställ och rena handdukar för gästerna samt uppsattes anslag om åtgärder mot koleran i respektive serveringars kök. Likaså utdelades dylika kungörelser till samtliga hotell och resandehem i staden.

På grund af § 3 i Förordningen angående skydd för arbetare verkställdes under året inspektioner i 587 fabriker och handtverkerier.

Under år 1908 anställdes på grund af § 40 i Förordningen angående passagerareångfartyg besiktning å 9 i Helsingfors stad hemmahörande passagerareångfartyg, af hvilka 6 göra turer till utlandet och 3 inom eget land. Af besiktningarne utfördes 3 under maj och 6 under oktober månad. Af fartygen gåfvo 4 icke skäl till anmärkningar.

Vid stadens desinfektionsinrättning utfördes under året 389 desinfektioner.

De genom hälsovårdsnämndens byrå utförda hemdesinfektionerna uppgingo under året till 725, omfattande tillsammans 1,218 rum.

Desinfektionerna hafva utförts med formaldehyd och har härvid användts Lingners och Flügges apparater äfvensom apparaten Berolina. Vid fall af tuberkulos har förutom formaldehyddesinfektion genom byråns försorg utförts aftvättningar med lysol. Sådan kombinerad lysol- och formaldehyddesinfektion utfördes vid 115 fall omfattande 159 rum. Såsom tidigare hafva säng- och andra kläder desinfekterats i desinfektionsinrättningen.

Desinfektionshärbärget å Maria sjukhus har anlitats vid 24 desinfektioner, hvaraf 10 för smittkoppor, 11 för skarlakansfeber, 2 för difteri och 1 för lungsot.

Af desinfektionerna utfördes 504 afgiftsfritt. För de öfriga 221 inflöto Fmk 3,158: 50.

Under år 1908 utbetalades genom hälsovårdsnämnden en premie af 10 penni per stycke för inalles 6,631 dödade råttor.

Medelkonsumtionen af vattenledningsvatten utgjorde per kyrkskrifven person och dygn 76 liter, hvaraf 51 liter för privata och 25 liter för allmänna behof.

Filtreringshastigheten har i medeltal utgjort 157 mm. i timmen och endast under 9 sön- och helgdagar understigit 100 mm.

Under år 1908 utfördes å Helsingfors stads laboratoriums för sanitära undersökningar kemiska afdelning undersökningar öfver 7,143 prof. Af dessa hade 1,021 prof inlämnats af enskilda — de öfriga, 6,122 prof, hade tillkommit på initiativ af stadens myndigheter eller genom laboratoriets egen försorg.

Mjölkkontrollen har bedrifvits på enahanda sätt som tillförene. Af den för proftagningar vid laboratoriet anställda personen uttogos inalles 835 prof, alla å helmjölk. Dessutom verkställdes 3,084 förprof i butikerna. Af profven voro 222 eller 5,7 % underhaltiga. I 3 prof kunde en tillsats af vatten konstateras. Högsta fetthalten utgjorde 4,80 %, den lägsta 1,55 %.

Försöken å laboratoriet att medels skifferolja utrota flugor och deras larver hafva ådagalagt, att detta ämne eger en viss förmåga att hindra uppkomsten och utvecklingen af fluglarver.

Sedan stadsfullmäktige i Helsingfors den 30 december 1907 beslutit bibehållandet af stadsbakteriologbefattningen tillsvidare för ett år framåt, upprättades af hälsovårdsnämnden för stadsbakteriologen en instruktion, som af stadsfullmäktige fastställdes den 17 November 1908. Undersökningarna å afdelningen hafva till antalet betydligt öfverskridit det föregående årets. Under hösten tillkommo såsom nya arbeten koleraundersökningar.

Undersökning på närvaro af difteribaciller utfördes å 508 från Helsingfors och 38 från landsorten insända prof. I 103 af dessa prof anträffades Löfflerska baciller, i 36 korta, tjocka stafvar, i 384 fall andra stafvar, resp. kokker; i 23 fall var resultatet osäkert.

Undersökning på närvaro af tuberkelbaciller utfördes å 140 sputumprof, däraf 3 från landsorten, och å 4 urinprof. I 27 af sputumprofen anträffades tuberkelbaciller, men i intet af urinprofven.

Undersökning med Vidals agglutinationsreaktion skedde i 11 fall, af hvilka 7 gåfvo positivt resultat.

Undersökningar på närvaro af tyfusbaciller utfördes i 18 fall, af hvilka 5 med positivt resultat; å närvaro af gonokokker å 5 prof, af hvilka 1 med positivt resultat; å närvaro af koleravibrioner å 22 prof, af hvilka 2 gåfvo positivt resultat.

Dessutom hafva utförts en serie tuberkelbacill-undersökningar å marsvin med sputa, mjölk eller körtelsubstans af sjuka kor, äfvensom en serie undersökningar enligt Schardingers metod på till saluhållen mjölk för att utröna huruvida mjölken blifvit pasteuriserad eller icke; samt jemförande desinfektionsförsök med formalin och autan.

Under år 1908 har köttkontroll utförts endast vid slaktinrättningen af stadsveterinären med hjälp af ett biträde, hvilket, bosatt på platsen hela dagen

dejourerar och öfvervakar att intet å inrättningen slaktadt djur bortföres innan undersökning och afstämpling skett. Antalet slaktade och undersökta djur utgjorde 7,912. De på grund af tuberkulos kasserade djuren utgjorde 96; af dessa voro 42 från Esbo, 16 från Borgå, 12 från Nurmijärvi, 10 från Somero, 5 från Helsinge, 8 från Tammela, 2 från Halikko, 1 från Asikkala. Af de tuberkulösa nötkreaturen voro 0,54 % af finsk, 15,74 % af blandad, 8,10 % af Ayrshire och 2,56 af Holländsk ras.

Antalet ångpannor, som under året stått under rökinspektörens kontroll, har varit 88.

Inspektionen af arbetarebostäder har fortgått äfven under året 1908. Antalet gårdar, i hvilka bristfälliga rum anmälts utgjorde 67; antalet rum, som föranledt anmärkning utgjorde 109. Inalles hafva 11 rum ansetts fullständigt olämpliga som boningsrum och i 33 fall har frågan om rummens helsovådlighet hänskjutits till hälsovårdsnämndens afgörande.

Till årsberättelsen är bifogad en af hälsovårdsinspektören, med. lic. Elis Roos gjord sammanställning: Bidrag till kännedomen om tuberkulosen i Helsingfors.

Borgå. Då den mässlingsepidemi, som under december månad 1907 uppträdde bland eleverna i stadens folkskolor, under julferien visat tendens att yttermera utbreda sig, beslöt nämnden uppmana föreståndarena för de i staden befintliga småskolorna att framskjuta vårterminens början med två veckor och lände denna framställning jämväl till afsedd åtgärd.

Med anledning af den i Ryssland uppträdande koleraepidemin och farhågorna för att densamma kunde uppträda äfven inom Finland, har hälsovårdsnämnden vidtagit särskilda åtgärder. Stadens kolerasjukhus iordningställdes i medlet af augusti månad och öppnades den 13 september. För att utöfva nödig kontroll öfver resande, som per järnväg anländt från kolerasmittad ort, anmodade hälsovårdsnämnden stadens polismyndighet att tillse det alla sådana personer oförtöfvadt inställde sig hos stadsläkaren för undergående af besiktning. Då fara ansågs föreligga att de ryska handlande, som städse talrikt plägat infinna sig till höstmarknaden härstädes, skulle hämta med sig kolerasmitta, ingick hälsovårdsnämnden till stadsfullmäktige med förslag om att höstmarknaden skulle inskränkas därhän, att endast fisk och landtmannaprodukter finge tillsalu utbjudas. Stadsfullmäktige biträdde nämndens förslag och anhöllo om Guvernörens åtgärd i saken med det resultat, att höstmarknaden inskränktes i ofvananförd utsträckning.

Med anledning af kolerafaran iakttogs äfven särskild noggrannhet vid tillsynen öfver renhållningen i staden.

Tillsyningsmannen vid hälsovårdsnämnden har under året verkställt 494 besiktningar, hvarvid 30 anmärkningar gjorts, de flesta med anledning af bristande snygghet i matvarubutiker, korfmakerier, slakterier eller bagerier.

I lungsot och andra tuberkulösa sjukdomar afledo under året 12 personer, motsvarande 1,99 promille af befolkningen.

De anmälda akuta sjukdomsfallen ha varit betydligt talrikare än tidigare, beroende detta af särskilda orsaker. Så fick år 1908 i arf från föregående år en influenza- och en mässlingsepidemi, hvilka under årets första månader drefvo upp sjukdomsfallens antal och i augusti uppstod till följd af den varma och torra sommaren en mängd akuta tarmkatarrer.

En ny läkarebefattning har inrättats på orten i det nämligen en fast anställd läkare för stadens folkskolor antagits. Ur instruktionen för skolläkaren må anföras, att han är skyldig undersöka alla i skolan intagna barn och däröfver föra anteckningar enligt fastställdt formulär, minst en gång i månaden besöka hvarje klass och öfver sin verksamhet afgifva årsberättelse till Folkskoledirektionen. Till folkskoleläkare antogs vid stadsfullmäktiges sammanträde den 21 dec. t. f. stadsläkaren V. Duncker.

Såsom en glädjande händelse förtjänar omnämnas, att en förening för tuberkulosens bekämpande i Borgå stad och omnejd bildades den 1 mars. Föreningens närmaste mål är att söka få till stånd ett tuberkulossjukhus på orten.

Lovisa. Sedan 1905 har difteri och strypsjuka förekommit epidemiskt i Lovisa och uppträdt med stegrad frekvens under åren 1906 och 1907 (resp. 45 och 7 och 62 och 5 fall). Under år 1908 visa dessa sjukdomar en betydlig tillbakagång i det att difterin uppträder med 11 sjukdomsfall och strypsjukan med 3 fall. Och kan man i betraktande af dessa förhållanden, och då endast ett enda fall af strypsjuka och intet fall af difteri förekommit under vintern och vårvintern 1909, hoppas, att dessa sjukdomar, hvad vår ort vidkommer, icke i den närmaste framtiden skola uppträda epidemiskt, om ju också sporadiska fall äro möjliga.

I allmänhet har hälsotillståndet i staden varit godt och uppgår antalet aflidna till 53, utgörande 16,8 per 1,000 innevånare.

Sedan den 15 september har staden haft sitt kolerasjukhus iordningställdt om ock, dess bättre, några patienter ej behöft intagas.

Stadens desinfektör har under år 1908 utfört 38 formalinrökningar, hufvudsakligast vid fall af difteri och tuberkulos.

Förlossningshemmet uppehållet af »Föreningen Fru Riegers stiftelse» med statsbidrag har under året varit anlitadt af 73 barnaföderskor och visar sig fylla ett verkligt behof.

Ekenäs. Hälsovårdsnämnden har under året sammanträdt sju gånger.

För öfvervakande af renligheten å torg, gator, gårdsplaner m. m. hade nämnden äfven under år 1908 i sin tjänst en sundhetstillsyningsman, hvarjämte en särskild person var anställd, som utförde desinfektion efter i tuberkulos eller annan smittosam sjukdom afliden.

Efter af nämnden utförda besiktningar blef icke mindre än fem boningslokaler utdömda såsom obeboeliga, och blef i anledning häraf några af lokalerna genast af sina respektive ägare reparerade.

Från den 12 september hade nämnden kolerasjukhus inrättadt uti den för tillfället obebodda gårdskarlsbyggningen vid stadens sjukhem; och antog nämnden samma dag stadsläkaren Rich. Gardberg att tillsvidare handhafva koleraläkarebefattningen.

Genom i ortens tidning införd kungörelse, innehållande maning till allmänheten att iakttaga vissa försiktighetsmått med anledning af kolerans uppträdande i Ryssland, försökte nämnden sprida kunskap om de första och lämpligaste åtgärderna, som för bekämpande af den farliga sjukdomen, borde iakttagas.

Hangö. Bland späda barn (under 1 år) har dödligheten varit väsentligen större än under föregående år — 22 emot 17. Härvid bör dock beaktas att år 1907 i detta hänseende var ett ovanligt gynnsamt år. Vi behöfva endast gå ytterligare ett år tillbaka eller till år 1906, för att för denna åldersgrupp finna talet 28.

För större barn, 1—10 år och 10—20 år är dödssiffran däremot påfallande låg. Detta beror i främsta rummet därpå att staden under det gångna året i det närmaste gått fri från sådana epidemiska sjukdomar, som bland dessa åldersklasser skörda sina talrikaste offer.

Under förra delen af året intogos å Hangö kommunala sjukhus enstaka fall af tarmtyfus, hvilka dock samtliga måste anses såsom från andra orter importerade. Ett par af dem kunde till och med med säkerhet spåras tillbaka till sin urhärd, den i Halikko socken samtidigt pågående svåra tyfusepidemin. I oktober månad däremot insjuknade icke mindre än 8 personer tämligen samtidigt och då det konstaterades att samtliga dessa bodde nära hvarandra, måste man antaga att de ådragit sig sjukdomen från samma smitthärd — eller med andra ord att epidemin vunnit fast fot i Hangö. Då man ytterligare erfarit att alla de insjuknade begagnat vatten från en och samma brunn, stängdes denna omedelbart af hälsovårdsnämnden, sedan dock dessförinnan prof för bakteriologisk undersökning tagits. Undersökningen af detta prof gaf visserligen intet bestämdt utslag, men efter brunnens oskadliggörande upphörde den begynnande epidemin.

Den 1 januari 1908 voro tillbyggnads- och remontarbetena å Hangö kommunala sjukhus slutförda och har det under året visat sig att desamma blifvit af entreprenörerna synnerligen omsorgsfullt utförda. Genom den välbehöfliga utvidgningen disponerar sjukhuset numera öfver 11 sängar för manliga patienter och 9 för kvinliga samt dessutom öfver en särskild epidemipaviljong med 12 sängar och en upptagningsanstalt för sinnessjuka med 2 sängar uti en egen för detta ändamål inredd byggnad.

Äldre Hangöbor påminna sig ännu den gamla »sjukstugan» med sina 3 små, innanför hvarandra belägna rum, där man så godt sig göra lät fick försöka isolera de af smittosamma sjukdomar angripna från de öfriga, där kanslibordet jämväl måste göra tjänst som operationsbord — där med ett ord den goda viljan måste fylla i allt som brast. Då drömde sjukhusets vänner om den tid, då stadens tillgångar skulle tillåta uppförandet af en tidsenlig sjukvårdsanstalt. Med konsekvent ihärdighet öfverförde stadens styrelse år efter år hvad som kunde sparas från rusdrycksmedlen till sjukhusfonden, tills denna steg till inemot 50,000 fmk. Då vågar man sig slutligen på att anskaffa ritningar. Som kostnadsförslaget emellertid steg till 100,000 fmk, räckte de disponibla medlen till endast för uppförandet af halfva sjukhuset. När denna hälft den 1 januari 1904 kunde öppnas för allmänheten, skred sjukvården i staden redan ett stort steg framåt mot det bättre. En egen operationsafdelning, ett stort rum för manliga patienter med 6 sängar; ett stort dylikt för kvinliga patienter med 4 sängar, särskildt kök och sköterskerum, en särskild epidemiafdelning, om ock under samma tak med de öfriga afdelningarna gaf redan möjligheter för en rationel sjukvård. Äfven var man beredd uppå att sjukhusfrågan skulle blifva stående på detta utvecklingsstadium under en lång följd af år, då november-dagarna år 1905 med ens ställde allt på en annan fot. Den regering som då kom till makten, fann bland högen af undanskjutna ärenden, som den tog i arf af sin föregångare, äfven en flera år tidigare ingifven anhållan af Hangö stad att komma i åtnjutande af ett statsbidrag om 50,000 fmk i och för uppförande af ett kommunalt sjukhus samt om ett understöd af 5,000 fmk årligen för detsammas underhåll. Med den enastående arbetsduglighet som kännetecknar denna senat räckte det endast par månader innan äfven denna gamla, redan graflagda anhållan föredrogs och beviljades. Då Hangö stad helt oväntadt härom erhöll underrättelse, skreds omedelbart till sjukhusets förfullkomnande enligt de ursprungliga ritningarna med det resultat som här ofvan nämnts.

För sanitära förseelser hafva 15 personer af Hälsovårdsnämnden blifvit åtalade och domfällda.

För afvärjande af den sedan sensommaren hotande kolerafaran vidtogs särskilda åtgärder. Å sjukhusets epidemipaviljong iordningställdes en särskild lokal med 6 sängar till kolerasjukhus och förordnades stadsläkaren A. Silén den 12 september att detsamma förestå.

Sanitetsmanskap inöfvades, transportmedel för i kolera insjuknade och i kolera aflidne anskaffades. Förberedande åtgärder för anläggande af en desinfektionsanstalt vidtogos. Dess bättre har staden tills vidare gått fri för den fruktade farsoten.

Åbo. Af hälsovårdsnämnden höllos under 1908 21 ordinarie och 8 extra sammanträden. Antalet paragrafer i nämndens protokoll för året uppgick till 337.

Enär koleran begynnt uppträda i ryska riket och farsoten kunde befaras intränga i landet beslöt hälsovårdsnämnden vid sammanträde den 12 augusti i anledning af Medicinalstyrelsens cirkulär af den 8 i samma månad omedelbart iordningställa ett kolerasjukhus, samt antaga såväl en koleraläkare som nödigt antal sköterskor och öfrig sjukvårdspersonal. Till bestridande af de med berörda åtgärder förenade utgifterna samt andra eventuella kostnader, bland andra upphyrande af stadsmissionens i Åbo nya hus »Betania» till sjukhusändamål dock icke för kolerafall, har helsovårdsnämnden i skrifvelse för den 22 september hos stadsfullmäktige anhållit om ett anslag af högst 10,000 mark, hvilket belopp stadsfullmäktige vid sammanträde den 1 oktober äfven beviljat. Af dessa medel har under året för antydt ändamål användts inalles 6,201 mark 24 penni.

I afseende å helsovårdsnämnden af stadsfullmäktige affordrat yttrande i anledning af styrelsens för kommunala sjukhuset i Åbo hos stadsfullmäktige gjorda anhållan att, enär kommunala sjukhuset saknade operationssal samt å sjukhuset ofta vore intagna patienter, för hvilka ett operativt ingrepp vore af nöden, ett anslag af tretusen mark måtte emot redovisningsskyldighet ställas till styrelsens disposition för uppköp af inventarier och inredande af ett rum till operationssal å sjukhuset, har helsovårdsnämnden i skrifvelse för den 19 oktober förordat bifall till styrelsens för kommunala sjukhuset ofvanberörda anhållan.

Stadsfullmäktige hafva vid sammanträde den 12 november med godkännande af ofvananförda synpunkter beviljat styrelsen för kommunala sjukhuset det begärda anslaget af 3,000 mark.

På sätt i nämndens berättelse för år 1907 omförmäles har helsovårdsnämnden i skrifvelse för den 7 oktober sagda år till stadsfullmäktige afgifvit sitt utlåtande i anledning af den af folkskoledirektionen väckta frågan om anställande af en folkskoleläkare i Åbo stad. Sedan stadsfullmäktiga vid sammanträde den 7 därpåföljande november med godkännande af folkskoledirektionens framställning om anställande af sagde läkare emot en aflöning af 3,600 mark om året fastställt det af direktionen uppgjorda förslaget till instruktion för bemälde läkare samt till helsovårdsnämnden och folkskoledirektionen återremitterat ärendet såvidt det angick beredandet af fri läkarevård åt de folkskoleelever, hvilka skolläkaren fann vara i behof däraf, hafva helsovårdsnämnden och folkskoledirektionen i gemensam skrifvelse för den 4 maj 1908 till stadsfullmäktige insändt ett betänkande i saken och därvid föreslagit: 1) att fri läkarevård måtte anordnas åt de folkskoleelever, som skolläkaren ansåg vara i behof däraf; 2) att i fri läkarevård inbegreps äfven vården af elevernas tänder; 3) att fri medicin i regeln icke lämnades, men däremot glasögon, tandborstar och möjligen nödig sjukvårdsmaterial; 4) att läkarevården under instundande höst anordnades provi-

soriskt på sätt nyss sagts; 5) att stadsfullmäktige för bestridande af kostnaderna under instundande höst ville, mot redovisningsskyldighet, bevilja folkskoledirektionen ett anslag om 4,000 mark samt 6) att folkskoledirektionen finge i uppdrag att i samråd med skolläkaren inkomma med förslag om en polikliniks inrättande för ändamålet. — Detta förslag har sedermera den 7 berörda maj blifvit af stadsfullmäktige fastställdt.

Antalet behållare för upplösande af fast affall efter människor visar sig vara i raskt stigande. Vid utgången af redogörelseåret utgjorde deras antal redan 16, förutom en å det kommunala sjukhuset, inrättad närmast för dettas nya epidemipaviljong.

Ovanligt nog hade året 1908 också att uppvisa ett par fall af varioloider, hvilka alla gingo till hälsa. Smittan synes hafva ledt sitt ursprung från Ryssland. — Under januari månad åtnjöt en läkare vid den här förlagda ryska militären en kortare tjänstledighet. Hans vikarie, hvilken logerade å Hotel Phoenix, konstaterade omedelbart efter sin hitkomst hos tvänne nyligen anlända rekryter omisskänneliga varioloider. Huruvida sjukdomen fick tillfälle att sprida sig bland militären har ej kunnat utrönas; men ett par veckor efter nämnde läkares afresa från denna ort yppade sig varioloider hos fyra personer af hotellbetjäningen, af hvilka en hunnit med sin smitta bege sig till Helsingfors.

Naantali. Terveyshoitolautakunnalla on vuoden kuluessa ollut 8 kokousta. Mitä tulee lautakunnan toimintaan, niin käsitti se suureksi osaksi toimenpiteitä uhkaavan koleravaaran torjumiseksi, niin myös makkien, pihojen ja katujen puhtaana pitoa, kaivojen silmällä pitoa y. m., kuulutuksia kirkossa ja erityisiin paikkoihin kaupungilla naulattuihin tiedonantoihin mitä yleisesti sekä yksityisesti tulee varteen ottaa koleraruton aikana.

Terveyspoliisina on toiminut kaupungin vakinainen poliisikonstaapeli. Kolerasairaalaksi oli vuokrattu pienempi talo kaupungin laitakulmalla käsittävä kaksi huonetta ja kyökin. Kolerasairaalan lääkäriksi määräsi Lääkintöhallitus syyskuun 18 p. lääket. lic. Hans Söderlingin. Kolerasairaala sulettiin joulukuun 1 päivänä ilman että sitä oli tarvittu käyttää. Senjälkeen olivat huoneet taas kulkutautisairaalana.

Kaupunki on nyt saanut kaupunginlääkärin viran vahvistetuksi. Virkaa haki lääket. lis. Hans Söderling, joka siihen nimitettiinkin.

Kylpypaikkana on kaupunkia käyttänyt 1,438 vierasta, joista 645 kirjoittautui kylpyvieraiksi.

Mariehamn. Under året hafva 11 desinfektioner utförts af sundhetspolisen.

I epidemisjukhuset hafva under året vårdats 17 patienter. En sjöman, insjuknad i scarlatina på ett fartyg i stadens vestra hamn, intogs i slutet af februari i epidemisjukhuset och dog tre dagar efter intagningen. Han hade

ådragit sig smittan, då fartyget lastade i Geta. Grundlig desinfektion verkställdes ombord på fartyget, och smittan spridde sig icke. I september månad intogos i epidemisjukhuset 6 patienter med diphteritis från en by alldeles nära staden för att hindra smittan att från byn spridas till denna. Formalinrökning och formalinsprutning verkställdes af sundhetspolisen i Mariehamn i de insjuknades hem. Dock hade tre personer i Mariehamn redan hunnit smittas af sjukdomen. Alla dessa intogos också naturligtvis genast i epidemisjukhuset.

Kolerasjukhuset i Mariehamn öppnades enligt förordnande af Medicinalstyrelsen den 12 september och tillslöts den 28 december. Glädjande nog behöfde ej en enda sjuk person med misstänkliga symptom intagas i detsamma.

Allmänna hälsotillståndet i staden under år 1908 var ganska godt, i det att endast september, januari och augusti månader hafva att uppvisa en hög morbilitetssiffra beroende på talrika fall af akut mag- och tarmkatarr under augusti och september, många fall af halsfluss och akuta katarrer i andedräktsorganen under september och flere fall af influensa och akut lungkatarr under januari.

Uusikaupunki. Vuoden kuluessa on aikaansaatu useita viemärijärjestelmän korjaamista ja täydentämistä tarkoittavia päätöksiä, joiden on määrä toteutua v. 1909.

Erittäin merkille pantava on valtuuston päätös, jonka mukaan kelvollisen juomaveden saamiseksi tehdään kallioon tiamanttiporauksella kaksi uutta kaivoa.

Rauma. Kuten terveydenhoitolautakunnan edellisestä kertomuksesta käy selville, päätettiin ryhtyä toimenpiteisiin karjatuberkulosin vastustamiseksi. Mainittua tarkoitusta varten pyydettiin kuvernöörin kautta piirieläinlääkäriä tarkastamaan kaupunkilaisten karjaa. Tässä ensimäisessä tarkastussarjassa huomattiin ainoastaan yksi sairas elukka, joka määrättiin tapettavaksi.

Kaupungissa asuvien keuhkotautisten suhteen päätti terveydenhoitolautakunta sanomalehtien kautta kehoittaa talonomistajia majanmuuttoaikoina ilmoittamaan keuhkotautiset vuokralaisensa, etteivät uudet vuokralaiset saisi muuttaa taudin saastuttamiin huoneisiin, ennenkuin nämä olivat formaliinilla desinfioidut.

Heinäkuulla v. 1907 alkanut kurkkumätäepidemia jatkui v. 1908 yhä voimakkaampana. Huhti- ja toukokuulla näytti kuitenkin siltä kun kulkutauti kesän tullessa loppuisi. Tässä toivossa kuitenkin petyttiin, sillä taudintapaukset tihenivät elokuun lopulla ja syyskuulla ennen kuulumattomaan määrään. Tämän johdosta käsiteltiin asiaa useita kertoja terveydenhoitolautakunnan kokouksissa. Päätettiin koettaa ehkäistä taudin leviämistä siten, että kaikkiin niissä taloissa tai perheissä, joissa yksikin lapsi sairastui, asuviin 1—14 vuoden ikäisiin lapsiin heti ruiskutettiin ennakolta (profylaktisesti) serumia. Tätä menettelyä käytettiin noin 110 lapselle.

Vuoden alusta ryhtyi uusi terveyspoliisi, joka samalla on kaupungin vahtimestari, toimeensa. Hänen päätehtäviänsä on puhtauden valvonta. Tarvittaessa hän on asuntoja desinfioinut. Kaupungissa raivonneen kurkkumädän takia täytyi formaliinillä desinfisioida 271 eri kertaa. Sitä paitsi desinfisioitiin keuhkotaudin vuoksi 11 kertaa.

Koska kesällä v. 1907 alkanut kurkkumätä raivosi vielä seuraavanakin vuonna, oli pakko käyttää kolerasairaalaa väliaikaisena kuumesairaalana. Mutta kun koleran uhatessa tämä sairaala jälleen oli varsinaiseen tarkoitukseensa varattava, vuokrattiin ent. apteekkitalo kurkkumätäsairaalaksi.

Hoitokeinoista on mainittava, että kaikkiin sairaisiin heti ruiskutettiin serumia. Muutamalle sairaalle käytettiin tanskalaista, suurin osa sai kuitenkin Saksassa valmistettua serumia.

Yhdistys »Sairaitten Ystävät» on nyt toiminut 10 vuotta. Syksyllä 1899 saatiin sairaala valmiiksi ja vihittiin juhlallisesti tiistaina marraskuun 28 p:nä 1899. Ensi alussa ylläpidettiin sitä vapaaehtoisin varoin, joita kaupungilta on saatu tarpeen mukaan joka vuosi. Sittemmin myönnettiin sairaalalle vuoden 1902 alusta valtioapua 2,400 mk. vuosittain. Paitsi tavallista valtioapua on sairaala myös saanut kaupungilta 3,000 mk. rakennuksia ja korjauksia varten sekä polttopuut. Apteekkari Hällfors on jättänyt sairaalan käytettäväksi jääkellarin jäineen. Tehtailija Kallio on lahjoittanut tislattua vettä tarpeen mukaan.

Viimeksi kuluneena vuotena kuului yhdistykseen 32 jäsentä.

Pori. Terveydenhoitolautakunnan tarkastaja on viran puolesta kaupungin eri osissa olevissa taloissa toimittanut säännöllisen tarkastuksen sekä tarpeellisia desinfektioneja. Sitäpaitse ovat lautakunnan jäsenet, neljännesvuosittain tarkastusmiehiksi valittuina, sekä ensimmäinen kaupunginlääkäri tarpeen vaatiessa käyneet erilaisia terveydellisiä olosuhteita tarkastamassa.

Eläinlääkärin ja terveydenhoitolautakunnan tarkastajan säännöllisen valvonnan alaisina ovat olleet torilla ja myymälöissä kaupan olevat ruokatavarat sekä makkarantekijäin ja leipurien työhuoneet, lihantarkastusasema ja teurastuslaitos. Vuoden kuluessa on lihantarkastusasemalla tarkastettu 11,601 teurasta, joista 216 oli osaksi tahi kokonaan kelvottomia, sekä teurastuslaitoksessa 2,461 teurasta, joista 105 osaksi tahi kokonaan kelvottomia.

Koleran vastustamiseksi ryhdyttiin v. 1908 tehokkaisiin toimenpiteisiin. Reposaarella ja kaupungissa olivat kolerasairaalat valmiina. Terveydentarkastaja, jonka apuna oli ylimääräisiä tarkastajia, sekä lautakunnan jäsenet valvoivat ankarasti, että puhtautta sekä lautakunnan antamia määräyksiä noudatettiin j. n. e.

Lautakunta kokoontui vuoden 1908 kuluessa 10 kertaa.

Hämeenlinna. Terveyshoitolautakunta on vuoden kuluessa kokoontunut 19 kertaa.

Täydellisen selvityksen hankkiminen kaupungissa vallitsevista asuntooloista on pitemmän aikaa ollut lautakunnassa esillä Kevättalvella, viime vuonna, päätettiin lopultakin kuitenkin ryhtyä työhön käsiksi. Sentähden terveyspoliisi sai toimekseen kerätä tarvittavat alkutiedot. Muun työn otti kaupunginlääkäri suorittaakseen. Työn tulos on julkaistu eri vihkona.

Kaupungin nahkurilaitokset ovat, lukuunottamatta vuoden kuluessa edelleen lautakunnalle tehtyjä valituksia niiden naapureilleen tuottamista rasittavista haitoista, tällä kertaa vielä sentähden erikseen mainittavat, että niiden sijoittamisesta varsinaisessa kaupungissa saadaan tavallaan ennakkopäätös, kunhan Senaatti on ratkaissut erään tällaista asiaa koskevan valituksen.

Tavallisten kulkutautien tähden ei lautakunnan ole tarvinnut ryhtyä mihinkään erikoisiin toimenpiteisiin, kaupungissa kun on sattunut ainoastaan yksityisiä tapauksia kyseessä olevia tauteja.

Koska kolera keväällä levisi laajalti Venäjällä, oli syytä olettaa, että se piankin saapuisi Pietariin, jolloin vaara myös uhkaisi maatamme. Hämeenlinnaankin voisi tuo tauti helposti kulkeutua venäläisen sotaväen välityksellä. Oli sentähden selvää, että tänäkin vuotena taasen täytyisi ryhtyä erikoisiin toimenpiteisiin. Niinpä päätti lautakunta kokouksessaan kesäk. 20 p:nä vuokrata tilapäiseksi kolerasairaalaksi toisen, vielä vapaana olevan, niistä kahdesta rakennuksesta, jotka viime kesänä olivat olleet vuokrattuina kolerasairaalaksi.

Yleistä puhtaudenpitoa valvomaan otettiin terveyspoliisin avuksi kaksi ylimääräistä tarkastajaa. Kun sitte kävi ilmi, että kolera raivosi ankarasti Pietarissa, päätti lautakunta kokouksessaan syyskuun 12 p:nä yleisen puhtaudenpidon tarkempaa silmälläpitoa varten jakaa kaupungin neljään piiriin, joihin kuhunkin määrättiin kaksi tarkastajaa.

Kokouksessa syyskuun 15 p:nä päätettiin pyytää kuvernöörin toimenpidettä siihen, että syyskuun 24 p:nä pidettävät toripäivät peruutettaisiin. Asia ratkaistiin, kuten anojat olivat pyytäneet.

Koska kaupunkiin oli tuotettu suurehko määrä venäläisiä hedelmiä ja kun niitä arvatenkin edelleenkin hankittaisiin, niin päätettiin sanomalehti-ilmoituksin kehoittaa yleisöä noudattamaan suurta varovaisuutta kysymyksessä oleviin hedelmiin nähden.

Mitä erinäisten tautien aiheuttamiin kuolemantapauksiin tulee, huomautettakoon ensikädessä, että kuolevaisuus keuhkotautiin on kuluneen vuoden aikana taasen ollut suhteellisesti pieni. Mainittuun tautiin kuoli ainoastaan 12 henkilöä (eli 2,0 tuhatta asukasta kohti). Näin alhainen on keuhkotautiin kuolleitten lukumäärä viime vuosikymmenen aikana ollut ainoastaan kaksi kertaa, nimittäin 1903 ja 1906. Muissa elimissä ollut tuberkulosi on aiheuttanut ainoastaan yhden kuolemantapauksen.

Lokakuun 9 p:nä 1908 päättivät lisätyt valtuusmiehet, että kaupunkiin rakennetaan yleinen vesijohto- ja likaviemärilaitos, ja myönsivät varsinaisille valtuusmiehille oikeuden tätä tarkoitusta varten ottaa korkeintaan 260,000 markan suuruisen lainan.

Tampere. Lavantauti (typhus abdominalis), joka ylimalkaan on Tampereella kotoinen tauti, raivosi täällä kulkutautina vuoden loppupuolella. Seuraavana vuonna se riehui vielä kiihkeämmin. Alkuvuodesta aina syyskuun keskivaiheille saakka oli ainoastaan muutamia kohtauksia kuukaudessa, mutta syksymmällä, jolloin tavallisuuden mukaan lavantauti saavuttaa suuremman leviämisen, alkoi se levitä aivan tavattoman rajusti. Syyskuussa oli yhteensä 23, lokakuussa 34 ja marraskuussa 73 taudintapausta, mutta joulukuussa oli niiden lukumäärä jo kohonnut 294:ään Kaikkiaan sairastui v. 1908 lavantautiin 475 henkilöä, joista 1—10 vuoden ikäisiä lapsia oli 81 (17,05 %), miehiä 172 (36,21 %) ja naisia 222 (46,74 %). Lavantautiin sairastuneista kuoli v. 1908 yhteensä 17 henkeä, joista 1 lapsi, 8 miestä ja 8 naista. Kuolevaisuus oli siis 3,58 % sairastuneista.

Vuodesta 1887 alkaen, josta saakka on varmoja ilmoituksia taudinkohtausten lukumäärästä Tampereella, ei ainoanakaan vuonna lavantautiin sairastuneiden lukumäärä kaupungissa ole ollut niin suuri kuin tänä vuonna, jolloin lavantautikohtauksia oli 5,67 % kaikista äkillisten tautien tapauksista, kun niitä taas edellisenä vuonna oli ainoastansa 0,53 %. Ainoastansa vuoden 1887 lavantautikulkutauti tässä suhteessa viepi voiton, koskapa mainittu luku oli silloin 11,69.

Mitä lavantaudin aiheuttamien kuolemantapauksien lukumäärään tulee, niin sairastuneista kuoli verrattain vähäinen määrä, 3,58 %, kun taas sama prosenttiluku edellisenä vuonna oli 17,95, ja esim. v. 1895, jolloin lavantauti ei esiintynyt kulkutautina, nousi se hämmästyttävän korkeaan määrään, 43,75. Laskettuna kutakin 1,000 asukasta kohti oli vuoden 1908 lavantautikuolevaisuus 0,39. Edellisenä vuonna oli vastaava luku 0,16.

Tämän lavantautikulkutaudin ilmaantuminen v. 1908 oli tavallansa aivan yllätys, eikä sen alkusyitä ole helppo saada selville. Tosin oli veden korkeus järvissä kuulumattoman alhaisena, ja kokemus on osoittanut, että tämä luonnonilmiö tuo mukanaan lisääntyneitä edellytyksiä lavantaudin menestykselle. — Idästäpäin uhkaavan koleravaaran takia oli jo aikaisin kesällä ryhdytty tarmokkaasti ja entistä ankarammin valvomaan niin hyvin yleistä kuin yksityistä puhtaanapitoa, jonka tärkeyttä yleisölle huomautettiin sanomalehti-ilmoituksin. Siisteyttä ja puhtautta koskevia neuvoja näyttiin yleensä kaikkialla huolellisesti noudatettavan. Kaivoja tarkastettiin, ja missä niiden vesi ei ollut tyydyttävää, määrättiin ne suljettaviksi ja täytettäviksi. Kun koko kesänä vallinneen sateen puutteen ja kovan kuivuuden takia varottiin likaviemärien rupeavan löyhkäämään, huuhdeltiin niiden syöksykaivoja vedellä ja lysoliliuoksella. Samoin

huuhdeltiin ja puhdistettiin kaupungin toreja ja muita helposti tahraantuvia paikkoja, niinkuin ajurien seisontapaikkoja y. m. vesisuihkulla ja antiseptisillä aineilla. — Elintarpeiden käsittelyä sekä maito- ja tori- ynnä hallikauppaa valvottiin myös entistä ankarammin. — Kaikkien näiden varovaisuustoimenpiteitten, joita syksyllä, kun lavantauti rupesi leviämään, yhä tehokkaammin noudatettiin, olisi luullut tehoavan lavantaudin leviämistä ehkäisemään, etenkin kun talven tullessa kylmyys ja pakkanen tavallisuuden mukaan auttaisivat taudin leviämistä taltuttamaan.

Juoma- ja käyttövettä on lavantaudin liikkuessa aina totuttu epäilemään. Tampereella käytetään melkein yksinomaan vesijohtovettä, joka otetaan Näsijärvestä. Koskenniskasta alkavan putken kautta johdetaan vesi pumppulaitokseen, josta se joutuu vesijohtoverkkoon sekä Pyynikin Ilomäellä olevaan säiliöön. Tätä vettä oli vesijohtoa suunniteltaessa ja rakennettaessa monin kerroin ja tarkasti tutkittu ja huomattu se perin puhtaaksi ja hyväksi. Kun veden niinkin suuressa altaassa, kuin Näsijärvi on, aina on arveltu pysyvän puhtaana, tahi likaisuutta saatuansa varmasti puhdistuvan, on melkein selviönä totuttu luottamaan veden moitteettomuuteen, kun vain johtoverkko ja säiliö pidetään puhtaina.

Lavantaudin levitessä lähetettiin varmuuden vuoksi monet kerrat sekä Näsijärvestä että vesijohtovedestä otettuja näytteitä Helsingin vedentarkastuslaboratorioon, kun Tampereella ei silloin vielä ollut omia vedentarkastusneuvoja. Tuloksena oli kuitenkin, että vedessä ei tarkastettaessa havaittu mitään erikoisesti epäiltävää. Kun kuitenkin lavantautikulkutauti talvemmalla yhä vaan tasaisesti levisi yli koko kaupungin, lähetettiin vieläkin vesinäytteitä Helsingin terveydenhoidolliseen laboratorioon, jossa on erityiset laitteet lavantautibasillien tutkimista varten. Vihdoin keksittiin siellä sydäntalvella lavantautibasilleja Tampereen vedestä. Kun tästä oli tieto saatu, ruvettiin heti ehdottomasti vaatimaan, että vesi oli ennen käyttöä keitettävä — varovaisuuden vuoksi olikin yleisöä jo kaiken syksyä kehoitettu näin menettelemään — joten käyttövedessä piilevä tartunnan aihe voitiin tehdä vahingottomaksi. Samalla ryhdyttiin toimenpiteisiin, jotta Näsijärven, ja siis vesijohdonkin vesi saataisiin pysymään puhtaana, koska täytyi otaksua, että tartunta tavalla tai toisella oli kaupungista päässyt Näsijärveen ja sieltä vesijohdon kautta uudelleen levinnyt kaupunkiin. — Tämän kokemuksen antama ankara opetus tavallaan osoittaa, ettei ole hyvä yksinomaan turvautua järviveteen, vaan että välttämättä olisi alettava hankkia pohjavettä Tampereenkin veden tarvetta tyydyttämään. — Kulkutauti jatkui seuraavaan vuoteen.

Kaupungin insinööri ilmoitti, että muutamilla XIV:ssa kaupunginosassa sijaitsevilla tonteilla ei ole viemärejä, jotenka likaisuus niistä valuu naapurien tonteille. Lautakunta päätti tarkastuttaa nämät talot sekä sitten tehdä maistraatille asiata koskevan ilmoituksen.

Lautakunta päätti kokouksessansa toukokuun 19 p:nä kääntyä rahatoimikamarin puoleen pyynnöllä, että kiveämättömät ja sen vuoksi pahasti pölyävät Aleksanterin-, Tammelan- ja Mustanlahdentorit runsaasti kastelemalla saataisiin vähemmän pölyäviksi.

Elintarpeiden tarkastusasemalla suoritettujen tarkastusten luku oli v. 1908 1070. Näistä oli viranomaisten määräämiä ja toimiston alotteesta tehtyjä 985 sekä yksityisten pyytämiä 85.

Vuonna 1908 toimitettiin 727 maitotarkastusta etupäässä rasvapitoisuuden ja puhtauden suhteen. Käsin kuoritussa maidossa oli rasvaa 0,60—1,65 %, separaattorilla kuoritussa taas 0,01—0,25 %. Kuorimattomassa maidossa oli korkein rasvapitoisuus 5,25 ja alin 1,10 %. Keskimääräinen rasvapitoisuus oli tänä vuonna 3,44 % (viime vuonna 3,51 %).

Terveyspoliisit ovat toimittaneet yhteensä 52,444 tarkastusta. Annettuja muistutuksia, varoituksia y. m. toimenpiteitä on ollut 1708.

Asuinhuoneitten puhdistamista ja tiprustamista toimitettiin vuoden kuluessa 288:ssa asuntohuoneistossa, joissa oli yhteensä 613 huonetta.

Puhdistusmajaa, joka edelleenkin on ollut Satakunnankadun 8:ssa, ja jota hoitaa terveyspoliisi A. O. Autereen vaimo, on kodissa toimitettujen puhdistusten aikana käyttänyt 111 perhettä, joihin kuuluu 650 henkeä, kaikkiaan 86 vuorokautta. Jokaisen käyttämisen jälkeen on maja tiprustettu formaliinihöyryllä ja puhdistettu lysoliliuoksella.

Useina vuosina on rottien hävittämistä varten kaupungin varoista maksettu 10 penniä jokaisesta kaupungissa tapetusta rotasta, ja on tämä toimi ollut terveydenhoitotoimiston valvonnan alaisena. Vuonna 1908 tapettiin 33,529 rottaa. Tapporahoina näistä maksettiin 3,352 markkaa 90 penniä.

Lahti. Tilivuoden kuluessa on lautakunta kokoontunut 15 kertaa.

Maistraatin kirjelmän johdosta antoi lautakunnan puheenjohtaja, tohtori v. Zweygberg erittäin seikkaperäisen lausunnon siitä, oliko ja missä määrin hovineuvos Aug. Fellman'in Lahden kaupungin läheisyydessä sijaitsevasta sulfaatticellulosatehtaasta leviäviä pahanhajuisia kaasuja pidettävä sellaisina, yleiselle terveydentilalle vaarallisina kaasuina, joista puhutaan 22 päivänä joulukuuta 1879 annetun, terveydenhoitoa koskevan keisarillisen asetuksen 9 § 2 kohdassa, sekä olisiko terveydenhoitolautakunnan mielestä tarpeellista ryhtyä ehkäisemistoimenpiteisiin, jotta mainitut kaasut eivät pääsisi kaupungin alueelle leviämään.

Kun ei terveydenhoitolautakunta voinut selittää yhä uusien tulirokkotapauksien ilmaantumista muuten, kuin että syy on etsittävä kaupungin ulkopuolelta, päätti lautakunta ilmoittaa Maistraatille asiasta kirjelmällä 14 p:ltä lokakuuta, jossa lautakunta esittää, että Hollolan kuntaan, aivan lähelle kaupunkia, heti perustettaisiin kulkutautisairaala, johon esim. tulirokkosairaat voitaisiin

viipymättä eristää ja jossa ne saisivat tarpeellista hoitoa; että mainituille esikaupungeille niin pian kuin mahdollista hankittaisiin erityinen paikkakunnan olojen vaati-muksia vastaava rakennusjärjestelmä sekä myös aikaansaataisiin erityinen, ajanmukainen terveydenhoitojärjestelmä, mikä soveltuvissa kohdissa olisi yhdenmukainen Lahden kaupungin terveydenhoitosääntöjen määräysten kanssa. Maistraatin tämän johdosta läänin kuvernöörille tekemään esitykseen ilmoitti kuvernööri päätöksellä 24 päivältä marraskuuta, ett'ei Maistraatin esitys tällä kertaa antanut aihetta toimenpiteeseen hänen puoleltaan, koska Hollolan piirilääkäri vaaditussa lausunnossaan on ilmoittanut jo ryhdytyn asiata koskeviin tarpeellisiin toimiin. Väliaikainen kulkutautisairaala avattiin tämän johdosta Hollolan kunnan alueella Lahden kaupungin läheisyydessä.

Keuhkotuberkuloosiin on kuollut 13 henkeä, siis 3,2 kutakin tuhatta asukasta kohden.

Viipuri. Terveyslautakunnalla on vuoden kuluessa ollut 10 varsinaista ja 2 ylimääräistä kokousta.

Terveyslautakunnan toiminnasta mainittakoon, että tammikuun kokouksessa saatiin valmiiksi järjestyssääntöehdotus veneristen tautien vastustamiseksi Viipurin kaupungissa. Tämän ehdotuksen vahvisti muutoksitta Keisarillinen Senaatti lokakuun 19 päivänä.

Maaliskuun kokouksessa laadittiin vieraitten henkilöiden huostaan jätettyjen, kahdeksaa vuotta nuorempien lasten hoitoa tarkoittava ohjesääntöehdotus, jonka läänin kuvernööri vahvisti joulukuun 7 päivänä.

Toimenpiteet koleravaaran ehkäisemiseksi ansaitsevat hiukan laajemmin mainitsemista. Terveyslautakunnan jo toukokuussa tekemän ehdotuksen mukaan valtuutettiin lautakunta ostamaan 2 Doecker-parakkia, joissa kummassakin tuli olla 12 sairassijaa. Kun ei kolerakohtauksia kuitenkaan kesän alussa kuulunut Pohjois-Venäjältä, ja koska tällainen parakki oli saatavissa kolmen viikon kuluessa, tilasi lautakunta ainoastaan yhden sellaisen parakin.

Ylimääräisessä kokouksessa 17 p. elokuuta päätti lautakunta pyytää valtuustolta 5,000 markan suuruisen määrärahan koleravaaran torjumiseksi. Valtuusto myönsi tämän summan terveyslautakunnan käytettäväksi.

Neuvoteltua rahatoimikamarin puheenjohtajan kanssa, suunniteltiin koleraparakin paikaksi Uuraansaarta. Kaupungin sairashuoneen ylihoitajattaren ja taloudenhoitajan avulla saatiin parakkia varten tarpeellinen kalusto osaksi vanhasta n. k. koleravarastosta, osaksi uutta hankkimalla.

Sittenkun Lääkintöhallituksen ylitirehtööri telefonin kautta syyskuun 11 p:nä oli määrännyt, että kolerasairaala on avattava Uuraassa, vietiin Doecker-parakki määrätylle paikalleen, toimitettiin hoitaja, vuokrattiin huoneusto keittiöksi j. n. e. Syyskuun 17 päivänä oli kunnossa parakki, jossa oli 12 sairassijaa. Jo pari päivää tätä ennen oli Lääkintöhallitus määrännyt Uuraaseen lääket.

lis. A. Heikel'in tarkastuslääkäriksi. Seuraavana päivänä eli syyskuun 18 p. vastaanotettiin ensimäiset kolerasairaat. Nämä olivat viisi englantilaisen laivan väestöön kuuluvaa miestä, jotka matkalla Pietarista Vilajoelle olivat sairastuneet, jonkun ajan kuluttua paranivat he kaikki. Muita koleratautiin sairastuneita ei koko sairashuoneen toimintakautena tänne saapunut.

Hamina. Uusi kolerasairashuone eli kunnansairaalan eristämisosasto, jossa on 6 vuodetta, valmistui syksyllä.

Useimmissa taloissa on makkien lantasäiliönä vain maakuoppa. Sen vuoksi päätti terveydenhoitolautakunta, joka ei pitänyt nykyistä asiain tilaa tyydyttävänä, että kaikkien kaupungissa ja Hietakylässä olevien talojen lantasäiliöt tulee pohjineen tehdä joko sementistä, asfaltista tai muusta tarkoituksenmukaisesta aineesta täysin vedenpitäviksi, niin ettei virtsa ja lantavesi pääse juoksemaan sieltä pois eikä tunkeutumaan maan sisään. Näin varustettujen lantasäiliöitten pitää olla kunnossa viimeistään 1 p:nä elokuuta 1909. Lautakunta päätti pyytää Maistraattia velvoittamaan asianomaiset talonomistajat laittamaan sontasäiliönsä mainittuun kuntoon.

Kotka. Vuonna 1908 oli terveydentila verrattain hyvä. Kulkutauteja ei ole ensinkään liikkunut.

Kaupunki on tänä vuonna jotakuinkin säästynyt sulfaattiselluloosatehtaiden aiheuttamalta inhoittavalta hajulta, koskapa Gutzeit & C:o tehtaassa kesäkuun lopulla tapahtunut voimakas räjähdys ja Kotkan selluloosatehtaan maksujen lakkauttaminen ovat aikaansaaneet näiden molempain tehtaiden työn seisahtumisen loppuvuodeksi.

Lappeenranta. Terveyslautakunta on vuoden kuluessa kokoontunut 13 kertaa. Koleravaaran uhatessa asetettiin elokuussa kolerasairaala kuntoon. Terveyslautakunta määräsi ryhdyttäväksi tarpeellisiin toimenpiteisiin ulkonaisen puhtauden noudattamiseksi sekä tarkastutti ulkohuoneita.

Terveyspoliisi on tutkinut säännöllisesti neljä kertaa vuodessa kaivot ja ulkohuoneet sekä tarpeen vaatiessa useamminkin. Leipomoja ja ruokatavarakauppoja on tarkastettu kerran viikossa.

Torilla myytävä liha on tarkastettu joka päivä ja nykyään ei lainkaan saa myydä tarkastamatonta.

Käkisalmi. Yleinen terveydentila on kaupungissa vuoden kuluessa ollut jokseenkin hyvä. Varsinaiset kulku- eli tarttuvat taudit eivät ole paikkakuntaa viime vuonna kovin rasittaneet. — Isoarokkoa sairastava potilas oli saanut tartunnan Pietarista ja sairastui matkalla eräässä purjealuksessa. Häntä hoidettiin kaupungin kunnallissairaalassa eristettynä, joten tauti ei sieltä päässyt leviämään mihinkään.

Kuolevaisuus on viime vuonna ollut paljon vähäisempi kuin edellisenä vuonna. Tuberkulosiin kuoli 6 henkeä, eli 1,000 asukasta kohti 4,2.

Terveyslautakunnalla on vuoden kuluessa ollut 9 kokousta. Jo vuoden alussa ehdotti terveyshoitokunta valtuusmiehille jättämässä kirjelmässään, että kaupunki rakennuttaisi uuden pesutuvan samalla lausuen toivomuksenaan että rakennuspuuhiin pian ryhdyttäisiin, koska ahtaus ja muut epäkohdat entisessä pesulaitoksessa olivat tulleet sietämättömiksi. Valtuusto hyväksyi ehdotuksen, määräten uuden pesulaitoksen rakennettavaksi vuoden 1909 kuluessa.

Yhdessä käsityöyhdistyksen valtuutettujen kanssa tarkasti terveyshoitokunta kaupungin käsityöläisten työpajat. Tällöin kiellettiin erästä talonomistajaa vuokraamasta omistamaansa tuparakennusta, jossa sillä kertaa sijaitsi suutarinliike, kellekään asunnoksi, koska rakennuksen lattia oli maaperässä kiinni, huoneiden seinät olivat homeessa, huoneet kosteat, niissä ei ollut ilmanvaihtoa, ja kun asumus oli kaikin puolin epäterveellinen.

Syyspuolella tarkoitti terveyshoitokunnan toiminta pääasiallisesti koleratautdin torjumista. Lääkintöhallituksen määräyksestä laitettiin kuntoon kolerasairaala, joka sijoitettiin kaupungin omistamaan vanhassa satamassa olevaan rakennukseen. — Koleravaaran takia esitti terveyshoitokunta, että syysmarkkinat jätettäisiin pitämättä. Keisarillinen Senaatti antoikin kohta sen jälkeen tätä tarkoittavan kiellon. Mutta koska oli luultavaa, että kiellosta huolimatta tuotaisiin kaupunkiin hedelmiä, vihanneksia, makeisia y. m. s., ja kaupunkiin kerääntyisi kaikenlaista rahvasta, päätettiin markkina-ajaksi asettaa pysyväinen terveystoimisto, jonka tuli etupäässä silmälläpitää hedelmien, vihannesten, leivosten ja makeisten kauppaa. Pietarista tuotuja hedelmiä ei sallittu ensinkään kaupungissa myydä. Jo ennen markkinoiden alkua oli terveyshoitokunta Maistraatin kautta antanut määräyksiä, joiden mukaan mitä suurinta puhtautta oli noudatettava pihoissa, läävissä, makeissa j. n. e. ja määrännyt päivänkin, jolloin puhdistusten tuli olla suoritettuina. Näiden määräyksien laiminlyömisestä tuomitsi Maistraatti 8 talonomistajaa maksamaan sakkoa.

Sortavala. Uhkaavan koleravaaran takia avattiin Lääkintöhallituksen määräyksestä 15 p:nä syysk. tilapäinen, vuokrattuun huoneustoon sijoitettu, 4:llä vuoteella varustettu kolerasairaala.

Terveydenhoitolautakunta on toimittanut tavanmukaisia hygienisiä tarkastuksia leipomoissa, ruokatavaramyymälöissä, makkaratehtaissa, työväenasunnoissa y. m. Lisäksi on terveyspoliisi yksinänsä toimittanut 1,116 tarkastusta. Tarttuvissa sairastapauksissa on terveyspoliisi yksityisissä kodeissa toimittanut huoneiden desinfisioimisia formaliinilla 19 kertaa.

Mikkeli. Terveydentilan vuoden ajalla on katsottava olleen tyydyttävän. Joulukuussa sairastui tulirokkoon 2 henkeä, joista toinen kuoli.
rauksella.

Vuotuisen tarkastuksen on tänä vuonna kaupungin käsityöhuoneissa ja työnantajien luona toimittanut kaupunginlääkäri. On hauska nähdä, miten puh-

taus ja järjestys yleisesti on edistynyt. Vielä 10 vuotta sitten oli oppilaiden leposijoina höyläpenkki ja permanto. Lakana ja pyyheliina olivat silloin aivan tarpeettomia esineitä.

Koska ihmisten ja hevosten uimapaikat ovat olleet sopimattomat, on terveyshoitolautakunta kaupungin valtuustolta anonut niiden parantamista. Tämän johdosta onkin talven kuluessa uusi uimahuone rakennettu kaupungin vaivaistalon läheisyyteen sekä eri paikkaan hevosuittolaituri.

Koska hyvin monissa kaupunkimme taloissa kaikki virtsa makeista, talleista ja läävistä imeytyy suorastaan maahan, joka seikka terveydellisessä suhteessa vastaisuudessa käy kaupungille vaaralliseksi, on terveyshoitolautakunta kaupungin maistraatilta anonut sellaista toimenpidettä että kartanonomistajat määrättäisiin kolmen vuoden kuluessa uudestaan rakentamaan ulkohuoneensa sen mukaan kuin kaupungille vasta vahvistettu rakennusjärjestys säätää.

Koleraruton uhatessa maatamme kuntoonpantiin elokuussa Lääkintöhallituksen käskystä koleraparakki. Puheenjohtaja laati erityiset kaupungin ravintoloita ja ruokatarjoiluja koskevat säännöt, joissa olevia määräyksiä Maistraatti käski noudatettavaksi.

Heinola. Terveydenhoitolautakunta, jonka puheenjohtajana on ollut kaupunginlääkäri, on kokoontunut vuoden kuluessa 4 kertaa ja käsitellyt 16 eri kysymystä.

Savonlinna. Terveydenhoitolautakunnan kokouksia on vuoden kuluessa pidetty 8. Toukokuussa on tavan mukaan tarkastettu kadut, pihamaat ja yleiset huoneustot sekä annettu muistutuksia, milloin tarpeelliseksi on huomattu.

Koleran uhatessa maata ruvettiin täällä Lääkintöhallituksen määräyksestä asetuksen mukaisiin toimenpiteisiin. Syyskuussa alettiin Venäjältä tulevia laivoja tarkastaa. Tilapäinen kolerasairaala perustettiin.

Vuoden kuluessa on kaupungissa edelleenkin laskettu likaviemärejä.

Kaupungissa sijaitsevassa Olavinkylpylaitoksessa oli kesän aikana runsaasti kylpijöitä.

Kuopio. Lääkintöhallituksen lähettämässä kiertokirjeessä 8 p:ltä elokuuta kehoitetaan, Volga-alueella Venäjällä liikkuvan koleratautdin johdosta, ryhtymään asian vaatimiin toimenpiteisiin: etupäässä oli asetettava katsastuslääkäri ja kuntoonpantava tarpeelliset kolerasairashuoneet. Kun kaupungissa ei ollut kolerasairashuonetta, vuokrattiin tätä tarkoitusta varten Valkeisen rannalla sijaitseva, seppä Hartikaisen omistama huoneusto, n. k. Nordberg'in huvila.

Painettiin julkipantava ilmoitus, jossa yleisölle annettiin neuvoja ja ohjeita koleravaaran torjumiseksi.

Terveydentila kansakouluissa on ollut erittäin hyvä, eikä epidemisiä tauteja ole koulun oppilaissa ilmaantunut. Kouluhygienian yleisiä vaatimuksia on mahdollisuuden mukaan huolellisesti noudatettu.

Tarttuvien tautien takia toimitettiin 78 eri formaliinidesinfisioimista, jotka ovat tulleet maksamaan Smk. 720: —.

Kuolevaisuus on kuluneena vuotena ollut 18,5 tuhatta asukasta kohti.

Akuuttisiin infektionitauteihin kuoli 19,1 % kuolleiden koko lukumäärästä.

Keuhkotautiin on papiston ilmoituksen mukaan vuoden kuluessa kuollut 52 henkeä, joka on 3,46 tuhatta asukasta kohti ja 18,7 % kaikista kuolemantapauksista.

Iisalmi. Vuoden kuluessa sattuneista terveydenhoidollisista toimenpiteistä mainittakoon, että maistraatti velvoitti useita talonomistajia lopullisesti suorittamaan ne täyttämistyöt, jotka heidän jo edellisenä vuonna oli ollut määrä toimittaa ja jotka koskivat sitä terveydellistä epäkohtaa, että rakennuksien alla löytyviin syvennyksiin maanpäällys- ja likavettä pääsi valumaan ja mätänemään.

Elokuun 21 päivänä pitämässään kokouksessa päätti terveyshoitolautakunta ryhtyä koleravaaran torjumiseksi, niihin toimenpiteisiin joihin Lääkintöhallituksen kiertokirje 8 päivältä elokuuta antoi aihetta. Senaatti luovutti kaupungin vieressä sijaitsevan reservikasarmin sairashuoneen kaupungin käytettäväksi kolerasairaalana. Sairaalan sisustamista varten myönsi Valtuusto terveyshoitolautakunnan pyynnöstä 500 markkaa.

Yleinen terveydentila kaupungissa on vuoden kuluessa ollut tyydyttävä.

Yhteensä on terveyshoidonvalvoja toimittanut 347 tarkastusta. Asianomaiset saivat erinäisiä muistutuksia. Milloin muistutuksista ei ollut apua, niin täytyi muutamissa tapauksissa pyytää poliisiviranomaisten apua. Niinpä kaksi teurastajaa sai 20 ja 50 markkaa sakkoa, kun olivat lihaa siivottomasti käsitelleet. Erästä leipuria sakotettiin vieraiden aineiden leipään sekottamisesta 50 markkaa ja kahta kartanonomistajaa pihoilla ja ulkohuoneissa vallinneesta siivottomuudesta 75 markkaa kumpaakin.

Joensuu. Yleinen terveydentila vuoden kuluessa on ollut verrattain hyvä.

Kun syksypuolella koleravaara uhkasi maata, järjestettiin terveyslautakunnan toimesta kaupungin sairaalan talousrakennukseen tilapäinen kolerasairaala, jossa oli tilaa ainakin neljälle sairaalle.

Kaupungin terveyspoliisin toiminnasta mainittakoon, että hän on tarkastuskäynneillään teurastuslaitoksissa, leipomoissa, pihoissa j. n. e. antanut muistutuksia 238 eri kertaa.

Kaupungin diakonissa on vuoden kuluessa hoitanut 112 sairasta, joista 10 on ollut maksavaa.

Kaskö. Liksom under föregående år har af stadsfullmäktige beviljats ett anslag af 1,000 mark för bekostande af gratisbad åt folkskoleeleverna och stadens fattiga två gånger i månaden. Då stadens förseende med dugligt dricksvatten varit och fortfarande är en svårlöst fråga, har under året en del af sta-

dens brunnar gjorts djupare, delvis genom sprängning i berg, och försetts med lock och pumpinrättningar, men har därigenom behofvet af dugligt dricksvatten blott till en ringa del kunnat afhjälpas. — I anledning af den från kejsardömet hotande kolerafaran ingick hälsovårdsnämnden med framställning i saken till stadsfullmäktige, som utanordnade nödiga medel och vidtogo åtgärder för inrättande af ett kolerasjukhus. Då i N. Kungörelsen af den 22 augusti 1893 angående kolerafarsotens afvärjande och bekämpande Kaskö stad icke finnes omnämnd bland de orter, där besiktning af fartyg, kommande från kolerasmittad ort, skall ega rum, till följd hvaraf hitdestinerade fartyg vore tvungna att i och för besiktning gå till närmaste besiktningsort Kristinestad, gjorde hälsovårdsnämnden i skrifvelse af den 18 september Medicinalstyrelsen uppmärksam på denna omständighet, hvarpå Kejserliga Senaten på Medicinalstyrelsens framställning den 1 oktober utfärdade ett tillägg till ofvannämnda N. Kungörelse, innefattande bl. a. att fartygsbesiktning skall ega rum äfven i Kaskö och att besiktningsgöromålen skola handhafvas af stadsläkaren.

Kristinestad. Under år 1908 hafva sjukdomsförhållandena å orten, om man undantager en influenzaepidemi under januari månad, öfverhufvudtaget varit tillfredsställande.

Några särskilda sanitära åtgärder hafva under året ej vidtagits. Renhållningen i staden har öfvervakats af hälsovårdsnämndens tillsyningsman, som äfven verkställt besiktningar af stadens bagerier, korfmakerier och matserveringsställen. Särskilda ordningsföreskrifter hafva utfärdats för matserveringsställena.

Desinfektioner förmedels formalinrökning hafva verkställts 9 gånger, 6 efter lungsot och 3 efter difteri.

Regelbunden matvarubesiktning har liksom förut hvarje torgdag handhafts af tillsyningsmannen.

Nikolaistad. I november 1907 började en epidemi af rödmässling, som slutade i maj 1908, sedan den framkalladt 159 kända och, i betraktande af sjukdomens lätta och ofarliga förlopp, måhända ett ännu större antal fall hvilka ej förekommit i några rapporter.

I november 1907 började likaledes en scharlakansfeberperiod, som fortgick till och med april månad 1908. Till tiden sammanföll den sålunda med den nyssnämnda rödmässlingsepidemin, ett sammanträffande, som gaf anledning till förväxlingar, enär de första sjukdomssymptomen af såväl den ena som den andra sjukdomen i vissa fall liknade hvarandra på ett förvillande sätt. Fall af rödmässling uppfattades såsom scharlakansfeber och tvärtom, en bidragande omständighet till scharlakansfeberns utbredning.

Bland dödsorsakerna framstå följande sjukdomsgrupper:

1. Tuberkulösa sjukdomar, lungsot, tuberkulös hjärnhinneinflammation och tuberkulos i andra organ, med 70 dödsfall eller 21 % af samtliga dödsfall och 3,7 på 1,000 lefvande.

2. Sjukdomar i digestionsorganen, akut och kronisk mag- och tarmkatarr samt andra sjukdomar i digestionsorganen, med 54 dödsfall eller 16 % af samtliga dödsfall och 2,8 på 1,000 lefvande.

3. Sjukdomar i blodkärlen, inclusive hjärnblödning, med 44 dödsfall eller 13 % af hela antalet och 2,3 på 1,000 lefvande.

4. Akuta infektionssjukdomer, mässling, scharlakansfeber, croup och difteri, kikhosta, influensa, blindtarms- och bukhinneinflammation, med 44 dödsfall, 13 % af hela antalet dödsfall och 2,3 på 1,000 lefvande.

5. Sjukdomar i respirationsorganen, krupös lunginflammation, katarral lunginflammation, lungkatarr och lungutvidgning, med 39 dödsfall, 12 % af hela antalet och 2,0 på 1,000 lefvande.

Å understödsbyrån för lungsiktiga har läkarevården handhafts af med. lic. K. Boucht, hvilken till sitt biträde haft en sköterska, hvars hufvudsakliga uppgift bestått uti att besöka de sjuka för att taga reda på deras hemförhållanden samt att för dem och deras anhöriga demonstrera alla för undgående af smittan erforderliga mått och steg.

Å byrån har ej blott råd och understöd, utan äfven läkarevård meddelats åt med lungsot behäftade samt för denna sjukdom misstänkta personer, till dess att upprepade undersökningar icke vidhandengifvit säkra fysikaliska tecken därpå.

Under året hafva inalles 551 personer konsulterat byråns läkare och har de polikliniska besökens antal uppgått till 988 mot 472 föregående år (byrån då i verksamhet under tiden 11 mars—31 december).

Af de besökande företedde 84 säkra symptom på lungtuberkulos, hvarjämte 20 betraktades som misstänkta.

Har hos en besökande påvisats lungsot eller finnas skäl att misstänka denna sjukdom, erhåller han af läkaren undervisning om hvad han har att iakttaga för att hindra spridandet af smittan, hvarjämte han förses med ett blad innehållande en kort sammanfattning af dessa råd, prof. Holstis eller d:r Arppes broschyr »Om lungsot och andra tuberkulösa sjukdomar», en emaljerad spottkopp att användas i hemmet samt i vissa fall med fickspottflaska, termometer, tandborste samt en påse för bevarande af tvättkläderna.

Under årets lopp har af byråns sköterska gjorts inalles 794 besök i de sjukes hem, hvarvid äfven vid behof meddelats erfordelig sjukvård. Likaså har läkaren, där så ansetts nödigt gjordt besök i hemmen och har han alltid, då hyresbidrag för en rymligare och mera hygienisk lokal utlofvats, underkastat denna inspektion, hvarvid han under året verkställt inalles 72 besök.

Där så varit möjligt, har genom hälsovårdsnämnden formalinrökning verkställts, då lungsiktig afflyttat från lokal eller aflidit, i hvilket senare fall hans kläder äfven blifvit desinfekterade. Antalet utaf på grund af anmälan från byrån utförda desinfektioner uppgick under året till 27, ett tal som hade kunnat stiga betydligt, om blott alla hade hörsammat till dem ställda uppmaningar att i tid till byrån lämna anmälan om förestående afflyttning.

Då byråns klienter hufvudsakligast rekryterats från de mindre bemedlade folklagren, har antalet understöd behöfvande varit stort, hvarför under året 39 sjuka bekommit regelbundna bidrag. Dessa hafva utgått i form af matvaror, ved, hyreshjälp, bidrag till landsvistelse, uti lån af sängar och sängkläder m. m. d.

Utdelats hafva bl. a. 6,384 liter mjölk, 160 kilo smör, 5,5 metrisk famn ved, i hyresbidrag till eget sofrum för den sjuke Fmk 717, som hjälp till landsvistelse under sommaren Fmk 99.

Endast åt ett fåtal af byråns patienter har kunnat beredas plats å sjukinrättning, beroende detta delvis på att de flesta platser å kommunala sjukhusets epidemiafdelning till följd af gängse epidemier hafva varit besatta med scarlatina och difteripatienter.

Äfven detta år hade byrån af Utskänkningsaktiebolagets vinstmedel erhållit ett anslag, denna gång på Fmk 1,800, för upprätthållande af en sommarkoloni för skrofulösa och svaga barn och var denna liksom föregående sommar förlagd uti Replot kyrkobys folkskola samt öppen 18 juni—17 augusti, då den till följd af en i byn utbruten scharlakansfeberepidemi måste stängas.

I bref af den 20 maj hade stadsfullmäktige anmodat hälsovårdsnämnden att inkomma med yttrande i anledning af firman Carl Franckes ansökan att inrätta och drifva ett gasverk i staden samt ett ansökan bilagdt förslag till gaskontrakt med staden, och gaf nämnden vid möte den 29 maj i ärendet ett utlåtande, som efter en längre motivering afslutades med följande klämmar:

»1:o) att gasverket icke utan stadens tillåtelse får leverera annan gas än stenkolsgas;

2:o) att stenkolsgasens renhetsgrad borde fastställas och ber nämnden att få framhålla att enligt tyska auktoriteter följande fordringar i detta hänseende böra uppställas: gasen får ej innehålla svafvelväte, endast spår af andra svafvelföreningar samt ej mera ammoniak än 0,15 gram på 1 m^3;

3:o) att staden är berättigad att låta kontrollera icke allenast gasens värmevärde, hvarom i § 8 talas, utan äfven dess renhet samt lyskraft, ty också lyskraftens minimistyrka borde väl bestämmas samt

4:o) att gasverkets egare såväl vid dess anläggning som drift är skyldig att underkasta sig de bestämningar och utföra de anordningar, som magistraten i hälsovårdens intresse kan finna nödigt föreskrifva».

Till tomtplats för gasverket föreslog nämnden ett område norrom Smedsbyvägen i närheten af Hartmans petroleumkällare, så beläget att marken å detta område doserade till en dalsänka, som ligger strax österom förenämnda källare.

Den 28 oktober skrefvo stadsfullmäktige till hälsovårdsnämnden att Firman Carl Francke uti upprättadt förslag till gaskontrakt önskat sådan ändring, som skulle berättiga firman att till stenkolsgasen blanda vattengas eller oljekarburerad gas, och anhöllo Fullmäktige att nämnden ville uttala sig angående dessa gasers användande ur hälsovårdssynpunkt.

Sedan facklitteratur i ärendet införskaffats, yttrade sig nämnden vid möte den 1 december som följer:

»Vattengasen, som kallas karburerad, då den försättes med kolväteföreningar, innehåller 35—42 volymprocent koloxid och är därigenom c. 5 ggr giftigare än stenkolsgasen, hvars halt af koloxid är 4—10 %. Koloxid är skadlig för hälsan redan uti en utspädning af 0,3 delar på 1,000 delar luft.

Vattengas är vidare luktfri samt blandad med vissa mängder luft explosiv.

Med anledning af de faror, dess användande medför, äro särskilda försiktighetsåtgärder nödvändiga och vill nämnden bland sådana anföra följande:

Den största uppmärksamhet bör egnas åt framställandet af täta ledningsrör och åt deras bibehållande i denna egenskap. De böra pröfvas med ett öfvertryck af 1—1 $^1/_2$ atmosfer.

I möjligaste mån bör undvikas att draga hufvudledningar inom, under eller nära rum, i hvilka människor bo.

Underjordiska ledningar böra läggas så djupt, att frosten icke kan inverka på dem.

Ledningsrörens gastäthet bör tid efter annan pröfvas.

Enär vattengasens förbränningsprodukter ännu kunna innehålla koloxid, böra rum, där den brinner, väl ventileras».

Den 10 juni fick hälsovårdsnämnden från stadsfullmäktige, jämte närsluten, af Civilexpeditionen i Kejserliga Senaten för Finland till Guvernören öfver Vasa län afsänd skrifvelse af den 30 maj, mottaga ett bref, hvarmedels hälsovårdsnämnden anmodades uppgöra och till Fullmäktige inkomma med förslag till instruktion för sanitätsbyrå för motarbetande af de veneriska sjukdomarna, för läkaren vid sanitetsbyrån samt för öfriga vid densamma anställda personer.

Förslag härtill uppgjordes af nämnden, som tillika föreslog att läkarebefattningen vid sanitätsbyrån tillsvidare skulle handhafvas af första stadsläkaren, som därtill förklarat sig villig, samt att såsom biträden vid densamma skulle anställas en tillsyningsman med en årlig lön af 1,500 mark samt ett kvinligt biträde med en lön af 1,200 mark, och då tillsyningsmannen näppeligen skulle få tillräcklig sysselsättning genom sitt arbete vid sanitätsbyrån, föreslog nämn-

den att han, i mån af tid äfven kunde få användas för utförande af sanitära besiktningar.

Ärendet blef icke under året af stadsfullmäktige slutbehandladt, emedan fastställelse af sanitätsbyråns instruktion icke emanerade, förrän i början af år 1909.

Enär behof af ett reservsjukhus för staden gjort sig gällande, beslöt nämnden den 27 juli till stadsfullmäktige ingå med förslag om anskaffande af ett sådant, hvilket förslag af stadsfullmäktige godkändes.

Med anledning af att kolerafarsoten kunde befaras inträngа i staden beslöt hälsovårdsnämnden redan vid möte den 29 maj hos magistraten anhålla om utfärdande af påbud beträffande renhållning m. m., likalydande med den kungörelse, som utfärdats den 21 augusti 1907 och som finnes intagen uti årsberättelsen för detta år. Denna anhållan blef äfven af Magistraten godkänd, och påbuden utfärdades.

Medelst cirkulär till hälsovårdsnämnderna i samtliga städer i landet af den 8 augusti anbefallde Medicinalstyrelsen att till kolerafarsotens afvärjande och bekämpande erforderliga åtgärder till anställande af besiktningsläkare och iordningställande af nödiga kolerasjukhus skulle vidtagas. Med anledning häraf beslöt nämnden, att desinfektionshärbärget skulle såsom kolerasjukhus användas.

I bref af den 10 november hade stadsveterinären C. Gahmberg för hälsovårdsnämnden påpekat särskilda brister och missförhållanden, hvilka förefunnos vid stadens provisoriska slakthus, samt framställt ändrings- och förbättringsförslag, och beslöt nämnden vid möte den 16 november till Drätselkammaren öfversända stadsveterinärens skrift äfvensom för egen del uttala den önskan att det provisoriska slakthuset fortfarande måtte af staden upprätthållas samt att de af stadsveterinären föreslagna förbättringarna måtte blifva utförda.

Drätselkammaren skänkte äfven ett villigt öra åt denna framställning, slakthusets byggnader, hvilka voro enskild persons egendom och af staden förhyrts, inköptes af staden, och förbättringsarbetena utfördes under förra delen af år 1909.

Nykarleby. Hvad beträffar de sanitära förhållandena i offentliga lokaler, skolor äfvensom stadshäktet hafva skäl till anmärkningar ej förefunnits. I handtverkerier och försäljningar af matvaror hafva några mindre missförhållanden beifrats.

Jakobstad. Tarmtyfus uppträdde helt plötsligt i augusti med 77 anmälda fall. De första fallen träffade en par arbetare — anställda vid kniffabriken — i början af augusti. Redan den 21:sta i samma månad voro 57 fall anmälda samt från alla 7 stadsdelarna. Så godt som alla insjuknade tillhörde den kroppsarbetande klassen. Epidemin fortfor sedan under september och oktober månader med resp. 37 och 8 anmälda fall. Under december månad diagnostiserades ännu

1 fall af tyfus på Skutnäs. Patienten var arbetare vid Stockholmens ångsåg. Sjukdomen uppträdde således genast från början vidt spridd, men lindrig. Såsom anmärkningsvärdt bör framhållas att intet enda dödsfall inträffade i denna sjukdom. På grund af sjukdomens vida utbredning och omöjligheten af att fastställa källan för dess uppkomst torde ett återuppträdande af sjukdomen instundande sommar vara att förutse.

Af veneriska sjukdomar ha anmälts: 2 fall syfilis, 2 fall mjuk schanker samt 21 fall dröppel.

Mer än kanhända tillförene har den totala saknaden af ett epidemisjukhus detta år gjort sig kännbar. Provisoriska ha nu och då undet året måst inrättas. Så beslöt hälsovårdsnämnden den 13 mars att upplåta kolerabaracken för difterisjuka. Då fall af scharlakansfeber inträffade i maj, apterades åter kolerabaracken för denna sjukdom — maj och juni månad. Då tarmtyfusepidemin begynte, upplåts sinnessjukhuset genom tillmötesgående af fattigvårdsstyrelsen. Men då en ny scharlakansepidemi uppträdde i september och sinnessjukhuset fortsättningsvis upptogs af tyfussjuka samt kolerabaracken måste stå reserverad för möjligheten af kolerasjuka, hade hälsovårdsnämnden ingen annan utväg än att hyra en villa på Alholmen och inreda denna för scharlakanssjuka. Att någon enhetlighet i vården och ett strängt iakttagande af att alla i smittosam sjukdom insjuknade, som ej tillbörligt kunnat isoleras i sina hem, skulle intagas i epidemisjukhus har således icke vunnits.

Hälsovårdsnämnden har under året sammanträdt 18 gånger, hvarvid bl. a. kloakledningsfrågan behandlats.

Den 14 januari beslöt nämnden anmoda ingeniör W. Lindberg inkomma med förslag huru kloaknätets utvidgning skulle under de närmaste åren bedrifvas och hvilka sträckningar hvarje år skulle utföras. Tillika uppdrogs åt ingeniör Lindberg att inkomma med förslag om hvilken af de tre projekterade sträckningarna för utfallskloaken borde väljas. (Se föreg. årsberättelse.) Till den 26 februari hade äskadt förslag utarbetats af ingeniören W. Lindberg under förutsättning att det Herlinska projektet i hufvudsak skulle följas. Då nämnden emellertid ej utan ytterligare utredning ansåg sig kunna fatta beslut i frågan, beslöt nämnden ytterligare tillkalla experter. Efter förfrågningar å flere håll inkallades slutligen i juni ingeniören R. A. Lassenius från Vasa och I. Holming från Viborg, hvilka föreslogo:

1) att kloaksystemet i nya staden skulle utföras som kombineradt;

2) att kloaksystemet i gamla staden skulle utföras enl. separatsystemet, dock skulle till en början endast spillvattenledning utföras med vattenuppfordring genom pumpning och framdeles sedan gatorna försetts med fastare beläggning, afleda regnvattnet genom underjordiska ledningar;

3) att stadsbäcken skulle utföras enligt ing. Herlins alternativ I som öppen samt i framtiden förses med sten och torfrevetering.

Slutligen framhålla experterna, att förrän byggandet af kloaknätet påbörjas, fullständiga profiler upptagande jordarternas beskaffenhet öfver samtliga gator uppgöras och fastställas, med höjderna hänförda till ett fast komparationsplan, för att möjliggöra utarbetande i detalj af kloaknätet på billigaste och bästa sätt, emedan i motsatt fall d. v. s. om kloaknätet utföres i mån af behof utan att profiler för samtliga gator tidigare utförts, de gator, som senare tillkomma, hvad höjdförhållandena vidkommer, måste rätta sig efter tidigare utförda kloakledningar, hvarvid enligt all sannolikhet den mest ekonomiska balansering af gatorna ej kan uppnås.

På grund af detta utlåtande beslöt nämnden:

att tillsvidare lämna systemfrågan öppen;

att föreslå, att i den närmaste framtiden utfallskloaken skulle förlängas såsom ett öppet dike med stenrevetering och i mån af tillgång täckas i af ingeniör Herlin alternativ I föreslagen utsträckning;

att femte och därefter fjärde stadsdelens kloaknät borde beläggas med arbete.

Den 21 november granskades och godkändes af nämnden ett förslag till instruktion för sundhetspolisen.

Gamlakarleby. Med anledning af att vattnet i stadens brunnar på få undantag när är i hög grad förorenadt och hälsovådligt att begagna till dryck särskildt under farsotstider, samt den brunn (Nybrunn), hvars vatten är jämförelsevis dugligt, likväl icke förmår fylla stadens behof däraf, ingick hälsovårdsnämnden i början af året till stadsfullmäktige med anhållan om anslag för att låta utföra undersökningar, om i stadens närhet tillräckligt med godt vatten kunde erhållas eventuelt för en blifvande vattenledning. Bifallande till nämndens ansökan utanordnade stadsfullmäktige 1,000 mark för detta ändamål.

Af de af hälsovårdsnämnden föranstaltade undersökningarna af vattnet i stadens brunnar framgick, att brunnen i Yxpila har ett i alla afseenden godt vatten, att vattnet från Repslageriets brunn och i brunnen vid sandgroparna är godt, ehuru något gulaktigt till färgen, beroende på vegetabiliska — humusartade — ämnen, att vattnet äfvenledes från Nybrunn och handlanden T. W. Sevóns brunn i den s. k. Nystaden är dugligt till direkt förtäring, men att vattnet från de öfriga undersökta, inom staden belägna brunnarna är starkt förorenadt och odugligt till förtäring. Då emellertid Nybrunn icke förmår leverera tillräckligt med vatten för stadens behof, hvilket äfven är förhållandet med Sevóns brunn, och Yxpila, där annars rikligt med godt vatten stode att få, är för aflägset från staden, ansågs att den grusås, hvarå den s. k. Repslageribrunnen och Sandgropsbrunnen befinna sig, och hvilken ås är belägen c:a 1 $^1/_2$ kilometer från staden, främst skulle undersökas på mängden och arten af dess grundvatten.

För detta ändamål vände sig nämnden till Vattenbyggnads- och Konsulteringsbyrån i Helsingfors med anhållan om fackmannaundersökning af förhållandena. Ingeniör Hugo Lilius från nämnda byrå besökte därpå orten i början af juni, hvarvid platsen besiktigades och trodde ingeniör Lilius sig kunna garantera tillräckligt med vatten från åsen ifråga.

Den 2 september beslöt hälsovårdsnämnden att till stadsfullmäktige ingå med förslag »att beslut skulle fattas om, att projekt och kostnadsförslag till fullständig vattenledning i staden skulle uppgöras, dock på så sätt, att kostnaderna för ledning med endast vattenposter, förslagsvis 10 à 12, placerade på olika ställen enligt nya stadsplanen, tillika tydligt skulle framgå». Stadsfullmäktige ansågo dock frågan, särskildt så vidt den rörde tillgången på vatten, för litet utredd och gaf nämnden i uppdrag att utföra profpumpningar. Hälsovårdsnämnden beslöt då att medels stadens ångspruta låta profpumpa den s. k. Repslageribrunnen, som ju är belägen just å den ifrågavarande grusåsen, hvarigenom vattentillgången därstädes något så när kunde utrönas.

Vid den första profpumpningen, som fortgick oafbrutet under två timmar med utrönt medelarbetsförmåga hos pumpen af 770 liter per minut, utpumpades ur brunnen 92,400 liter vatten.

Vid andra försöket, hvilket likaledes varade i två timmar, utpumpades med en arbetsförmåga af 785,6 liter per minut, 94,272 liter vatten.

På grund af den vid tillfället rådande stränga kölden kunde försöken icke fortsättas någon längre tid, men i betraktande af brunnens primitivitet — t. ex. dess ringa djup — ansåg nämnden desamma bestyrka ingeniör Lilius' uttalade åsikt, att på stället vatten finnes tillräckligt för att till och med från en brunn förse staden med dess behof däraf för lång tid framåt. — Emellertid beslöts att under följande vår yttermera på liknande sätt undersöka en under vintern gräfd ny brunn å samma grusås, innan frågan åter hänskjutes till stadsfullmäktiges afgörande. Genom de hittils utförda undersökningarna synes dock stå fast, att staden har förmånen att i sin närhet ega tillgång till rent grundvatten i tillräcklig mängd för lång tid framåt.

Med anledning af att flere fall af kolera förekommit i Petersburg, anmodade Medicinalstyrelsen i cirkulär af den 8 augusti hälsovårdsnämnden att iordningställa ett kolerasjukhus på orten. Då staden icke eger någon särskild kolerabarack och det visade sig omöjligt att för ändamålet få upphyra någon lämplig lokal måste Libeckska sjukhusets epidemiafdelning ställas till nämndens disposition i sådant afseende.

Då emellertid ett begagnande af epidemisjukhuset, som tillsvidare har endast en afdelning, som kolerabarack har sina stora olägenheter, beslöts å nämndens sammanträde den 9 december att ånyo ingå till stadsfullmäktige med anhållan om uppförande af ett särskildt kolerasjukhus eller utvidgande af epidemiafdelningen vid Libeckska sjukhuset.

Jyväskylä. Terveydentila on Jyväskylässä edellisiin vuosiin verraten ollut varsin epätyydyttävä. Akuuttisia sairaudenkohtauksia ilmoitettiin vuoden kuluessa yhteensä 750, joka on runsaasti neljännes koko asukasluvusta. Vuonna 1907 oli taudintapausten lukumäärä 389 ja v. 1906 ainoastaan 285.

Kulkutaudeista esiintyi influensaa vuoden kahtena ensi kuukautena lukuisin tapauksin, samoinkuin kahtena viimeisenäkin kuukautena. Tuhkarokkoa, tulirokkoa, suolipolttoa, punatautia ja kurkkumätää sattui harvoja tapauksia.

Raahe. Lääkintöhallituksen määräyksestä sisustettiin kolerasairaala täysin käyttökuntoiseksi.

Sen johdosta, että kaupungin viemäriojat eivät ole olleet kunnossa, pyysi terveyslautakunta Maistraatin toimenpidettä, jotta ne tarkastettaisiin ja määrättäisiin avattaviksi ja kuntoon pantaviksi.

Yleinen terveydentila kaupungissa viime vuoden ajalla on ollut hyvin tyydyttävä, paitse alussa vuotta, jolloin edelliseltä vuodelta jatkuva influensaepidemia yleisesti liikkui kaupungissa.

Oulu. Yleinen terveydentila Oulun kaupungissa on vuoden 1908 kuluessa ollut verrattain hyvä. Terveydenhoitolautakunnalle saapuneiden viikkoilmoitusten mukaan on äkillisten tautien lukumäärä vuoden kuluessa ollut suunnilleen sama kuin edellisenä vuotena. Niiden kokonaisluku, oli 2,358 eli joka 1,000 henkilöä kohti 127.

Tuberkuloositauteihin, kuten keuhkotautiin, tuberkulootiseen aivokalvontulehdukseen ja toisissa elimissä esiintyneeseen tuberkuloosiin, kuoli yhteensä 74 henkeä, eli 25,08 % kaikista kuolleista. Kutakin 1,000 asukasta kohden tuli siis 4 kuolemantapausta.

Oulun keuhkotautisten sairaanhoitajattaren toimi alkoi syyskuun 1 päivänä 1908. Sairaitten luona käydessä on hoitajatar koettanut teroittaa sairaitten mieleen varovaisuuden suurta merkitystä ja tärkeyttä taudin levenemisen estämiseksi. Ainoastaan 4 sairasta on tarvinnut erityistä hoitoa. Sairaan muuttaessa asuntoa ja kuolemantapauksen sattuessa on sairaan asunto ja vaatteet puhdistettu. Syyskuukausina on toimitettu kaikkiaan 20 desinfisioimista. Koko viime vuoden ajalta on tiedossa 77 keuhkotautia sairastavaa, 37 miestä, 36 naista ja 4 lasta. Nämä eivät kaikki syksyllä, jolloin sairaanhoitajatar aloitti työnsä, olleet enää elossa.

Sittenkun läänin eläinlääkäri Lagerbohm terveydenhoitolautakunnalle lähettämässään kirjeessä oli pyytänyt, että hänelle ilmoitettaisiin ne tapaukset, jolloin kaupungin teurastuslaitoksella huomataan tuberkulosia teuraseläimissä, päätettiin kokouksessa $^{19}/_{3}$ kehoittaa kaupungin eläinlääkäriä huomioon ottamaan tämän pyynnön. Myöskin oli läänin eläinlääkäri Lagerbohm lautakunnalle ilmoittanut, että kaupungin naapuriseurakunnissa on havaittu lehmissä tuberkulosia suuressa määrin. Tämän johdosta päätti terveydenhoitolautakunta maistraatille ehdottaa,

että maaliskuun 25 p. 1902 Oulun kaupungille annettuihin, maitokauppaa koskeviin järjestyssääntöihin tehtäisiin lisäys, jonka kautta kaupungissa muun maidon myyminen, kuin semmoisen, joka on asianomaisessa, tuberkuliinilla toimitetussa tarkastuksessa tuberkulosista vapaaksi havaitusta karjasta saatua kiellettäisiin, jollei se olisi asianmukaisesti pastörisoitua. Tämän määräyksen tulisi astua voimaan tammikuun 1 p. 1909, jonka jälkeen itsekukin maitokauppias olisi velvollinen, vaadittaessa, esiintuomaan todistuksen myytäväksi tarjoamansa maidon kelpaavaisuudesta. Sen ohessa päätettiin ehdottaa, että sanottujen järjestyssääntöjen § 7:ssä oleva täysmaidon rasvapitoisuutta koskeva määräys olisi muutettava siten, että rasvapitoisuuden tulee olla vähintään 2,9 %. Vielä mainittakoon, että sittenkun asianomainen konsulentti tuberkulosin vastustamista varten nautakarjassa oli terveydenhoitolautakunnalle ilmoittanut, että muutamain Kempeleen talollisten karjoissa on havaittu tuberkulosia, päätti lautakunta $^{30}/_{10}$ pitämässään kokouksessa pyytää kuvernöörin toimenpidettä siihen, että kirjelmässä mainitut talolliset kiellettäisiin kaupunkiin tuomasta maitoa, ellei se ole pastörisoitua. Tämän kiellon on kuvernööri sittemmin antanutkin.

Kokouksessa $^{9}/_{5}$ päätettiin, että kaupungin vesijohtosäiliöt toukokuun 1:n ja marraskuun 1 p:n välisenä aikana ovat puhdistettavat kahdesti kuukaudessa, koska oli huomattu likaa ja roskaa keräytyvän säiliöihin siksi paljon, että kerran kuussa toimitettu puhdistaminen ei riitä.

Koska lääninvankilan tien eteläpuolella oleva syvä oja oli huomattu hyvin likaiseksi ja kun siihen kokoontuu pahanhajuista vettä Bröder Åströmin A. B. tehdastonteilta, päätettiin kokouksessa $^{9}/_{6}$ kirjeellisesti kehoittaa mainittua osakeyhtiötä puhdistuttamaan ojan sekä kaupungininsinöörin antamien lähempien ohjeiden mukaisesti panemaan sen sellaiseen kuntoon, ettei siihen likavesiä kerääntyisi ja jäisi seisomaan.

Kokouksessa $^{16}/_{9}$ luettiin Lääkintöhallituksen koleravaaran aiheuttamia toimenpiteitä koskeva kirje, jonka johdosta päätettiin varata osa täkäläisen kunnallissairaalan tarttuvatautisten osastoa kolerasairashuoneeksi. Samalla päätettiin sanomalehtikuulutuksin ilmoittaa, että hyyskät, tunkiot y. m. likasäiliöt olivat heti puhdistettavat. Myöskin oli yleisöä kehoitettava välttämään keittämättömien hedelmäin nauttimista.

Koska eräässä, täkäläisessä Raastuvanoikeudessa vireille pannussa asiassa oli selville käynyt, että Bröder Åström Aktiebolag'in tehtaista täällä pitkät ajat oli laskettu jokeen käyteveden mukana runsaasti karvoja, lihansirpaleita ja muuta likaa, joka on saastuttanut jokivettä siinä määrin, että siitä on koitunut kalastuksellekin haittaa ja koska tässä nähtävästi on olemassa epäkohta, joka voisi tuottaa terveydellisessäkin suhteessa vaaraa, oli kaupungin maistraatti vaatinut terveydenhoitolautakunnan lausuntoa asiasta sekä kehottanut lautakuntaa ottamaan harkittavakseen, missä määrin puheenalainen toiminimi olisi velvoitettava

alueilleen rakennuttamaan tarkoituksenmukaisen viemärilaitoksen ynnä millä tavoin haitalliset jätteet ehkä muullakin tavoin olisivat hävitettävät. Tämän johdosta päätti lautakunta kokouksessa $^{16}/_{9}$ asettaa erityisen valiokunnan, jonka toimeksi annettiin tarkastaa likasäiliöitä ynnä puhtaudenpitoa ylimalkaan, niin hyvin Toiminimi Bröder Åström Aktiebolag tehtaan kuin myöskin kaupungin muitten suurten tehdas- y. m. laitosten alueilla, sekä tarkastusten toimitettua ehdottaa, mihin asian aiheuttamiin toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä. Kokouksessa $^{30}/_{10}$ esitettiin sitten mainitun valiokunnan toimittamiaan tarkastuksia koskeva selonteko. Tästä havaittiin, että valiokunta oli toimittanut mainitunlaisia tarkastuksia seuraavilla paikoilla: Toiminimen Bröder Åström Aktiebolag'in, Oulun lääninvankilan, Oulun rautatieaseman, Oulun konepajan, toiminimen Osakeyhtiö Otto Lindgren'in, Värjäystehtaan, Korkeasaaren sahan, Osakeyhtiö Puusepän, Raatin ravintolan, Linnansaaren saunan, Oulun siltayhtiön, Pikisaarella sijaitsevan ent. pikitehtaan ja Toppilan sahan alueilla, vaikkakin viimemainittu alue ei suoranaisesti kuulu Oulun kaup. terveydenhoitolautakunnan toimituspiiriin. Yleisenä näitä alueita koskevana muistutuksena mainitsi valiokunta, että puhtaudenpito niillä tienoin oli monessa suhteessa vaillinainen, joten parannukset olivat tarpeen vaatimia. Epäkohtain poistamiseksi esitti valiokunta, että hyyskätynnyrein alustat, lantasäiliöt ja pisoaarien lattiat ovat tehtävät asfaltista tahi sementistä ja että pisoaareista virtsa on johdettava lokaviemäriin tahi vedenpitävästä aineesta tehtyyn kaivoon, joka tarpeen vaatiessa on tyhjennettävä. Sitä paitsi ehdotti valiokunta eri alueita varten erinäisiä, kunkin alueen oloihin kohdistuvia toimenpiteitä. Mitä erittäin tuli toiminimen Bröder Åström Aktiebolag tehtailta kertyviin jätteisiin, ehdotettiin niitä varten rakennettavaksi katettu suoja, jossa tulisi olla maanpinnalla oleva, sementistä tahi asfaltista tehty lattia ja jonka seinät vähintäin puolen metrin korkeudelle olisivat tehtävät sementistä; eikä tämän suojan lattiapinta saisi olla kahtasataa neliömetriä suurempi. Vielä ehdotti valiokunta, että puheenaolevain alueiden omistajille tahi johtomiehille annettaisiin määräys ryhtyä toimenpiteisiin havaittujen epäkohtien poistamiseksi sekä suorittamaan tarpeellisiksi havaitut työt ennen heinäkuun 1 päivää 1909. Valiokunnan tekemiin ehdotuksiin päätti terveydenhoitolautakunta suostua.

Vuoden kuluessa oli käytännössä 39 leipomalaitosta. Leipomoista oli 30 merkitty siisteiksi ja 9 kohtalaisen siisteiksi.

Ruokatavaramyymäläin luku vuoden lopuessa oli 44. Myymälät ovat yleensä olleet hyvässä kunnossa, ilman tulisijaa oli ainoastaan 1 myymälä.

Maitomyymälöitä oli vuoden lopussa 26. Puhtaus on 17:ssä ollut hyvä, 9:ssä taas tyydyttävä.

Kauppahallissa oli vuoden lopussa vuokrattu kaikkiaan 44 myymälää, joista 17:ssä myymälässä oli lihaa, 5:ssä makkaraa, 11:ssä ruoka- ja sekatavaraa,

5:ssä leipää, 2:ssa sylttyjä, 1:ssä voita ja 2:ssa vaatetavaraa kaupan. Puhtaus hallissa on yleensä ollut hyvä. Myymälöissä se on ollut osaksi hyvä, osaksi tyydyttävä. »Pallas»-yhtiön hallissa oli vuoden lopussa vuokrattu 7 myymälää. Näistä 5:ssä myymälässä oli ruoka- ja sekatavaraa, 1:ssä lihaa ja 1:ssä kukkakauppa. Puhtaus hallissa on ollut tyydyttävä, myymälöissä hyvä.

Kauppatorilla harjoitettavaan ruokatavaran kauppaan nähden tuli heinäkuun 1 p:stä määräys, että kaikki välikauppiaat, paitsi kalakauppiaat, kiellettiin pitämästä ruokatavarakauppaa torilla. Samallainen määräys on myöskin voimassa ruokatavaran kaupustelemiseen nähden kartanoissa. Ainoastaan ruokaleivän myynti taloissa on toistaiseksi sallittu.

Likaviemäreitä on vuoden kuluessa laitettu 31 kartanoon. Entiseltään niitä oli 530, niin että useimmissa kaupungin taloista on ajanmukainen likaviemäri. Puhtaus niissä kartanoissa, joissa on likaviemäri, on ollut parempi kuin niissä, joista se on puuttunut. 6 kartanonomistajaa oli syytetty siitä, että olivat laiminlyöneet likaviemärin laittamisen kaupungin yleiseen likajohtoon.

Takavarikkoon on kaupungissa otettu seuraavat määrät ruokatavaroita: 790 kiloa lampaanlihaa, 60 kiloa savustettua sianlihaa, 28 kiloa savustettua lehmänlihaa, 44 astiaa silakoita ja yhden vasikan lihat.

Amerikkalaista trikinin saastuttamaa silavaa on hävitetty 13 kiloa.

Lihantarkastuspaikalla ja teurastuslaitoksella poisotettuja lihoja on hävitetty $6\,^1/_2$ lehmän lihat ja 25 kiloa savustettua sianlihaa.

Sitäpaitsi on kielletty pitämästä kaupan ala-arvoisia ravintoaineita, seuraavat määrät, nimittäin: 47 astiaa silakoita, 70 kiloa voita, 2 tynnyriä sillejä sekä suurehko määrä tuoreita sillejä.

Kemi. Vuoden kuluessa kuoli:

1) tuberkuloositauteihin yhteensä 13 henkeä, eli 34,2 % kaikista kuolleista Kutakin tuhatta asukasta kohti tuli siis 6,3 kuolemantapausta.

2) kulkutauteihin 3 henkeä, eli 7,9 % kaikista kuolleista (ja 1,4 kuolemankohtausta tuhatta asukasta kohti).

3) vatsa- ja suolikatarriin 1 lapsi, eli 2,6 % kaikista kuolleista (ja 0,5 kohtausta 1,000 asukasta kohti).

4) keuhkotulehdukseen 5 henkeä, eli 13,1 % kaikista kuolleista; 2,4 kohtausta tuhatta asukasta kohti.

Lautakunnan toiminnasta mainittakoon seuraavat kohdat:

Pyydettiin, että Maistraatti velvoittaisi 25 talonomistajaa ensi tilassa laittamaan sementtisen tunkionpohjan ja likakaivon sekä yhdistämään sen johdolla kaupungin yleiseen viemärikanavaan, koska toisilla on jo ja toisilla kesän kuluessa tulee siihen tilaisuus.

Koska oli vaikeata vuokraamalla hankkia sopivaa huoneustoa kolerasairaalaksi päättivät kaupungin valtuusmiehet syyskuun 25 p:nä pyytää Senaatilta

saada käyttää entisen Kemin reservikomppanian sairashuonerakennusta kolerasairaalana. Marraskuun 23 p:nä suostui Senaatti valtuuston pyyntöön.

Koleravaaran takia pidettiin puhtaudesta entistä enemmän huolta.

Heinäkuun lopulla otettiin eläinlääkärin toimittaman tarkastuksen perusteella takavarikkoon muutamalta ruokatavarainkauppiaalta 16 siankinkkua ja elokuun alussa 3 kauppiaalta 428 $^1/_2$ kiloa islantilaista lampaanlihaa, jotka tavarat pilaantuneina ja ravintoaineiksi kelpaamattomina hävitettiin. Kaikki nämä lihat oli ostettu eräältä vaasalaiselta tukkukauppiaalta ja juuri tuotu tänne laivassa. Vielä otettiin eräältä kauppiaalta 2 laatikkoa pilaantunutta amerikkalaista silavaa.

Tornio. Terveydentila kaupungissa on vuonna 1908 ollut hyvänpuoleinen Kulkutauteja ei ole liikkunut. Tammikuussa ilmoitettiin kuitenkin useita influensatapauksia.

Keuhkotautiin on kaupungissa kymmenen viime vuoden kuluessa kuollut keskimäärin 22,7 % kaikista kuolleista ja 3,2 tuhatta asukasta kohti.

Helmikuussa saapui kaupunkiin toiselta paikkakunnalta kotoisin oleva mies, jonka havaittiin sairastavan isoarokkoa. Taudin hän oli saanut Helsingissä. Terveydenhoitolautakunnan toimesta hoidettiin sairas eristettynä.

Koleravaaran torjumiseksi toimitettiin syksyllä asetusten mukaisia tarkastuksia Pietarin kuvernementistä saapuneissa laivoissa Tornion—Röytän haminassa. Sen ohessa määräsi Lääkintöhallitus Tornion kaupungin 18 p:stä syyskuuta ylläpitämään tilapäistä kolerasairaalaa. Sairaala toimi marraskuun loppuun saakka. Sillä ajalla hoidettiin sairaalassa 5 englantilaisen Cairnstraht höyrylaivan väestöön kuuluvaa miestä, joista 4, kuten Helsingin patoloogisessa laitoksessa suoritetusta bakterioloogisesta tutkimuksesta kävi selville, huomattiin sairastavan koleraa. Mainituista sairaista kuoli 3 ja 2 parani. Hoitopäivien luku oli 71.

Kajaani. Yleistä terveyttä on paljon häirinnyt koko vuoden kaupungissa raivonnut kurkkumätä, joka jo edellisen vuoden lopulla alkoi. Sai alussa melkoisen suuren levenemisen sen kautta, että esiintyi pitkän aikaa kovin lievänä talossa, jossa eräs posteljooni asui, kulkeutui m. m. tämän ja kahden muun posteljoonin, sekä postinhoitajan ja erään postivirkailijan perheisiin. Kuin näin ollen pelättiin hyvinkin yleistä levenemistä kaupungissa, tarjosi terveyslautakunta vapaata profylaktista ruiskutusta kaikille varattomille, ja toimitettiin profylaktinen ruiskutus melkein kaikkiin alle 14 v. ikäisiin lapsiin. Sen jälkeen ei kahteen kuukauteen, helmi—maaliskuulla, sairastunut yhtään lasta, mutta kyllä 4 aikaihmistä, joista eräs karkasi kuumesairaalasta ja hyvin todenmukaisesti kolmannen henkilön välityksellä oli syypää taudin edelleen leviämiseen. Sai lopultakin vain 20 mk. sakkoa. Profylaktista ruiskutusta annettiin varattomille vapaasti taas syyskuussa kun tauti, esiinnyttyään keskimäärin noin 1

tapaus viikossa, äkkiä levisi. Mutta suurta hyötyä ei näistä toimenpiteistä näyttänyt olevan, kun seerumin tuottama turva-aika tautia vastaan on niin lyhyt. Kahdessa tapauksessa on tauti ruiskutuksesta huolimatta tarttunut jo 3 viikkoa myöhemmin. Kaikkiaan on tautia vuoden kuluessa ollut 93 tapausta, joista 6 = 6,4 % päättyi kuolemaan (näistä 2 kuollut ennenkuin lääkäri yhtään kerkesi apuun).

Pyydettiin ja saatiin maistraatti kieltämään kahden liian lähellä kaupunkia olevan lannankaatamon käyttämistä.

Pitkien virastoteiden jälkeen saatiin vihdoinkin lakkautetuksi vanhoilta ajoilta juurtunut tapa, että kaikki ruumiit tuotiin keskellä kaupunkia sijaitsevan kirkon edustalle siunattaviksi, usein vuorokauden siinä odottamaan.

Pyydettiin valtuustoa hankkimaan ammattimieheltä täydellinen suunnitelma likaviemärilaitosta ja vesijohtoa varten. Edelliseen valtuusto suostui ja annettiin suunnitelman teko insinööri K. K. Vaaramäen tehtäväksi.

Sen johdosta, että kaupunkiin syyskesällä rupesi tulemaan keuhkotautisia nauttimaan erästä raatimies Rimpiläisen laittamaa lääkettä, jolla piirilääkäri Arvelin rupesi kokeilemaan, keskusteltiin useammassa kokouksessa, olisiko terveyslautakunnan mihinkään toimenpiteisiin ryhdyttävä. Aluksi pidettiin riittävänä se, että tohtori Arvelin oli luvannut huolehtia hoidokkaistaan ja neuvoa varovaisuuteen tartunnan suhteen, ja että raatimies Rimpiläinen hankki sylkypullot lääkettä nauttiville. Myöhemmin, kun potilaita rupesi kovin paljon karttumaan ja paikotellen saivat asuntoa samoissa huoneissa missä muita, vieläpä lapsia asui, jaettiin terveyslautakunnan puolesta kirjasia keuhkotaudin vastustamisesta joka paikkaan, missä keuhkotautisia asui. Potilaita rupesi kumminkin tulvimaan niin runsaasti, niitä oli jo enimmillään 140, että eivät olisi nämä toimenpiteet riittäneet, mutta kovempiin toimenpiteisiin ei tarvinnut ryhtyä, kun kokeilut siirrettiin Helsinkiin. Määrättiin terveyspoliisi toimittamaan perinpohjainen puhdistus formaliinilla ja lysolivedellä kaikkialla missä keuhkotautisia oli asunut, kaikkiaan 29 paikassa; 6 paikassa pantiin uudet seinäpaperit ja maalattiin katot ja lattiat.

Kaupungin diakonissa on suurimman osan vuotta nim. 212 vuorokautta, saanut olla hoitajana kurkkumätäsairaalassa. Vasta loppupuolella vuotta, kun toinen vakituinen hoitaja otettiin sinne, on hän voinut toimia kaupungilla, ja on hän tällä ajalla hoitanut yksityisiä sairaita yhteensä 15 vuorokautta, valvonut sairaan luona 18 yötä, sekä käynyt 44 eri sairaan luona yhteensä 277 kertaa, sekä sitäpaitsi useimmissa tapauksissa ollut terveyspoliisin apuna formaliinipuhdistusta tekemässä kurkkumätätapausten johdosta kodeissa.

Yleiskatsaus sairassuhteisiin
Öfversigt öfver sjukdomsförhållan-

Kaupungit. Städer.	Typhus abdominalis.	Febris gastrica et remittens, febricula.	Febris intermittens.	Influenza.	Meningitis cerebro-spinalis epidemica.	Cholera asiatica.	Dysenteria.	Cholera nostras, gastroenteritis epidemica.	Gastritis, enteritis acuta.	Variola.	Varicellae.	Scarlatina.	Morbilli.	Rubeola.
Helsingfors	172	358	22	3,313	1	1	20	7	7,228	17	411	298	164	287
Borgå	5	9	—	170	—	—	19	3	254	—	7	13	172	12
Lovisa	—	16	—	74	—	—	—	—	116	—	3	—	5	8
Ekenäs	—	—	1	44	—	—	—	—	87	—	7	2	3	22
Hangö	12	18	—	79	—	—	4	—	198	—	26	5	106	13
Åbo	33	48	68	733	—	—	—	39	1,924	3	104	34	24	2
Nådendal	—	9	5	23	—	—	—	—	39	—	2	—	—	—
Mariehamn	4	3	3	47	—	—	—	—	69	—	12	1	2	—
Nystad	2	20	—	92	—	—	—	—	150	—	3	—	—	—
Raumo	—	—	2	122	—	—	2	—	147	—	23	1	41	25
Björneborg	31	10	2	539	1	—	18	—	463	—	13	25	321	—
Tavastehus	7	—	—	97	—	—	5	1	248	—	11	6	29	44
Tammerfors	475	238	8	978	5	—	16	75	1,989	—	66	162	359	83
Lahtis	2	1	—	46	—	—	—	—	93	—	12	30	31	8
Viborg	7	67	2	701	—	1	8	4	1,397	—	74	66	164	72
Fredrikshamn	2	6	2	178	3	—	3	—	55	—	5	—	37	3
Kotka	9	14	9	281	—	—	13	—	427	—	48	6	60	—
Villmanstrand	2	8	—	55	—	—	—	5	33	—	4	27	70	2
Kexholm	6	7	—	15	—	—	4	1	66	1	—	—	2	—
Sordavala	33	—	—	212	—	—	14	—	165	—	23	7	26	7
S:t Michel	5	13	—	69	—	—	3	87	92	—	19	16	27	—
Heinola	—	5	—	29	—	—	—	—	62	—	1	3	2	—
Nyslott	10	—	—	15	—	—	6	—	43	—	17	38	2	2
Kuopio	44	5	—	123	—	—	13	6	285	—	55	42	127	3
Idensalmi	3	1	—	15	—	—	—	—	91	—	—	4	—	—
Joensuu	11	6	—	77	—	—	3	—	48	—	4	2	42	1
Kristinestad	2	5	—	127	—	—	—	—	57	—	5	—	—	3
Kaskö	—	—	—	85	—	—	—	—	87	—	10	—	1	—
Nikolaistad	1	56	6	533	1	—	—	—	712	—	41	94	293	131
Nykarleby	1	2	—	32	—	—	—	5	20	—	—	—	—	3
Jakobstad	123	36	—	259	—	—	—	13	285	—	12	65	62	13
Gamlakarleby	4	1	—	91	—	—	5	—	190	—	6	3	5	—
Jyväskylä	2	14	—	81	—	—	25	—	90	—	5	18	14	—
Brahestad	1	1	—	56	—	—	1	—	91	—		—	—	1
Uleåborg	3	132	—	80	—	—	—	—	813	—	19	16	1	—
Kemi	2	8	—	21	—	—	—	—	45	—	6	23	—	3
Torneå	5	3	—	34	—	—	—	—	54	1	1	—	—	—
Kajana	1	29	—	20	—	—	9	1	196	—	19	—	3	—
Summa	1,020	1,149	130	9,546	11	2	191	247	18,409	22	1,074	1,007	2,195	748

maamme kaupungeissa v. 1908.
dena i landets städer år 1908.

Erysipelas.	Septico-pyemia.	Febris puerperalis.	Diphteritis faucium.	Laryngitis crouposa.	Angina tonsillaris.	Laryngo-bronchitis acuta.	Pertussis.	Pneumonia crouposa.	Parotitis epidemica.	Rheumatismus articulorum acutus.	Meningitis tuberculosa.	Pleuritis acuta (idiopath.).	Syphilis recens.	Gonorrhoe.	Ulcus molle.	Summa.
130	5	7	145	53	2,739	7,204	467	851	102	220	31	168	181	1,862	144	26,608
4	1	1	9	3	160	212	—	30	19	26	1	6	—	3	2	1,141
—	—	—	11	3	58	89	6	13	—	1	—	1	—	3	—	407
7	—	—	—	—	51	96	44	9	8	1	—	2	1	7	2	394
5	3	1	6	—	125	197	26	—	—	13	2	9	1	13	—	862
23	2	3	111	18	894	2,518	433	246	3	50	22	65	16	85	1	7,502
1	—	1	—	—	7	20	—	2	—	—	2	—	1	—	—	112
1	—	—	3	—	49	77	28	8	—	1	—	1	1	2	—	312
2	—	2	7	—	31	111	52	25	1	5	2	7	—	7	—	519
3	1	—	286	20	249	298	—	35	—	24	5	6	—	41	1	1,332
2	—	—	90	8	390	626	3	209	—	57	12	3	4	92	7	2,926
5	—	2	11	—	58	129	—	41	3	5	—	3	—	11	1	717
44	1	5	81	36	857	1,895	90	142	89	127	8	71	48	271	27	8,246
7	—	1	8	1	87	245	8	10	4	5	—	2	3	22	3	629
29	—	1	56	34	678	1,645	73	96	21	50	4	22	47	231	73	5,623
12	—	1	12	3	40	96	1	51	—	6	1	9	1	13	4	544
3	—	1	13	2	84	213	6	34	3	15	1	9	15	54	2	1,322
5	—	—	11	4	13	37	—	14	—	2	—	5	3	10	1	311
2	—	1	9	3	29	58	—	11	—	3	1	1	—	1	1	222
5	—	—	1	3	65	201	—	3	—	1	—	4	—	17	2	789
7	—	3	7	—	88	92	—	13	—	7	4	—	1	6	5	564
1	—	2	1	—	33	87	4	15	—	5	—	4	2	15	—	271
2	—	2	—	2	—	6	—	1	—	2	—	—	—	4	—	152
15	1	5	16	6	183	338	88	132	7	9	6	10	4	45	4	1.572
—	—	1	—	—	34	57	—	13	—	4	—	—	—	7	—	230
1	—	—	1	3	39	61	—	10	—	4	—	2	1	9	—	325
2	—	—	3	—	25	85	—	8	21	2	1	—	1	6	—	353
3	—	—	—	—	23	68	—	3	—	1	2	2	1	4	—	290
8	—	4	35	14	313	843	32	88	22	21	8	14	7	78	2	3,357
3	—	—	—	1	23	38	2	5	8	4	—	1	—	2	—	150
9	4	4	25	—	287	215	120	30	29	16	—	—	2	21	2	1,632
5	—	—	1	3	49	162	4	21	35	2	—	2	—	12	—	601
8	—	1	14	11	147	228	—	24	26	3	1	6	—	22	—	740
6	—	—	—	—	81	129	15	22	1	5	—	3	1	3	—	417
3	—	—	18	4	299	783	67	40	1	29	6	5	12	25	—	2,356
—	—	—	14	—	47	121	—	11	—	5	1	—	—	4	—	311
1	—	—	—	—	50	126	—	3	—	2	—	—	—	—	—	280
1	—	—	70	23	99	194	—	37	—	12	—	4	2	10	1	731
365	18	49	1,075	258	8,484	19,600	1,569	2,306	403	745	121	447	356	3,018	285	74,850

Kuolemansyyt Suomen kau-
Dödsorsakerna i Finlands

Taudin nimi. Sjukdomens namn.	Helsingfors.	Borgå.	Lovisa.	Ekenäs.	Hangö.	Åbo.	Nådendal.	Mariehamn.	Nystad.	Raumo.	Björneborg.	Tavastehus.	Tammerfors.	Lahtis.	Viborg.	Fredrikshamn.
Syfilis congenita	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Alii morbi congeniti	100	6	—	—	6	40	—	—	—	4	—	4	19	—	20	2
Marasmus senilis	34	2	6	4	1	103	10	—	14	4	1	10	15	1	32	2
Meningitis cerebro-spinalis epidemica	2	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	5	—	—	2
Variola	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Morbilli	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	4	2	6	1
Scarlatina	43	—	—	1	1	1	—	—	—	—	2	—	26	8	3	—
Typhus exanthematicus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» abdominalis	18	—	—	—	—	5	—	—	—	—	3	—	17	—	3	—
» recurrens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pyæmia; Septichæmia	18	—	—	—	1	5	—	—	—	3	8	—	7	—	3	—
Sepsis puerperalis	7	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Cholera asiatica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» nostras	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Dysenteria	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Tussis convulsiva	13	—	—	1	1	22	—	1	2	—	—	—	3	—	2	—
Diphteria	9	—	1	—	1	17	—	—	—	3	13	—	—	4	10	—
Laryngitis crouposa	4	—	—	—	—	7	—	—	—	6	5	—	11	—	6	—
Erysipelas	14	—	—	1	—	3	—	—	—	—	3	—	—	—	3	1
Influenza epidemica	46	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	—	4	—	—	1
Aliæ infectiones acutæ	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—
Febris intermittens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tuberculosis:																
a) Phtisis pulmonum	325	11	12	12	18	166	3	2	13	16	69	12	145	17	83	8
b) aliorum organorum	74	1	—	—	—	31	2	2	2	5	17	1	20	4	11	1
Lepra	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Syphilis acqvisita	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Aliæ *infectiones chronicæ*	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Scrophulosis	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rhachitis	7	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	1
Aliæ cachexiæ	12	1	1	—	—	8	—	1	4	2	5	—	7	—	—	2
Alcoholismus acutus et chronicus	3	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Aliæ intoxicationes chronicæ	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

pungeissa vuonna 1908.
städer under år 1908.

Kotka.	Villmanstrand.	Kexholm.	Sordavala.	S:t Michel.	Heinola.	Nyslott.	Kuopio.	Idensalmi.	Joensuu.	Kristinestad.	Kaskö.	Nikolaistad.	Nykarleby.	Jakobstad.	Gamlakarleby.	Jyväskylä.	Brahestad.	Uleåborg.	Kemi.	Torneå.	Kajana.	Summa.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	24	—	—	4	—	—	10	1	1	—	245
5	1	3	2	2	4	8	29	—	—	1	2	9	1	5	5	4	7	13	—	—	1	341
—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	2	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51
1	1	—	3	2	—	5	8	2	1	—	1	19	—	5	—	1	—	—	1	—	—	135
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	—	—	3	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	57
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3	—	—	2	57
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	7
2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	1	1	—	—	53
—	3	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	4	—	4	—	—	—	3	—	—	—	76
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	7	—	—	—	3	—	2	—	—	6	58
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	28
5	—	—	—	1	—	1	2	—	—	1	—	3	—	—	1	1	—	2	—	—	—	72
—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	—	—	—	—	1	—	—	—	—	19
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
20	7	4	6	6	5	4	52	7	8	18	5	54	—	27	14	9	13	50	10	3	6	1,240
2	1	2	—	—	—	—	5	1	—	1	2	16	—	8	2	1	1	24	3	1	—	241
—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	4	—	—	1	—	1	—	—	—	—	22
6	3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	7	—	1	3	3	2	2	—	—	—	71
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2

Taudin nimi. Sjukdomens namn.	Helsingfors.	Borgå.	Lovisa.	Ekenäs.	Hangö.	Åbo.	Nådendal.	Mariehamn.	Nystad.	Raumo.	Björneborg.	Tavastehus.	Tammerfors.	Lahtis.	Viborg.	Fredrikshamn.
Morbi cerebri, medullæ spinalis, systematis nervosi et organorum sensuum	108	5	5	4	4	5	—	3	5	3	18	5	22	5	44	1
Insania	7	1	—	—	—	5	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Morbi organorum circulationis	171	23	6	2	3	48	2	1	7	12	41	12	92	1	58	6
Pneumonia et pleuritis acuta	213	8	5	4	12	79	1	2	5	16	47	18	90	12	50	5
Alii organorum respirationis morbi	58	5	1	6	—	25	1	—	—	—	30	1	25	—	6	2
Enteritis acuta.....	—	5	8	3	—	100	2	1	1	—	27	8	111	10	53	1
Alii organorum digestionis morbi	303	10	—	2	10	22	1	1	—	10	6	1	23	3	15	—
Morbi organorum uropoëticorum	43	1	—	—	1	12	—	1	—	—	5	1	10	2	16	1
Morbi organorum sexualium muliebrum.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—
Morbi organorum locomotionis et ossium	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
Morbi systematis cutanei et telæ connexivæ	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cancer	79	9	4	5	7	52	1	—	7	6	20	8	26	3	25	—
Tumores alii.....	11	—	—	—	—	5	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—
Casus mortiferi.....	51	3	—	—	3	13	—	—	8	3	5	2	6	—	13	1
Suicidium	22	2	—	1	—	6	—	—	—	1	2	—	4	—	16	—
Homocidium.....	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—
Aliæ causæ mortis.....	23	10	4	5	1	44	1	3	—	5	5	7	7	8	18	8
Summa	1,831	110	53	51	71	849	24	18	70	99	359	93	[1]708	81	500	49

[1]) Häri upptages endast inom staden aflidna.

Kotka.	Villmanstrand.	Kexholm.	Sordavala.	S:t Michel.	Heinola.	Nyslott.	Kuopio.	Idensalmi.	Joensuu.	Kristinestad.	Kaskö.	Nikolaistad.	Nykarleby.	Jakobstad.	Gamlakarleby.	Jyväskylä.	Brahestad.	Uleåborg.	Kemi.	Torneå.	Kajana.	Summa.
11	2	3	10	6	3	6	16	3	6	2	—	6	—	2	4	—	7	30	—	—	1	355
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
6	2	2	—	5	3	4	28	4	5	8	3	44	—	11	1	11	11	17	3	5	5	663
15	1	1	3	6	6	4	44	5	5	6	—	17	1	10	4	5	7	12	5	2	2	728
9	1	—	—	—	—	1	3	—	—	1	2	22	—	1	—	—	1	26	—	1	—	228
4	7	6	9	7	2	12	21	8	2	6	—	37	6	—	8	2	2	23	1	1	3	497
12	—	—	—	1	3	1	4	—	—	2	1	17	—	27	—	2	—	18	1	1	—	497
—	2	2	—	—	1	2	—	—	—	1	1	3	—	—	1	—	3	4	1	—	1	115
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
7	2	3	—	3	3	1	6	—	—	1	3	8	2	5	2	6	7	18	2	2	1	334
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	22
8	1	—	—	1	—	3	5	2	1	2	1	8	—	—	1	2	1	2	3	—	3	152
2	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	2	—	1	—	—	—	5	—	—	—	67
1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
16	—	1	8	15	1	6	32	4	14	1	1	9	15	1	2	19	6	24	5	—	—	329
141	42	28	45	60	32	60	278	36	47	53	24	333	25	111	57	70	71	295	38	17	33	6,862

Väkiluku ja kuolevaisuus Suomen kaupungeissa vuonna 1908. [1])
Folkmängd och dödlighet i Finlands städer under år 1908. [1])

Kaupungit. Städer.	Väkiluku vuoden 1908 lopulla. Folkmängd vid slutet af år 1908.	Vuonna 1908 syntyneitä. Födde under år 1908.	Vuonna 1908 kuolleita. Döde under år 1908.	Kuolleita 1,000 asukasta kohti. Döde på 1,000 innevånare.	Vuotta nuorempia lapsia kuoli vuoden kuluessa. Barn under 1 år döda under året.	100:sta vuoden kuluessa syntyneestä lapsesta kuoli. Af 100 under året födda barn afledo.
Helsingfors	129,579 [2])	3,508	1,830 [2])	14,1	539	15,4
Borgå	6,012	132	110	18,3	27	20,5
Lovisa	3,156	111	53	16,8	7	6,3
Ekenäs	2,764	76	51 [4])	18,5	5	6,6
Hangö	6,897	241	71	10,3	22	9,1
Åbo	47,696	1,188	849	17,8	205	17,2
Nådendal	900	13	21	23,3	1	7,7
Mariehamn	1,350	20	18	13,3	5	25,0
Nystad	4,453	93	70	15,1	7	7,5
Raumo	5,850	154	99	16,9	19	12,3
Björneborg	16,673	472	359	21,5	79	16,7
Tavastehus	5,987	144	93	15,5	24	16,7
Tammerfors	43,945	1,252	795	18,1	226	18,1
Lahtis	4,012	172	81	20,2	21	12,2
Viborg	26,943	682	500	18,6	113	16,6
Fredrikshamn	3,182	75	49	15,4	9	12,0
Kotka	9,514	355	141	14,8	42	11,8
Villmanstrand	2,431	57	42	17,3	14	24,5
Kexholm	1,429	52	28	19,6	8	15,4
Sordavala	2,739	108	45	16,4	18	16,7
S:t Michel	4,204	94	60	14,3	15	16,0
Heinola	1,663	36	32	19,2	1	2,8
Nyslott	2,923	117	60	20,5	14	12,0
Kuopio	15,020	425	278	18,5	66	15,5
Idensalmi	2,207	75	36	16,3	13	17,3
Joensuu	4,271	112	47	11,0	9	8,0
Kristinestad	3,075	57	53	17,2	6	10,5
Kaskö	1,090	17	24	22,0	2	11,8
Nikolaistad	19,082	497	333 [3])	17,5	91	18,3
Nykarleby	1,225	23	25	20,4	1	4,3
Jakobstad	5,617	208	111	19,8	35	16,9
Gamlakarleby	3,470	96	57	16,4	15	15,6
Jyväskylä	3,334	70	53	15,9	6	8,6
Brahestad	3,597	73	71	19,7	7	9,6
Uleåborg	18,673	464	295 [3])	15,8	59	12,7
Kemi	2,060	82	38	18,4	10	12,2
Torneå	1,620	30	17 [4])	10,5	4	13,3
Kajana	2,184	89	33	15,1	6	6,7

[1]) Papiston kaupunkien terveyslautakunnille antamien ilmoituksien mukaan.
[1]) Enligt af presterskapet åt städernas hälsovårdsnämnder lemnade uppgifter.
[2]) Medelbefolkning. (Evangelisk-lutherska)
[3]) Häri ingå äfven i staden aflidna personer från andra församlingar.
[4]) Häri ingå endast inom staden aflidne stadsbor.

D. Otteita kunnanlääkärien vuosikertomuksista 1908.

D. Utdrag ur kommunalläkarnes årsberättelser 1908.

Statsbidrag för aflönande af kommunalläkare åtnjöto följande kommuner 1908.

Nylands län.

Elimäki	1,500	mk.
Orimattila	1,500	»
Borgå landskommun	1,500	»
Mäntsälä	1,200	»
Nurmijärvi	1,200	»
Pusula, Pyhäjärvi	1,200	»
Vichtis	1,200	»
Ingå, Degerby	1,200	»
Tusby, Sibbo	1,500	»
Bromarf	1,200	»
Kyrkslätt	1,200	»
Lojo	1,200	»

Åbo och Björneborgs län.

Kimito, Dragsfjärd, Vestanfjärd	1,500	mk.
Nagu	1,200	»
Punkalaidun	1,500	»
Loimaa, Alastaro, Metsämaa	1,500	»
Hvittis, Vampula	1,500	»
Kankaanpää	1,300	»
Kokemäki	1,200	»
Paimio	1,500	»
Marttila, Koski, Eura, Karinainen	1,500	»
Tyrvää	1,200	»
Parkano	1,500	»
Perniö, Finby	1,200	»

Pöytyä, Yläne, Oripää	1,500	mk.
Eura, Kiukainen, Köyliö, Säkylä	1,500	»
Merikarvia, Siikainen	1,500	»
Hämeenkyrö	1,200	»
Pargas	1,500	»
Mynämäki, Mietoinen	1,500	»
Laitila	1,500	»
Ikaalinen	1,200	»

Tavastehus län.

Urjala	1,000	mk.
Somero	1,200	»
Orivesi	1,200	»
Loppi	1,500	»
Akaa	1,200	»
Kuhmoinen, Padasjoki	1,500	»
Pälkäne, Luopioinen	1,600	»
Asikkala	1,500	»
Lammi, Koski, Tuulos	1,400	»
Kuru	1,500	»
Tammela, Jokioinen	1,200	»
Sääksmäki	1,200	»
Hollola	1,300	»
Ruovesi	1,500	»
Hausjärvi	1,200	»
Kuorevesi	1,500	»
Kangasala	1,200	»
Korpilahti	1,500	»
Hauho	1,500	»

Viborgs län.

Viipurin maalaisk.	1,500	mk.
Kirvu	1,400	»
Jaakkima	1,500	»
Hiitola	1,500	»
Uusikirkko	1,500	»
Impilahti, Kitelä	1,500	»
Sakkola	1,500	»

Suistamo, Soanlahti	2,000	mk.
Antrea	1,200	»
Uukuniemi	1,500	»
Koivisto	1,500	»
Säkkijärvi	1,500	»
Parikkala	1,200	»
Savitaipale	1,500	»
Muola, Valkjärvi, Kyyrölä	1,800	»
Salmi	1,500	»

S:t Michels län.

Mäntyharju	1,200	mk.
Sysmä, Hartola, Joutsa	1,800	»
Kangasniemi	1,500	»
Rantasalmi	1,500	»
Puumala	1,500	»
Pieksämäki	1,400	»
Heinävesi	1,600	»
Kerimäki	1,500	»

Kuopio län.

Leppävirta	1,500	mk.
Ilomants	1,750	»
Maaninka, Lapinlahti	1,500	»
Juuka	1,800	»
Karttula, Vesanto	1,500	»
Liperi	1,500	»
Pielavesi, Keitele	1,500	»
Hankasalmi	1,500	»
Pielisjärvi	2,000	»
Kitee	1,500	»
Kaavi	1,500	»
Iisalmi maalaisk.	1,200	»
Rautalampi	1,200	»
Nurmes, Rautavaara	2,000	»
Kiuruvesi	1,500	»

Vasa län.

Keuruu, Multia	1,500	mk.
Vörå, Oravais, Maxmo	1,500	»
Pedersöre, Larsmo, Purmo	1,000	»
Ylistaro	1,200	»
Isokyrö	1,500	»
Lapua	1,500	»
Kauhajoki	1,500	»
Kauhava	1,500	»
Kannus, Toholampi, Lestijärvi, Lohtaja, Himanka	1,500	»
Virtai	1,200	»
Laihia	1,200	»
Jalasjärvi	1,200	»
Malax, Korsnäs, Petalax	1,500	»
Närpes, Öfvermark	1,200	»
Lappajärvi, Evijärvi, Kortesjärvi, Vimpeli, Alajärvi	1,600	»
Ätsäri, Alavus, Kuortane, Töysä	1,800	»
Karstula	1,500	»
Ilmajoki, Seinäjoki	1,500	»
Veteli, Kaustinen, Perho, Halsua	1,500	»
Kurikka	1,200	»

Uleåborgs län.

Ylivieska	1,200	mk.
Kemi	1,500	»
Ii	2,000	»
Pyhäjärvi	1,500	»
Nivala	1,500	»
Inari, Utsjoki	5,000	»
Kuolajärvi	5,000	»
Muonio, Enontekiäinen	5,000	»
Turtola, Ylitornio, Kolari	5,000	»
Sodankylä	5,000	»
Kuusamo	5,000	»
Hyrynsalmi, Suomussalmi, Puolanko, Ristijärvi	5,000	»
Oulainen	1,500	»
Kemijärvi	4,000	»

1. Tuberkulos.

Nylands län.

Esbo. Tuberkulosen synes ej vara mycket spridd å orten att döma däraf att endast 0,7 % af samtliga journalförda pat. lidit af någon tuberkulös åkomma.

Borgå landsförs. Lungtuberkulos och skrofulösa åkommor äro isynnerhet i skärgården mycket allmänna; orsaken härtill måste väl bero, förutom på ärftliga anlag och ogynsamma hygieniska förhållanden, på de många tillfällen till förkylningar skärgårdsbon under utöfvande af sitt yrke är utsatt för. Den under föregående år bildade föreningen för lungsotens bekämpande har numera fått sina stadgar fastställda och söker föreningen nu närmast samla penningar för att bli i tillfälle att uppföra ett tuberkulos sjukhus.

Ingå och Degerby. Tuberkulosen är icke synnerligen allmän; detsamma är förhållande med skrofulosen.

Lohja. Tuberkuloosia on vähänlaisesti. Lapset useinkin ovat skrofulootisia, sairastavat vatsa- ja suolitauteja, jotka riippuvat puutteellisesta ja taitamattomasta hoidosta sekä sopimattomasta ravinnosta.

Mäntsälä. Keuhkotuberkuloosia on esiintynyt 20 tapausta. Luutuberkuloosia ja skrofuloosia ilmenee harvoin.

Kyrkslätt. Såsom förut skördar tuberkulosen talrika offer. Tre välbesökta föredrag om tuberkulosen hafva af kommunalläkaren hållits i olika delar af socknen, och har åt alla tuberkulosister, som kommunalläkaren iakttagit i sin praktik, gratis utdelats af Medicinalstyrelsen utgifna skrifter om lungsot.

Pyhäjärvi, Pusula. Tuberkuloosi on, kuten ennenkin, jotenkin tavallinen. Högforsin tehdas on hankkinut formaliinidesinfisioimista varten n. k. Breslauerkoneen, jota on käytetty tarpeen vaatien, mutta erittäinkin tuberkuloositapauksissa.

Nurmijärvi. Keuhkotautisia on sangen yleisesti. Skrofuloosia ja rachitista sairastavat useat lapset.

Elimäki. Keuhkotautiin on vuoden kuluessa ilmoitettu kuolleen 9 henkeä, eli 8,4 % kaikista kuolleista. Keuhkotautiin kuolleitten jälkeen ei ole toimitettu pakollista puhdistusta.

Åbo län.

Nagu. Tuberkulosens spridning är icke synnerligen stor.

Kimito m. fl. Af tuberkulösa sjukdomar har i kommunalläkarens praktik observerats 16 nya fall under 1908.

Bjärnå, Finby. Lungsoten skördar många offer; enligt uppgift från prästerskapet afledo under året i Bjärnå 43 personer i lungsot, d. v. s, mer än $^1/_4$ af

samtliga döde, i Finby däremot blott 1. Då Finby i folkmängd utgör $^1/_5$ af hela distriktet, är det i ögonen fallande huru mycket större antalet lungsotister är i Bjärnå än i kapellet. Detta är icke tillfälligt ehuru disproportionen i år är ovanligt stor. Tre mekaniska värkstäder finnas i Bjärnå, men är lungsoten icke vanlig bland arbetarne därstädes — alla äro relativt högt belägna och vid kusten — och å andra sidan finnes i Finby, Förby kalkvärk med många arbetare. Befolkningens lefnadsförhållanden torde vara ungefär desamma, om ej Finby härvid borde anses för mera predisponeradt, ty med notfiske vintertid, därvid möjligheten till förkylning är stor, sysselsätter sig en stor del af den manliga befolkningen. Olikheten torde väl snarast böra tillskrifvas jordförhållanden; å ena sidan Finby, till stor del på öar i saltsjön med grund jord och mestadels djupa stränder, å andra sidan Bjärnå genomskuren af åar med låga stränder, alluvialjord med högtstående grundvatten. På kommunalstämma i Bjärnå beviljades tillstånd att å kommunens bekostnad låta desinfektera efter i lungsot aflidna medellösa. Likgiltighet hos de efterlefvande och brist på för ändamålet lämplig person har dock gjort att veterligen ingen begagnat sig af tillståndet.

Mynämäki, Mietoinen. Keuhkotauti ei ole mainittavasti levinnyt. Skrofuloosia tapaa verrattain vähän, rachitista melkoisen paljon.

Eura y. m. Tuberkuloosia on alueella jotenkin runsaasti. Tuberkuloosista pidettiin viime kesänä esitelmä kussakin kunnassa.

Huittinen y. m. Tuberkuloosiin on kirkonkirjojen mukaan kuollut noin 31 %. Nämät tiedot eivät ole luotettavia. Kaikissa tapauksissa on tuberkuloosi paikkakunnalla suuresti levinnyt. Arppen ja Pirilän tekemiä kirjasia on jaettu jokaiselle keuhkotautiselle.

Kokemäki. Keuhkotauti on vuoden kuluessa aiheuttanut kokonaista 31 kuolemantapausta, eli 18,1 % kaikista kuolleista.

Punkalaidun. Keuhkotuberkuloosia ja skrofuloosia on hyvin levinnyt paikkakunnalla ja kuoli siihen 24 henkilöä.

Hämeenkyrö. Tuberkuloosi on hyvin yleinen, riippuen paikkakunnan huonoista terveydellisistä olosuhteista.

Merikarvia, Siikainen. Keuhkotautiin on kuollut Merikarvialla 25 ja Siikaisissa 9 henkeä; tänä vuonna siis vähemmän kuin edellisenä. Tuberkuloosin leviämistä edistävät tuon tuostakin esiintyvät raskaat sumut, juurtunut tapa että koko perhe asuu samassa huoneessa, vaikkakaan tilasta ei puutetta olisi. Monin paikoin paljas taudin tarttuvaisuuden pelko ja epäluulokin valmistavat suotuisaa maaperää keuhkotaudin levenemiselle.

Ikaalinen. Tuberkuloosi on piirissä yleinen. Tämä riippunee pääasiallisesti väestön keskuudessa vallitsevista huonoista terveydellisistä oloista ja huolettomasta varomattomuudesta.

Tavastehus län.

Hausjärvi. Tuberkuloosi näyttää lisääntyvän, ei kuitenkaan vielä aivan yleisesti. Taudin vastustamiseksi ei ole juuri mihinkään toimenpiteisiin ryhdytty. Rautatiehallitus on kumminkin pitänyt huolen rautatieläisistä, niin että näillä on ollut tilaisuus päästä keuhkotautiparantolaan.

Hollola. Tuberkuloosi ja skrofuloosi eivät ole täällä niin tavallisia kuin monilla muilla paikkakunnilla. Mainittuja tauteja potevien luku voisi vieläkin melkoisesti alentua, jos kansa saataisiin ymmärtämään, kuinka tällaisia sairaita on hoidettava.

Lammi y. m. Lääkärinapua on etsitty 20:een keuhkotuberkuloosikohtaukseen. Näistä oli 14 Lammilla, 6 Koskella. Lapsissa on usein huomattu risatautia (skrofuloosia).

Loppi. Tärkein tarttuvista taudeista on keuhkotauti. Siihen onkin sitä suurempi huomio kiinnitettävä, kun se viime vuosien kuluessa on suuresti levinnyt. Kaikki loppilaiset ovat yhtä mieltä siitä, että tämä tauti, joka ennen oli harvinainen, nyt 10 viime vuoden aikana on käynyt yleiseksi. Tilastollisia numeroita kuitenkin puuttuu. Vuoden 1908 kuluessa on kunnanlääkäri tutkinut 50 eri keuhkotautista, joista 38 oli kotoisin Lopelta ja 12 naapurikunnista. Sairaista oli 80 % torpanasujamia, itsellisiä ja käsityöläisiä, 20 % talollisia. Perinnöllistä rasitusta huomattiin 42 %:ssa. Tuberkuloosia muissa elimissä kuin keuhkoissa on aivan vähän. Basillien leviämiseen nähden ei tällä seikalla ole suurta merkitystä. Sellaisia taudintapauksia ovat seuraavat: 1 meningitis tub.-tap., 2 spina ventosa- ja 2 niveltuberkuloositapausta, 1 orchitis tub. ja 2 ihotuberk. tap. Skrofulosis ja rachitis, jota suurin osa 1:sellä ja 2:sella ikävuodella olevia lapsia sairastaa, on tavallisin lastentauti. Syynä siihen on se seikka, että vanhemmat pitävät lapsensa pienestä saakka suljettuina kesät ja talvet huoneessa ja vasta silloin pääsevät lapset raittiiseen ulkoilmaan, kun ovat jo niin pitkälle kehittyneet, että omin voimin väkisinkin pyrkivät ulos.

Akaa. Tuberkuloosi on huomattavin paikallisista taudeista.

Urjala. Keuhkotautiin on papiston ilmoitusten mukaan kuollut 28 henkeä, eli 13,7 % kaikista kuolleista. Keuhkotauti on suuresti kunnassa levinnyt. Syynä tähän pitää kunnanlääkäri siisteyden puutetta ja välinpitämätöntä varomattomuutta perheissä, joissa on keuhkotautisia. Usean talon nautakarjassakin on tuberkuloosia.

Sääksmäki. Vaikka tuberkuloosi ei olekaan niin suuresti levinnyt kuin monessa muussa maamme seudussa, on se kuitenkin paikkakunnalla jotenkin tavallinen tauti. Erittäinkin tehtaan työväestön keskuudessa keuhkotauti nähtävästi voittaa yhä enemmän alaa. Johtokuntansa päätöksestä lahjoitti sairas- ja hautausapukassa tuberkuloosinvastustamisyhdistykselle 100 mk., ja jakoi

»tuberkuloosipäivänä» jäsenilleen saman yhdistyksen julkaisemaa lentokirjallisuutta.

Tammela. Tuberkuloositaudit ovat, kuten ennenkin, hyvin yleisiä mutta, etenkin Forssan tehtaan työväestössä. Tarkotuksenmukaisia sylkylaatikkoja on tehtaissa sekä ohjesääntöjä taudin ehkäisemiseksi.

Pälkäne. Kirkonkirjojen mukaan kuoli vuoden kuluessa Pälkäneellä keuhkotautiin 6, muihin tuberkelitauteihin 2. Vastaavat numerot Luopioisista ovat 8 ja 5.

Orivesi. Keuhkotautiin ilmoitetaan kuolleen 43. Kunnanlääkärin praktikassa esiintyi keuhkotuberkuloosia 41 tapausta, joista 13 oli naapuripitäjistä. Muita tuberkuloositapauksia oli 6, niistä 1 tub. miliaris ja 1 meningitis tub.

Ruovesi. Keuhkotautiin kuoli 42. — Tuberkuloositauteja oli huomattavasti enemmän kuin edellisinä vuosina. Kunnanlääkärin hoitoa nautti kaikkiaan 137 keuhkotautisairasta, vastaten 7,99 % kaikista sairaista. Erään yksityisen kuntalaisen alotteesta ja kustannuksella laitetaan kuntaan 12 vuoteella varustettu keuhkotautitupa, jota kunta on suostunut vuotuisesti ylläpitämään. Sairastuvan paikaksi on piirilääkärin ja kunnanlääkärin ehdotuksen mukaisesti valittu Ruoveden kirkonkylä.

Kuorevesi. Tuberkuloosi sangen yleinen.

Viborgs län.

Säkkijärvi. Keuhkotuberkuloosi ei näytä olevan yleinen.

Viipurin maalaisk. Tuberkuloosilla on esikaupungeissa otollinen tyyssija.

Koivisto. Uusia keuhkotuberkuloositapauksia on ollut 12.

Muola y. m. Keuhkotauti näyttää olevan lisääntymässä, mutta ei kuitenkaan ole varsin yleinen. Lääkärin luona käyneistä oli 55:llä keuhkotuberkuloosi ja 8:lla joku muu tuberkuloottinen tauti, yhteensä vaan 1,9 % koko potilasmäärästä.

Uusikirkko. Keuhkotuberkuloositapauksia on esiintynyt 21, joista 2:ssa oli sitäpaitsi coxit. tuberc., 1:ssä peritonitis tub. ja 1:ssä tubercul. laryngis et intestin.

Hiitola. Keuhkotautia ei ole lääkäri havainnut muuta kuin 7 tapausta. Muutamissa lapsissa oli luutuberkuloosia. Papiston antaman ilmoituksen mukaan olisi keuhkotautiin kuollut 13 henkeä.

S:t Michels län.

Mäntyharju. Tuberkuloosi on edelleen paikkakunnalla harvinainen.

Sysmä. Syksyllä osti Helsingissä toimiva tuberkuloosinvastustamisyhdistys Sysmästä pienen huvilan, joka aijotaan muodostaa sairastuvaksi tuberkuloositautia potevia varten.

Joroinen. Keuhkotautia on ilmennyt vähänlaisesti. Vuoden kuluessa on kunnanlääkärin luona käynyt noin 60, eri pitäjistä kotoisin olevaa keuhkotautista. Ainoastaan yhdellä oli phtisis florida. Enimmäkseen näkyy tauti täällä olevan laadultaan vitkallista.

Puumala. Tuberkuloosia ja skrofuloosia on pitäjässä hyvin vähän.

Kerimäki. Varmaa keuhkotuberkuloosia on merkitty 10 uutta tapausta. Sairaat olivat täältä kotoisin. Ympärillä olevista pitäjistä on merkitty jotenkin saman verran. Riisitauti on pienten lasten keskuudessa tavallinen. Eikä ihmettäkään, sillä asuinhuoneissa on yleensä huono ilma, eikä pikkulapsia ensinkään käytetä raittiissa ulkoilmassa.

Kuopio län.

Juuka. Tuberkuloosi leviää. Papiston julkaisemien taulujen mukaan on vuodesta 1857 lukien noin 14 % kaikista kuolleista sortunut keuhkotautiin. Viisivuotiskautena 1857—61 oli tämä prosenttimäärä 7,9 sekä 1883—87 taas 9,2. Viimemainitusta ajasta alkaen on tämä luku yhä ollut nousemassa, niin että viisivuotiskautena 1903—07 keuhkotaudin uhreja oli noin 22,34 % kaikista kuolleista. Ja kumma olisi, jos ei tauti leviäisikin ahtaissa asunnoissa, joissa yleisesti ja aivan häikäilemättä syljeskellään lattialle. Tuberkuloosikirjasia on levitetty; tuberkuloosipäivänä pidettiin esitelmä keuhkotaudista.

Nurmes. Keuhkotuberkuloosia on kunnanlääkäri vuoden kuluessa hoitanut 119 tapausta. Kirkonkirjojen mukaan kuoli piirissä keuhkotautiin 1908 v. kuluessa 59 henkeä.

Liperi. Tuberkuloosi on kovin yleinen. Kunnanlääkäri on päiväkirjaansa merkinnyt 40 tuberkuloositapausta, joista 30 oli keuhkotuberkuloosia. Kirkkoherran ilmoituksen mukaisesti on 39 henkeä kuollut keuhkotautiin vuoden kuluessa. Tuberkuloosinvastustamisyhdistyksen julkaisemia lentokirjasia on levitelty.

Pielavesi, Keitele. Tuberkuloosi ja skrofuloosi ovat jotenkin yleisiä. Kunnanlääkäri piti tavanmukaisen esitelmän maaliskuulla Pielaveden kirkonkylässä tuberkuloosista ja sen vastustamisesta. Hän on myös jakanut keuhkotautia käsitteleviä kirjasia.

Iisalmi. Tavallisimmista paikallisista taudeista mainittakoon tuberkuloosi, skrofuloosi, silmätaudit, erilaiset ruuansulatuselinten taudit sekä neurasthenia. Kunnanlääkärin hoidossa olevien, tuberkuloosia sairastavien luku oli 64, joista 44:ssä oli keuhkotuberkuloosi. Silmätautisten luku oli 171, joista 63, eli 36 %, oli trakomitapauksia.

Vasa län.

Närpes, Öfvermark. Tuberkulosen är fortfarande i båda kommunerna allmän, om den ock i Närpes visar en viss tendens att minskas; såsom nya fall ha antecknats 36 fall af lungtuberkulos, 4 af tuberkulös meningit, 1 af tuberkulös peritonit i Närpes; i Öfvermark 16 fall af lungtuberkulos, 3 fall af tuberkulös meningit och 1 af tuberkulös peritonit. Bostadsdesinfektion med formalin har under året blifvit utförd.

Jalasjärvi. Tuberkuloosi on vieläkin hyvin yleinen. Kunnanlääkäri on kyllä koettanut tehdä valistustyötä saadakseen kansan käsittämään elämätapojen merkitystä näitä tauteja vastustettaessa. Arppe'n kirjasta »Keuhkotaudista» on levitetty yli 300 kpl.

Kurikka. Koska epäilemättä tärkein tauti paikkakunnalla on tuberkuloosi, joka enimmäkseen esiintyy keuhkotuberkuloosina, niin on kunnanlääkäri koettanut niin paljon kuin mahdollista herättää kuntalaisia tuberkuloosia vastustamaan. Esitelmät, joita hän on pitänyt, koskettelivat melkein yksinomaan keuhkotautia ja sen vastustamista. Myös se yleinen huomio, joka yli koko maan on kohdistunut keuhkotautiin ja sen leviämisen ehkäisemiseen on täälläkin saanut vastakaikua. Näkyväisenä tuloksena asian synnyttämästä innostuksesta on päätös perustaa kuntaan yksityinen keuhkotautiparantola, jonka rakennustyöt ovat jo pantu alulle ja toivotaan sen valmistuvan 1909 vuoden kuluessa, jos valtio antaa pyydetyn avustuksen ja lainan. Vuoden kuluessa on kaikkiaan 183 keuhkotautista ollut kunnanlääkärin hoidossa. Kirkonkirjojen mukaan on täällä 1908 kuollut 52 henkilöä keuhkotautiin. Niistä on 17 ollut kunnanlääkärin tarkastettavana.

Ilmajoki, Seinäjoki. Keuhkotauti on paikkakunnalla jokseenkin yleinen.

Malaks, Petalaks, Korsnäs. Tuberkulosfrekvensen är fortfarande stor. Förutom äldre fall har komm.läk. under året behandlat 30 nya fall i Malaks och Petalaks, 8 i Korsnäs. Enligt uppgifter af prästerskapet afledo i tuberkulösa sjukdomar i Malaks 16, i Petalaks 9 och i Korsnäs 17 personer, utgörande i procent af totaldödligheten resp. 16,5, 32,1 och 23,6. Den faktiska tuberkulosdödligheten ställer sig dock med säkerhet högre. Isynnerhet inom Malaks, där förutsättningarna för ett arbete i framstegsvänlig riktning äro större än i Petalaks, har allmänhetens kännedom om tuberkelsjukdomarnas natur och de faror desamma erbjuda för den sjukas omgifning, under de senaste åren betydligt vidgats. Den yngre generationen synes allmänt börja tro på smittfaran och ställer sig med beredvillighet till efterrättelse föreskrifterna för hindrande af dennas spridning. I Korsnäs däremot ställer sig allmänheten fortfarande, beträffande möjligheten af tuberkulossmitta, på den absoluta skepticismens ståndpunkt. Prof. Holstis folkskrift »Om lungsot» som i talrika exemplar spridts

inom socknen, har lika litet som föredrag i tuberkulosfrågan förmått åvägabringa ett bättre sakernas tillstånd. Inom Malaks åter hafva många personer tecknat medlemskap i föreningen för tuberkulosens bekämpande, samt insamling gjorts för förbättrande af medellösa tuberkelsjukas inom socknen lefnadsförhållanden. Vidare har formalindesinfektion efter hvarje tuberkulosdödsfall ägt rum, i Korsnäs däremot endast i undantagsfall. Här torde ock afyttrande åt andra af i lungsot aflidna personers kläder, utan föregående desinfektion, ofta nog förekomma.

Isokyrö. Keuhkotautiin on kuollut 18,7 % kaikista tauteihin kuolleista. Tuberkuloosi on kaikissa muodoissa hyvin yleinen. Keuhkotautikirjasia on jaettu.

Ylistaro. Keuhkotautiin kuolleita on kirkonkirjojen mukaan 24,7 % kaikista kuolleista, eli 26,6 % tauteihin kuolleista.

Vörå, Oravais, Maxmo. Som orsak till tuberkulosens stora spridning har bl. a. framhållits allmänhetens håglöshet och okunnighet om sjukdomens natur. I detta afseende har dock på senare tider förmärkts glädjande tecken till det bättre. Vid besök i tuberkulösa hem har komm.läk. nästan öfverallt lagt märke till att den sjuke spottat i kopp, invändigt beklädd med strut af papper som sedan uppbrännes. Som en orsak till tuberkulosens stora utbredning torde kunna framhållas bruket bland allmogen i Vörå att bortauktionera gång- och sängkläder efter i lungsot aflidna. I synnerhet äro skinnfällarna, som i Vörå vintertid användas som täcken, inpyrda med baciller. Den 1 mars höllos föredrag om lungsotens bekämpande, hvarvid äfven folkskrifter utdelades, och bidrag tecknades för tuberkulosens bekämpande; formalinlampor skulle anskaffas för desinfektion af hemmen efter de i lungsot döda.

Kauhava. Keuhkotauti hyvin yleinen.

Lapua. Edellisenä vuonna päätettyjä tuberkuloosiin kuolleiden asuntojen puhdistuksia on kiertävän hoitajattaren johdolla toimitettu kunnan kustannuksella.

Pedersö, Larsmo, Purmo. I lungsot dogo i åldern 15—60 år, 30 personer, 9 män, 21 kvinnor. Orsaken till att kvinnorna oftare än männen hemfalla och duka under för sjukdomen torde väl bero på för dem alltför ansträngande och ohälsosamt arbete inom hus, samt äfven på otjänlig diet, för mycket kaffedrickande, för litet fetthaltig föda, täta barnsängar, m. m.

Veteli, Halsua, Perho. Tuberkuloosi yleinen, samoin skrofuloosi.

Kannus y. m. Keuhkotautiin kuolleita oli 26,6 % kaikista kuolleista. Tuberkuloosi on siis sangen yleinen. Näyttää kuitenkin siltä, että tartunnan leviämisen ehkäisemistä tarkoittavia neuvoja on jo ruvettu varteenottamaan. Keuhkotautia käsitteleviä kirjasia on jaettu.

Lappajärvi y. m. Tuberkuloosia ja skrofuloosia on runsaasti. Syynä tähän on se, ettei yleisesti pidetä keuhkotautia tarttuvana. Myöskin asumahuoneitten

ahtaus ja niissä vallitseva epäpuhtaus ovat seikkoja, jotka suorastaan edistävät mainittujen tautien leviämistä.

Viitasaari. Tuberkuloosi näyttää olevan lisääntymässä.

Uleåborgs län.

Ii. Tuberkulootiset taudit näyttävät lisääntyvän arveluttavassa määrässä. Epäsiisteys, ahtaat asunnot ja huolimattomuus niidenkin puolelta, jotka ymmärtävät ja uskovat että tuberkuloosi on tarttuvaista, vaikuttavat tietenkin edullisesti taudin levenemiseen nähden. Mihinkään erityisiin toimenpiteisiin tuberkuloosin vastustamiseksi paikkakunnalla ei ole vielä ryhdytty. On kuitenkin koetettu levittää tietoa taudin tarttuvaisuudesta sekä teroitettu kansalle puhtauden ja siisteyden merkitystä.

Oulainen. Tuberkuloosi on kovin levinnyt. Useita perheitä on kuollut melkein sukupuuttoon. Kaikki tuberkuloosimuodot ovat edustettuina, mutta etenkin keuhkotauti. Syynä on epäilemättä huonot asunto-olot, sekä kansaan sitkeästi juurtunut käsitys, että »tauti ei tartu eikä rutto rupea Jumalan sallimatta». Sen mukaan siis eletään noudattamatta pienimpiäkään varokeinoja.

Pyhäjärvi. Tuberkuloosiin on kuollut: 1906 — 18, 1907 — 25, ja 1908 — 25 henkeä. Kunnanlääkäri on levitellyt keuhkotauti- ja trakomikirjasia ja pitänyt nuorisoseuran iltamissa esitelmiä keuhkotaudista, tarttuvista taudeista ja kolerasta.

Kemi. Tuberkuloositauteihin (keuhkotautiin ja tub. aivokalvon tulehdukseen) kuoli 25 henkeä, eli 17,9 % kaikista kuolleista.

Ylitornio, Turtola, Kolari. Kuolemansyistä on erittäin mainittava keuhkotauti, joka vuosi vuodelta näyttää leviävän. Tähän asti ei keuhkotaudin uhreiksi joutuneiden lukumäärä ole noussut yli 20 % kaikista kuolleista, mutta v. 1908 aiheutti mainittu tauti Kolarissa 33,3 %, Turtolassa 24 % ja Ylitorniolla 17,5 % kuolemantapauksista. Koska piiriin kuuluvat kunnat eivät omin varoin voi saada toimeen minkäänlaista keuhkotautiparantolaa, olisi toivottava, että valtio tässä asiassa ryhtyisi niitä avustamaan.

2. Epidemiska sjukdomar.

Nylands län.

Esbo. Under året har, förutom 4 fall af scarlatina, några farsoter ej yppats inom kommunen. Hvar dessa ådragit sig smitta kunde ej utredas; ett af barnen afled hemma, de öfriga tre intogos på Maria sjukhus, hvarefter desinfektion utfördes af kommunalläkaren, hvarefter nya fall ej yppades. — För sept., okt. o. nov. upphyrdes och i ordning ställdes ett kolera sjukhus.

Borgå landsförs. Under år 1908 hafva tyfus-epidemier förekommit å skilda ställen i socknen; i febr. insjuknade å Bergstad gård en prämskeppare och hans hustru i tyfus; mannen erhöll sannolikt smittan från Helsingfors; under våren yppades 3 fall å Borgå ångsåg, 6 fall å Kråkö, 5 fall i Brottnäs, samt dessutom 1 fall å Gammelbacka, smittad i S:t Petersburg. Genom att fallen isolerades å sjukstugan, samt för fallen å Kråkö och Brottnäs ambulatorisk sjuksköterska anskaffades, blef sjukdomen ej i tillfälle att utbreda sig. Under vintern förekom influensa rätt allmänt, samt enstaka fall af scarlatina och difteri, medan på sommaren och hösten coliter voro allmänna; också förekommo enstaka fall af dysenteri.

Sibbo och Tusby. Mässling förekom under första halfåret tämligen allmänt inom Tusby; skarlakansfeber i april och maj inom Jokela stationssamhälle, dit den öfverfördes af skolbarn från Riihimäki; under hösten yppades inom samma samhälle några fall af abdominaltyfus.

Ingå o. Degerby. Under början af året utbredde sig allmänt influensa, och under våren och sommaren förekommo spridda fall af scarlatina i Ingå, hvilken sjukdom på hösten spridde sig till Degerby kapell. Malaria förekommer isynnerhet i skären, men sällan kommer något fall, och då af svårare beskaffenhet, under läkarebehandling.

Bromarf. I likhet med hvad förhållandet var vid årsberättelsens uppgörande för 1907 hafva några statistiska uppgifter från pastorsembetet härstädes ej häller nu stått komm. läk. till buds, tack vare oginheten hos kyrkoherden, som säger sig ej behöfva ge sådana uppgifter till kommunalläkaren, då någon lagparagraf ej förpligtar honom därtill. Komm. läk. nödgas därför afstå från hvarje uttalande om nativitets- och mortalitetsförhållandena under året, hvarjämte han ej häller med full säkerhet kan uppge dödligheten i de epidemiska sjukdomar som förekommit. Af morbilli yppades 1 fall på socknens fattiggård i jan., och 3 fall i en familj i Pargas by; smittohärden kunde tydligen spåras såsom liggande utom socknen. Influensa uppträdde däremot med talrika fall kring hela socknen under jan. o. febr.; af dess svitsjukdomar må nämnas rätt många fall pneumoni — alla dock, såvidt kändt, öfvergående i hälsa — samt otitis media. — Scarlatina epidemin utbröt helt plötsligt under mars i Nitlax och Brutuböle byar, eller i samma delar af socknen, där en mindre epidemi förefans redan på hösten 1907. Den spred sig mycket hastigt, så att inom vidpass tio dagar, från slutet af mars till början af april, inalles 47 fall kunde annoteras, däraf dock 5 fall å Rilax gård i ett torp, närmast gränsande till Nitlax. Epidemin var dock jämförelsevis godartad, i det att, såvidt till komm. läk:s kännedom kommit, endast 5 dödsfall inträffade. Otitis media och lymfkörtelflegmoner å halsen förekommo nog, ehuru mindre talrikt än vanligt. Genom sträng isolering var epidemin så godt som omedelbart efter kunskapen om densamma, begränsad till de familjer där

smittan redan vunnit inträde. I samtliga hem företogs sedan desinfektionsåtgärder med formalinrökning. Såvidt efteråt kunnat utrönas torde epidemin ledt sitt ursprung från en familj som under föregående höst haft scarlatina, men som vägrat låta desinficera hos sig, något hvarom hälsovårdsmyndigheterna på orten ej tidigare fått kännedom. — Lokal för härbergerande af möjligen inträffande kolerafall upphyrdes, samt särskilda tillsyningsmän valdes i socknens hälsovårdsdistrikt, hvilka enligt komm. läk:s föreskrifter hade att öfvervaka de hygieniska förhållandena.

Lohja. Varsinaisia kulkutauteja ei vuoden kuluessa ole juuri liikkunut. Kuitenkin alkupuolella vuotta sattui edellisen vuoden difteriaepidemian jatkona muutamia taudintapauksia, kunnes ne kevättalvesta vähitellen loppuivat. Kesällä Venäjältä uhkaavan koleratautidin takia terveyslautakunta koetti kirkossa julistetuin kuulutuksin sekä jakelemalla asiaa koskevia lentokirjasia, tutustuttaa yleisöä tautiin, sen luonteeseen ja vastustamiskeinoihin; kunnan kahteen suureen liikekeskukseen, Lohjan ja Kyrkstadin kyliin, otettiin erityiset tarkastusmiehet ja Lohjan kylästä vuokrattiin huoneusto mahdollisten taudintapausten varalta.

Mäntsälä. Tulirokkoa, jota ilmestyi tammikuussa, kesti keskikesään saakka. Olipa pari tapausta vielä syksypuolellakin. Yhteensä oli 31 tunnettua tapausta. Tammi-, helmi- ja maaliskuussa oli tuhkarokko yleinen. 9 kurkkumädän ja 3 kuristustaudin tapausta on ollut vuoden aikana. Kesällä liikkui vähäisen hinkuyskää, ja vuoden alkupuolella influensaa. Elo- ja syyskuussa ilmestyi erittäinkin Ohkolan kylässä verisiä ripulitauteja jotenkin runsaasti. Tulirokon tähden oli piirilääkärin käytettävissä oleva sairaanhoitajatar Mäntsälässä tammikuun loppupuolelta alkaen yhtä mittaa seitsemän kuukautta.

Kyrkslätt. I början af året härjade en häftig influensa och dogo äldre folk och lungsotister då ganska allmänt. I augusti och september dogo flere barn i akut gastro-enterit, och likaså i december. För öfrigt förekommo sporadiska fall af difteri, morbilli, pertussis, scarlatina. I slutet af februari rådde allmän oro till följd af koppepidemin i Helsingfors, och anordnades därför vaccinering af kommunens vaccinatör och kommunalläkaren. Till följd af den i början af september inträffade koleraepidemin i Petersburg, vidtogos åtgärder för att förebygga sjukdomens utbredning å orten.

Pyhäjärvi, Pusula. Vuoden alkukuukausina sairastettiin tavallista enemmän. Silloin olivat sangen yleisiä hengityselinten taudit, jotka johtuivat samoihin aikoihin raivoavasta influensaepidemiasta. Sitä paitsi on ollut jokunen tuhkarokko- ja yksi kurkkumätätapaus. — Uhkaavan koleravaaran takia kehotettiin ennen valituita terveydenhoitokatsantomiehiä, kutakin kylässään, silmälläpitämään yleiseen terveydenhoitoon kuuluvia asioita ja tarkoin valvomaan että, jos kyläkuntaan sattuisi Venäjältä saapumaan henkilöitä, joiden terveydentilasta päättäen heidän voisi luulla sairastavan koleraa, nämä heti erotetaan muista ja

heille mitä pikemmin haetaan lääkärin apua. Molemmissa kunnissa varattiin huoneusto, jota koleran ilmaantuessa käytettäisiin kolerasairaalana. Samaten oli sopimus tehty hoitajattarien kanssa, jotka heti tarpeen vaatiessa olisivat ruvenneet sairaaloita hoitamaan.

Nurmijärvi. Kevättalvella oli tulirokkoepidemia syntymäisillään kunnassa. Tarttumanpesänä oli Rajamäen kansakoulu, jonka opettajan perheessä muutaman päivän kuluessa sairastui neljä lasta. Sairaat muutettiin heti toiseen rakennukseen, koulu suljettiin ja kaikki kouluhuoneet savutettiin formaliinilla. Kolme koululasta sairastui vielä, mutta ne eristettiin heti. Kun tulirokon itämisaika oli kulunut, eikä uusia tapauksia ilmestynyt, avattiin koulu 8 päivän kuluttua. Myöhemmin suvella esiintyi yksinäisiä kurkkumätä- ja tulirokkotapauksia, joiden johdosta ryhdyttiin tarjona oleviin toimenpiteisiin.

Elimäki. Vuoden 1907 lopulla alkanut tuhkarokkoepidemia levisi yhä laajemmalle tauoten vasta toukokuun loppupuolella. Laadultaan oli tauti lievää. Siihen kuoli 5 henkeä. Kurkkumätää on ilmaantunut muutamia tapauksia. Tulirokkoa on kunnanlääkärin tietoon tullut 34 eri tapausta. Kun tauti on ollut erittäin lievää ja ihottuma on monasti jäänyt nousematta, on tulirokkoa sairastavien luku varmaankin ollut tuntuvasti suurempi. Tautiin on kuollut kaikkiaan 11 henkeä. Ensimäiset taudintapaukset esiintyivät jo heinäkuulla, mutta vasta elokuussa sai lääkäri niistä tiedon. Silloin oli tautia jo useassa perheessä. Tartunta tuli Anjalan ja Valkealan pitäjistä. Tauti levisi sitten lievästi sairastuneitten kautta. Muun muassa oli kansakouluoppilaita, jotka tulirokkoon lievästi sairastuneinakin vielä olivat noin viikon verran käyneet koulua, ennenkuin opettaja tämän huomasi. Mitään erityistä kulkutautisairaalaa ei ole ollut, vaan ovat sairaat olleet kotonaan eristettyinä. Kunnan kustannuksella on muutamissa tapauksissa ruiskutettu kurkkumätäserumia sairaisiin sekä sellaisiin terveisiin lapsiin, jotka ovat joutuneet tekemisiin sairaiden kanssa.

Orimattila. Tarttuvia tauteja on ollut. Kesällä oli punatautia sangen runsaasti useissa kylissä. Se oli osaksi hyvinkin ankaraa aiheuttaen muutamia kuolemantapauksiakin. Syyskuussa ilmaantui tulirokkoa. Ainakin muutamiin tapauksiin tuli tarttuma varmasti Lahdesta. Tulirokkoa kesti liki vuoden loppuun. Mainittua tautia sairasti kaikkiaan noin 50 henkeä. Sen aiheuttamia kuolemantapauksia oli 6. Niihin kyliin, joissa tulirokkoa liikkui, annettiin tarkkoja taudin vastustamista koskevia ohjeita. Myöskin formaliinidesinfisioimista pantiin toimeen. Kuitenkin on myönnettävä, että tulirokon levenemistä ei ole voitu kokonaan estää. Se saatiin kumminkin rajoittumaan 3:een perheeseen esim. tiheästi asutussa kirkonkylässä.

Åbo län.

Nagu. Af epidemiska sjukdomar har inträffat endast ett fåtal fall influensa under jan., ett fall af kikhosta i jan., 2 under mars månad.

Kimito m. fl. Den morbilli-epidemi, som började redan i juni 1907, fortfor ännu under hela januari månad. Influensa uppträdde allmänt inom hela distriktet under januari och februari och kräfde särskildt bland äldre personer flere offer. Talrika fall af pertussis förekommo i Dragsfjärd under febr., mars och april, samt några fall i Kimito och Vestanfjärd under juni. I dec. utbröt å Skinnarviks bruk i Dragsfjärd en pertussis-epidemi som fortfor ännnu in på 1909. Å Dalsbruk förekom 1 fall af tyfus i febr. och 2 fall i mars. Å samma ställe ett fall af scarlatina under jan., samt 1 under sept. i Kimito, äfvensom 1 fall af difteri å Dalsbruk i nov.

Bjärnå, Finby. Kikhosta var gängse under sommarmånaderna. Detta är 6:te året i följd kikhosta förekommit i distriktet. I aug. förekom ett fall af rödsot, i nov. 2 fall af tyfus.

Mynämäki, Mietoinen. Kunnilla on ollut lääkäri ainoastaan 4 kuukautta Ei ole ollut liikkeellä mitään muuta kulkutautia kuin lavantautia, nim. 6 tapausta. Aikaisemmin sitä oli ollut muutamia tapauksia paikkakunnalla. Tällöin 2 oli saanut tartunnan asunnoistaan, joissa sitä ennen oli lavantautisia maannut.

Eura y. m. Kulkutaudeilta on Köyliön pitäjä jotakuinkin säilynyt. Siellä sattui ainoastaan 1 kurkkumätä- ja 4 hinkuyskätapausta, jota vastoin vuoden kuluessa 63 henkeä sairasti kurkkumätää, 6 hinkua ja ainoastaan 1 tuhkarokkoa. Eurassa oli 24 tap. kurkkumätää. Säkylässä sattui 2 kurkkumätä-, 1 tuhkarokko- ja 6 hinkuyskätapausta. Säkylään oli kevätkesästä tuotu lavantauti Halikosta ja sairastui siihen 4 henk.

Loimaa y. m. Hinkuyskää (pertussis) liikkui tammi-, helmi-, maalis- ja huhtikuussa Alastarolla, muutamia tapauksia sattui Loimaalla ja Ypäjälläkin. Ankaranlaisesti raivosi tuhkarokko (morbilli) elo-, syys-, loka- ja marraskuussa Loimaalla. Tammi- ja helmikuussa taasen liikkui piirissä runsaasti vaikeahkoa influensaa.

Huittinen y. m. Kulkutaudeista mainittakoon 1 Huittisissa sattunut isorokkotapaus. Tartunnan toi eräs työmies, joka oli kiertänyt Etelä-Suomessa työansiolla. Paikka oli kuitenkin helppo eristää, joten taudin leveneminen estyi. Tulirokkoa oli myöskin yksi tapaus, vaikka naapurikunnissa sitä liikkui enemmän. Tuhkarokkoa oli alkupuolella vuotta kyllä runsaasti, mutta se oli lievähköä. Hinkuyskää sattui jokunen tapaus Huittisten Lauttakylässä elo- ja syyskuulla. Kurkkumätää oli 5 tap., joista 1 päättyi kuolemalla. Influensaa liikkui monessa pitäjässä vuoden alku- ja loppukuukausina.

Kokemäki. Kulkutauteja on liikkunut runsaasti kunnassa. Tulirokko- ja kurkkumätätapausten sattuessa on sairaitten asumat huoneet kunnan puolesta desinfisioitu. Papiston kuolevaisuustilastossa on merkitty tuhkarokon aiheuttaneen 3, tulirokon 13 ja kurkkumädän 10 kuolemantapausta. Mutta kun tulirokkoa usein kansan keskuudessa nimitetään kurkkumädäksi, jota muuten on kunnassa liikkunut suhteellisesti vähän, niin on täysi syy otaksua, että useimmat kurkkumädän aiheuttamiksi merkityt kuolemantapaukset ovatkin tulirokon aiheuttamia. — Vuoden alussa oli liikkeellä influensaa, tulirokkoa ja kurkkumätää, sittemmin enimmäkseen tuhkarokkoa. Kesän kuluessa vähenivät tarttuvat lastentaudit aivan huomattavasti, kunnes taasen elokuussa kurkkumätää ilmaantui yksityisin tapauksin. Tulirokko oli syyspuolella laajalti levinneenä. Sen sammuttua oli enää vain tuhkarokkoa liikkeellä.

Tyrvää. Tuhkarokko raivosi vuoden neljänä ensimäisenä kuukautena yleisesti kautta koko kunnan. Tauti oli kumminkin lievänlaista. Muista kulkutaudeista esiintyi lavantautia huhtikuussa 6, kesäkuussa 1, heinäkuussa 3 ja joulukuussa 2 tapausta. Tulirokkoa oli taas heinäkuussa 2 ja lokakuussa 4 tapausta.

Punkalaidun. Kulkutauteja ei ylimalkaan ollut paljon. N. k. Pärnänmaalla, missä edellisen vuoden lopulla oli neljättäkymmentä tulirokkotapausta, ei ollut vuoden alussa enää ensinkään tulirokkoa. Maaliskuulla oli Mäenpään kylässä 1 ja Liitsolan kylässä 2 mainitun taudin tapausta. Sairaat tulivat terveiksi. Tuhkarokkoon sairastui huhtikuulla Sarkkilan kylässä 3, ja toukokuulla Talolan kylässä noin 20 henkeä, jotka kaikki parantuivat. Hinkuyskätapauksia oli eri aikoina ja paikoissa yhteensä noin 10. Kuningasten kylässä Loimaan pitäjää sairastui lavantautiin 2 henkilöä, joista toinen kuoli. Influensaa oli tammikuun alussa melkein joka talossa, helmikuusta heinäkuuhun asti ainoastaan yksityisiä tapauksia. Eräs 10 vuotias poika sairastui joulukuussa Parrin kylässä meningitis cerebrosp. epid., joka päättyi kuolemalla. Eräs ensisynnyttäjä kuoli lapsivuodekuumeeseen. Noin kolmattakymmentä trakoomitautista kävi kunnanlääkärin luona vuoden kuluessa; jokaiselle jaettiin t:ri Grönholmin kirjanen trakoomista.

Hämeenkyrö. Tulirokko alkoi liikkua jo edellisenä vuonna kunnan pohjoisosissa, joista se vuoden kuluessa vähitellen levisi yli koko pitäjän. Tämä epidemia oli yleensä vaikeanlaatuista, eikä se kohdannut ainoastaan lapsia, vaan täysikasvuisiakin, aina 40 ikävuoteen asti. Siitä oli yleensä seurauksena nefritit, märkivät otitit, märkivät kaularauhaset sekä märkivät niveltulehdukset. Siihen kuoli runsaasti lapsia. Kunnallislautakunnan kokouksessa päätettiin, että terveydenhoitosääntöjä levitetään ympäri pitäjää ja kaitsijamiehiä muistutetaan, että he entistä tarkemmin pitävät huolta siitä, että kunnan terveyshoitosääntöjä, varsinkin tarttuviin tauteihin nähden, tarkasti noudatetaan. Vielä luettiin kirkossa neuvoja, miten tulirokkosairaita on hoidettava ja kuinka taudin leviämistä

voidaan estää. Kyröskosken kansakoulu ja pientenlastenkoulu suljettiin pariksi viikoksi. Influensaa liikkui runsaasti alkupuolella vuotta ympäri pitäjää. Siihen kuoli useita, varsinkin vanhanpuoleisia ihmisiä. Yleinen kuolevaisuus oli vuoden kuluessa 29 henkeä tuhatta kohti. Trakoomi on myös jokseenkin yleinen. Kunnanlääkäri on tarkastanut 289 kansakoululapsen silmät, jolloin havaitsi 18 tapausta tätä tautia. Yksityispraktiikissaan on hänellä ollut 27 trakoomitapausta.

Pargas. I anledning af den hotande kolerafaran sammanträdde kommunalnämnden och beslöt upphyra nödig lokal för ett eventuelt kolerasjukhus; detta visade sig likväl vara omöjligt; dels fanns det ej passande byggnad, dels fruktade befolkningen för att få ett dylikt sjukhus i sin närhet. Då fattiggårdens sjukstuga senare på hösten blef färdig, inreddes där några platser för ändamålet. — För att öfvervaka kalkfartyg som möjligen kunde komma direkt från Ryssland, anställdes en person, som fick i uppdrag att möta hvarje seglare som anlände till Pargas Malm, där de största kalkvärken äro belägna. Under de senaste åren har utskeppningen af kalk till Petersburg varit i stadigt stigande. Hälsotillståndet har öfverhufvudtaget varit godt. I början af året fanns det talrika fall af influensa, samt något kikhosta, men för öfrigt har kommunen varit befriad från alla epidemier.

Sauvo ja Karuna. Hinkuyskään kuoli kirkonkirjan mukaan 20 pientä lasta. Muita kulkutauteja ei ole piirissä liikkunut.

Paimio. On ollut 3 isorokko- ja 10 lavantautitapausta. Piirilääkäri on ryhtynyt asianmukaisiin toimenpiteisiin.

Merikarvia, Siikainen. Kevättalvella sairastui Merikarvialla 7 henkeä tulirokkoon, mutta syystalvella ainoastaan 1. Syyskuussa oli 1 tuhkarokkotapaus Merikarvian Ylikylässä sekä 2 kurkkumätätapausta Risbyn kylässä. Lokakuussa sairastui Haminanholman sahalla 1 henkilö lavantautiin.

Ikaalinen. Ainoastaan tammi- ja helmikuussa oli influensa monine jälkitauteineen yleisesti levinnyt. Huhtikuussa ilmaantui tulirokkoepidemia. Tämän vuoksi perustettiin väliaikainen tulirokkosairaala, jota ylläpidettiin 21 p:stä huhtik. 15 p:ään kesäk. Siinä hoidettiin 10 potilasta. Lisäksi on piirissä ilmaantunut ajoittain moniaita tuhkarokkotapauksia. Lavantautia on niinikään ollut muutamia tapauksia.

Tavastehus län.

Hausjärvi. Tulirokkoepidemia raivosi keväällä ja kesällä. Ensin alkupuolella huhtikuuta ilmaantui pari kurkkumätätapausta Riihimäellä ja seuraavilla viikoilla tulirokkoa. Viimemainittua tautia oli Riihimäellä 6 tai 7 perheessä kaikkiaan 25 tap. Tauti oli alussa hyvin vaikeanlaatuista, niin että 50 % kuoli, mutta myöhemmin se oli lievähköä. Ankarin toimenpitein, kuten eristämällä

tarkasti koko talot, joissa sairastuneita oli, sekä huolellisesti desinfisioimalla näiden asumat huoneet, saatiin tauti Riihimäellä pysähtymään verrattain harvoihin tapauksiin. Rautatiehallitus vuokrasi erään Riihimäellä olevan huvilan väliaikaiseksi tulirokkosairaalaksi, koska useimmat tapaukset olivat sattuneet juuri rautatieläisperheissä. Riihimäeltä levisi tulirokko sitten useihin kyliin Hausjärvellä. Syyskuussa oli viimeinen ilmoitettu tapaus. Yhteensä kuoli tulirokkoon 25 lasta.

Hollola. Koska tulirokko ensiksi puhkesi kirkonkylässä, kuntoonpantiin sairaala aluksi lähelle kirkkoa, mutta se täytyi pian lakkauttaa, koska ei sairaita saatu sinne tulemaan. Lokakuun alussa perustettiin Lahden aseman lähettyville uusi sairaala, joka on tähän saakka ollut toimessa. Vuoden 1908 lopulla hoidettiin siinä 8 sairasta, nim. 5 lasta ja 3 täysikasvuista. Hoitopäivien luku oli 277. Yhtään kuolemantapausta ei ole sattunut. Influensa on tänäkin vuonna ollut melkoisen yleinen. Tuhkarokkoa oli muutamia tapauksia. Lavantautiin sairastui 1, kurkkumätään 3 henkeä. Lahden kaupungissa sattuneita kulkutautitapauksia ei ole tässä huomioon otettu, koska se ei kuulu piiriin.

Lammi y. m. Vuoden 1908 alussa, etenkin tammikuussa, oli influensa kulkutautina levinnyt yli koko alueen, ja vielä maaliskuussa oli mainittua tautia sangen monta tapausta Lammilla, mutta alkoi se sen jälkeen vähetä. Tauti oli laadultaan yleensä lievää. Joulukuussa sattui Lammilla taas muutamia influensatapauksia. Huhtikuun alussa ilmestyi Lammille lavantauti (tyfus abdomin.), johon 2 saman talon palvelustyttöä samoihin aikoihin sairastui. Ryhdyttiin heti tarpeellisiin toimenpiteisiin taudin vastustamiseksi. Siitä huolimatta alkoi se kulkutaudin tavoin levitä Lammilla. Kun taudintapauksia sattui useassa eri kylässä, järjestettiin lavantautisia varten väliaikainen sairaala, johon voitiin ottaa sairaita jo toukokuun alkupäivinä. Mikäli mahdollista yritettiin sinne saada kaikki sairastuneet. Kunnallislautakunnan jäsenet ja näiden avuksi joka kylään valitut piirimiehet ilmoittivat epäilyttävät taudinkohtaukset kunnanlääkärille, joka kävi sairastuneita tarkastamassa ja ryhtyi tarvittaviin toimenpiteisiin. Piirimiesten tuli myöskin pitää huolta siitä, ettei maitoa viety meijeriin eikä muutenkaan myyty taloista, joissa oli sairastuneita. Huhtikuussa oli 16 ja toukokuussa 18 lavantautitapausta Lammilla. Ruvettiin epäilemään erään meijerin olleen taudin levittäjänä, ja kun läänin kuvernööri ja piirilääkäri olivat käyneet sitä tarkastamassa, määrättiin meijeri perinpohjin desinfisioitavaksi, siellä käytettävä vesi keitettäväksi ja uusi pasteuriseerauskone hankittavaksi. Vielä asetettiin poliisi valvomaan, ettei taudin saastuttamista paikoista tuotu maitoa meijeriin. Taudin yhä levetessä anoi kunta lupaa saada sijoittaa lavantautisairaala paikkakunnalla olevaan reservikasarmiin, mihin myönnyttiinkin. Sen jälkeen alkoikin tauti vähetä. Syyskuun 1 p:ään saakka oli lavantautiin sairastunut 44 henkilöä, joista ainoastaan 2 kuoli. — Heinäkuussa oli Koskella

tarkasti koko talot, joissa sairastuneita oli, sekä huolellisesti desinfisioimalla näiden asumat huoneet, saatiin tauti Riihimäellä pysähtymään verrattain harvoihin tapauksiin. Rautatiehallitus vuokrasi erään Riihimäellä olevan huvilan väliaikaiseksi tulirokkosairaalaksi, koska useimmat tapaukset olivat sattuneet juuri rautatieläisperheissä. Riihimäeltä levisi tulirokko sitten useihin kyliin Hausjärvellä. Syyskuussa oli viimeinen ilmoitettu tapaus. Yhteensä kuoli tulirokkoon 25 lasta.

Hollola. Koska tulirokko ensiksi puhkesi kirkonkylässä, kuntoonpantiin sairaala aluksi lähelle kirkkoa, mutta se täytyi pian lakkauttaa, koska ei sairaita saatu sinne tulemaan. Lokakuun alussa perustettiin Lahden aseman lähettyville uusi sairaala, joka on tähän saakka ollut toimessa. Vuoden 1908 lopulla hoidettiin siinä 8 sairasta, nim. 5 lasta ja 3 täysikasvuista. Hoitopäivien luku oli 277. Yhtään kuolemantapausta ei ole sattunut. Influensa on tänäkin vuonna ollut melkoisen yleinen. Tuhkarokkoa oli muutamia tapauksia. Lavantautiin sairastui 1, kurkkumätään 3 henkeä. Lahden kaupungissa sattuneita kulkutautitapauksia ei ole tässä huomioon otettu, koska se ei kuulu piiriin.

Lammi y. m. Vuoden 1908 alussa, etenkin tammikuussa, oli influensa kulkutautina levinnyt yli koko alueen, ja vielä maaliskuussa oli mainittua tautia sangen monta tapausta Lammilla, mutta alkoi se sen jälkeen vähetä. Tauti oli laadultaan yleensä lievää. Joulukuussa sattui Lammilla taas muutamia influensatapauksia. Huhtikuun alussa ilmestyi Lammille lavantauti (tyfus abdomin.), johon 2 saman talon palvelustyttöä samoihin aikoihin sairastui. Ryhdyttiin heti tarpeellisiin toimenpiteisiin taudin vastustamiseksi. Siitä huolimatta alkoi se kulkutaudin tavoin levitä Lammilla. Kun taudintapauksia sattui useassa eri kylässä, järjestettiin lavantautisia varten väliaikainen sairaala, johon voitiin ottaa sairaita jo toukokuun alkupäivinä. Mikäli mahdollista yritettiin sinne saada kaikki sairastuneet. Kunnallislautakunnan jäsenet ja näiden avuksi joka kylään valitut piirimiehet ilmoittivat epäilyttävät taudinkohtaukset kunnanlääkärille, joka kävi sairastuneita tarkastamassa ja ryhtyi tarvittaviin toimenpiteisiin. Piirimiesten tuli myöskin pitää huolta siitä, ettei maitoa viety meijeriin eikä muutenkaan myyty taloista, joissa oli sairastuneita. Huhtikuussa oli 16 ja toukokuussa 18 lavantautitapausta Lammilla. Ruvettiin epäilemään erään meijerin olleen taudin levittäjänä, ja kun läänin kuvernööri ja piirilääkäri olivat käyneet sitä tarkastamassa, määrättiin meijeri perinpohjin desinfisioitavaksi, siellä käytettävä vesi keitettäväksi ja uusi pasteuriseerauskone hankittavaksi. Vielä asetettiin poliisi valvomaan, ettei taudin saastuttamista paikoista tuotu maitoa meijeriin. Taudin yhä levetessä anoi kunta lupaa saada sijoittaa lavantautisairaala paikkakunnalla olevaan reservikasarmiin, mihin myönnyttiinkin. Sen jälkeen alkoikin tauti vähetä. Syyskuun 1 p:ään saakka oli lavantautiin sairastunut 44 henkilöä, joista ainoastaan 2 kuoli. — Heinäkuussa oli Koskella

tulirokkoa Helsingistä muuttaneen ajurin neljässä lapsessa, joista 1 kuoli. Vähän jälkeenpäin sairastui erään torpan 6 lasta, joista 2 kuoli. Tartunta oli saatu edellä mainitun ajurin perheestä. Lokakuussa ilmestyi vielä Koskella 2 tulirokontapausta, ja joulukuussa uusia, yhteensä 11 tap., joista 2 aiheutti kuoleman. Kurkkumätää (difteria) ilmestyi Koskella elokuussa. Tauti leveni erittäinkin lokakuussa, jonka tähden Lääkintöhallitus myönsi kurkkumätäserumia maksutta käytettäväksi kunnan köyhille. Vuoden 1908 kuluessa sairastui Koskella kurkkumätään kaikkiaan 20 henkeä, joista 3 kuoli. Kolerasairaalana sai Lammin kunta käyttää yllämainittua reservikasarmia. Samaa tarkoitusta varten vuokrattiin Koskella ja Tuuloksessa huoneusto.

Loppi. Tarttuvia tauteja on ollut: influensaa 5, tulirokkoa 11, difteriaa 8 ja tuhkarokkoa 40 tapausta. Tulirokko- ja difteriasairaat ovat enimmäkseen hoidetut täkäläisessä kunnansairaalassa. — Trakoomia ei ole paikkakunnalla.

Akaa. Tammikuussa vallitsi influensaepidemia; tuhkarokko liikkui keväällä vähäisessä määrin.

Urjala. Kurkkumätäsairaita on kunnanlääkärin hoidossa ollut 9, joista 1 kuoli. Nämä kaikki saivat serumiruiskeen. Tauti on toistaiseksi pysynyt kunnan luoteiskulmassa. Tartunta on selvästi tullut Vesilahdelta, jossa kurkkumätätapauksia kertomusten mukaan jo on sattunut parin vuoden ajan. Tuhkarokko esiintyi suurena epidemiana koko kunnassa alkupuolen vuotta. Siihen kuoli papiston julkaiseman tilaston mukaan 9 lasta. Hinkuyskä oli endemisenä kunnan länsipuolella. Elokuussa sattui 3 malarian tapaista taudinkohtausta Nuutajärven lasitehtaalla sekä 3 punatautitapausta Välkkilän kylässä. Trakoomia on ollut kunnanlääkärin hoidossa 13 tap., joista vaivaistalolla 5.

Sääksmäki. Tammikuussa levisi hyvin nopeasti influensa koko pitäjässä, mutta hävisi verrattain pian. Helmikuussa puhkesi tuhkarokko, joka etenkin Valkiakosken kylässä vieraili useimmissa kodeissa. Elo- ja syyskuussa levisi Valkiakosken kylässä dysenterian tapainen vatsatauti, joka kohtasi niin lapsia kuin aikuisiakin. Syksyllä sairastui lavantautiin samassa kylässä 13 henkilöä, jotka kaikki hoidettiin sairaskassan sairastuvassa. Kaikki nämä lavantautitapaukset ilmaantuivat rajoitetulla alueella kylässä. Taudin pesäpaikkana on pidettävä eräs kuivuuden saastuttama lähde, josta sikäläiset asukkaat ottivat juomavetensä. — Trakoomitautisia näkee silloin tällöin.

Tammela. Influensa raivosi vuoden 3 ensimäisenä kuukautena (140—40 koht. kuussa). Olipa muutamia hinkuyskätapauksiakin, jotka kuitenkin kauniin kevään aikana hävisivät. Elokuussa oli 4 lievähköä tulirokkokohtausta. Potilaat hoidettiin kunnan sairaalassa. Lokakuussa ilmestyi 5 vaikeanlaista kohtausta Mustialan opistolla. Nämä sairaat eristettiin eri rakennukseen. Niitä hoiti eri hoitajatar. Tauti ei kuitenkaan levinnyt, vaikka 3 henkeä kuoli. Mainittu tauti raivosi samaan aikaan Jokioisilla, missä sitä pidettiin salassa. Kuukaudessa

ilmoitettiin 20—40 kohtausta. Moni joutui sen uhriksi. Sairaala perustettiin Vaulammin kylään. Piirilääkärin määräyksestä suljettiin koulut, kun tauti levisi kylästä kylään. Missä tauti raivosi, siellä naulattiin rakennusten ulkoseinille keltaisia ilmoituslippuja, joissa oli otteita kunnan terveydenhoitosäännöistä. Tauti oli varmaankin levinnyt naapuripitäjästä, Lopelta, jossa menneenä talvena tulirokkoa sanotaan olleen.

Kangasala. Tulirokko liikkui talvella kulkutautina kautta koko pitäjän. Kurkkumätää oli sekä keväällä että syksyllä muutamia tapauksia. Parotitis kierteli varsinkin kansakoululapsissa yli koko pitäjän. Lavantautia sairasti 2 henkilöä, jotka olivat saaneet tarttuman Tampereelta. Koleravaaran uhatessa vuokrasi Kangasalan kunta 3 asuntoa sairaaloiksi.

Pälkäne. Tammikuussa liikkui kaikkialla piirissä influensa lisäten jonkun verran kuolevaisuutta vanhan väen joukossa. Samassa kuussa ilmestyi Pälkäneelle, myöhemmin myös Luopioisiin, tuhkarokkoa, jota kesti aina kesään saakka. Tauti, joka erittäinkin Pälkäneellä oli aivan yleistä lasten joukossa, tapasi myös useita täysikasvuisia. Muuten oli tauti ankaranlaista. Kirkonkirjoissa mainitaan siihen kuolleen Pälkäneellä 8 lasta, Luopioisissa 1 lapsi.

Orivesi. Influensaa oli runsaasti tammikuussa. Tulirokkoa sattui 3 tap. helmikuussa Korkeakoskella, jossa kansakoulu sen takia suljettiin viikon ajaksi. Maaliskuulla ja huhtikuulla liikkui laajalti tuhkarokkona pidetty epidemia. Tauti esiintyi niin lievänä, kestäen 2—3 päivää, ettei ainoassakaan tapauksessa lääkärinapua haettu. Toukokuussa alkoi tauti kuitenkin ilmetä paljon ankarampana, tuhkarokon luontoisena. Tämä vaikeampi epidemia kesti koko kesän. Omituista asiassa oli se, että melkein kaikkien potilaiden sanottiin aikaisemmin keväällä jo sairastaneen tavallista lievempää tuhkarokkoa. Nähtävästi oli keväällä esiintynyt tauti vihurirokkoa (rubeola), jota sitten seurasi morbilliepidemia. Tuhkarokkoon kuoli 5 lasta ja 1 aikuinen. Kurkkumätään sairastui: omasta kunnasta 4 henkilöä, joista 1 kuoli, ja 6 naapurikunnista. Hinkuun ilmoitetaan kuolleen 4, aivokalvontulehdukseen 6 ja suolityfukseen 1.

Ruovesi. Talvikautena oli jotenkin paljon influensaa. Koko vuoden liikkui tuli- ja tuhkarokkoa, varsinkin kevätpuolella ja keskikesällä. Näiden tautien levenemistä edisti silminnähtävästi tuo tavaton kokoontumiskiihko ja huvitteluhalu, joka on huomattavissa varsinkin syvien rivien nuorison kesken nykyaikoina. Kansa- ja kiertokoulut tavallaan myös edistävät tautien leviämistä. Yksi vakinainen diakonitar ja yksi väliaikainen kiertävä sairaanhoitajatar toimivat tulirokkoseuduilla antaen hoitoa sairaille ja desinfisioimalla huoneita. Tulirokkoon kuoli 26, kurkkumätään taas 4 henkeä.

Korpilahti. Vuoden alussa raivosi yleisesti vaikea influensaepidemia tuottaen kuoleman monelle vanhukselle. Keväällä ja kesällä liikkui kautta koko pitäjän tuhkarokkoa, joka ei kuitenkaan ollut ankaraa. Syksyllä oli tulirokko

paikkakunnalla hyvin levinnyt, mutta ei saatu selville, mistä tauti oli pitäjään päässyt. Sairaanhoitajatar lähetettiin puhdistamaan huoneita, missä tautia oli huomattu. Siitä huolimatta levisi tauti levenemistään yli koko pitäjän. Kun tauti ei moneen vuoteen ollut näin yleisesti pitäjässä liikkunut, olivat lapset sangen alttiita taudille. Kuolevaisuus olikin suuri. — Trakoomi on suuresti levinnyt.

Kuhmoinen, Padasjoki. Kuolleisuus oli tavallista suurempi, noin 40—50 henkeä. Moni vanhus sortui influensaan.

Kuorevesi. Kulkutauteja ei ole liikkunut. Useita trakoomitapauksia on huomattu vuoden kuluessa.

Viborgs län.

Säkkijärvi. Vuoden loppupuolella on liikkunut runsaasti tulirokkoa. Tauti lienee tullut piiriin Virolahdelta, jossa se kuuluu aikaisemmin raivonneen. Ikävä kyllä ei kansalla ole minkäänlaista käsitystä kulkutautien tarttuvaisuudesta eikä tietoa, miten niiden leviämistä voidaan ehkäistä. Kunnanlääkäri on koettanut esitelmiä pitämällä ja levittämällä piirilääkärin antamia painettuja ohjeita saada kansaa heräämään tiedottomuudestaan ja välinpitämättömyydestään, vaan näkyy kaikki olevan turhaa. Etenkin vanha kansa näkyy tässä suhteessa olevan aivan auttamaton. — Trakoomi on hirvittävän yleinen, mutta kansa ei ollenkaan välitä siitä. Lääkärin hoidettavina ei ole ollut muita kuin muutamia yhteiskoulun oppilaita, joita hän koululääkärinä on pakoittanut hoitoa hakemaan.

Viipurin maalaisk. Mitään varsinaista kulkutautia ei ole ollut. Tulirokko ja kurkkumätä ovat tosin liikkuneet sekä Viipurin esikaupungeissa, joissa asuu runsaasti liikkuvaa työläiskansaa, että myös varsinaisissa maalaiskylissä. Sairaat on, mikäli mahdollista, viety kulkutautisairaalaan, ja niiden asunnoissa on toimitettu lysoli- ja formalinipuhdistus. Täten on tautien pesiä koetettu hävittää, vaikka tämä ahtaiden asunto-olojen ja kurjuudessa elävän väestön takia ei aina ota onnistuakseen.

Koivisto. Kurkkumätää on ollut koko vuoden ajan kohtalaisesti kunnan itäisessä osassa, Humaljoen kylässä. Hyvin yleinen on ollut tuhkarokko talvella ja loppuvuoden ajan. Eräästä kansakoulusta oli 22 oppilasta 45:stä samalla kertaa poissa tuhkarokkoon sairastuneina. Joitakuita tulirokkotapauksia sattui eräässä syrjäkylässä. Muutamia punatautikohtauksia oli kesän aikana. Syys- ja lokakuussa sairastui 2 henkilöä koleraan. He otettiin heti kolerasairaalaan, mutta molemmat kuolivat 2—3 vuorokauden kuluttua. Tartunnan olivat he saaneet Pietarista.

Muola y. m. Alkupuolella vuotta oli influensaa suuresti liikkeellä. Isorokkoa (variola) ilmestyi kesäkuulla 2 tap. Pietarista äsken tulleessa huvilan-

asukasperheessä. Sen talon asukkaat rokotettiin kaikki (25), ja kunnan rokottaja kuulutti yleisen rokotustilaisuuden, johon ei kuitenkaan saapunut ketään. Tulirokkoa (scarlatina) ilmestyi kesäkuussa Valkjärvellä, josta se levisi vähitellen laajalti kylästä kylään, myöskin Muolan puolelle. Lääkärin tietoon tuli ainoastaan 29 tap., mutta lienee niitä ollut monta vertaa enemmän. Lavantautia (tyfus abd.) esiintyi pitkin vuotta hajanaisin tapauksin, nim. Muolassa 14 ja Valkjärvellä 2 kohtausta. Hinkuyskää ja punatautia sattui niinikään muutamia tapauksia. Kurkkumätä, joka jo 5 vuotta on ollut liikkeellä piirissä, näytti huomattavasti vähenevän. Lääkärin tietoon tuli ainoastaan 18 tap. Muolasta ja 9 Valkjärveltä. Näistä oli 19:llä yksistään nieludifteria ja 8:lla kuristustauti (croup), joko yksinään tai yhdessä nieludifterian kanssa. Nieludifteriatapauksista päättyi 4 kuolemalla, crouptapauksista 1. Serumia käytettiin melkein joka tapauksessa. Sitä saatiin Lääkintöhallituksen laskuun 20 pulloa n:o 3, josta oli suuri apu taudin leviämisen ehkäisemiseksi.

Uusikirkko. Lääkärinhoidossa on ollut 35 tap. kurkkumätää ja 6 tap. laryngit. croup. Useimmat tapaukset olivat merenrantakylissä, joihin tarttuma todennäköisesti on tullut Venäjän puolelta. Lääkintöhallituksen toimenpiteestä on serumia ollut ilmaiseksi käytettävänä varattomien tarpeeksi.

Kivennapa. Tulirokkoa liikkui jonkun verran melkein joka kylässä. Joulukuussa sairastui siihen Kivennavan pitäjässä 52 henkeä, joista ainoastaan Terijoen kylässä 29. Vuoden kuluessa sairastui yhteensä 62. Tuhkarokkoa oli ympäri vuotta. Tautiin sairastui 64. Kurkkumätätapauksia oli yhteensä 45. Valtion maksutta antamaa serumia ruiskutettiin moneen kymmeneen lapseen. Tästä varovaisuustoimenpiteestä oli seurauksena, ettei yksikään heistä jälestäpäin sairastunut. Kuntalaiset tuovatkin nyttemmin kurkkumädän vuoksi entistä enemmän lapsiaan lääkärin hoidettaviksi, koskapa ei enää ole ollut suuria kustannuksia serumista. Dysenteriatap. oli yhteensä 31, tyfus abdomin. 18, tussis convuls. 56, meningitis cerebrospin. 2, febr. intermitt. 7. Isorokkotapauksia oli 6 eri kylissä, joissa uudestaan rokotettiin. Koleraan sairastui 3 henkilöä, nimittäin Terijoella 1, Kuokkalassa 1 ja Raivolassa 1. Viimemainittu vietiin heti Pietariin hoidettavaksi.

Kirvu. Tarttuvia tauteja ei ole kulkutaudin tavoin liikkunut, jollei ota lukuun elo-, marras- ja joulukuulla Vironkylässä sattunutta vähäistä kurkkumätäepidemiaa. Lavantautiin sairastui Inkilän kylässä toukokuulla muutamia henkilöitä, jotka olivat saaneet tartunnan erään kaivon vedestä. Kun mainittua vettä kiellettiin käyttämästä, ei uusia taudin tapauksia enää ilmennyt. Heinäkuulla toimeenpannuille desinfisioimiskursseille kustansi kunta yhden henkilön, joten nykyisin voidaan panna toimeen järkiperäinen puhdistus kulkutauteja sairastaneiden kodeissa. Kurkkumätään kuoli 4, tulirokkoon 2.

Sakkola. Difteria ja laryngitis croup.-tapauksia on yhä edelleenkin sattunut, vaikkei kuitenkaan Metsäpirtissä. Sakkolassa sairastui kurkkumätään 23 henkilöä, nim. kesäk. 3, elok. 6. syysk. 2, lokak. 7 ja jouluk. 5. Sitä paitsi havaittiin laryng. croup. 7 tapausta. Formalini- ja lysolipuhdistuksia toimitettiin kunnan laskuun. Serumia käytettiin, ja kunta suoritti osan jokaisesta apteekarilta ostetun serumpullon hinnasta. Tulirokko, joka alkoi raivota Metsäpirtissä syksyllä 1906 ja jota jatkui 1907 v. alussa, puhkesi uudestaan maalisk. 1908. Sakkolassa ei tulirokkoa ollut v. 1908. Metsäpirtissä sen sijaan sattui 42 tulirokkotapausta, nim. maalis- ja huhtik. 20, toukok. 15, heinäk. 5, syysk. 1 ja marrask. 1. — Influensaa oli hajanaisia tapauksia keväällä ja syksyllä. Elokuussa ilmestyi tyypillinen tap. mening. cerebrospin. Sakkolassa ja 1 tap. tyfus abdomin.

Jaakkima. Influensaa on liikkunut vuoden kuluessa laajalti yli koko kunnan. Tauti on ollut verrattain lievää.

Parikkala. Tulirokkoa esiintyi tammikuussa 1, helmik. 31, maalisk. 12, huhtik. 10, kesäk. 5 ja heinäk. 5 tapausta. Isonrokon toi maaliskuussa Särkisalmen asemalle eräs Rovaniemen rautatien töistä palaava mies. Tartunta rajottui kuitenkin tähän.

Hiitola. Tulirokkoa, joka v. 1907 liikkui kulkutautina pitäjässä, ei v. 1908 ollut muuta kuin 6 tap. Painetuita ohjeita tulirokon ehkäisemiseksi on levitetty samoin kuin ennenkin. Difteriaa on lääkäri havainnut 7 tapausta. Serumia on käytetty hyvällä menestyksellä. Influensaa oli tammi-, helmi- ja maaliskuussa useita, mutta marraskuussa muutamia tapauksia. Lavantautia ilmestyi tammik. 2 tap. ja helmik. 1 tap. samassa talossa. Taudin toi taloon Lappeenrannasta tullut renki, joka ensiksi sairastui. Tauti ei kuitenkaan päässyt leviämään, kun kohta ryhdyttiin toimiin sen ehkäisemiseksi. Punatautia oli yhteensä 7 tap. Poliomyelitis ant. ac. ilmestyi helmikuussa 2 tap. samassa talossa. Toinen sairastuneista oli aikuinen, toinen taas lapsi. Molemmat sairastuivat äkkiä samalla viikolla, ensiksi lapsi.

Impilahti—Kitelä. Kulkutaudeista on esiintynyt ainoastaan yksityisiä tapauksia. Näistä mainittakoon yksi isorokkotapaus. Potilas oli saanut tartunnan Pietarissa. Eräs paikkakuntalainen, purjelaivan omistaja sai Pietarissa koleratartunnan, mutta pidätettiin jo kotimatkalla. Hänet vietiin Pähkinälinnan kolerasairaalaan, jossa parani. Vuoden lopulla sattui yksi lievä tulirokkotapaus.

Suistamo. Influensaa esiintyi tammi- ja helmikuussa monta tapausta. Tuhkarokkoa oli muutamia tapauksia samaan aikaan. Syksyllä oli tauti yleinen koko pitäjässä. Tulirokkoa ilmestyi syyskuussa Leppäkosken tehtaalla kahden työmiehen perheessä. Tarttuma saatiin luultavasti Ruskealasta. Sairastui neljä lasta, joista kaksi kuoli. Molemmat oli munuaistaudissa. Perheet eristettiin, jolloin tauti ei päässyt leviämään. Trakoomi on yleinen.

S:t Michels län.

Mäntyharju. Tulirokkoa on, kuten edellisen vuoden lopulla, ollut pitäjän pohjoisosissa. Tammi—huhtikuun ajalla sairasti sitä 25 lasta. Sen jälkeen sitä ei enää ollut. Influensaan oli tammikuussa hyvin paljon väkeä sairastunut. Sitä paitsi on ollut jokunen difteriatapaus. Heinä—elokuussa oli useita dysenteria-sairaita.

Sysmä. Influensaa oli alkupuolella vuotta koko runsaasti. Tuhkarokkoa liikkui samoihin aikoihin monessa kylässä. Tauti väheni huhtikuulla ja taukosi heinäkuulla, mutta lokakuulla ja varsinkin marraskuulla taas sitä ilmaantui. Dysenteriatapauksia havaittiin Sysmässä kesäkuulla 1, syyskuulla 2, lokakuulla 5 ja marraskuulla 3. Hartolassa taas oli marrask. 1, jouluk. 3 tapausta. Erityisesti on mainittava, että lokakuulla Sysmän kirkonkylässä sattui 2 tap. koleraa. Pietarista kotoisin oleva vaimo Alina Mateaitis ja hänen 1 vuoden vanha lapsensa olivat käynnillä Sysmässä. Molemmat kuolivat. Tartunnan olivat nämä tietysti saaneet Pietarissa. Alusta pitäen ryhdyttiin ankariin toimenpiteisiin taudin leviämisen ehkäisemiseksi. Mitä suurinta varovaisuutta silmälläpitäen haudattiin vainajien ruumiit. Niiden asumat huoneet desinfisioitiin perinpohjaisesti.

Kangasniemi. Influensaa oli yleisesti liikkeellä vuoden alkupuolella, samoin myöskin tuhkarokkoa. Molemmat olivat lievänlaatuisia.

Pieksämäki. Influensaa esiintyi vielä tammikuussa yli pitäjän. Sattuipa pari tapausta tuhkarokkoakin. Koko kesä kului ilman että tavallisia vatsa- ja suolistotauteja ilmestyi. Mutta marraskuulla ja joulukuulla oli muutamissa kylissä useita hyvin äkillisen dysenterian tapauksia sekä lapsissa että aikuisissa.

Joroinen. Vuoden alussa raivosi influensa, mutta muita tarttuvia tauteja ei ilmestynyt, vaikka naapuripitäjissä tulirokko kesällä ja syksyllä surmasi suurehkon määrän lapsia.

Puumala. Influensa, joka alkoi liikkua edellisen vuoden joulukuussa kovien pakkasten vallitessa, oli tammikuussa täydessä vauhdissa. Tauti oli usein hyvinkin vaikeata. Toukokuussa ilmestyi tulirokkoa pitäjän pohjoiskulmalle, jonne se oli tullut nähtävästi Sulkavalta, leviten vuoden kuluessa ympäri koko pitäjän. Epidemia oli jotenkin ankara. Siihen kuoli 21 henkeä. Terveyslautakunta ei ryhtynyt mihinkään taudin vastustamista tarkoittaviin toimenpiteisiin. Kansa itse ei välitä neuvoista. Hyvin harvat uskovat, että tauti tarttuu. Kuuleman mukaan on melkein jokaiselle tulirokkoon kuolleelle lapselle pidetty hautajaisia, joihin kertyy pitkämatkaisia vieraita. Siten tauti tietysti leviää.

Rantasalmi. Kurkkumätään sairastui marraskuussa 3 lasta, jotka paranivat. Näihin ruiskutettiin serumia. Tauti ei päässyt leviämään. Ei myöskään tiedetä, mistä se oli tullut.

Kerimäki. Vuoden alkukuukausina, ja jatkuen kesään asti, esiintyi influensaa, jonka tavallinen seuralainen oli keuhkokuume, aika monta tapausta. Mutta tulirokko, joka on vuosikausia ollut paikkakunnan vitsauksena, on tämän vuoden kuluessa antanut Kerimäen asukkaiden olla melkein rauhassa. Ainoastaan neljä tulirokkotapausta on merkitty. Kurkkumätään sairastui 3 henkeä, jotka saatuaan serumhoitoa parantuivat. Elokuussa tuli eräs nuori mies Pietarsaaresta tapaamaan omaisiaan ja sairastui täällä tyfukseen, joka tauti tuntui niihin aikoihin epidemiana liikkuneen Pietarsaaressa. Myöhemmin, marraskuulla sattui myös toinenkin tyfustapaus. Marraskuun alkupuolella ilmaantui yhtäkkiä dysenteriaa. Tartunta oli todennäköisesti saatu Säämingistä. Varokeinoista huolimatta levisi tauti niin, että vuoden loppuun oli kunnanlääkärin tietoon tullut parikymmentä tapausta.

Heinävesi. Vuoden ensimäisinä kuukausina oli influensa levinnyt yli koko pitäjän. Tauti oli yleensä lievää. Muutoin havaittiin 2 tap. laryngitis croup., eri paikassa kumpikin. Varokeinoihin ryhdyttiin taudin levenemisen ehkäisemiseksi. Hyvin yleinen on trakoomi. Kansa on vielä hyvin välinpitämätön sen hoitoon nähden, niin että käännytään lääkärin puoleen vasta silloin, kun näkö alkaa vähetä.

Kuopio län.

Pielisjärvi. Kevättalvella oli erittäin runsaasti keuhkokuumetta. Tähän luultavasti oli syynä influensa, jota oli yleisesti liikkeellä koko kevättalven. Tulirokkoa, joka jo syksyllä 1907 alkoi levitä, on kaiken vuotta liikkunut pitäjässä. Tartunta tuli luultavasti Enosta. Joulun tienoissa se sitten levisi moniin kyliin raivoten tuhoisasti. Kaksi kiertävää sairaanhoitajaa oli toimessa koko kevättalven ja väliaikainen sairaala asetettiin kuntoon Lieksassa. Muuan kansakoulu oli useita viikkoja suljettuna. Täten saatiinkin tulirokon leveneminen ehkäistyksi vähäksi aikaa. Mutta jo kesällä sattui muutamia taudinkohtauksia Lieksassa ja noin parikymmentä tapausta Vuonislahdessa. Kumpaankin kylään pantiin kuntoon väliaikainen sairaala. Syksyllä ilmestyi tulirokkoa vielä Kelevän kylään, jonne laitettiin väliaikainen sairaala, sekä Kolin kylään, jossa toimi kiertävä sairaanhoitaja. Yleensä oli tämä tulirokko hyvin lievää. Kuolevaisuusprosentti oli verrattain alhainen. Muista kulkutaudeista mainittakoon dysenteria, jota kesällä ja syksypuoleen oli jokseenkin runsaasti; pari meningitis cerebrospin. epid.-tapausta kesällä sekä syksyllä muutamia tyfus-tapauksia. Sitäpaitsi ilmeni jo kesällä siellä täällä tuhkarokkoa, joka syksypuoleen rupesi aivan yleisesti liikkumaan.

Juuka. Tulirokko kulkeutui vuoden alussa Kontiolahden rajaa pitkin ja osittain Ahmavaaran kylän kautta Pielisjärven Kolin kylään, josta sitä ilmoi-

tettiin toukokuussa. Täältä se taas hiljalleen levisi pohjoiseen päin, riehuen marras- ja joulukuussa Larinsaaren kylässä, missä se esiintyi ankarana scarlatina-difteriana. Tuhkarokko siirtyi kesä- ja heinäkuussa Kontiolahdelta Ahmavaaran kylään, jossa sitä tapasi marraskuuhun saakka sangen runsaasti, vieläpä sitä oli täällä ja muualla joulukuuhun saakka. Muutamien kylienkoulut olivat tämän taudin tähden suljettuina 1—2 viikkoa. Kurkkumätää esiintyi yksityisin tapauksin siellä täällä. Influensa raivosi endemiana kevättalvella. Helminthiasis on ylen tavallinen. Sekin heikontaa puolestaan ihmisiä saattaen heidät keuhkotaudille alttiiksi. Trakoomi on ollut ja on tavallinen.

Nurmes, Rautavaara. Vuoden alussa esiintyi paljon ankaralaatuista influensaa. Vuoden lopussa alkoi tuhkarokko liikkua. (Tämän edellinen tuhkarokkoepidemia kulki yli Nurmeksen v. 1903 alussa.) Muutamia tapauksia mening. cerebrosp. epidem. esiintyi kesällä. Tyfus abdomin. sattui huhtikuussa 1 ja vuoden lopussa 2 tap. Nurmeksen Karhunpään kylässä ilmestyi erään talon karjaan pernaruttoa. Tartunta-aine on nähtävästi tullut Venäjältä tuodun viljan mukana, joko itse viljassa tai siten, että säkit ovat matkalla tahriintuneet. Sairaita eläimiä hoitaessaan sai 5 henkilöä tartunnan, nim. 4 käsiinsä, 1 jalkaansa. Sairaat, jotka hoidettiin Nurmeksen yleisellä sairashuoneella, paranivat. Tauti ei päässyt levenemään. Trakoomiprosentin määräämiseksi tutki kunnanlääkäri kaikki luonansa parin kuukauden ajalla käyneet sairaat, koulujen oppilaita sekä vaivaistalon hoidokkaat. Tällöin selvisi, että tutkituista sairasti 15,39 % trakoomia.

Ilomantsi. Yleinen terveydentila on ollut tavallista huonompi monien kulkutautien takia. Tammikuulla ja helmikuun alkupuolella raivosi influensa kautta koko pitäjän. Tulirokkoa ilmestyi jo v. 1907 joulukuulla kunnan läntisiin kyliin, joissa sitä oli runsaasti vuoden alkukuukausina. Pitkin vuotta sitä liikkui muissakin kylissä. Ilmestyipä 6 tap. vaivaistalollakin, joka sijaitsee aivan uuden hautausmaan vieressä ja jossa hautausmatkueet kaikesta kiellosta huolimatta pistäytyvät lämmittelemään — ja taudinsiemeniä kylvämään. Tulirokkoiset vaivaistalolla heti eristettiin, heille hankittiin väliaikainen sairaanhoitajatar ja vaivaistalo puhdistettiin. Uusia tapauksia ei vaivaistalolla eikä kirkonkylässäkään ilmennyt. — Myös esiintyi helmi—maaliskuulla hinkua ja pari tapausta kurkkumätää. Aivan vuoden lopulla ilmestyi kahdessa,eri osissa pitäjää sijaitsevassa talossa lavantautia. Tauti tuli talonpoikien mukana, jotka olivat olleet töissä Sortavalan seuduilla, missä lavantauti silloin yleiseen liikkui. Molemmissa taloissa sairastui sitte useita henkilöitä, sekä kuoli kaksi kummassakin. Puhdistusaineita, etupäässä lysoolia, jaettiin kunnan kustannuksella.

Liperi. Tuhkarokko on liikkunut epidemiana ympäri koko piirin syyskuusta lähtien vuoden loppuun. Muutamia dysenteriatapauksia on sattunut silloin tällöin, kulkutautien ehkäisemistä suuresti vaikeuttaa kansan vastahakoisuus.

He eivät mielellään tahdo noudattaa annettuja määräyksiä, koskapa tauti ei muka tartu.

Kitee. Tulirokkoa ilmestyi huhtikuulla piirin itäosaan, jonne tartunta tuli Pälkjärveltä siten, että taloon yöpyi henkilö, jonka kotona oli tulirokkoa. Tautiin sairastui silloin 10 lasta. Kumminkin rajoittui sen leveneminen kahteen taloon. Seuraavalta kuukaudelta on piirilääkärin kuukausi-ilmoituksessa 5 tap. tulirokkoa, jotka eivät olleet kunnanlääkärin hoidossa. Syyskuulla ilmestyi tulirokkoa uudestaan, ja tällä kertaa piirin pohjoisosaan, jonne tartunta tuli siten, että eräs lapsi, joka kävi koulua Värtsilässä, sairastui siellä tulirokkoon ja sairaana siirrettiin kotiin. Tällä tavalla sai alkunsa vuoden loppuun saakka raivonnut epidemia. Syyskuulla oli 6 ja lokakuulla 5 tap. Seuraavina kuukausina lisääntyi niiden lukumäärä. Tulirokkoon kuoli vuoden kuluessa 5 henkeä. Kurkkumätään sairastui lokakuulla piirin itäosassa, rautatieaseman tienoilla 12 lasta, jotka olivat piirilääkärin hoidossa. Yhteensä ilmoitettiin 21 tapausta. Lavantautia huomattiin 3 tap. eri kulmilla piiriä. Tuhkarokkoa oli 5 tapausta.

Pielavesi, Keitele. Vuosi 1907 jätti Pielavedellä perintönä vuodelle 1908 influensan ja tulirokon, joista edellinen, vaikka sillä olikin täydellinen pandeminen luonteensa, oli lievää ja sammui tammikuussa. Tulirokkoa sitävastoin oli pitkin vuotta. Se oli etenkin alkupuolella vuotta ankaranluontoista. Enimmän se raivosi helmikuulla (38 tap.) ja syyskesällä. Useita kuolemantapauksiakin aiheutui siitä. Myöskin Keiteleeltä ilmoitettiin maaliskuulla joitakuita tulirokkotapauksia. Difteriaa, jota on jo monena vuonna peräkkäin ollut molemmissa kunnissa, on kyllä esiintynyt pitkin vuotta Pielavedellä, mutta ei lainkaan huolestuttavassa määrin. Hinkua ilmestyi Pielavedellä helmikuussa.

Iisalmi. Lavantautia ilmaantui tammi—heinäkuulla pitäjän itäosassa, varsinkin Hernejärven kylässä (9 tap.), sekä syys-, loka- ja marraskuussa länsiosassa pitäjää, Haapajärven kylässä (4 tap.), jotka tulivat kunnanlääkärin tietoon. Todellisuudessa lienee lavantautia sairastavien luku varsinkin Hernejärvellä päin ollut paljon suurempi. Iisalmen reservikasarmilla asuvan vääpelin palvelustyttö sairastui lavantautiin ja muutti omin lupinsa Haapajärvelle äitinsä luo. Siellä sitten tartunta levisi neljään henkilöön. Sairaanhoitaja toimi kuitenkin täällä taudin levenemisen estämiseksi. Useita tulirokkotapauksia esiintyi parina edellisenä vuonna vallinneen epidemian jatkona pitkin pitäjää ja pitkin vuotta. Kunnanlääkärin tietoon tuli näistä 38 tap. Loppupuolella vuotta ilmaantui tulirokkoa ainoastaan harvoin, joten nyt voinee pitää epidemiaa päättyneenä ja otaksua, että seutu nyt on niin »durchseucht» ettei juuri muutamaan vuoteen tarvinne pelätä tulirokkoepidemiaa. — Mihinkä toimiin on kunnanlääkärin ryhdyttävä, kun hän epäilee jossain pitäjän laitakylässä, jonne on matkaa 4—5 peninkulmaa, asuvan sairaan potevan esim. lavantautia? Sairaan omaisille annetut neuvot, mitenkä sairasta hoidetaan ja mitenkä on toimittava ettei tauti muihin

tarttuisi, eivät riitä. Ilmoituksista ja terveyshoitolautakunnan antamista ohjeista ei myöskään ole mainittavaa apua, jos kohta ne ovatkin välttämättömiä. Mutta sen sijaan olisi kulkutautien vastustamiseen nähden ylen tärkeätä, että kunnanlääkärin käytettävänä olisi kunnan palkkaama kiertävä sairaanhoitaja, jonka hän ensi hädässä omin päin saisi lähettää sinne, missä epäiltävä sairastapaus on sattunut ja siellä toimia annettujen ohjeiden mukaan. — Tulirokkoon niinkuin muihinkin lastentauteihin nähden on kansa siksi välinpitämätön, että menestyksellinen toiminta niiden vastustamiseksi tuntuu mahdottomalta. Lapsia on ylimalkaan perheissä paljon, joten monetkin vanhemmat pitävät onnena, kun lapset kuolevat tautiin eivätkä hoidon puutteeseen. Sitäpaitsi on mahdotonta, kansan vielä ollessa nykyisellä sivistysasteella, panna maaseuduilla toimeen niin tarkkaa sairaan eristämistä ja niin pitkäksi aikaa, kuin tulirokkotapauksissa oikeastaan tarvitsisi. Muuten on kuitenkin muistettava, että mitä enemmän toimitaan, sitä enemmän valveutuu kai kansakin tässä suhteessa.

Karttula, Vesanto. Kurkkumätää oli Karttulassa kevättalvella yksityisiä tapauksia. Syksytalvella alkoi se kulkutautina liikkua pitäjän pohjoisosassa, Utrianlahdella (marras—jouluk. 18 tap.) ja Koivulahdella (6 tap.) sekä naapurikyläkunnissa. Kaikkiaan oli noin 50 tap. Vesannolla sattui puolisenkymmentä yksityistä kurkkumätätapausta. Tuhkarokkoa sairasti Karttulassa kesällä noin 20 henkeä. Lievänlaista tulirokkoa ilmestyi Vesannon pappilaan, jossa 5 lasta siihen sairastui sekä 1 läheisen torpan lapsi. Näihin tauti saatiinkin rajoittumaan. Muuten ei tiedetä, miten tarttuma oli pappilaan kulkeutunut. Dysenteriaa oli parikymmentä tapausta Karttulassa ja pari Vesannolla, useimmat syys- (11 tap.) ja lokakuulla (6 tap.). Meningitis cerebrospin. epid. havaittiin Karttulassa 3 ja Vesannolla 2 tapausta. Influensa, joka jouluk. 1907 puhkesi ankarana leviten yli kummankin pitäjän jatkui vielä jotenkin taajalukuisin tapauksin tammi- ja helmik. 1908. Tämän perästä ja ehkäpä mainitun taudin aiheuttamana liikkui keuhkokuumetta tavattoman runsaasti. Niinpä helmi-, maalis- ja huhtikuukausina oli sitä yhteensä yli 60 tap.

Rautalampi. Kulkutauteja on liikkunut. Niistä oli tuhkarokko ja influensa perintöä v:lta 1907. Tuhkarokko, joka oli sangen yleinen, loppui vasta elokuussa. Influensa taas sammui epidemiana jo helmikuussa. Kurkkumätää, joka oli sangen yleinen 1907 v. loppupuolella, ilmestyi taas helmikuussa jonkun verran. Yksityiskohtauksia esiintyi melkein joka kuukausi, mutta, kumma kyllä, ei tauti ruvennut epidemiana raivoamaan. Tähän vaikutti se seikka, että taudin ilmestyessä johonkin paikkaan kaikki lähellä asuvat lapset tuotiin lääkärille saamaan serumruiskетta. Serumia annettiin melkein aina kunnan kustannuksella.

Leppävirta. Vuoden alussa raivosi influensa ympäri pitäjää. Pitkin vuotta on ollut runsaanlaisesti difteriatapauksia siellä täällä. Tulirokko puhkesi syk-

syllä Timolan kylässä, josta se nopeasti levisi Unnukan saariin ja sieltä Moninmäen, Riihirannan ja Saajanlahden kyliin.

Vasa län.

Närpes, Öfvermark. Med undantag af en mycket allmänt utbredd influensa-epidemi i jan. och febr., och en lättare tyfus-epidemi med 12 sjukdomsfall i Öfvermark på vårsommaren, ha inga andra epidemiska sjukdomar förekommit än några sporadiska fall af difteri.

Jalasjärvi. Kulkutauteja on paljon liikkunut. Influensa oli sangen yleinen tammikuulla. Muutamia tapauksia sattui helmikuulla sekä syksyllä ja joulukuussa. Tulirokko kulkeutui huhtikuulla luultavasti Karvialta Keskikylään, jossa huomattiin 5 tap. Elokuulla ilmestyi sitä 13 tap. Luopajärven kylässä. Tauti oli luultavasti mustalaisten sinne tuoma. Syysk. tuli lääkärin tietoon 8 tulirokkotap. Keskikylässä ja 7 Vallinkylässä. Lokak. liikkui tulirokkoa runsaasti monen kylän lapsissa. Vielä marraskuussa merkittiin 33 tap. samaa tautia, joulukuussa kuitenkin ainoastaan 4. Mikäli mahdollista koetettiin eristää sairaat ja näiden asumissa huoneissa toimittaa lysooli- tahi formaliinipuhdistus. Difteriaa ja laryng. croup. oli yhteensä 12 tap. Tuhkarokkotartunta saatiin Parkanon pitäjästä jo huhtikuulla, mutta tauti ei levinnyt epidemiaksi. Dysenteriaa oli 4 kohtausta lokakuulla. 1908 vuoden suuri kuolevaisuus riippuu tulirokosta, johonka paljon lapsia kuoli.

Kurikka. Hinkuyskää on lääkäri hoitanut 11 tapausta. Muuten on tauti melkein endemisesti kulkenut läpi koko pitäjän. Laryng. croup. on merkitty 4 tap. Vaikka naapurikunnissa on ollut tuli- ja tuhkarokkoa, ei näitä tauteja ole Kurikassa esiintynyt tänä vuonna. Influensaa oli tammi- ja helmikuun aikoina yli koko pitäjän runsaasti.

Ilmajoki, Seinäjoki. Paitsi influensaa, joka on jokavuotinen vieras, esiintyi hinkuyskää alkupuolella vuotta (17 tap.), vilutautia (1 tap.), lavantautia (3 tap.), kurkkumätää (muutamassa syrjäkylässä 9 tap.), tulirokkoa (eräässä asuntoryhmässä 10 tap.).

Malaks, Petalaks, Korsnäs. Under december var öfver hela Malaks allmänt utbredd en influensa-epidemi. Under nov. och dec. yppades i Öfvermalaks by flere fall af kikhosta, som äfven samtidigt torde hafva uppträdt inom Petalaks. Under januari insjuknade många personer i Korsnäs i influensa, som dock i flertalet fall förlöpte lätt och utan komplikationer.

Isokyrö. Vuoden alussa oli kovin paljon influensaa. Tuhkarokkoa oli sen sijaan vähän. Maalis- ja huhtikuulla oli vähä difteriaa mutta se sammui pian, pääsemättä ensinkään raivoamaan. Suurempaa tuhoa tuotti tulirokko alkaen liikkua huhtikuulla ja vähitellen siirtyen useaan kylään, kunnes se joulukuulla

viimein sammui. Heti sen ilmestyessä pidettiin terveyshoitolautakunnan kokous, jossa kunnanlääkäri piti esitelmän taudista ja sen vastustamisesta. Kuhunkin kylään asetettiin katsastusmies, jonka tuli valvoa, että kyläkunnassa sairastuneet mikäli suinkin mahdollista eristettäisiin. Kaikki koulut suljettiin, ja sairaiden asumat huoneet desinfisioitiin. Mutta kun kansa maaseudulla ei ensinkään usko, että tauti tarttuu, niin ymmärtää helposti kuinka hankalaksi ja vähän hedelmäätuottaviksi sittenkin tällaiset toimenpiteet pakostakin jäävät. Niinpä eräskin emäntä tahtoi todistaa, kuinka turhaa puhe tulirokon tarttumisesta on, ja vei kaikki lapsensa tulirokkoiseen paikkaan näyttääksensä, etteivät ne sairastu. Kun sitten yksi lapsista sairastui ja kuoli vähän toista vuorokautta sairastettuaan, lohduttivat vanhemmat itseään sillä että tauti muka oli »aivokuumetta«. Ainoa keino tuhoisien kulkutautien vastustamiseksi maalla olisi, että joka kuntaan saataisiin kulkutautisairaala, johon kaikki sairastuneet voitaisiin eristää. Vaikka luultava on, että tautitapauksia silloin paljon salattaisiin. — Tulirokkoon ja tuhkarokkoon kuoli yhteensä 31, difteriaan taas 2 henkeä. Näihin tauteihin kuoli siis 20 % kuolleitten koko luvusta.

Ylistaro. Epideemisiä tauteja ei ole ollut.

Vörå, Oravais, Maxmo. Det första fallet af scarlatina yppades i början af april i Rekipeldo by af Vörå, med ursprung från grannbyn, Lehmäjoki, i Storkyro. Kommunalläkaren fick kännedom därom först då pat. hade svår nefrit och något hopp om tillfrisknande ej mera fans. Hvarje desinfektion motsatte sig föräldrarne energiskt, hvarjämte en större begrafning efter barnet, tvärtemot läkarens varning, tillställdes. Inom kort spred sig sjukdomen till nästan alla familjer i byn, som är synnerligen tätt bebygd. Provinsialläkaren sammankallade till möte kommunalnämnden, hvarvid äfven kyrkoherden, kronolänsmannen och kommunalläkaren närvoro; härvid beslöts anhålla hos guvernören om provisoriskt stadfästade stadgar för smittosamma sjukdomar i Vörå. Epidemin upphörde snart därpå, men utbröt åter i början af juli och spred sig nu förvånansvärdt hastigt öfver hela kommunen, angripande äfven fullvuxna och ledande till död i extrema fall inom två dygn. Sjuksköterska tillkallades men sjukhus fanns icke. Skolorna stängdes, vaccinationen uppsköts samt skriftskolegången. Under hela sommaren och hösten fortfor epidemin samt upphörde först i december. I Vörå antecknades 43 dödsfall i scarlatina, eller 21,5 prosent af alla döde. Vid besök i Oravais d. 16 mars påträffade kommunalläkaren ett fall af smittkoppor, hvars vidare spridning så vidt möjligt motarbetades; skolorna stängdes, allmän vaccination påbjöds; emellertid insjuknade inalles 5 barn i koppor under mars månad inom Oravais, hvarefter sjukdomen upphörde. I juli yppades flere fall af dysenteri som en lokal epidemi i Rekipeldo by af Vörå; denna fortfor ännu i sept. I Maxmo rasade en ihärdig difteriepidemi som började på vårvintern, upphörde under sommaren, men uppblossade åter i september, samt var synnerligen svår under november

och december; åtgärderna till epidemins hämmandé hade inga vidare resultat. Däremot användes med mycken framgång difteriserum, hvilket allmogen var ganska villig att anskaffa och bekosta. 12 dödsfall i difteri antecknades i Maksmo under årets lopp.

Kauhava. Kulkutauteja on ollut: tulirokkoa 6 tap. ja joitakuita tuhkarokkotapauksia.

Lapua. Kulkutauteja oli jokunen tapaus hinkuyskää ja tuhkuria. Tulirokkotapauksia oli heinäkuussa 3, elokuussa 1 ja marraskuussa 1. Tartunta oli kulkeutunut Nurmosta ja Ylistarosta. Lavantautia sattui toukokuussa 5 tap. (samassa talossa), syysk. 2, lokak. 1 ja marrask. 3 tapausta. Erityistä tartunnan syytä ei ole voitu löytää, vaan näyttävät nämä tapaukset todistavan, että täällä esiintynyt lavantauti on ollut endeemistä, puhjeten aina sopivissa tilaisuuksissa ilmi.

Pedersöre, Larsmo, Purmo. Förutom fall af tyfus i närheten af Jakobstad och i Larsmo, förekommo kikhosta samt morbilli samt flere fall af difteri och scarlatina i Pedersöre. För hindrandet af sjukdomarnes utbredning gjordes nära nog intet.

Veteli, Halsua, Perho. Kulkutauteja ei ole esiintynyt.

Kannus y. m. Hinkuyskä on ollut sangen yleistä Kannuksessa ja Toholammilla. Lavantautiin sairastui Kannuksessa kymmenkunta henkilöä. Kurkkumätää oli Toholammilla joitakuita tapauksia. Siihen kuoli ainakin 3 henkeä. Kahteen sairaaseen ruiskutettiin tosin serumia mutta liian myöhään.

Lappajärvi y. m. Kulkutauteja ei ole ilmaantunut muuta kuin keväällä pari lavantaudin kohtausta Evijärvellä ja Kortesjärvellä sekä vähän hinkuyskää Alajärvellä ja Vimpelissä.

Alavus y. m. Vuoden alussa liikkui koko piirissä vaikeanlaista influensaa. Alkuvuodesta alkoi kurkkumätää esiintyä Alavuudella. Huhtikuussa sitä oli useita tapauksia eräällä Alavuuden ja Töysän rajalla sijaitsevalla kulmakunnalla. Kesän kuluessa ja syyspuoleen sattui yksityisiä tapauksia Alavuudella tuon tuostakin. Serumruiskutuksia käytettiin hyvällä menestyksellä. Kesäkuussa ilmestyi Töysän sydänmaalle tulirokkoa. Eräässä torpassa sairastui 4 henkilöä, joista 2 kuoli. Taudin kuljetti torpan oma poika, joka tultuaan tukinuitosta Virtain ja Ruoveden puolelta sairastui ensiksi ja tartutti sen sisariin ja veljiinsä. Laajemmalle ei tauti levinnyt. — Vuoden lopulla, loka — marraskuun vaiheilla ilmestyi tulirokkoa Kuortaneelle. Kun tuohon aikaan palvelusväki vaihtuu ja ihmiset muutenkin liikuskelevat toistensa luona, pääsi tauti heti leviämään. Monessa perheessä sairastuivat kaikki lapset. Kahden kuukauden kuluessa sattui useita kymmeniä taudintapauksia. Noin kolmas osa sairastuneista kuoli. Tauti oli yleensä ankarata aiheuttaen monelle lisäksi vaikean munuaistaudin perään. Lokakuussa ilmestyi Ätsäriin, Inhan tehtaan väestön keskuuteen lavantautia,

johon sairastui 3 henkilöä. Nämä paranivat kuitenkin kaikki. Varovaisuustoimenpiteiden ansioksi lienee luettava, ettei tauti päässyt riehumaan.

Keuruu, Multia. Aivan pieniä tuli- ja tuhkarokkoepidemioja on esiintynyt. Terveyshoitoviranomaisten toimenpiteet näiden tautien leviämisen ehkäisemiseksi ansaitsevat tunnustuksen. Influensaa lienee liikkunut jotenkin yleisesti.

Virrat. Marraskuussa, lääkärin saapuessa kuntaan, raivosi siellä ankara tulirokkoepidemia.

Viitasaari. Kulkutaudeista liikkui etupäässä influensa vuoden alkupuolella ja kurkkumätä lopulla vuotta.

Uleåborgs län.

Ii. Lievähköjä influensa- ja enteritistapauksia on kyllä ollut runsaasti. Marras- ja joulukuulla huomattiin 2 lavantautitapausta Iin satamassa ja maaliskuulla 1 hinkuyskätapaus. Viime vuonna ei sattunutkaan muita epideemisiä taudintapauksia. Tämän ohessa mainittakoon, että noin 5—6 vuotta takaperin oli tyfus aivan endeeminen tauti Iin satamassa; joka vuosi sattui 3—4 tap. — Lapamatoa tapaa aivan yleisesti kansassa.

Oulainen. Vuoden alussa oli useita influensatapauksia. Huhtikuulla ilmestyi kuntaan lavantauti, jonka todenmukaisesti oli etelästä tuonut kuleksiva työmies. Hän oli heti tänne saavuttuaan sairastunut ankaraan tautiin, joka kertomuksista päättäen oli ollut lavantautia. Kohta sen jälkeen sairastui samassa mökkiryhmässä, jossa hän oli asunut, 6 henkeä ja lähettyviltä 3 henkeä. Eristäminen toimitettiin niin tarkoin kuin se oli mahdollista. Kutakin sairasta hoidettiin kotona. Ketään ei lavantautiin kuollut.

Ylivieska. Viimekuluneina viitenä vuonna on melkein joka vuosi ilmaantunut yksi tai kaksi lavantautitapausta. Heinäkuun ajalla huomattiin taasen yksi lavantautitapaus, jota seurasi toinen elokuulla. Kun nämä kohtaukset ilmestyivät eri kylissä monen kilometrin päästä toisistaan, oli pelättävissä, ettei tauti näihin rajoittuisikaan. Syyskuulla ilmaantuikin kuusi uutta lavantautitapausta, marraskuulla 13 ja joulukuulla 12 tapausta. Merkille pantava on, että kaikki nämä sairauskohtaukset ovat ilmaantuneet kahden puolen Kalajoen vartta, noin 25 kilometrin pituisella matkalla, jos Nivalan pitäjänkin puolella syksyn kuluessa sattuneet tapaukset otetaan huomioon. Melkein poikkeuksetta ovat lavantautiin sairastuneet käyttäneet Kalajoen vettä sekä juoma- että käyttövetenä. Jos vielä lisätään, että tämän vuoden (1909) tammi- ja helmikuulla ilmaantuneet uudet taudinkohtaukset ovat seuranneet samaa jokivartta alaspäin, täytynee mainitun joen vettä pitää taudin saastuttamana. Epidemian johdosta kokoontui terveydenhoitolautakunta syyskuulla ja toisen kerran joulukuulla. Suurta hankaluutta taudin levenemisen estämistoimenpiteisiin nähden on aiheutunut m. m. siitä, että sairaat vastenmielisesti suostuvat sairaalahoitoon. Laa-

dultaan tauti on ollut ankarahkoa. Sattuipa muutamia vaikeitakin tapauksia, mutta sairaat kuitenkin parantuivat. Melkein koko vuoden on kunnassa liikkunut hinkuyskää, johon kansa ei hae neuvoja.

Pyhäjärvi. Tarttuvia kulkutauteja ei piiriin ole päässyt juurtumaan. Väestö näyttää käsittävän taudin tarttuvaisuuden.

Kemi. Syynä tavallista suurempaan kuolevaisuuteen ovat pääasiallisesti olleet kunnassa liikkuvat kulkutaudit: tulirokko, kurkkumätä ja influensa. Viimeksi mainittu on todennäköisesti ainakin osaksi aiheuttanut keuhkotulehduksestakin seuranneet kuolemantapaukset, joita tänä vuonna oli entistä enemmän, nimittäin 10. Influensa, joka joulukuun puolivälissä 1907 yhtäkkiä ilmestyi yli koko kunnan, oli vielä tammikuussakin hyvin yleinen. Helmikuun alussa sattui vielä 5 kohtausta, mutta sittemmin ei ollut ainoatakaan tapausta. Heinäkuun keskivaiheilla huomattiin ensimäiset tulirokkotapaukset. Tautia oli levinnyt sekä Karihaaran sahan työväestön että mainitun sahan lähettyvillä asuvien mökkiläisten lapsiin. On tuntematonta, mistä tartunta oli tullut, sillä tänne tulvailee kansaa kaikkialta maastamme. Tauti oli silloin jo päässyt koko lailla leviämään. Alussa se oli niin lievää, etteivät vanhemmat siitä mitään välittäneet, vaan antoivat tulirokkoon sairastuneet lapsensa juoksennella mielin määrin ulkona, erittäinkin kun kesä oli hyvin lämmin ja kaunis. Vasta elok. 29 p. huomattiin ensimäinen tulirokkotapaus Kemin kaupungissa ja marrask. 15 p. Liedakkalan kylässä. Marraskuussa ja joulukuussa se levisi yhä laajemmalle. Lääkäreille ilmoitettiin tulirokkoa heinäkuussa 14, elokuussa 16, syyskuussa 25, lokakuussa 12, marraskuussa 15 ja joulukuussa 48, siis yhteensä 130 tap. Puhdistusta toimittaneet sairaanhoitajattaret ovat ilmoittaneet tulirokkotapauksia v. 1908 olleen 140. Näihin ei kuitenkaan ole luettu Karihaaran sahan alueella sairastuneita, sillä siellä suoritettiin asuntojen puhdistus Kemiyhtiön toimesta. Tulirokkoon kuoli v. 1908 yhteensä 19 henkeä. Edellisen vuoden kurkkumätäepidemiaa jatkui koko vuoden. Kaikkiaan ilmoitettiin 21 kohtausta. Mainittuun tautiin kuoli 4 lasta. Serumia käytettiin usein, ja tulokset olivat hyviä. Helmikuussa huomattiin 2 saman perheen jäsentä sairastuneen lavantautiin.

Hyrynsalmi y. m. Terveydentila on yleensä hyvä.

Kuolajärvi. Kulkutauteja ei ole ollut.

Ylitornio y. m. Tuhkarokkoa ja influensaa liikkui vuoden alussa koko piirissä. Helmikuussa ilmestyi Ylitornion Kaulirannan kylään tulirokkoa, johon toistakymmentä lasta sairastui. Vähän myöhemmin huomattiin samaa tautia Turtolan kirkonkylässä. Huhtikuussa matkusti alueläkäri Ylitornion Lamsijärven kylään, jossa vähää ennen 2 lasta oli kuollut kurkkumätään. Yhteensä sairasti silloin 5 lasta.

Sodankylä. Muita kulkutauteja ei ollut kuin influensaa, nim. tammikuussa 13, helmikuussa 6 ja maaliskuussa 2 tapausta, sekä dysenteriaa 2 tap. elokuussa

3. Allmän hälsovård och sjukvård.

Nylands län.

Esbo. Dödligheten bland späda barn är synnerligen stor; sålunda utgjorde detta år dödligheten i första året 35,8 % af totaldödligheten. Orsaken till detta mer än ledsamma förhållande får till största delen sökas i bristande kunskap om de späda barnens vård. Ofta upphör modern mycket tidigt, ej sällan redan i 3 eller 4 veckan att själf amma sitt barn, stundom därtill tvungen af ekonomiska skäl, men äfven mycket ofta på uppmaning af okunniga gummor, och då den kroppsarbetande klassens kvinnor i regel ej besitta de egenskaper som erfordras för att med lyckligt resultat genomföra en artificiel uppfödning af ett spädt barn, uppstår rätt snart digestionsstöringar som vålla barnets undergång. — För spridande af kunskap om de späda barnens vård vore Martha-föreningen med dess många filialer i olika delar af landet synnerligen egnad, och är det att hoppas att föreningen framdeles mer än hittills upptager detta upplysningsarbete på sitt program. — Ambulatorisk sjuksköterska finnes ej i distriktet anställd. En fond af 6,000 mk har hopsamlats för en sjukstuga, hvars uppförande näst instundande vinter skall vidtaga.

Borgå landsförs. Det af kommunalläkaren under föregående år väckta förslaget om inrättande af en epidemiafdelning i samband med kommunens sjukstuga, har, sedan statslån för ändamålet erhållits, realiserats, i det att epidemiafdelningen för närvarande är under uppförande. — Ambulatorisk sjuksköterska finnes icke anställd. Å fattiggården finnes en afdelning för obotligt sinnessjuka med 6 celler.

Ingå och Degerby. Sjukstuga finnes ännu icke inom distriktet, men en fond för ändamålet har på privat väg insamlats och redan nått den storlek att hopp finnes att en sjukstuga inom icke altför lång framtid torde kunna uppföras; ambulatorisk sjuksköterska finnes ej. Fattiggård finnes i Ingå med nödiga platser för sjuka, samt en cell för sinnessjuka.

Lohja. Kuntaan on valittu erityinen terveyslautakunta, jonka puheenjohtajana on toiminut kunnanlääkäri. Sen toimeksi on siirretty kunnallislautakunnalle kuuluvat terveyshoidolliset tehtävät. Vuoden kuluessa on pidetty kaksi kansantajuista esitelmää, joissa käsiteltiin yleistä terveydenhoitoa ja tarttuvia tauteja. Kunnassa ei ole kiertävää sairaanhoitajaa eikä myöskään sairashuonetta, mutta sen sijaan on mielisairasosastolla varustettu köyhäintalo, jossa on 2 huonetta varattu muita taudintapauksia varten.

Mäntsälä. Kuntakokous päätti syksyllä piirilääkärin kehoituksesta ottaa palvelukseen kiertävän sairaanhoitajattaren.

Kyrkslätt. Sjukstugan har under hela året varit i värksamhet; ambulatorisk sjuksköterska finnes ej anstäld; fattiggård med afdelning för sinnessjuka finnes inrättad. Behörigen fastställd lokal hälsovårds förordning förefinnes; den är spridd och motsvarar sitt ändamål. Allmännare öfverträdelser af densamma hafva icke ägt rum och ej häller blifvit beifrade.

Pyhäjärvi, Pusula. Kunnilla on erityiset, painetut terveydenhoitosäännöt, joita on levitelty kuntalaisille. Mainittuja sääntöjä vastaan tehtyjen rikkomusten johdosta ei ole nostettu kannetta. Piirissä ei ole sairastupaa eikä sairaanhoitajattaria.

Nurmijärvi. Mitä yleiseen terveydenhoitoon tulee, niin täytyy sanoa, että siinä näkyy olevan paljon toivomisen varaa. Ylimalkaan asianomaiset kunnan puolesta eivät ryhdy minkäänlaisiin toimenpiteisiin tarttuvien tautien vastustamiseksi. Mainittakoon muun muassa, että suuri osa kansasta ei ollenkaan usko tautien tarttuvaisuutta. Sairastupaa ei ole kunnassa, mutta kiertävä sairaanhoitajatar valittiin viime vuoden maaliskuussa. Vaivaistalon mielisairasosastossa hoidetaan 7 sairasta. Sitäpaitsi on vielä 5 heikkomielistä, jotka saavat liikkua vapaasti muiden hoidokkien parissa.

Elimäki. Terveysvaliokunnan toimesta on pidetty useita esitelmiä terveydenhoidosta. Kunnan myöntämillä varoilla on hankittu ja jaettu terveydenhoitoa ja kulkutauteja koskevaa kirjallisuutta sekä tilattu Terveydenhoitolehti kullekin lautakunnan jäsenelle. Kunnalla on vahvistetut terveydenhoitosäännöt vuodelta 1894. — Kunnassa on 12 vuoteella varustettu sairashuone, joka saapi valtioapua 75 mk. vuodetta kohti. Kun kunta, lukuunottamatta erityisiä korjauksista aiheutuvia kulunkeja, saa sairashuoneen vakinaisiin menoihin vuosittain antaa noin 1,000 mk., ja sitä paitsi suorittaa sairasmaksut kunnan sairaitten puolesta, olisi korotetun valtioavun saaminen erittäin tärkeätä.

Orimattila. Sairashuone on kunnassa. Talvella nostettiin kysymys epidemiaosaston perustamisesta. Tätä varten asetettiin komitea, mutta kuntakokous ei ole vielä päättänyt komitean ehdotuksesta. Kiertäviä sairaanhoitajattaria ei ole nytkään vielä.

Åbo län.

Nagu. Vid kommunalnämndens sammanträden har kommunalläkaren endast en gång närvarit. Härvid behandlades frågan om åtgärder emot en eventuell koleraepidemi, hvarvid kommunen indelades i distrikt, för hvilka utsågos tillsyningsmän samt vidtogs åtgärd för upphyrande af koleralasarett. Någon lokal hälsovårdsordning finnes icke, och åt hygienins fordringar har icke någon större omsorg egnats. Sjukstuga och ambulatorisk sjuksköterska finnas icke. Fattiggård finnes med sluten dårvårdsinrättning för 11 pat.; dessas skötsel har varit tillfredsställande.

Kimito m. fl. Lokala hälsovårdsordningar finnas ej. I anledning af den hotande kolerafaran beslöt kommunalnämnden i Kimito å sammanträde d. 1 okt., hvarvid kommunalläkaren närvar, att å lämpliga platser inom kommunen upphyra rum för isolering och vård af eventuella kolerafall. Dessutom utsågs en mängd tillsyningsmän, hvilka förseddes med instruktioner i enlighet med gällande koleraförordning. I Dragsfjärd och Vestanfjärd vidtogos liknande åtgärder. Ambulatorisk sjuksköterska finnes ej; distriktets enda sjukvårdsanstalt är sjukstugan å Dalsbruk. Under 1908 hafva fattighjonen ännu, som förr, i Kimito och Vestanfjärd varit utackorderade, i Dragsfjärd varit dels utackorderade, dels intagna å den provisoriska fattiggården därstädes.

Bjärnå, Finby. För Bjärnå behörigen fastställd hälsovårdsordning finnes. Sjukstuga saknas. En s. k. diakonissa har under någon tid af året varit anställd af en förening. Då denna emellertid blef sinnessjuk, anställdes en ny, hvilken emellertid inom kort fördrefs, då man upptäckte att hon hade vilsefarande åsikter rörande de yttersta tingen. Deras värksamhet var föga känd af kommunalläkaren, men torde i hufvudsak utgjorts af »läsning» för de sjuka. I fattiggården finnes icke särskildt sjukrum, men väl 7 celler för sinnessjuka, samt, sedan detta år, en skild sköterska för denna afdelning, en nog så välkommen förbättring i sjukvården.

Mynämäki, Mietoinen. Erityisiä vahvistettuja terveydenhoitosääntöjä ei ole. Kunnissa ei ole sairashuonetta eikä kiertävää sairaanhoitajatarta. Toiveita on kumminkin, että ennen pitkää saadaan sairaanhoitajatar kumpaankin kuntaan.

Eura y. m. Terveydenhoitosääntöjä ei kunnilla kuulu olevan. Ei ole myöskään sairastupia. Köyliön kunnassa on sairaanhoitajatar, jota käytetään erittäin paljon. Kunnilla on kuitenkin yhteinen mielisairaiden hoitola Harjavallassa.

Loimaa y. m. Loimaalla ja Alastarolla on yhteiset terveydenhoitosäännöt, jotka ovat vanhentuneet, samoin kuin Metsämaankin. Kansa ei niiden määräyksistä välitä, jonka vuoksi ne kadottavat suurimman osan merkitystään. Kipeästi siis kaivattaisiin ajan vaatimuksien tasalla olevia terveydenhoitosääntöjä, mutta niiden laatiminen on vaikeata, kun ei kotimaassa ole malliksi kelpaavia, joista paikkakunnan tarpeitten ja olosuhteiden mukaisesti voisi muovailla omat terveydenhoitosäännöt. Kuntien yhteisessä sairaalassa, joka sijaitsee Loimaalla, Vesikosken kylässä, on 16 sairasvuodetta. Alastarolle saatiin diakooni. Muita kiertäviä sairaanhoitajia ei kunnissa ole. Mielisairaita varten rakennettiin Loimaan köyhäinkodin yhteyteen jokseenkin ajanmukainen osasto, jossa on tilaa 20 sairaalle.

Huittinen y. m. Huittisten kunnassa on 10 sairassijalla varustettu sairastupa. Mutta koska se ei enää sovellu tarkoitukseensa, niin päätti kunta lopulla vuotta rakentaa aivan uuden sairastuvan arkitehti A. Krankin tekemien piirus-

tusten mukaan. Huittisten vaivaistalon yhteydessä on 8 koppia parantumattomia varten. Tietenkin on sairaiden hoito niissä aivan puutteellista, jonka vuoksi on naapurikuntien kesken ollut puheena ryhtyä rakentamaan yhteistä piirimielisairaalaa. Vampulassa ei ole vaivaistaloa.

Kokemäki. Pitäjässä on vaivaistalo, jossa lääkäri käy aina tarvittaessa. Harjavallan y. m. kuntien yhteisessä piirimielisairaalassa on Kokemäen kunnalla käytettävänään 7 sijaa.

Tyrvää. Ei ole erityisiä terveydenhoitosääntöjä, ei sairashuonetta eikä kiertäviä sairaanhoitajattaria.

Punkalaidun. Kunnalla on erityiset kuvernöörin $^{24}/_{4}$ 1902 vahvistamat, painetut terveydenhoito-ohjesäännöt, joita piirimiehet ovat levittäneet, mikäli mahdollista, joka perheeseen. Terveydenhoidon lähempää valvontaa varten on kunta jaettu 23 alueeseen, joiden terveydellisiä oloja piirimiehet pitävät silmällä. Terveyshoitolautakunta, jossa lääkäri on puheenjohtaja, ei kokoontunut ensinkään v. 1908. Kunnassa ei ole sairashuonetta eikä kiertävää sairaanhoitajatarta. Ei ole ollut myöskään köyhäintaloa, jota kuitenkin nykyisin hommataan.

Hämeenkyrö. Kunnalla on erityiset v. 1894 vahvistetut ja painetut terveydenhoitosäännöt, joita varsinkin vuoden kuluessa on lukuisasti kuntalaisille levitetty. Yleisö ei niiden tarkoitusta ensinkään käsitä. Niissä olevia, tarttuvien tautien vastustamista koskevia neuvoja ja ohjeita ei seurata, jonka tähden tulirokkokin pääsi niin helposti leviämään yli koko pitäjän. Terveydenhoitosääntöjen määräyksiä rakennustavasta sekä pihain ja huoneitten puhtaanapidosta rikotaan myös yleisesti. Piirilääkärin ilmoituksesta sakotettiin käräjillä kahta talonisäntää siitä, että olivat pitäneet maahanpaniaispitoja, vaikka vainajat, heidän lapsensa, olivat kuolleet tarttuvaan tautiin ja kun yleensä kulkutautia liikkui paikkakunnalla. Kunnallislautakunnan kokouksessa tammikuussa keskusteltiin kuntaan levinneen tulirokon ehkäisemiskeinoista. Syyskuussa oli saman lautakunnan keskusteltavana, mitä olisi idästä uhkaavan koleravaaran torjumiseksi tehtävä, ja päätettiin m. m. vuokrata neljästä kylästä huone kustakin väliaikaiseksi sairaalaksi. — Kyröskoskella on tehtaan omistama 5 vuoteella varustettu sairaala, jossa tehtaan kätilö on toiminut sairaanhoitajattarena. Muuta sairaalaa tahi sairaanhoitajaa ei ole kunnassa.

Pargas. Lokala hälsovårdsordningar för kommunen finnas ej. Stort missnöje visade befolkningen beträffande tvånget att renhålla och kalka afträdesplatser etc., hvilket uppfattades som pjåsk eller lust att trakassera. — Frågan om inrättande af en kommunal sjukstuga upptogs till behandling å kommunalstämma, men afslogs, då kommunen ej ansåg sig hafva råd därtill på grund af ständiga utgifter för nybyggnader till 11 folkskolor, 3 prästgårdar samt en nyss färdig blifven fattiggård. Å fattiggården begynner intagningen från början af 1909. Därstädes finnes, utom ett dårhus för 16 pat. en sjukstuga för 10 pat., men upptages denna

af medellösa sjuklingar, som annars intagas å fattiggården. Å Attu såg är sedan början af året anställd en privat barnmorska och sjuksköterska och har detta i någon mån afhjälpt bristen på nödig hjälp vid förlossningar. I Pargas vidsträckta skärgårdskommun borde finnas 3 utbildade barnmorskor för att göra slut på »gummornas» värksamhet.

Sauvo ja Karuna. Sauvossa on kuvernöörin vahvistama painettu ja jotensakin hyvin tarkoitustaan vastaava terveydenhoitosääntö, jota on pitäjäläisille jaettu. Tämän säännön määräyksiä koskevista rikoksista ei ole kannetta vuoden kuluessa nostettu. Kunnankokouksissa ei ole myöskään käsitelty erikoisen tärkeitä terveydenhoidollisia kysymyksiä. Sauvossa on köyhäintalo, jossa on tilaa 40 henkilölle. Siinä erityinen mielisairasosasto, johon voidaan vastaanottaa 6—7 sairasta.

Paimio. Painettuja terveydenhoitosääntöjä ei ole. Kunnassa ei ole myöskään sairastupaa eikä kiertävää sairaanhoitajatarta.

Merikarvia; Siikainen. Vahvistettuja terveydenhoitosääntöjä ei ole.

Ikaalinen. Kunnalla on kuvernöörin v. 1893 vahvistamat terveydenhoitosäännöt, joita on jaettu pääasiallisesti lautakuntain jäsenille ja piirimiehille. Vuodesta 1900 alkaen on ollut sairaala, jossa on 11 sairasvuodetta ja 1 hoitaja. Vielä tänäkin vuonna on toiminut yksityisten palkkaama kiertävä sairaanhoitaja. Kunnalla on suurehko 100 hoidokkaalle varattu köyhäinkoti. Mielisairasosastossa oli ennen 8, mutta nykyään siinä on 16 koppia.

Tavastehus län.

Hausjärvi. Kunnassa on erityiset, v. 1892 laaditut terveydenhoitosäännöt. Kun kuitenkin katsottiin, että ne eivät enää täytä tarkoitustaan, niin terveyslautakunta teki ehdotuksen uusiksi säännöiksi, joille nyt odotetaan kuvernöörin vahvistusta. Näissä säännöissä täytyi ottaa huomioon etupäässä taajaan asuttu Riihimäen aseman seutu, jossa on noin 3,000 henkeä. Kolerapelon ja keväällä ja kesällä raivonneen tulirokon vuoksi pidettiin useita lautakunnan kokouksia, joihin kunnanlääkäri otti osaa. Lautakunnan jäsenet kävivät tarkastamassa pitäjällä ja etenkin Riihimäellä terveydellisiä olosuhteita. Useasti täytyi lautakunnan antaa ankaria muistutuksia puhtaanapidon puutteellisuudesta, mutta kannetta ei kuitenkaan nostettu. Sairastupaa ei vielä ole kunnassa, mutta kiertävä sairaanhoitajatar on.

Hollola. Terveyshoitolautakunnalla on varsinkin vuoden lopulla ollut paljon puuhaa, osaksi paikkakunnalle kulkeutuneen tulirokkoepidemian, osaksi uhkaavan koleran takia. Kokouksia on pidetty tuhka tiheään ja muutamissa on kunnanlääkärikin ollut läsnä. Joka kylään määrättiin erityinen n. s. valvojalautakunta, jonka huolena oli käydä talo talolta ja maja majalta tarkastamassa että

mitä suurinta puhtautta noudatettiin, sekä muutoinkin pitää silmällä, että tarkoin noudatettiin Hollolan vahvistettua terveysohjesääntöä. Väliaikainen kolerasairaala perustettiin lähelle Lahden asemaa. Samoin asetettiin kuntoon tulirokkosairaalat. Kiertävä sairaanhoitaja on kunnassa toiminut.

Lammi y. m. Lammin kunnan syyskuun alussa v. 1907 ottama diakonissa toimi täällä heinäkuun loppupuolelle 1908, jolloin muutti pois. Kosken kunta taas palkkasi diakonissan syyskuussa 1908.

Loppi. Tärkein terveyshoidon alalla sattunut tapahtuma oli kuntakokouksen päätös $^{30}/_{9}$, jonka mukaan keuhkotautiin kuolleen asunto on tarkoin puhdistettava käyttämällä lysoolia ja formaliinisavustusta. Tällaisia puhdistuksia suoritettiin v. 1908 7 eri paikassa. Ne toimitti täällä asuva kiertävä sairaanhoitajatar. Myös tulirokon ja difterian saastuttamat asunnot ovat samoin puhdistetut. Desinfisioimisesta aiheutuvat menot suorittaa kunta. Kunnanlääkäri piti kunnantuvassa kaksi esitelmää, toisen keuhkotaudista ja toisen pientenlasten hoidosta. Kunnalla on oma, kirkonkylässä sijaitseva sairaalansa, joka avattiin $^{19}/_{11}$ 06. Se on maksanut siihen kuuluvine ulkohuoneineen 11,584 mk. 16 p. ja sisustus sen lisäksi 1,333 mk. 98 p. eli kaikkiaan 12,918 mk. 14 p. Tästä summasta on kunnan säästökassa lahjoittanut 7,077 mk. 34 p., yksityiset kuntalaiset 3,066 mk., lopun on kunta suorittanut. Sairaalassa on tilaa 10:lle sairaalle. Siinä on 5 huonetta, keittiö, hoitajanhuone, operationihuone ja kylpyhuone; vesijohto ja klosetti sekä kivikellari.

Akaa. Kunnassa on erityiset painetut terveydenhoitosäännöt, joita on levitetty kuntalaisille. Mainitut säännöt vastaavat jotakuinkin tarkoitustaan. Uhanneen koleravaaran takia on erikoisesti pidetty huolta puhtaudesta. Toijalan ja Viialan kylissä vuokrattiin huoneustot mahdollisesti tarvittaviksi kolerasairaaloiksi.

Urjala. Kunnassa on jo monta vuotta ollut vaivaistalo, jossa tämän vuoden kuluessa on ollut keskimäärin 76 hoidokasta. Näistä oli 15 heikkomielistä. Vaivaistalon yhteydessä on hourula, jossa on 1 isohko, 2 pienehköä huonetta sekä 5 koppia. Hourulaan on kunta palkannut eri sairaanhoitajattaren. Tätä tointa on hoitanut diakonissakurssin suorittanut hoitaja. Vaivaistalossa on lääkärin käytettävänä ollut 2 pientä, epämukavaa huonetta sairaita varten. Kunnassa on kuitenkin vuoden lopulla valmistumassa uusi, ajanmukainen sairastupa.

Sääksmäki. Terveydenhoitosäännöt ovat painetut 1893. Jossakin määrin ovat ne tarkoitustaan vastanneet. Vuosittain valitaan joka kylässä kaksi katsantomiestä, joitten vähintäin kahdesti vuodessa tulee tarkastaa pihoja, ulkohuoneita, kaivoja j. n. e., ja yleensä valvoa, ettei rikota terveydenhoitosääntöjen määräyksiä. Valkeakosken tehdaskylässä on terveydenhoitolautakunta, johon kuuluu 5 jäsentä, lääkäri puheenjohtajana. Syysk. 27 p. kokoontuivat lääkärin kutsumuksesta kaikki katsantomiehet keskustelemaan koleravaaran aiheutta-

mista toimenpiteistä. Päätettiin useimmista kylistä vuokrata huoneusto, joka oli varustettava vähintäin kahdella vuoteella. Vielä päätettiin, että katsantomiesten tuli kylissään parhaansa mukaan valvoa, että puhtautta ja yleensä kaikkia terveydenhoitosäännöissä olevia määräyksiä noudatettaisiin. Myöskin jaettiin kaikille katsantomiehille kunnan kustannuksella lysoolia. Vakinaista sairastupaa ei ole. Valkeakosken tehtaitten sairas- ja hautausapukassa oli kuitenkin kulkutauteihin sairastuneiden hoitamista varten vuokrannut huoneuston, jossa oli 6 vuodetta. Tämä sairastupa oli käytännössä 8 viikkoa. Sama kassa on tänä vuonna toimittanut myöskin sairaanhoitajattaren Valkeakosken kylään.

Tammela. Terveydenhoitosäännöt vastaavat tarkoitustaan. Uhkaavan koleratаudin johdosta lähetti Kuvernööri kiertokirjeen, jossa hän kehoitti ryhtymään toimenpiteisiin taudin ehkäisemiseksi. Kuntakokous päätti, että tilapäiset sairaalat oli perustettava Portaan, Torron, Letkun ja Kojon kyliin sekä Forssan tiheästi asuttuun tehdasseutuun ja niihin hankittava sopivat hoitajat; lantaruumat ja valtaojat oli puhdistettava. Yleisölle annettiin koleratаudin vastustamista koskevia neuvoja. Kuntakokous määräsi komitean, jonka tuli harkita kunnan sairaalan laajentamista ja lapsenpäästölaitoksen perustamista. Asia on vieläkin vireillä. — Forssassa sijaitsevat Forssan Osakeyhtiön ja Tammelan kunnan sairaalat. Kunnan sairaalassa on 10 vuodetta. Siellä on tutkinnon suorittanut hoitajatar. Forssan yhtiön sairaalalla, jossa on 14 tilaa, on oma lääkäri sekä tutkinnon suorittanut hoitajatar. Yhtiön sairaalasta on poliklinikka muutettu eri rakennukseen, jossa on myöskin 6:lla vuoteella varustettu lapsenpäästölaitos, jota yleisö kernaasti käyttää. Siihen vastaanotetaan vieraistakin kunnista kotoisin olevia synnyttäjiä, joiden kuitenkin tulee suorittaa korotettu maksu. Hourujen hoito järjestettiin vaivaishoidon tarkastajan alotteesta paremmalle kannalle. Pimeät kammiot poistettiin houruinhuoneen rakennuksesta. Hiljaiset mielisairaat sijoitettiin 4:ään valoisaan huoneeseen, joista kaksi suojaa tuli kummallekin sukupuolelle. Laitoksessa on mies- ja naishoitaja. Jokioisilla, jossa ei ole hourulaa eikä vaivaistaloa, hoidetaan perheissä mielenvikaisia. Näiden hoito on kunnan puolesta eri tarkastajan ja kunnanlääkärin valvonnan alaisena.

Kangasala ja Sahalahti. Terveydenhoitosäännöissä olevia seikkoja on tänä vuonna erityisesti huomautettu piirimiehille. Näitä avustamaan asetettiin terveyspoliisi, jonka tulee joka kevät kiertää pitäjällä ja yhdessä piirimiesten kanssa valvoa, että ohjesääntöjen määräyksiä noudatetaan varsinkin hyyskien ja pihojen puhdistamiseen nähden. Sitäpaitse toimittaa hän desinfisioimiset ja ruokatavarain tarkastukset torilla. — Kiertävän sairaanhoitajan palkkaa kirkko. Onpa nostettu kysymys toisenkin hoitajan asettamisesta, sillä pitäjän rajakulmille ei yksi ehdi matkustella.

Pälkäne. Sairaalaa ei ole piirissä. Pälkäneen diakonatiyhdistyksen palveluksessa on edelleenkin ollut kiertävä sairaanhoitajatar. Syksyllä valmistui uusi vaivaistalo, jonne hoidokkaat vuokrahuoneistosta siirrettiin.

Orivesi. Terveydenhoitosääntöjä ei liene aikaisemmin yleisesti noudatettu. Syksyllä uhannut koleravaara pakotti ainakin terveyslautakunnan jäsenet niihin tutustumaan. Päätettiin varata sopivilta paikoilta pari huonetta ja valita hoitajat sekä hankkia puhdistusaineita.

Ruovesi. Vahvistettu ja painettu terveydenhoitosääntö oli voimassa, vaikkei ollutkaan huomattavissa tehokasta toimintaa terveydenhoidon edistämiseksi. — Kunnallissairaalassa oli 16 vakinaista sairassijaa. Vaivaistaloa ei ole.

Korpilahti. Kunnalla on painetut terveydenhoitosäännöt. Ei ole sairastupaa eikä sairaanhoitajatarta. Vaivaistalossa on myöskin mielisairasosasto.

Kuhmoinen, Padasjoki. Painetut terveydenhoitosäännöt on kunnalla. Harmoisissa on molempien pitäjien yhteinen sairashuone, jossa on 10 sairaspaikkaa. Kiertävää sairaanhoitajatarta ei ole. Padasjoella on vaivaistalo, jossa on erityinen sairas- ja mielisairasosasto.

Kuorevesi. Kunnassa ei ole sairashuonetta eikä vaivaistaloa. Ei ole myöskään kiertävää sairaanhoitajatarta eikä erityisiä terveydenhoitosääntöjä.

Viborgs län.

Säkkijärvi. Kunnalla on sekä sairas- että mielisairasosastolla varustettu vaivaistalo. Kiertävän sairaanhoitajattaren on kunta palkannut.

Viipurin maalaiskunta. Viime vuoden joulukuussa vahvisti Kuvernööri ne uudet »terveyshoitosäännöt», jotka kunta oli laatinut, kunnanlääkärille asiasta virkkaamatta. Ne ovat entisten mukailua, paikoin sananmukaisesti niiden kaltaiset kaikkine kielivirheineen. Tärkeimpänä edistyksenä on pidettävä, että tästä lähin terveydenhoitopiirien katsantomiesten tehtävät on uskottu n. s. kyläkuntahallinnoille, joiden esimiehet kuntakokous valitsee. Kuvaavata näille uusille säännöille, joista kumminkin piirilääkärin muistutusten takia monta kohtaa, joissa yritettiin sotkea lääkärien ja kunnan oikeuksia ja velvollisuuksia, poistettiin, on että 1 §:ssä sanotaan: silloin kuin kunnallislautakunnan kokouksissa käsitellään sairashoitoa koskevia asioita, on siitä ilmoitettava piiri- ja kunnanlääkärille j. n. e. Entisissä luettiin myös terveyshoitoa koskevat asiat piiri- a kunnanlääkärille kuuluviksi vaikka tosin tämä tunnustus jäi kuolleeksi kirjaimeksi. Nykyään tällaisia kysymyksiä pohdittaessa katsotaan piiri- ja kunnanlääkäri tarpeettomiksi. Onko muutos pidettävä tahallisena vai erehdyksestä johtuneena, jääköön sanomatta. Lisättävä on vain, että uuteen ohjesääntöön on ilmaantunut määräys, että kunnallislautakunnan asiana on valvoa, että kunnassa oleva lääkäri tarkoin täyttää tehtävänsä. Olot tiheään asutuissa, maa-

laiskuntaan vielä kuuluvissa esikaupungeissa ovat yaatineet joukon uusia, rakennus- ja puhtaanapitojärjestelmää koskevia määräyksiä, jotka jos niitä tarkoin noudatetaan, kyllä aikaansaavat parannusta. Pelättävä kumminkin on, ettei kunta kykene niin tarmokkaasti toimimaan, jotta puheenalaisten pykäläin määräykset todella saataisiin toteutumaan. — Edellisenä vuonna laajennettu kulkutautisairaala, jossa on 17 vuodetta, on ennallaan kahdessa eri rakennuksessa. — Entinen seurakunnan palkkaama diakonissa toimii itäisissä esikaupungeissa. — Köyhäintalossa ovat heikot hoidokkaat n. s. sairaspuolella. Tällä osastolla ei ole sairaanhoitajaa eikä edes palkattua apulaista. Mielisairaiden osasto on entistä kurjemmassa tilassa: 2—3 sairasta on samassa pienessä kopissa. Uuden homma on tosin vireillä. Mielisairaita oli köyhäintalossa viime vuonna 56.

Koivisto. Painetut terveydenhoitosäännöt, joita on levitetty kuntalaisille, vastaisivat kyllä tarkoitustaan, mutta niitä ei suurestikaan noudateta, koskapa väestön terveysopillinen sivistys on liian alhainen. Koleravaaran torjumiseksi asetettiin jokaiseen kylään terveystarkastusmiehiä, mutta näidenkin toiminta on joko kohdannut vastarintaa tai ollut vaikeata ja vaillinaista edellä mainituista syistä. Etenkin lieviä tapauksia, joita voitaisi koleraksi epäillä, salataan yleisesti kunnan rannikkopurjehtijain keskuudessa, koska pelätään, että taudin levenemisen estämistoimenpiteiden takia joko aluksen kulkuvuorot keskeytyvät tai sairas siirretään kolerasairaalaan. Terveysopillisia esitelmiä on pidetty kunnan eri osissa ja terveydenhoitoa käsitteleviä lentokirjasia levitetty. Ei ole sairastupaa eikä vaivaistaloa. Kunnassa on yksityisten palkkaama diakonissa, jota on joltisesti käytetty sairaiden hoidossa.

Muola y. m. Erityiset terveydenhoitosäännöt, painetut ainakin Muolassa ja Valkjärvellä, ovat kaikissa kunnissa, ja lienee niitä aikoinaan levitettykin Ne ovat kuitenkin pysyneet kokonaan kuolleena kirjaimena, koska mikään viranomainen ei valvo niiden noudattamista. Kunnallislautakunnilla on liian paljo muita toimia ennättääkseen kiinnittää huomiota terveydenhoitoon. Mitään terveydenhoitoa koskevia kysymyksiä ei ole kunnallislautakunnan käsiteltävinä ollut, paitsi toimenpiteitä koleravaaran torjumiseksi, joihin se piirilääkärin määräyksestä lienee ryhtynyt. — Sairastupaa, köyhäintaloa ja kiertävää sairaanhoitajaa ei ole yhdelläkään kunnalla.

Uusikirkko. Kunnan painetut »Terveydenhoitosäännöt» ovat sovellettu ote yleisestä terveydenhoito-asetuksesta. Niissä ei ole mainittuna, ovatko ne saaneet erityistä vahvistusta. Kuntalaisille niitä on levitetty. Niissä olevia, varsinkin tarttuvien tautien levenemisen estämistä ja asunto-oloja koskevia määräyksiä väestö yleensä ei noudata. Uhkaavan koleravaaran takia päätettiin panna kuntoon tilapäinen sairaala sekä asettaa tonttien puhtaanapito erityisen tarkastuksen alaiseksi. Desinfisioimista varten hankittiin formaliinilamppu. Kunnassa on sairashuone, jossa on 13 vuodetta. Kiertävänä sairaanhoitajana on toiminut diakonissa, jonka toiminta on ollut hyödyllistä.

Kivennapa. Kunnalla on terveydenhoitosäännöt, vaikkei niitä vielä ole painettu eikä levitetty. Lautakunnan jäsenet eivät ensinkään tunne velvollisuuttansa terveydenhoitoasioissa. Kuvernöörinvirastolta saapuneen kirjelmän johdosta keskusteltiin syyspuolella lautakunnan kokouksissa uhkaavan koleratautidin torjumista koskevista toimenpiteistä. Rajakylissä ryhdyttiinkin tehokkaisiin puhdistushommiin. — Joulukuun kokouksessa päätettiin perustaa 70:lle hoidokkaalle varattu köyhäintalo, jonka yhteydessä tulisi olla 10—15 vuoteella varustettu sairastupa, erityinen kulkutautiosasto sekä mielisairaala, jossa olisi tilaa 10:lle potilaalle. Mainittuja laitoksia varten on kunta pyytänyt 70,000 markan kuoletuslainan.

Sakkola. Paikallista terveyssääntöä ei ole. Sekä Sakkolan että Metsäpirtin kunnallislautakunnat ovat monesti käsitelleet uhkaavan koleratautidin vastustamista koskevia asioita. Piirin alueella olevalla Taipaleen tulliasemalla on valtion puolesta avattu kolerasairaala, johon on asetettu koleralääkäri ja sairashoitajatar. Kunnat varustivatkin useita taloja tilapäisiksi kolerasairaaloiksi. Tätä peljättyä tautia ei kuitenkaan ilmestynyt muuta kuin 1 tapaus. Eräs työmies, joka lokakuussa tuli Pietarista ja sairastui Taipaleen kylässä koleraan, otettiin sikäläiseen sairaalaan, jossa hän kuoli. Syyskuun lopulla oli Venäjältä saapunut muuan mies, joka sairastui koleran tapaiseen tautiin. Kuitenkin tämä sairas oli kenenkään asianomaisen tietämättä viety Venäjän puolelle. Talo, jossa hän oli ollut, desinfisioitiin, ja koko kylä pantiin viideksi päiväksi karanteenitilaan. Tästä tapauksesta ei kuitenkaan koitunut ikäviä seurauksia, ja vaikeata on sanoa, oliko tämä tauti koleraa vaiko ei. — Kiertävää sairaanhoitajatarta eli diakonissaa ei ole ollut. Kunnassa ei ole sairastupaa eikä vaivaistaloa.

Parikkala. Terveydenhoitosääntöjä oi ole. Kunnallislautakunnan kokouksissa keskusteltiin isonrokon tartunnan ehkäisemiskeinoista, jolloin päätettiin perustaa väliaikainen sairastupa. Koleravaaran johdosta asetettiin joka kylään 1—2 terveyspoliisia. Kunnassa toimii samarialaisseuran palkkaama diakonissa, jonka apua kansa yleensä paljon käyttää.

Hiitola. Entiset terveydenhoitosäännöt ovat edelleenkin voimassa. Sairastupaa ei ole eikä kiertävää sairashoitajatarta.

Impilahti—Kitelä. Ei ole erityistä terveydenhoitolautakuntaa eikä myöskään painettuja terveydenhoitosääntöjä. Yleinen terveydenhoito onkin paikkakunnalla hyvin alkuperäisellä kannalla. Kuolevaisuus oli tänä vuonna 24,09 tuhatta kohti, siis tuntuvasti suurempi kuin edellisenä vuonna (21,5 ‰). Pääasiassa aiheutuu tämä korkea kuolevaisuusluku siitä, että puheena olevana vuotena on kuollut harvinaisen paljon 1:sellä ikävuodella olevia lapsia. V. 1907 oli näiden kuolevaisuusluku 18 %, mutta seuraavana vuonna oli se jo kohonnut 25,8 %:iin kuolleiden koko lukumäärästä. Joskin tämä pienten lasten kuolevai-

suus osaksi lieneekin satunnaista, niin näyttää siihen myöskin vaikuttaneen tuntuva köyhtyminen paikkakunnalla. Köyhtymiseen on taas syynä ollut tehtaiden toiminnan lakkaaminen. Syksyllä 1907 seisautettiin näet viimeinen paikkakunnalla olevista tehtaista. Tästä on ollut seurauksena, etteivät vanhemmat edes senkään vertaa kuin ennen ole voineet hoitaa lapsiaan.

Suistamo. Erityisiä terveydenhoitosääntöjä ei ole, jollei ota lukuun K. Senaatin v. 1870 vahvistamaa kyläjärjestystä, joka muun muassa sisältää terveydenhoidollisia neuvoja ja sääntöjä tarttuvien tautien levenemisen ehkäisemiseksi. Syksyllä määrättiin, että piirimiesten tulee heti ilmoittaa kunnanlääkärille sellaiset sairastapaukset, joiden voisi luulla olevan koleraa. Talo vuokrattiin tilapäiseksi kolerasairaalaksi. Ei ole sairastupaa eikä vaivaistaloa. Kunta on myöskin kiertävän sairaanhoitajan puutteessa.

S:t Michels län.

Mäntyharju. Kunta on äskettäin ostanut maatilan köyhäintaloksi. Kolmen vuoden kuluessa pitäisi valmistua kunnan ajanmukaisen vaivaistalon, jossa tulee olemaan eri rakennus mielivikaisten osastoa varten. Diakonissa on toiminut toukokuun alusta, ja on hänen apuaan paljon käytetty. Sairastupaa ei ole kunnassa.

Sysmä. Sekä Sysmässä että Hartolassa on vahvistetut ja painetut terveydenhoitosäännöt. Uusi kunnanlääkärin ohjesääntö on syksyllä saatu aikaan, kun Hartola ja Joutsa erosivat tähänastisesta kunnanlääkäripiiristä. — Sairastupaa ei ole, mutta sitä varten kootaan edelleen varoja. Sen sijaan on vaivaistalo, jonka yhteydessä, eri rakennuksessa on mielisairasosasto.

Kangasniemi. Vahvistetut terveydenhoitosäännöt ovat edelleenkin voimassa. Ei ole sairastupaa eikä vaivaistaloa.

Pieksämäki. Terveydenhoidossa ei ole mainittavia parannuksia saatu aikaan. Sairashuonetta ei ole vielä kyetty rakentamaan eikä kiertävätä sairaanhoitajaa palkkaamaan.

Joroinen. Kunnassa on sekä sairastupa että vaivaistalo.

Puumala. Kunnalla on kyllä omat, tarkoitustaan vastaavat, painetut terveydenhoitosäännöt, mutta niitä ei käytännössä noudateta vähääkään. Sairastupa, jossa on 12 sairassijaa, on kunnassa. Vaivaistaloa ei ole. Kansa käyttää hyvin ahkeraan kätilöä.

Rantasalmi. Kunnassa on kiertävä sairaanhoitajatar, josta on suurta apua erittäinkin köyhille. Köyhäintalossa on 3-huoneinen sairasosasto sekä 6-koppinen mielenvikaisten osasto. Sairastupaa ei ole.

Kerimäki. Kunnalla on erityinen, kuvernöörin vahvistama, painettu terveydenhoitosääntö, joka kuitenkin näyttää olevan kokonaan unhotuksissa. Ylei-

sestä, tahallisesta rikkomisesta sitä vastaan ei kuitenkaan saata olla puhetta, sillä sattuneissa tapauksissa, esim. kulkutautien liikkuessa, on kunnanlääkäri huomannut kunkin parhaansa mukaan koettavan seurata annettuja neuvoja. — Sairastupakysymyksen ratkaisu on toistaiseksi lykkäytynyt, vaikka kunta jo oli ostanut sairaalaksi tarvittavan rakennuksenkin, kun vaivaistalon rakentamishomma on nykyisin joutunut ensi sijalle.

Heinävesi. Kunnalla on erityiset v. 1904 vahvistetut ja painetut terveydenhoitosäännöt, joita on tuskin muille levitetty kuin piirimiehille. Kansan keskuudessa vallitsee vielä tietämättömyyttä ja huolimattomuutta. Niinpä on tavallista, että naapurit käyvät silloinkin sairaita katsomassa, kun nämä potevat tarttuvaista tautia. Puhtauden noudattaminen on vielä sangen puutteellista. Sentähden onkin trakoomi hyvin yleinen, ja syyhy on eri kylissä sangen levinnyt. Pihaa perin harvoin puhdistetaan, ja talon karja saa vapaasti liikkua kaikkialla. Askel eteenpäin on kuitenkin tässä suhteessa menty, kun kuvernööri eräitten kuntalaisten pyynnöstä viime syksynä määräsi, että sikakarja on pidettävä aitauksessa. — Kunnassa on neljällä vuoteella varustettu sairastupa. Köyhäintaloa ei ole kunnassa. Kiertävää sairaanhoitajatarta ei kunta ole vielä hankkinut.

Kuopio län.

Pielisjärvi. Kunnassa on painetut terveydenhoitosäännöt, jotka ovat yleisölle aivan tuntemattomat ja joita ei siis ollenkaan noudateta. Ainoastaan tarttuvien tautien levenemistä ehkäistessä on lautakunta koettanut, mikäli mahdollista, noudattaa näitä. Kunnan sairaalassa on 10 sijaa. Kiertävänä sairaanhoitajana toimii yksityisten palkkaama diakonissa. Sitäpaitsi oli tulirokon liikkuessa kunnan palkkaama väliaikainen sairaanhoitaja. Olipa kesällä ja syksyllä toimessa sairaanhoitaja rautatierakennuksenkin puolesta.

Juuka. Kunnan painetuita terveydenhoitosääntöjä koetettiin levittää kaikkialle, missä tarttuvia tauteja liikkui, vaikkei niitä ajoissa saatukaan uhattuihin paikkoihin. Milloin tauti on lievää ja sen itämisvaihe pitkä, niin silloin ei kansa suurestikaan kiinnitä tautiin huomiota. Sairastupaa ei ole. Köyhäintalossa on heikonlaisille hoidokkaille varattu 2 sairassalia. Mielisairasten osastossa ovat kaikki paikat aina ja ehkä liiankin täynnä. Kunnanlääkäri on koettanut saada piirimiehiä innokkaasti kulkutauteja vastustamaan ja ainakin jakamaan terveydenhoitosääntöjä. Tätä työtä vaikeuttavatkin vielä monet seikat: piirit ovat kovin laajoja, kansa on osittain leväperäistä, osittain se ei lainkaan usko, että taudit tarttuvat.

Ilomantsi. Terveydenhoitolautakuntana toimii edelleen kunnallislautakunta. Kunnan suuren laajuuden ja piirimiesten kykenemättömyyden ja välinpitämättömyyden takia jää yhteistyö niiden ja kunnallislautakunnan välillä aivan mi-

tättömäksi. Niinpä kunnanlääkäri ei vielä kertaakaan ole saanut piirimiehiltä ilmoitusta sattuneesta kulkutautitapauksesta, vaan hänen luonansa käyviltä sairailta. Terveydenhoitolehteä on levitetty kunnan kustannuksella piirimiehille ja kunnallislautakunnan jäsenille. Kunnassa on 10 vuoteella varustettu sairastupa ja suuri vaivaistalo, jossa on sekä sairas- että mielisairasosasto.

Liperi. Kunnalla on painetut, kuvernöörin toukok. 10 p:nä 1893 vahvistamat terveydenhoitosäännöt, joita ei yleensä tarkoin noudateta. Ylimalkaan ollaan täällä sangen vastahakoisia pienimpiinkin terveydenhoidon aiheuttamiin uhrauksiin, mikä riippuu suureksi osaksi verrattain alhaisesta sivistyskannasta. Lieneepä siihen vähävaraisuuskin osaltaan syynä. Diakonaattiyhdistyksen palveluksessa toimii diakonissa. Yleisö on ruvennut hänen apuansa paljon käyttämään, joten hänen toiminnastaan on paikkakunnalla ollut suurta hyötyä. Kunnanlääkärillä ei ole lainkaan määräämisvaltaa diakonissan toimintaan nähden. Mielisairailla on köyhäintalon yhteydessä, eri rakennuksessa oleva osastonsa, jossa on 6 koppia.

Kitee. Kunnassa on painetut terveydenhoitosäännöt, joita vain vähän tunnetaan. Niitä ei ole tarpeeksi levitettykään. Joulukuun alussa keskusteltiin lautakunnan kokouksessa, johon kunnanlääkäri otti osaa, mihin toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä tulirokon levenemisen ehkäisemiseksi, ja päätettiin jakaa tulirokkoa käsitteleviä kirjasia sekä perustaa väliaikainen sairashuone. Tämä hanke jäi kuitenkin toteuttamatta, sillä tarkoitustaan vastaavaa sairaalaa ei saatu aikaan. Suurta haittaa on siitä, että asianomaiset salaavat mahdollisimman kauan tautia. Vaivaistalon mielisairasosastoa, joka v. 1907 paloi, ei ole vielä uudelleen rakennettu.

Pielavesi, Keitele. Molemmissa kunnissa on erityiset, painetut ja kuvernöörin vahvistamat terveydenhoitosäännöt, mutta niitä ei ole yleisesti levitetty, ja ani harva kuntalainen tietää niitä olevankaan. Eipä siis ihme, jos niitten säännöksiä rikotaan aivan julkisesti, eivätkä asianomaiset kunnallislautakunnat katso velvollisuudekseen — ja suuri yleisö tuskin niiden oikeudeksikaan — millään tavalla sekaantua yksityisten kuntalaisten toimintaan ja oloihin, olkootpa ne sitten kuinka räikeässä ristiriidassa tahansa terveydenhoitosääntöjen määräysten kanssa. Kunnallislautakunnan kokouksissa keskusteltaessa toimenpiteistä paikkakunnalla suuresti levinneen tulirokon ehkäisemiseksi päätettiin ottaa kuntaan väliaikainen kiertävä sairaanhoitajatar, sittenkun piirilääkäri oli kuntakokouksessa selittänyt tämän olevan tuiki välttämätöntä. Myöhemmin päätti kuntakokous ryhtyä toimiin saadakseen kuntaan perustetuksi vakinaisen kiertävän sairaanhoitajattarentoimen. — Pielavedellä on 11 vuoteella varustettu sairastupa ja sitä paitsi kulkutautiosasto, jossa on 6 sairassijaa. Pielaveden vaivaistalo lienee kurjimpia maassamme, mutta sen mielisairasosasto on kerrassaan kelvoton. Läänin kuvernööri onkin kieltänyt käyttämästä talven aikana raken-

tättömäksi. Niinpä kunnanlääkäri ei vielä kertaakaan ole saanut piirimiehiltä ilmoitusta sattuneesta kulkutautitapauksesta, vaan hänen luonansa käyviltä sairailta. Terveydenhoitolehteä on levitetty kunnan kustannuksella piirimiehille ja kunnallislautakunnan jäsenille. Kunnassa on 10 vuoteella varustettu sairastupa ja suuri vaivaistalo, jossa on sekä sairas- että mielisairasosasto.

Liperi. Kunnalla on painetut, kuvernöörin toukok. 10 p:nä 1893 vahvistamat terveydenhoitosäännöt, joita ei yleensä tarkoin noudateta. Ylimalkaan ollaan täällä sangen vastahakoisia pienimpiinkin terveydenhoidon aiheuttamiin uhrauksiin, mikä riippuu suureksi osaksi verrattain alhaisesta sivistyskannasta. Lieneepä siihen vähävaraisuuskin osaltaan syynä. Diakonaattiyhdistyksen palveluksessa toimii diakonissa. Yleisö on ruvennut hänen apuansa paljon käyttämään, joten hänen toiminnastaan on paikkakunnalla ollut suurta hyötyä. Kunnanlääkärillä ei ole lainkaan määräämisvaltaa diakonissan toimintaan nähden. Mielisairailla on köyhäintalon yhteydessä, eri rakennuksessa oleva osastonsa, jossa on 6 koppia.

Kitee. Kunnassa on painetut terveydenhoitosäännöt, joita vain vähän tunnetaan. Niitä ei ole tarpeeksi levitettykään. Joulukuun alussa keskusteltiin lautakunnan kokouksessa, johon kunnanlääkäri otti osaa, mihin toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä tulirokon levenemisen ehkäisemiseksi, ja päätettiin jakaa tulirokkoa käsitteleviä kirjasia sekä perustaa väliaikainen sairashuone. Tämä hanke jäi kuitenkin toteuttamatta, sillä tarkoitustaan vastaavaa sairaalaa ei saatu aikaan. Suurta haittaa on siitä, että asianomaiset salaavat mahdollisimman kauan tautia. Vaivaistalon mielisairasosastoa, joka v. 1907 paloi, ei ole vielä uudelleen rakennettu.

Pielavesi, Keitele. Molemmissa kunnissa on erityiset, painetut ja kuvernöörin vahvistamat terveydenhoitosäännöt, mutta niitä ei ole yleisesti levitetty, ja ani harva kuntalainen tietää niitä olevankaan. Eipä siis ihme, jos niitten säännöksiä rikotaan aivan julkisesti, eivätkä asianomaiset kunnallislautakunnat katso velvollisuudekseen — ja suuri yleisö tuskin niiden oikeudeksikaan — millään tavalla sekaantua yksityisten kuntalaisten toimintaan ja oloihin, olkootpa ne sitten kuinka räikeässä ristiriidassa tahansa terveydenhoitosääntöjen määräysten kanssa. Kunnallislautakunnan kokouksissa keskusteltaessa toimenpiteistä paikkakunnalla suuresti levinneen tulirokon ehkäisemiseksi päätettiin ottaa kuntaan väliaikainen kiertävä sairaanhoitajatar, sittenkun piirilääkäri oli kuntakokouksessa selittänyt tämän olevan tuiki välttämätöntä. Myöhemmin päätti kuntakokous ryhtyä toimiin saadakseen kuntaan perustetuksi vakinaisen kiertävän sairaanhoitajattarentoimen. — Pielavedellä on 11 vuoteella varustettu sairastupa ja sitä paitsi kulkutautiosasto, jossa on 6 sairassijaa. Pielaveden vaivaistalo lienee kurjimpia maassamme, mutta sen mielisairasosasto on kerrassaan kelvoton. Läänin kuvernööri onkin kieltänyt käyttämästä talven aikana raken-

nuksen toista päätä, koska siellä olevassa kahdessa kopissa ei ole edes tulisijaa, ja lämpö johtuu pienen ovessa olevan aukon kautta etuhuoneesta, jossa on leivinuuni.

Nurmes—Rautavaara. Mielisairaita on Nurmeksessa ja Valtimolla 62 henkeä. Edellisenä vuonna merkittiin 78 henkeä. Vähentyminen johtuu siitä, että kirkonkirjoista on useita poistettu parantuneina. Yllä mainitusta määrästä on Nurmeksen vaivaistalolla sangen epätyydyttävissä oloissa hoidettu 19 mielisairasta sekä sitä paitsi akuutisia mielisairaustapauksia.

Iisalmi. Piirissä ei ole muuta sairashuonetta kuin kaupungin kuumesairaala, jossa on 10 vuodetta. Kaupungissa toimivan valkonauhayhdistyksen palveluksessa on ollut diakonissa. Kiertävän sairaanhoitajattaren ottaminen Iisalmen maalaiskuntaan on useita kertoja ollut keskustelun alaisena. Lopultakin päätti kunta ottaa sairaanhoitajattaren, jonka palkkaukseen pyydettiin valtiolta 300 mk. vuodessa ja saman verran päätti kunta itsekin maksaa.

Rautalampi. Terveyslautakuntaa ei pitäjässä vielä ole, vaan joutuvat terveydenhoitoa koskevat asiat kunnallislautakunnan käsiteltäviksi. Nämä asiat eivät kuitenkaan liiaksi rasita kunnallislautakuntaa, sillä niitä on vain ani harvoin esillä, eikä kunnanlääkärin neuvoa siellä vielä ole tarvittu. Senpätähden kulkutaudit, kun pääsevät pitäjälle leviämään, raivoavat siellä häiritsemättä, kunnes ovat suorittaneet tehtävänsä. — Sairashuone, jossa on 13 vuodetta, oli käytännössä koko vuoden. Valtioapua sai sairaala ennen vain 10:lle vuoteelle, mutta nyt on sitä myönnetty 13:lle tilivuoden alusta. Kiertävää sairaanhoitajaa ei ole kunnassa, mutta sen sijaan on päätetty ottaa kuntaan diakonissa. Vaivaistalon yhteydessä on pieni talo, jossa hoidetaan kaatuvatautisia ja parantumattomia hoitolaisia.

Leppävirta. Terveydenhoitosääntöjä on tulirokkoepidemian vuoksi levitetty joka kylään, joihin on asetettu järjestysmiehiä. Näiden tulee valvoa, että sääntöjä noudatetaan. Sairastupaa ei vielä ole. Piakkoin ruvetaan kuitenkin rakennuspuuhiin. Vaivaistalolla ja sen yhteydessä olevassa mielisairaalassa hoidetaan toista sataa hoidokkia.

Vasa län.

Närpes, Öfvermark. I bägge socknarna finnes tryckt hälsovårdsordning, som blifvit utdelad. Gröfre öfverträdelser af dessa hafva ej kommit till kommunalläkarens kännedom; för kommunalnämndsordföranden har anmälts att tvänne skumstationer för separering af mjölk varit placerade i rum som bebotts af tuberkulösa personer. — Ett kommunalt sjukhus med 10 sängar öppnades d. 20 nov. i Närpes. En stor, välinredd fattiggård finnes i Närpes med ett särskildt rum för sjuka; invid fattiggården är uppförd en afskild dårvårdsafdelning, men

är denna tyvärr tilltagen i för stor skala så att ända till 25 interner där kunna emottagas, och intagas sådana också från grannkommunerna.

Jalasjärvi. Kunnalla on painetut terveydenhoitosäännöt, joita on levitetty ympäri pitäjää. Muuten tuntuukin siltä kuin kansa jo vähäisen paremmin olisi ruvennut ottamaan niistä vaaria. Vanha kansa on kuitenkin vielä hyvinkin välinpitämätöntä. Niinpä on vielä useita, jotka eivät usko minkään taudin tarttuvan. Terveydenhoitosääntöjen määräyksiä rikotaan kyllä, useinkin aivan tietämättä, mutta — lisää kunnanlääkäri — »en ole katsonut soveliaaksi saattaa rikoksellisia edesvastuuseen, kun olen huomannut että kansa, jos sitä ankarasti kohdellaan, enemmän välttää lääkärin avun käyttämistä». — Kunnassa on vaivaistalo, jonka yhteydessä on sairasosasto ja mielisairaala. Sairastupaa ei ole. Kunta ei ole myöskään vielä palkannut sairaanhoitajaa.

Ilmajoki, Seinäjoki. Terveydenhoitoa koskevana asiana sopinee mainita, että elokuusta saakka on Ilmajoella ollut toimessa kunnan ja valtion yhteisesti palkkaama, kiertävä sairaanhoitajatar. Hänen apuaan ei yleisö valitettavasti vielä ole tottunut käyttämään siinä määrin, kuin suotava olisi. Mutta kun tarttuvien tautien vastustamisesta aiheutuva asuntojen puhdistaminen on uskottu hänen toimekseen, niin tulee se huolellisesti tehdyksi, ja onhan jo yksin siitäkin arvaamaton hyöty. Joka kansakouluun on myöskin vuoden kuluessa hankittu erityiset juoma- ja käsienpesulaitteet.

Malaks, Petalaks, Korsnäs. Malaks saknar fortfarande behörigen fastställd hälsovårdsstadga: några åtgärder för anskaffande af en sådan hafva ej häller under året vidtagits. I Petalaks och Korsnäs finnas däremot sådana vederbörligen fastställda. Sjukstuga saknas, likaså ambulatoriska sjuksköterskor. Den nu färdigblifna fattiggården, gemensam för Solf, Malaks och Petalaks, torde d. 1 instundande maj träda i värksamhet. Den under senaste år planerade tillbyggnaden af en afdelning för sinnessjuka från Solf, Malaks, Petalaks och Korsnäs kommuner torde af ekonomiska orsaker tillsvidare ej kunna värkställas. Petalaks saknar fortfarande barnmorska.

Isokyrö. Kunnassa ei ole sairaalaa. Ei ole vielä palkattu sairaanhoitajaakaan. Vaivaistalossa on muutamia rauhallisille mielisairaille varattuja paikkoja. Lääninsairaalan mielenvikaisten osastolle ja yleensä muihinkin mielisairaaloihin pääsyä täytyy nykyisin odottaa vähintäin vuoden ajan.

Ylistaro. Sairaala on toiminut kuten ennenkin. Sen tontilla on rakennus, jossa on koppeja 8:lle mielisairaalle. Kiertävä sairaanhoitajatar on kunnassa. Vaivaistaloa ei ole.

Vörå, Oravais, Maxmo. Behörigen fastställda hälsovårdsstadgar finnas i ingen af kommunerna. Till följe af den under året i Vörå svårt härjande scarlatinaepidemin tillsatte kommunalstämman därstädes en komité, med kommunalläkaren som ordförande, för utarbetande af förslag till hälsovårdsstadga,

hvilket dock af stämman ej gillades; nytt förslag af en förstärkt komité skulle uppgöras och ånyo föreläggas stämman. I Oravais uppträdande smittkoppor, samt en ihärdig difteri-epidemi i Maxmo, synas hafva gjort äfven dessa kommuner intresserade för anskaffande af hälsovårdsstadga, hvarför under nästa år i distriktets alla kommuner torde förefinnas vederbörligen stadfästade sådana. — Sjukstuga finnes icke, lika litet som ambulatoriska sjuksköterskor, inom distriktet. Barnmorska saknas ännu i Maxmo.

Kauhava. Kunnalla on vahvistettu, painettu terveydenhoitosääntö, joka vastannee tarkoitustaan. Sitä ei ole yleisesti rikottukaan. Terveydenhoitolautakunta, jonka puheenjohtaja on ollut kunnanlääkäri, ei ole mainittavia saanut aikaan. Sairastupaa ei ole. Martha-yhdistyksen palkkaaman kiertävän sairaanhoitajattaren apua on yleisesti käytetty. Vaivaistaloa ei ole. Varattomat hoitolaiset sijoitetaan yksityisten luo.

Lapua. Kunnan sairaala on entiseen tapaan ollut toimessa. Kiertävä sairaanhoitaja on myöskin kunnassa. Hänellä on tosin vuoden kuluessa ollut vähän työtä, koska kunnassa ei ole liikkunut kulkutauteja.

Pedersöre, Larsmo, Purmo. Behörigen fastställda hälsovårdsförordningar och hälsovårdsmyndigheter, som föga befattade sig med hälsovården, funnos i alla kommuner. Kommunalläkaren var ej i tillfälle att egna sig åt den allmänna hälsovården emedan hälsovårdsmyndigheterna sökte undvika hans inblandning däri. Sjukstuga och sjuksköterskor saknas. I Pedersöre hopsamlas medel för anställande af en diakonissa och finnes för ändamålet omkring 2,000 mk. I Pedersöre lades senaste höst grunden till en större fattiggård.

Veteli, Halsua, Perho. Näillä kunnilla on erityiset vahvistetut terveydenhoitosäännöt, vaan niitä ei ole yleisesti levitetty. Kaikki kolme kuntaa ovat sairastupaa ja vaivaistaloa vailla. Kiertäviä sairaanhoitajattaria ei ole.

Kannus y. m. Sairaalaa ei ole eikä vaivaistaloa. Sairaanhoitajatar on Toholammilla, Lohtajalla ja Himangalla. Niiden apua käytetään paljon. Jokunen niistä voipi puoskaroida joskus liiaksikin, kun piiri on laaja, eikä apua ole muualtakaan saatavissa. Lestijärvellä ei ole kätilöä.

Lappajärvi y. m. Joka kunnalla on erityiset, painetut, tarkoitustaan vastaavat ja kuntalaisille levitetyt terveydenhoitosäännöt, joita osaksi noudatetaan. Kussakin kunnassa on pidetty kunnallislautakunnan kokous, jossa neuvoteltiin ja päätettiin koleratautidin vastustamista tarkoittavista toimenpiteistä. Vimpelin kunnassa on kunnanlääkärin kehoituksesta ruvettu keuhkotautidin ehkäisemiseksi käyttämään formaliinisavutusta ja lysoolipuhdistusta. Tästä aiheutuvat kulungit suorittaa kunta. Puhdistuksen toimittaa erityinen henkilö, jonka lääkäri siihen on opettanut. Ei ole sairastupaa eikä vaivaistaloa. Sairaanhoitajatarta ei ole myöskään kunnassa.

Alavus y. m. Syksyllä uhkaavan koleravaaran tähden saatiin muuten toimetonna ollut terveydenhoitolautakunta Alavuudella ja Ätsärissä hiukan varokeinoihin ryhtymään. Niinpä päätettiin, että piirimiesten tulisi tarkastaa ulkohuoneita ja likapaikkoja. Vuokrattiin pieni huoneusto, johon voidaan epäilyttävin oirein sairastuneet eristää. Ätsärissä oli myös samaan tarkoitukseen huoneusto varattuna. Nämä pitäjät ovat rautatieliikenteeseen nähden enin alttiit koleravaaralle. — Sairastupia ja vaivaistaloja ei ole piirissä. Kuortaneella on kiertävä sairaanhoitajatar, joka siellä on menestyksellisesti ja kansan tyydytykseksi työskennellyt.

Keuruu, Multia. Uhkaavan koleravaaran takia ovat terveyshoitalautakunnat tehneet varsin ankaria päätöksiä terveydenhoitoasetuksen noudattamiseen nähden ja tartunnanvaaran ehkäisemiseksi Venäjältä käsin. Valitettavasti kumminkin vielä terveydenhoitoasetuksia sangen huonosti noudatetaan. Niimpä on tullut ilmi, että makit ovat verrattain harvinaisia, puhtaus asunnoissa ja näiden ympäristössä ei ole lähimainkaan tyydyttävä. Epäilemättä terveyslautakunnat tekevät voitavansa epäkohtain korjaamiseksi, vaikka aivan lyhyessä ajassa tämä ei voi tapahtua.

Virrat. Kunnassa on sairastupa, jossa on 10 vuodetta. Köyhäintaloa ei vielä ole, mutta se on päätetty rakentaa. Kunnalla on painetut, kuvernöörin vahvistamat terveydenhoitosäännöt. Kunnallislautakunta on samalla terveydenhoitolautakuntana. Kunnanlääkärillä on ohjesääntö.

Viitasaari. Viitasaaren kunnalla on $^{10}/_{4}$ 1893 vahvistettu, painettu ja vähin levitettykin »Ohjesääntö terveyshoidosta Viitasaaren kunnassa». Ohjesääntö vastaisi tarkoitustaan, jos sen määräykset vain tunnettaisiin ja niitä noudatettaisiin. Mutta kun suurin osa kuntalaisista ei edes tiedä että tämmöistä ohjesääntöä onkaan, niin eivät tietysti ymmärrä elämässään siinä lausuttuja ohjeita seurata. Terveyslautakunnan toimenpiteistä mainittakoon, että se on uudelleen valinnut ja asettanut piirimiehet kunnan joka piiriin, sekä koleravaaran vuoksi pitänyt kirkonkylässä kolerasairashuoneen varattuna koko syksyn. Uutta kunnallissairaalaa paraillaan rakennetaan. Kiertävää sairaanhoitajatarta ei ole ollut. Vaivaistaloa ei ole vieläkään saatu kuntaan. Mielisairaalan rakennustöitä ei ole vielä alotettu.

Uleåborgs län.

Ii. Kunnassa on tarkoitustaan vastaavat, painetut terveydenhoitosäännöt, joista ylipäänsä sangen vähän välitetään ja joita aniharvoin noudatetaan. Tiheästi asutussa Iin satamassa vallitsevat olosuhteet eivät ensinkään ole näiden sääntöjen mukaiset. Viime kevännä päätti kunnallislautakunta, joka samalla toimii terveydenhoitolautakuntana, ryhtyä jonkunlaisiin parannuspuuhiin, ja pani kunnanlääkärin läsnäollessa toimeen tarkastuksen sataman alueella. Tästä kävi ilmi,

että esim. käymälöitä puuttuu monesta talosta, sellaisistakin, jotka pitävät vuokralaisia. Käymälöinä käytetään nähtävästi kaikenlaisia sopukoita ja solia. Tunkioita oli myös mitä sopimattomimmilla paikoilla. Likavesiä ja muuta roskaa heitetään vaan minne parhaiten sattuu. Päätettiin, että joka taloon oli laitettava käymälä ja likavesikaivoja kaivettava eri paikkoihin sataman alueelle, johon kaikki likavedet ja jätteet olisi heitettävät. Sitäpaitsi velvoitettiin itsekukin asukas kohdaltaan kaivamaan ja aukaisemaan erään ojan, joka juoksee pitkin satamaa ja joka siihen heitetyn lian ja töryn kautta paikottain oli ummessa, joten likainen ja haiseva vesi siinä tuli seisomaan ympäri vuoden. Syksyllä kun uhkaavan koleravaaran takia pidettiin uusi tarkastus, huomattiin kuitenkin kaikki olevan entisellään. Ei kukaan ollut tämän terveydenhoitolautakunnan käskyn johdosta ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin. Nyt velvoitettiin kaikki asianomaiset sakon uhalla täyttämään velvollisuutensa ja saatiinkin tuo oja aukaistuksi. Muutenkin tehtiin jonkun verran puhdistustöitä. Likavesikaivot ovat kuitenkin kaivamatta, eikä myöskään käymälöitä ole vielä joka talossa. Laiminlyömisistä ei ole kumminkaan kanteita nostettu.

Oulainen. Oulun läänin kuvernööri on $^{10}/_{5}$ 1892 vahvistanut kunnalle terveydenhoitosäännön, jota sitten painettuna on levitetty asukkaille. Sitä olisi vain yleisemmin noudatettava. Asukkaiden suurelle enemmistölle on se jäänyt kuolleeksi kirjaimeksi. — Asunnot ovat ahtaat ja epämukavat. Syöpäläisiä on niissä runsaasti. Ruuan valmistus on perin yksinkertaista. Tavallisin ruokalista on: leipää, perunoita, maitoa tai hapanta kaljaa, silakoita sekä käristettyä läskiä joko kotimaista tai amerikkalaista. Keittoruokia käytetään yleensä vähän. Eipä ruuan tarjoilukaan tuo vaihtelua. Ruuat saavat virua pöydällä aamusta iltaan ja illasta aamuun torakoiden hyväiltävinä. Pöytään tuodaan uutta, sikäli kuin entinen loppuu. — Sairastupaa ei ole eikä vaivaistaloa. Kiertävä sairaanhoitajatar on vuoden kuluessa ollut hoitamassa 39 vaikeanlaisesti sairastunutta, joihin ovat luettuina lavantautisairaatkin. Sitäpaitsi on hän toiminut tarvittaessa desinfisioimistyössä.

Pyhäjärvi. Terveyshoitolautakuntaa ei ole valittu. Kunta on nähtävästi pitänyt sitä tarpeettomana. — Ravintoaineina käytetään ensi tilassa karjan ja maan tuotteita. Ompa osotettu pientä virkeyttä puutarhaviljelyksenkin alalla. Pitäjällä on puutarhahoidon neuvoja antanut vegetabilisia ruuanlaittokursseja syksyisin. Kahvia nautitaan yleisesti, valitettavasti usein kohtuuttoman paljon. Yksinomaan yhdestä paikkakunnan seitsemästä suurehkosta kaupasta on viime vuodella myyty n. 4850 kg. kahvia. Järven lähettyvillä asuvat käyttävät juomavetenä Pyhäjärven kirkasta, väritöntä, kylmää, kovaa ja hyvänmakuista vettä. Meijereihin viedyn rasva-aineen asemesta käytetään yleisesti amerikkalaista silavaa. — Sairastupaa ei ole eikä sairaanhoitajatarta. Köyhäintalo, jossa hoidetaan noin 50 hoidokasta, on sijoitettu kunnan tätä tarkoitusta varten lunastamalle

maatilalle. Hoidokkaista on suurin osa vanhuudenheikkoja sekä mielisairaita, enimmäkseen idiootteja ja imbecillejä. Kolme tarkoituksenmukaista koppia on köyhäintalolla mielisairaille varattuna. Muuten on koppeja käytetty mahdollisimman vähän. Lapset ja alaikäiset köyhät ovat sijoitetut perheisiin.

Kemi. Karihaaraan on Puutavaraosakeyhtiö Kemi rakennuttanut komean sairaalan, jolla on erityinen yhtiön palkkaama lääkäri. Sinne otetaan muitakin kuin sahantyömiehiä hoidettaviksi. — Köyhäintaloa ei vieläkään ole kunnassa. Kiertävänä sairaanhoitajattarena on diakonissa tänäkin vuonna toiminut.

Hyrynsalmi y. m. Terveyshoitosäännöt on joka kunnalla. Suomussalmella on vanhainkoti Betania, jossa vanhoja hoidetaan ja elätetään sekä kunnan- että lahjavaroin, sekä Lasten parantola, joka saa sekä kunnalta että valtiolta apua. Köyhäinhoitoa harjoitetaan joka kunnassa siten, että kuntakokouksessa kysytään, kuka vaatii vähimmän hoitamispalkkaa, alimman tarjouksen tehneelle annetaan sitten hoidettavia, jos muuten tiedetään, että hän kohtelee vaivaisia hyvin.

Kuolajärvi. Kunnan sairastupa avattiin $^{3}/_{6}$, josta alkaen se on ollut toiminnassa. Koneellisen tutkinnon suorittanut kätilö on paikkakunnalla. Ylimalkaan käyttää väestö kätilön apua paljon, mikäli tämä vain matkojen pituuden vuoksi on mahdollista. Etenkin kesäisin ovat matkat vaikeat, kun ajoteitten puutteessa ovat tehtävät jalkaisin.

Muonio, Enontekiäinen. Pitäjissä ei ole virallisesti vahvistettuja, paikallisia terveydenhoitosääntöjä. Yleisen terveydenhoidon alalla ei ole parannuksia saatu aikaan. Erityisiin toimenpiteisiin ei ole kunnallislautakunnan eikä lääkärinkään puolelta tarvinnut ryhtyä, koska täällä ei ole kulkutauteja liikkunut. — Mainituissa kunnissa ei ole sairastupaa eikä köyhäintaloa. Sairaanhoitajattaria eivät kunnat vielä ole palkanneet.

Sodankylä. Kunnalla on $^{9}/_{3}$ 1892 vahvistetut, painetut terveydenhoitosäännöt. Kunnan virkailijoilla ja piirimiehillä on kyllä kappaleensa kullakin niitä, vaan siinä niitten koko vaikutus ja voima onkin. Ei ole sairashuonetta eikä vaivaistaloa. Myöskin sairaanhoitajattaren puutteessa on kunta.

E. Toimenpiteitä koleravaaran johdosta.

E. Åtgärder med anledning af koleran.

Redan under sommaren 1907 förekommo fall af kolera i Volga-området i Ryssland och sedan fall af sjukdomen möjligen inträffat jämväl i S:t Petersburg, ingick Medicinalstyrelsen den 10 augusti 1907 till Kejs. Senaten med en hemställan om bemyndigande att oförtöfvadt vidtaga de åtgärder, hvilka erfordras för att nådiga kungörelsen af den 22 augusti 1893, innefattande närmare föreskrifter i fråga om kolerafarsotens afvärjande och bekämpande må, då sådant finnes vara af behofvet påkalladt, antingen i sin helhet eller delvis kunna träda i gällande kraft samt att förutom de i berörda nådiga kungörelse nämnda tvänne besiktningsläkare vid Terijoki järnvägsstation ytterligare en tredje läkare finge anställas derstädes.

Efter samråd med d. v. biträdande civilchefen, senator Kaarlo Castrén sände Medicinalstyrelsen i bref af samma dag en uppmaning till Järnvägsstyrelsen att iordningställa ett nödigt antal sjukvagnar, afsedda för upptagande af fall af kolera, som möjligen kunde inträffa på tågen mellan S:t Petersburg och Helsingfors, hvarjämte en uppmaning sändes till hälsovårdsnämnderna i samtliga städer i landet äfvensom Salo köping att i enlighet med föreskrifterna uti nådiga kungörelsen den 22 augusti 1893 vidtaga åtgärder till anställande af besiktningsläkare och iordningställande af nödiga kolerasjukhus. Samtidigt vidtog Medicinalstyrelsen åtgärder för upphyrande af kolerasjukhus vid Pöllö och Sortanlaks tullstationer vid Ladoga samt vid Vammelsuu, Björkösund, Pörtö och Porkkala tullstationer vid Finska viken, å de ute i Finska viken belägna öarna Hogland, Aspö och Lavansaari äfvensom vid Terijoki, Kouvola och Riihimäki järnvägsstationer.

I bref af den 14 augusti 1907 meddelade Civilexpeditionen i Kejs. Senaten, att Medicinalstyrelsen erhållit det begärda bemyndigandet.

Dessutom vidtog Medicinalstyrelsen anordning om tryckning af populära broschyrer om koleran, författningar, föreskrifter, anvisningar m. m. angående denna sjukdom samt vidtalade docenten, D:r A. Wallgren att utföra de bakteriologiska undersökningarna vid sjukdomsfall, hvilka kunde misstänkas vara kolera.

Den 17 september underrättade Medicinalstyrelsen Kejs. Senaten om de redan vidtagna åtgärderna samt framhöll nödvändigheten af att förutom de nyssnämnda i tidigare anförda nådiga kungörelse upptagna platser för kolerasjukhus ett sådant äfven borde inrättas vid Kuokkala, invid gränsen mot Ryssland belägna tullstation.

Samma dag fastställde Medicinalstyrelsen nya föreskrifter, instruktioner och formulär, erforderliga vid tillämpningen af nådiga kungörelsen angående kolerans bekämpande.

För att möta den från S:t Petersburg hotande kolerafaran försågs sjukhuset i Terijoki med fullständiga inventarier och persedlar, hvarjämte Medicinalstyrelsen den 17 september anställde läkare vid detsamma. Då kolerafaran upphörde, stängdes sjukhuset den 1 december 1907. De öfriga sjukhusen behöfde icke tagas i anspråk och några andra af de afsedda åtgärderna behöfde icke under 1907 sättas i verket.

Då det emellertid var att vänta att kolerafaran under 1908 skulle blifva vida mer hotande än under föregående år, vidtogos i god tid åtgärder för hindrande af sjukdomens inträngande och spridning i landet.

Då under juni månad på föranstaltande af Medicinalstyrelsen i Sverige en kurs i desinfektion af fartyg till förebyggande af spridning af kolera och pest genom dessa kommunikationsmedel afhölls under docenten Koræns ledning, förordnade Medicinalstyrelsen förrådsförvaltaren Emil Orädd att deltaga i denna kurs, sedan tillstånd för honom till deltagande i dem på därom gjord anhållan med största tillmötesgående beviljats.

På uppdrag af Medicinalstyrelsen afhöll docenten Axel Wallgren i Helsingfors under tio dagars tid i början af juli månad en bakteriologisk kolerakurs, af hvilken undervisning elfva läkare från östra delarna af landet begagnade sig.

Den 8 augusti förordnade Medicinalstyrelsen docenten Axel Wallgren att i Helsingfors verkställa bakteriologiska undersökningar å de prof, hvilka till Medicinalstyrelsen kunna komma att insändas i och för fastställande af huruvida koleravibrioner i dem förekomma eller icke.

Den 10 augusti utsände Medicinalstyrelsen ett cirkulär till hälsovårdsnämnderna i landets samtliga städer med uppmaning att i enlighet med föreskrifterna i nådiga kungörelsen af den 22 augusti 1893, innefattande närmare föreskrifter i fråga om kolerafarsotens afvärjande och bekämpande, vidtaga åtgärder för iordningställande af kolerasjukhus och anställande af koleraläkare.

Samma dag anhöll Medicinalstyrelsen hos Järnvägsstyrelsen att densamma ville iordningställa nödigt antal koleravagnar och förse dem med nödig utrustning.

Samtidigt vidtog Medicinalstyrelsen åtgärder för upphyrande af lokaler för de sjukhus, som, i händelse faran för kolerans inträngande i landet blefve hotande,

borde på kronans bekostnad inrättas, hvarjämte Medicinalstyrelsen träffade anstalt om att läkare och sjuksköterskepersonal funnes att tillgå, i händelse sjukhusen komme att öppnas och kolerabesiktning anordnas.

Efter en på förordnande af Medicinalstyrelsen af medicinalrådet Fagerlund jämte förrådsförvaltaren Orädd gjord resa till gränstrakterna mot kejsardömet ingick Medicinalstyrelsen den 14 augusti till Kejs. Senaten med hemställan om:

1:o att å Ollila järnvägsstation för besiktning af de från S:t Petersburg ankommande passageraretågen skulle anställas två läkare samt eventuelt en tredje läkare å Terijoki station;

2:o att vid Elisenvaara järnvägsstation skulle anställas en läkare och inrättas ett sjukhus med sex platser;

3:o att vid Imatra järnvägsstation skulle inrättas ett sjukhus med 4 platser;

4:o att för järnvägssträckorna emellan Viborg och Imatra samt emellan Viborg och Sordavala skola gälla samma bestämningar beträffande kolerafarsotens afvärjande och bekämpande, som i afseende å bansträckan emellan S:t Petersburg och Helsingfors i sagda nådiga kungörelse finnas påbjudna;

5:o att vid enhvar af Kuokkala, Raasuli, Sirkiänsaari och eventuelt Tonteri gränsetullstationer samt Taipale sjötullstation skulle anställas en läkare och inrättas ett sjukhus med fyra platser;

6:o att, i händelse koleran utbreder sig till trakterna öster om Ladoga, en läkare skulle anställas och ett sjukhus med fyra platser förläggas till Virdelä gränsetullstation; äfvensom

7:o att, i händelse kolera yppas i Petrosavodsk eller trakten däromkring, en läkare skulle anställas och ett sjukhus med fyra platser anordnas vid gränsetullstationen i Leppäniemi by af Suojärvi socken.

Till denna hemställan biföll Kejs. Senaten den 26 augusti.

Den 18 augusti förordnade Medicinalstyrelsen att ett koleralasarett med 12 sängar omedelbart skulle öppnas i Terijoki.

Den 21 augusti fastställde Medicinalstyrelsen särskilda förhållningsregler beträffande åtgärder mot koleran, hvilka af järnvägarnas personal böra iakttagas.

Den 28 augusti aflät Medicinalstyrelsen till provinsialläkarene i de till kejsardömet angränsande distrikten en skrifvelse med uppmaning att öfvervaka de hygieniska förhållandena och vidtaga å dem ankommande åtgärder för motarbetande af kolerans spridning inom deras respektive distrikt.

Sedan generaldirektör Sievers vid en af honom den 10 september företagen resa till S:t Petersburg funnit, att fall af kolera allaredan förekommit därstädes och en hastig tillväxt af deras antal var att befara samt härom i telegram underrättat Medicinalstyrelsen, ingick Medicinalstyrelsen den 11 september till Kejs. Senaten med hemställan om att Petersburgska guvernementet i Ryssland skulle förklaras smittadt af kolera.

Den 12 september förklarade Kejs. Senaten Petersburgska guvernementet i Ryssland smittadt af kolera, hvarefter Medicinalstyrelsen samma dag förordnade att kolerabesiktning skulle å hamnplats, hvarest besiktningsläkare är anställd, verkställas å alla fartyg, som afseglat från någon inom sagda guvernement belägen hamn; fartyg destinerad till ort der besiktningsläkare icke finnes anställd skulle för undergående af besiktning anlöpa sådan till destinationsorten närmast belägen hamnplats, der besiktning är anordnad. Underrättelse härom sändes till tull- och lotsstyrelserna, guvernörerna och hälsovårdsnämnderna i samtliga städer i landet, hvarjämte kolerabesiktnings- och sjukhusläkare förordnades och utsändes.

Sedan kolerafall inträffat å en engelsk ångare, som för lastning inkommit till Vilajoki hamn i Säkkijärvi socken och åtgärder vidtagits för de insjuknades intagning i kolerasjukhuset i Trångsund, beordrade Medicinalstyrelsen förrådsförvaltaren Orädd den 16 september att afresa dit för verkställande af desinfektion af fartyget samt den 17 september att afresa till Björkösund för verkställande af desinfektion af en från S:t Petersburg dit kommen jakt, å hvilken kolerafall inträffat. Tillika skulle han såväl i Trångsund som Björkösund instruera och inöfva personer så att dessa, i händelse fall af sjukdomen framdeles skulle förekomma därstädes, kunde utföra desamma.

Den 18 september sände Medicinalstyrelsen ett cirkulär till samtliga kolerasjukhusläkare, kolerabesiktningsläkare, stads- och provinsialläkare med ny instruktion med hänsyn till upphämtning, inpackning och insändning af exkrementprof för koleradiagnos.

I bref af samma dag anhöll Medicinalstyrelsen hos samtliga guvernörer att de ville efter samråd med vederbörande hälsovårds- och kyrkliga myndigheter, å de orter, där kolerasjukhus finnas inrättade, vidtaga nödiga åtgärder därhän, att lik efter i kolera aflidna personer må utan dröjsmål eller olägenheter kunna begrafvas.

Sedan från flere guvernörer och hälsovårdsnämnder till Medicinalstyrelsen inkommit uppmaningar att med hänsyn till kolerafaran utverka förbud mot import af frukt och grönsaker från Ryssland, framhöll Medicinalstyrelsen i bref till guvernörerna den 18 september omöjligheten af ett sådant förbuds upprätthållande, men uppmanade guvernörerna att själfva och genom hälsovårdsnämnderna varna allmänheten att förtära rå frukt och grönsaker, som kunde misstänkas härstamma från kolerasmittade orter.

På grund af Medicinalstyrelsens den 22 september därom gjorda framställning fann Kejs. Senaten godt den 1 oktober förordna, att följande tilläggsbestämning till nådiga kungörelsen af den 22 augusti 1893, innefattande närmare föreskrifter i fråga om kolerafarsotens afvärjande och bekämpande, skola iakttagas, nämligen:

att besiktning af fartyg anordnas, förutom å de uti § 6 af ofvanberörda nådiga kungörelse uppräknade orter, jämväl i städerna Kaskö och Kemi samt Taipale tullbevakningsstation vid Ladoga sjö. Från annat land ankommande, besiktning underkastadt fartyg, som är destineradt till hamn inom sagda sjö, eger för undergående af besiktning först anlöpa Taipale, Sortanlaks eller Pöllö station;

att besiktningsläkares uppdrag handhafves i Kaskö stad af vederbörande stadsläkare samt i staden Kemi och vid Taipale tullbevakningsstation af läkare, som Medicinalstyrelsen därtill förordnar.

Såsom af bifogade karta framgår, funnos kolerasjukhus inrättade i landets samtliga städer och Salo köping äfvensom vid Terijoki, Elisenvaara, Imatra, Kouvola och Riihimäki järnvägsstationer samt kolerabesiktning af fartyg anordnad i städerna Helsingfors, Borgå, Lovisa, Ekenäs, Hangö, Åbo, Nystad, Raumo, Björneborg (Räfsö), Mariehamn, Viborg (Trångsund), Fredrikshamn, Villmanstrand, Kexholm, Sordavala, Kotka, S:t Michel, Nyslott, Kuopio, Iisalmi, Joensuu, Nikolaistad, Kristinestad, Nykarleby, Jakobstad, Gamlakarleby, Brahestad, Uleåborg och Torneå, vid tullbevakningsstationerna Porkkala, Pörtö, Aspö, Hogland, Lavansaari, Björkösund, Vammelsuu, Taipale, Sortanlaks, Pöllö, hvarjämte besiktning anordnats och sjukhus inrättats vid landgränsen mot Ryssland vid Kuokkala, Raasuli och Sirkiänsaari gränsetullstationer. Vid Tonteri och Virdelä gränsetullstationer voro lokaler för kolerasjukhus upphyrda, men behöfde icke tagas i anspråk, likasålitet som ett sådant behöfde anordnas vid Leppäniemi.

Enär den tidigare i Björkösund anställde kolerasjukhus- och kolerabesiktningsläkaren icke ensam kunnat fullgöra alla på honom ankommande tjänsteåligganden, anställde Medicinalstyrelsen den 19 september en andre kolerabesiktningsläkare vid denna tullstation.

Det hvarje landskommun enligt § 21 i ofta nämnda nådiga kungörelse tillkommande åliggandet att, då denna kungörelse är i gällande kraft, se till att å lämpliga ställen inom dess område, helst i hvarje by, ett rum uti afsides liggande byggnad vid behof kan upplåtas för isolering och vård af på orten möjligen insjuknad kolerasjuk, har meränd els, såsom af de utdrag ur provinsialläkarenes årsberättelser, som meddelas å pagg. 39—86, framgår, iakttagits.

Sedan Medicinalstyrelsen i öfvervägande tagit hvad, som kunde tillgöras till förebyggande af kolerasmittans införande därigenom att större grupper af resande, tillhörande de samhällslager hvilka främst äro utsatta för kolerans härjningar, inkomma till landet från de af koleran hemsökta delarne af Kejsaredömet, har Medicinalstyrelsen efter samråd med hälsovårdsnämnderna i Helsingfors och Hangö i skrifvelser af den 25 september anmodat de vid Terijoki och Ollila järnvägsstationer anställde kolerabesiktningsläkarene att, då större grupper af ryska emigranter eller arbetare under färd från S:t Petersburg passera nämnda stationer och uppgifva sig afresa till någon af städerna Helsingfors eller Hangö,

omedelbart per telefon eller telegraf därom underrätta vederbörande hälsovårdsnämnd, som härigenom försättes i tillfälle att vid dylika passagerares framkomst till orten omedelbart och således, innan de haft beröring med ortsinvånarene, vidtaga eventuellt nödiga försiktighetsmått, såsom desinfektion, isolering m. m.

I betraktande af att årligen under hösten från olika delar af Kejsaredömet till Finland transporteras ett stort antal värnepliktige, hvilka inträda uti de till Finland förlagda ryska trupperna, samt att dessa militärtransporter under nu rådande förhållanden måste anses öka faran för kolerans införande i landet, har Medicinalstyrelsen, då dessa militärtransporter icke torde kunna inställas eller framskjutas, i skrifvelse af den 25 september hos Civilexpeditionen i Kejserliga Senaten hemställt, hurvida icke på vederbörande myndigheters föranstaltande följande åtgärder borde vidtagas till förhindrande af kolerasmittans införande och spridning i landet genom dessa militärtransporter:

att såväl de värnepliktige som dem åtföljande andra militärpersoner skulle så snart som möjligt, efter det de passerat landets gräns, underkastas noggrann läkarebesiktning, till utrönande af deras hälsotillstånd;

att nödig desinfektion af deras medhafda linne- och gångkläder samt annat dem tillhörigt gods tillika skulle verkställas;

att därjämte sådan anordning vidtoges, att därest kolera eller sjukdom, som misstänkes vara kolera, skulle vid denna besiktning yppas, patienten omedelbart kunde isoleras å eller i närheten af besiktningsplatsen iordningställdt sjukhus samt här erhålla nödig läkarevård; och

att de nyanlände värnepliktige sedermera efter framkomsten till sina respektive ståndorter skulle under lämplig tid hållas under observation af läkare.

Af förekommen anledning har Medicinalstyrelsen i bref af den 25 september hos Tullstyrelsen och Öfverstyrelsen för lots- och fyrinrättningen anhållit, att dessa styrelser ville förständiga dem underlydande tjänstemän och betjänte att noggrannt fullgöra hvad å dem författningsenligt ankommer med hänsyn till de i landet vidtagna åtgärderna för kolerans afhållande och motarbetande samt att därvid samverka med vederbörande hälsovårdsmyndigheter och kolerabesiktningsläkare, hvilken anhållan nämnda styrelser omedelbart tillmötesgått.

Sedan kolerabesiktningsläkaren vid Ollila järnvägsstation medicinelicentiaten H. Holmström till Medicinalstyrelsen inberättat, att mylla från de så kallade Kulikoffska fälten i S:t Petersburg dagligen vagnslasttals transporterades per järnväg ända till Perkjärvi station för att dels användas vid balastering för finska statsjärnvägarnas behof, dels föryttras till enskilda personer till användning vid trädgårdsanläggningar, har Medicinalstyrelsen i skrifvelse af den 28 september hos Järnvägsstyrelsen hemställt, huruvida icke nämnda transport, som med fullt fog kunde anses medföra sanitära vådor för importörerna, kunde inställas tillsvidare, hvilket sedermera äfven skedde.

I betraktande af att en rysk truppafdelning är förlagd till Skavaböle i Thusby socken i närheten af Kerava järnvägsstation, har Medicinalstyrelsen efter samråd med Järnvägsstyrelsen den 2 oktober förordnat, att en koleravagn med full utrustning skulle hållas i beredskap invid nämnda station för transport af i kolera möjligen insjuknade personer till sjukhus i Helsingfors.

Den 3 oktober meddelade generaldirektören i Öfverstyrelsen för tullverket T. J. Boisman att till honom ingått underrättelse om att ett fartyg, kommande från Ryssland, strandat vid Tytärsaari samt att fall, hvilka kunde misstänkas vara kolera, förekommo bland fartygets personal. Genom tillmötesgående af generaldirektör Boisman kunde ett af tullverkets ångfartyg omedelbart beordras att från Kotka afresa till Hogland för att föra den därstädes stationerade koleraläkaren till Tytärsaari, hvarjämte ett annat af tullverkets ångfartyg tidigt följande morgon från Helsingfors afgick till Tytärsaari medförande sjuksköterska, sjuktält och fullständig uppsättning af sjukhusinventarier. För öfverföringen och att leda uppställningen af sjukhuset och att biträda läkaren vid eventuell desinfektion medföljde förrådsförvaltaren E. Orädd. Lyckligtvis befanns kolera icke vara förhanden, men då det erfors, att en liflig trafikförbindelse egde rum emellan Tytärsaari och estländska kusten och det således vore att befara, att kolera lätt kunde införas till landet längs denna trafikled, upphyrdes därstädes en lokal för ett sjukhus, för hvilket nödiga inventarier och sjuksköterskan kvarlämnades. Då läkaren å Hogland genom telefon kunde vara i förbindelse med sjukhuset och vid kallelse vanligen med segelbåt komma öfver dit, ansågs skild läkare därstädes icke erforderlig.

Sedan hela den föregående år tryckta upplagan af den populära broschyren om koleran, dess natur och medlen att förekomma densamma blifvit distribuerad, lät Medicinalstyrelsen trycka en ny upplaga af densamma.

Sedan engelska ångfartyget Cairnstrath den 6 oktober anlände till Röyttähamn utanför Torneå med två män af besättningen insjuknade i kolera, hvilka omedelbart intogos på kolerasjukhuset i Torneå jämte en tredje man af besättningen, som möjligen redan genomgått kolera och då oaktadt upprepad desinfektion ytterligare tvenne af besättningen insjuknade, beordrades förrådsförvaltaren Orädd den 13 oktober att afresa dit för att verkställa förnyad desinfektion af fartyget hvarjämte en extra koleraläkare stationerades på Röyttä till den 29 oktober.

I bref af den 29 oktober anhåller hälsovårdsnämnden i Helsingfors att Medicinalstyrelsen ville vidtaga åtgärder till förebyggande af Vanda ås infekterande med kolerabaciller i anledning däraf att kolerasjuke passagerares uttömningar kunna nedfalla i vattnet på de tre ställen där Vanda å och dess tillflöden öfverfaras af järnvägen. Sådana hade emellertid allaredan blifvit af Järnvägsstyrelsen i samråd med Medicinalstyrelsen vidtagna.

På förfrågan af Järnvägsstyrelsen meddelade Medicinalstyrelsen den 20 november att hinder från Medicinalstyrelsens sida icke mötte i händelse forsling af mylla från de s. k. Kulikoffska fälten i S:t Petersburg till järnvägsstationer i Finland åter vidtoge den 1 december.

Under de sista dagarna af november och början af december kunde Medicinalstyrelsen indraga alla öfriga besiktningsstationer med undantag af dem vid Terijoki, Sirkiänsaari och Raasuli. Kolerasjukhusen i Terijoki, Viborg, Imatra, Elisenvaara, Sordavala, Joensuu, Fredrikshamn, Villmanstrand, Kotka, Kouvola, Riihimäki, Lovisa, Borgå, Helsingfors, Ekenäs, Hangö, Salo, Åbo, Tavastehus och Tammerfors ansåg Medicinalstyrelsen böra öppenhållas så länge fara för kolera förefanns. Likaså bibehöllos koleravagnar och sjuksköterskor på bansträckorna S:t Petersburg—Viborg, Viborg—Sordavala och Viborg—Imatra, hvilka anordningar, då kolerafall allt fortfarande yppades i S:t Petersburg, fortbestodo under hela vintern.

Följande kolerafall förekommo i landet:

1. Förste maskinisten å engelska ångfartyget Saxon Brigthon, som från S:t Petersburg ankom till Vilajoki hamn i Säkkijärvi socken. Vid besiktningsläkarens besök ombord den 14 september befunnos 6 personer, bland dem fartygets kapten, hafva haft koleraliknande symptom, men voro de redan konvalescenter förutom första maskinisten, som fortfarande var starkt angripen. I prof af hans afföringar konstaterades kolerabaciller den 16 september. Han afled natten emot den 17 september. Fartyget, som hela tiden stått under polisuppsikt och hindrats att hafva beröring med land, underkastades den 18 september noggrann desinfektion, sedan den aflidne begrafts i Säkkijärvi och de 5 öfriga, som tidigare företett misstänkliga kolerasymptom för isolering och vård intagits på kolerasjukhuset i Trångsund. Den öfriga besättningen ställdes ombord å fartyget under 5 dygns observation. Den 27 september kunde 4 af de å sjukhuset intagna utskrifvas, sedan de vid upprepade undersökningar befunnits fria från kolerabaciller. Den 28 september utskrefs den femte af de intagne. Den 29 september afgick ångaren till England.

2. Sjöman, anställd å en jakt hemma i Saarenpää by i Björkö socken. Insjuknade under hemfärden från S:t Petersburg den 13 september. Ankom sjuk till sin broders hem i nämnda by den 14 september, där han den 16 september besöktes af läkare. Intogs samma dag på kolerasjukhuset i Björkösund, där han afled den 18 september på morgonen. Kolerabaciller konstaterades i hans afföringar. Noggrann desinfektion verkställdes den 17 september såväl å skutan, med hvilken han kom från S:t Petersburg, som i den gård i Saarenpää by, i hvilken han vistats. Några nya kolerafall förekommo icke därstädes.

3. Rysk villaegare i Terijoki by af Kivinebb socken, som besökt S:t Petersburg, insjuknade omedelbart efter sin hemkomst därifrån natten emot den

20 september i sitt hem i Terijoki, där han omedelbart isolerades. Kolerabaciller anträffades i hans afföringar. Isoleringen kunde upphäfvas först den 16 oktober.

4. Sjöman hemma från Björkö socken, insjuknade på en skuta omedelbart sedan den lämnat S:t Petersburg. Skutan anlöpte Kronstadt för anlitande af läkare, men torde den sjuke icke förmått uppsöka sådan. Anlände den 26 september till Björkösund i mycket medtaget tillstånd och intogs omedelbart på kolerasjukhuset därstädes, hvarets han afled den 27 september på morgonen. Kolerabaciller anträffades i hans afföringar.

5. Sinnessjuk arbetare, som den 29 september afreste från S:t Petersburg till Perkjärvi järnvägsstation och begaf sig därifrån dels till fots, dels med ångbåt långs Vuoksen till Metsäpirtti kapell. Intogs den 3 oktober i kolerasjukhuset vid Taipale sjötullstation, där han afled den 5 oktober. Kolerabaciller anträffades i hans afföringar. Åtgärder vidtogos för desinfektion af de gårdar han besökt under sin färd.

6. Eldare å engelska ångfartyget Cairnstrath, hvilket den 5 oktober anlände från Kronstadt till Röyttä hamn utanför Torneå. Han insjuknade den 4 oktober och intogs den 5 oktober i kolerasjukhuset i Torneå. Kolerabaciller anträffades i hans afföringar. Utskrefs som frisk den 25 oktober.

7. Matros å engelska ångfartyget Cairnstrath. Insjuknade den 4 oktober och intogs den 5 oktober i kolerasjukhuset i Torneå, där han afled den 9 oktober. Kolerabaciller anträffades i hans afföringar.

8. Matros å en jala, hemma i Nykyrka socken. Insjuknade den 7 oktober på aftonen samma dag jalan hade anländt till S:t Petersburg. Den 10 oktober afreste han med bantåg därifrån till Raivola station och vidare med häst till sitt hem i Inoby i Nykyrka socken, dit han anlände på e. m. Under färden långs landsvägen hade hans tillstånd betydligt försämrats och inhämtades han på aftonen samma dag till kolerasjukhuset vid Vammelsuu sjötullstation, där han afled den 12 oktober. Kolerabaciller anträffades i hans afföringar. Desinfektion verkställdes i hans hem.

9. En 70-årig barnsköterska, som en längre tid vistats i S:t Petersburg, insjuknade där den 8 oktober. Afreste samma dag på aftonen därifrån till Kuokkala järnvägsstation och vidare med häst till en tre kilometer därifrån belägen villa i Kuokkala by af Kivinebb socken, hvarifrån hon den 11 oktober på morgonen inhämtades till kolerasjukhuset i Terijoki, där hon afled den 12 oktober. Kolerabaciller anträffades i hennes afföringar. Grundlig desinfektion verkställdes å villan.

10. Sjöman å engelska ångfartyget Cairnstrath. Insjuknade ombord å fartyget den 13 oktober och intogs omedelbart i sjukhuset i Torneå, där han afled den 15 oktober. Kolerabaciller anträffades i hans afföringar.

11. Marinofficer å en ryska kronan tillhörig sjömätningsångare. Insjuknade i kolera efter ett besök i S:t Petersburg och Kronstadt under ångarens vistelse i Ekenäs. Efter ångarens ankomst till Helsingfors anträffades den 17 oktober kolerabaciller i hans afföringar. Intogs såsom konvalescent i kolerasjukhuset i Helsingfors, derifrån han utskrefs som frisk den 1 november.

12. Eldare å engelska ångfartyget Cairnstrath. Insjuknade ombord å fartyget den 16 oktober, intogs samma dag å kolerasjukhuset i Torneå och afled där den 14 november i bakteriologiskt konstaterad kolera.

13. En $1\,^1/_2$ år gammal gosse, som jämte sin moder den 22 oktober med järnvägen afreste från S:t Petersburg och den 24 oktober på morgonen ankom till Sysmä sockens kyrkoby. Insjuknade natten emot den 25 oktober och afled följande dag i den 28 oktober bakteriologiskt konstaterad kolera.

14. Arbetsledarehustru, moder till föregående, insjuknade den 26 oktober i den 28 oktober bakteriologiskt konstaterad kolera, i hvilken hon afled den 1 november.

15. Rysk telegrafist, som den 28 november på aftonen med bantåg ankom från S:t Petersburg till Viborg. Insjuknade samma natt och intogs på kolerasjukhuset därstädes, hvarifrån han den 16 december utskrefs som frisk. Kolerabaciller hade anträffats i hans afföringar.

Härefter yppade sig inga nya fall förrän i januari 1909, under hvilken månad 4 fall inträffade, nämligen:

16. Rysk handlande, som den 30 december 1908 anlände från S:t Petersburg till sitt hem vid Sockenbacka järnvägsstation i Helsinge socken, där han insjuknade den 1 januari 1909 och afled därstädes den 7 januari.

17. Handlandehustru, hustru till föregående, insjuknade den 8 januari och intogs samma dag å kolerasjukhuset i Helsingfors, därifrån hon kunde utskrifvas som frisk först den 30 mars 1909, emedan hon under synnerligen lång tid befanns hysa kolerabaciller.

18. Vedhandlande, som den 13 januari 1909 afreste från S:t Petersburg och den 18 januari intogs å kolerasjukhuset i Viborg, hvarifrån han utskrefs som frisk den 31 januari. Kolerabaciller anträffades i hans afföringar. Emellan den 15—18 januari hade han uppehållit sig i Hiitola. Desinfektion verkställdes såväl derstädes, som å det härberge i Viborg der han den 13—15 januari hade vistats.

19. Kokerska, som den 18 januari 1909 från Kronstadt ankom till Hyvinge, där hon insjuknade den 22 januari och intogs den 25 januari å kolerasjukhuset i Riihimäki, hvarest hon afled den 5 februari i den 26 januari bakteriologiskt konstaterad kolera.

Härmed var denna koleraperiod afslutad och intet nytt fall af kolera inträffade i landet förrän under sommaren 1909.

II. Suojelusrokottaminen.

II. Skyddskoppympningen.

Enligt till Medicinalstyrelsen från landets provincialläkare och föreståndaren för vaccindepoten i Helsingfors insända berättelser för år 1908 undergingo sammanlagdt 76,302 personer skyddskoppympningen. Af detta antal hafva 73,523 blifvit ympade med framgång och 1,412 utan tillfredsställande påföljd; för de återstående 1,367 hvilka icke undergått föreskrifven granskning, är ympningsresultatet obekant. — De med fullständig påföljd ympade utgöra sålunda 96,36 procent, de med ofullständig påföljd 1,85 procent och de från granskningen frånvarande 1,79 procent af hela antalet vaccinerade.

Antalet under året vaccinerade öfverstiger fjolårets med 2,431 personer. År 1907 företedda 96,76 procent af de ympade fullständigt och 1,76 procent ofullständigt resultat, medan 1,48 procent voro från granskningen frånvarande. Ympningsresultatet år 1908, jemfördt med det under föregående år, utvisar sålunda en minskning i antalet af de med fullständig framgång vaccinerade med 0,40 procent en ökning af de ofullständigt ympades antal med 0,09 procent och af de frånvarandes antal med 0,31 procent. Resultatet af årets skyddskoppympning är sålunda något sämre än föregående år.

Resultatet af vaccinympningen framgår ur Tab. 1.

Denna tabell utvisar att af hela antalet ympade:

87,61 procent innehaft en ålder under 2 år
12,18 » » » » emellan 2—10 »
0,21 » » » » öfver 10 »

Förhållandet emellan antalet ympade och ympningens resultat inom hvarje af de särskilda åldersgrupperna belyser nedanstående sammanställning:

	Antal ympade.	Med fullständig framgång.	Med ofullständig framgång.	Frånvarande från granskning.
Under 2 år . . .	66,852	96,63 %	1,70 %	1,67 %
Emellan 2—10 år	9,291	94,50 »	2,90 »	2,60 »
Öfver 10 år. . .	159	88,68 »	5,03 »	6,29 »

Vaccinationsresultatet hos de ympade visar som vanligt ganska betydande olikheter inom provincialläkaredistrikten i de särskilda länen. Under detta redogörelseår, hafva de bästa resultat uppnåtts i Tavastehus, Åbo och Björneborgs och S:t Michels län; i Viborgs län har vaccinationen utfallit sämst.

	Fullständig framgång.	Ofullständig framgång.	Frånvarande från granskning.
Nylands	7,165 = 96,2 %	70 = 0,9 %	217 = 2,9 %
Åbo och Björneborgs .	11,174 = 97,8 »	123 = 1,1 »	126 = 1,1 »
Tavastehus	8,382 = 98,0 »	90 = 1,1 »	81 = 0,9 »
Viborgs	12,726 = 94,0 »	402 = 3,0 »	402 = 3,0 »
S:t Michels	4,375 = 97,7 »	32 = 0,7 »	71 = 1,6 »
Kuopio	8,780 = 96,2 »	143 = 1,6 »	201 = 2,2 »
Vasa	11,645 = 97,3 »	182 = 1,6 »	135 = 1,1 »
Uleåborgs	9,276 = 94,8 »	370 = 3,8 »	134 = 1,4 »
	73,523 = 96,4 %	1,412 = 1,8 %	1,367 = 1,8 %

Bland de vaccinerade uppgifvas 74 eller 0,10 % af totalantalet hafva blifvit 3 år å rad vaccinerade utan påföljd och till följd häraf affördа ur journalerna såsom icke emottagliga för vaccin.

Antalet utsatta ympstygn på barn inom provincialläkaredistriktens och städernas samlingsställen utgjorde 457,416 och de resulterande koppornas 442,001 eller 96,6 procent af de utsatta ympstygnen.

Vid vaccindepoten i Helsingfors, den enda som numera af staten underhålles, hafva 1,563 barn undergått vaccination, af hvilka 1,433, motsvarande 91,68 procent blifvit ympade med fullständig och 35 utgörande 2,24 procent med ofullständig framgång och 95 eller 6,08 procent varit från granskningen frånvarande.

Under året hafva 51 barnmorske-elever följt med ympningarna vid depoten och öfvat sig i koppympning. Dessa hafva vaccinerat 538 barn, sålunda enhvar i medeltal 10,76 barn. Efter verkställda öfningar i journalföring och undergånget förhör hafva 40 elever erhållit betyg öfver kunnighet i vaccineringskonsten.

Såsom ympämne har användts endast kalfvaccin, till största delen beredd vid statens vaccinberedningsanstalt i Helsingfors. Öfverhufvudtaget har verkan af den använda vaccinen varit god. De mindre gynnsamma resultaten inom några distrikt bero sannolikt hufvudsakligast på, att lymfan före dess användning ej på lämpligt sätt förvarats. Sedan fall af smittkoppor under februari yppats i Helsingfors och smitthärden derstädes upptäcktes samtidigt som fall af sjukdomen inrapporterades från särskilda delar af landet med Helsingfors som tydlig ursprungsort och sålunda för utförande af vaccination och revaccination såväl i Helsingfors, som å en stor mängd orter i landet hastigt en stor efterfrågan på vaccin uppstod på en tid då behofvet af vaccin vanligen plägar vara ganska ringa och vaccinberedningsanstalten härstädes naturligen endast kan hafva ett

mindre förråd på lager, telegraferade Medicinalstyrelsen, för att i möjligaste mån säkerställa behofvet af vaccin, efter sådan för 4,000 personer till Königl. Lympheerzeugungsanstalt i Berlin samt för 1,000 personer till den Kgl. Vaccinationsanstalten i Köpenhamn, hvars föreståndare doktor P. J. Bondesen gratis ställde den reqvirerade vaccinmängden till Medicinalstyrelsens förfogande.

De närmare omständigheterna vid smittkoppornas uppträdande i Helsingfors äro tidigare omnämnda (se pag. 92). Från Helsingfors spriddes sjukdomen till Miehikkälä socken i Fredrikshamns provincialläkaredistrikt, till Parikkala socken inom Kronoborgs distrikt, Nykyrka socken inom Viborgs distrikt, Torneå stad, Simo och Tervola socknar inom Torneå distrikt och derifrån til Enontekis kapell inom Kittilä distrikt och till Rovaniemi socken inom Rovaniemi distrikt der en mindre epidemi af sjukdomen uppstod samt derifrån vidare till Nivala socken inom Haapavesi distrikt. För öfrigt förekommo fall af smittkoppor i Åbo stad, i Kivinebb och Mohla socknar inom Mohla distrikt samt inom Impilahti—Kitelä socknar inom Salmis distrikt, till hvilka orter sjukdomen införts från Ryssland, samt slutligen i Pemar socken inom Åbo distrikt och Hvittis socken inom Hvittis distrikt, för hvilka fall smittkällan icke kunnat uppdagas. Inom alla af dessa områden föranstaltades revaccination och blefvo därvid följande antal personer revaccinerade: i Hvittis distrikt 304, i Fredrikshamns distrikt 181, i Mohla distrikt 94, i Kronoborgs distrikt 470, i Salmis distrikt 143, i Haapajärvi distrikt 640, i Torneå distrikt 2,852, i Kittilä distrikt 387 samt i Rovaniemi distrikt 1,830. Om revaccinationen i Helsingfors stad lemnas närmare redogörelse i Vaccindepotens berättelse pag. 220. Inalles undergingo 19,374 personer under året förnyad vaccination.

Totalantalet revaccinerade inom provincialläkaredistrikten, angående hvilka fullständiga uppgifter ingått, uppgå till 6,270 af hvilka 2,673 män och 3,597 kvinnor. Af dessa blefvo 4,104 — 1,714 män och 2,390 kvinnor ympade med framgång och 2,166 — 959 män 1,207 kvinnor — utan framgång. De med framgång ympade utgjorde således 65,5 % och de utan framgång ympade 34,5 %. Af de revaccinerade voro 3,286 — 1,491 män och 1,795 kvinnor — under 20 år gamla; 1,485 — 554 män och 931 kvinnor i en ålder mellan 20 och 30 år; 753 — 317 män och 436 kvinnor i en ålder mellan 30 och 40 år samt 746 — 311 män och 435 kvinnor öfver 40 år. I åldern under 20 år ympades 2,125 — 935 män 1,190 kvinnor — med påföljd och 1,161 — 556 män och 605 kvinnor utan; i åldern mellan 20 och 30 år 994 — 375 män och 619 kvinnor — med påföljd och 491 — 179 män och 312 kvinnor utan; i åldern mellan 30 och 40 år 507 — 220 män och 287 kvinnor — med framgång och 246 — 97 män och 149 kvinnor utan samt i åldern öfver 40 år 478 — 184 män och 294 kvinnor med påföljd och 268 — 127 män och 141 kvinnor — utan framgång.

För öfvervakande af skyddskoppympningen hafva inspektionsresor af provincialläkarene blifvit författningsenligt verkställda.

Följande utdrag ur provincialläkarenes årsberättelser belysa närmare vaccinationsförhållandena inom de olika delarne af landet under redogörelseåret:

Uudenmaan lääni. *Helsingin piiri.* Ei ole missään piirissäni tietääkseni rokotusta vuonna 1908 kohdannut minkäänlaisia mainittavia vaikeuksia tahi esteitä. (Konr. Reijo-Waara.)

Ekenäs distrikt. Antalet förfallolöst frånvarande barn öfver 2 år gamla var mindre än under de föregående åren. Barnen företedde vid granskningarna i regel hvarje pustel väl utvecklad. (Reinh. Fabritius.)

Lohjan piiri. Kirkkonummella ovat yhä edelleen rokonpanot onnistuneet huonommin kuin muissa piirini pitäjissä, jota paitsi sekä istutuksista, ja mikä pahempi, tarkastuksista on useita lapsia ollut poissa. Pyhäjärvellä eivät kaikki istutukset onnistuneet. Rokonpanosta oli täsmälleen sata lasta poissa. (K. F. Walle.)

Turun lääni. *Turun piiri.* Rokotus on ylimalkaan menestynyt paremmin ja tasaisemmin kuin edellisenä vuonna. (Johan Martola.)

Rimito distrikt. Årets vaccinationsresultat måste betecknas såsom bättre än någonsin härförinnan. (A. A. Branders.)

Godby distrikt. Vaccinationen har utfallit särdeles bra såtillvida som närapå alla ympstygn gifvit positivt resultat. Af de 30 öfver tio år gamla vaccinationspliktiga, hvilka funnos förtecknade från Saltvik kommun, voro 29 i Amerika eller på sjöfärder. (Georg Hornborg.)

Uudenkaupungin piiri. Että rokotus on erittäin hyvin menestynyt, todistaa se seikka, että ainoastaan kolme lasta on rokotettu vaillinaisella tuloksella. (G. I. Rothström.)

Porin piiri. Vuoden 1908 rokotustyö suoritettiin yleensä erinomaisen hyvällä menestyksellä. Valitettavana seikkana on mainittava ettei v. 1908 rokotustilaisuuksissakaan ole yhtäkään henkilöä saatu uudelleen rokottaa. (Hj. Nordling.)

Salon piiri. Rokotus toimitettiin säännöllisesti. (E. J. Warén.)

Huittisten piiri. Koska Vampulan kunnassa oli poissa rokotuksesta nytkin aina 65 %, huolimatta vuotuisista kunnallislautakunnalle tehdyistä muistutuksista, niin kääntyi vakinainen piirilääkäri läänin kuvernöörin puoleen, pyytäen häntä ryhtymään toimenpiteisiin saadakseen rokotusvelvolliset täyttämään velvollisuutensa. (R. Räihä, v. t.)

Tyrvään piiri. Rokotus on onnistunut erittäin hyvin muualla, paitsi Kiikoisissa, jossa se on menestynyt keskinkertaisesti. (Otto Meurman.)

Ikaalisten piiri. Rokotuksen tulos ei ole tyydyttävä. Edelliseen vuoteen verraten oli nimittäin rokotuksesta ja erittäin tarkastuksesta poissa olleitten luku melkoisesti suurempi. Samalla rokotus menestyi huonommin. Tämä riippui pääasiallisesti siitä, että Ikaalisten pitäjän uudet rokottajattaret sekä Hämeenkyrön v. t. rokottajatar olivat tottumattomia ja harjaantumattomia. Muissa kunnissa rokotus onnistui jokseenkin hyvin. Viljakkalassa ja Honkajoella toimitettiin rokotus niin menestyksellisesti, että rupuli syntyi joka pisteestä.

Kankaanpään kunnallislautakunta on jo kerran saanut kuvernööriltä varoituksen siitä, että se on laiminlyönyt velvollisuutensa rokotukseen nähden. Kuitenkin oli poisjääneitten luku siellä tänäkin vuonna melkoinen. Niiden joukossa oli paljon kolmannella ikävuodella olevia lapsia. Tarkastusmiehiä ei oltu ollenkaan valittu. (Alarik Achrén.)

Hämeenlinnan lääni. *Hämeenlinnan piiri.* Rokotus ei tänä vuonna ole tuottanut niin hyviä tuloksia, kuin edellisinä vuosina. Niinpä on täydellisesti onnistuneitten prosenttiluku nyt vaan 98,45, kun se kahtena edellisenä vuotena oli 99,28 ja 99,64.

Tämä huonompi tulos on kuitenkin selitettävissä. Se riippuu siitä, että Vanajassa viime vuonna toimi ensi kertaa uusi rokottaja, joka ei käsittänyt itsellään olevan muita velvollisuuksia kuin rokottaa ja tarkastaa ainoastaan ne, jotka suvaitsivat kokouksiin eri muistutuksitta tulla. (Karl von Fieandt.)

Tammelan piiri. Väestö yleensä luottaa rokotuksen hyötyyn. Syynä siihen, että niin moni on jäänyt pois rokotustilaisuudesta, on pidettävä, paitsi sairautta ja kuolemantapauksia, työväestön suuri muuttelemis- ja liikkumishalu. Toisena poisjäämisen syynä on se, että ennen rokotettuja lapsia usein ei ole ilmoitettu kirkkoherranvirastolle, joten ne täten ovat jääneet luetteloon. (Georg v. Essen.)

Tampereen piiri. Nokian tehtaalla oli moni äiti laiminlyönyt tuoda rokotettavaksi. Pälkäneellä oli rokotus sangen säännöllisesti tapahtunut, ainoastaan muutama äiti jäi lapsineen rokotustilaisuuteen saapumatta. (O. W. Wennerström.)

Ruoveden piiri. Oriveden kunnassa suoritettiin rokotus onnellisesti, kaikki rokot kun kehittyivät säännöllisesti. Teiskon kunnassa on tulos milt'ei yhtä hyvä, mutta Ruoveden ja Kurun kunnissakin on rokotuksen tulos sangen tyydyttävä. (Edvin Roos.)

Jämsän piiri. Tarkastuksen tuloksiin en voi olla muuta kuin tyytyväinen. (Otto Bergström.)

Hollolan piiri. Rokotus onnistui hyvin. Että muutamat yli 2 vuoden ikäiset ja vielä vanhemmatkin lapset ovat jätetyt tuomatta rokonpanoon riippuu osaksi siitä, että tässä piirissä on paljon irtonaista työkansaa, joka oleskelee muualla työansiolla. Tavallisesti siellä, missä he rokotuksen aikana asuu, rokotuttaa se lapsensa, tästä ilmoittamatta kotipitäjän papistolle. (Osk. Londen.)

Viipurin lääni. *Viipurin piiri.* Rokotuksen tulokset ovat olleet tyydyttävät. (Edv. v. Weymarn.)

Haminan piiri. Täysin menestyksellisesti rokotettuja oli 97,9 %, vaillinaisesti kehittyi 0,52 %, poissa tarkastuksesta oli 1,57 %. Siis erinomaisen hyvä tulos, jos päiväkirjat ovat luotettavia.

Että rokotuksesta pois jääneiden prosentti on niin suuri Miehikkälässä, riippuu luultavasti siitä, että varsinainen rokotus tulirokon vuoksi tapahtuu vasta lokakuussa. (A. Th. Ehrström.)

Lappeenrannan piiri. Rokotuksen tulos on ollut parempi kuin v:na 1907 ja parempi kuin sitä edellisenä vuotena, mikäli se koskee täydellisellä menestyksellä rokotettujen lukua. V:sina 1906, 1907 ja 1908 oli tämä luku näet 92,2 %, 94,3 % ja 95,2 %. Mitä rokotuksen aiheuttamien rupulien lukuun, verrattuna pistojen lukuun v. 1908, tulee, on tulos siinäkin suhteessa entistä tyydyttävämpi. Mainittuna vuotena näet oli niiden prosentti 95,5 (ed. vuotena 94,2). (K. A. Hällström.)

Antrean piiri. Ylimalkaan onnistui 1908 vuoden rokotus siis jotenkin hyvästi, etenkin siihen nähden, että kaikista rokotetuista lapsista niin suuri prosenttiluku sai täydelliset ja säännölliset rokot. (Alarik Fabritius.)

Muolan piiri. Rokotus on taas tänä vuonna milt'ei epäonnistunut Kivennavalla ja Terijoella. Tulokset täällä ovat ainoastaan 52,4 ja 52,3 %. Huonoimmat näitten jälkeen ovat rokotuksen tulokset Heinjoella, missä menestyksellisesti rokotettuja oli 76,1 %. Muuten on se onnistunut muissa piirin pitäjissä siihen määrin, että koko piirin tulokset sentään ovat 78,6 %.

Pietarissa viime suvena laajalti liikkuneen isonrokon takia ovat sen ohessa venäläiset lääkärit ja kätilöt milt'ei koko Muolan piirissä, jokseenkin suuressa määrin rokottaneet. Kivennavan rokottaja vastaa kirjeessä kysymykseeni, että hän viime vuonna ei ole rokottanut ketään Raivolan venäläisessä kylässä rokotustilaisuuteen ei saapunut ketään, syystä että jo viikkoa ennen yleinen rokotus ja uudisrokotus oli tapahtunut mainitussa kylässä. Monta kertaa muistutettuani olen vihdoin Raivolan venäläiseltä starostilta saanut jonkunlaisen rokotusluettelon, josta näkyy, että kylän välskäri starostin läsnä ollessa on rokottanut yhteensä 140 henkeä, näihin luettuina 98 uudestaan rokotettua. (Carl Gustafsson.)

Käkisalmen piiri. Rokotus on onnistunut muualla hyvin paitsi Metsäpirtissä, jossa vaillinaisesti rokotettuja on enemmän kuin muissa pitäjissä. (G. V. Levander.)

Kurkijoen piiri. Vaikka Parikkalassa kuuluttamalla oli uhattu sakottaa vanhempia, jotka eivät tuo 2 vuotta täyttäneitä lapsiansa rokotettaviksi, jäi kuitenkin rokotuksesta pois 2—10 v. ikäisiä lapsia 92 ja yli 10 v. vanhoja lapsia 17. Siitä syystä sakotetaan nyt mainitut vanhemmat. (B. Standertskjöld.)

Sortavalan piiri. Rokkoaine on tilattu, kuten ennenkin, Helsingin valmistuslaitoksesta. Se on ollut erinomaisen tehokasta.

Eräässä rokotuspaikassa häirittiin toimitusta. Syyllinen sai toimestani kihlakunnan oikeudessa sakkoa.

Papistojen rokotusluettelot ovat edelleen olleet vaillinaisia. (Verner Starck.)

Salmin piiri. Piirissä käytetty rokkoaine on ollut laadultaan hyvää. Tulos on ollut hyvä sekä tasaisempi kuin edellisenä vuonna. (K. B. H. Fonselius.)

Mikkelin lääni. *Mikkelin piiri.* Parhaat tulokset on tällä kertaa saavutettu Ristiinassa ja Hirvensalmella. Kummassakin kunnassa olivat kaikki rokotetut läsnä tarkastuksessa. Rokot menestyivät täydellisesti. (Aug. Hillbom.)

Heinolan piiri. Joutsassa moitti kansa rokotusaikaa sopimattomaksi. Se oli ennen aina toimitettu kesäkuussa, jolloin sanottiin olevan niin paljon maanviljelystöitä, että siitä syystä niin monta jäi rokotuksesta pois. Vuonna 1908 kuulutettiin siis rokotus jo toukokuuksi, mutta tällöin jäi vielä enemmän lapsia pois. Nyt taas sanoivat, etteivät olleet huomanneet, että rokotusta toimitetaan toukokuussa, eikä kesäkuussa kuin aina ennen. Että niin monta lasta tässä piirissä joka vuosi on rokotuksesta pois, riippuu, kuten jo ennen olen maininnut, siitä, että kansa ei käsitä rokotuksen hyötyä eikä usko tarttumista, sekä siitä, että kulkuneuvot täällä järvisessä seudussa ovat huonot. (Carl Höijer.)

Joroisten piiri. Poissa olleitten lapsien lukumäärä on Juvan ja Heinäveden pitäjissä vielä jotenkin suuri, mutta siihen on suurimmaksi osaksi syynä se, että suurehko määrä näitä lapsia vasta rokotusvuonna on syntynyt, ja ovat siis vanhempien käsityksen mukaan liian nuoret rokotettaviksi sinä vuonna. Osa vanhempia lapsia, jotka ovat jääneet rokottamattomiksi, ovat taas semmoisia, jotka kyllä on rokotettu, mutta vanhempien huolimattomuuden takia ovat jääneet tarkastamatta, ja siis yhä edelleen ovat rokottamattomiksi merkityt papiston luetteloissa. (Lennart Svinhufvud.)

Savonlinnan piiri. Huonoin on rokotuksen tulos Savonlinnan kaupungissa, jossa ainoastaan noin kolmas osa rokotusvelvollisista on rokotettu. Tulen antamaan ilmoituksen tästä Savonlinnan terveydenhoitolautakunnalle sekä muistutuksen asianomaiselle rokottajalle. (Vilh. Snellman.)

Kuopion lääni. *Kuopion piiri.* Rokotus onnistui täydellisesti 1,457 tapauksessa ja vaillinaisesti 23. Yksi lapsi oli poissa tarkastuksesta ja yhtä lasta oli rokotettu 3 kertaa menestyksettä. (Mortimer Nykopp.)

Rautalammin piiri. Rokotus v. 1908 onnistui paremmin kuin milloinkaan ennen. (J. E. Rahm.)

Isalmen piiri. Huomiota herättää papiston luetteloissa löytyvät suuret määrät yli-ikäisiä, yli 2 vuotisia rokottamattomia. Jos vertaa edelliseen vuoteen 1907, on Nilsiän kunnassa silloisen luettelon mukaan ollut rokottamattomia, 2 vuotta täyttäneitä ainoastaan 4, jäänyt rokottamatta 1, vaan heti seuraavana on rokottamattomia yli 2 vuoden ikäisiä merkitty 217 ja 10 vuotta täyttäneitä 13 lasta. Niistä on kuitenkin huomattu ennen rokotettuja olleen: 2 vuotta täyttäneitä 140 ja yli 10 vuoden ikäisiä 7. (Kalle Brax.)

Tohmajärven piiri. Rokotukset ovat enimmäkseen onnistuneet hyvin. (Onni Ruuth.)

Joensuun piiri. Rokotettaviksi tuotiin 1,718 lasta, joista kuitenkin heikkouden ja ihotaudin tähden täytyi jättää rokottamatta 6 lasta, joten rokotettiin kaikkiaan 1,712. Lail-

lista syytä ilmoittamatta oli rokotuksesta poissa kaikkiaan 187 lasta — Rokotus onnistui täydellisesti 1,652 tapauksessa ja vaillinaisesti 6 tapauksessa. (S. F. Parviainen.)

Vasa län. *Vasa distrikt.* Öfverallt hade vaccinationen utfallit synnerligen väl, någon enda befanns hafva 5 utslagna vaccinkoppor, alla öfriga 6. Komplikationer förefanns ej. Vaccinatörerna fullgöra sitt arbete utan att några anmärkningar hafva behöft göras. Allmänheten tyckes med anmärkningsvärd punktlighet infinna sig till förrättningen. Af dem som äro antecknade som frånvarande, vistas en god del på annan ort. (G. Rosendal.)

Kristiinankaupungin piiri. Tarkastusmatkoillani olen ollut tilaisuudessa näkemään, että rokottajat ja rokottajattaret ovat toimittaneet tehtävänsä hyvin. Syytä erityisiin muistutuksiin siis ei ole ollut. (Torsten Munsterhielm.)

Nykarleby distrikt. Vaccinatriser och vaccinatörer hafva samvetsgrannt uppfyllt sina åligganden. (Nils Durchman.)

Gamlakarleby distrikt. Af de vaccinerade utgöras 19,27 %, af sådana som icke förekommit i prästerskapets förteckningar.

De med fullständig påföljd ympade utgöra 94,15 %, de med ofullständig påföljd 4,75 % och de från granskningen frånvarande 1,10 % af hela antalet vaccinerade. (Oswald Myréen.)

Jyväskylän piiri. Rokotuksesta poissaolleiden luku on edelleen odottamattoman suuri, mutta näyttää tämä ainakin osaksi johtuvan puuttuvasta tarkkuudesta kirkonkirjoissa. (N. J. Arppe.)

Oulun lääni. *Oulun piiri.* Mitä rokotuksen menestykseen tulee, näyttää se koko piirissä olleen jokseenkin hyvä. Täysin menestyksellisesti rokotettujen luku oli tänä vuonna melkoista suurempi kuin kolmena edellisenä, eli 98,24 % kaikista rokotetuista. (S. W. Liljeblom.)

Raahen piiri. Hailuodon kunta on niinkuin ennenkin ensimäinen tarkkuudessa, vaan Paavolassa ollaan vieläkin hitaita. Rokotusaine on ollut hyvää. (Edvard Pruntsi, v. t.)

Kalajoen piiri. Yleensä on iso määrä rokotusvelvollisia ollut poissa rokonistutuksesta, vaan niiden luku on kumminkin vähempi kuin edellisenä vuonna. (Werner Lindman.)

Haapajärven piiri. Yleensä on rokotus onnistunut hyvin koko piirissä. Lapset on tuotu tarkemmin rokotettaviksi kuin edellisenä vuonna. (J. Alfr. Sevonius.)

Kajaanin piiri. Rokotuksesta poissa olleiden luku on suurin Säräisniemen kunnassa. Totta kyllä on, että usein voittamattomien esteiden takia lapsia ei tuoda rokotettaviksi, kun tiet ovat huonot, osaksi vesimatkoja, ilmat epäsuotuisat ja matkat pitkät näillä harvaan asutuilla seuduilla, vaan suurempana syynä on kuitenkin kansan huolimattomuus ja ehkä osaksi vastakinhakoisuus rokotukseen.

Paltamo ja etenkin Puolanka ovat ainoat kunnat, jotka sakkojen avulla ovat ruvenneet pakottamaan huolimattomia ja vastustelevia noudattamaan rokotusasetuksia. Tämän takia onkin rokotuksesta poisjääneiden luku huomattavasti vähentynyt.

Sotkamossa on tänäkin rokotusvuotena rokotuksesta poissa olleiden luku ollut peräti pieni, syystä että rokottaja Kusti Korhonen ei jättänyt piirissään juuri ketään rokotusvelvollista rokottamatta. Jos rokotettavalla joskus sattui olemaan sairaus tahi muu este, niin kävi hän rokotettavan kodissa tahi piti muuten huolen, kunnes sai lapsen rokotetuksi. Ikävä kyllä kuoli tämä tunnollisesti työnsä tehnyt rokottaja jo ennen kuin oli saanut vuoden 1908 rokotustoimensa täydellisesti päätetyksi. (Alexis Arvelin.)

Tornion piiri. Rokotuksen tulos ei ole huomattavammin parantunut, kuten saattoi odottaa, isonrokon ilmaannuttua piirin alueelle. Tästä saa osaltaan vahvistusta se luulo, että rokotusvelvollisten luettelot ovat liian runsaat, sisältävät suurenkin oukon sellaisia jotka, liikkuvan väestön määrän ollessa korkean, jo ovat paikkakunnalta poistuneet tai oleskelevat Amerikassa. (J. Soini.)

Pudasjärven piiri. Pudasjärvellä on verraten iso joukko lapsia jäänyt rokottamatta. Tämä riippuu monesta seikasta, jotka vaikuttavat toisissakin piirin kunnissa. Kansa ylimalkaan ei tahdo rokotuttaa lapsiansa hyvin nuorina, josta syystä se mielellään ilmoittaa lapsensa kipeiksi. Toiseksi taas täällä ei ravita lapsia kunnollisesti, joten ne ovat kivulloisia. Näin ollen on otaksuttavaa, että rokottaja jättää rokottamatta, milloin tämä olisikin tarpeetonta. Näissä laajoissa seuduissa, joissa rokotustyö on järjestetty sillä tavalla, että rokottaja hiihtää talosta taloon taikka kätilöt synnytys- ja kinkerimatkoilla rokottavat, jääpi tietysti joku osa käymättäkin. (E. Mellberg.)

Rovaniemen piiri. Rokotettujen luku on melkoista suurempi kuin viime vuonna. Tämä johtuu siitä, että maaliskuun alussa ilmestyi Rovaniemen kirkonkylään isoarokkoa. Tätä kamalaa tautia oli muuan tapaus sattunut Helsingissä, josta se oli päässyt aina Tornioon asti. Yleinen, ylimääräinen rokotus pantiin hetimiten toimeen ensin kirkonkylässä ja sitten pitkin maantienvarsia erittäinkin, josta tauti oli kulkeutunut etelään päin.

Koska Kemin—Rovaniemen rautatierakennuksella oli paljon työväkeä ja epävarmaa oli, moniko heistä oli ollenkaan rokotettu, kehoitin piiri-insinööriä toimeenpanemaan pakollisen rokotuksen heidän keskuudessaan. Sen hän tekikin, ottaen tähän toimeen erään välskärin Oulusta. Hän rokotti yhteensä 749 Rovaniemen alueella olevaa henkeä (miehiä, naisia ja lapsia). (O. Sahlberg.)

Kittilän piiri. Rokotus Muoniossa ja Enontekiöllä onnistui tavallista huonommin, johon rokottaja pitää syynä sen, että rokkoaine kovan pakkasen vallitessa matkalla tänne pääsi jäätymään. Muuten olen ollut tyytyväinen tuloksiin piirin muissa osissa. (F. Dickström.)

Årsberättelse från Vaccinberedningsanstalten i Helsingfors för år 1908.

Under det gångna året har produktionen af vaccin försiggått utan nämnvärda störingar. Åtgången af ympämne har varit ovanligt stor i anledning af de revaccinationer, hvilka i stor utsträckning verkställts flerstädes i landet på grund däraf att fall af smittkoppor yppat sig.

De för anstalten erforderliga kalfvarna hafva levererats af hemmansägaren Magnus Nyman i Borgå landsförsamling, hvilken sedan hösten 1907 försett anstalten med nödiga ympdjur. Vid framkomsten hafva kalfvarna befunnit sig i godt fodertillstånd. Frånsedt lättare digestionsrubbningar och enstaka fall af lindrig hastigt öfvergående hämoglobinuri har deras hälsotillstånd under den tid de vistats i anstaltens stall varit godt, så att störingar i arbetets gång ej inträdt på grund af accidentella sjukdomar hos ympdjuren. Sektionerna, hvilka verkställts af anstaltens veterinär kort efter afympningen, hafva ej häller gifvit sig skäl till anmärkning.

Inalles hafva under årets lopp 59 kalfvar ympats, näml.

under februari	10	under juli	4
» mars	6	» augusti	1
» april	8	» september	1
» maj	16	» november	2
» juni	10	» december	1
		Summa	59

Nedanstående tabell lämnar närmare upplysningar om tiden för ympningarna m. m.

Nummer.	Tiden för inokulationen.	Tiden för afympningen.	Pustlernas ålder i timmar.	Pustelmassans vikt i gram.
1	$^{2}/_{2}$ kl. 10 f. m.	$^{6}/_{2}$ kl. 5 f. m.	91	6,3
2	$^{6}/_{2}$ kl. 10 f. m.	$^{11}/_{2}$ kl. 11 e. m.	85	12,5
3	$^{10}/_{2}$ kl. $^{1}/_{2}$ 11 f. m.	$^{22}/_{2}$ kl. $^{1}/_{2}$ 5 e. m.	78	16,4
4	$^{10}/_{2}$ kl. 11 f. m.	$^{23}/_{2}$ kl. 6 f. m.	91	16,0
5	$^{22}/_{2}$ kl. $^{1}/_{2}$ 10 e. m.	$^{26}/_{2}$ kl. 8 f. m.	82 $^{1}/_{2}$	18,5
6	$^{22}/_{2}$ kl. 10 e. m.	$^{26}/_{2}$ kl. 10 f. m.	84	14,3
7	$^{26}/_{2}$ kl. $^{1}/_{2}$ 12 e. m.	$^{1}/_{3}$ kl. $^{1}/_{2}$ 9 f. m.	81	20,0
8	$^{27}/_{2}$ kl. $^{1}/_{2}$ 1 f. m.	$^{1}/_{3}$ kl. 9 f. m.	80 $^{1}/_{2}$	13,5
9	$^{28}/_{2}$ kl. $^{1}/_{2}$ 12 e. m.	$^{3}/_{3}$ kl. $^{1}/_{2}$ 9 f. m.	81	18,1
10	$^{29}/_{2}$ kl. $^{1}/_{2}$ 1 f. m.	$^{3}/_{3}$ kl. $^{1}/_{2}$ 10 f. m.	81	30,2
11	$^{1}/_{3}$ kl. $^{1}/_{2}$ 11 e. m.	$^{5}/_{3}$ kl. 4 f. m.	77 $^{1}/_{2}$	19,0
12	$^{1}/_{3}$ kl. $^{1}/_{2}$ 12 e. m.	$^{5}/_{3}$ kl. $^{1}/_{2}$ 1 f. m.	73	18,5
13	$^{14}/_{3}$ kl. 10 f. m.	$^{17}/_{3}$ kl 1 e. m.	75	13,1
14	$^{14}/_{3}$ kl. 11 f. m.	$^{17}/_{3}$ kl. $^{1}/_{2}$ 2 e. m.	74 $^{1}/_{2}$	7,5
15	$^{21}/_{3}$ kl. $^{1}/_{2}$ 12 f. m.	$^{25}/_{3}$ kl. $^{1}/_{2}$ 1 f. m.	85	15,2
16	$^{27}/_{3}$ kl. $^{1}/_{2}$ 12 f. m.	$^{30}/_{3}$ kl. 11 e. m.	83 $^{1}/_{2}$	9,5
17	$^{1}/_{4}$ kl. 10 f. m.	$^{4}/_{4}$ kl. 5 e. m.	79	15,1
18	$^{5}/_{4}$ kl. $^{1}/_{2}$ 12 f. m.	$^{8}/_{4}$ kl. 2 e. m.	74 $^{1}/_{2}$	18,0
19	$^{5}/_{4}$ kl. 12 p. d.	$^{8}/_{4}$ kl. 9 e. m.	81	5,9
20	$^{9}/_{4}$ kl. $^{1}/_{2}$ 5 e. m.	$^{12}/_{4}$ kl. $^{1}/_{2}$ 11 e. m.	78	17,5
21	$^{12}/_{4}$ kl. 11 f. m.	$^{16}/_{4}$ kl. 5 f. m.	90	17,5
22	$^{18}/_{4}$ kl. $^{1}/_{2}$ 11 f. m.	$^{21}/_{4}$ kl. 11 e. m.	84 $^{1}/_{2}$	11,4
23	$^{18}/_{4}$ kl. $^{1}/_{2}$ 12 f. m.	$^{21}/_{4}$ kl. $^{1}/_{2}$ 12 e. m.	84	9,0
24	$^{28}/_{4}$ kl. 11 f. m.	$^{1}/_{5}$ kl. $^{1}/_{2}$ 2 e. m.	74 $^{1}/_{2}$	17,1
25	$^{3}/_{5}$ kl. 10 f. m.	$^{6}/_{5}$ kl. $^{1}/_{2}$ 9 e. m.	82 $^{1}/_{2}$	14,2
26	$^{3}/_{5}$ kl. 11 f. m.	$^{6}/_{5}$ kl. 8 e. m.	81	14,0
27	$^{7}/_{5}$ kl. 10 f. m.	$^{10}/_{5}$ kl. 5 e. m.	79	19,0
28	$^{7}/_{5}$ kl. $^{1}/_{2}$ 11 f. m.	$^{10}/_{5}$ kl. $^{1}/_{2}$ 6 e. m.	79	15,5
29	$^{11}/_{5}$ kl. 10 f. m.	$^{14}/_{5}$ kl. 10 e. m.	84	17,4
30	$^{11}/_{5}$ kl. $^{1}/_{2}$ 11 f. m.	$^{14}/_{5}$ kl. $^{1}/_{2}$ 11 e. m.	84	13,2
31	$^{13}/_{5}$ kl. $^{1}/_{2}$ 12 f. m.	$^{16}/_{5}$ kl. $^{1}/_{2}$ 12 e. m.	84	15,0
32	$^{13}/_{5}$ kl. 12 p. d.	$^{16}/_{5}$ kl. 10 e. m.	82	15,8
33	$^{16}/_{5}$ kl. $^{1}/_{2}$ 10 e. m.	$^{20}/_{5}$ kl. $^{1}/_{2}$ 11 f. m.	85	9,5
34	$^{16}/_{5}$ kl. 11 e. m.	$^{20}/_{5}$ kl. $^{1}/_{2}$ 12 f. m.	84 $^{1}/_{2}$	17,0
35	$^{22}/_{5}$ kl. 10 f. m.	$^{25}/_{5}$ kl. $^{1}/_{2}$ 11 e. m.	84 $^{1}/_{2}$	22,1
36	$^{22}/_{5}$ kl. 11 f. m.	$^{25}/_{5}$ kl. 11 e. m.	84	13,3
37	$^{22}/_{5}$ kl. $^{1}/_{2}$ 10 e. m.	$^{28}/_{5}$ kl. 4 e. m.	90 $^{1}/_{2}$	7,0
38	$^{22}/_{5}$ kl. 10 e. m.	$^{28}/_{5}$ kl. 11 f. m.	85	9,5
39	$^{26}/_{5}$ kl. 10 e. m.	$^{30}/_{5}$ kl. 11 f. m.	85	9,8

Nummer.	Tiden för inokulationen.	Tiden för afympningen.	Pustlernas ålder i timmar.	Pustelmassans vikt i gram.
40	$^{30}/_{5}$ kl. $^{1}/_{2}$ 12 e. m.	$^{3}/_{6}$ kl. 4 e. m.	88 $^{1}/_{2}$	17,0
41	$^{3}/_{6}$ kl. $^{1}/_{2}$ 10 e. m.	$^{7}/_{6}$ kl. $^{1}/_{2}$ 9 f. m.	83	19,5
42	$^{5}/_{6}$ kl. $^{1}/_{2}$ 10 e. m.	$^{9}/_{6}$ kl. $^{1}/_{2}$ 12 f. m.	86	9,1
43	$^{5}/_{6}$ kl. 10 e. m.	$^{9}/_{6}$ kl. $^{1}/_{2}$ 12 f. m.	85 $^{1}/_{2}$	8,5
44	$^{10}/_{6}$ kl. 9 e. m.	$^{14}/_{6}$ kl. 12 f. m.	87	14,2
45	$^{14}/_{6}$ kl. 11 f. m.	$^{17}/_{6}$ kl. 8 e. m.	81	16,0
46	$^{19}/_{6}$ kl. 9 e. m.	$^{23}/_{6}$ kl. $^{1}/_{2}$ 9 f. m.	83 $^{1}/_{2}$	16,3
47	$^{22}/_{6}$ kl. $^{1}/_{2}$ 10 e. m.	$^{25}/_{6}$ kl. $^{1}/_{2}$ 12 e. m.	74	18,5
48	$^{22}/_{6}$ kl. 10 e. m.	$^{25}/_{6}$ kl. 12 e. m.	74	14,0
49	$^{29}/_{6}$ kl. $^{1}/_{2}$ 9 e. m.	$^{3}/_{7}$ kl. $^{1}/_{2}$ 6 f. m.	81	13,2
50	$^{29}/_{6}$ kl. 9 e. m.	$^{3}/_{7}$ kl. $^{1}/_{2}$ 7 f. m.	81 $^{1}/_{2}$	12,1
51	$^{3}/_{7}$ kl. 11 f. m.	$^{6}/_{7}$ kl. $^{1}/_{2}$ 4 e. m.	76 $^{1}/_{2}$	9,0
52	$^{3}/_{7}$ kl. $^{1}/_{2}$ 12 f. m.	$^{6}/_{7}$ kl. 4 e. m.	76 $^{1}/_{2}$	10,4
53	$^{7}/_{7}$ kl. 10 f. m.	$^{10}/_{7}$ kl. $^{1}/_{2}$ 3 e. m.	76 $^{1}/_{2}$	20,2
54	$^{7}/_{7}$ kl. 11 f. m.	$^{10}/_{7}$ kl. 3 e. m.	76	9,3
55	$^{31}/_{8}$ kl. $^{1}/_{2}$ 11 f. m.	$^{3}/_{9}$ kl. $^{1}/_{2}$ 6 e. m.	79	12,5
56	$^{9}/_{9}$ kl. 12 f. m.	$^{12}/_{9}$ kl. $^{1}/_{2}$ 8 e. m.	79 $^{1}/_{2}$	12,1
57	$^{15}/_{11}$ kl. 12 f. m.	$^{18}/_{11}$ kl. 3 e. m.	75	13,5
58	$^{27}/_{11}$ kl. $^{1}/_{2}$ 1 e. m.	$^{1}/_{12}$ kl. $^{1}/_{2}$ 11 f. m.	94	14,2
59	$^{7}/_{12}$ kl. 11 f. m.	$^{11}/_{12}$ kl. $^{1}/_{2}$ 10 f. m.	94 $^{1}/_{2}$	19,5

Inokulationerna af kalfvarna hafva verkställts uteslutande med animalt ympämne; humaniserad vaccin har under detta år ej användts.

Vid ingången af året hade anstalten till sitt förfogande 2 vaccinstammar. Den ena af dessa ledde sitt ursprung från barnvaccin, som i september 1907 öfverförts på en kalf. Den andra hade i slutet af augusti samma år anlagts med animal vaccin, som anskaffats från den kommunala vaccinanstalten i S:t Petersburg (föreståndare prof. Hubert). Bägge dessa stammar hade härstädes genomgått 2 passager på djurorganismen. Då det under de två senaste åren ej varit möjligt att genom successiv ympning från kalf till kalf fortplanta den animala vaccinen i flere än 2 generationer, ansåg jag det vara rådligast att ej vidare använda dessa stammar för produktionen af vaccin och vidtog fördenskull i medlet af januari åtgärd för anskaffande af nytt pålitligt inokulationsmaterial för anstaltens behof.

Genom vänligt tillmötesgående af prof. Hubert erhöll jag omkring den 1 februari från hans institut tvänne mindre sändningar af animal vaccin, med hvilken kalfvarna n:o 1, 2 och 3 inokulerades (resp. $^{1}/_{2}$, $^{8}/_{2}$ och $^{19}/_{2}$). Den af n:o 2 producerade vaccinen, hvilken var af ypperlig kvalitet, har användts såsom stamlymfa för anstaltens ympningar under förra hälften af året, och har denna vaccin med framgång fortplantats i 3 generationer.

Af de i ofvanstående tabell förtecknade ympdjuren hafva n:o 4—13 samt 15—17 inokulerats med vaccin n:o 2. På kalfvarna n:o 18, 20—41 och 43 har utsåtts ympämne, som skördats från några af de med modervaccinen n:o 2 behandlade djuren. Såsom inokulationsmaterial för n:o 45, 48, 50, 51 och 54 har förutom nyssnämnda ympämne äfven användts vaccin, som genomgått ytterligare en passage på djurorganismen.

Under den senare delen af året har jag ej vidare begagnat mig af Petersburger stammen, dels emedan jag hyste dubier med afseende å dess lifskraft vid fortsatt öfverföring på kalfvar, dels och hufvudsakligen i anledning däraf, att jag hade till mitt förfogande ett synnerligen verksamt ympämne, som härstammade från K. K. Impfstoff-Gewinnungs-Anstalt i Wien och af mig i början af juni regenererats genom fortplantning på en kalf (n:o 42)[1]. Med den nya stamlymfan (vaccin n:o 42) inokulerades 3 kalfvar (n:o 49, 52 och 53) kort efter midsommar. Då arbetet vid anstalten åter upptogs på hösten, användes ifrågavarande vaccin till utsäde för samtliga kalfvar (n:o 54—59), hvilka ympades under den återstående delen af året. Den sista af dessa inokulerades den $^{7}/_{12}$, det framgick då att vaccinen n:o 42, som vid denna tidpunkt hade en ålder af 6 månader, fortsättningsvis var i besittning af full virulens.

Förutom det inokulationsmaterial, som omnämnes i ofvanstående redogörelse har jag i 2 fall användt animalt ympämne af annat ursprung, hvardera gången med dåligt resultat. Kalfven n:o 14 har inokulerats med vaccin n:o 38/1907 af den retrovaccinstam, som i september 1907 anlagts vid anstalten. På en annan kalf (n:o 19) har utplanterats vaccin, som genom Medicinalstyrelsens åtgärd anskaffats från Königl. Lymphe-erzeugungsanstalt i Berlin. Vidare må omnämnas att jag i medlet af april gjort ett försök att öfverföra s. k. naturliga ko-koppor på en kalf. Detta försök misslyckades totalt, i det att ympsnitten läktes reaktionslöst. 10 dagar senare inokulerades samma kalf med anstaltens animala vaccin; denna gång utvecklade sig en kraftig pusteleruption af normalt förlopp; profympningar verkställda med den preparerade vaccinen gåfvo vid handen, att denna var i besittning af full virulens. Det framgick sålunda, att ej den ringaste grad af vaccin-immunitet inträdt hos försöksdjuret efter den första ympningen.

Hvad resultatet af årets inokulationer beträffar har det utfallit ogynnsamt i följande fall:

Kalfven n:o 14 (vaccinerad med n:o 38/1907) företedde en tämligen mager pustelvegetation med tendens till förtidig intorkning. Då såsom antagligt var de vid Vaccindepoten utförda profympningarna gåfvo vid handen, att vaccinen var i besittning af relativt svag virulens och ringa hållbarhet, utsändes detta

[1]) Med den originala Wiener-vaccinen ympades äfven kalfven n:o 44.

ympämne ej från anstalten. N:o 19, som inokulerades med Berliner-vaccinen i syfte att utröna, huruvida denna stam egnade sig för fortplantning på kalfvar, uppvisade en patologisk pusteleruption, apriori oduglig till vaccin. Af outredd orsak hade pustelutvecklingen på n:o 13, hvilken ympades med anstaltens synnerligen verksamma stamlymfa (vaccin n:o 2) ett ej fullt regelrätt förlopp med förtidig stegring af ympdjurets temperatur. Vid profympningar på barn konstaterades det, att den preparerade vaccinens virulens var nedsatt, och kunde förty ej häller denna skörd användas för anstaltens behof.

Samtliga öfriga under året inokulerade kalfvar hafva företett en regelrätt vaccineruption och lämnat ett ympämne af god kvalitet och i flertalet fall af tillfredsställande hållbarhet.

Totala skörden af pustelmassa eller rå-vaccin stiger till 851,5 gram. Med afdrag af det belopp 26,5 gram, som erhållits från kalfvarna n:o 13, 14 och 19 och som af ofvan relaterade skäl kasserats, utgör den faktiskt använda kvantiteten 825,0 gram.

Vid preparationen af vaccinen, som verkställts i steriliserade porslinsmortlar, har blandningen skett i följande proportion:

1 del pustelmassa.
3 delar glycerin puriss. (Sarg.)
2 delar aqu. dest. ster.

Emellanåt har en något starkare utspädning af vaccinen företagits.

De från anstalten utgående expeditionerna af vaccin hafva stigit till 1,484, af dessa 1,052 för allmänt behof och 432 åt enskilda.

Förutom den vaccin, som förbrukats vid Vaccindepoten i Helsingfors, hafva från anstalten utgifvits 151,460 portioner vaccin, hvaraf

för allmänt behof kostnadsfritt . . . . . 139,652 och
åt enskilda mot ersättning . . . . . 11,808 portioner [1])

[1]) 1 portion beräknas motsvara 0,02 ccm vaccin.

På de olika månaderna fördelar sig beloppet på följande sätt:

Månad.	För allmänt behof kostnadsfritt.	Åt enskilda mot ersättning.	Summa.
Januari	925	81	1,006
Februari	6,873	5,631	12,504
Mars	18,870	3,210	22,080
April	7,661	746	8,407
Maj	33,495	343	33,838
Juni	51,125	582	51,707
Juli	13,105	577	13,682
Augusti	2,350	59	2,409
September	2,008	399	2,407
Oktober	635	143	778
November	905	34	939
December	1,700	3	1,703
Summa	139,652	11,808	151,460

I ersättning för försåld vaccin har influtit Fmk 2,453: — och för försålda slaktade kalfvar Fmk 1,565: 90 eller sammanlagdt Fmk 4,018: 90. Utgiftsposten stiger till Fmk 14,092: 33; häri ingår ett belopp af Fmk 352: 20, hvilket såsom utgiftsrest från år 1907 påförts detta år, medan å andra sidan en resterande utgift Fmk 82: 20 balanserats öfver till år 1909; då differensen Fmk 270: — mellan dessa belopp afdrages från nyssnämnda Fmk 14,092: 33 framgår det, att de faktiska utgifterna under året uppgått till Fmk 13,822: 33. Såsom i det föregående anförts belöper sig den inkomst, som anstalten haft genom försäljning af vaccin och slaktade kalfvar till Fmk 4,018: 90. Kostnaden för anstaltens underhåll under år 1908 utgör sålunda Fmk 9,803: 43.

Alfred Lindholm.

Vaccinationen i Helsingfors år 1908.

Med anledning af yppade smittkoppsfall i hufvudstaden, vidtog vaccindepoten med sin verksamhet den 18 februari. Till en början förrättades vaccination och revaccination å vaccindepotens lokal, Andrégatan 8 och vaccinerades här alla hvardagar till den 3 mars under 12 mottagningar 189 och revaccinerades 616 personer. Därjämte öppnades den 20 februari tvänne ympningsstationer, nämligen å polikliniken i Berghäll 2 linien N:o 7, hvarest till den

14 mars alla hvardagar under 19 mottagningar vaccinerades 196 och revaccinerades 672 personer samt å Hospiz Betania vid Styrmansgatan, där till den 14 mars under äfvenledes 19 mottagningar vaccination af 199 och revaccination af 929 personer ägde rum. Den 22 februari tillkom en station å ögonklinikens poliklinik vid Nikolaigatan, å hvilket ställe till den 10 mars under 14 mottagningar vaccinerades 15 och revaccinerades 362 personer.

Då emellertid behofvet af flere stationer gjorde sig gällande öppnades ytterligare den 2 mars sex sådana, nämligen: i folkskolan vid stora Robertsgatan N:o 11, därstädes blefvo till den 10 mars under 8 mottagningar vaccinerade 18 och revaccinerade 208 personer; i Tölö sockerbruks läsesal, där till den 11 mars under 9 mottagningar 15 personer vaccinerades och 151 revaccinerades, i folkskolan i Berghäll 2 linien N:o 8, hvarest under 9 mottagningar till den 11 mars 15 personer vaccinerades och 148 revaccinerades vidare i folkskolan vid Nikolaigatan 18, här blefvo till den 5 mars under 4 mottagningar 13 personer vaccinerade och 275 revaccinerade; i folkskolan vid Kasärngatan N:o 2, å hvilken station till den 14 mars under 12 mottagningar vaccinerades 47 och revaccinerades 207 personer samt slutligen i Folkets hem i Hermanstad, där antalet vaccinationer till den 7 mars under 6 mottagningar utgjorde 35 och revaccinationerna uppgingo till ett antal af 176.

Sedan faran för en smittkoppsepidemi i medlet af mars syntes öfverstånden och en lugnare stämning inträdt hos allmänheten, som tillförst syntes gripen af en verklig panik, inställdes verksamheten å de provisoriska stationerna och fortgick emellertid vaccindepotens ordinarie verksamhet. Sålunda ympades å Arbetets vänners lokal Annegatan N:o 26 under 27 mottagningar 122 barn och revaccinerades 316 personer. Härpå flyttades vaccineringen till Folkets hem i Hermanstad och vaccinerades här under 8 mottagningar 128 barn samt sedan till Hospiz Betania, där under 29 mottagningar 279 barn vaccinerades. Under augusti månad tjänstgjorde åter vaccindepotens lokal (som emellertid blifvit flyttad till Skilnadsgatan N:o 5) såsom vaccinationsstation och vaccinerades här under 4 mottagningar 32 barn. Sedermera ympades å Arbetets vänners lokal i Berghäll, Östra Chausséen N:o 4, under 13 mottagningar 209 barn och å Tölö sockerbruks läsesal under 6 mottagningar 51 barn. Vaccinationen slutade den 13 november.

Genom vaccindepotens försorg revaccinerades sålunda å de ofvan uppräknade stationerna 4060 personer. Till granskningen infann sig endast ett antal af 20 %. Af de granskade företedde 40 % positivt resultat.

Utom nyssnämnda personer revaccinerades genom depotens försorg 1,576 folkskolebarn. Af dessa visade 74 % positivt resultat.

Med anledningen af den starka åtgången af vaccinämne måste till en början ganska färsk vaccin begagnas; för att undvika för stark reaktion å ymp-

stället, sattes därför å åtskilliga ympade ett mindre antal än sex snitt. Resultatet är i det följande, i enlighet med den nya af Medicinalstyrelsen utfärdade instruktionen för vaccinatörer betecknadt såsom fullständigt då åtminstone fyra normala pustler utbildat sig.

Hvad förstymplingarna beträffar, så uppgick deras antal till 1563. Af dessa uteblefvo 95 från granskningen och äro sålunda till resultatet okända. Af de till resultatet kända fallen, 1468, hafva 1433 visat ett fullständigt sådant, (1184 hafva erhållit 6 pustler och 81 5 pustler samt 34 4 pustler af 6 snitt; 9 hafva erhållit 5 och 1 4 pustler af 5 snitt; 124 hafva fått 4 pustler af 4 snitt). De 35 ofullständiga resultaten förhålla sig sålunda: i 11 fall 3 pustler, i 8 fall 2 pustler, i 11 fall 1 pustel af 6 snitt; i 3 fall 3 pustler, i 2 fall 2 pustler af 4 snitt. I 24 fall omvaccinerades vid granskningen, resultatet var i 4 fall positivt, i 8 fall negativt och i 12 fall okändt.

Till ympningsämne användes i de vida vägnar flesta fall i statens vaccinberedningsanstalt framställd kalfvaccin. Af 1907 års vaccinskörd användes N:ris 38 och 39, äfvensom samtliga (56) vaccinnummer från 1908. Af dessa visade sig N:o 38 (från år 1907) något svag, de öfriga dugliga och användbara. I ett tjugutal fall kom från Berlin införskrifven animal vaccin med godt resultat till användning.

Frånser man resultatet hos de barn, som blifvit ympade med mindre än 6 snitt, så finner man att hos de 1329 barn af hvilka hvarje ympats med 6 snitt, eller inalles 7,974 snitt, hafva stigit 7705 pustler. Fördelas dessa pustler å de 1329 barnen, fås i medeltal å hvarje i denna kategori granskad 5,80 pustler.

De ympade voro:

Mankön.	Kvinnkön.	Grekiska katoliker.	Romerska katoliker.	Judar.	Från Tyska församlingen.	Utsocknebor.	Af svenska talande föräldrar.	Af finska talande föräldrar.	Okända.
767	796	28	5	4	3	32	474	1,089	85

Efter månader voro besöken vid vaccinationerna sålunda fördelade:

Januari	0	Juli	88
Februari	385	Augusti	34
Mars	454	September	121
April	94	Oktober	129
Maj	165	November	7
Juni	86	December	0

Förstymplingarnes ålder och ympningens resultat framgå ur följande tabell:

Antal ympade				Ympningens resultat						Frånvarande fr. granskningen			Utslagna vaccinpustler i % af ympsnitten.	Resultatet i %		Frånvarande från granskningen i %.
				under 2 år		2—10 år.		öfver 10 år								
under 2 år.	2—10 år.	öfver 10 år.	Summa.	fullst.	ofullst.	fullst.	ofullst.	fullst.	ofullst.	under 2 år.	2—10 år.	öfver 10 år.		fullst.	ofullst.	
960	588	15	1,563	895	23	528	12	10	—	42	48	5	96,64	97,5	2,5	6,08

Under året hafva 51 barnmorske-elever undervisats i koppympning och öfvat sig i dess utförande. Dessa hafva vaccinerat sammanlagdt 538 barn, på hvarje elev har sålunda kommit ett antal af 10,76 vaccinationer. Dessutom hafva tvänne manliga elever åtnjutit undervisning vid anstalten. Efter undervisning i journalföring och undergånget förhör hafva 40 elever erhållit betyg öfver skicklighet i vaccinering.

På depoten hafva 437 barn blifvit anmälda såsom vaccinerade af i staden praktiserande läkare och barnmorskor. Af de vaccinerade voro 197 gossar och 240 flickor. Ofullständigt resultat visade sig i 9 fall.

Revaccinationer hafva anmälts till ett antal af 3644. Af dessa uteblefvo 29 % från granskningen. Af de till resultatet kända fallen visade 64 % positivt resultat.

Den 11 februari 1908 beviljade Medicinalstyrelsen vaccindepoten ett anslag stort 300 mark för bestridande af utgifter för anskaffande af tillförlitliga med bostadsadresser försedda förteckningar öfver ovaccinerade barn i denna stad äfvensom ett belopp af 800 mark för möjliggörande af kontroll däröfver att stadgandena i gällande förordning angående vaccinationen i Finland iakttages i hufvudstaden. Meningen var att erhålla de vaccinationsskyldiges bostadsadresser genom mantalsskrifvaren, då prästerskapet på gjord förfrågan förklarat sig vara urståndsatt att leverera dylika. Genom den brådska med hvilken vaccinationen måste sättas i gång och bedrifvas kunde till en början de äskade adresserna icke erhållas och äfven senare förklarade mantalsskrifvaren att han, på grund af arbetet med uppgörandet af vallängden icke förfogade öfver nödiga biträden för uppgörandet af en dylik förteckning. Det beviljade anslaget kom därför under året icke till användning. Numera har äfven prästerskapet begynt upptaga bostadsadresserna i de förteckningar öfver ovaccinerade som kommit vaccindepoten tillhanda, hvadan sålunda tillsvidare icke behof af att anskaffa dylika från annat håll synes föreligga.

Antalet ovaccinerade barn, nästan alla födda under år 1908 uppgifves af prästerskapet på följande sätt:

Sörnäs finska församling . . .	915	Sörnäs svenska församling . .	251
Norra » » . . .	670	Norra » » . .	469
Södra » » . . .	700	Södra » » . .	357
		Summa	3,362

Arthur Clopatt.

Kostnaderna för skyddskoppympningen hafva enligt från länestyrelserna i landet meddelade uppgifter och af Medicinalstyrelsen utfärdade anordningar uppgått till 78,394 mark 65 penni förutom de 7,985 mark 75 penni, hvilka årligen proportionsvis fördelas emellan samtlige provincialläkare i landet såsom ersättning för dem åliggande inspektionsresor i och för vaccinationens öfvervakande inom distrikten. Afdrages från dessa summor 4,018 mark 90 penni, som vid vaccinberedningsanstalten i Helsingfors influtit genom försäljning af vaccinämne och slaktade kalfvar och hvilket belopp levererats till ränteriet i Nylands län, uppgår totalkostnaden för vaccinationen i landet under detta år till 74,375 mark 75 penni. Enligt tabell I uppgår antalet af de under året vaccinerade personerna till 76,302, hvilket utvisar en medelkostnad af 97,5 penni för person. Under år 1907 steg denna kostnad till 1 mark 16,5 penni.

Fördelade på de skilda länen utfaller kostnaden för skyddskoppympningen och densammas öfvervakande under år 1908 sålunda:

Län.	För inspektionsresor åt provinciallläkarena.		Vaccinberedningsanstalten i Helsingfors.		Vaccindepoten i Helsingfors.		Anslag till kommunerna.	
	Fmk.	pi.	Fmk.	pi.	Fmk.	pi.	Fmk.	pi.
Nylands	488	—	14,092	33	3,927	35	4,334	46
Åbo och Björneborgs	1,365	—	—	—	—	—	9,327	94
Tavastehus	780	—	—	—	—	—	6,469	—
Viborgs	1,302	75	—	—	—	—	9,060	22
S:t Michels	585	—	—	—	—	—	3,885	56
Kuopio	951	—	—	—	—	—	8,065	34
Vasa	951	—	—	—	—	—	9,326	82
Uleåborgs	1,563	—	—	—	—	—	6,644	45
(Lappmarken)	—	—	—	—	—	—	3,261	18
Summa	7,985	75	14,092	33	3,927	35	60,374	97

III. Sairashoitolaitokset.

Niistä muutoksista ja uudistuksista, joita v. 1908 valtion sairashoitolaitoksissa on toimeenpantu, tehdään alempana selkoa, kustakin sairashuoneesta erikseen. Mainittakoon sitä ennen kuitenkin vuoden kuluessa kysymyksessä olleista uusista sairashuonehankkeista ja muista yleisiä sairashuoneita yhteisesti koskevista toimenpiteistä.

Jo useita vuosia vireillä ollut kysymys uusien suojien hankkimisesta yliopistoklinikoille ja niitten yhdistämisestä yhteen ryhmään, on vuonna 1908 ottanut suuren askeleen eteenpäin. Kysymyksen varhaimmista vaiheista on tehty selkoa Lääkintöhallituksen vuosikertomuksessa vuodelta 1905. Sittenkuin aikaisemmat ehdotukset olivat rauenneet, otti Lääkintöhallituksen nykyinen päätirehtööri R. Sievers kysymyksen uudelleen esille joulukuussa vuonna 1906 pidetyssä kokouksessa, johon oli kutsuttu Lääkintöhallituksen ja Helsingin yleisen sairashuoneen hallituksen kaikki jäsenet sekä lääkintöarkkitehti. Kokous päätti yksimielisesti, sittenkuin oli tultu siihen vakaumukseen että eräs Helsingin kaupungin valtuusmiesten tonttipaikaksi tarjoama alue 11:sta kaupunginosassa Berghällissä oli sopimaton, kääntyä mainittujen kaupunginvaltuusmiesten puoleen anomuksella, että he tarkoitusta varten luovuttaisivat Berga nimisen alueen Tölössä. Lokakuun 25 päivänä 1907 vastasivat valtuusmiehet, jotka olivat arvioinneet tämän 73,749 neliömetriä käsittävän tontin 1,600,000 markaksi, etteivät he voinneet suostua tehtyyn pyyntöön, vaan tarjosivat sen sijaan erään 100,000 neliömetrin suuruisen alueen Mejlans'in etelä rajalla 720,000 markan hinnasta ehdoilla:

että valtio tästä alueesta maksaisi 7 markkaa 20 penniä neliömetriltä eli siis koko alueelta 720,000 markkaa,

että valtio sitä paitsi kaupungille luovuttaisi niin suuren osan rakentamattomasta alueesta n. k. vanhan ja uuden klinikan tonttien väliltä kun tarvitaan istutuksilla varustetun kadun johtamiseksi Unioni- ja Nikolain katujen välillä,

että kyseessä olevaa aluetta saataisiin käyttää mikäli valtion tarve sitä vaatii ja hinta sen mukaan maksetaan, kuitenkin siten että kaupan päätyttyä vähintäin kymmenes osa koko sovitusta kauppasummasta suoritetaan ja kauppa-

summa joka tapauksessa maksetaan kymmenen vuoden kuluessa, luettuna päivästä, jona kauppakirja allekirjoitetaan, sekä

että kaupungin tarjous oli voimassa vuoden 1908 loppuun saakka, jolloin kauppasopimuksen tulisi olla päätetty.

Tämän tarjouksen johdosta kokoontuivat yllämainitut henkilöt uudestaan ja päättivät puoltaa tehtyä ehdotusta. Kokous antoi yliopistoklinikkojen johtajille ja lääkintöarkkitehdille toimeksi tehdä suunnitelman tuleville uutisrakennuksille alueella sekä likimääräisen kustannusarvion niitten rakentamiseksi, jonka valmistuttua taasen kokoonnuttaisiin. Maaliskuun 16 päivänä 1908 oli ehdotus valmis ja tarkastettiin mainittuna päivänä pidetyssä kokouksessa. Tässä kokouksessa sovittiin pääasiallisesti rakennusten lopullisesta sijoittamisesta, sekä, sittenkuin pienempiä muutoksia oli tehty, 6,170,000 markkaan loppuvasta likimääräisestä kustannusarviosta sekä eräästä työsuunnitelmasta, jonka mukaan työ olisi suoritettava 7 vuoden rakennusajan kuluessa.

Asiata näin valmisteltuaan kääntyi Lääkintöhallitus 10 päivälle huhtikuuta 1908 päivätyssä kirjelmässä K. Senaatin puoleen esityksellä että Hänen Keisarillinen Majesteettinsa periaatteellisesti hyväksyisi Lääkintöhallituksen, Helsingin yleisen sairashuoneen hallituksen ja Yleisten rakennusten Ylihallituksen yksimielisesti kannattaman ehdotuksen yhdistää samaan paikkaan yliopiston kaikki klinikat paitsi psykiatrinen, että valtio Helsingin kaupungilta vuoden 1908 kuluessa lunastaisi aiotuita yliopistoklinikkoja varten 720,000 Suomen markan hinnasta erään Mejlans'in etelä rajalla sijaitsevan kaupungin valtuusmiesten tarjooman 100,000 neliömetriä käsittävän tontin valtuusmiesten ehdottamilla ehdoilla, joiden mukaan muun muassa vähintäin kymmenes osa kauppahinnasta olisi suoritettava kauppaa päätettäessä ja koko hinta kymmenen vuoden kuluessa,

että klinikkojen perättäinen rakentaminen saisi tapahtua 7 vuoden kuluessa, jakamalla rakennustyöt kolmeen ajanjaksoon, joista ensimmäinen käsittäisi 2 vuotta, toinen niinikään 2 vuotta ja kolmas 3 vuotta, sekä

että Hänen Keisarillinen Majesteettinsa suvaitsisi antaa Yleisten rakennusten Ylihallitukselle tehtäväksi Helsingin yleisen sairashuoneen hallituksen avulla ja yksissä neuvoin Lääkintöhallituksen kanssa valmistaa ja Hänen Keisarilliselle Majesteetillensä lähettää ensimmäisenä kaksivuotiskautena rakennettaviksi aiottujen rakennusten lopulliset piirustukset ja kustannusarviot.

Lokakuun 19 päivänä samana vuonna tapahtuvassa esittelyssä määräsi Hänen Keisarillinen Majesteettinsa että Keisarillisen Aleksanterin Yliopiston vastaisia klinikkoja varten on 720,000 markan hinnasta lunastettava Helsingin kaupungille kuuluva Mejlans'in tilan etelä rajalla sijaitseva 100,000 neliömetrin suuruinen maa-alue sekä että tätä tarkoitusta varten vuonna 1908 yleisistä varoista on käytettävä 72,000 markkaa ehdoilla 1:o että kauppasopimus alueen

luovuttamisesta tehdään ennen vuoden 1908 loppua sekä että kaupan päätettäessä maksetaan kymmenes osa koko sovitusta hinnasta, mikä on täyteen suoritettava kymmenen vuoden kuluessa laskettuna päivästä, jolloin kauppasopimus allekirjoitetaan; 2:o että seuraavat maksut lunastetusta alueesta aikanaan oikein huomataan maan vuotuisessa vakinaisessa valtioarviossa 72,000 markan suuruisina erinä aina yhdeksän vuoden aikana tästedes sekä 3:o että kaupungille pidätetään oikeus niin suureen osaan rakentamatonta aluetta n. k. vanhan ja uuden klinikan välillä kuin tarvitaan Unionin ja Nikolain katujen väliin sijoitettavaa katua varten sekä sen varrelle perustettaviin istutuksiin.

Samalla valtuutti Hänen Keisarillinen Majesteettinsa Senaatin vastedes tekemään alamaisen esityksen kaikkien Yliopiston klinikkojen perättäisestä yhdistämisestä ennen mainitulle alueelle, psykiatrista klinikkaa lukuunottamatta.

Tämän Hänen Keisarillisen Majesteetin armollisen käskyn johdosta määräsi K. Senaatti Lääkintöhallituksen lopettamaan kyseessä olevan kaupan Helsingin kaupungin kanssa, huudattamaan sen laissa ja K. Senaatille lähettämään saantokirjat sekä suorittamaan asianomaisille sovitun kauppahinnan.

Helsingin kaupungin kanssa tehtyä kontrahtia asiassa ei kuitenkaan voitu vielä vuonna 1908 allekirjoittaa syystä että kyseessä oleva alue ei ollut pantu kaupungin asemakarttaan, vaan allekirjoitettiin se vasta seuraavan vuoden alussa.

Kysymys kansanparantolan keuhkotautisia varten rakentamisesta Kuortaneelle kehittyi vuonna 1908 niin pitkälle, että K. Senaatti kesäkuun 18 päivänä mainittuna vuotena päätti että sata sairassijaa käsittävä kansanparantola keuhkotautisia varten on perustettava Etelä Pohjanmaalle sekä käski sen vuoksi, ja kun Kuortaneen pitäjässä oleva Aholan kangas eli Kirkkoharju oli näyttäytynyt olevan erittäin sopiva sanotun parantolan paikaksi, Lääkintöhallitusta ei ainoastaan viipymättä ryhtymään toimiin tarkoitusta varten tarpeellisen maa-alueen lopulliseksi määräämiseksi ja kartalle panemiseksi sekä siten pakkolunastettavaksi aiotun maa-alan kaikilta omistajilta ja haltijoilta hankkimaan heinäkuun 14 päivänä 1898 pakkolunastuksesta annetun lain 5 §:ssä säädetyt lausunnot, mikäli niitä ei vielä oltu saatu, vaan myöskin yksissä neuvoin Yleisten rakennusten Ylihallituksen kanssa laatimaan sekä sitten K. Senaatille lähettämään ylimalkaisen rakennuskustannusarvion puheenalaista, mieluimmin kivestä rakennettavaa sairaalaa varten. Samalla käskettiin Lääkintöhallitusta niin pian kuin ylempänä mainitut pakkolunastusta varten tarvittavat valmistavat toimenpiteet olivat loppuun suoritetut, toimittamaan kaikki niitä koskevat kartat ja muut asiakirjat K. Senaattiin asianmukaisen pakkoluovutusluvan myöntämistä varten.

Kirjeen johdosta ryhtyi Lääkintöhallitus siinä määrättyjen toimenpiteitten toteuttamiseksi, mutta ei saanut niitä ennen vuoden loppua loppuunsuoritetuiksi.

Kirjoituksessa maaliskuun 7 päivältä pyysi Keisarillisen Aleksanterin Yliopiston Konsistorio tietoa oliko Lääkintöhallituksen puolelta estettä olemassa että paikka Valtioarkiston ja uuden klinikan välillä Rauhan- ja Unionikatujen kulmassa luovutetaan Yliopistolle uuden talon rakentamiseksi Yliopiston fysikaaliselle laboratoriolle, millä ehdoilla tämä voisi tapahtua sekä jos paikan luovuttaminen, mahdollisesti velvollisuudella rakennuttaa uusia ulkohuonerakennuksia siinä tätä nykyä sijaitsevien sijaan, voisi tapahtua huolimatta kysymyksestä sairashuoneen muuttamisesta toiseen paikkaan. Saatuaan Helsingin yleisen sairashuoneen hallitukselta ja sisätautisten osaston v. t. johtajalta ylim. professorilta H. Holstilta lausunnot asiasta, ilmoitti Lääkintöhallitus mielipiteenään että se, yhtäpitävästi sairaalan hallituksen kanssa, katsoi välttämättömänä ehtona paikan luovuttamiselle olevan että Lääkintöhallituksen äsken tekemä alamainen alistus Helsingin yleisen sairashuoneen muuttamisesta eräälle alueelle Mejlans'in etelä rajalla korkeimmassa paikassa hyväksytään. Jos niin käy ei Lääkintöhallituksen puolelta ole estettä paikan luovuttamiselle ja oitis rakennuttamiselle. Kuitenkin katsoi Lääkintöhallitus myöskin tässä tapauksessa täytyvänsä kannattaa sairaalan hallituksen asettamia ehtoja, että ennenkuin paikalla nyt olevat rakennukset puretaan, uudet suojat sairaalan hallituksen hyväksymän suunnitelman mukaan valmistetaan niitä tarpeita varten, joihin rakennukset käytetään, sekä että Yliopisto, sittenkuin aiotut rakennukset ovat valmiit, ottaa toimittaaksensa puhtaanapidon niillä osilla Rauhan ja Unionikaduista, jotka rajautuvat aiotun laboratorion tonttiin.

Helmikuun 11 päivälle 1907 päivätyssä kirjelmässä oli lääkäriseura Doudecim esittänyllään syillä pyytänyt Lääkintöhallitusta mahdollisimman pian ryhtymään mitä tarmokkaisimpiin toimenpiteisiin serumlaitoksen perustamiseksi maahamme ja tässä tarkoituksessa liittänyt kirjelmäänsä professori O. Tarjanteen tekemät luonnospiirustukset kustannusarvioineen kysymyksessä olevaa laitosta varten ynnä yksityiskohtaisen vuotuisen kulunkiarvion. Tämän johdosta ehdotti Lääkintöhallitus 2 päivänä maaliskuuta 1907 K. Senaatille että Keisarillisen Aleksanterin Yliopiston lääkeopilliselta tiedekunnalta pyydettäisiin lausuntoa siitä, missä määrin se katsoo serumlaitosta maamme lääketieteelliselle tutkimukselle tarpeelliseksi. Suostumalla tähän esitykseen käski K. Senaatti Aleksanterin Yliopiston Konsistoriota sille toimittamaan omansa ja lääkeopillisen tiedekunnan lausunnot asiasta. Lausunnot annettiin K. Senaatille 20 päivänä joulukuuta 1907 ja palautti K. Senaatti asiassa kertyneet asiakirjat Lääkintöhallitukselle 4 päivänä helmikuuta 1908 sellaisen ehdotuksen tekemistä varten, johon Lääkintöhallitus katsoi aihetta olevan. Yliopiston lääkeopillisen tiedekunnan enemmistö, johon Konsistorio yhtyi, antoi epäävän lausunnon asiassa. Esiintuomillaan syillä ehdotti Lääkintöhallitus kuitenkin omana mielipiteenään syyskuun 22 päivänä 1908, että niinpian kuin valtion varat siihen riittävät

Kirjoituksessa maaliskuun 7 päivältä pyysi Keisarillisen Aleksanterin Yliopiston Konsistorio tietoa oliko Lääkintöhallituksen puolelta estettä olemassa että paikka Valtioarkiston ja uuden klinikan välillä Rauhan- ja Unionikatujen kulmassa luovutetaan Yliopistolle uuden talon rakentamiseksi Yliopiston fysikaaliselle laboratoriolle, millä ehdoilla tämä voisi tapahtua sekä jos paikan luovuttaminen, mahdollisesti velvollisuudella rakennuttaa uusia ulkohuonerakennuksia siinä tätä nykyä sijaitsevien sijaan, voisi tapahtua huolimatta kysymyksestä sairashuoneen muuttamisesta toiseen paikkaan. Saatuaan Helsingin yleisen sairashuoneen hallitukselta ja sisätautisten osaston v. t. johtajalta ylim. professorilta H. Holstilta lausunnot asiasta, ilmoitti Lääkintöhallitus mielipiteenään että se, yhtäpitävästi sairaalan hallituksen kanssa, katsoi välttämättömänä ehtona paikan luovuttamiselle olevan että Lääkintöhallituksen äsken tekemä alamainen alistus Helsingin yleisen sairashuoneen muuttamisesta eräälle alueelle Mejlans'in etelä rajalla korkeimmassa paikassa hyväksytään. Jos niin käy ei Lääkintöhallituksen puolelta ole estettä paikan luovuttamiselle ja oitis rakennuttamiselle. Kuitenkin katsoi Lääkintöhallitus myöskin tässä tapauksessa täytyvänsä kannattaa sairaalan hallituksen asettamia ehtoja, että ennenkuin paikalla nyt olevat rakennukset puretaan, uudet suojat sairaalan hallituksen hyväksymän suunnitelman mukaan valmistetaan niitä tarpeita varten, joihin rakennukset käytetään, sekä että Yliopisto, sittenkuin aiotut rakennukset ovat valmiit, ottaa toimittaaksensa puhtaanapidon niillä osilla Rauhan ja Unionikaduista, jotka rajautuvat aiotun laboratorion tonttiin.

Helmikuun 11 päivälle 1907 päivätyssä kirjelmässä oli lääkäriseura Duodecim esittämillään syillä pyytänyt Lääkintöhallitusta mahdollisimman pian ryhtymään mitä tarmokkaisimpiin toimenpiteisiin serumlaitoksen perustamiseksi maahamme ja tässä tarkoituksessa liittänyt kirjelmäänsä professori O. Tarjanteen tekemät luonnospiirustukset kustannusarvioineen kysymyksessä olevaa laitosta varten ynnä yksityiskohtaisen vuotuisen kulunkiarvion. Tämän johdosta ehdotti Lääkintöhallitus 2 päivänä maaliskuuta 1907 K. Senaatille että Keisarillisen Aleksanterin Yliopiston lääkeopilliselta tiedekunnalta pyydettäisiin lausuntoa siitä, missä määrin se katsoo serumlaitosta maamme lääketieteelliselle tutkimukselle tarpeelliseksi. Suostumalla tähän esitykseen käski K. Senaatti Aleksanterin Yliopiston Konsistoriota sille toimittamaan omansa ja lääkeopillisen tiedekunnan lausunnot asiasta. Lausunnot annettiin K. Senaatille 20 päivänä joulukuuta 1907 ja palautti K. Senaatti asiassa kertyneet asiakirjat Lääkintöhallitukselle 4 päivänä helmikuuta 1908 sellaisen ehdotuksen tekemistä varten, johon Lääkintöhallitus katsoi aihetta olevan. Yliopiston lääkeopillisen tiedekunnan enemmistö, johon Konsistorio yhtyi, antoi epäävän lausunnon asiassa. Esiintuomillaan syillä ehdotti Lääkintöhallitus kuitenkin omana mielipiteenään syyskuun 22 päivänä 1908, että niinpian kuin valtion varat siihen riittävät

serumlaitos perustettaisiin Suomeen sekä että Lääkintöhallituksen toimeksi jätettäisiin asiantuntevain avulla ja yksissä neuvoin Yleisten rakennusten Ylihallituksen kanssa laatia piirustukset ja kustannusarvio laitosta varten. Päätöstä ei vielä vuonna 1908 tehty asiassa.

Lääkintöhallituksen kertomuksessa vuodelta 1907 kosketeltua ja mainittuna vuotena nostettua kysymystä lääketieteen lisensiaatti Edv. Wilh. Lybeck'in Ruoveden pitäjässä sijaitsevan laitoksen mielisairaita varten lunastamisesta valtiolle, jatkettiin vuonna 1908. Sittenkuin K. Senaatti oli käskenyt Lääkintöhallitusta tekemään täydellisen ehdotuksen sopimukseksi lisensiaatti Lybeck'in kanssa asiassa sekä ehdotuksen laitoksen vastaisesta käyttämisestä johonkin tarkoitukseen lääkintölaitoksen alalla, kuin myöskin likimääräisen kustannusarvion laitoksen asettamisesta sellaiseen kuntoon, että sitä voitaisiin ehdotettua tarkoitusta varten käyttää, esitti Lääkintöhallitus, toimitettuaan täydellisen katselmuksen ja arvioimisen laitoksella, että valtio seuraavilla ehdoilla ottaisi laitoksen omakseen: 1:o valtio maksaa lisensiaatti Lybeck'ille 69,491 markan 76 pennin suuruisen lunastuksen, jonka jälkeen kaikki laitoksessa löytyvät rakennukset, kaivot, viljelykset, aidat, ojat, tiet, laiturit, tukkivarastot, ja valmiiksi hakatut polttopuut eli toisin sanoen laitos kaikkine siihen kuuluvine omaisuuksineen, paitsi irtaimisto, luovutetaan valtiolle sekä 2:o tämän luovutuksen kautta vapautetaan lisensiaatti Lybeck kaikista niistä velvollisuuksista, joihin hän K. Senaatin päätöksen mukaan 22 päivältä maaliskuuta 1904 on sitoutunut laitoksen perustamiseen ja ylläpitämiseen nähden.

Mitä laitoksen vastaiseen käyttämiseen tuli, oli Lääkintöhallitus sitä mieltä, ettei laitosta erityisistä likemmin esitetyistä syistä enää voitaisi käyttää sen alkuperäistä tarkotusta varten, vaan että se parhaiten olisi muodostettava sairaalaksi sellaisille langettavatautisille, jotka eivät olleet mielisairaita. Laitoksen muuttaminen tätä tarkotusta varten tulisi yleisten rakennusten Ylihallituksen tekemien laskelmien ja arvioimisen mukaan maksamaan 30,697 markkaa, johon vielä tarvittavien uutis- ja lisärakennusten valmistamiseksi tulisi 60,303 markkaa. Tämän mukaisesti anoi Lääkintöhallitus, että yleisistä varoista myönnettäisiin tarkoitukseen tasaisin luvuin 91,000 markkaa, sekä että töitten teettäminen jätettäisiin Yleisten rakennusten Ylihallituksen toimeksi. Lopullista päätöstä ei vuoden kuluessa tehty asiassa.

K. Senaatin päätöksen johdosta 18 päivältä joulukuuta 1907 on 1908 vuoden alusta jossain määrin koroitetut päivämaksut olleet valtion sairaslaitoksissa käytännössä.

Kirjeessä marraskuun 9 päivältä ilmoitti Siviilitoimituskunta että K. Senaatti oli nähnyt hyväksi määrätä että maksuttomia oppikursseja sairaan-

hoitajattariksi aikovia henkilöitä varten on lääninsairaaloissa edelleenkin järjestettävä asianomaisten sairashuonelääkärein likemmin määrääminä aikoina. Näissä kursseissa, jotka kestävät kuusi kuukautta ja joihin otetaan korkeintain kuusi oppilasta, on annettava opetusta sillä kotimaisella kielellä, jota oppilaat taitavat ja käyttävät ja saavat oppilaat kurssissa käydessään vapaan ruuan sairaaloissa.

Vuonna 1908 myönnettiin seuraavat rahamääräykset korjaustöitä varten maan sairashoitolaitoksissa.

Uudenmaan lääni.

Kirurginen sairashuone Helsingissä	Smk.	25,000: —	
Uusi klinikka »	»	5,400: —	
Vanha klinikka »	»	13,350: —	
Lapsenpäästölaitos »	»	7,170: —	
Lasten sairashuone »	»	9,700: —	
Lapinlahden keskuslaitos »	»	23,866: 36	
Yleinen sairashuone Lovisassa	»	4,300: —	88,786: 36

Turun ja Porin lääni.

Läänin sairaala Turussa	Smk.	19,400: —	
Vastaanottolaitos »	»	5,800: —	
Yleinen sairashuone Porissa	»	3,100: —	
Yleinen sairashuone Ahvenanmaalla	»	1,100: —	
Seilin Turvalaitos mielisairaita varten	»	5,500: —	34,900: —

Vaasan lääni.

Lääninsairaala Mustasaaressa	Smk.	7,090: —	
Vastaanottolaitos »	»	1,800: —	8,890: —

Oulun lääni.

Lääninsairaala Oulussa	Smk.	2,000: —	
Vastaanottolaitos »	»	2,800: —	
Yleinen sairashuone Torniossa	»	2,200: —	
Yleinen sairashuone Rovaniemellä	»	4,800: —	11,800: —
		Siirto	144,376: 36

		Siirto	144,376: 36

Kuopion lääni.

Läänin sairaala Kuopiossa	Smk.	1,360: —	
Yleinen sairashuone Nurmeksessa	»	2,000: —	
Yleinen sairashuone Joensuussa	»	4,500: —	
Nuivanniemen keskuslaitos	»	37,100: —	44,960: —

Mikkelin lääni

Lääninsairaala Mikkelissä	Smk.	6,000: —	
Vastaanottolaitos »	»	1,054: 30	
Yleinen sairashuone Savonlinnassa	»	3,820: —	10,874: 30

Hämeen lääni.

Lääninsairaala Hämeenlinnassa	Smk.	3,900: —	
Pitkäniemen keskuslaitos	»	34,275: —	
Orihveden lepra sairaala	»	1,950: —	40,125: —

Viipurin lääni.

Lääninsairaala Viipurissa	Smk.	11,700: —	
Vastaanottolaitos »	»	2,720: —	
Yleinen sairashuone Sortavalassa	»	4,750: —	
Käkisalmen turvalaitos	»	10,800: —	29,970: —
		Yhteensä	270,305: 66

Lääninsairaalat ja yleiset sairashuoneet.

Helsingin yleinen sairashuone.

Tätä yleistä sairashuonetta, joka hallintoonsa nähden on jaettu neljään ryhmään: vanha- ja uusi klinikka, kirurginen osasto, synnytyslaitos ja lasten sairashuone, koskevista tapahtumista mainittakoon, että K. Senaatti kirjeessä kesäkuun 18 päivältä käski Lääkintöhallitusta ylim. professorilta A. af Forselles 1 päivästä tammikuuta 1909 alkaen vuokraamaan hänen yksityisen sairaalansa

osastoksi korva-, nenä- ja kurkkutauteja varten yleisessä sairaalassa, Lääkintöhallituksen esittämillä ehdoilla, jotka likemmin ovat lueteltu Lääkintöhallituksen kertomuksessa vuodelta 1907.

K. Senaatin 18 päivänä kesäkuuta antaman käskyn johdosta esitti Lääkintöhallitus 20 päivänä lokakuuta että päivämaksut vuosina 1910 ja 1911 vasta perustettavaan korva- nenä- ja kurkkutautien osastolle otetuilta sairailta, jotka eivät ole varattomia (osastolla on 10 vapaasijaa), olisivat suoritettavat seuraavalla tavalla

1) seitsemästä sijasta yhteisessä huoneessa ynnä tavallisesta ruasta 1 markka 30 penniä sekä paremmalla rualla 2 markkaa 20 penniä kustakin.

2) sijasta yksityisessä huoneessa, jossa on 2 vuodetta, 4 markkaa 50 penniä.

3) sijasta yksityisessä huoneessa, jossa on yksi vuode, 7 markkaa.

4) lapsilta, jotka eivät ole täyttäneet viittätoista vuotta, maksetaan yhteisessä huoneessa olevasta sijasta puoli, vaan yksityisessä huoneessa olevasta sijasta täysi maksu.

Lääkintöhallituksen täten esittämät päivämaksut vahvisti K. Senaatti 23 päivänä marraskuuta.

Hyväksyen Lääkintöhallituksen tekemät esitykset myönsi K. Senaatti päätöksellä 18 päivältä toukokuuta 600 markkaa käytettäväksi etulaisten palkkaamiseksi niille sairashuoneen palvelijoille, jotka eivät voineet saada suvilomaa itse palkkaamatta sijaisiansa, sekä 800 markkaa sairasosastojen »sekalaisista menoista» hoitohenkilöiden kesäsijaisille.

Sairashuoneen eri osastoja koskevat toimenpiteet luetellaan tässä alempana.

A. Vanha- ja uusi klinikka.

Tähän sairashuone-ryhmään on sijoitettu sisätautien osasto, patalogis-anatominen osasto, silmätautien osasto ja syfilodermatologinen osasto.

Armollisella käskyllä 12 päivältä lokakuuta 1907 määräsi Hänen Keisarillinen Majesteetti että tämän sairashuone-ryhmän taloudenpitäjän palkkio 1 päivästä tammikuuta 1908 on korotettava 2,200 markasta 3,000 markkaan vuodessa.

Vanhassa ja uudessa klinikassa hoidettiin vuoden kuluessa 2,742 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 88,737. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 4,46 markkaan.

B. Kirurginen osasto.

Huhtikuun 6 päivänä myönnettiin 85,000 markkaa uuden aseptisen leikkaussalin rakentamista varten.

Osastolla hoidettiin vuoden kuluessa 1,763 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 66,554. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 4,35 markkaan.

C. Synnytyslaitos.

Sairaalan hallituksen ehdotuksesta anoi Lääkintöhallitus, hankittuaan Yleisten rakennusten Ylihallitukselta piirustukset ja 6,500 markkaan loppuvan kustannusarvion, kirjeessä kesäkuun 5 päivältä varoja uuden puuvajan rakentamiseksi synnytyslaitoksen tontille. Anomuksen hyväksyi K. Senaatti 8 päivänä heinäkuuta.

Sittenkuin synnytyslaitoksen taloudenpitäjä eräässä koneinsinöörille Yleisten rakennusten Ylihallituksessa osoitetussa kirjeessä oli tehnyt esityksen lämpövesijohdon valmistamisesta laitoksen kahteen synnytysrakennukseen toiminimi Rob. Huber'in tekemän kustannusarvion mukaan, joka nousi 1,970 markkaan, ja koneinsinööri Ylihallitukselle enempiä toimenpiteitä varten oli lähettänyt ehdotuksen, anoi sanottu Ylihallitus kesäkuun 5 päivälle päivätyssä kirjeessä K. Senaatilta, että yleisistä varoista 1970 markkaa annettaisiin sen käytettäväksi tarkoitusta varten. Siltä vaaditussa lausunnossa puolsi Lääkintöhallitus anomusta. Päätöksellä 23 päivältä heinäkuuta hyväksyi K. Senaatti pyynnön ja myönsi pyydetyt varat.

Laitoksessa hoidettiin vuoden kuluessa 2,367 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 18,061. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 5,83 markkaan.

D. Lasten sairashuone.

Joulukuun 17 päivänä 1907 myönsi K. Senaatti 400 markkaa vuodeksi 1908 toisen amanuenssin palkkaamiseksi.

Kirjeessä 31 päivältä maaliskuuta pyysi sairaalan hallitus Lääkintöhallituksen toimenpidettä siihen suuntaan että tulevan kesän aikana kirjeessä lähemmin mainitut istutus- ja tasoitustyöt toimitettaisiin sairashuoneen tontilla, koska kokemus oli osoittanut että tontin korkeammalla olevilta osilta viruva sadevesi joko pysähtyi tontille tahi juoksi jo tasoitetulle alueelle turmellen sen. Hankittuaan asiasta Yleisten rakennusten Ylihallituksen lausunnon ja 2,915 markkaan päättyvän kustannusarvion tarpeellisista tasoitustöistä, anoi Lääkintöhallitus K. Senaatilta varoja tarkoitusta varten. Heinäkuun 13 päivänä hyväksyi K. Senaatti pyynnön.

Sairashuoneessa hoidettiin vuoden kuluessa 356 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 12,705. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 5,66 markkaan.

Turun lääninsairaala.

Jo vuonna 1907 alkuunpannut rakennustyöt sairaalassa, joista on mainittu Lääkintöhallituksen kertomuksessa sanotulta vuodelta, jatkettiin vuonna 1908, vaan eivät vielä vuoden kuluessa päättyneet.

Lääkintöhallituksen v. 1902 asettaman n. k. ruokajärjestelmä-komitean laatima uusi ruokajärjestelmä on K. Senaatin luvalla ollut käytännössä sairaalassa.

Sairaalassa hoidettiin vuoden kuluessa 1,292 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 36,797. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,42 markkaan.

Hämeenlinnan lääninsairaala.

Sairaalan ylilääkärin pyynnöstä ehdotti Lääkintöhallitus syyskuun 4 päivänä K. Senaatille että Yleisten rakennusten Ylihallituksen toimeksi annettaisiin Ylihallituksen hyväksymän suunnitelman ja kustannusarvion mukaan, jotka Lääkintöhallitus oli liittänyt kirjeensä oheen, johtaa sähkövalo sairaalaan ja että tätä tarkoitusta varten myönnettäisiin 2,170 markan suuruinen määräraha. Päätöksellä lokakuun 12 päivältä näki K. Senaatti hyväksi käskeä Yleisten rakennusten Ylihallitusta yllämainitun suunnitelman ja kustannusarvion mukaisesti toimituttamaan sähkövalon johtamisen sairaalan muihin huoneustoihin, paitsi saunaan ja ulkohuoneisiin, sekä myönsi Ylihallituksen käytettäväksi tähän tarkoitukseen korkeintaan 2,000 markkaa.

Sittenkun sairaalan v. t. ylilääkäri esittämistään syistä oli Lääkintöhallitukselle ehdottanut että sairaalan eteläisen siipirakennuksen kivijalkaan laitettaisiin varastohuone ruokatavaroille sairaalan ruanpitoa varten sekä että nykyinen ruokatavarain varastohuone, joka sijaitsee tarkoitukseensa sopimattomassa paikassa itäisessä siipirakennuksessa, sisustettaisiin asuinhuoneeksi, anoi Lääkintöhallitus, kuultuaan Yleisten rakennusten Ylihallituksen mieltä asiassa, kirjelmässä elokuun 18 päivältä että sanotun Ylihallituksen käytettäväksi myönnettäisiin 2,100 markan suuruinen määräraha yllämainittujen rakennustöiden suorittamiseksi kirjelmää seuranneen piirustuksen ja kustannusarvion mukaan. Joulukuun 8 päivänä hyväksyi K. Senaatti anomuksen.

Lääkintöhallituksen v. 1902 asettaman n. k. ruokajärjestelmä-komitean laatima uusi ruokajärjestelmä on K. Senaatin luvalla ollut käytännössä sairaalassa.

Sairaalassa hoidettiin vuoden kuluessa 789 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 20,304. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,95 markkaan.

Viipurin lääninsairaala.

Toukokuun 18 päivänä myönsi K. Senaatti Lääkintöhallituksen siitä tekemän ehdotuksen johdosta 1,625 markkaa virtatransformaattorin hankkimiseksi sairaalaan.

Elokuun 1 päivälle päivätyssä kirjeessä ilmoitti K. Senaatin Siviilitoimituskunta että K. Senaatti oli suostunut Lääkintöhallituksen 4 päivänä joulukuuta v. 1906 tekemään ehdotukseen että sairaalaan saataisiin siellä ennestään olevan hoitohenkilökunnan ja palvelusväen lisäksi ottaa kolme opinkäynyttä 600 markan vuosipalkkiota nauttivaa sairaanhoitajatarta ja kaksi siivoojatarta sekä yksi pesijätär, kukin 15 markan kuukausipalkkiolla, joille henkilöille kullekin sitäpaitsi tulisi, lukuunottamatta vapaata asuntoa sairaalassa, myöskin vapaa ruoka, laskien 80 pennin mukaan päivältä.

Vuoden 1907 kertomuksessa mainitut piirustukset ja kustannusarvio uuden talousrakennuksen, eristysosaston ja leikkausosaston rakentamiseksi valmistuivat vuoden kuluessa jä lähetettiin K. Senaatille.

Hänen Keisarillinen Majesteettinsa suvaitsi 19 päivänä lokakuuta oikeuttaa K. Senaatin.

1) uudestaan rakennuttamaan Viipurin lääninsairaalan operationihuoneuston sekä talous- ja ulkohuonerakennukset laadittujen piirustusten ja kustannusarvion mukaan, kuin myöskin toimittamaan piirustusten mukaisesti muutostyöt sairaalan vanhassa sairaalarakennuksessa ja ruokalaitosrakennuksessa.

2) rakennuttamaan mainittuun sairaalaan uuden eristysosaston 10 sairaalle sekä uuden sairashuoneuston 50 potilasta varten, kumpikin niinikään yllämainittujen piirustusten ja kustannusarvion mukaan ja

3) käyttämään tähän tarkoitukseen Suomen yleisiä varoja kolmena seuraavana vuotena kaikkiaan 870,000 markkaa, jaettuna siten että niistä vuodelle 1909 tulee 200,000 markkaa, vuodelle 1910 350,000 markkaa ja vuodelle 1911 320,000 markkaa, ollen kyseenä olevat määrät merkittävät asianomaisiin menosääntöehdotuksiin.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairaalassa 2,797 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 60,059. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,78 markkaan.

Mikkelin lääninsairaala.

Päätöksellä Toukokuun 26 päivältä myönsi K. Senaatti Lääkintöhallituksen esityksestä 2,000 markkaa sähkövalon johtamiseksi sairaalan kaikkiin huoneustoihin, paitsi sen palveluksessa olevien ja siellä asuvien henkilöiden huoneisiin, jotka eivät ole oikeutetut vapaaseen valoon.

Lokakuun 12 päivänä tehdyllä päätöksellä salli K. Senaatti Lääkintöhallituksen väliaikaisesti korottaa siivoojain ja pesijättärien vuosipalkat 180 markkaan, renkien ja lämmittäjien vuosipalkat 420 markkaan sekä koneenkäyttäjän vuosipalkan 1,140 markkaan.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairaalassa 807 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 20,810 Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,79 markkaan.

Kuopion lääninsairaala.

Kirjelmän kera tammikuun 25 päivältä lähetti Lääkintöhallitus K. Senaattiin Yleisten rakennusten Ylihallituksen tekemät vaihtoehtoiset ehdotukset sähkövalon johtamiseksi sairaalaan, joista toisen mukaan sellainen valaistus johdettaisiin sairaalan kaikkiin huoneustoihin, ei kuitenkaan asuinhuoneustoihin sairaalan palveluksessa olevia ja sairaalassa asuvia henkilöitä varten, jotka vuosimenosäännön mukaan eivät ole oikeutetut vapaaseen valoon. Puoltaen tätä ehdotusta, jonka mukaan kustannukset sähkövalon asettamisesta nousivat 2,200 markkaan, esitti Lääkintöhallitus että tarkoitusta varten yleisistä varoista myönnettäisiin tarpeellinen määräraha. Tämän ehdotuksen hyväksyi K. Senaatti 24 päivänä maaliskuuta.

Maaliskuun 17 päivänä määräsi K. Senaatti Orihveden—Tampereen—Siurun rataosan rautatielääkärin virkaan sairaalan alilääkärin lääketieteen lisensiatti Paul Styrbjörn Wirzeniuksen.

Kesäkuun 30 päivänä nimitti ja määräsi K. Senaatti sairaalan alilääkäriksi Heinolan kaupungin kaupunginlääkärin lääketieteen ja kirurgian tohtorin Adolf Johannes Hällströmin.

Lokakuun 12 päivänä tehdyllä päätöksellä salli K. Senaatti Lääkintöhallituksen väliaikaisesti korottaa renkien vuosipalkat 300 markkaan ja palvelijattarien vuosipalkat 180 markkaan.

Kuopion uuden lääninsairaalan rakentaminen alotettiin vuonna 1908.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairaalassa 898 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 29,553. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,52 markkaan.

Mustasaaren lääninsairaala.

Sittenkuin Lääkintöhallitus vuonna 1905 oli laatinut ehdotuksen muun muassa talousrakennuksen lääninsairaalassa uudestaanrakentamisesta sekä sittemmin Yleisten rakennusten Ylihallituksen kautta teettänyt osaksi muutetut piirustukset ja kustannusarvion tarpeellista uudestaanrakentamista varten talous-

osastolle, lähetti Lääkintöhallitus alamaisen kirjeen kera 3 päivältä maaliskuuta 1908 K. Senaatille mainitut piirustukset ja 32,500 markkaan päättyvän kustannusarvion sekä anoi esittämillään syillä että K. Senaatti hyväksymällä piirustukset myöntäisi tarpeelliset varat töitten teettämiseksi. Ehdotuksen mukaan olisi keittiö, joka sijaitsee talousrakennuksessa, muutettava eteläiseen siipirakennukseen, jossa pesulaitos ja osa asuinhuoneista muutettaisiin keittiöksi ja säilytyshuoneiksi; leipomo jäisi entiselleen; muuan huone eristysosastolla tulisi tarpeettomana liitettäväksi keittiöön ja käytettäväksi säilytyshuoneena. Sitäpaitsi olisi osa rakennusta korotettava matalalla kerroksella, johon mahtuu kaksi ruokasalia, toinen hoitohenkilökuntaa, toinen palveluskuntaa varten, kaksi huonetta neljälle palvelijattarelle sekä yksi huone yöhoitajattarelle.

Talousrakennuksessa olisi nykyinen keittiö ja sen vieressä oleva säilytyshuone muutettavat pesuhuoneeksi. Pesuhuoneen viereen asetettaisiin mankeli- ja silityshuone. Sitäpaitsi saisi ylihoitajatar ja emännöitsijä asuinhuoneet erityisillä sisäänkäytävillä jonka ohessa renkihuone valmistettaisiin samassa rakennuksessa. Vintti varustettaisiin tarpeellisella ilmavaihtolaitoksella niin että sitä voitaisiin käyttää kuivausvinttinä. Kesäkuun 18 päivänä 1908 tekemällään päätöksellä hyväksyi K. Senaatti ehdotuksen ja asetti 32,500 markkaa Yleisten rakennusten käytetteväksi tarkoitusta varten.

Alilääkärin asunto sairaalassa on kauan aikaa pienuutensa takia antanut aihetta tyytymättömyyteen. Vuonna 1902 teki silloinen alilääkäri jo esityksen huoneuston laajentamiseksi. Joulukuussa v. 1907 uudisti hänen seuraajansa edeltäjänsä pyynnön sekä lähetti samalla lääninarkitehdin tekemät piirustukset ja kustannusarvion työtä varten. Sittenkuin Yleisten rakennusten Ylihallitus puolestaan oli hyväksynyt sekä piirustukset että kustannusarvion, kääntyi Lääkintöhallitus maaliskuun 3 päivänä 1908 K. Senaatin puoleen pyynnöllä että yleisistä varoista myönnettäisiin 6,100 markkaa töitten suorittamiseksi. Ehdotuksen mukaan tulisi rakennus korotettavaksi, joten vinttikerrokseen saataisiin kaksi lämmitettävää huonetta lisäksi. Sitäpaitsi tulisi pieniä muutoksia tehtäväksi nykyisessä huoneustossa. Heinäkuun 23 päivänä hyväksyi K. Senaatti ehdotuksen.

Sairaalan alilääkäri lääketieteen lisensiatti Axel Werner Kurten sai omasta pyynnöstä eron virastaan 15 päivästä toukokuuta.

Elokuun 19 päivänä nimitti K. Senaatti alilääkäriksi lääketieteen lisensiatin Otto Rohden.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairaalassa 992 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 35,701. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,60 markkaan.

Oulun lääninsairaala.

Toukokuun 26 päivänä myönsi K. Senaatti 1,500 markkaa Yleisten rakennusten ylihallituksen käytettäväksi uuden aidan rakentamiseksi sairaalan tontille.

K. Senaatin 28 päivänä Kesäkuuta 1907 antaman määräyksen mukaan lähetti Lääkintöhallitus lokakuun 29 päivänä samana vuonna kaksi vaihtoehtoista kustannusarvioehdotusta sähkövalon johtamiseksi sairaalaan sekä esitti puolestaan että se näistä ehdotuksista, jonka mukaan kustannukset sähkövalon johtamisesta nousisivat 3,930 markkaan ja jonka mukaan sähkövalo tulisi johdetuksi sairaalan kaikkiin huoneustoihin, paitsi sen palveluksessa olevien ja siellä asuvien henkilöiden huoneisiin, jotka eivät ole oikeutetut vapaaseen valoon, hyväksyttäisiin. Tämän esityksen hyväksyi K. Senaatti toukokuun 26 päivänä 1908.

Maaliskuun 10 päivälle 1908 päivätyssä kirjeessä anoi Yleisten rakennusten Ylihallitus Lääkintöhallituksen puoltamana lupaa saada oheenliittämiensä piirustusten ja kustannusarvion mukaan, jonka loppusumma nousi 8,400 markkaan, rakennuttaa uuden halkovajan sairaalaan. Toukokuun 26 päivänä tapahtuneessa esittelyssä ei K. Senaatti suostunut Ylihallituksen esitykseen kustannusarvion korkeuden tähden, vaan käski Ylihallitusta yksissä neuvoin Lääkintöhallituksen kanssa tekemään uuden ehdotuksen puheena olevan halkovajan rakentamisesta, jonka kustannus saisi nousta korkeintain 3,000 markkaan. Syyskuun 25 päivänä lähetti Ylihallitus pohjapiirrokset sekä 3,000 ja 4,400 markkaan päättyvät kustannusarviot puheenaolevasta rakennustyöstä, minkä ohessa Ylihallitus, koska halkovajasta, jos se rakennettaisiin mainitun halvemman kustannusarvion mukaan, tulisi niin pieni, ettei siihen mahtuisi kaikki halot, vaan osa niistä täytyisi säilyttää taivasalla ilman suojaa, joka kuitenkin Oulun kaupungin poliisijärjestyksessä on kielletty, Lääkintöhallituksen kannattamana esitti että suurempi vaja rakennettaisiin ja sitä varten myönnettäisiin 4,400 markkaa. Joulukuun 8 päivänä tekemällään päätöksellä hyväksyi K. Senaatti ehdotuksen.

Syyskuun 24 päivänä myönnettiin 3,900 markkaa uuden vesipumpun hankkimiseksi ja imujohdon uudestaan rakentamiseksi sairaalassa.

Lääkintöhallituksen vuonna 1902 asettaman n. k. ruokajärjestelmä-komitean laatima uusi ruokajärjestelmä on K. Senaatin luvalla ollut käytännössä sairaalassa.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairaalassa 978 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 33,973. Hoitokustannukset potilasta ja päivää kohti nousivat 2,72 markkaan.

Lovisan yleinen sairashuone.

Kirjeessä 15 päivältä 1907 anoi Lääkintöhallitus, hankittuaan Yleisten rakennusten Ylihallitukselta kustannusarvion sähkövalon johtamista varten

sairashuoneeseen, että yleisistä varoista tätä tarkoitusta varten myönnettäisiin 792 markkaa. Varat myönsi K. Senaatti hyväksyen ehdotuksen toukokuun 26 päivänä tehdyllä päätöksellä.

Heinäkuun 15 päivänä sai taloudenpitäjä Georg August Krohn omasta pyynnöstä eron virastaan ja määräsi Lääkintöhallitus prokuristi Hugo Lund'in toistaiseksi hoitamaan taloudenpitäjän tointa sairashuoneessa.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 220 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 5,352. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3,26 markkaan.

Porin yleinen sairashuone.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 557 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 11,957. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,84 markkaan.

Tampereen yleinen sairashuone.

Toukokuun 20 päivänä lähetti Lääkintöhallitus K. Senaatille Yleisten rakennusten Ylihallituksen yksissä neuvoin Lääkintöhallituksen kanssa tekemät piirustukset ja kustannusarvion Tampereelle rakennettavaa uutta yleistä sairashuonetta varten. Asiata ei vuoden kuluessa vielä päätetty.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 690 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 20,661. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,44 markkaan.

Sortavalan yleinen sairashuone.

Armollisella käskyllä lokakuun 12 päivältä 1907 määräsi Hänen Keisarillinen Majesteettinsa että Sortavalan kaupungin yleisessä sairashuoneessa tammikuun 1 päivästä 1908 alkaen on hoidettava yksinomaan lasarettisairaita sekä että sairashuoneessa hoidonalaiset veneeristä tautia sairastavat samasta päivästä lähtien ovat hoidettavat ylimääräisissä sairashuoneissa.

Lääkintöhallituksen 22 päivänä huhtikuuta tekemästä esityksestä määräsi K. Senaatti toukokuun 11 päivänä että sairashuoneen vapaasijojen luku, joka tätä ennen on ollut 10, vastedes on oleva 20.

Lääkintöhallituksen vuonna 1902 asettaman n. k. ruokajärjestelmä-komitean laatima uusi ruokajärjestelmä on K. Senaatin luvalla ollut käytännössä sairashuoneessa.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 1,113 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 17,245. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3,56 markkaan.

Joensuun yleinen sairashuone.

Armollisella käskyllä lokakuun 12 päivältä 1907 määräsi Hänen Keisarillinen Majesteettinsa että Joensuun yleisen sairashuoneen lääkärinvirkaan yhdistetty palkkio, 2,000 markkaa, on korotettava 3,000 markkaan suoritettavaksi tammikuun 1 päivästä 1908.

Sittenkuin K. Senaatti 28 päivänä kesäkuuta 1907 oli hyljännyt Lääkintöhallituksen 16 päivänä marraskuuta 1900 tekemän esityksen sähkövalon hankkimisesta sairashuoneeseen ja käskenyt Lääkintöhallitusta teettämään ja Siviilitoimituskuntaan lähettämään uudet vaihtoehtoiset ehdotukset sähkövalon johtamisesta ensiksikin sairashuoneen kaikkiin huoneustoihin, paitsi sen palveluksessa olevien ja siellä asuvien henkilöiden huoneisiin, jotka eivät ole oikeutetut vapaaseen valoon, sekä toiseksi ainoastaan sairaalan leikkaus- ja sairashuoneisiin sekä niiden yhteydessä oleviin huoneisiin, lähetti Lääkintöhallitus syyskuun 20 päivänä 1907 K. Senaattiin Yleisten rakennusten Ylihallituksen toimesta laaditut kustannusarviot, joiden mukaan sähkövalon johtamiskustannukset sairashuoneeseen nousisivat 2,850 markkaan edellistä ja 1,840 markkaan jälkimmäistä vaihtoehtoa noudattaen ja esitti puolestaan että sähkövalon johtaminen sairashuoneeseen toimitettaisiin edellisen vaihtoehdon mukaan. Sittemmin ilmoitti Lääkintöhallitus Siviilitoimituskunnan tiedustelun johdosta ettei ollut mahdollista saada sähkövaloa sairaalaan halvemmalla kuin miksi Yleisten rakennusten Ylihallitus aikaisemmin oli kustannukset laskenut. Helmikuun 8 päivänä 1908 käski K. Senaatti Yleisten rakennusten Ylihallitusta toimittamaan sähkövalon johtamisen Joensuun yleiseen sairashuoneeseen yllämainitun halvemman vaihtoehdon mukaisesti sekä sitä paitsi johtamaan sähkövalon sairashuoneen sairaanhoitajattarien huoneisiin ja myönsi Ylihallituksen käytettäväksi tähän tarkoitukseen korkeintaan 2,000 markkaa.

Päätöksellä lokakuun 19 päivältä salli K. Senaatti Lääkintöhallituksen väliaikaisesti koroittaa palvelijain palkkoja siten, että koneenkäyttäjän vuosipalkka nostettiin 600 markkaan, renkien 300 markkaan sekä palvelijattarien 180 markkaan.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 376 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 13,386. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,50 markkaan.

Jyväskylän yleinen sairashuone.

Lääkintöhallituksen ehdotuksesta päätti K. Senaatti joulukuun 17 päivänä 1907 myöntää 325 markkaa kassakaapin hankkimiseen sairashuonetta varten.

Sairashuoneen taloudenpitäjä Hj. Långström sai omasta pyynnöstä eron virastaan 14 päivänä huhtikuuta.

Toukokuun 20 päivänä nimitti Lääkintöhallitus taloudenpitäjän virkaan lehtori Otto Evert Wänttisen.

Lääkintöhallituksen vuonna 1902 asettaman n. k. ruokajärjestelmä-komitean ehdottama uusi ruokajärjestelmä on K. Senaatin luvalla ollut käytännössä sairashuoneessa.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 479 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 17,918. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,55 markkaan.

Kajaanin yleinen sairashuone.

Sairashuoneen taloudenpitäjä H. I. Gutzén sai omasta pyynnöstä eron virastaan 1 päivästä kesäkuuta, josta päivästä alkaen Kajaanin seminaarin harjoituskoulun opettaja K. Tiitola määrättiin taloudenpitäjäksi sairaalaan.

Kesäkuun 12 päivänä lähetti Lääkintöhallitus K. Senaattiin Yleisten rakennusten Ylihallituksen yksissä neuvoin Lääkintöhallituksen kanssa teettämät piirustukset ja 235,000 markkaan päättyvän kustannusarvion uutta yleistä sairashuonetta varten. Ehdotuksen mukaan rakennetaan sairaala kivestä 20 potilasta varten kahdessa kerroksessa, jonka ohessa kellarikerrokseen valmistetaan ruokakeittiö, leipomo, huoneusto palvelusväelle j. n. e. Ensimmäisessä kerroksessa on, paitsi sairashuoneita, päivähuone, kylpyhuone y. m., pienempi poliklinikka sekä toisessa kerroksessa leikkaussali tarpeellisine sivuhuoneineen. Sairaala tulee lämmitettäväksi uuneilla, jotka ovat erillään seinistä ja täydellisesti verhotut kaakeleilla. Nämä uunit varustetaan ilmanvaihtolaitoksella niin että raitis ilma hiukan lämmitettynä virtaa huoneisiin; pilaantunut ilma johdetaan pois erityisten putkien kautta.

Rakennuksen vaasut laitetaan tulenkestäviksi rautakannattimilla ja cementtibetoniholvilla, jonka päälle asetetaan linoleumi lattiapäällysaineena. Sisäseinät ja katot maalataan öljyvärillä.

Rakennus varustetaan vesi- ja juoksujohdoilla, jonka ohessa leikkaussali, kylpyhuone, keittiö ja tiskihuone saavat kuumaa vettä kellariin asetettavasta pannusta.

Erityiseen myöskin kivestä rakennettuun paviljonkiin sijoitetaan pesulaitos, leipomo ja pieni eristysosasto viittä potilasta varten.

Sairashuoneen tarvetta varten rakennetaan vielä vaja polttopuita varten y. m.

Kirjeessä lokakuun 19 päivältä ilmoitti K. Senaatti että Hänen Keisarillinen Majesteettinsa esittelyssä syyskuun 26 päivänä oli suvainnut oikeuttaa Senaatin Kajaanin kaupunkiin, Yleisten rakennusten Ylihallituksen yksissä neuvoin Lääkintöhallituksen kanssa laatimien piirustusten ja kustannusarvion

mukaan, kaupungin sitä varten luovuttamalle alueelle rakennuttamaan uuden sairaalan 20 potilaalle sekä siihen tarkoitukseen käyttämään Suomen yleisiä varoja kaikkiaan korkeintaan 235,000 markkaa, ehdolla että työt suoritetaan silloin kuin se katsotaan mahdolliseksi valtiovarain tilaan nähden.

Lääkintöhallituksen kesäkuun 12 päivänä siitä tehdyn anomuksen johdosta päätti K. Senaatti saman kuun 30 päivänä että sairaalan sekalaisia menoja varten vuosirahasääntöön otetusta määrärahasta saadaan vuonna 1908 käyttää korkeintaan 120 markan määrä kesäloman hankkimiseksi sairaalan kahdelle hoitajattarelle 4 viikon ajaksi kumpaisellekin.

Lääkintöhallituksen 4 päivänä marraskuuta tekemän esityksen johdosta myönsi K. Senaatti 1,500 markkaa erityisten instrumenttien hankkimista varten sairashuoneeseen.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 263 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 6,255. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,65 markkaan.

Tornion yleinen sairashuone.

Tammikuun 17 päivänä määrättiin sairashuoneen lääkäri M. E. Pruntsi v. t. piirilääkäriksi Raahen piirilääkäripiiriin ja sai omasta pyynnöstään eron sairashuoneen lääkärin virasta. Helmikuun 28 päivänä määrättiin lääketieteen lisensiaatti Hj. Törnroth sairashuoneen lääkäriksi.

Maaliskuun 17 päivänä anoi Lääkintöhallitus, oheenpannen 750 markkaan päättyvän kustannusarvion ja Yleisten rakennusten Ylihallituksen asiasta antaman lausunnon, varoja sairashuoneen kuppatautiosastoon hankittavan vesi- ja likaviemärijohdon tekemistä varten. Toukokuun 30 päivänä suostui K. Senaatti anomukseen.

Sittenkun sairashuoneen taloudenpitäjä Lääkintöhallitukselle lähettämässään kirjelmässä oli anonut että erinäiset tasoitustyöt sairaalan tontilla teetettäisiin ja sitä varten lääninarkkitehdin tekemäin ja Yleisten rakennusten Ylihallituksen hyväksymäin laskujen mukaan tarvittavat varat, 1,000 markkaa, myönnettäisiin, alisti Lääkintöhallitus kirjelmässä kesäkuun 12 päivältä K. Senaatin päätettäväksi eikö voitaisi jättää kysymyksessä olevia tasoitustöitä Yleisten rakennusten Ylihallituksen teetettäviksi edellä mainittua kirjelmätä seuranneen 1,000 markkaan päättyvän kustannusehdotuksen mukaan. Heinäkuun 8 päivänä hyväksyi K. Senaatti ehdotuksen.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 312 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 9,647. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,87 markkaan.

Nurmeksen yleinen sairashuone.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 151 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 3,864. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3,29 markkaan.

Savonlinnan yleinen sairashuone.

Tammikuun 31 päivänä esitti Lääkintöhallitus, hankittuaan Yleisten rakennusten Ylihallituksen toimesta laaditun ehdotuksen sähkövalon johtamiseksi sairashuoneen lasaretti- ja kuppaosastoille, K. Senaatille että mainittuun tarkoitukseen myönnettäisiin yleisistä varoista 1,300 markkaa. Toukokuun 26 päivänä sai Lääkintöhallitus myöntävän vastauksen pyyntöön.

Toukokuun 30 päivälle päivätyssä kirjelmässä ilmoitti K. Senaatin Siviilitoimituskunta että toimituskunta Yleisten rakennusten Ylihallituksen kirjeessään 13 päivänä Syyskuuta 1907 tekemän esityksen johdosta ja sittenkuin Lääkintöhallitus oli asiasta antanut lausuntonsa, oli käskenyt Yleisten rakennusten Ylihallitusta Ylihallituksen toimesta laaditun piirustuksen ja kustannusarvion mukaan uudestaan rakennuttamaan sen osan sairashuoneen tontin ympärysaidasta, pituudeltaan 31 metriä, joka ulottuu pesurakennuksesta rantaan, aitaukseen kuuluvine ajo- ja käyntiportteineen ja tarkoitusta varten myöntänyt 590 markkaa.

Lääkintöhallituksen vuonna 1902 asettaman n. k. ruokajärjestelmä-komitean ehdottama uusi ruokajärjestelmä on K. Senaatin luvalla ollut käytännössä sairashuoneessa.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 491 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 12,892. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,81 markkaan.

Yleinen sairashuone Ahvenanmaalla.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 66 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 1,538. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 4,76 markkaan.

Rovaniemen yleinen sairashuone.

Sairashuoneen lääkärin 22 päivänä maaliskuuta tekemästä ehdotuksesta että eräs sisäänkäytävä sairaalassa muutettaisiin kansliahuoneeksi, että hella siirrettäisiin pois sairaanhoitajattaren huoneesta, että sikoläävä rakennettaisiin ulkohuonerakennukseen sekä että halkovajarakennus laudotettaisiin, joita töitä varten lääninarkkitehti oli laatinut 3,350 markkaan päättyvän kustannusarvion, kääntyi Lääkintöhallitus, sittenkuin Yleisten rakennusten Ylihallitus oli ehdotusta puol-

tanut, K. Senaatin puoleen pyynnöllä että työt teetettäisiin ja varat niitä varten myönnettäisiin. Heinäkuun 15 päivänä päätti K. Senaatti käskeä Yleisten rakennusten Ylihallitusta toimituttamaan mainitut korjaus- ja rakennustyöt sekä myönsi Ylihallituksen käytettäväksi tarkoitusta varten 3,000 markkaa.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 167 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 4,944. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3,87 markkaan.

Orihveden leprasairaala.

Sairaalan taloudenpitäjäksi määräsi Lääkintöhallitus 14 päivänä tammikuuta nimismies A. W. Ferneliuksen.

Sairaalassa hoidettiin vuoden kuluessa 37 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 10,001. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,99 markkaan.

Kaikissa maamme sairashuoneissa, joista tietoja on annettu, hoidettiin v. 1908 yhteensä 54,623 henkilöä, joista 5,082 oli jääneitä vuodelta 1907 ja 49,541 vastaanotettiin vuoden kuluessa. Kaikista hoidetuista uloskirjoitettiin 35,326 terveenä, 7,208 paremmaksi tulleena, 2,580 parantumatta, 2,811 kuolleena ja 1,333 hoitamatta tahi muihin sairashuoneisiin siirrettynä; seuraavaan vuoteen jäi 5,365 henkilöä. Sairashoitopäivien yhteinen lukumäärä oli 1,971,387.

Taulu II näyttää joka eri sairashuoneessa hoidettujen lukumäärän, hoidon tuloksen sekä hoitopäivien luvun.

Jako eri sairashuoneita kohti käy selville seuraavasta yhteensovittelusta:

	Uloskirjoitetut.					Vuoteen 1909 jäänelä.	Hoidettujen yhteinen lukumäärä.	Sairashoitopäivien lukumäärä.
	Terveenä.	Paremmaksi tulleena.	Parantumatta.	Kuolleena.	Hoitamatta.			
Valtion mielisairaslaitokset	157	118	162	49	6	1,129	1,621	406,223
Kunnalliset ja yksityiset mielisairaalat	156	275	175	57	3	649	1,315	227,420
Yleisten sairashuoneitten lasaretiosastot	8,451	1,973	688	906	502	918	13,438	355,512
Yleisten sairashuoneitten syfiliittiset osastot	3,200	146	79	85	73	411	3,994	142,579
Ylimääräiset veneeriset sairashuoneet	1,963	54	52	12	11	283	2,375	87,453
Leprasairaala	—	—	4	7	—	26	37	10,001
Lapsenpäästölaitokset	7,253	60	37	38	160	164	7,712	66,214
Vankilan sairaalat	816	245	53	19	6	69	1,208	33,432
Rautatien lasaretit	96	26	11	3	6	5	147	2,674
Kunnalliset ja yksityiset sairashuoneet	13,234	4,311	1,319	1,635	566	1,711	22,776	639,879
Yhteensä	35,326	7,208	2,580	2,811	1,333	5,365	54,623	1,971,387

Jokaista maamme sairashuoneissa v. 1908 hoidettua potilasta kohti tulee keskimäärin 36,1 hoitopäivää. Jos tässä laskelmassa jätämme lukuunottamatta mielisairaalat ja lapsenpäästölaitokset, joitten yhteenlasketut potilaat ja hoitopäivät tekivät 10,648 ja 699,857, tulee jokaista muissa sairashuoneissa hoidettua henkilöä kohti 28,9 sairashoitopäivää.

Kaikista hoidetuista on keskimäärin 64,67 prosenttia uloskirjoitettu terveenä, 13,20 prosenttia paremmaksi tulleena, 4,72 prosenttia parantumatta ja 2,44 prosenttia hoitamatta; 5,15 prosenttia on kuollut ja 9,82 prosenttia jäänyt seuraavaan vuoteen.

Eri sairashuoneet näyttävät tässä suhteessa seuraavat suhteet, laskettuina prosentissa hoidetuista:

	Terveitä.	Paremmaksi tulleita.	Parantumatta.	Kuolleita.	Hoitamatta.	Seuraavaan vuoteen jääneitä.
Valtion mielisairaalat (paitsi turvalaitokset)	11,28	8,33	11,50	2,87	0,43	65,59
Kunnalliset ja yksityiset mielisairaalat.....	11,86	20,91	13,31	4,33	0,23	49,36
Yleisten sairashuoneitten lasareti osastot	62,89	14,68	5,12	6,74	3,74	6,83
» » syfiliittiset osastot....	80,12	3,65	1,98	2,13	1,83	10,29
Ylimääräiset veneeriset sairashuoneet	82,65	2,27	2,19	0,51	0,47	11,91
Lapsenpäästölaitokset	94,05	0,78	0,48	0,49	2,07	2,13
Vankilan sairaalat	67,55	20,28	4,39	1,57	0,50	5,71
Rautatien lasaretit.....	65,31	17,69	7,48	2,04	4,08	3,40
Kunnalliset ja yksityiset sairashuoneet.....	58,10	18,93	5,79	7,18	2,49	7,51

Keskimäärin oli maamme sairashuoneissa jokaisena päivänä vuodessa:

Valtion mielisairaslaitoksissa	1,113	henkilöä.
Kunnallisissa ja yksityisissä sairashuoneissa	623	»
Yleisten sairashuoneitten lasaretiosastoilla	974	»
» » syfiliittisillä osastoilla	391	»
Ylimääräisissä veneerisissä sairashuoneissa	240	»
Leprasairaalassa	27	»
Lapsenpäästölaitoksissa	181	»
Vankilain sairaaloissa	92	»
Rautatien lasareteissa	7	»
Kunnallisissa ja yksityisissä sairashuoneissa	1,753	»
Yhteensä	5,401	henkilöä.

Potilasmäärä valtion sairashuoneissa on kuten tavallista vaihdellut eri vuoden-aikoina. Useimmissa maamme sairashuoneissa on korkein luku yht'-aikaa hoidettuja ajottain ollut sairasvuodelukua suurempi, syystä että on ollut mahdotonta kieltää paikkaa sairailta, jotka ovat olleet hoidon välttämättömässä tarpeessa.

Taulu 16, jonka lääkintöneuvos F. W. Westerlund on laatinut, osottaa maassa 31 p. joulukuuta 1908 löytyvät lepratautia sairastavat henkilöt, jaettuina kuntien ja läänien mukaan kuin myöskin kuinka monta näistä sairaista hoidettiin sairashoitolaitoksissa.

Seuraavat taulut osoittavat korkeimman määrän sairaita valtion yleisissä sairashuoneissa ja ylimääräisissä veneerisissä sairashuoneissa tilivuoden aikana.

Korkein määrä hoidettuja sairaita Helsingin yleisen sairashuoneen eri osastoilla vuonna 1808.

Osasto.	Sairasvuoteitten luku.	Tammikuu.	Helmikuu.	Maaliskuu.	Huhtikuu.	Toukokuu.	Kesäkuu.	Heinäkuu.	Elokuu.	Syyskuu.	Lokakuu.	Marraskuu.	Joulukuu.
Sisätautien	90	99	98	94	90	84	91	78	87	89	92	91	91
Patologis-anatomillinen	14	14	18	13	13	14	10	—	—	12	15	16	13
Naistautien	25	24	25	25	24	25	26	24	20	20	23	25	26
Silmätautien	41	32	33	33	37	37	35	37	35	36	37	40	38
Syfiliittinen	150	115	110	107	107	100	87	97	94	89	99	111	107
Kirurginen	154	189	195	194	199	192	190	199	195	184	174	189	188
Lapsenpäästö	50	55	111	110	126	128	122	107	47	96	59	59	53
Lapsi	35	40	45	45	38	39	36	32	36	39	43	42	40

Korkein määrä hoidettuja sairaita Orihveden leprasairaalassa vuonna 1908.

	Sairasvuoteitten luku.	Tammikuu.	Helmikuu.	Maaliskuu.	Huhtikuu.	Toukokuu.	Kesäkuu.	Heinäkuu.	Elokuu.	Syyskuu.	Lokakuu.	Marraskuu.	Joulukuu.
	45	29	30	30	28	28	28	27	26	24	27	27	26

Korkein määrä hoidettuja yleisten sairashuoneitten lasareti osastoilla vuonna 1908.

	Sairasvuoteitten luku.	Tammikuu.	Helmikuu.	Maaliskuu.	Huhtikuu.	Toukokuu.	Kesäkuu.	Heinäkuu.	Elokuu.	Syyskuu.	Lokakuu.	Marraskuu.	Joulukuu.
Lovisa	24	18	19	18	18	18	16	14	16	14	17	17	16
Turku	60	70	69	70	71	69	74	70	69	72	75	77	78
Pori	12	26	22	24	17	22	24	26	31	23	25	21	22
Ahvenanmaa	4	8	6	9	4	5	6	6	5	6	6	5	5
Hämeenlinna	50	47	44	46	47	42	48	49	40	50	48	52	50
Tampere	35	42	43	42	41	40	39	39	43	41	41	40	40
Viipuri	70	94	95	98	101	97	101	94	92	99	103	109	108
Sortavala	20	34	38	32	57	48	52	52	46	47	54	47	52
Mikkeli	28	39	38	40	39	41	41	40	41	39	39	40	39
Savonlinna	20	22	21	21	22	23	24	25	22	23	23	22	22
Kuopio	44	48	48	52	56	50	53	52	51	51	53	51	54
Joensuu	20	20	21	21	21	22	23	21	22	20	21	22	21
Nurmes	12	11	11	13	14	12	13	14	12	12	9	10	13
Mustasaari	40	45	44	45	47	46	46	45	45	43	46	45	40
Jyväskylä	25	29	32	34	32	32	32	31	30	33	33	35	34
Oulu	50	60	60	61	58	66	60	62	57	51	46	44	58
Kajaani	10	19	21	22	23	20	21	22	14	21	18	19	18
Tornio	10	14	13	13	13	15	14	13	14	14	13	13	13
Rovaniemi	20	20	18	20	16	17	16	17	17	15	13	12	15

Korkein määrä hoidettuja yleisten sairashuoneitten syfiliittisillä osastoilla vuonna 1908.

	Sairasvuoteitten luku.	Tammikuu.	Helmikuu.	Maaliskuu.	Huhtikuu.	Toukokuu.	Kesäkuu.	Heinäkuu.	Elokuu.	Syyskuu.	Lokakuu.	Marraskuu.	Joulukuu.
Turku	60	10	14	19	29	19	16	16	18	16	20	22	18
Pori	38	15	20	19	16	12	14	9	10	12	10	14	17
Ahvenanmaa	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hämeenlinna	36	16	19	22	16	17	15	19	16	15	16	28	29
Tampere	40	28	30	33	28	28	28	22	13	15	18	21	23
Viipuri	60	66	68	70	61	65	63	52	51	63	60	63	69
Sortavala	30	27	24	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mikkeli	40	23	16	12	17	13	9	11	10	9	13	11	14
Savonlinna	20	19	20	20	18	18	18	18	14	22	23	18	16
Kuopio	44	43	23	43	37	34	33	33	33	31	37	43	46
Joensuu	20	20	21	20	21	21	20	18	16	17	18	18	19
Nurmes	13	2	4	3	3	3	1	1	1	1	1	2	3
Mustasaari	80	39	40	47	39	40	33	34	41	42	42	53	43
Jyväskylä	45	39	41	34	32	17	20	19	22	17	18	22	20
Oulu	25	31	29	31	32	25	24	24	22	23	31	34	30
Kajaani	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tornio	20	24	22	24	25	20	14	12	14	15	18	18	17

Korkein määrä hoidettuja ylimääräisissä veneerisissä sairashuoneissa vuonna 1908.

	Sairasvuoteiden luku.	Tammikuu.	Helmikuu.	Maaliskuu.	Huhtikuu.	Toukokuu.	Kesäkuu.	Heinäkuu.	Elokuu.	Syyskuu.	Lokakuu.	Marraskuu.	Joulukuu.
Gumtäckt	52	73	92	90	93	95	78	74	74	85	92	78	92
Viipuri N:o I	25	22	20	22	22	19	16	21	14	19	23	23	23
» » II	20	21	18	24	22	14	13	17	13	12	23	23	26
» » III	30	31	28	29	31	22	14	—	—	—	—	28	32
Sortavala » I	20	31	31	29	27	24	26	24	17	19	23	31	26
» » II	20	23	28	25	28	28	19	13	22	22	20	22	22
» » III	12	—	—	—	—	13	12	17	14	14	13	13	14
Savonlinna	15	12	12	11	9	9	10	9	7	8	11	11	8
Kuopio	20	22	23	25	28	29	30	29	23	25	27	29	29
Tohmajärvi	20	26	28	31	26	19	7	8	7	13	14	15	17
Oulu	20	27	23	25	25	15	20	15	12	11	21	40	40
Tornio	10	10	10	10	10	6	—	—	—	7	11	10	10

Kustannukset maan yleisillä varoilla ylläpidetyistä siviili sairashuoneista nousivat vuonna 1908 3,078,563 markkaan 24 penniin, lukuunottamatta niitä apurahoja, joilla valtio avusti yksityisiä ja kunnallisia sairashuoneita. Yllämainittuihin kustannuksiin sisältyvät menot *palkkauksista* 890,755 markalla 38 pennillä, *ruuanpidosta* 1,009,589 markalla 61 pennillä, *lääkkeistä ja sideaineista* 301,588 markalla 12 pennillä, *polttopuista ja valaistuksesta* 407,615 markalla 36 pennillä, sekä *tarvekalujen kunnossa pidosta* 217,709 markalla 82 pennillä. — *Sairashoitopäivien* yhteinen lukumäärä nousee kysymyksessä olevissa sairashuoneissa 1,020,868. *Hoidettujen* lukumäärä on 24,951. Menot jokaisesta hoidokkaasta ovat siis keskimäärin olleet 123 markkaa 38 penniä. Menot hoitopäivää ja henkilöä kohti ovat olleet 3 markkaa 2 penniä, josta palkkauksiin 87,2 penniä, ruokaan 98,8 penniä, lääkkeisiin ja sideaineisiin 29,5 penniä, polttopuihin ja valaistukseen 39,9 penniä sekä tarvekalujen kunnossapitoon 21,3 penniä. Koko kustannukseen nähden tekevät menot palkkauksista 28,9 prosenttia, ruuanpidosta 32,8 prosenttia, lääkkeistä ja sideaineista 9,8 prosenttia, polttopuista ja valaistuksesta 13,2 prosenttia sekä tarvekalujen kunnossa pidosta 7,1 prosenttia.

Kustannukset Lääkintöhallituksen hoidon alla olevista sairashoitolaitoksista, yleinen sairashuone Helsingissä ja leprasairaala Orihvedellä poisluettuna, nousevat 2,185,500 markkaan 2 penniin, josta palkkauksiin menee 648,165 markkaa 28 penniä, ravintoon 783,204 markkaa 94 penniä, lääkkeisiin ja sideaineisiin 145,895 markkaa 17 penniä, polttopuihin ja valaistukseen 267,023 markkaa 29 penniä sekä tarvekalujen kunnossa pitoon 173,817 markkaa 62 penniä. Hoidok-

kaitten lukumäärä on 17,686 ja sairashoitopäivien lukumäärä 824,810. Jokainen hoidokas on keskimäärin maksanut 123 markkaa 57 penniä. Keskimääräiset menot päivää ja henkilöä kohti ovat olleet 2 markkaa 65 penniä, johon summaan menot palkkauksista sisältyvät 78,6 pennillä, ravinnosta 94,9 pennillä, lääkkeistä ja sideaineista 17,7 pennillä, polttopuista ja valaistuksesta 32,4 pennillä sekä tarvekalujen kunnossa pidosta 21,1 pennillä.

Taulu III osoittaa menot ja tulot joka sairashuonetta kohti erikseen.

Jos laskemme kustannukset jokaisesta vuoden kuluessa hoidetusta henkilöstä, nousee se eri sairashoitolaitoksissa seuraaviin määriin:

Läänin yleisissä sairashuoneissa	74	markkaan	9	penniin.
Yleisissä sairashuoneissa	74	»	11	»
Ylimääräisissä veneerisissä sairashuoneissa	79	»	1	»
Leprasairaalassa	807	»	92	»
Mielisairaaloissa	708	»	89	»
Lapsenpäästölaitoksissa	11	»	72	»
Helsingin yleisessä sairashuoneessa	119	»	42	»

Kustannukset jokaisesta hoidokkaasta ovat tarkempien, yksityiskohtiin menevien, laskujen mukaan olleet:

Mielisairaslaitoksissa:

Keskuslaitoksissa	734	markkaa	7	penniä.
Turvalaitoksissa	606	»	74	»

Sekä erityisesti:

Lapinlahden keskuslaitoksessa	894	markkaa	98	penniä.
Niuvanniemen »	677	»	40	»
Pitkäniemen »	721	»	50	»
Käkisalmen turvalaitoksessa	593	»	21	»
Seilin »	644	»	11	»

Helsingin yleisessä sairashuoneessa:

Kirurgisella osastolla	164	markkaa	33	penniä.
Lapsenpäästö »	44	»	53	»
Lapsi »	201	»	94	»
Muilla osastoilla yhteensä	144	»	55	»

Mainitut menot yleisissä sairashuoneissa eivät kuitenkaan yksinomaan ole suoritetut yleisillä varoilla. Vuodemaksuja on läänien rahastoihin vuonna 1908 sairashuoneitten taloudenhoitajien kautta maksettu 765,193 markkaa 18 penniä. Jos tämä summa vedetään pois kokonaissummasta 3,078,563 markasta 24 pennistä jää 2,313,370 markkaa 6 penniä, jotka siten osoittavat valtiolaitoksen menot siviilisairashuoneista vuoden kuluessa. Jos otamme lukuun yleisillä va-

roilla joko kokonaan tai osittain ylläpidetyt lapsenpäästölaitokset, joitten menot nousivat 80,174 markkaan 76 penniin (josta kuitenkin on vedettävä pois ylöskannetut vuodemaksut 2,200 markkaa), nousee summa 2,391,344 markkaan 82 penniin. Ne menot, joita valtio on saanut suorittaa jokaisesta sen siviilisairashuoneissa hoidetusta henkilöstä nousevat siis 2 markkaan 26,6 penniin päivää kohti, jota vastoin menot joka henkilöä kohti, joka on hoidettu kaikissa valtion siviilisairashuoneissa sekä valtion joko kokonaan tahi osittain ylläpitämissä lapsenpäästölaitoksissa, ovat 2 markkaa 19,6 penniä.

Asianomaiset taloudenhoitajat muutamissa maan sairashoitolaitoksissa ovat myöskin v. 1908 edelleen kantaneet erityisiä, sairashuoneille lankeavia varoja, kuten talon veroja, ruunun kymmenyksiä, arentimaksuja, lahjoituksien ja juoksevien tilien korkoja, myytyjen hyljättyjen tarvekalujen myyntirahoja y.m. Tässä lueteltujen varojen yhteinen summa on vuonna 1908 noussut 18,633 markkaan 61 penniin.

Seuraava yhteensovittelu näyttää kuinka menot jakaantuvat valtion sairashuoneitten kesken läänittäin.

	Sairashoitopäivien kokonaisluku.	Koko sairashuonetta kohti.				Päivää ja henkeä kohti.		
		Menot sairaitten ravitsemisesta.		Kokonaismenot yhteensä.		Ravitsemi-nen.	Kokonais-menot.	
		Smk.	p:ä.	Smk.	p:ä.	p:ä.	Smk.	p:ä.
Uudenmaan lääni.								
Helsinki: Yleinen sairashuone, Vanha ja uusi klinikka, Kirurginen sairashuone, Lapsenpäästölaitos, Lapsisairashuone, Lapinlahden keskuslaitos, Ylimääräinen veneerinen sairashuone Gumtäcktissä..... Loviisan yleinen sairashuone.....	265,451	299,261	78	1,111,112	73	112,6	4	18,0
Turun ja Porin lääni.								
Turun läänin sairashuone..... Porin yleinen » ..... Ahvenanmaan yleinen sairashuone ..... Seilin turvalaitos.....	68,867	64,890	88	165,680	55	94,2	2	55,1
Hämeen lääni.								
Hämeen läänin sairashuone..... » ylimääräinen veneerinen sairashuone.. Tampereen yleinen sairashuone ..... Pitkäniemen keskuslaitos..... Orihveden leprasairaala	186,207	193,402	28	564,751	77	103,8	3	03,7

	Sairashoitopäivien kokonaislukn.	Koko sairashuonetta kohti.				Päivää ja henkeä kohti.			
		Menot sairaitten ravitsemisesta.		Kokonaismenot yhteensä.		Ravitseminen.		Kokonaismenot	
		Smk.	p:ä	Smk.	p:ä	p:ä		Smk.	p:ä
Viipurin lääni.									
Viipurin läänin sairashuone	166,962	140,264	56	412,231	25	84,0	2	46,9	
» ylimäär. veneerinen sairashuone I									
» » » » II									
» » » » III									
Sortavalan yleinen sairashuone									
» ylimäär. veneerinen sairashuone I									
» » » » II									
Käkisalmen turvalaitos									
Mikkelin lääni.									
Mikkelin läänin sairashuone	36,411	36,007	78	103,335	06	98,8	2	83,8	
Savonlinnan yleinen sairashuone									
» ylimäär. veneerinen sairashuone									
Kuopion lääni.									
Kuopion läänin sairashuone	173,479	152,844	48	406,889	04	88,1	2	23,4	
» ylimääräinen veneerinen sairashuone									
Joensuun yleinen sairashuone									
Nurmeksen » »									
Niuvanniemen keskuslaitos									
Tohmajärven veneerinen sairashuone									
Vaasan lääni.									
Vaasan läänin sairashuone	53,584	51,178	71	152,242	15	95,5	2	84,1	
Jyväskylän yleinen sairashuone									
Oulun lääni.									
Oulun läänin sairashuone	63,567	71,739	14	181,679	78	112,8	2	85,8	
» ylimääräinen veneerinen sairashuone									
Tornion yleinen sairashuone									
» ylimääräinen veneerinen sairashuone									
Kajaanin yleinen sairashuone									
Rovaniemen » »									

Yleisten sairashuoneitten lasaretiosastot.

Lääninsairaaloissa on vuoden kuluessa hoidettu 6,168 henkilöä. Tästä määrästä uloskirjoitettiin:

4,288,	eli 69,52	prosenttia,	*terveenä;*
780,	» 12,65	»	*paremmaksi tulleena;*
247,	» 4,00	»	*parantumatta;*
366,	» 5,93	»	*kuolleena;*
145,	» 2,35	»	*hoitamatta;*
342,	» 5,55	»	jäi seuraavaan vuoteen.

Yleisissä sairashuoneissa hoidettiin 3,213 henkilöä ja uloskirjoitettiin:

2,198,	eli 68,41	prosenttia,	*terveenä;*
415,	» 12,92	»	*paremmaksi tulleena;*
113,	» 3,52	»	*parantumatta;*
203,	» 6,32	»	*kuolleena;*
62,	» 1,93	»	*hoitamatta;*
222,	» 6,90	»	jäi seuraavaan vuoteen.

Helsingin yleisessä sairashuoneessa hoidettiin 4,057 henkilöä. Näistä uloskirjoitettiin:

1,965,	eli 48,43	prosenttia,	*terveenä;*
778,	» 19,18	»	*paremmaksi tulleena;*
328,	» 8,08	»	*parantumatta;*
337,	» 8,31	»	*kuolleena;*
295,	» 7,27	»	*hoitamatta;*
354,	» 8,73	»	jäi seuraavaan vuoteen.

Silmätaudit esiintyivät lukuisasti ja oli niitten kokonaissumma 907. Näistä hoidettiin 424 Helsingin yleisessä sairashuoneessa, 310 läänien yleisissä sairashuoneissa ja 173 muissa yleisissä sairashuoneissa. Eri sairashuoneissa hoidettujen silmätautien lukumäärä osoittanee jossain määrin näitten tautien esiintymistä eri osissa maata.

Turun lääninsairaalassa hoidettiin	5	silmätauti	tapausta
Hämeenlinnan » »	22	»	»
Viipurin » »	119	»	»
Mikkelin » »	53	»	»
Kuopion » »	49	»	»
Mustasaaren » »	6	»	»
Oulun » »	56	»	»
Loviisan yleisessä sairashuoneessa hoidettiin	6	»	»

Porin	yleisessä	sairashuoneessa	hoidettiin	25	silmätauti	tapausta
Godbyn	»	»	»	1	»	»
Tampereen	»	»	»	24	»	»
Sortavalan	»	»	»	9	»	»
Savonlinnan	»	»	»	13	»	»
Joensuun	»	»	»	13	»	»
Nurmeksen	»	»	»	12	»	»
Jyväskylän	»	»	»	20	»	»
Tornion	»	»	»	18	»	»
Kajaanin	»	»	»	19	»	»
Rovaniemen	»	»	»	13	»	»

Silmän sidekalvo oli sairastunut 201 tapauksessa, sarveiskalvo 308 tapauksessa ja värikalvo (iris) 33 tapauksessa. Sidekalvon taudeista oli *trachomi* yleisin ja esiintyi 143 henkilössä; kataraali conjunctiviitin takia hoidettiin 10 henkilöä, phlyktenulääri conjunctiviitin takia 44 henkilöä ja gonorrhoeisen conjunctiviitin takia 4 henkilöä.

Sarveiskalvon taudeista esiintyi keratitis 105 hoidokkaassa, haavat 153, leucoma 34 ja staphyloma 16 hoidokkaassa.

Erityisiä kaihimuotoja tavattiin 129 tapauksessa.

Niitten tautien joukossa, jonka takia suurempi määrä potilaita on saanut yleisissä sairashoitolaitoksissa hoitoa, ottavat *tuberkeli taudit* huomattavan sijan. Näitten taudinkohtauksien luku oli 1,171 joista 212 *keuhkotautia. Nivelleini* sattui 143 tapauksessa, 89 kertaa äkillisenä ja 54 kertaa kroonillisena. *Anaemia* tapausten luku oli 41, *anaemia perniciosan* 40. *Äkillinen mahakatarri* sattui 18 kertaa, *kroonillinen* 128 kertaa, *mahalaukun laajennus* 21 kertaa, *mahahaava* 88 kertaa, *suolikatarri* 149 kertaa, — 72 kertaa äkillisenä ja 77 kertaa kroonillisena. — *Pahanlaatuiset kasvannaiset* tavattiin 774 tapauksessa, joista *sarcomi* 96 tapauksessa ja *canceri* 675 tapauksessa. *Syöpä* (cancer) sijaitsi 175 tapauksessa mahalaukussa, 21 tapauksessa maksassa, 16 tapauksessa suolistossa, 29 tapauksessa peräsuolessa, 5 tapauksessa vatsakalvossa, 6 tapauksessa rakossa, 10 tapauksessa miesten siitinelimistöissä, 67 tapauksessa kohdussa, 3 tapauksessa munasarjassa, 9 tapauksessa emättimessä, 52 tapauksessa rinnoissa, 16 tapauksessa henkitorvessa, 19 tapauksessa ruokatorvessa, 18 tapauksessa kaularauhaisissa, 14 tapauksessa kielessä, 117 tapauksessa suussa ja huulissa, 19 tapauksessa leuvassa, 33 tapauksessa kasvoissa sekä 43 tapauksessa muissa ruumiin osissa.

Taulu IV antaa likemmän selityksen niistä taudintapauksista joita hoidettiin lasaretiosastoilla.

Kuten edellisinä vuosina on myöskin vuonna 1908 opintokurssia sairaanhoitajattaria varten pantu toimeen Turun, Viipurin, Mikkelin, Kuopion, Oulun, Hämeenlinnan ja Mustasaaren lääninsairaaloissa.

Porin	yleisessä	sairashuoneessa	hoidettiin	25	silmätauti	tapausta
Godbyn	»	»	»	1	»	»
Tampereen	»	»	»	24	»	»
Sortavalan	»	»	»	9	»	»
Savonlinnan	»	»	»	13	»	»
Joensuun	»	»	»	13	»	»
Nurmeksen	»	»	»	12	»	»
Jyväskylän	»	»	»	20	»	»
Tornion	»	»	»	18	»	»
Kajaanin	»	»	»	19	»	»
Rovaniemen	»	»	»	13	»	»

Silmän sidekalvo oli sairastunut 201 tapauksessa, sarveiskalvo 308 tapauksessa ja värikalvo (iris) 33 tapauksessa. Sidekalvon taudeista oli *trachomi* yleisin ja esiintyi 143 henkilössä; kataraali conjunctiviitin takia hoidettiin 10 henkilöä, phlyktenulääri conjunctiviitin takia 44 henkilöä ja gonorrhoeisen conjunctiviitin takia 4 henkilöä.

Sarveiskalvon taudeista esiintyi keratitis 105 hoidokkaassa, haavat 153, leucoma 34 ja staphyloma 16 hoidokkaassa.

Erityisiä kaihimuotoja tavattiin 129 tapauksessa.

Niitten tautien joukossa, jonka takia suurempi määrä potilaita on saanut yleisissä sairashoitolaitoksissa hoitoa, ottavat *tuberkeli taudit* huomattavan sijan. Näitten taudinkohtauksien luku oli 1,171 joista 212 *keuhkotautia. Nivelleini* sattui 143 tapauksessa, 89 kertaa äkillisenä ja 54 kertaa kroonillisena. *Anaemia* tapausten luku oli 41, *anaemia perniciosan* 40. *Äkillinen mahakatarri* sattui 18 kertaa, *kroonillinen* 128 kertaa, *mahalaukun laajennus* 21 kertaa, *mahahaava* 88 kertaa, *suolikatarri* 149 kertaa, — 72 kertaa äkillisenä ja 77 kertaa kroonillisena. — *Pahanlaatuiset kasvannaiset* tavattiin 774 tapauksessa, joista *sarcomi* 96 tapauksessa ja *canceri* 675 tapauksessa. *Syöpä* (cancer) sijaitsi 175 tapauksessa mahalaukussa, 21 tapauksessa maksassa, 16 tapauksessa suolistossa, 29 tapauksessa peräsuolessa, 5 tapauksessa vatsakalvossa, 6 tapauksessa rakossa, 10 tapauksessa miesten siitinelimistöissä, 67 tapauksessa kohdussa, 3 tapauksessa munasarjassa, 9 tapauksessa emättimessä, 52 tapauksessa rinnoissa, 16 tapauksessa henkitorvessa, 19 tapauksessa ruokatorvessa, 18 tapauksessa kaularauhaisissa, 14 tapauksessa kielessä, 117 tapauksessa suussa ja huulissa, 19 tapauksessa leuvassa, 33 tapauksessa kasvoissa sekä 43 tapauksessa muissa ruumiin osissa.

Taulu IV antaa likemmän selityksen niistä taudintapauksista joita hoidettiin lasaretiosastoilla.

Kuten edellisinä vuosina on myöskin vuonna 1908 opintokurssia sairaanhoitajattaria varten pantu toimeen Turun, Viipurin, Mikkelin, Kuopion, Oulun, Hämeenlinnan ja Mustasaaren lääninsairaaloissa.

Taulu osoittava valtion yleisissä sairas-

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Välttämättä hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Suonen sitomiset ja hermoston leikkaukset.						
Ligatura art. femoralis	2	Vulnus incisum femoris	2	—	—	—
» » »	1	Aneurysma traumatica	1	—	—	—
» » axillar. vel brachial.	1	Vulnus sclopetarium	1	—	—	—
» » » » »	1	Vulnus incisum	1	—	—	—
» » ulnar.	1	Vulnus incisum	1	—	—	—
» » radial.	1	Vulnus incisum	1	—	—	—
» aliarum arteriar.	32	Vulnera contus., incis., sclopetar.	16	—	—	—
» » »	1	Hæmorrhagia secundaria	1	—	—	—
» aliar. art. et exstirpatio	1	Aneurysma	1	—	—	—
» venæ jugular.	1	Vulnus incisum	1	—	—	—
» » brachial.	1	Vulnus incisum	—	—	—	—
» » saphen. magn.	2	Varices cruris	2	—	—	—
» » » et exstirp. varices	14	Venectasia femoris et cruris	14	—	—	—
» aliar. venar.	1	Trauma	1	—	—	—
» subcutanea (Krogius)	1	Angioma cavernos. lab. sup.	1	—	—	—
Resectio venæ saphen. magn.	1	Ulcus cruris	1	—	—	—
Evacuatio sinus lateral.	1	Thrombophlebitis	1	—	—	—
Operatio pro	2	Cephalocele	1	—	—	1
» »	4	Spina bifida	3	—	—	1
» »	3	Meningocele	3	—	—	—
Punctio explorat. cerebri et cerebelli	2	Ascess. cerebri	2	—	—	—
» » » » »	1	Tumor	1	—	—	—
» » » » »	1	Lues	1	—	—	—
» » » » »	1	Corpus alienum	1	—	—	—
Incisio » » » »	1		1	—	—	—
Enucleatio	1	Abscess. cerebri	1	—	—	—
Resectio nervi	3	Neuralgia trigemini	3	—	—	—
» »	1	Neuralgia n. mandibular.	1	—	—	—
» »	1	Neuralgia *n. tibialis*	1	—	—	—
» »	8	Neuralgia n. varior.	6	1	—	1
» » symp. cerv. bilat.	5	Epilepsia	—	—	4	1
Incisio et canalisatio	1	Abscess. cerebri	—	—	—	1
Neuroraphia	12	Vulnus incisum	7	—	—	—
»	1	Discisio nerv.	—	—	—	—
Neurolysis	1	Fractura comminut. humeri	1	—	—	—
Exstirpatio	1	Varices cruris	1	—	—	—

huoneissa v. 1908 tehdyt leikkaukset.

Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potil.	Kuolemansyy.			Edelliseltä vuodelta jääneitä potilaita.	Helsinki.				Rovaniemi.	Godby.	Savonlinna.	Nurmes.	Tornio.	Kajaani.	Jyväskylä.	Joensuu.	Sortavala.	Tampere.	Pori.	Loviisa.	Oulu.	Mustasaari.	Kuopio.	Mikkeli.	Viipuri.	Hämeenlinna.	Turku.
	Tauti.	Leikkaus.	Oheenliittyneet haavatulehd.	Muu lisätauti.	Kirurgillinen osasto.	Poliklinikka.	Naistaut. os. ja lapsisairaala.	Silmätautien osasto.																			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	4	16	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	2	—	1	—	2	—	2
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	4	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Suturatio vuln. penetr. cordis.....	1	Vulnus incisum	—	—	—	1
Laminectomia et excocleatio tumor.	1	Sarcoma extramedullar.	1	—	—	—
» et resectio fascic. ant. later.	1	Epilepsia	—	1	—	—
» et abrasio abscess. tub. ..	1	Abscess. tuberc. epiduralis	1	—	—	—
Luiston ja nivelten leikkaukset.						
Amputationit.						
Amputatio humeri	1	Paralysia extremitat.	—	1	—	—
» »	1	Gangræna post. traum.	1	—	—	—
» »	4	Laceratio seu amputat. traum.	5	—	—	—
» »	1	Phlegmone. Sepsis	—	—	—	1
» »	1	Pyæmia	1	—	—	—
» antebrachii	2	Combustio	2	—	—	—
» »	8	Laceratio man. seu antebrach.	7	—	—	1
» »	1	Gangræna post. fract. compl.	1	—	—	—
» »	1	Amputatio traumatica	1	—	—	—
» metacarp.	1	Vulnus contusum	1	—	—	—
» »	1	Lymphangitis	1	—	—	—
» femoris	3	Thrombus	3	—	—	—
» »	1	Tuberculosis genus	1	—	—	—
» »	1	Elephanthiasis	1	—	—	—
» »	5	Arthrit. suppurat. genus	5	—	—	—
» »	10	Gangræna senilis spontan.	7	—	—	—
» »	3	Osteomyelitis	3	—	—	—
» »	2	Ostitis tuberculosa	1	—	—	1
» »	2	Vulnus sclopetarium	—	—	—	1
» »	1	Fractura femoris deformans	1	—	—	—
» »	4	Osteosarcoma	4	—	—	—
» »	2	Cancer pedis	2	—	—	—
» »	3	Dilaceratio seu amput. traum.	3	—	—	—
» » (Gritti)	1	Carcinoma cruris	1	—	—	—
» » »	1	Fractura non consolida	1	—	—	—
» » »	5	Gangræna	4	—	—	—
» cruris	27	Gangræna	25	—	—	2
» »	1	Lepra	1	—	—	—
» »	5	Congelatio	5	—	—	—
» »	10	Contritio, lacer., amput. traum.	9	—	—	—
» »	5	Tuberculosis	4	1	—	—
» »	3	Carcinoma	3	—	—	—

| | Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potil. | Kuolemansyy. | | | | Edelliseltä vuodelta jääneitä potilaita. | Helsinki. | | | |

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Amputatio cruris	2	Fractura complicata	1	—	—	—
» » (Pirogoff)	1	Gangræna	—	—	1	—
» » »	1	Arthrit. tuberculos.	1	—	—	—
» » »	1	Dilaceratio	1	—	—	—
» » »	1	Dolor. cicatr. p. exart. (Lisfrancs)	1	—	—	—
» metatarsi	2	Ostitis tuberculosa	2	—	—	—
» »	1	Vulnus sclopetarium	1	—	—	—
» »	2	Gangræna hallucis	1	1	—	—
» »	7	Congelatio	7	—	—	—
» digitor. manus et pedis	13	Congelatio	13	—	—	—
» » » » »	5	Gangræna	4	1	—	—
» » » » »	84	Vuln. contus., lacer. amp. traum.	48	—	—	—
» » » » »	1	Tuberculosis (Spina ventos.)	1	—	—	—
» » » » »	1	Myxosarcoma digit.	1	—	—	—
» » » » »	5	Panaritium	5	—	—	—
» » » » «	4	Caries	4	—	—	—
Reamputatio	13	Defect. cutis post. operat.	12	—	—	—
»	—	Amputatio traumatica	2	—	—	—
Nivelestä poikkileikkaamiset.						
Exarticulatio humeri	2	Dilaceratio	1	—	—	1
» manus	2	Amputatio traumatica	2	—	—	—
» » et evacuat. axill.	1	Sarcoma manus	1	—	—	—
» femoris	1	Carcinoma cruris	1	—	—	—
» »	2	Osteosarcoma	1	—	—	1
» cruris	2	Gangræna	1	—	—	1
» pedis subtalo	1	Carcinoma calcanei	1	—	—	—
» » (Chopart)	2	Dilaceratio	1	—	—	1
» » (Lisfrancs)	—	Endarteritis obliter.	2	—	—	—
» » »	1	Gangræna	1	—	—	—
» oss. metatarsi	3	Amputatio traumatica	2	—	—	—
» digitor. man. et pedis	1	Contractura	1	—	—	—
» » » » »	9	Gangræna	8	—	—	—
» » » » »	2	Congelatio	2	—	—	—
» » » » »	34	Dilaceratio	13	—	—	—
» » » » »	1	Deformatio	1	—	—	—
» » » » »	2	Panaritium	2	—	—	—
» » » » »	4	Amputatio traumatica	4	—	—	—
» » » » »	14	Osteomyelitis. Necrosis	14	—	—	—

| Kuolemansyy. | Helsinki. | | |

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Exarticulatio digitor. man. et pedis	4	Ostitis tuberculos.	4	—	—	—
» » » » »	4	Gangræna post. congelat.	3	—	—	—
» et amp. digit. man. et pedis	4	Congelatio	4	—	—	—
» » » » » » »	18	Laceratio	18	—	—	—
» » » » » » »	1	Vulnus sclopetarium	1	—	—	—
Resektionit, osteotomiat y. m.						
Resectio maxill. superioris	4	Carcinoma	2	1	—	1
» » »	4	Sarcoma	3	—	—	1
» » »	1	Cysta	1	—	—	—
» » inferioris	5	Carcinoma	5	—	—	—
» » »	1	Epulis	1	—	—	—
» » »	1	Osteosarcoma	1	—	—	—
» » »	2	Sarcoma	2	—	—	—
» artic. scapulo-humeralis	1	Luxatio inveterata	1	—	—	—
» » cubiti	10	Tuberculosis	8	2	—	—
» capituli radii	1	Tuberculosis	1	—	—	—
» artic. manus.....	1	Tuberculosis	1	—	—	—
» » »	1	Vulnus sclopetarium	1	—	—	—
» » coxæ	26	Coxitis tuberculosa	16	1	4	4
» » genus	4	Arthritis suppurat. septica	3	—	—	1
» » »	23	Tuberculosis	20	1	1	1
» » » cuneiforme	5	Contractura et anchylosis	2	—	1	1
» » talo-crural.	10	Tuberculosis	7	1	1	1
» » »	1	Fractura commin. sept.	2	1	—	—
» » intertarsea.....	4	Tuberculosis	4	—	—	—
» » »	1	Pes eqvino-var. paral.	1	—	—	—
» » digitor. man. et pedis....	2	Caries	2	—	—	—
» ossis ilei	1	Caries	1	—	—	—
» cuneiformis tarsi.....	1	Pes varus	1	—	—	—
» » »	2	Pes valgus	2	—	—	—
» » »	1	Tuberculosis	1	—	—	—
» capituli metatars. I	4	Hallux valgus	4	—	—	—
» » » »	1	Exostosis	1	—	—	—
» oss. metacarpi, metatarsi et digit.	12	Tuberculosis. Caries	10	—	—	—
» » » » » »	1	Malum pedis perforans	1	—	—	—
» » » » » »	1	Mus articulare	1	—	—	—
» » » » » »	1	Dilaceratio	1	—	—	—
» costar.	32	Empyema thoracis	23	1	—	9

| | Kuolemansyy. | | | | Edellisestä vuodelta jääneitä potilaita. | Helsinki. | | | |

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Välttämätön hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Resectio costar.	1	Osteoma	1	—	—	—
» »	16	Ostitis costar.	14	1	—	1
» »	5	Tuberculosis	5	—	—	—
» »	2	Actinomycosis thoracis	2	—	—	—
» » et sterni	1	Tuberculosis	1	—	—	—
» costæ et thoracotomia	82	Empyema thoracis	66	2	—	13
» » » »	3	Vulnera penetr. et sclopetar.	2	—	—	1
» » » »	1	Pneumothorax	1	—	—	—
» » » »	2	Gangræna pulmonum	1	—	—	1
» » et thoracoplastia (Estlander)	1	Pyopneumothorax	—	—	—	1
» » » » »	6	Empyema thoracis	8	—	—	1
» » » » (Sheede)	4	Empyema thoracis	2	1	—	—
» et osteoraphia oss. varior.	15	Pseudarthrosis	13	1	—	—
» » » » »	1	Fractura vicios. consolid.	—	1	—	—
» » transplant. oss. et periost.	1	Pseudarthrosis	—	1	—	—
Arthrodesis genus	2	Subluxatio congenita	—	—	2	—
Arthrectomia cubiti	3	Tuberculosis	—	3	—	—
» genus	1	Arthromeningitis lipomatosa	—	1	—	—
» »	11	Tuberculosis	7	4	—	—
» talo-crural.	1	Tuberculosis	1	—	—	—
Osteotomia subtrochanth. femoris	1	Contractura et anchylosis coxæ	1	—	—	—
» femoris	2	Genu valgum	—	2	—	—
» »	2	Genu varum	2	—	—	—
» tibiæ	1	Genu valgum	1	—	—	—
» »	1	Contractura et anchylosis genus	1	—	—	—
» oss. varior.	2	Necrosis	3	—	—	—
Osteoclasia femoris	1	Fractura deform. consolid.	1	—	—	—
» tibiæ	1	Fractura deform. consolid.	1	—	—	—
» ulnæ et radii	1	Fractura deform. consolid.	1	—	—	—
Osteoraphia	2	Pseudarthrosis	2	—	—	—
»	32	Fractura et fractura complicat.	30	1	—	—
Patelloraphia	10	Fractura	9	—	—	—
Laminectomia	1	Spondylitis tuberculosa	—	1	—	—
Plombatio (Mosetig-Moorhof)	1	Osteomyelitis tibiæ	1	—	—	—
» » »	1	Necrosis post. osteomyelit.	—	1	—	—
» » »	1	Ostitis tubercul. calcanei	1	—	—	—
» » »	1	Tuberculosis	—	—	1	—
Resectio ulnæ	1	Osteosarcoma	1	—	—	—
» »	1	Exostosis	1	—	—	—

| | Helsinki. | | |

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Resectio femoris	1	Exostosis	1	—	—	—
» sterni	2	Tuberculosis	2	—	—	—
Repositio	2	Fractura complicata	1	—	—	1
» cruenta	1	Fractura diacondyl. humeri	1	—	—	—
» » et osteoraphia	3	Fractura simpl. oss. varior.	3	—	—	—
» non cruenta	8	Fractura simpl. oss. varior.	8	—	—	—
Punkteeraukset ja arthrotomiat.						
Punctio articulation. variar.	4	Hæmarthron	4	—	—	—
» » »	1	Hydarthron	1	—	—	—
» » »	1	Synovitis tuberculosa	1	—	—	—
» » »	1	Hæmatoma	1	—	—	—
» » »	7	Gonitis	7	—	—	—
» » et injectio jodoform.	26	Arthritis tuberculosa	18	4	2	—
» » » » acid. carbol.	35	Arthritis serosa	31	2	1	—
» » » » » »	2	Tuberculosis	2	—	—	—
Punctio	18	Abscess. tuberc. et congest.	13	—	—	2
»	1	Hæmatoma	—	—	—	—
» bursar. variar.	3		2	—	—	—
» et injectio jodoform.	11	Abscess. tuberc. et congest.	11	1	1	—
» abdominis	8	Peritonitis tuberculosa	1	4	1	2
» »	35	Ascites	22	8	5	—
» »	17	Tumor abdominis	2	15	—	—
» et aspiratio thoracis	60	Empyema seu pleurit. serosa	51	5	1	3
» » » »	4	Hæmothorax	4	—	—	—
» » » »	2	Tumor	—	2	—	—
Punctio	1	Cysta strumæ	1	—	—	—
Arthrotomia artic. scapulo-humeral.	1	Synovitis suppurativa	1	—	—	—
» artic. cubiti	3	Tuberculosis	3	—	—	—
» » »	4	Arthritis	4	—	—	—
Arthrot. artic. cubiti et extractio fragm. oss.	1	Fractura eminent. capit.	1	—	—	—
Arthrotomia artic. coxæ	1	Coxitis suppurat.	—	—	—	—
» » genus	2	Mus articular.	2	—	—	—
» » »	35	Synovitis suppurativa	29	1	1	1
» » »	2	Tuberculosis	1	—	—	1
» » »	3	Vulnus penetrans	2	1	—	—
» » talo-crural.	4	Synovitis purulenta	3	—	—	1
» » » »	1	Arthritis tuberculosa	1	—	—	—

Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potil.	Kuolemansyy.				Edelliseltä vuodelta jääneitä potilaita.	Helsinki.			Silmätautien osasto.	Tukku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovisa.	Pori.	Tampere.	Sortavala.	Joensuu.	Jyväskylä.	Kajaani.	Torneo.	Nurmes.	Savonlinna.	Godby.	Rovaniemi.
	Tauti.	Leikkaus.	Oheenliittyvyyt haavainfekt.	Muu lisätauti.		Kirurgillinen osasto.	Poliklinikka.	Naistaut. os. ja lapsisairaala.																				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	5	—	—	—	—	—	—
2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	16	—	6	2	—	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	3	—	—	—	—	1	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	2	—	—	—	3	—	3	—	—	5	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	2	9	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	2	4	—	—	11	—	—	4	1	—	1	1	1	
—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	—	—	
—	2	—	—	1	—	3	—	—	—	6	—	—	3	13	—	9	—	—	5	13	1	2	1	2	—	—	2	—	
—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
3	1	—	—	—	—	6	—	—	—	4	1	5	3	2	—	—	—	1	—	8	—	2	—	—	—	2	1	—	
—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Sijoiltaan menneitten nivelten paikoilleen asettaminen.						
Repositio luxationis	2	Mandibulæ	—	—	—	—
» »	61	Humeri	6	—	—	—
» »	13	Antibrachii	5	1	—	—
» »	1	Radii seu ulnæ	1	—	—	—
» »	8	Femoris	8	—	—	—
» »	1	Patellæ	1	—	—	—
» »	2	Pedis	2	—	—	—
» »	1	Tibiæ et fibulæ	1	—	—	—
» »	12	Digitor.	—	—	—	—
» subluxationis	1	Genus	1	—	—	—
» per arthrotomiam	3	Luxatio inveterata oss. varior.	3	—	—	—
» » »	7	Coxæ congenit.	2	4	1	—
» musculi	1	Hernia muscul.	1	—	—	—
Nivelten ojentamiset, redressionit y. m.						
Extensio violenta cubiti	1	Contractura	1	—	—	—
» » coxæ	6	Coxitis tuberculosa	6	—	—	—
» » »	1	Contractura	1	—	—	—
» » genus	1	Tuberculosis	1	—	—	—
» » »	17	Contractura	15	1	—	1
» » digit.	1	Contractura	1	—	—	—
Redressio violenta	24	Pes eqvin. vel eqvin. var.	18	2	—	—
» » et tenotomia tend. Achill.	2	Pes eqvin. vel eqvin. var.	2	—	—	—
» violent. columnæ vertebral. (Calot)	7	Kyphosis	7	—	—	—
» » pedis	1	Residua post fractur. compl.	1	—	—	—
Hyperflexio coxæ	7	Ischias	6	1	—	—
Oblig. gypsan. divers.	21	Fractura et contractura	21	—	—	—
Trepanoimiset ja taltaalla avaamiset sekä luuontelojen kaaputukset (sekvestrotomiain kanssa tai ilman niitä) y. m.						
Trepanatio cranii	38	Fractura c. impressione	28	—	—	11
» »	1	Cicatrix oss. front. post. traum.	—	—	1	—
» »	1	Hæmatoma subduralis	1	—	—	—
» »	4	Epilepsia gravis et traumatica	3	—	1	—
» »	2	Meningitis	—	—	—	2
» »	11	Fractura cranii	8	—	—	2

| | Helsinki. | | |

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Trepanatio cranii	1	Cysta cerebri	—	—	—	1
» »	1	Vulnus sclopetarium	1	—	—	—
» »	1	Corpus alienum cerebri	—	—	—	1
» »	1	Atheroma epiduralis	1	—	—	—
» » explorat	1	Fract. basis c. Hæm. intradural.	1	—	—	—
» sinus frontal.	9	Empyema	8	—	—	—
» » ethmoidal.	2	Empyema	2	—	—	—
» » maxillar.	12	Empyema	12	—	—	—
» et seqvestrotomia oss. tempor.	1	Tuberculosis	—	—	—	1
» » evacuatio oss. cranii	1	Tuberculosis	1	—	—	—
» » » » »	1	Ostitis	—	—	—	1
» » » » »	1	Vulnus contus. Impressio	1	—	—	—
» » » » »	1	Vuln. dilacerat. Fract. oss. cranii	1	—	—	—
» » » » Zygomat.	6	Necrosis	5	—	1	—
» » » maxill. super.	6	Necrosis	5	—	1	—
» » » » »	1	Lues	1	—	—	—
» » » » inferior.	1	Periostitis	1	—	—	—
» » » » »	5	Caries. Osteomyelitis	4	—	—	—
» » » » »	2	Tuberculosis	2	—	—	—
» » » humeri	25	Osteomyelitis	21	4	1	—
» » » ulnæ	9	Caries. Osteomyelitis. Tubercul.	8	—	—	—
» » » radii	5	Osteomyelitis	4	—	—	—
Trep. et evac. oss. carpi, metac. et dig. man.	28	Tuberculosis	28	—	—	—
» » » » » » » » »	15	Necrosis	15	—	—	—
Trepanatio et evacuatio ossis ilei	12	Ostitis. Tuberculosis	8	3	1	—
» » » » pubis	—	Necrosis	1	—	—	—
» » » oss. ischii et pubis	1	Ostitis	1	—	—	—
» » » femoris	99	Necrosis. Osteomyelitis	87	7	3	—
» » » »	2	Osteomyelitis ac.	2	—	—	—
» » » tibiæ	85	Necrosis. Osteomyelitis	76	4	2	2
» » » »	1	Osteomyelitis ac.	—	1	—	—
» » » »	4	Fractura complicata	4	—	—	—
» » » fibulæ	14	Necrosis	13	—	—	—
» » » oss. tarsi	6	Tuberculosis	6	—	—	—
» » » » »	10	Necrosis	10	—	—	—
Trepan. et evacuat. oss. metat. et digit. ped.	37	Ostitis tuberculosa	36	1	—	—
» » » » » » » »	8	Caries	7	1	—	—
Trepanatio et evacuatio costar.	7	Ostitis tuberculosa	7	—	—	—
» » » sterni	1	Tuberculosis	1	—	—	—

| | Helsinki. | | |

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Trepanatio et evacuatio sterni	2	Caries	2	—	—	—
» » » »	1	Lues	1	—	—	—
Abrasio oss. varior.....	86	Tuberculosis	75	12	1	2
» » »	24	Osteomyelitis	22	—	—	—
» » »	4	Fractura complicata	4	—	—	—
» » »	1	Spina ventosa	1	—	—	—
» » »	1	Periostitis	2	—	—	—
» » »	3	Trauma	3	—	—	—
Trepanatio et extractio fragment.....	1	Fract. basis cranii et oss. faciei	—	—	—	1
Pehmeäin osain incisionit, kaaputukset, polttamiset, syövytykset y. m.						
Incisio	1,148	Phlegmon. et abscess.	771	7	2	21
»	568	Panaritium et tendovaginit.	127	1	—	—
»	148	Furuncul. et carbuncul.	32	—	—	1
»	79	Mastitis	54	—	—	—
»	97	Periostit.	57	5	1	1
»	23	Bursit. præpatellar.	19	—	—	—
»	6	Hæmatoma	6	—	—	—
»	3	Fractura complicat.	2	—	—	—
»	3	Pyæmia	—	—	—	3
»	57	Angina phlegmonosa	—	—	—	—
»	1	Abscess. retropharyng.	1	—	—	—
»	6	Bubo	6	—	—	—
»	1	Vulnus sclopetar.	1	—	—	—
»	21	Lymphangitis	20	—	—	1
»	3	Pericondrit.	3	—	—	—
»	1	Osteomyelitis	—	—	—	—
»	2	Abscess. pelvis et foss. iliacæ	—	1	—	1
»	1	Bursit. olecrani	1	—	—	—
»	2	Bursit. reg. variar.	—	—	—	—
» et abrasio	17	Actinomycosis faciei et colli	10	7	—	—
» » »	7	Actinomycosis thoracis	2	4	—	1
» » »	8	Actinomycosis abdominis	5	1	—	1
Abrasio	20	Vegetationes adenoideæ	20	—	—	—
»	77	Gland. lymph. tuberc.	74	4	—	—
»	114	Fistula tuberculosa	81	22	2	2
»	35	Fistula non tuberculos.	31	3	1	—
»	24	Lupus	24	—	—	—

Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potil.	Kuolemansyy.				Edelliseltä vuodelta jääneitä potilaita.	Helsinki.			Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Tampere.	Sortavala.	Joensuu.	Jyväskylä.	Kajaani.	Tornio.	Nurmes.	Savonlinna.	Godby.	Borganiemi.
	Tauti.	Leikkaus.	Oheenlitäkynyt tapaturmaisesti.	Muu lisätauti.		Kirurgillinen osasto.	Poliklinikka.	Naistaut. os. ja lapsisairaala.	Silmätautien osasto.																			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	—	—	—	2	6	1	—	—	—	5	1	—	—	—	27	18	—	5	7	—	10	1	2	4	5	—	—	—
2	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	4	—	6	—	—	1	—	—	—	—	2	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	1	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	13	—	—	8	5	81	342	—	—	63	36	173	27	83	21	67	11	8	31	33	44	35	31	15	2	21	8	16
2	—	—	—	—	2	4	440	—	—	9	9	33	8	7	1	3	1	—	4	10	13	—	16	3	—	3	1	3
—	—	1	—	—	—	2	115	—	—	1	—	11	4	4	—	2	—	1	—	—	3	—	4	—	—	1	—	—
1	—	—	—	—	—	5	24	—	—	1	1	5	—	5	1	5	1	1	4	18	2	—	2	2	—	2	—	—
—	1	—	—	—	—	2	33	—	—	5	12	15	—	—	—	13	—	—	—	8	—	—	5	1	—	3	—	—
—	—	—	—	—	1	3	5	—	—	1	2	5	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	1	—	1	1	—	—
—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	57	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
—	1	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	1	—	—	—	—	2	—	—	—	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	10	—	4	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	1	10	4	—	—	8	3	1	2	3	10	20	1	—	2	8	—	—	—	1	—	2	—	2
1	1	—	—	1	6	58	12	—	—	9	—	3	1	—	2	7	—	—	6	5	3	—	—	—	1	1	—	6
—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	3	—	9	1	—	1	2	—	—	1	1	1	—	2	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	7	—	13	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Abrasio	33	Ulcera reg. variar.	30	1	—	1
»	30	Abscess. congestion.	27	1	—	1
»	3	Abscess. tuberculos.	3	—	—	—
Cauterisatio	14	Ulcera tuberculosa	13	3	—	—
»	13	Lupus.	13	—	—	—
»	1	Vulnus contus. Tetanus.	—	—	—	1
»	6	Carcinoma	3	2	1	—
»	1	Ulcus rodens faciei	1	—	—	—
»	1	Leptotrix	1	—	—	—
»	3	Angioma	3	—	—	—
»	13	Verruca	—	—	—	—
Galvanocaustia	1	Lupus	1	—	—	—
Fulguratio	1	Carcinoma	—	—	1	—
»	1	Lupus	1	—	—	—
»	2	Ulcus cruris	1	—	1	—
Plastilliset leikkaukset.						
Op. plastica	30	Labium leporinum	30	—	—	—
Cheiloplastia (Estlander)	1	Defect. labii post excis. carcin.	1	—	—	—
Melanoplastia et cheiloplastia	1	Defect. buccæ p. excis. carcin.	1	—	—	—
Stomatoplastia	1	Macrostoma	1	—	—	—
»	2	Microstoma	2	—	—	—
Staphyloraphia. Uranoplastia	7	Palatum fissum	6	—	1	—
Op. myoplastica (af Schultén)	5	Necrosis	4	1	—	—
Op. osteoplastica tibiæ (af Schultén)	6	Necrosis	5	—	—	—
Op. plastica	2	Atresia nasi	2	—	—	—
» »	1	Defect. faciei	1	—	—	—
» »	4	Syndactyl.	4	—	—	—
» »	6	Ulcera reg. variar.	6	—	—	—
» »	1	Angioma labii super.	1	—	—	—
» »	2	Defect. nasi	2	—	—	—
» »	6	Synechiæ cicatriciales	5	—	1	—
» »	8	Defect. cutis post operat.	6	2	—	—
» » (Krogius)	2	Luxatio patellæ	2	—	—	—
Tendoraphia	7	Discisio tendinis	7	—	—	—
»	56	Vulnera incisa et dilacerata	12	1	1	—
Tendoplastia	1	Pes eqvino-var. myogen.	1	—	—	—
Transplantatio (Thiersch)	20	Defect. cutis post operat.	21	—	—	—
» »	37	Ulcera reg. variar.	34	1	—	—

Rovaniemi.	Godby.	Savonlinna.	Nurmes.	Tornio.	Kajaani.	Jyväskylä.	Joensuu.	Sortavala.	Tampere.	Pori.	Loviisa.	Oulu.	Mustasaari.	Kuopio.	Mikkeli.	Viipuri.	Hämeenlinna.	Turku.	Helsinki. Silmätautien osasto.	Naistaut. os. ja lapsisairaala.	Poliklinikka.	Kirurgillinen osasto.	Edelliseltä vuodelta jääneitä potilaita.	Kuolemansyy. Muu lisätauti.	Oleellitöyvyt haavainfekt.	Leikkaus.	Tauti.	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potil.
3	—	—	—	—	—	—	—	10	3	1	4	4	1	4	4	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
1	—	—	—	—	—	—	—	21	—	—	—	—	—	3	2	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—	2	—	3	—	—	—	3	2	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	3	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	—	—	—	1	—	1	—	3	—	3	—	4	1	2	—	4	—	1	—	—	—	11	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	5	—	1	—	—	—	42	2	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	5	—	1	1	—	—	4	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	2	—	11	1	1	—	1	—	5	—	—	—	10	1	—	—	—	—	3

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Transplantatio (Thiersch)	3	Combustio	3	—	—	—
» (Krause)	2	Ulcera reg. variar.	1	1	—	—
» tendinis	3	Paresia post poliomyelit.	1	2	—	—
Tenotomia	3	Torticollis	3	—	—	—
Kohjuleikkaukset.						
Taxis	5	Hernia incarcerata	5	—	—	—
Herniotomia	2	Hernia ingvinal. incarcerat.	1	—	—	1
»	1	Hernia crural. incarcerat.	1	—	—	—
»	1	Hernia ventral. incarcerat.	1	—	—	—
» et op. radical.	74	Hernia ingvinal. incarcerat.	67	—	—	6
» » » »	25	Hernia crural. incarcerat.	24	—	—	1
» » » »	4	Hernia umbilical. incarcerat.	3	—	—	1
» » » »	1	Hernia ventral. incarcerat.	1	—	—	—
» » anus præternaturalis	3	Hernia incarcerat. gangrænos.	—	—	—	2
» » enterostomia	2	Hernia incarcerat. gangrænos.	1	—	—	1
» » resectio intestini	28	Hernia incarcerat. gangrænos.	14	—	—	11
Op. radicalis	947	Hernia ingvinalis	939	1	—	7
» »	57	Hernia cruralis	51	—	—	2
» »	31	Hernia umbilicalis	30	—	—	—
» »	18	Hernia ventralis	17	—	1	—
» »	21	Hernia lineæ alb. vel epigastr.	20	—	—	—
Vatsaonteloa koskevat leikkaukset.						
Laparotomia	30	Peritonitis tuberculosa	18	4	5	3
»	14	Vulnus penetrans	10	—	—	4
»	1	Abscess. et corp. alien. omenti	1	—	—	—
»	9	Ulcus ventriculi perforans	5	—	—	4
» explorat.	1	Invaginatio gangrænos.	—	—	—	1
» »	26	Cancer ventr. seu intestin.	12	5	—	9
» »	2	Tuberculosis	2	—	—	—
» »	1	Adhaesiones	1	—	—	—
» »	1	Dolores abdominis	1	—	—	—
» et resectio omenti	1	Vulnus penetrans	1	—	—	—
» » enterostomia	6	Occlusio intestin.	1	—	—	5
» pro occlusione intest.	2	Stenosis intestin.	1	—	—	1
» » » »	3	Invaginatio	1	—	—	2
» » » »	14	Strangulatio intestin.	9	—	—	5
» » » »	11	Volvulus flexur sigmoid.	2	—	—	9

Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potil.	Kuolemansyy.			Edelliseltä vuodelta jääneitä potilaita.	Helsinki.			Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovisa.	Pori.	Tampere.	Sortavala.	Joensuu.	Jyväskylä.	Kajaani.	Tornio.	Nurmes.	Savonlinna.	Gobby.	Bovaniemi.
	Tauti.	Leikkaus.	Muu lisätauti.		Kirurgillinen osasto.	Poliklinikka.	Naistaut. os. ja lapsisairaala.	Silmätautien osasto.																		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	6	—	—	—	14	—	—	7	2	17	1	8	3	5	—	3	4	3	4	2	1	—	—	—	—	—
—	—	—	1	—	3	—	—	6	2	4	—	2	1	—	—	2	2	—	1	1	—	—	1	—	—	—
—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
3	7	—	1	3	—	2	—	—	9	—	2	2	2	—	3	—	—	5	1	—	1	1	—	—	—	—	—
5	—	—	1	6	5	132	—	2	—	97	31	144	24	107	72	72	—	25	67	68	34	30	29	6	—	1	—	6
5	—	—	—	2	1	8	—	—	—	5	1	6	—	5	5	2	—	—	2	1	1	2	1	—	—	18	—	—
1	—	—	—	—	—	5	—	1	—	8	—	6	1	1	2	2	—	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	5	—	6	—	1	2	1	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—
—	3	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	6	—	—	3	7	—	—	2	6	—	—	—	—	—	4	—	—
—	3	—	1	—	—	6	—	—	—	3	1	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	4	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
—	8	—	—	1	—	4	—	1	—	6	—	7	—	—	2	3	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	2	—	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
—	5	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	5	—	1	3	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	7	1	—	1	—	—	—	—	1	1	1	1	—	1	1	—	—	—	1	2	2	—	—	—	—	1	—	—

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Laparotomia pro occlusione intest.	9	Volvulus cœci	4	—	—	5
» » » »	5	Volvulus intest. ten.	1	—	—	4
» » » »	1	Hernia incarcerat.	—	—	—	1
» » » »	1	Obturatio cicatricialis	—	—	—	1
» et resectio intest.	14	Occlusio intest. c. gangræna	7	—	—	7
» » appendicostomia	1	Volvulus cœci	1	—	—	—
» » desinvaginatio	2	Invaginatio	2	—	—	—
» » enteroraphia	11	Vulnus penetrans	7	—	—	4
Amputatio append.	283	Appendicit. chr.	282	—	—	—
» »	151	App. ac. c. periton. circumscript.	143	—	—	9
» »	70	Append. ac. c. periton. diffus.	41	—	—	29
Laparotomia pro	16	Peritonit. diffus.	4	—	—	12
» »	1	Peritonit. purulent.	—	—	—	1
» »	1	Hæmorrhagia intr. abdom.	1	—	—	—
» et enterolysis	6	Synechiæ intest.	5	—	—	1
Incisio et canalisatio	44	Abscess. periappendicular.	40	1	—	3
» » »	17	Abscess. abdominis	13	—	1	3
» » »	7	Abscess. subphrenic.	7	—	—	—
» » »	1	Abscess. hepat.	1	—	—	—
Gastrostomia	2	Stenosis cardiæ	2	—	—	—
»	2	Strictura oesophagi	2	—	—	—
»	5	Carcinoma cardiæ	3	—	—	2
Gastroraphia	1	Vulnus sclopetarium	—	—	—	1
Resectio pylori.....	3	Carcinoma	1	—	—	2
» » et gastroenterost.	8	Carcinoma pylori	3	—	—	5
» » » gastroduodenostomia	2	Carcinoma	1	1	—	—
» ventriculi	2	Carcinoma	2	—	—	—
» »	3	Ulcus perforans	2	—	—	1
Gastroenterostomia ant.....	1	Carcinoma	1	—	—	—
» post.	12	Carcinoma	10	—	—	2
» »	8	Stenosis post ulcus	7	—	—	1
» »	1	Ulcus ventriculi	1	—	—	—
» »	1	Stenosis pylori congenit.	1	—	—	—
» ant. et enteroanastomosis.	16	Carcinoma ventriculi	14	—	—	1
» » » »	1	Dilatatio ventriculi	1	—	—	—
» » » »	1	Ulcus ventriculi	—	—	1	—
» post. et »	2	Gastroptosis	1	—	—	1
» » » »	12	Carcinoma ventriculi	8	2	—	2
» » » »	6	Stenosis pylori	5	1	—	—

| Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potil. | Kuolemansyy. | | | Edelliseltä vuodelta jäänеitä potilaita. | Helsinki. | | |

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Gastroenterostomia post. et enteroanast.	3	Dilatatio ventriculi	2	—	—	1
» » » »	1	Carcinoma pylori	—	1	—	—
» » » »	1	Tuberculosis	1	—	—	—
» » » »	4	Ulcus ventriculi	4	—	—	—
» » » »	6	Ulcus ventriculi perforans	5	1	—	—
Pyloraplastia	1	Strictura cicatr.	1	—	—	—
Enteroanastomosis	2	Circulus vitiosus p. gastroenter.	2	—	—	—
»	2	Tuberc. ileocæcalis	1	—	—	1
»	4	Stenosis intest. e. causa divers.	4	—	—	—
»	2	Occlusio intestin.	1	—	—	1
»	1	Fistula stercoralis	1	—	—	—
Enterostomia (Witzel)	16	Ileus	10	5	—	1
»	4	Peritonitis	1	1	—	2
Colostomia	1	Carcinoma uteri	—	—	—	1
»	1	Ileus	1	—	—	—
Exclusio intestin.	1	Fistula stercoralis	1	—	—	—
Anus præternaturalis	1	Occlusio intest. Tuberculosis.	—	—	—	1
Resectio omenti	1	Cysta omenti	1	—	—	—
» »	4	Vulnus incis. et prolaps. omenti	3	—	—	1
» intest. tenuis	3	Fistula stercoralis	3	—	—	—
» » »	2	Stenosis	1	—	—	1
» » »	1	Hern. gangr. in cavit. abd. repos.	—	—	—	1
» » »	1	Sarcoma mesenterii	—	—	—	1
» » »	1	Occlusio. Gangræna	—	—	—	1
» » »	1	Carcinoma intest.	—	—	—	1
» ileo-cœcalis	1	Tuberculosis	1	—	—	—
» » »	2	Carcinoma cœci	1	—	—	1
» coli	1	Volvul. flexur sigmoid. Gangr.	—	—	—	1
» »	2	Invaginatio	—	—	—	2
Enteroraphia	3	Ruptura intest. Periton. diffus.	1	—	—	2
»	1	Ruptura ventriculi	—	—	—	1
»	6	Anus præternaturalis	5	1	—	—
»	1	Tuberculosis cœci	—	—	—	1
»	2	Vulnus incis. intest.	1	—	—	1
Cholecystotomia	1	Cholelithiasis	1	—	—	—
Choledoctomia	1	Calculus duct. choledoct.	—	—	—	1
Cholecystectomia	4	Cholelithiasis	4	—	—	—
»	2	Chole-pericholecystitis	2	—	—	—
Cœcopexia	1	Cœcum mobile	1	—	—	—

| Rovaniemi. | | |

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Laparotomia et gastroraphia	1	Vulnus penetr. ventriculi	—	—	—	1
» » enteroraphia	5	Vulnus sclopetarium	2	—	—	3
Canalisatio periton.	1	Vulnus incisum hepatis	1	—	—	—
Exstirpatio diverticul. intest. ten.	1	Diverticulitis suppurat.	1	—	—	—
Cystotomia	3	Cysta pancreatis	1	2	—	—
Cystectomia	1	Cysta hepatis	1	—	—	—
Hepatopexia	1	Hepar mobile	1	—	—	—
Resectio urachi	1	Urachus persistens	1	—	—	—
Dilatatio oesophagi	1	Strictura	1	—	—	—
Excisio ulceris	1	Ulcus ventriculi	1	—	—	—
Laparotomia et canalisatio	1	Carcinom. ventriculi perforans	1	—	—	—
» » »	2	Peritonitis c. ulc. typhos perfor.	—	—	—	2
» Duodenostomia. Exstirp. tumor.	1	Carcinoma papill. Valeri	1	—	—	—
» Gastrotom. Exstirp. corp. alien.	1	Corpus alien. pariet. ventricul.	1	—	—	—
» pro ruptur. subcutan.	2	Ruptura intest. hepatis	—	—	—	2
Omentofixatio intraperiton.	1	Cirrhosis hepatis	—	1	—	—
Op. pro diastas. musc. rect. abdom.	1	Diastasis	1	—	—	—
Peräsuolta koskevat leikkaukset.						
Dilatatio violenta	2	Fissura ani	3	—	—	—
» violent. Abrasio et cauterisat.	1	Ulcus tuberc. ani	1	—	—	—
» » et cauterisatio	19	Fissura ani	19	—	—	—
Excisio	10	Fistul. ani vel recti	8	2	—	—
»	36	Venect. hæmorrhoidal.	35	—	—	—
»	2	Polyp. ani	2	—	—	—
Resectio recti	3	Prolapsus	3	—	—	—
» »	5	Carcinoma	5	—	—	—
Amputatio »	5	Carcinoma seu sarcoma	4	—	—	1
Incisio et canalisatio	22	Periproctitis	16	1	—	—
» » abrasio	5	Fistula ani vel recti	3	1	—	1
Op. pro	3	Atresia ani congenit.	2	—	—	1
» »	5	Fistula ani	5	—	—	—
» »	5	Prolaps. recti	4	1	—	—
Sphincteroraphia	2	Prolaps. recti	2	—	—	—
Cauterisatio acid. nitr. fumant	1	Prolaps. recti	1	—	—	—
Annulus argent. (Thiersch) pro	1	Prolaps. recti	1	—	—	—
Rectoplasia	1	Vulnus contusum	1	—	—	—
Repositio	1	Prolaps. recti	1	—	—	—

	Helsinki.				Edellisiltä vuodelta jääneitä potilaita.	Kuolemansyy.			Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potil.
	Silmätautien osasto.	Naistaut. os. ja lapsisairuala.	Poliklinikka.	Kirurgillinen osasto.		Muu lisätauti.	Oleellisiltyneet haavainfekt.	Leikkaus.	Tauti.
Rovaniemi.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Godby.	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Savonlinna.	—	—	—	—	—	—	3	—	—
Nurmes.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Torniо.	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Kajaani.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jyväskylä.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Joensuu.	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Sortavala.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tampere.	—	—	—	2	—	—	—	2	—
Pori.	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Lovisa.	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Oulu.	—	—	—	2	—	—	—	—	—
Mustasaari.	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Kuopio.	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Mikkeli.	—	—	—	2	—	—	—	2	—
Viipuri.	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Hämeenlinna.	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Turku.	—	—	—	—	1	—	—	—	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	2	—	—	—	—	—
	—	—	—	4	—	1	—	—	—
	—	—	—	2	—	—	—	—	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	2	—	—	—	—	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	2	—	—	—	2	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	2	—	—	—	—	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	2	—	—	—	2	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	2	—	—	—	—	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	2	—	—	—	—	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	2	—	—	—	—	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	1

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Virtsatiehyettä ja miesten siittimiä koskevat leikkaukset.						
Nephropexia	3	*Ren mobile*	3	—	—	—
Nephrostomia	1	Tuberculosis renis	—	—	—	1
»	4	Hydronephrosis et pyonephros.	4	—	—	—
»	2	Pyelitis	1	1	—	—
» et extractio calculi	2	Nephrolithiasis	2	—	—	—
Nephrectomia	1	Carcinoma renis	—	—	—	1
»	4	Tuberculosis	2	1	—	1
»	5	Tumor malignus	3	2	—	—
»	1	Ruptura renis	1	—	—	—
»	1	Uronephrosis	1	—	—	—
»	1	Pyonephrosis	1	—	—	—
Ureterectomia	1	Tuberculosis	1	—	—	—
Punctio vesicæ	1	Retentio urinæ	1	—	—	—
Cystotomia suprapubica	1	Hæmaturia	—	—	—	1
» »	2	Calculus vesicæ	2	—	—	—
» » suturatio vulneris	1	Vulnus dilacerat. vesicæ	1	—	—	—
» » Extractio corp. alien.	1	Corpus alienum	1	—	—	—
» »	1	Hyperthrophia prostat.	1	—	—	—
» »	1	Strictura urethræ	1	—	—	—
» »	2	Carcinom. vesicæ et urethræ	—	1	—	1
» »	1	Tuberculosis vesicæ et renis	—	1	—	—
» et exstirpat. tumoris	4	Tumor	2	1	—	1
Prostatectomia perinealis	4	Hyperthrophia prostat.	2	1	—	—
» suprapubica	3	Hyperthrophia prostat.	1	—	—	2
Urethrotomia externa	2	Ruptura urethræ	1	—	—	1
» »	1	Fistula urethræ	—	—	—	—
» interna	4	Strictura	4	—	—	—
Resectio urethræ	1	Gangræna urethræ	1	—	—	—
» »	1	Prolapsus et necrosis	1	—	—	—
Amputatio penis et evacuat. reg. ingv.	6	Carcinoma penis	6	—	—	—
Orchidopexia	3		3	—	—	—
»	3	Ectopia testis	3	—	—	—
»	2	Retentio testis	2	—	—	—
Resectio epididymid.	4	Tuberculosis	4	—	—	—
Castratio	1	Hyperthrophia prostat.	—	1	—	—
»	2	Sarcoma testis	1	—	—	1
»	8	Tuberculosis testis	8	—	—	1

	Helsinki.				Edelliseltä vuodelta jääneitä potilaita.	Kuolemansyy.			Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potil.
	Silmätautien osasto.	Naistaut. os. ja lapsisairaala.	Poliklinikka.	Kirurgillinen osasto.		Tauti.	Leikkaus.	Oheenliittynyt haavainfekt.	Muu lisätauti.	
Kovaniemi.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Godby.	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
Savonlinna.	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Nurmes.	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Tornio.	—	—	—	2	—	1	—	—	1	—
Kajaani.	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—
Jyväskylä.	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—
Joensuu.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Sortavala.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Tampere.	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
Pori.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Loviisa.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Oulu.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Mustasaari.	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—
Kuopio.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mikkeli.	—	—	—	3	—	—	—	—	2	1
Viipuri.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hämeenlinna.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Turku.	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	1	—

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Castratio	1	Hydrocele	1	—	—	—
»	1	Atroph. testis. Hydroc. permag.	1	—	—	—
»	1	Incarceratio funicul. spermat.	1	—	—	—
Applicatio testis artefact.	1	Retentio et hyperplasia testis	1	—	—	—
Vasectomia	16	Hyperthrophia prostat.	13	6	—	—
Punctio pro	14	Hydrocele	—	—	—	—
Punctio et injectio tinct. jodii	10	Hydrocele	3	—	—	—
Op. radical. hydrocele (v. Bergmann)	68	Hydrocele	67	—	—	1
» » » (Volkmann)	11	Hydrocele	11	—	—	—
» » » (Doyen)	27	Hydrocele	27	—	—	—
Exstirpatio cystar. variar.	12	Hydr. funic. sperm. Spermat. etc.	12	—	—	—
Operatio pro	12	Varicocele	12	—	—	—
» »	68	Phimosis	57	—	—	—
» »	12	Paraphimosis	12	—	—	—
» plastica pro	1	Fistula vesicæ	1	—	—	—
» » »	2	Ectopia vesicæ	1	1	—	—
» » »	1	Defect. partial. urethræ	1	—	—	—
Incisio et canalisatio	2	Abscess. pararenal.	2	—	—	—
» » »	1	Abscess. testis	1	—	—	—
» » »	4	Infiltratio urinæ	3	—	—	1
» » »	2	Abscess. prostat.	2	—	—	—
» » »	4	Abscess. periurethral.	4	—	—	—
» » abrasio	4	Tuberculosis epididymidis	4	—	—	—
Cauterisatio	1	Fistula vesicæ et urethræ	1	—	—	—
Excisio	1	Prolaps. urethræ	1	—	—	—
Dilatatio	8	Strictura urethræ	8	—	—	—
Sectio alta	1	Retentio urinæ	1	—	—	—
Exstirpatio	1	Polyp. urethræ	1	—	—	—
» calculi vesicæ urinar.	1	Lithiasis vesicæ	1	—	—	—
» cystæ renis	1	Cysta renis	1	—	—	—
Lithotripsia	1	Calcul. vesic. urinar.	1	—	—	—
Decapsulatio renis	1	Hæmaturia renalis	1	—	—	—
Ureterotomia. Extract. calcul.	1	Calcul. ureteris	1	—	—	—
Uretero-pyelo-neostomia	1	Strictura ureteris	—	1	—	—
» cysto- »	2	Fistula uretero-vaginalis	1	1	—	—
Naisten synnyttimiä koskevat leikkaukset.						
Perineoraphia	7	Ruptura perinei	7	—	—	—
»	1	Prolapsus uteri	1	—	—	—

| | Helsinki. | | |

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Colporaphia	34	Prolaps. uteri et vaginæ	33	—	1	—
Colpoperineoraphia	1	Ruptura perinei	1	—	—	—
»	52	Prolaps. uteri et vaginæ	52	—	—	—
»	2	Prolaps. vaginæ	2	—	—	—
Op. plast. (Doyen)	2	Vaginismus	2	—	—	—
Op. pro	1	Fistula cervico-vaginalis	1	—	—	—
» »	2	Fistula recto-vaginalis	2	—	—	—
» »	2	Fistula vesico-vaginalis	2	—	—	—
Amputatio portion. vaginal	4	Prolapsus uteri	4	—	—	—
» » »	1	Erosio	1	—	—	—
» » »	3	Hyperthrophia	3	—	—	—
» uteri	2		2	—	—	—
» » supravag.(Chrobak seu Zweifel)	38	Myoma uteri	36	—	—	2
» » » » » »	1	Ruptura uteri gravid.	1	—	—	—
Exstirpatio uteri total. per vagin	4	Carcinoma uteri	3	—	—	1
» » » » »	8	Prolapsus totalis	8	—	—	—
» » » » laparot.	14	Carcinoma cervicis uteri	—	—	12	2
» » » » »	4	Carcinoma corporis uteri	1	—	2	1
» » » » »	3	Myoma	2	—	—	1
Enucleatio vaginalis	2	Tumor. uteri	1	—	—	1
» ventralis	4	Myoma uteri	4	—	—	—
Excochleatio uteri	10	Abortus	10	—	—	—
» »	10	Carcinoma	6	4	—	—
Ventrofixatio uteri seroso-fibrosa	39	Prolapsus uteri	39	—	—	—
» » præperitoneal	5	Prolapsus uteri	4	—	—	1
» » »	3	Retroflexio uteri	3	—	—	—
Exstirpatio	11	Polypi uteri fibros.	11	—	—	—
»	8	Polypi uteri mucos.	8	—	—	—
Abrasio mucos. uteri	238	Endometritis	229	1	7	—
» » »	95	Residua post abortum	91	—	—	—
» » »	2	Residua placentæ	2	—	—	—
» » »	1	Myoma subserosa	1	—	—	—
Laparotomia	2	Explorativa	1	—	1	—
» Exstirpatio	1	Lithopedis	1	—	—	—
» et deliberat. intest. et organ. genit.	3	Peri-et parametritis	3	—	—	—
Ovariotomia unilateralis	57	Cysta seu tumor ovarii	52	1	—	4
»	1	Carcinoma ovarii	1	—	—	—
»	3	Cysta dermoid.	3	—	—	—
»	1	Ruptura ovarii gravid.	1	—	—	—

| | Helsinki. | | |

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Ovariotomia	1	Oophoritis	1	—	—	—
»	4	Graviditas extrauterina	4	—	—	—
» bilateralis	4	Cysta seu tumor ovarii	4	—	—	—
» »	1	Sarcoma ovarii	1	—	—	—
Salpingectomia unilateralis	18	Graviditas extrauterina	17	—	—	1
» »	3	Hydrosalpinx.	3	—	—	—
» »	6	Salpingitis et pyosalpingitis	4	—	—	2
» bilateralis	1	Graviditas tubarii	1	—	—	—
» »	2	Salpingitis et pyosalpingitis	1	—	—	1
Ovariosalpingectomia unilateralis	13	Graviditas extrauterina	12	—	—	1
» »	5	Oophorosalpingitis	5	—	—	—
» »	2	Carcinoma et sarcoma ovarii	1	1	—	—
» »	2	Hydrosalpinx	2	—	—	—
» »	5	Cysta	5	—	—	—
» »	1	Ruptura uteri bicornis gravid.	1	—	—	—
» bilateralis	1	Ovariosalpingitis	—	—	—	1
Parovariotomia	1	Tumor parovarii	1	—	—	—
Resectio ovarii	1	Cysta ovarii	1	—	—	—
Evacuatio uteri	1	Mola hydatidosa	1	—	—	—
» »	10	Retentio placentæ	10	—	—	—
Incisio et canalisatio per vagin.	3	Parametr. vel pelveometr. purul.	3	—	—	—
» » » » »	1	Bartholinitis	1	—	—	—
» » » » »	1	Hæmatoma	1	—	—	—
» » » ventralis	5	Parametritis purulenta	5	—	—	—
» » » »	3	Ovariosalpingitis purulenta	3	—	—	—
» » » »	1	Pelveoperitonitis gonorrhoica	1	—	—	—
Abortus arte provocat.	1	Nephritis ac.	1	—	—	—
Evacuatio uteri (Bossi)	1	Graviditas. Ecclampsia	1	—	—	—
Excisio	1	Bartholinitis chr.	1	—	—	—
Dilatatio colli uteri	3	Stenosis	3	—	—	—
» cervicis uteri	1	Dysmenorrhœa	1	—	—	—
Cauterisatio (Paqvelin) uteri et vaginæ	3	Carcinoma	—	3	—	—
Op. pro	1	Ruptura cervicis uteri	1	—	—	—
» »	1	Prolaps m. mucos. urethræ	1	—	—	—
» »	5	Atresia vaginæ	5	—	—	—
» Alexander-Adam	1	Retroversio uteri	1	—	—	—
» » »	1	Prolapsus uteri	1	—	—	—
Repositio	1	Incarceratio uteri gravid.	1	—	—	—
»	10	Retroversio uteri	10	—	—	—

| | Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potil. | Kuolemansyy. | | | Edelliseltä vuodelta jääneitä potilaita. | Helsinki. | | |

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Repositio	1	Retroflexio uteri gravid.	1	—	—	—
Exstirpatio	1	Cysta ligament. rotund.	1	—	—	—
»	1	Cysta vaginæ	1	—	—	—
» labii major.	1	Elephanthiasis	1	—	—	—
Extractio corpus alien. vaginæ	1	Pessar inveter.	1	—	—	—
Abrasio et cauterisatio	2	Carcinoma uteri	—	—	—	—
Kasvainten poisleikkaaminen y. m., jota ei ole mainittu eri ruumiinosain leikkauksissa.						
Exstirpatio carcinomat.	25	Labii inf.	24	—	1	—
» »	2	Labii sup.	1	1	—	—
Exstirp. carcin. et evacuatio reg. submaxill.	78	Carcinoma lab. inf.	77	—	—	—
» » et op. plast. et exstirp. gl. colli	1	Carcinoma lab. sup.	1	—	—	—
» » » cheiloplast. (Estlander)	12	Carcinoma lab. inf.	12	—	—	—
» » » visirplast. (Morgan)	3	Carcinoma lab. inf.	3	—	—	—
» carcinomat.	3	Lingvæ	3	—	—	1
» »	9	Lingvæ et glandul. colli	8	—	—	1
» »	9	Buccæ et glandul. colli	9	—	—	—
» »	1	Parotidis et glandul. colli	1	—	—	—
» »	13	Glandul. lymphat. colli	12	1	—	—
» »	1	Glandul. lymphat. axill.	—	—	1	—
» »	2	Glandul. lymphat. ingvin.	2	—	—	—
» »	1	Nasi	—	1	—	—
» mammæ	9	Carcinoma mammæ	7	1	—	1
» » et evacuatio axill.	41	Carcinoma mammæ	42	—	—	2
» carcinomat.	20	Cutan. reg. variar.	15	1	—	1
» epitheliomat. (ulc. rodens)	26	Faciei	26	—	—	—
» » et evacuat. reg. submaxill.	1	Epiglottidis	1	—	—	—
» epitheliomatis	2	Epiglottidis	2	—	—	—
» sarcomat.	7	Cutan. reg. variar.	5	1	—	—
» »	3	Orbitæ	2	—	—	1
» »	1	Duræ	—	—	1	—
» »	3	Colli	2	1	—	—
» »	1	Colli et axill.	1	—	—	—
» »	1	Pharyngis	—	1	—	—
» »	3	Parotidis	—	3	—	—
» »	1	Pariet. thoracis	—	1	—	—
» »	4	Mammæ	4	—	—	—
» »	1	Cruris	—	—	—	—

| | Helsinki. | | |

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Exstirp. sarcomat.	1	Pelvis	—	—	—	1
» »	5	Musc. reg. variar.	4	1	—	—
» »	4	Glandul. lymphat.	3	1	—	—
» melanosarcomat.	4	Reg. variar.	4	—	—	—
» adenomat.	3	Mammæ	3	—	—	—
» »	1	Frontis	1	—	—	—
» cystadenomat.	4	Mammæ	4	—	—	—
» fibroadenomat.	2	Mammæ	2	—	—	—
» neurofibromat.	1	Nervor. varior.	1	—	—	—
» neurosarcomat.	1	Nervor. varior.	1	—	—	—
Exstirpatio	3	Epulis	3	—	—	—
» gland. lymph. reg. parot.	7	Tuberculosis	7	—	—	—
» » » » colli	259	Tuberculosis	242	4	—	2
» » » » » et axill.	8	Tuberculosis	8	—	—	—
» » » » axill.	12	Tuberculosis	12	—	—	—
» » » » ingvinal.	10	Tuberculosis	10	—	—	—
» vaginæ tend. muscul.	1	Tuberculosis	1	—	—	—
»	4	Lymphoma	4	—	—	—
»	97	Atheroma	54	—	—	—
»	13	Papilloma	11	—	—	—
»	46	Lipoma	40	—	—	—
»	22	Angioma	20	—	—	—
»	1	Lymphangioma cystic.	1	—	—	—
»	1	Cystoma mandibulæ	1	—	—	—
»	4	Cysta dermoid. colli	4	—	—	—
»	7	Cysta dermoid. reg. coccygei	7	—	—	—
»	20	Cysta reg. variar.	10	—	—	—
»	35	Fibroma	15	—	—	—
»	2	Tumor. teratoid. colli	2	—	—	—
»	8	Osteoma	8	—	—	—
»	2	Neuroma	2	—	—	—
»	16	Verruca	—	—	—	—
»	12	Nævus pigment.	12	—	—	—
»	9	Clavus	2	—	—	—
» bursæ	5	Præpatellar.	5	—	—	—
» »	2	Subscapular.	2	—	—	—
» » mucos. reg. var.	8	Bursæ mucosæ	2	—	—	—
»	10	Hygroma man.	10	—	—	—
»	1	Hygroma popliteæ	1	—	—	—

| | Helsinki. | | |

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Exstirpatio	4	Hygroma pedis	4	—	—	—
»	2	Hygroma olecrani	2	—	—	—
Conqvassatio	10	Hygroma	—	—	—	—
Exstirpatio	1	Gummæ	1	—	—	—
»	1	Condylomat. vulvæ et vaginæ	1	—	—	—
»	10	Lupus faciei	9	1	—	—
»	4	Lupus reg. variar.	4	—	—	—
» gland. submaxillar.	1	Phlegmone	1	—	—	—
» » »	1	Tumoris parotidis	1	—	—	—
» » »	2	Tumor	2	—	—	—
Excisio	2	Fistul. congen. colli	2	—	—	—
»	1	Carbunculus dorsi	1	—	—	—
»	1	Lupoides reg. variar.	—	1	—	—
»	2	Mus artic. gen.	2	—	—	—
» explorat. part. lab. inf.	1	Leukoplasia	1	—	—	—
Strumectomia	57	Struma	55	1	—	1
»	13	Morbus Basedowii	10	1	—	2
Enucleatio	4	Cysta strumæ	4	—	—	—
Erinäisiä leikkauksia.						
Tracheotomia	2	Vulnus incisum	2	—	—	—
»	2	Carcinoma	2	—	—	—
»	1	Tumor laryngis	1	—	—	—
»	6	Diphterit. laryngis	3	—	—	3
»	1	Laryngitis et pneumonia	—	—	—	1
»	4	Stenosis laryngis	2	—	1	1
»	2	Laryngitis crouposa	1	—	—	1
»	1	Tuberculosis laryngis	—	—	1	—
»	1	Perichondritis laryngis	—	—	—	1
»	1	Laryngitis luetica	1	—	—	—
Laryngofissura. Exstirp. carcinom.	4	Carcinoma laryngis	3	—	—	1
Tonsillotomia	30	Hyperthrophia	25	—	—	—
Conchectomia	4	Hyperthrophia	4	—	—	—
Extractio	28	Polypi nasi	28	—	—	—
» ungvis.	23	Trauma. Panaritium	—	—	—	—
Tenotomia tendin. Achill.	3	Pes eqvinus	3	—	—	—
» musc. sterno-chleid.-mast.	1	Caput obstipum	1	—	—	—
Tendoraphia	7	Discisio tendinis	6	—	—	—
Tendoplastia	2	Defect. tendinis	2	—	—	—

| | Helsinki. | | |

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Exstirpatio	8	Digit. supernumerar.	8	—	—	—
» calcanei	7	Tuberculosis	7	—	—	—
»	1	Ranula	1	—	—	—
Excisio	2	Ulc. tuberc. reg. variar.	2	—	—	—
»	5	Ulcera reg. variar.	5	—	—	—
»	1	Fistul. gland. parotid.	1	—	—	—
»	4	Cicatr. et keloid.	2	—	—	—
»	1	Bursæ trochanteris	1	—	—	—
» fasciæ palmar	3	Contractura (Dupuytren)	3	—	—	—
Op. pro	13	Ungvis incarnat.	13	—	—	—
» »	2	Hallux valgus	2	—	—	—
» »	1	Anchylosis muscul.-osteal. mandibul. bilat.	1	—	—	—
» »	6	Anchyloglosson	—	—	—	—
» »	4	Anus præternaturalis	4	—	—	—
» »	1	Fistula parotid.	1	—	—	—
Extractio	374	Corpus alienum	69	—	—	1
»	1	Fragm. post fract. compl. cruris	1	—	—	—
Abrasio	1	Hæmatoma cruris	1	—	—	—
Perforatio veli palati moll.	1	Atresia	1	—	—	—
Desinfectio, lavatio, suturatio	6	Vulnera dilacerata	6	—	—	—
Injections sclerogénes (Lannelongue)	2	Tuberculosis	2	—	—	—
Suturatio	9	Vuln. penetr. thoracis	9	—	—	—
»	22	Vulnus contus. tracheæ	22	—	—	—
»	1,743	Vulnera	96	—	—	—
» secundaria	16	Vulnera incisa	16	—	—	—
Extractio dentis	1,462	Dens carios.	—	—	—	—
Korvaleikkaukset.						
Paracentesis membr. tymp.	20	Otit. med. suppurat.	11	—	—	—
Abrasio cavit. tympani	3	Otit. med. suppurat.	3	—	—	—
Extractio	11	Polypi	11	—	—	—
Trepanatio proc. mast.	68	Otit. med. et mastoidit.	64	—	—	3
» » » et op. radical.	59	Otit. med. et mastoidit.	56	1	—	2
» » » » » »	1	Otit. med. et int. Meningitis	—	—	—	1
» cranii pro	2	Abscess. epidural.	1	1	—	—
» » »	3	Cholesteatoma	3	—	—	—
» explorat. proc. mastoid.	1	Lues cerebri	—	—	—	1
» cranii. Extractio corp. alien.	1	Corpus. alienum.	1	—	—	—

Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potil.	Kuolemansyy.				Edelliseltä vuodelta jääneitä potilaita.	Helsinki.			Silmätautien osasto.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovisa.	Pori.	Tampere.	Sortavala.	Joensuu.	Jyväskylä.	Kajaani.	Tornio.	Nurmes.	Savonlinna.	Godby.	Rovaniemi.
	Tauti.	Leikkaus.	Oheenliittynyt haavainfekt.	Muu lisätauti.		Kirurgillinen osasto.	Polikliinikka.	Naistaut. os. ja lapsisairaala.																				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	1	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	3	1	1	—	1	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	1	9	305	—	—	1	3	11	1	13	3	6	2	—	3	5	5	—	3	—	—	2	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	8	1,647	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	18	—	—	55	4	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	1,462	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	1	—	—	—	6	1	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	—	—	5	—	1	1	—	1	—	—	—	—
1	2	—	—	1	—	18	—	—	—	7	5	2	2	12	11	3	—	2	1	2	—	1	—	1	—	—	—	—
—	1	—	—	1	—	11	—	—	—	18	—	4	—	—	13	4	—	—	5	—	—	2	—	—	2	—	—	—
—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Silmäleikkaukset.						
Blepharoplastia	11	Ectropion	11	—	1	—
Op. pro	123	Entropion	121	—	—	—
» »	6	Blepharophimosis	6	—	—	—
» »	1	Symblepharon	1	—	—	—
Exstirpatio	1	Tumor palpebr.	1	—	—	—
»	27	Chalazion	27	—	—	—
Expressio	71	Trachom	70	—	—	—
Exstirpatio sacc. lacrymal.	4	Dacryocystitis	4	—	—	—
Operatio	4	Pterygium	4	—	—	—
Cauterisatio corneæ	77	Ulcus serpens	63	13	—	—
Paracentesis corneæ	20	Hypopyon	18	2	—	—
» »	1	Ulcus corneæ	1	—	—	—
» »	1	Hæmorrhagia	—	1	—	—
Peritomia corneæ	4	Pannus	4	—	—	—
Operatio pro	22	Staphyloma	21	1	—	—
Excisio	7	Prolaps. iridis	7	—	—	—
Iridectomia	41	Glaucoma	32	7	1	—
» optica	20	Leucoma	18	—	2	—
» »	1	Synechia	1	—	—	—
» » et curativa	27	Ulcus serpens corneæ	17	10	—	—
Sclerotomia	3	Corpus alienum	3	—	—	—
Extractio	1	Corpus alienum corneæ	1	—	—	—
» lentis sine iridectom.	13	Cataracta	10	3	—	—
» » cum »	105	Cataracta	90	16	1	—
Discisio	20	Cataracta secundaria	18	2	—	—
Amputatio bulbi	1	Staphyloma	1	—	—	—
Enucleatio »	9		9	—	—	—
» »	1	Iridocyclitis	1	—	—	—
» »	17	Panophtalmitis	16	—	—	1
» »	1	Corpus alienum	1	—	—	—
» »	7	Tumor malignus	7	—	—	—
» »	1	Vulnus incisum	1	—	—	—
Exenteratio »	3		3	—	—	—
» »	2	Vulnera sclopetaria	1	—	—	1
» »	1	Abscess. corp. vitr.	1	—	—	—
» »	1	Necrosis corneæ	1	—	—	—
Extractio	11	Corpus alienum bulbi	11	—	—	—
Tenotomia	19	Strabismus	15	4	—	—

| | Helsinki. | | |

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.			
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.
Antepositio muscul.	10	Strabismus	10	—	—	—
Keratomia corneæ	2		2	—	—	—
Op. Sämisch	2	Ulcus serpens	2	—	—	—
Operatio pro	60	Dacryocystit.	60	—	—	—
» »	1	Lipoma conjunctivæ	1	—	—	—
» »	1	Aneurysma orbitæ	1	—	—	—
» »	2	Abscess. orbitæ	2	—	—	—
Incisio	1	Abscess. retrobulb.	—	—	—	1
Exenteratio orbitæ	1	Sarcoma	1	—	—	—

| | | |

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos. Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita.
Suonen sitomiset ja hermoston leikkaukset.							
Ligatura art. radial.	1	Vulnus incisum	1	—	—	—	—
» aliar. arteriar.	2	Vulnera incisa pedis	2	—	—	—	—
» » »	1	Fract. compl. ulnæ et radii	1	—	—	—	—
» venæ axillaris	1	Ruptura traumatica	1	—	—	—	—
» » saphen. et exstirpatio varic.	4		4	—	—	—	—
Resectio venæ saphen. magn. et exstirpat. varic.	8	Venectasia femoris et cruris	8	—	—	—	—
Excisio venectas.	2	Venect. cruris	2	—	—	—	—
Circumcisio cruris	1	Varic. cruris	1	—	—	—	—
Op. pro	2	Spina bifida	2	—	—	—	—
Resectio nervi	1	Neuralgia lingvalis	1	—	—	—	—
Neurolysis	1	Paralysia nerv. ulnar.	1	—	—	—	—
Deliberatio nerv. e cicatric.	1	Contusio nerv. radial.	1	—	—	—	—
Luiston ja nivelten leikkaukset.							
Amputationit.							
Amputatio antebrachii	2	Vulnera dilacerata	2	—	—	—	—
» »	1	Neuralgia et anchylosis art. man.	1	—	—	—	—
» »	1	Neuralgia et anchylos. art. cubiti	1	—	—	—	—
» »	1		1	—	—	—	—
» metacarpi	1	Congelatio	1	—	—	—	—
» »	1	Demolitio man.	1	—	—	—	—
» femoris	5	Gangræna. Arterioscleros.	4	—	—	1	—
» »	1	Vuln. dilacerat. cruris et gen.	1	—	—	—	—
» »	1	Osteosarcoma	—	1	—	—	—
» »	1	Sarcoma	1	—	—	—	—
» »	2	Gonitis suppurativa	2	—	—	—	—
» »	1	Gonitis tuberc. Osteomyelitis	1	—	—	—	—
» cruris	4	Gangræna	4	—	—	—	—
» »	2	Tuberculosis	2	—	—	—	—
» »	1	Osteomyelitis septica	1	—	—	—	—
» pedis	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» metatarsi	1	Osteomyelitis	1	—	—	—	—

vuonna 1908 tehtyjä leikkauksia.

Kuolemansyy.		Mahn'in sairashuone Pietarsaaressa.	Rauman »sairaitten ystävät» sairashuone.	Prof. Strömborg'in silmätautiklinikka Viipurissa.	Diakonissalaitos Oulussa.	Oulun kunnallissairaala.	T:ri Hartman'in silmätautisairaala Vaasassa.	Vaasan kunnallissairaala.	T:ri Nyqvist'in yksityinen sairashuone Porissa.	Tammelan kunnallissairaala.	Porssan tehtaan sairashuone Tammelassa.	T:ri Hoffström'in lapsenpäästölaitos Tampereella.	Finlayson & Komp. sairashuone Tampereella.	Neiti F. Carlson'in yksityinen sairash. Tampereella.	T:ri Grunér'in silmätautisairaala Turussa.	T:ri v. Heideken'in lapsenpäästölaitos Turussa.	Prof. Engström'in gynaekologinen klinikka.	Marian sairaala.	Eira.	Prof. af Forselles'in sairashuone Helsingissä.	Diakonissalaitos Helsingissä.	Edelliseltä vuodelta jääneitä potilaita.	Muu lisätauti.	Oheenlilittynyt haavainhekkoni.	Leikkaus.	Tauti.
		—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—
		—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
		1	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	
Amputatio digitor. man. et pedis....	8	Gangræna	8	—	—	—	—
» » » » »	18	Dilaceratio. Fract. compl.	18	—	—	—	—
» » » » »	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
Reamputatio	2	Amputatio traumatica	2	—	—	—	—
»	1	Defect. cutis post operat.	1	—	—	—	—
» femoris	1	Defect. cutis post operat.	1	—	—	—	—
» cruris.....	1	Exostoses	1	—	—	—	—
Nivelestä poikkileikkaamiset.							
Exarticulatio cruris	1	Osteomyelitis tubercul.	1	—	—	—	—
» »	1	Sarcoma	1	—	—	—	—
» digitor. man. et pedis..	2	Gangræna. Arteriosclerosis	2	—	—	—	—
» » » » » ..	1	Osteoma	1	—	—	—	—
» » » » » ..	1	Ostitis tuberculosa	1	—	—	—	—
» » » » » ..	1	Congelatio	1	—	—	—	—
» » » » » ..	4	Dilaceratio	4	—	—	—	—
» » » » » ..	1	Digit. supernumerar.	1	—	—	—	—
Resektionit, osteotomiat y. m.							
Resectio maxill. superioris.....	2	Carcinoma	2	—	—	—	—
» » inferioris	2	Carcinoma	1	—	—	1	—
» artic. scapulo-humeralis....	4	Tuberculosis	3	1	—	—	—
» » » »	1	Luxatio inveterata	1	—	—	—	—
» » cubiti	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» » coxæ.....	1	Fractura colli femoris	1	—	—	—	—
» » »	3	Arthritis tuberculos	2	—	1	—	—
» » genus	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» » talo-cruralis	4	Arthritis tuberculosa	2	2	—	—	—
» digitor. man. et pedis	2		2	—	—	—	—
» capituli metatarsi I.....	1	Hallux valgus	1	—	—	—	—
» oss. metac., metatarsi, digit.	2	Ostitis tuberculosa	2	—	—	—	—
» » » » »	1	Ulcera reg. calcanei	1	—	—	—	—
» costar	4	Empyema thoracis	3	—	—	1	—
» »	1	Fistula thoracis post empyem.	1	—	—	—	—
» »	1	Caries	1	—	—	—	—
» » et thoracotomia	34	Empyema	29	1	—	4	—
» » » »	1	Empyema et pneumonia	—	—	—	1	—

Knolemansyy.	Malmin sairashuone Pitcrsaaressa.	Raumun asiaruitten ystäväin sairashuone.	Prof. Strömborgin silmätautiklinikka Viipurissa.	Diakonissalaitos Oulussa.	Oulun kunnallissairaala.	T:ri Hartmanin silmätautisairaala Vaasassa.	Vaasan kunnallissairaala.	T:ri Nyqvistin yksityinen sairashuone Porissa.	Tammelan kunnallissairaala.	Forssan tehtaan sairashuone Tammelassa.	T:ri Hoffströmin lapsenpäästölaitos Tampereella.	Finlayson & Kump. sairashuone Tampereella.	Neiti F. Carlson'in yksityinen sairash. Tampereella.	T:ri Gruner'in silmätautisairaala Turussa.	T:ri v. Heideken'in lapsenpäästölaitos Turussa.	Prof. Engström'in gynaekologinen klinikka.	Marian sairaala.	Eira.	Prof. af Forselles'in sairashuone Helsingissä.	Diakonissalaitos Helsingissä.	Ed.elliselt. vuodelta jääneitä potilaita.	Muu lisätauti.	Oheenlitytyvyt haavantekoon.	Leikkaus.	Tauti.
Malmin sairashuone Pitcrsaaressa.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Raumun asiaruitten ystäväin sairashuone.	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Prof. Strömborgin silmätautiklinikka Viipurissa.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Diakonissalaitos Oulussa.	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oulun kunnallissairaala.	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
T:ri Hartmanin silmätautisairaala Vaasassa.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vaasan kunnallissairaala.	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
T:ri Nyqvistin yksityinen sairashuone Porissa.	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tammelan kunnallissairaala.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Forssan tehtaan sairashuone Tammelassa.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
T:ri Hoffströmin lapsenpäästölaitos Tampereella.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Finlayson & Kump. sairashuone Tampereella.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Neiti F. Carlson'in yksityinen sairash. Tampereella.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
T:ri Gruner'in silmätautisairaala Turussa.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
T:ri v. Heideken'in lapsenpäästölaitos Turussa.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Prof. Engström'in gynaekologinen klinikka.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Marian sairaala.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eira.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Prof. af Forselles'in sairashuone Helsingissä.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Diakonissalaitos Helsingissä.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ed.elliselt. vuodelta jääneitä potilaita.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Muu lisätauti.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oheenlitytyvyt haavantekoon.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Leikkaus.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tauti.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Leikkaus.	Leikkausten lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	
Resectio costar. et thoracotomia	1	Pyopneumothorax tub.	—	—	—	1	—
» » » thoracoplastia ..	1	Empyema	1	—	—	—	—
Res. cost. et thoracoplast. (Estlander)	1	Empyema	1	—	—	—	—
» » » » (Scheede) .	1	Empyema	1	—	—	—	—
» » » » »	1	Tuberculosis	—	—	—	1	—
Resectio oss. coccygis	1	Coccygodynia	1	—	—	—	—
» contin. radii	1	Osteosarcoma	1	—	—	—	—
» » tibiæ	1	Osteosarcoma	—	1	—	—	—
Arthrodesis genus	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
Osteotomia subtrochant. femoris	1	Anchylosis coxæ post tubercul.	1	—	—	—	—
» femoris	1	Femur recurvatum	2	—	—	—	—
» tibiæ	1	Tibia recurvatum	1	—	—	—	—
» calcanei	1	Exostoses	1	—	—	—	—
Patelloraphia	2	Fractura	2	—	—	—	—
Laminectomia	1	Sarcoma epidural.	1	—	—	—	—
Plombatio (Mosetig-Moorhof)	8	Ostitis chr.	8	—	—	—	—
Resectio radii et transplant. costæ ..	1	Sarcoma radii	1	—	—	—	—
» proc. mastoid.	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» crist. nasi	1		1	—	—	—	—
Punkteeraukset ja arthrotomiat.							
Punctio articulation. variar	8	Arthritis seros. et purulent.	7	1	—	—	—
» » »	3	Tuberculosis	3	—	—	—	—
» » et inject. jodoform.	4	Arthritis tuberculos.	4	—	—	—	—
» » » » acid. carbol.	—	Arthritis deformans	1	—	—	—	—
» » » » » »	1	Arthritis purulent.	1	—	—	—	—
Thoracotomia	2	Empyema	2	—	—	—	—
Punctio	21	Abscess. tuberc. et congest.	11	5	5	—	—
» et injectio jodoformi	17	Abscess. tuberc. et congest.	9	5	3	—	—
» abdominis	5	Ascites	4	1	—	—	—
» »	2	Peritonitis tuberculosa	—	2	—	—	—
» et aspiratio thoracis	30	Pleuritis chr.	26	1	2	1	—
» » » »	1	Hæmothorax	1	—	—	—	—
» » » »	1	Empyema tubercul.	—	1	—	—	—
Arthrotomia artic. genus	1	Mus articular.	1	—	—	—	—
» » »	2	Gonitis purulent.	2	—	—	—	—
» » »	2	Arthritis tuberculos.	2	—	—	—	—

| | | |

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	
Arthrotomia artic. coxæ	2	Arthritis tuberculos.	1	—	1	—	—
» » talo-crural.	1	Arthritis tuberculos.	1	—	—	—	—
Sijoiltaan menneitten nivelten paikoilleen asettaminen.							
Repositio luxationis	5	Humeri	5	—	—	—	—
» »	1	Femoris	1	—	—	—	—
» »	1	Pedis mediotarsea	—	1	—	—	—
» »	1	Digitor.	1	—	—	—	—
» » per arthrotomiam	1	Luxatio antebrachii inveterat.	1	—	—	—	—
» »	1	Coxæ congenit.	1	—	—	—	—
Fixatio	8	Fractur. oss. divers.	7	—	1	—	—
Nivelten ojentamiset, redressionit y. m.							
Extensio violenta coxæ	14		10	1	3	—	—
» » genus	4		4	—	—	—	—
Redressio violenta.....	8	Pes eqvin. vel eqv. var.	7	1	—	—	—
» » digit.	1	Contractura post. combust.	1	—	—	—	—
» » et tenot. tend. Achill.	1	Pes eqvin. vel eqvin. var.	1	—	—	—	—
» » et tenotomia.....	1	Contractura genus	—	1	—	—	—
» »	1	Pes varus	1	—	—	—	—
Transplantatio tendinis	2		2	—	—	—	—
Trepanoimiset ja taltaalla avaamiset sekä luuontelojen kaaputukset (sekvestrotomiain kanssa tai ilman niitä) y. m.							
Trepanatio cranii	1	Phlebitis sinus transvers.	1	—	—	—	—
» »	1	Meningitis	1	—	—	—	—
» »	1	Corpus alien. cerebri	1	—	—	—	—
» sinus frontalis	1	Empyema	1	—	—	—	—
» » ethmoidalis	1	Empyema cell. ethmoid.	1	—	—	—	—
» » »	1	Carcinoma cell. ethmoid.	—	1	—	—	—
» » sphenoidalis	1	Empyema	1	—	—	—	—
» » maxillaris	22	Empyema	21	—	—	1	—
» » »	1	Tumor antri Highmori	—	1	—	—	—
» oss. varior.....	2		2	—	—	—	—
» et evacuatio oss. cranii..	1	Ostitis tuberculosa	1	—	—	—	—

Kuolemansyy.	Malm'in sairashuone Pietarsaaressa.	Rauman »sairaitten ystävät» sairashuone.	Prof. Strömborg'in silmätautiklinikka Viipurissa.	Diakonissalaitos Oulussa.	Oulun kunnallissairaala.	T:ri Harbonnier'in silmätautisairaala Vaasassa.	Vaasan kunnallissairaala.	T:ri Nyqvist'in yksityinen sairashuone Porissa.	Tuomelan kunnallissairaala.	Forssan tehtaan sairashuone Tammelassa.	T:ri Hoffström'in lapsenpäästölaitos Tampereella.	Finlayson & Kump. sairashuone Tampereella.	Neiti F. Carlson'in yksityinen sairash. Tampereella.	T:ri Grunér'in silmätautisairaala Turussa.	T:ri v. Heideken'in lapsenpäästölaitos Turussa.	Prof. Engeström'in gynaekologinen klinikka.	Marian sairaala.	Eira.	Prof. af Forselles'in sairashuone Helsingissä.	Diakonissalaitos Helsingissä.	Edelliseltä vuodelta jääneitä potilaita.	Muu lisätauti.	Oleellisittyvyt haavainfektioni.	Leikkaus.	Tauti.
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	
Trepanatio et evacuatio maxill. infer.	4	Necrosis	4	—	—	—	—
» » » humeri	7	Ostitis chr.	4	1	2	—	—
» » » ulnæ	2	Ostitis chr.	2	—	—	—	—
» » » radii.....	2	Ostitis chr.	2	—	—	—	—
» » » ossis carpi, metacarp. et digit. man.....	6	Ostitis tuberculosa	5	1	—	—	—
Trepanatio et evacuatio femoris	14	Ostitis chr.	10	1	2	1	—
» » » tibiæ	23	Ostitis chr.	21	—	1	1	—
» » » »	1	Fractura compl.	1	—	—	—	—
» » » fibulæ.....	2	Ostitis chr.	2	—	—	—	—
» » » tarsi.....	12	Ostitis tuberculos.	12	—	—	—	—
» » » ossis metatarsi et digit. pedis	6	Ostitis tuberculos.	5	—	1	—	—
Trepanatio et evacuatio verterbrar. et ossis sacri	2	Necrosis et tuberculosis	1	—	1	—	—
Trepanatio et evacuatio costar.....	2	Perichondritis	2	—	—	—	—
Resectio pariet. nasal. antri Highmori	2	Empyema antri Highmori	4	—	—	—	—
Abrasio oss. varior.	1	Fractura compl.	1	—	—	—	—
» » »	11	Necrosis	10	1	—	—	—
» » »	12	Tuberculosis	10	2	—	—	—
» » »	3	Periostitis	2	1	—	—	—
Pehmeäin osain incisionit, kaaputukset, polttamiset, syövytykset y. m.							
Incisio	258	Phlegmon. et abscess.	251	3	—	4	—
»	46	Panaritium et tendovaginit.	45	—	1	—	—
»	11	Furuncul. et carbuncul.	11	—	—	—	—
»	21	Mastitis	21	—	—	—	—
»	8	Periostitis	8	—	—	—	—
»	6	Bursit. præpatellar.	6	—	—	—	—
»	1	Tubercul. suppurat. coxæ	—	1	—	—	—
»	1	Gonitis tubercul. suppurat.	1	—	—	—	—
»	4	Lymphadenitis suppur. colli	2	—	—	2	—
» et abrasio	5	Actinomycosis faciei et colli	5	—	—	—	—
» » »	1	Actinomycosis abdominis	1	—	—	—	—
Abrasio	319	Vegetationes adenoideæ	319	—	—	—	—
»	12	Glandul. lymph. tuberc.	11	1	—	—	—

| | Kuolemansyy. | | |

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos. Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita.
Abrasio	14	Abscess. congestion.	13	1	—	—	—
»	38	Fistular. tubercul.	28	9	1	—	—
»	16	Fistular. non tubercul.	15	1	—	—	—
»	5	Lupus	5	—	—	—	—
»	3	Ulcera reg. variar.	3	—	—	—	—
Cauterisatio	1	Angioma faciei	1	—	—	—	—
»	1	Lupus	—	1	—	—	—
»	1	Verruca	1	—	—	—	—
Plastilliset leikkaukset.							
Op. plastica	8	Labium leporinum	8	—	—	—	—
» «	1	Fistula thoraco-bronchial.	1	—	—	—	—
Cheiloplastia (af Schultén)	2	Defect. labii	2	—	—	—	—
Myoplastia	1	Anchylosis maxill. infer.	1	—	—	—	—
Staphyloraphia. Uranoplastia	7	Palatum fissum	4	3	—	—	—
Op. plastica	3	Synechiæ cicatriciales	3	—	—	—	—
» »	1	Carcinoma palpebr.	1	—	—	—	—
Tenomyotomia	3	Caput obstipum	3	—	—	—	—
Tendoraphia	4	Ruptura tendinis	4	—	—	—	—
»	2	Vulnera incisa	2	—	—	—	—
Tendoplastia	1	Vulnus contusum man.	1	—	—	—	—
»	7	Paralysia infantilis	7	—	—	—	—
Transplantatio (Thiersch)	11	Defect. cutis post operat.	8	3	—	—	—
» »	8	Ulcera reg. variar.	6	2	—	—	—
» »	1	Combustio	1	—	—	—	—
» (Krause)	2	Ulcera reg. variar.	2	—	—	—	—
Operatio osteoplastica maxill. inf.	1	Micrognatia	1	—	—	—	—
Rhinoplastia	1	Deformatio nasi	1	—	—	—	—
Injectio paraffini	4	Impressio et defect. nasi	4	—	—	—	—
Kohjuleikkaukset.							
Herniotomia	1	Hernia ingvin. incarcerat.	1	—	—	—	—
Herniotomia et op. radical.	9	Hernia ingvin. incarcerat.	9	—	—	—	—
» » » »	7	Hernia crural. incarcerat.	7	—	—	—	—
» » » »	5	Hernia umbilical. incarcerat.	5	—	—	—	—
» » resectio intestin.	1	Hernia ingv. incarcer. gangræn.	1	—	—	—	—
Op. radicalis	219	Hernia ingvinalis	217	1	—	1	—

Kuolemansyy.				Malm'in sairashuone Pietarsaaressa.	Enuman sairaitten ystävät: sairashuone.	Prof. Strömborg'in silmätautiklinikka Viipurissa.	Diakonissalaitos Oulussa.	Oulun kunnallissairaala.	T:ri Hartman'in silmätautisairaala Vaasassa.	Vaasan kunnallissairaala.	T:ri Nyqvist'in yksityinen sairashuone Porissa.	Tammelan kunnallissairaala.	Forssan tehtaan sairashuone Tammelassa.	T:ri Hoffström'in lastenpäästölaitos Tampereella.	Finlayson & Kump. sairashuone Tampereella.	Neiti F. Carlson'in yksityinen sairash. Tampereella.	T:ri Grundér'in silmätautisairaala Turussa.	T:ri v. Heideken'in lastenpäästölaitos Turussa.	Prof. Engström'in gynaekologinen klinikka.	Marian sairaala.	Eira.	Prof. af Forselles'in sairashuone Helsingissä.	Diakonissalaitos Helsingissä.	Edelliseltä vuodelta jääneitä potilaita.
Tauti.	Leikkaus.	Oheenlitttynyt haavainfektioni.	Muu lisätauti.	—	—	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	2	11	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	1	—	—	8	—	—	—	—	1	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	5	1	3	9	2	—	1	21	4	10	1	22	9	—	59	16	—	55	—	—

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Välttämätön hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	
Op. radicalis	16	Hernia cruralis	16	—	—	—	—
» »	24	Hernia umbilicalis	24	—	—	—	—
» »	14	Hernia ventralis	14	—	—	—	—
» »	5	Hernia lineæ alb. vel. epigast.	5	—	—	—	—
» » et orchidopexia	2	Hernia ingv. et ectopia testis	2	—	—	—	—
» » » exstirp. append.	1	Appendicit. in sacc. hern. crural.	1	—	—	—	—
Vatsaonteloa koskevat leikkaukset.							
Laparotomia	7	Peritonitis tuberculos.	4	—	1	2	—
»	2	Ruptur. traum. jejuni	—	—	—	2	—
»	2	Ulcus. ventr. perfor.	2	—	—	—	—
» explorat.	4		4	—	—	—	—
» »	4	Carcinoma ventriculi	2	—	—	2	—
» »	1	Neurosis ventriculi	1	—	—	—	—
» »	1	Carcinoma pelvis	—	—	1	—	—
» pro occlusion. intest.	2	Stenosis intestin.	1	—	—	1	—
» » » »	9	Strangulatio intestin.	6	1	—	2	—
» » » »	3	Volvulus coeci et strang. int. ten.	2	—	—	1	—
» » » »	2	Volvulus flexur. sigmoid.	1	—	—	1	—
» et enterostomia	1	Occlusio intestin.	1	—	—	—	—
» » resectio intest.	1	Occlusio et sarcoma intest. ten.	—	—	—	1	—
» » » »	1	Occlusio intest. c. gangræna	—	—	—	1	—
» » » » et evacuat. cyst. pancreat.	1	Cysta pancreatis	1	—	—	—	—
Amputatio append.	9	Appendicitis ac.	9	—	—	—	—
» »	381	Appendicitis chr.	380	—	—	1	—
» »	64	App. ac. c. perit. circumscript.	64	—	—	—	—
» »	39	App. ac. c. perit. diffusa	27	—	—	12	—
Laparotomia pro	11	Peritonitis diffusa	5	—	—	6	—
» »	1	Fistula coeci	1	—	—	—	—
» et deliberatio ilei incarcerat.	1	Hernia ischiadica incarcerat.	—	—	—	1	—
» » enterolysis	4	Synechiæ intest.	4	—	—	—	—
Incisio et canalisatio	29	Abscess. periappendicular.	27	—	—	2	—
» » »	1	Abscess. abdominis	1	—	—	—	—
» » »	3	Abscess. subphrenic.	2	—	—	1	—
Gastrostomia	1	Stenosis cardiæ	1	—	—	—	—
»	2	Carcinoma oesophagi	2	—	—	—	—

Kuolemansyy.	Tauti.	Leikkaus.	Oheenlitttynyt haavainfektioni.	Muu lisätauti.	Edellisellä vuodelta jäänneitä potilaita.	Marian sairaala.	Eira.	Prof. af Forselles'in sairashuone Helsingissä.	Diakonissalaitos Helsingissä.	Prof. Engeström'in gynaekologinen klinikka.	T:ri v. Heideken'in lapsenpääst.laitos Turussa.	T:ri Grundér'in silmätautisairaala Turussa.	Neiti F. Carlson'in yksityinen sairash. Tampereella.	Finlayson & Kump. sairashuone Tampereella.	T:ri Hoffström'in lapsenpääst.laitos Tampereella.	Forssan tehtaan sairashuone Tammelassa.	Tammelan kunnallissairaala.	T:ri Nyqvist'in yksityinen sairashuone Porissa.	Vaasan kunnallissairaala.	T:ri Hartman'in silmätautisairaala Vaasassa.	Oulun kunnallissairaala.	Diakonissalaitos Oulussa.	T:ri Strömborg'in silmätautiklinikka Viipurissa.	Rauman »sairaiton ystävät» sairashuone.	Malmi:in sairashuone Pietarsaaressa.
	3					7	—		3	4			—		1									1	
	6					1	3			9	1		1				4								
	5					2	2			3			1		1										
	2					1											1								
	1																								
2									1		3						1								2
2																									
							4																		
1		1							2				1												
									1									1							
1									1																
2						1			7				1					1							
1																1		1							
1																									
									1																
1																									
1																									
						1																			
							5		4																
							25		137																
							11		5																
							17		3																
							5																		
							2		1																
							10		2																
							1																		
							3																		
									1																

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epätyydyttävä.	Kuolema.	
Resectio pylori et gastroenterost. ..	9	Carcinoma	6	—	—	3	—
» » » gastroduodenost..	1	Carcinoma	1	—	—	—	—
» ventriculi	3	Ulcus	1	—	—	2	—
Gastroenterost. ant. et entero-anastom.	2	Carcinoma ventriculi	1	1	—	—	—
» post. » »	9	Stenosis pylori	9	—	—	—	—
» » » »	6	Carcinoma pylori	4	1	—	1	—
» » » »	1	Tuberculosis mesenterii	—	1	—	—	—
Enteroanastomosis.....	3	Stenosis intestin.	3	—	—	—	—
»	1	Circulus vitiosus	1	—	—	—	—
»	2	Adhæsiones intestin.	2	—	—	—	—
»	1	Tuberculosis mesenterii	1	—	—	—	—
Enterostomia	4	Peritonitis	1	3	—	—	—
»	1	Hernia ingv. incarcerat.	1	—	—	—	—
»	1	Gastroptosis	1	—	—	—	—
» (Nitzel)	3	Peritonitis diffus.	1	—	2	—	—
Typhlostomia	1	Stenosis coli	1	—	—	—	—
Colostomia	1	Carcinoma recti	1	—	—	—	—
Enterocolostomia	1	Tub. ileo-coecal. Stenosis	—	—	—	1	—
Anus præternaturalis	1		—	—	—	1	—
Resectio omenti.....	1	Torsio omenti	1	—	—	—	—
» »	2	Vuln. abdominis penetr.	1	—	—	1	—
» intest. tenuis.....	1	Stenosis externa	—	—	—	1	—
» » »	1	Desmoid. pariet. abdom.	1	—	—	—	—
» » »	1	Fistula stercoralis	1	—	—	—	—
» » »	1	Sarcoma	1	—	—	—	—
» » »	1	Perforatio pyovarii ad. intest. Periton.	—	—	—	1	—
» » »	1	Stenosis tuberculosa	1	—	—	—	—
» ileo-coecalis	1	Tuberculosis	—	—	—	1	—
Enteroraphia	1		1	—	—	—	—
Cholecystostomia	2	Cholecystitis	1	—	—	1	—
»	1	Cholecystolithiasis	1	—	—	—	—
»	2	Cholelithiasis	1	—	—	1	—
Cholecystectomia	5	Cholelithiasis	5	—	—	—	—
»	1	Stenosis duct. choledoct.	1	—	—	—	—
Choledoctomia	1	Cholelithiasis	1	—	—	—	—
» et drainatio duct. hepatis.	1	Calcul. duct. hepatis	1	—	—	—	—

Kuolemansyy.	Malmi'in sairashuone Pietarsaaressa.	Rauman »sairaitten ystävät»-sairashuone.	Prof. Strömborg'in silmätautiklinikka Viipurissa.	Diakonissalaitos Oulussa.	Oulun kunnallissairaala.	T:ri Hartman'in silmätautisairaala Vaasassa.	Vaasan kunnallissairaala.	T:ri Nyqvist'in yksityinen sairashuone Porissa.	Tammelan kunnallissairaala.	Forssan tehtaan sairashuone Tammelassa.	T:ri Hofström'in lapsenpäästölaitos Tampereella.	Finlayson & Kump. sairashuone Tampereella.	Neiti E. Carlson'in yksityinen sairash. Tampereella.	T:ri Grunér'in silmätautisairaala Turussa.	T:ri v. Heideken'in lapsenpäästölaitos Turussa.	Prof. Engström'in gynaekologinen klinikka.	Marian sairaala.	Eira.	Prof. af Forselles'in sairashuone Helsingissä.	Diakonissalaitos Helsingissä.	Edellisestä vuodelta jääneitä potilaita.	Muu lisätauti.	Oheenliittynyt haavanlekkoni.	Leikkaus.	Tauti.
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavuan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	
Laparotomia et exstirpatio	1	Echinococcus hepatis	1	—	—	—	—
» » gastrolysis	1	Synechia	1	—	—	—	—
Omentopexia (Talma)	2	Cirrhosis hepatis	—	2	—	—	—
Ileo-sigmoideo-anastomosis	1	Pericolitis chr.	1	—	—	—	—
Sigmoid-sigmoid. anastomosis	1		1	—	—	—	—
Op. pro	1	Fistula stercoralis	1	—	—	—	—
Laparot. et ventr. fixat. flexur. sigmoid.	1		1	—	—	—	—
Peräsuolta koskevat leikkaukset.							
Dilatatio violenta	19	Fissura ani	19	—	—	—	—
» »	1	Venect. hæmorrhoid.	1	—	—	—	—
» et cauterisatio	7	Fissura ani	7	—	—	—	—
Excisio	6	Fistul. ani vel recti	6	—	—	—	—
»	31	Venect. hæmorrhoidal.	31	—	—	—	—
»	1	Strictura ani	1	—	—	—	—
»	2	Prolapsus ani	2	—	—	—	—
Resectio recti	1	Prolapsus	1	—	—	—	—
» »	2	Carcinoma	2	—	—	—	—
Incisio et canalisatio	12	Periproctitis	11	—	1	—	—
Incisio	2	Periproctitis	2	—	—	—	—
Op. pro	1	Incontinentia ani	—	1	—	—	—
» »	4	Fistula ani	4	—	—	—	—
» » (Thiersch)	1	Prolapsus recti	1	—	—	—	—
Exstirpatio partial. rect. et vagin.	1	Carcinoma	1	—	—	—	—
Resectio recti abd. perineal.	2	Carcinoma	1	—	—	1	—
Virtsatiehyettä ja miesten siitiimiä koskevat leikkaukset.							
Nephropexia	1	Ren dislocatum et fixatum	1	—	—	—	—
»	3	Ren migrans	3	—	—	—	—
Nephrotomia	1	Nephrolithiasis	—	—	—	1	—
Nephrectomia	3	Tuberculosis	2	—	—	1	—
»	1	Sarcoma	—	1	—	—	—
»	1	Hydronephrosis	1	—	—	—	—
» transperitoneal.	1	Hydronephrosis	1	—	—	—	—
Cystotomia suprapubica	1	Hypertrophia prostat.	1	—	—	—	—
Cystostomia suprapubica	1		1	—	—	—	—

Kuolemansyy.	Malm'in sairashuone Pietarsaaressa.	Rauman sairaitten ystävät-sairashuone.	Prof. Strömborg'in silmätautiklinikka Viipurissa.	Diakonissalaitos Oulussa.	Oulun kunnallissairaala.	T:ri Hartman'in silmätauti-sairaala Vaasassa.	Vaasan kunnallissairaala.	T:ri Nyqvist'in yksityinen sairashuone Porissa.	Tammelan kunnallis-sairaala.	Forssan tehtaan sairas-huone Tammelassa.	T:ri Hoffström'in lapsen-päästölaitos Tampereella.	Finlayson & Kump. sairas-huone Tampereella.	Neiti F. Carlson'in yksityi-nen sairash. Tampereella.	T:ri Grunér'in silmätauti-sairaala Turussa.	T:ri v. Hoileken'in lapsen-päästölaitos Turissa.	Prof. Engström'in gynaeko-loginen klinikka.	Marian sairaala.	Eira.	Prof. af Forselles'in sairas-huone Helsingissä.	Diakonissalaitos Helsingissä.	Edelliselkä vuodelta jääneitä potilaita.
Muu lisätauti.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oheenliittyvyt luuvainfektioni.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Leikkaus.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tauti.	—	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavaan vuoteen jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	
Orchidopexia	3	Retentio testis	3	—	—	—	—
Resectio epididymid.	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
Castratio	3	Sarcoma testis	3	—	—	—	—
»	1	Ectopia testis	1	—	—	—	—
»	6	Tuberculosis	6	—	—	—	—
Op. radical. hydrocele et part scroti	1	Hydrocele c. gangræna	—	—	—	1	—
Punctio et injectio tinct. jodii	5	Hydrocele	5	—	—	—	—
Op. radicalis hydrocele (v. Bergmann)	13	Hydrocele	13	—	—	—	—
» » » (Doyen`	3	Hydrocele	3	—	—	—	—
Exstirpatio cystar. variar.	6	Hydrocele funiculi, sperm. etc.	6	—	—	—	—
Op. pro	4	Varicocele	4	—	—	—	—
» »	18	Phimosis	18	—	—	—	—
» »	1	Paraphimosis	1	—	—	—	—
» plast. pro	1	Epispadia	1	—	—	—	—
Incisio et canalisatio	1	Abscess. prostat.	1	—	—	—	—
Decapsulatio renis	1	Nephritis chr.	1	—	—	—	—
Dilatatio urethræ	1	Cystospasmus	—	1	—	—	—
Naisten synnyttimiä koskevat leikkaukset.							
Perineoraphia	9	Ruptura perinei	9	—	—	—	—
»	1	Prolapsus uteri	1	—	—	—	—
Colporaphia	27	Prolapsus uteri et vaginæ	27	—	—	—	—
Colpoperineoraphia	28	Prolapsus	28	—	—	—	—
Colpocleisis	1	Fistul. vesico-vaginal. permagn.	—	1	—	—	—
Op. pro	1	Fistula vesico-vaginalis	1	—	—	—	—
» »	1	Fissura Emmet	1	—	—	—	—
Amputatio portion. vaginal.	6	Hyperthrophia	6	—	—	—	—
» » »	7	Metritis chr.	7	—	—	—	—
» colli uteri alta	6	Elongatio et provident.	6	—	—	—	—
» uteri suprovaginal. (Chrobak seu Zweifel)	52	Myoma uteri	51	—	—	1	—
Amputatio uteri. Evacuatio strati cellul. pelvis.	1	Chorioepithelioma	—	—	—	1	—
Exstirpatio uteri total. per vagin.	11	Carcinoma uteri	11	—	—	—	—
» » » » »	2	Myoma uteri	1	—	—	1	—
» » » » »	7	Prolapsus totalis	7	—	—	—	—
» » » » laparot.	4	Carcinoma uteri	3	—	—	1	—

| Kuolemansyy. | | |

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	
Exstirpatio uteri total. per laparot...	2	Myoma uteri	2	—	—	—	—
» cornu rudiment. per lapar.	1	Pyometra	1	—	—	—	—
» » » » »	1	Hæmatometra	1	—	—	—	—
Enucleatio vaginalis	9	Tumoris uteri	9	—	—	—	—
» ventralis	49	Tumoris uteri	47	—	—	2	—
Excochleatio uteri	1	Myoma uteri	1	—	—	—	—
» » seu vaginæ	7	Carcinoma uteri seu vaginæ	3	4	—	—	—
Evacuatio uteri	35	Abortus protract.	34	1	—	—	—
» »	1	Placenta	1	—	—	—	—
» »	2	Mola hydatid.	2	—	—	—	—
» »	48	Residua abort.	44	—	—	—	4
Ventrofixatio uteri seroso-fibrosa....	44	Retroflexio seu prolaps. uteri	43	—	—	1	—
» » præperitonealis..	16	Prolapsus uteri	16	—	—	—	—
» » » ..	7	Retroflexio uteri	7	—	—	—	—
Exstirpatio	5	Polypi uteri fibros.	5	—	—	—	—
»	9	Polypi uteri mucos.	9	—	—	—	—
» per laparot. et hemisect. uteri	1	Polyp. uteri fibros. intr. uterin.	1	—	—	—	—
Abrasio mucos. uteri	1	Cancer suspect.	1	—	—	—	—
» » »	324	Endometritis	324	—	—	—	—
» » »	5	Dysmenorrhoe	5	—	—	—	—
Laparotomia.....	3	Explorativa	3	—	—	—	—
» et exstirp. tub. gravid...	2		2	—	—	—	—
» » deliberatio intest. et organ. genit.	48	Perioophoritis et perisalpingitis	48	—	—	—	—
Laparotomia.....	1	Gravidit. tubarii et ruptur. tubæ	1	—	—	—	—
Ovariotomia unilateralis	77	Tumor seu cysta ovarii	75	—	—	2	—
» »	2	Pyovarium	2	—	—	—	—
» »	2	Carcinoma ovarii	1	—	1	1	—
» »	2	Oophoritis	2	—	—	—	—
» » incomplet...	1	Tumor malign. et periton.	1	—	—	1	—
» bilateralis	8	Tumor seu cysta ovarii	8	—	—	—	—
» et canalisatio cav. abdom.	1	Necrosis cystæ et peritonit.	1	—	—	—	—
Salpingectomia unilateralis.....	39	Salpingitis seu gravidit. tubar.	39	—	—	—	—
» »	1	Hydrosalpinx	1	—	—	—	—
» »	1	Pyosalpinx	1	—	—	—	—
» bilateralis	9	Salpingitis seu gravidit. tubar.	7	—	—	2	—
Ovariosalpingectomia unilateralis....	3	Cysta ovarii seu cysta ov. torqv.	3	—	—	—	—

Kuolemansyy.	Mainin sairashuone Pietarsaaressa.	Rauman sairaitten ystäväin sairashuone.	Prof. Strömborgin silmätautiklinikka Viipurissa.	Diakonissalaitos Oulussa.	Oulun kunnallissairaala.	T:ri Hartman'in silmätautisairaala Vaasassa.	Vaasan kunnallissairaala.	T:ri Nyqvist'in yksityinen sairashuone Porissa.	Tammelan kunnallissairaala.	Forssan tehtaan sairashuone Tammelassa.	T:ri Hoffström'in lapsenpäästölaitos Tampereella.	Finlayson & Kump. sairashuone Tampereella.	Neiti F. Carlson'in yksityinen sairash. Tampereella.	T:ri Grunér'in silmätautisairaala Turussa.	T:ri v. Heideken'in lapsenpäästölaitos Turussa.	Prof. Engström'in gynaekologinen klinikka.	Mariam sairaala.	Eira.	Prof. af Forselles'in sairashuone Helsingissä.	Diakonissalaitos Helsingissä.	Edelliseltä vuodelta jääneitä potilaita.	Muu lisätauti.	Oheenliittynyt haavainfektioni.	Leikkaus.	Tauti.
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32	4	—	1	13	—	2	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	1	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	2	—	—	—	—	—
	—	4	—	—	—	2	—	—	10	—	—	—	10	—	—	10	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	4	—	—	—	—	—
	—	1	—	—	—	—	—	31	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	—	—	—	—	—
	—	8	—	—	4	—	—	19	—	14	27	1	11	—	24	87	—	—	20	92	—	—	1	—	—
	—	1	—	—	—	—	—	4	—	2	4	—	2	—	—	25	—	—	—	11	—	1	1	—	—
	—	6	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	1	12	—	—	—	4	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	8	—	—	4	—	—	19	—	14	27	1	11	—	24	87	—	—	20	92	—	—	1	—	—
	—	1	—	—	—	—	—	4	—	2	4	—	2	—	—	25	—	—	—	11	—	1	1	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12	—	—	—	4	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	
Ovariosalpingectomia unilateralis....	33	Salpingitis et oophoritis	33	—	—	—	—
» »	5	Pyosalpinx	5	—	—	—	—
» »	5	Graviditas tubarii	5	—	—	—	—
» bilateralis	4	Salpingitis et oophoritis	4	—	—	—	—
» »	1	Hydrosalpinx bilateralis	1	—	—	—	—
» »	4	Pyosalpinx bilateralis	3	—	—	1	—
Salpingostomia	45	Atresia tubæ	45	—	—	—	—
»	1	Salpingitis	1	—	—	—	—
Parovariotomia	6	Tumor	6	—	—	—	—
Resectio ovarii ventralis.....	16	Cysta et oophoritis	16	—	—	—	—
Punctio ovarii.....	3	Degeneratio cystæ	3	—	—	—	—
Ignipunctura et punctio ovarii.....	13	Oophoritis et cysta	13	—	—	—	—
Oophorectomia	5	Oophoritis et cysta	5	—	—	—	—
»	1	Hæmatovarium	1	—	—	—	—
Incisio et canalisatio per vagin.	1	Parametritis purulent.	1	—	—	—	—
» » » » »	1	Hæmatoma	1	—	—	—	—
» » » » »	1	Hæmatocele	1	—	—	—	—
» » » » »	9	Oophorit. et salpingit. purulent	9	—	—	—	—
» » » » »	3	Hydrosalpinx	3	—	—	—	—
Sectio cæsarea.....	1	Pelvis deformat.	1	—	—	—	—
Abortus arte provocat.....	1	Hyperemesis	1	—	—	—	—
»	4		4	—	—	—	—
»	1	Nephritis chr. gravis	1	—	—	—	—
»	5	Phthisis pulmonum	5	—	—	—	—
»	2	Cor adiposum. Anæmia gravis	2	—	—	—	—
»	16	Nephritis, tubercul., pelvis deformat.	16	—	—	—	—
Dilatatio colli uteri (Bossi)	7		7	—	—	—	—
» » » »	1	Ecclampsia	1	—	—	—	—
Partus arte provoc. spontan s. forceps.	84		84	—	—	—	—
Perforatio et extractio foetus	1	Hydrocephalus	1	—	—	—	—
Op. carcin. recidiv. vag. et strat. cell.	1		—	—	—	1	—
Laparotomia pro.....	2	Ruptur. tub. gravid.	2	—	—	—	—
Laparot. et exst. myom. uteri peduncul.	3		3	—	—	—	—
Colpometrotomia (Dührssen).....	1	Ecclampsia	1	—	—	—	—
Exstirpatio vaginæ	1	Prolapsus	1	—	—	—	—
Evacuatio placent. gangræn.....	1	Sepsis	—	—	—	1	—

| Malm'in sairashuone Pietarsaaressa. | — | — | —

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	
Exstirpatio cystæ strati cell. pelvis..	1	Cysta	1	—	—	—	—
Dilatatio uteri (Hegar).....	5	Endometritis et stenosis orificii uteri	5	—	—	—	—
Exstirpatio tumor. pariet. abdom.....	3	Tumor malignus	2	—	—	1	—
» » strati cell. pelvis.	1	Sarcoma	1	—	—	—	—
Exstirpatio	1	Cysta vaginæ	1	—	—	—	—
»	1	Tumor labii major.	1	—	—	—	—
»	1	Hæmatoma labii major.	1	—	—	—	—
Colpotomia lateralis	1	Hæmatocolpos	1	—	—	—	—
Discisio septi vaginæ	3	Vagina duplex	3	—	—	—	—
Colpotomia posterior.....	1	Corpus alien. fossæ Douglasii	1	—	—	—	—
Operatio pro	1	Atresia vaginæ	1	—	—	—	—
Dilatatio	1	Stenosis vaginæ	1	—	—	—	—
Punctio per vaginam.....	2	Cysta ovarii	1	1	—	—	—
Amputatio lab. minor.....	1	Hyperthrophia	1	—	—	—	—
Excisio hymenis.....	1	Hymen inperforat	1	—	—	—	—
Athmocausis uteri ....—.....	2	Endometritis chr.	2	—	—	—	—
Kasvainten poisleikkaaminen y. m., joita ei ole mainittu eri ruumiinosien leikkauksissa.							
Exstirpatio carcinomat.	3	Lab. inf.	3	—	—	—	—
Exst. carcin. et evacuat. reg. submaxill.	6	Carcinoma lab. inf.	5	1	—	—	—
» » » » » »	1	Carcinoma palati mollis	1	—	—	—	—
Exstirpatio carcinomatis	1	Colli	—	—	—	1	—
» »	1	Palati duri	1	—	—	—	—
» »	1	Buccæ	—	1	—	—	—
» »	4	Gland. lymphat. colli	3	1	—	—	—
» »	1	Gland. lymphat. axill.	—	—	1	—	—
» »	1	Gland. lymphat. ingvinal.	—	1	—	—	—
» mammæ.....	2	Tuberculosis	2	—	—	—	—
» »	3	Carcinoma mammæ	1	—	1	1	—
» » et evacuat. axill.	19	Carcinoma mammæ	18	—	1	—	—
» carcinomat.	12	Cutan. reg. variar.	12	—	—	—	—
» epitholiom. (ulcus rodens)	4	Faciei	4	—	—	—	—
» sarcomat.	1	Orbitæ	1	—	—	—	—

Kuolemansyy.	Malmi'in sairashuone Pietarsaaressa.	Raumun »sairaitten ystävät» sairashuone.	Prof. Strömborg'in silmätautihlinikka Viipurissa.	Diakonissalaitos Oulussa.	Oulun kunnallissairaala.	T:ri Hartman'in silmätautisairaala Vaasassa.	Vaasan kunnallissairaala.	T:ri Nyqvist'in yksityinen sairashuone Porissa.	Tammelan kunnallissairuala.	Forssan teltaan sairashuone Tammelassa.	T:ri Hoffström'in lapsenpääst.laitos Tampereella.	Finlayson & Kump. sairashuone Tampereella.	Neiti E. Carlson'in yksityinen sairash. Tampereella.	T:ri Grundér'in silmätautisairaala Turussa.	T:ri v. Heideken'in lapsenpääst.laitos Turussa.	Prof. Engström'in synnäekologinen klinikka.	Marian sairaala.	Eira.	Prof. af Forselles'in sairashuone Helsingissä.	Diakonissalaitos Helsingissä.	Edellisiltä vuodelta jääneitä potilaita.	Muu lisätauti.	Obeenlitäynyt haavanfekhioni.	Leikkaus.	Tauti.
																1									
																5									
																	3								
																	1								
																	1								
																	1								
																	3								
																	1								
																	1								
															2										
																		1							

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	
Exstirpatio sarcomat.	2	Parotidis	2	—	—	—	—
» »	2	Colli	2	—	—	—	—
» »	2	Region. submaxillar.	2	—	—	—	—
» »	3	Mammæ	3	—	—	—	—
»	2	Glandul. lymphat.	2	—	—	—	—
»	1	Musc. reg. variar.	1	—	—	—	—
»	1	Brachii	1	—	—	—	—
» lymphosarcomat	1	Axillæ	1	—	—	—	—
» adenomat.	3	Mammæ	3	—	—	—	—
» cystadenomat	2	Mammæ	2	—	—	—	—
» fibroadenomat.....	3	Mammæ	3	—	—	—	—
» gland. lymph. reg. cubiti	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» » » » parotis	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» » » » colli ..	100	Tuberculosis	98	1	—	1	—
» gland. lymph. reg. colli et axill.	2	Tuberculosis	2	—	—	—	—
» » » » axill.	6	Tuberculosis	6	—	—	—	—
» » » » ingvinal. ..	2	Tuberculosis	2	—	—	—	—
» » submaxillaris.....	1	Obliteratio duct.	1	—	—	—	—
Exstirpatio	3	Adenomat.	3	—	—	—	—
»	30	Atheromat.	30	—	—	—	—
»	2	Lymphomat.	2	—	—	—	—
»	17	Lipomat.	17	—	—	—	—
»	18	Angiomat.	18	—	—	—	—
»	8	Papillomat.	8	—	—	—	—
»	1	Cystæ dermoid. colli	1	—	—	—	—
»	5	Cystæ dermoid. reg coccygei	4	—	—	1	—
»	13	Cystæ reg. variar.	12	1	—	—	—
»	1	Cystæ dermoid. supr. orbit.	1	—	—	—	—
»	1	Cystæ dermoid. maxill. infer.	1	—	—	—	—
»	4	Fibromat.	4	—	—	—	—
»	4	Nævus pigment.	4	—	—	—	—
»	1	Clavus	1	—	—	—	—
»	1	Desmoid. pariet. abdom.	1	—	—	—	—
»	5	Hygroma man.	5	—	—	—	—
»	2	Hygroma pedis	2	—	—	—	—
» bursæ	8	Præpatellaris	8	—	—	—	—
» »	1	Dorsi pedis	1	—	—	—	—

| | Kuolemansyy. | | |

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	
Exstirpatio bursæ	1	Trochant. major.	1	—	—	—	—
»	1	Galactocele mammæ	1	—	—	—	—
»	1	Polyp. buccæ	1	—	—	—	—
»	1	Lupus reg. variar.	1	—	—	—	—
»	1	Aneurysma femoris	1	—	—	—	—
»	1	Aneurysm. arterio-venos. femor.	1	—	—	—	—
»	1	Bursit. balluc.	1	—	—	—	—
Strumectomia	11	Struma	11	—	—	—	—
»	1	Struma maligna	—	—	—	1	—
»	10	Morbus Basedowii	8	1	—	1	—
» et ligat. art. thyroid...	2	Struma	2	—	—	—	—
Cauterisatio	1	Nævus pigment.	—	1	—	—	—
Excisio	1	Ranulæ	1	—	—	—	—
Erinäisiä leikkauksia.							
Tracheotomia	4	Diphteria faucium et laryng.	4	—	—	—	—
»	7	Laryngitis crouposa	5	—	—	2	—
»	1	Perichondrit. laryngis	1	—	—	—	—
»	5	Carcinoma laryngis	5	—	—	—	—
»	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
Laryngofissura	2	Stenosis laryngis s. tracheæ	—	2	—	—	—
Exstirpatio laryngis	1	Carcinoma laryngis	—	—	—	1	—
Tonsillotomia	55	Hyperthrophia tonsill.	54	1	—	—	—
Conchectomia	27	Hyperthrophia	27	—	—	—	—
Extractio	1	Corpus alien. bronchii	1	—	—	—	—
»	3	Polyp. cavit. naso-pharyngeal.	2	1	—	—	—
»	10	Polypi nasi	10	—	—	—	—
»	1	Ungvis	1	—	—	—	—
»	16	Corpus alienum	16	—	—	—	—
Tenotomia tendin. Achill.	2	Pes eqvinus	2	—	—	—	—
Abrasio cavit. naso-pharyng.	3		3	—	—	—	—
Operatio plastica	1	Cholesteatom antri mast.	1	—	—	—	—
Exstirpatio	2	Digit. supernumerar.	2	—	—	—	—
Excisio	1	Ulcera reg. variar.	1	—	—	—	—
»	3	Ulcera tuberc. reg. variar.	3	—	—	—	—
» fasciæ palmar.	3	Contractura (Dupuytren)	3	—	—	—	—
» » plantar	2		2	—	—	—	—

| | | |

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Välttämätön hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	
Op. pro	3	Ungvis incarnat.	3	—	—	—	—
» »	1	Crista septi nasi	1	—	—	—	—
» »	1	Deformatio nasi	1	—	—	—	—
» »	1	Deviatio septi nasi	1	—	—	—	—
Resectio septi nasi	1	Deviatio septi nasi	1	—	—	—	—
Suturatio	26	Vuln. incis. reg. variar.	26	—	—	—	—
Korvaleikkaukset.							
Paracentesis membr. tympani	13	Otit. med. suppurat.	10	1	—	2	—
Abrasio cavit. tympani	5	Otit. med. suppurat.	5	—	—	—	—
Trepanatio proc. mastoid.	70	Otit. med. et mastoidit.	68	—	—	2	—
» » »	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» » » et op. radical.	64	Otit. med. et mastoidit.	62	—	—	2	—
» cranii pro	1	Abscess. epidural.	1	—	—	—	—
Silmäleikkaukset.							
Blepharoplastia palpebr. infer.	2	Ectropion	2	—	—	—	—
» » »	15	Trichiasis	15	—	—	—	—
» » »	4	Entropion spast. palp. inf.	4	—	—	—	—
» » super.	19	Trichiasis trachomat.	16	3	—	—	—
Operatio pro	35	Entropion	35	—	—	—	—
» »	3	Ptosis	3	—	—	—	—
» »	1	Blepharophimosis	1	—	—	—	—
Operatio (May) pro	2	Symblepharon	1	1	—	—	—
Cauterisatio palpebr.	10	Trichiasis partial.	9	1	—	—	—
Canthoplastia (v. Ammon)	79	Blepharophimosis trachomat.	63	8	8	—	—
» »	3	Entropion spast. palp. inf.	3	—	—	—	—
Exstirpatio	1	Tumor. palpebr.	1	—	—	—	—
»	13	Chalazion	13	—	—	—	—
» tarsi	1	Trachom.	1	—	—	—	—
» »	1	Entropion	1	—	—	—	—
Incisio et abrasio	35	Chalazion	35	—	—	—	—
Incisio tarsi	1	Trachom.	1	—	—	—	—
Excisio tarsi palp. sup. (smpl.)	51	Deformatio	44	5	2	—	—
» » » » et transplant. muc. lab. oris	41	Trichiasis trachomatos.	34	4	3	—	—

Kuolemansyy.	Malm'in sairashuone Pietarsaaressa.	Raunan »sairaitten ystäväin» sairashuone.	Prof. Strömborg'in silmätautiklinikka Viipurissa.	Diakonissalaitos Oulussa.	Oulun kunnallissairaala.	T:ri Hartman'in silmätautisairaala Vaasassa.	Vaasan kunnallissairaala.	T:ri Nyqvist'in yksityinen sairashuone Porissa.	Tammelan kunnallissairaala.	Forssan teltaan sairashuone Tammelassa.	T:ri Hoffström'in lapsenpäästölaitos Tampereella.	Finlayson & Kump. sairashuone Tampereella.	Neiti E. Carlson'in yksityinen sairash. Tampereella.	T:ri Gruner'in silmätautisairaala Turussa.	T:ri v. Heideken'in lapsenpäästölaitos Turussa.	Prof. Engström'in gynaekologinen klinikka.	Marian sairaala.	Eira.	Prof. af Forselles'in sairashuone Helsingissä.	Diakonissalaitos Helsingissä.	Edelliseltä vuodelta jäänеitä potilaita.	Muu lisätauti.	Oheenlittyvyt laavainfektioni.	Leikkaus.	Tauti.
	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	3	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1	1	—	—	1	—	8	2	1	2	—	—	4	—	—	—	—	—	5	15	2	1	—	—	1
	—	—	—	—	—	—	—	5	—	2	—	—	1	—	—	—	6	3	45	—	—	2	—	—	—
	—	—	2	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	15	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	18	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—
	—	1	—	24	—	—	2	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	79	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—
	—	3	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavaan vuoteen jälkeläisten potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	
Excisio tarsi c. conj. tarsi et transplant. muc. lab. oris	13	Trachoma tarsi et conj. tarsi	10	3	—	—	—
Excisio combinat. tarsi et conj. (Kuhnt)	14	Conj. trachomatosa	14	—	—	—	—
Excisio tarsi c. transpl. muc. palp. inf.	1	Trichiasis trachomatosa	—	—	1	—	—
Blepharoraphia palp. pro lagophtalm.	1	Lagophtalmus c. pares. facial.	1	—	—	—	—
Transplantatio muc. labii oris	2	Symblepharon	2	—	—	—	—
» » » »	2		2	—	—	—	—
Op. plastica palpebr. sup.	2		2	—	—	—	—
Op. plastica	1	Epicantus	1	—	—	—	—
Extractio sarcom. metast. subconj.	3	Sarcoma	—	—	3	—	—
Exstirpatio	1	Tumor. gland. lacrymal.	1	—	—	—	—
Incisio sacc. lacrymal.	5	Dacryocystitis	5	—	—	—	—
» et abrasio sacc. lacrymal.	6	Dacryocystitis	6	—	—	—	—
Exstirpatio sacc. lacrymal.	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» » »	81		76	4	1	—	—
Expressio	121	Trachom.	117	3	1	—	—
Operatio	7	Pterygium	7	—	—	—	—
Cauterisatio corneæ	21	Ulcus serpens	15	1	5	—	—
Paracentesis corneæ	3	Hypopyon	2	—	1	—	—
» »	10	Ulcus serpens	3	—	7	—	—
Keratomia	1	Ulcus corneæ. Hypopyon	—	—	—	—	1
Operatio pro	5	Staphyloma	5	—	—	—	—
Punctio cameræ ant.	1		1	—	—	—	—
Excisio	6	Prolapsus iridis	6	—	—	—	—
»	1	Cysta iridis	1	—	—	—	—
Iridectomia	12	Glaucoma	11	—	1	—	—
»	5	Ulcus serpens	4	—	1	—	—
» optica	18	Leucoma	16	2	—	—	—
» » et curativa	9	Occlusio pupillæ	8	1	—	—	—
»	4	Cataracta perinuclearis	4	—	—	—	—
Extractio	18	Corpus alienum corneæ	18	—	—	—	—
Sclerotomia	3	Glaucoma absolut.	2	—	1	—	—
Extractio lentis sine iridect.	6	Cataracta	6	—	—	—	—
» » cum »	63	Cataracta	55	5	3	—	—
» » linearis	5	Cataracta traumatica	4	1	—	—	—
Discisio	16	Cataracta secundaria	9	4	3	—	—
Amputatio bulbi	6	Staphyloma	6	—	—	—	—

| Mainîn sairashuone Pietarsaaressa. | | |

Leikkaus.	Leikkauksien lukumäärä.	Leikkauksen aiheuttava tauti.	Leikkauksen lopputulos.				Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita.
			Hyvä.	Vähemmän hyvä.	Epävarma.	Kuolema.	
Enucleatio bulbi	2		2	—	—	—	—
» »	2	Glaucoma absolut	2	—	—	—	—
» »	2	Staphyloma. Iridocyclitis	2	—	—	—	—
» »	2	Sarcoma chorioideæ	2	—	—	—	—
» »	2	Corpus alien. bulbi	2	—	—	—	—
» »	4	Panophtalmitis	4	—	—	—	—
» »	1	Ophtalmia sympatica	1	—	—	—	—
Exenteratio bulbi	1	Iridocyclitis	1	—	—	—	—
» »	1	Ulcus serpens	1	—	—	—	—
Extractio	3	Corpus alienum bulbi	2	—	1	—	—
» (Magnet)	5	Corpus alienum bulbi	5	—	—	—	—
Tenotomia	16	Strabismus	16	—	—	—	—
Antepositio musculi	5	Strabismus	5	—	—	—	—
Op. pro	3	Dacryocystit.	3	—	—	—	—
Iridencleisis antiglaucomatosa	1	Glaucoma spl.	—	1	—	—	—
Tatuatio corneæ	7	Leucoma	7	—	—	—	—
Extractio lentis luxatæ	1		1	—	—	—	—
Extractio	1	Corpus alienum scleræ	1	—	—	—	—
Suturatio	1	Vuln. perforans scleræ	1	—	—	—	—

Kuolemansyy.	Tauti.	Leikkaus.	Obeenliittyvyt haavainfektioni.	Muu lisätauti.	Edellisellä vuodelta jäänneitä potilaita.	Diakonissalaitos Helsingissä.	Prof. af Forselles'in sairashuone Helsingissä.	Eira.	Marian sairaala.	Prof. Engström'in gynaekologinen klinikka.	T:ri v. Heideken'in lapsenpäästölaitos Turussa.	Finlayson & Kump. sairashuone Tampereella.	Neiti F. Carlson'in yksityinen sairash. Tampereella.	T:ri Grundé'in silmätautisairaala Turusa.	T:ri Hoffström'in lapsenpäästölaitos Tampereella.	Forssan tehtaan sairashuone Tammelassa.	Tammelan kunnallissairaala.	T:ri Nyqvist'in yksityinen sairashuone Porissa.	Vaasan kunnallissairaala.	T:ri Hartman'in silmätautisairaala Vaasassa.	Oulun kunnallissairaala.	Diakonissalaitos Oulussa.	Prof. Strömborg'in silmätautiklinikka Viipurissa.	Raumman »sairaitten ystävät» sairashuone.	Malm'in sairashuone Pietarsaaressa.
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	10	1	—
	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—

Veneeristen tautien osastot ja ylimääräiset veneeriset sairashuoneet.

Veneerinen tartunta on v. 1908 näyttänyt enenemisen oireita. Kuppataudeista v. 1908 hoidettujen potilaitten yhteinen lukumäärä on 108 henkilöä enempi kuin edellisenä vuonna. Vuonna 1907 toimessa olevat ylimääräiset sairaalat ovat kaikki paitsi Hämeenlinnan ja Oulun toinen v. 1908 pysytetyt entisellään. Sitäpaitsi avattiin Sortavalassa kolmas ylimääräinen sairaala. Valtion menot ylimääräisistä veneerisistä sairashuoneista nousivat v. 1908 228,509 markkaan 51 penniin. Seuraava taulu osoittaa valtion ylläpitämissä sairashuoneissa viimekuluneena kymmenenä vuotena hoidetut veneeriset tautikohtaukset.

Vuosi.	Yleisten sairasluoneitten kuppatautien osastoilla hoidettujen potilaitten luku.	Hoitopäivien lukumäärä yleisten sairashuoneitten kuppatautiosastoilla.	Ylimääräisissä kuppatautisairashuoneissa hoidettujen potilaiden luku.	Hoitopäivien lukumäärä ylimääräisissä kuppatautisairashuoneissa.	Hoidettujen yhteinen lukumäärä.	Hoitopäivien yhteinen lukumäärä.
1899	3,702	142,113	524	19,992	4,226	162,105
1900	3,740	128,594	626	23,745	4,366	152,339
1901	3,985	145,778	832	33,426	4,817	179,204
1902	4,176	141,946	715	30,599	4,891	172,545
1903	4,317	150,759	1,081	39,029	5,398	189,788
1904	4,532	164,309	1,467	52,572	5,999	216,881
1905	4,333	156,985	1,725	63,106	6,058	220,091
1906	4,485	162,768	1,875	70,173	6,360	232,941
1907	4,201	146,012	2,060	79,888	6,261	225,900
1908	3,994	142,579	2,375	87,453	6,369	230,032

Kuten ylläolevasta yhteenvedosta näkyy on yleisten sairashuoneitten *veneerisillä osastoilla* sekä *ylimääräisissä veneerisissä sairashuoneissa* vuonna 1908 hoidettu 6,369 henkilöä, joista 647 oli jääneitä edelliseltä vuodelta sekä 5,722 vuoden kuluessa vastaanotettuja. *Syfilis* tautia varten hoidettiin 2,151 henkilöä, josta määrästä 296 oli vuodelta 1907 jääneitä ja 1,855 tilivuoden aikana tulleita. *Ulcus molle'a* sairasti 218, *urethritis gonorrhoica'a* 2,219 sekä *ihotauteja* y. m. 1,781 potilasta.

Uusista vuoden aikana vastaanotetuista tapauksista

sairasti syfilistä . . . . . 32,42 prosenttia
» ulcus mollea . . . . . 3,22 »
» gonorrhoe'ta . . . . . 35,77 »
» ihotauteja . . . . . 28,59 »

Kaikista hoidetuista päästettiin:

5,392	eli 84,66	prosenttia	parantuneena tahi paremmaksi tulleena.
186	» 2,92	»	parantumatta tahi hoitamatta.
97	» 1,52	»	kuolleena.
694	» 10,90	»	jäi seuraavaan vuoteen.
6,369.			

Syfilis taudista hoidetuista päästettiin:

1,835	eli 85,31	prosenttia	parantuneena tahi paremmaksi tulleena.
25	» 1,16	»	parantumatta tahi hoitamatta.
16	» 0,74	»	kuolleena.
275	» 12,79	»	jäi seuraavaan vuoteen.
2,151.			

Kaikista vuoden aikana vastaanotetuista syfilistä sairastavista potilaista hoidettiin

727	eli 39,19	prosenttia	syfilis recens'in takia.
760	» 40,97	»	syfilis secundaria recidiva'n takia.
345	» 18,60	»	syfilis tertiaria'n takia.
23	» 1,24	»	syfilis hereditaria'n takia.
1,855.			

Mitä sisäänkirjoitettujen sukupuoleen ja ikään tulee

oli 1,112	eli 59,95	prosenttia	miehiä,
» 679	» 36,60	»	naisia,
» 64	» 3,45	»	lapsia.
1,855.			

Alle $^1/_2$ vuotta	. . . . .								0,86	prosenttia.
$^1/_2$—2 »	. . . . .								0,81	»
2—10 »	. . . . .								1,78	»
10—15 »	miehiä	0,22	pros.,	naisia	0,64	pros.,	yhteensä		0,86	»
15—20 »	»	4,47	»	»	5,93	»	»		10,40	»
20—30 »	»	33,32	»	»	17,63	»	»		50,95	»
30—50 »	»	17,52	»	»	9,87	»	»		27,39	»
Yli 50 »	»	4,42	»	»	2,53	»	»		6,95	»

Mitä ikään tulee on ikäluokka 20—30 v. lukuisin, sen jälkeen ikäluokka 30—50 v. Sukupuoleen nähden ylläolevissa ikäluokissa ilmenee se eroavaisuus

että naispuoli on lukuisampi luokissa 10—15 v. ja 15—20 v., kun miespuoli on lukuisampi korkeimmissa luokissa 20—30 v., 30—50 v. ja yli 50 vuotta.

Kaikista vuoden aikana yleisissä sairashuoneissa veneeristen ja ihotautien takia vastaanotetuista hoidettiin sairashuoneissa:

Helsingissä	1,458	henkilöä	=	25,48	pros.;	syfilis	taudista	297	=	5,19 pros.
Turussa	177	»	=	3,09	»	»	»	44	=	0,77 »
Hämeenlinnassa	174	»	=	3,04	»	»	»	94	=	1,64 »
Viipurissa	1,203	»	=	21,02	»	»	»	312	=	5,45 »
Mikkelissä	95	»	=	1,66	»	»	»	44	=	0,77 »
Kuopiossa	361	»	=	6,31	»	»	»	146	=	2,55 »
Mustasaaressa	307	»	=	5,37	»	»	»	127	=	2,22 »
Oulussa	409	»	=	7,15	»	»	»	240	=	4,20 »
Porissa	117	»	=	2,04	»	»	»	52	=	0,91 »
Ahvenanmaalla	1	»	=	0,02	»	»	»	—	=	— »
Tampereella	180	»	=	3,15	»	»	»	86	=	1,50 »
Sortavalassa	392	»	=	6,85	»	»	»	79	=	1,38 »
Savonlinnassa	289	»	=	5,05	»	»	»	51	=	0,89 »
Joensuussa	100	»	=	1,75	»	»	»	31	=	0,54 »
Tohmajärvellä	129	»	=	2,26	»	»	»	83	=	1,45 »
Nurmeksessa	16	»	=	0,28	»	»	»	6	=	0,11 »
Jyväskylässä	137	»	=	2,39	»	»	»	76	=	1,33 »
Kajaanissa	—	»	=	—	»	»	»	—	=	— »
Torniossa	177	»	=	3,09	»	»	»	87	=	1,52 »
Yhteensä	5,722	henkilöä	=	100,00	pros.;	syfilis	taudista	1,855	=	32,42 pros.

Jos vertaamme tilivuotta vuoteen 1907 niin näemme että yleisten sairashuoneitten veneerisille osastoille sekä ylimääräisiin veneerisiin sairashuoneisiin vastaanotettujen henkilöitten luku on enentynyt 112:lla. Sairashuoneisiin syfilistaudin takia vastaanotettujen luku on vähentynyt edelliseen vuoteen nähden 121:llä tahi, jos ulkomaalaiset potilaat luetaan pois 119:llä.

Kun maamme väkiluku 31 päivänä joulukuuta 1908 oli 3,012,849 henkilöä oli sairashuoneisiin veneeristen ja ihotautien takia vastaanotettujen luku 1,90 ja syfilistaudin takia vastaanotettujen luku 0,62 pro mille koko väestön lukumäärästä.

Vuonna 1899 oli viimeksi mainittu suhde resp. 1,39 ja 0,84, vuonna 1900 resp. 1,43 ja 0,67 vuonna 1901 resp. 1,56 ja 0,73, vuonna 1902 resp. 1,55 ja 0,68, vuonna 1903 resp. 1,73 ja 0,77, vuonna 1904 resp. 1,88 ja 0,89, vuonna 1905 resp. 1,88 ja 0,79, vuonna 1906 resp. 1,92 ja 0,80 sekä vuonna 1907 resp. 1,89 ja 0,66 pro mille väkiluvusta.

Seuraava vertaileva yhteenveto näyttää syfilistaudin takia maamme sairashuoneisiin otettujen kotimaisten potilaitten luvun vuosina 1899—1908.

Lääni.	v. 1899.	v. 1900.	v. 1901.	v. 1902.	v. 1903.	v. 1904.	v. 1905.	v. 1906.	v. 1907.	v. 1908.
Uudenmaan	224	204	223	259	291	395	416	434	304	249
Turun ja Porin.....	269	186	227	208	236	217	179	164	147	115
Hämeen	214	197	228	211	245	325	328	365	248	205
Viipurin	308	325	394	322	361	474	367	369	336	327
Mikkelin	174	151	164	136	184	195	167	150	183	140
Kuopion	409	370	386	344	360	476	435	476	374	302
Vaasan.....	207	203	186	189	226	254	214	212	192	226
Oulun	91	173	181	215	263	188	179	172	174	275
Yhteensä	1,896	1,809	1,989	1,884	2,166	2,524	2,285	2,342	1,958	1,839
Ulkomaalaisten luku	6	11	9	8	7	12	13	9	18	16
Yhteensä	1,902	1,820	1,998	1,892	2,173	2,536	2,298	2,351	1,976	1,855

Vuoden kuluessa sairashuoneissa eri lääneistä kotoisin olevien syfilistautisten lukumäärä verrattuna läänin asukaslukuun on

Uudenmaan läänissä . . . . . 0,69 pro mille väestöstä
Turun ja Porin » . . . . . 0,24 » » »
Hämeen » . . . . . 0,62 » » »
Viipurin » . . . . . 0,66 » » »
Mikkelin » . . . . . 0,71 » » »
Kuopion » . . . . . 0,92 » » »
Vaasan » . . . . . 0,45 » » »
Oulun » . . . . . 0,88 » » »

Vuonna 1908 syfilis recens'in takia hoidetut 718 kotimaiset potilaat — 435 miestä ja 283 naista — jakaantuvat eri läänien kesken seuraavasti:

Uudenmaan lääni . . . . . 38 miestä 55 naista
Turun ja Porin » . . . . . 22 » 15 »
Hämeen » . . . . . 53 » 36 »
Viipurin » . . . . . 86 » 19 »
Mikkelin » . . . . . 32 » 16 »
Kuopion » . . . . . 79 » 47 »
Vaasan » . . . . . 56 » 50 »
Oulun » . . . . . 69 » 45 »

Yhteensä 435 miestä 283 naista.

Syfilis recens'ia potevien eri lääneistä kotoisin olevien henkilöitten lukumäärä oli

Uudenmaan läänistä	. . . . .	93 = 37,3	pr.	kaikista	syfilistautisista.
Turun ja Porin »	. . . . .	37 = 32,2	»	»	»
Hämeen »	. . . . .	89 = 43,4	»	»	»
Viipurin »	. . . . .	105 = 32,1	»	»	»
Mikkelin »	. . . . .	48 = 34,3	»	»	»
Kuopion »	. . . . .	126 = 41,7	»	»	»
Vaasan »	. . . . .	106 = 46,9	»	»	»
Oulun »	. . . . .	114 = 41,5	»	»	»
	Yhteensä	718 = 39,0	pr.	kaikista	syfilistautisista.

Helsingin yleisen sairashuoneen syfilitiselle osastolle otettiin v. 1908 kaikkiaan 439 henkilöä Helsingin kaupungista. Niistä sairasti 108 syfilistä, joista 40 henkilöä — 20 miestä ja 20 naista — hoidettiin syfilis recens'in takia.

Veneeristen tarkastusasemien toiminta.

Helsinki. Vuoden 1908 alussa oli 87 naista tarkastusaseman kirjoissa. Kun 31 naista vuoden ajalla erosi oli tarkastuksen alaisten naisten luku 31 päivänä toukokuuta 56. Tilapäisesti tarkastettiin 368 naista. Veneeristen tarkastuksien yhteinen lukumäärä oli 1,639 ja tehtiin näitten ohella 2,151 mikroskoopillista tutkimusta.

Potilaitten luku, jotka aseman toimesta lähetettiin sairashuoneisiin oli

	Syfilis.					Ulcus molle.		Tippuri.		Ihotaudit y. m.		Potilaitten yhteinen lukumäärä.
	Recens.		Residiva.		Yhteensä.							
	m.	n.	m.	n.		m.	n.	m.	n.	m.	n.	
Säännöllisesti tarkastetut henkilöt	—	1	—	5	6	—	3	—	74	—	—	83
Tilapäisesti » »	1	19	1	26	47	—	10	2	191	—	—	250
Yhteensä	1	20	1	31	53	—	13	2	265	—	—	333

Turku. Säännöllisesti tarkastettujen naisten lukumäärä oli 33. Tilapäisesti tarkastettiin 17 miestä, 76 naista. Tarkastuksien yhteinen luku oli 554.

Seuraava taulu näyttää aseman kautta sairashuoneisiin lähetettyjen henkilöitten luvun:

	Syfilis.					Ulcus molle.		Tippuri.		Ihotaudit y. m.		Potilaitten yhteinen lukumäärä.
	Recens.		Residiva.		Yhteensä.							
	m.	n.	m.	n.		m.	n.	m.	n.	m.	n.	
Säännöllisesti tarkastetut henkilöt	—	—	—	3	3	—	—	—	13	—	1	17
Tilapäisesti » »	2	—	3	2	7	—	—	6	15	—	—	28
Yhteensä	2	—	3	5	10	—	—	6	28	—	1	45

Luettelo niistä kunnista, joista v. 1908 sairashuoneisiin otetut syfiliittiset potilaat ovat olleet kotoisin sekä lukumäärästä sairaita joka kunnasta.

	Syphilis recens.		Muut syfilis tapaukset.		Yhteensä.
	M.	N.	M.	N.	
Uudenmaan lääni.					
Artjärvi	1	—	—	—	1
Anjala	1	—	—	—	1
Elimäki	—	—	1	—	1
Espoo	1	—	—	—	1
Hanko	3	—	2	—	5
Helsingin maaseurk.	—	—	—	1	1
Helsinki	24	48	37	88	197
Iitti	1	—	3	—	4
Inkoo	—	1	1	1	3
Karja	1	—	—	—	1
Kirkkonummi	—	—	1	—	1
Lappträsk	—	—	1	—	1
Lohja	—	—	—	1	1
Myrskylä	—	—	1	1	2
Mäntsälä	2	1	6	2	11
Nurmijärvi	—	—	3	1	4
Pernaja	—	—	2	—	2
Porvoo	3	2	2	—	7
Pyhäjärvi	1	1	—	—	2
Sipoo	—	1	—	—	1
Tuusula	—	1	1	—	2
Yhteensä	38	55	61	95	249
Turun ja Porin lääni.					
Ahlainen	—	—	—	1	1
Alastaro	1	—	—	—	1
Eurajoki	—	—	—	1	1
Finby	—	—	—	1	1
Harjavalta	—	—	1	1	2
Honkajoki	—	3	1	5	9
Houtskari	—	—	—	1	1
Hämeenkyrö	—	1	—	—	1
Ikaalinen	—	—	1	1	2
Jämijärvi	—	—	1	—	1
Kaarina	—	—	1	2	3
Kankaanpää	—	1	1	2	4
Karkku	—	—	—	1	1
Karvia	—	—	—	1	1
Kauvatsa	1	—	—	—	1
Kemiö	1	—	—	—	1
Kiikoinen	3	1	2	—	6
Kokemäki	—	—	3	—	3
Lappi	1	—	—	—	1
Lavia	—	—	4	1	5
Loimaa	—	—	—	1	1
Luvia	—	1	—	—	1
Maaria	1	—	1	2	4
Merikarvia	1	1	1	1	4
Mouhijärvi	—	1	—	—	1
Muurla	—	—	1	—	1
Nakkila	—	—	3	—	3
Nousiainen	1	—	—	—	1
Oripää	—	—	—	1	1
Perniö	1	—	2	—	3
Pomarkku	—	—	2	1	3
Pori	1	1	3	—	5
Porin maaseurakunta	—	—	2	3	5
Punkalaitio	1	—	—	—	1
Raisio	—	1	—	—	1
Rymättylä	—	—	1	—	1
Säkylä	—	—	1	—	1
Turku	5	3	8	5	21
Tyrvää	1	1	2	1	5
Ulvila	—	—	—	3	3
Viljakkala	1	—	—	—	1
Yläne	2	—	—	—	2
Yhteensä	22	15	42	36	115
Hämeen lääni.					
Akaa	—	1	1	1	3
Asikkala	1	1	3	2	7
Hattula	—	1	1	—	2

	Syphilis recens.		Muut syfilis tapaukset.		Yhteensä.
	M.	N.	M.	N.	
Hausjärvi	3	1	2	1	7
Hollola	2	—	1	1	4
Hämeenlinna	—	1	—	2	3
Janakkala	1	—	—	—	1
Jokioinen	1	—	—	—	1
Jämsä	2	1	6	5	14
Kangasala	—	—	—	2	2
Korpilahti	1	—	1	—	2
Kuhmalahti	1	1	1	1	4
Kuhmoinen	3	—	1	1	5
Kuorevesi	—	—	—	1	1
Kärkölä	—	—	1	—	1
Lahti	1	1	1	—	3
Lampi	3	1	3	—	7
Lempäälä	—	1	3	1	5
Loppi	2	2	4	—	8
Längelmäki	1	2	—	1	4
Messukylä	1	—	3	2	6
Nastola	1	2	2	—	5
Orihvesi	—	—	3	—	3
Pirkkala	1	—	3	—	4
Pälkäne	2	—	—	3	5
Ruovesi	3	5	6	3	17
Sahalahti	2	—	1	2	5
Sääksmäki	2	2	1	—	5
Tammela	1	2	2	—	5
Tampere	12	5	17	13	47
Teisko	1	1	—	—	2
Tyrväntö	—	—	3	—	3
Urjala	1	1	2	—	4
Vanaja	2	2	1	—	5
Vesilahti	2	2	1	—	5
Yhteensä	53	36	74	42	205

Viipurin lääni.

	Syphilis recens.		Muut syfilis tapaukset.		Yhteensä.
	M.	N.	M.	N.	
Antrea	2	—	1	3	6
Hamina	—	—	—	1	1
Hiitola	—	1	5	2	8
Impilahti	1	2	1	1	5
Jaakkima	—	—	6	1	7
Johannes	1	—	—	—	1
Joutseno	—	—	4	3	7
Jääski	1	—	2	—	3
Kaukola	—	—	2	1	3
Kirvu	1	—	2	2	5
Kivennapa	2	—	2	—	4
Koivisto	—	—	1	—	1
Korpiselkä	—	—	1	—	1
Kotka	4	—	4	2	10
Kurkijoki	—	—	3	—	3
Kymi	2	—	3	—	5
Käkisalmi	1	—	3	1	5
Lappee	8	—	6	2	16
Lappeenranta	3	—	3	—	6
Lavansaari	—	—	—	1	1
Lemi	—	—	—	1	1
Luumäki	2	—	—	—	2
Metsäpirtti	—	—	—	2	2
Miehikkälä	2	—	—	—	2
Muola	5	2	3	3	13
Parikkala	2	1	1	—	4
Pyhtää	—	—	1	—	1
Pyhäjärvi	1	—	1	—	2
Rautjärvi	—	—	1	—	1
Rautu	2	—	2	2	6
Ruokolahti	1	—	4	5	10
Ruskeala	1	2	2	—	5
Räisälä	5	—	3	2	10
Sakkola	—	—	1	—	1
Salmi	—	1	6	3	10
Savitaipale	2	—	2	—	4
Sippola	2	1	—	—	3
Soanlahti	1	—	2	—	3
Sortavala	3	1	10	1	15
Sortavalan maaseurak.	1	—	1	—	2
Säkkijärvi	1	—	2	—	3
Uukuniemi	—	1	—	1	2
Uusikirkko	4	2	3	1	10
Valkeala	5	—	2	3	10
Valkjärvi	1	—	—	2	3
Vehkalahti	1	—	—	—	1

	Syphilis recens.		Muut syfilis tapaukset.		Yhteensä.
	M.	N.	M.	N.	
Viipuri	10	4	33	12	59
Viipurin maaseurak.	7	1	20	12	40
Virolahti	1	—	1	2	4
Yhteensä	86	19	150	72	327
Mikkelin lääni.					
Hartola	—	—	1	—	1
Heinola	—	—	1	1	2
Heinolan maaseurak.	—	—	—	1	1
Heinävesi	2	3	7	3	15
Joroinen	3	—	1	—	4
Joutsa	1	—	3	1	5
Juva	2	2	6	6	16
Kangaslampi	—	1	—	1	2
Kangasniemi	—	1	1	1	3
Kerimäki	1	2	1	1	5
Mikkeli	2	1	8	6	17
Mikkelin maaseurak.	—	—	2	5	7
Mäntyharju	2	—	1	2	5
Pieksämäki	2	—	1	2	5
Puumala	2	—	2	—	4
Rantasalmi	2	1	8	4	15
Ristiina	—	—	2	2	4
Savonlinna	1	2	3	1	7
Savonranta	—	—	1	—	1
Sulkava	5	—	—	—	5
Sysmä	1	—	—	—	1
Sääminki	5	3	4	2	14
Virtasalmi	1	—	—	—	1
Yhteensä	32	16	53	39	140
Kuopion lääni.					
Eno	2	1	1	1	5
Hankasalmi	—	—	1	1	2
Iisalmi	2	2	3	5	12
Ilomantsi	8	7	7	4	26
Joensuu	1	—	5	2	8
Juuka	2	—	1	—	3
Kaavi	1	3	5	4	13
Karttula	1	—	2	1	4
Keitele	1	—	2	2	5

	Syphilis recens.		Muut syfilis tapaukset.		Yhteensä.
	M.	N.	M.	N.	
Kesälahti	—	—	2	1	3
Kiihtelysvaara	1	—	4	1	6
Kitee	1	1	3	4	9
Kiuruvesi	6	3	3	3	15
Kontiolahti	6	2	2	1	11
Kovero	6	5	2	1	14
Kuopio	6	6	15	6	33
Kuopion maaseurak.	2	4	3	3	12
Kuusjärvi	—	—	—	1	1
Lapinlahti	1	—	5	3	9
Leppävirta	2	3	10	3	18
Liperi	5	1	6	1	13
Maaninka	1	—	3	—	4
Muuruvesi	2	1	—	—	3
Nilsiä	4	—	8	1	13
Nurmes	1	2	5	1	9
Pielavesi	2	3	4	2	11
Pielisjärvi	2	—	2	—	4
Polvijärvi	3	1	1	—	5
Pälkjärvi	—	—	3	—	3
Rautavaara	—	1	—	—	1
Rutakko	1	—	—	—	1
Rääkkylä	3	—	3	—	6
Suonenjoki	1	—	1	2	4
Tohmajärvi	4	1	2	4	11
Tuusniemi	—	—	1	2	3
Varkaus	1	—	1	—	2
Yhteensä	79	47	116	60	302
Vaasan lääni.					
Alahärmä	1	1	1	—	3
Alajärvi	1	1	1	1	4
Evijärvi	—	—	2	—	2
Himanka	—	—	2	—	2
Ilmajoki	1	2	—	1	4
Isojoki	2	3	1	1	7
Isokyrö	1	1	3	—	5
Jurva	—	—	—	1	1
Jyväskylä	1	1	7	—	9
Jyväskylän maaseurak.	—	1	3	—	4

	Syphilis recens.		Muut syfilis tapaukset.		Yhteensä.
	M.	N.	M.	N.	
Kannus	—	1	—	—	1
Karijoki	4	8	—	1	13
Karstula	4	3	—	1	8
Kauhajoki	1	1	1	—	3
Kauhava	—	1	1	—	2
Keuruu	1	1	3	1	6
Kivijärvi	1	—	2	—	3
Koivulahti	—	—	1	—	1
Kokkola	—	—	1	1	2
Kokkolan maaseurak.	—	—	1	—	1
Korsnäs	—	—	1	—	1
Kortesjärvi	1	1	—	1	3
Kristiinankaupunki	1	—	—	1	2
Kuortane	2	1	—	—	3
Lappajärvi	1	1	—	—	2
Lappfjärd	2	3	—	—	5
Lapua	—	1	2	—	3
Laukaa	13	3	10	—	26
Lehtimäki	1	—	—	—	1
Lohtaja	1	—	2	—	3
Maalahti	—	—	2	—	2
Multia	—	—	2	—	2
Mustasaari	—	—	—	1	1
Nikolainkaupunki	1	2	2	5	10
Närpiö	—	2	—	1	3
Peräseinäjoki	—	—	1	—	1
Petäjävesi	4	1	3	3	11
Pietarsaari	—	—	1	—	1
Pietarsaaren maaseurak.	—	1	—	—	1
Pihtipudas	—	—	1	1	2
Saarijärvi	3	5	16	5	29
Seinäjoki	—	1	1	—	2
Soini	—	—	3	4	7
Sumiainen	4	1	4	2	11
Toholampi	—	—	1	—	1
Uusikaarlepyy	1	—	1	—	2
Viitasaari	—	1	—	—	1
Vimpeli	1	—	1	—	2
Virrat	2	—	2	2	6
Ätsäri	—	1	—	—	1
Yhteensä	56	50	86	34	226

Oulun lääni.	Syphilis recens.		Muut syfilis tapaukset.		Yhteensä.
	M.	N.	M.	N.	
Alatornio	1	—	1	2	4
Alavieska	1	—	1	2	4
Haapajärvi	—	2	3	—	5
Haapavesi	2	1	1	—	4
Haukipudas	1	—	4	—	5
Hyrynsalmi	3	1	—	—	4
Kajaani	—	—	1	—	1
Kajaanin maaseurak.	1	1	—	—	2
Kalajoki	3	7	3	1	14
Karunki	—	—	1	—	1
Kemi	3	1	7	2	13
Kemijärvi	—	—	1	—	1
Kestilä	—	—	5	—	5
Kiiminki	1	—	2	—	3
Kolari	—	—	1	—	1
Kuhmoniemi	—	—	1	—	1
Kuolajärvi	—	—	3	—	3
Kuusamo	—	—	—	1	1
Kärsämäki	1	—	2	—	3
Liminka	—	—	—	3	3
Lumijoki	—	—	—	1	1
Merijärvi	1	1	1	—	3
Muhos	—	1	—	1	2
Muonio	—	—	—	1	1
Nivala	3	3	—	1	7
Oulainen	—	—	2	2	4
Oulu	5	2	17	13	37
Oulun maaseurakunta	1	1	1	1	4
Oulunsalo	2	—	—	—	2
Paavola	3	1	—	1	5
Piippola	—	—	—	1	1
Pudasjärvi	1	—	2	1	4
Pulkkila	—	1	—	1	2
Puolanko	1	—	3	—	4
Pyhäjärvi	—	—	3	3	6
Raahe	—	—	—	1	1
Rantsila	—	1	—	3	4
Reisjärvi	1	—	—	—	1
Ristijärvi	4	4	—	—	8
Rovaniemi	1	—	10	2	13
Sievi	—	1	1	1	3

	Syphilis recens.		Muut syfilis tapaukset.		Yhteensä.
	M.	N.	M.	N.	
Siikajoki	—	—	3	2	5
Simo	—	—	1	—	1
Sodankylä	1	1	4	—	6
Sotkamo	4	6	6	1	17
Suomussalmi	1	—	1	—	2
Säräisniemi	14	6	3	—	23
Taivalkoski	—	—	1	—	1
Temmes	2	1	1	1	5
Tervola	1	—	6	—	7
Tornio	—	—	1	—	1
Tyrnävä	—	—	1	—	1
Utajärvi	1	—	—	—	1
Vihanti	—	1	2	1	4
Ylitornio	4	—	—	—	4
Ylivieska	1	1	3	1	6
Yhteensä	69	45	110	51	275
Ulkomaa.					
Norja	1	—	—	—	1
Pyömi	1	—	—	—	1
Ruotsi	1	—	—	1	2
Venäjä	4	2	4	2	12
Yhteensä	7	2	4	3	16
Yhteensä	**442**	**285**	**696**	**432**	**1,855**

Lapsenpäästölaitokset.

Kaikissa valtion sekä ylläpitämissä että osittain avustamissa lapsenpäästölaitoksissa hoidettiin vuonna 1908 6,433 naista. Näistä uloskirjoitettiin 6,073 synnyttäneenä ja terveenä, 18 toipuvana, 26 sairaana ja 30 kuolleena; vuoteen 1909 jäi 132 naista. Sitäpaitsi vastaanotettiin 154 naista, mutta osa näistä uloskirjoitettiin heti, koska synnytystä ei voitu läheisessä tulevaisuudessa odottaa, toiset hoidettiin ennen vastaanottamista tapahtuneen keskenmenon eli lapsivuoteessa saatujen tautien takia.

Elävinä syntyneitten lasten lukumäärä oli 5,873, josta 5,831 uloskirjoitettiin terveenä ja 42 kuolleena. 151 sikiötä oli kuollut ennen syntymistä ja 154 kuoli synnytyksen kestäessä tahi heti sen päätyttyä.

Lapsenpäästölaitoksessa Helsingissä hoidettiin 2,275 naista, joista 2,238 — 874 ensi- ja 1,364 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuoden kuluessa ja 37 oli vuodelta 1907 jääneitä. Vuoden aikana hoidetuista uloskirjoitettiin 2,234, joista 2,075 terveenä, 10 paranevana, 8 sairaana ja 5 kuolleena, sekä 136 synnyttämättä; seuraavaan vuoteen jäi 41. Syntyneitten lasten luku oli 2,094, näistä uloskirjoitettiin 2,023 terveenä ja 27 kuolleena. Ennen syntymistä kuoli 20 ja synnytyksen kestäessä 24. Keskenmeno sattui 27 kertaa, kaksoissynnytys 27 kertaa ja kolmoissynnytys 1 kerta.

Seuraavat obstetriset operationit tehtiin vuoden kuluessa:

Pihtisynnytys	77	kertaa.
Käännös	29	»
Käsin vetäminen alaosan asemassa	66	»
Extraktioni » »	32	»
Craniotomia	2	»
Decapitatio	1	»
Jalan ulosottaminen	8	»
Hebosteotomia	1	»
Hysterotomia ant. vaginalis	3	»
Partus arte præmaturus	7	»
Cervix'in laajentaminen Tarnier'in ecarteur'illä	7	»
» » Bossi'in dilatator'illa	4	»
» » champetier de Ribos'pallolla	6	»
Sectio cæsarea suprasymphys. extraperit. (Sellheim)	1	»
Sectio cæsarea	2	»
Istukan irroittaminen	8	»
	Yhteensä 254	kertaa.

Synnytystilaisuuksissa sattui seuraavat komplikationit:

Ahdas lantio	18	kertaa.
Ecclampsia	19	»
Hydramnion	5	»
Placenta prævia	7	»
Poikkitila	13	»
Esille pudonnut napavarsi	14	»
Eteinen napavarsi	2	»
Ennen aikoinaan irtautunut istukka	2	»
Ruptura cervicis uteri	2	»
» fornicis ant. vaginæ	1	»
Yhteensä	83	kertaa.

Äsken syntyneitten kuolemansyinä mainitaan: debilitas congenita 18 kertaa, atelectasis pulm. 2 kertaa, hæmorrhagia cerebri 3 kertaa, hydrocephalus 1 kerta, erysipelas 1 kerta, agenesia recti et ani 1 kerta ja tukehdus 1 kerta. Muuten ovat seuraavat sairauden kohtaukset äskensyntyneitten kesken huomatut: icterus neonatorum 5 kertaa, fractura brachii 1 kerta, hypospadia 1 kerta, fractura femoris 1 kerta, anencephalus 1 kerta, conjunctivitis blenorrhagica 2 kertaa, melæna neonatorum 1 kerta, hæmorrhagia e umbilico 1 kerta, abscessus mammæ 1 kerta, labium lepor., palatum fissum 1 kerta, pes eqvino-varus, pes calcaneus 3 kertaa, kephalhæmatoma 2 kertaa, stomatomycosis 2 kertaa sekä lues congenita 1 kerta.

Lapsenpäästölaitoksessa Turussa hoidettiin vuoden kuluessa 786 synnyttäjää, joista 25 olivat jääneitä edelliseltä vuodelta. Hoidetuista uloskirjoitettiin 770 terveenä ja 3 kuolleena; seuraavaan vuoteen jäi 13. Sitäpaitsi vastaanotettiin vuoden aikana 40 naista, jotka, paitsi 1 joka jäi seuraavaan vuoteen, kuitenkin pian uloskirjoitettiin terveenä, koska synnytyspolttoja lähemmässä tulevaisuudessa ei ollut odotettavissa. Keskenmenon takia hoidettiin 19 naista, joista 18 pääsi terveenä ja 1 jäi seuraavaan vuoteen, erityisten kohtutautien takia 90, joista 75 uloskirjoitettiin terveenä, 5 paremmaksi tulleena, 4 parantumatta ja 1 kuolleena; 5 jäi seuraavaan vuoteen. — Syntyneitten lasten luku oli 790. Näistä ynnä 13 edelliseltä vuodelta jääneistä kuoli 16 ennen syntymistä, 20 synnytyksen kestäessä sekä 11 sen jälkeen. Jäljelle jääneistä 756 lapsesta uloskirjoitettiin 744 terveenä; seuraavaan vuoteen jäi 12. Synnytyksen jälkeen kuolleitten kuolemansyyt olivat 6 tapauksessa yleinen heikkous, 3:ssa asphyxia prolongata, 1:ssä sydänhalvaus ja 1:ssä tuntematon.

Tehdyt obstetriset operationit olivat:

Keinotekoinen ennenaikainen synnytys	3	kertaa.
Pihtisynnytys	21	»
Käännös	7	»
Perforatio	3	»
Decapitatio	1	»
Jalan ulosottaminen	1	»
Extractio	7	»
Cervix'in laajentaminen Boss'in dilatator'illa	1	»
Episiotomia	2	»
Esille pudonneen käsivarren repositioni	1	»
Credé	7	»
Jälkeisten irroittaminen	13	»
Yhteensä	67	kertaa.

Komplikationeina synnytyksen kestäessä tahi heti sen jälkeen mainitaan:

Napavarren kiertoutumisia	47	kertaa.
Esille pudonnut napavarsi	5	»
» » käsi	2	»
Ankarampi verenvuoto partuksen aikana ja sen jälkeen	11	»
Oedemata permagna	1	»
Syncope	2	»
Fistula rectovaginalis	1	»
Placenta prævia	4	»
Ecclampsia	3	»
Ahdas lantio	5	»
Yhteensä	81	kertaa.

Laitoksen omistaa ja sitä hoitaa edelleen tohtori Carl von Heideken, joka tarkoitusta varten nauttii 16,000 markan vuotuista valtioapua.

Lapsenpäästölaitoksen Porvoossa ylläpiti edelleen kätilö Alva Forsius, nauttien 5,000 markan suuruista valtioapua. Laitoksessa hoidettiin vuoden kuluessa 123 synnyttäjää, joista 4 olivat edelliseltä vuodelta ja 119 — 55 ensi ja 64 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuonna 1908. Näistä uloskirjoitettiin 118 terveenä, 1 kuolleena ja 4 jäi vuoteen 1909. 119 sikiöstä kuoli 4 ennen syntymistä ja 1 synnytyksen kestäessä. Terveenä uloskirjoitettiin 114.

Lapsenpäästölaitos Tampereella oli lääketieteen lisensiaatti K. A. Hoffströmin ylläpitämä. Laitos nautti 6,000 markan suuruista valtioapua. Siinä hoidettiin 476 synnyttäjää, joista 5 oli edelliseltä vuodelta jääneitä. Sisään kirjoitetuista

oli 191 ensi- ja 280 myötäsynnyttäjää. Terveinä uloskirjoitettiin 464, sairaana 1, synnyttämättä 2, kuolleena 3, ja seuraavaan vuoteen jäi 6. Sitäpaitsi on laitoksessa hoidettu 51 naista erityisten kohtutautien takia, joista 36 uloskirjoitettiin terveenä, 12 paremmaksi tulleena ja 3 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneitten lasten luku oli 440, edelliseltä vuodelta oli 3 jäljellä. Lapsista oli 7 kuollut ennen syntymistä ja 9 kuoli synnytyksen kestäessä tahi heti sen jälkeen. Terveenä päästettiin 415, kuolleena 12. Kaksoisia syntyi 6 kertaa.

Seuraavat operationit tehtiin vuoden kuluessa:

Pihtisynnytys	25	kertaa.
Käännös	7	»
Jalan alasottaminen	1	»
Partus arte præmaturus	10	»
Craniotomia	3	»
Manualiapu aliosa asemassa	12	»
Accouchement forcé. Extraktio Braun'in haalla	1	»
Yhteensä	59	kertaa.

Synnytystilaisuuksissa sattui seuraavat komplikationit:

Ahdas lantio	8	kertaa.
Eklampsia	1	»
Uræmia	1	»
Placenta prævia	4	»
Alhaalla olevan istukan osittainen irtautuminen	3	»
Retentio placentæ	1	»
Esille pudonnut napavarsi	1	»
Napavarren kiertoutumisia	17	»
Ankarampi verenvuoto	22	»
Rigiditeetti emän suussa	1	»
Elongatio colli et hypertrophia portionis vaginalis	1	»
Partus præmaturus	9	»
Hydramnion	2	»
Yhteensä	71	kertaa.

Lapsenpäästölaitoksen Viipurissa ylläpiti vuonna 1908 edelleen Viipurin kaupunki, nauttien 4,000 markan suuruista valtioapua. Vuoden kuluessa otettiin laitokseen 509 naista, joista 223 oli ensi- ja 286 myötäsynnyttäjää; edelliseltä vuodelta oli jääneitä 11. Terveenä uloskirjoitettiin 491 synnyttäjää, sairaana 4, kuolleena 6, synnyttämättä 1. Seuraavaan vuoteen jäi 18. Syntyneitten lasten luku oli 510, joista 18 kuoli ennen syntymistä sekä 19 synnytyksen kestäessä

tahi heti sen jälkeen. Muista, niihin luettuna 10 edelliseltä vuodelta jääneet, uloskirjoitettiin terveenä 460 sekä kuolleena 5. Seuraavaan vuoteen jäi 18. Kaksoisia syntyi 7 kertaa.

Tehdyt obstetriset operationit ovat olleet:

Pihtisynnytys	19	kertaa.
Decapitatio	2	»
Basiotripsia	3	»
Käännös ja ekstraktioni	5	»
Partus arte provocat.	2	»
Credé	14	»
Istukan irroittaminen	3	»
Emäsuun laajentaminen	7	»
Labia-leikkauksia	1	»
Yhteensä	56	kertaa.

Synnytyksen kuluessa sattuneet komplikationit, epäsäännölliset asemat poisluettuna, olivat: ecclampsia 5 kertaa, lantion ahtaus 2 kertaa, esille pudonnut käsi 2 kertaa, esille pudonnut napavarsi 3 kertaa, placenta prævia 3 kertaa sekä napavarren kiertoutumisia 73 kertaa. Suurempi verenvuoto synnytyksen kestäessä tahi heti sen jälkeen sattui 37 kertaa.

Lapsenpäästölaitoksen Käkisalmessa ylläpiti Käkisalmen kaupunki nauttien 1,600 markan valtion kannatusta kuten edellisenäkin vuonna. Vuoden kuluessa vastaanotettiin 38 naista, 16 ensi- ja 22 myötäsynnyttäjää. Synnyttäjistä uloskirjoitettiin 32 terveenä, 2 toipuvana, 3 sairaana ja 1 synnyttämättä. Syntyneitten lasten luku oli 37, joista 1 kuoli ennen ja 2 synnytyksen kestäessä; terveenä uloskirjoitettiin 34.

Lapsenpäästölaitos Kuopiossa oli ensimmäisen kaupunginlääkärin lääketieteen lisensiaatti Adolf Nordberg'in ylläpitämä ja nautti edelleen samansuuruista (4,500 markkaa) valtioapua kuin ennen. Laitoksessa hoidettiin 119 naista, joista 116 — 48 ensi- ja 68 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin tilivuoden kuluessa. Näistä päästettiin laitoksesta 113 terveenä, 1 toipuvana ja 5 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneitten lasten luku oli 121, joista 8 kuoli ennen ja 5 synnytyksen kestäessä tahi heti sen jälkeen, 108 uloskirjoitettiin terveenä.

Seuraavat operationit tehtiin vuoden kuluessa:

Pihtisynnytys	3	kertaa.
Käännös	2	»
Partus arte præmaturus	1	»
Yhteensä	6	kertaa.

Synnytyksen kestäessä sattuneita komplikationeja mainitaan: placenta prævia 4 kertaa, perätila 4 kertaa, yleisesti supist. lantio 1 kerta, heikkoja polttoja 3 kertaa ja kuollut sikiö 8 kertaa.

Lapsenpäästölaitos Nikolainkaupungissa oli kuten ennenkin kaupungin oma. Valtioapua 3,000 markkaa vuodessa. Vuonna 1908 hoidettiin laitoksessa 172 synnyttäjää, joista 5 oli jääneitä edelliseltä vuodelta ja 167 — 63 ensi- ja 104 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuoden aikana. Terveenä uloskirjoitettiin 163, sairaana 4, kuolleena 2 ja vuoteen 1909 jäi 3.

Seuraavat operationit tehtiin vuoden kuluessa:

Pihtisynnytys	3	kertaa.
Keinotekoinen keskenmeno	1	»
Mola hydatidosan käsin poistaminen	2	»
Istukan irroittaminen	2	»
Credé	5	»
Yhteensä	13	kertaa.

Syntyneistä lapsista oli 7 kuollut ennen syntymistä, 164 lasta uloskirjoitettiin terveenä. Kaksoissynnytys sattui 6 kertaa.

Lapsenpäästölaitos Oulussa on kaupungin oma ja nauttii 3,500 markan vuotuista valtioapua. Vuonna 1908 hoidettiin laitoksessa 133 synnyttäjää, joista 2 oli edelliseltä vuodelta jääneitä ja 131 — 67 primiparae ja 64 multiparae — vastaanotettiin vuoden kuluessa. 129 naista uloskirjoitettiin terveenä ja 1 sairaana, seuraavaan vuoteen jäi 3. 136 sikiöstä kuoli 5 ennen synnytystä, 7 synnytyksen kestäessä tai heti sen jälkeen. Terveenä uloskirjoitettiin 118 ja kuolleena 3 lasta, seuraavaan vuoteen jäi 3.

Seuraavat operationit on tehty:

Pihtisynnytys	10	kertaa.
Käännös jalalle	4	»
Ennenaikainen synnytys	4	»
Extractio jalkatilassa	3	»
Perforatio ja extractio	2	»
Jalan ulosottaminen perätilassa	1	»
Jälkeisten poistaminen käden avulla	2	»
Yhteensä	26	kertaa.

Jyväskylän lapsenpäästölaitoksen ylläpiti lääketieteen lisensiaatti G. Palander, joka nautti samaa valtioapua eli 4,500 markkaa kuin ennen. Hoidettujen synnyttäjien kokonaisluku oli 188, joista 6 oli jäänyt vuodelta 1907 ja 182 — 65 ensi- ja 117 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuoden kuluessa. Synnyttä-

neistä uloskirjoitettiin 181 terveenä ja 3 paranevana; vuoteen 1909 jäi 4. Sikiöistä oli 2 kuollut ennen syntymistä sekä 5 synnytyksen kestäessä. Terveenä päästettiin laitoksesta 171 lasta sekä kuolleena 6 lasta. Kaksois-synnytys sattui 2 kertaa. Tilivuoden kuluessa tehtiin pihtisynnytys 7 kertaa, embryotomia 3 kertaa, käännös 1 kerran sekä jälkeisten poistaminen käsin 5 kertaa.

Synnytyslaitoksen Sortavalassa ylläpiti lääketieteen lisensiaatti G. J. Vinter nauttien 4,500 markan valtioapua samoilla ehdoilla kuin ennenkin. Vuoden kuluessa vastaanotettiin 92 synnyttäjää — 35 primiparæ ja 57 multiparæ. Näistä uloskirjoitettiin terveenä 83, sairaana 1 ja kuolleena 2. Seuraavaan vuoteen jäi 6.

Seuraavat operationit tehtiin vuoden kuluessa:

Pihtisynnytys	9	kertaa.
Evisceratio	1	»
Extractio perätilasta	2	»
Käännös	1	»
Forceps	1	»
Dilatatio Bossi	1	»
Trepanatio	2	»
Partus arte præmaturus	6	»
Välilihan repeämän ompelu	6	»
Credé	11	»
Jälkeisten irroittaminen kädellä	2	»
Yhteensä	42	kertaa.

Syntyneistä lapsista oli 4 kuollut ennen syntymistä, synnytyksen kestäessä tai heti sen jälkeen kuoli 12; eloon jääneistä lapsista uloskirjoitettiin terveenä 71 ja kuolleena 1.

Heinolan lapsenpäästölaitoksen omisti lääketieteen tohtori A. J. Hällström joka sen ylläpitämiseksi sai 3,000 markkaa valtioapua vuodessa. Laitoksessa hoidettiin vuoden kuluessa 70 synnyttäjää, joista 2 oli edelliseltä vuodelta ja 68 — 23 ensi- ja 45 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuonna 1908. Näistä uloskirjoitettiin 69 terveenä ja 1 sairaana. Syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 66 terveenä, 4 kuoli synnytyksen kestäessä. Tilivuoden kuluessa tehtiin 3 pihtisynnytystä, käännös poikkitilasta 1 kerran, perän alasveto koukulla heikkojen polttojen tähden 1 kerran ja jälkeisten irroittaminen kädellä 2 kertaa. Välilihan repeytyminen tapahtui 1 kerran ja suurempi verenvuoto 7 kertaa.

Pietarsaaren lapsenpäästölaitos, joka on lääketieteen lisensiaatti Elisabeth Backman'in oma ja nauttii 3,000 markan suuruista valtioapua, työskenteli vuonna 1908 7:llä vuoteella. Laitoksessa hoidettiin 138 synnyttäjää, joista 3

oli edelliseltä vuodelta ja 135 — 53 ensi- ja 82 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuonna 1908. Näistä uloskirjoitettiin 133 terveenä ja 2 kuolleena, 3 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 132 terveenä ja 2 kuolleena, 1 kuoli ennen synnytystä ja 2 synnytyksen kestäessä tai heti sen jälkeen. Vuoden kuluessa tehtiin 6 pihtisynnytystä, käännös ja extraktioneja 2 kertaa, extraktioni alaosan asemassa 7 kertaa, perineaali repeemän neulominen 10 kertaa, keinotekoinen ennenaikainen synnytys 2 kertaa ja jälkeisten irroittaminen kädellä 6 kertaa.

Kouvolan lapsenpäästölaitoksen omisti lääketieteen lisensiaatti E. Gröhn, joka sen ylläpitämiseksi nautti 3,000 markkaa valtioapua. Hoidettujen luku oli 203 joista 6 oli edelliseltä vuodelta ja 197 — 86 ensi- ja 111 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuonna 1908. Synnyttäneistä uloskirjoitettiin 196 terveenä ja 7 jäi seuraavaan vuoteen. Äskensyntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 196 terveenä, 7 kuoli ennen synnytystä.

Lahden lapsenpäästölaitoksen omistaa lääketieteen lisensiaatti G. A. v. Zweygberg. Valtioapu on 3,000 markkaa. Laitoksessa hoidettiin 136 synnyttäjää, joista 40 oli ensisynnyttäjää ja 96 myötäsynnyttäjää. Terveenä uloskirjoitettiin 133, sairaana 1 ja kuolleena 1, seuraavaan vuoteen jäi 1. Syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 113 terveenä, 5 oli kuollut ennen synnytystä ja 2 kuoli synnytyksen jälkeen. Vuoden kuluessa tehtiin seuraavat operationit: Pihtisynnytyksiä 2 kertaa, Ritgenin käsiote 1 kerran, käsin vetäminen alaosa-asemassa 1 kerran, istukan irroittaminen käsin kaksi kertaa, expressio placentæ Credé 4 kertaa, ulkopuolinen käännös (versio externæ) 1 kerran ja evacuatio uteri manualis et instrumentalis pro abort 10 kertaa.

Lapsenpäästölaitos Lovisassa, jonka omistaa »Fru Franziska Riegers Stiftelse» niminen yhdistys, nauttii 2,000 markan suuruista valtioapua. Laitoksessa hoidettiin 73 naista, joista 3 oli edelliseltä vuodelta ja 70 — 34 ensi- ja 36 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuonna 1908. 72 uloskirjoitettiin terveenä ja 1 jäi seuraavaan vuoteen. 74 sikiöstä kuoli 1 ennen syntymistä. Terveenä uloskirjoitettiin 73 lasta.

Lapsenpäästölaitos Hankoossa. Laitoksen omistavat kätilöt Elin Brandelin ja Emmi Mellenius, jotka siitä kantavat 3,000 markkaa valtioapua. Laitoksessa hoidettiin 152 synnyttäjää, joista 4 oli edelliseltä vuodelta ja 148 vastaanotettiin vuonna 1908. Näistä uloskirjoitettiin 147 terveenä, 1 päästämät-tömänä ja 4 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 149terveenä, 1 kuoli ennen synnytystä.

Raumassa ylläpitivät *lapsenpäästölaitosta* kätilöt Mathilda Kokki ja Saima Maria Sariola, jotka sitä varten nauttivat 1,500 markkaa vuotuista valtioapua. Laitoksessa hoidettiin kaikkiaan 67 synnyttäjää, joista 63 uloskirjoitettiin terveenä, 1 sairaana ja 2 päästämättömänä, 1 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneitten lasten luku oli 64, joista 4 kuoli ennen ja 1 synnytyksen kestäessä.

Lappeenrannan lapsenpäästölaitos oli kätilö Sigrid Vilhelmina Kirsi'n oma ja kantaa hän 3,000 markkaa valtioapua vuodessa sen ylläpitämiseksi. Vuoden kuluessa hoidettiin siinä 73 naista, joista 72 uloskirjoitettiin terveenä ja 1 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 70 terveenä, 3 kuoli ennen ja 1 synnytyksen kestäessä.

Joensuun lapsenpäästölaitos siirtyi 1 päivästä kesäkuuta 1908 sairashuonelääkäri G. A. S. Sandströmille joka sen ylläpitämistä varten saa 4,500 markkaa valtioapua vuodessa. Mainittuun päivään saakka oli laitos valtion ylläpitämä. Vuoden 1908 kuluessa hoidettiin laitoksessa kaikkiaan 84 naista, joista 76 uloskirjoitettiin terveenä, 3 kuolleena ja 5 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneistä lapsista oli 4 kuollut ennen syntymistä, 8 kuoli synnytyksen kestäessä tahi heti sen jälkeen. Terveenä päästettiin 73, kuolleena 1. Operatiivisia toimenpiteitä sattui 13 kertaa, nimittäin: pihtisynnytys 5 kertaa, craniotomia 1 kerran, dilatatio (Bossi) 1 kerran, avustaminen perätilassa 3 kertaa ja jälkeisten poistaminen käsin 3 kertaa.

Uudenkaarlebyyn lapsenpäästölaitoksen ylläpiti kaupunginlääkäri E. Knape, joka laitosta varten nautti 3,000 markan vuotuista valtioapua. Laitoksessa hoidettiin 29 naista, joista kaikki uloskirjoitettiin terveenä. Syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 28 terveenä, 1 oli kuollut ennen synnytystä.

Porin yleisen sairashuoneen lapsenpäästöosastolla sekä muissa yksinomaan valtion ylläpitämissä lapsenpäästölaitoksissa (Hämeenlinna, Mikkeli, Nurmes, Kajaani, Tornio ja Rovaniemi) hoidettiin vuonna 1908 yhteensä 358 naista, joista 5 oli jääneitä edelliseltä vuodelta. Näistä uloskirjoitettiin 355; 341 terveenä, 2 toipuvana, 1 sairaana, 2 kuolleena ja 9 synnyttämättä; seuraavaan vuoteen jäi 3. Vuoden kuluessa vastaanotetuista oli 144 ensi- ja 209 myötäsynnyttäjää. Elävänä syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 327 terveenä ja 1 kuolleena. 20 lasta oli kuollut ennen syntymistä ja 9 kuoli joko synnytyksen kestäessä tahi heti sen jälkeen. Kaksoissynnytyksiä sattui 5 kertaa ja yhden kerran syntyi neloset.

Laitoksissa tehdyt operationit olivat:

Pihtisynnytys	11	kertaa.
» ja ennenaikainen synnytys	2	»
Ennenaikainen synnytys	3	»
Käännös	3	»
Extractio	5	»
Accouchement forcé	2	»
Istukan irroittaminen	2	»
Yhteensä	28	kertaa.

Mielisairaslaitokset.

Helmikuun 10 päivälle 1908 päivätyssä kirjeessä ilmoitti K. Senaatin Siviilitoimituskunta Lääkintöhallitukselle tiedoksi ja noudatettavaksi että K. Senaatti oli katsonut tarpeelliseksi vaatia Lääkintöhallituksen lausunnon Suomen Eduskunnan 19 päivänä lokakuuta 1907 tekemän alamaisen anomuksen johdosta, joka koski mielisairaalain perustamista. Eduskunta oli tehnyt lyhykäisen suunnitelman miten mielisairaiden hoito tulevaisuudessa olisi järjestettävä ja olivat suunnitelman pääkohdat seuraavat:

1:o lähinnä olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin kahden uuden keskuslaitoksen perustamiseksi, joista laitoksista toinen olisi sijoitettava Oulun lääniin,

2:o vastaanottolaitos olisi perustettava sopivaan paikkaan Suomen pohjoisimpaan osaan,

3:o entisiä hoitolaitoksia mielisairaita varten olisi mahdollisuuden mukaan laajennettava,

4:o paitsi edellä mainittuja laitoksia olisi maanviljelys-siirtoloita mielisairaiden hoitoa varten sopivien tilaisuuksien sattuessa perustettava.

Kysyttyään asiasta mielisairaiden hoidon järjestämistä varten asetetun komitean mielipidettä oli Lääkintöhallitus sitä mieltä, että toisen ehdotetun keskuslaitoksen perustamisen sijaan nyt ensin olisi ryhdyttävä entisten mielisairaslaitosten laajentamiseen ja muutamien pienempien mielisairaslaitosten perustamiseen eri osissa maata, josta menettelytavasta olisi se etu, että sitä voitaisiin helposti toteuttaa samaan aikaan kuin Oulun keskuslaitosta rakennetaan. Laajassa lausunnossaan esiintuomat näkökohtansa kokosi Lääkintöhallitus seuraaviin ponsiin ja ehdotti

1:o että keskuslaitos 700 mielisairasta varten perustettaisiin Oulun kaupungin läheisyyteen sekä että Viipurin ja Turun vastaanottolaitokset kuin myöskin Käkisalmen turvalaitos laajennettaisiin kukin 27 sairassijalla, että Pitkäniemen keskuslaitos laajennettaisiin 320 sairassijalla, että Mustasaaren lääninsairaala muutettaisiin mielisairaslaitokseksi 250 mielisairaalle, että uusi vastaanottolaitos 60 sairassijalla perustettaisiin Mikkeliin sekä että Lapinlahden keskuslaitokseen hankittaisiin 80 uutta sairassijaa. Näitä uutis- ja laajennustöitä varten oli Lääkintöhallitus yksissä neuvoin mielisairaiden hoidon järjestämistä varten asetetun komitean kanssa tehnyt seuraavan suunnitelman. Suunnitelman mukaan olisivat rakennustyöt toimitettavat kolmella ajanjaksolla, käsittäen yhteensä 7 vuotta. Ensimmäiselle ajanjaksolle merkityt työt olisivat tehtävät kahden, toiselle ajanjaksolle kolmen ja kolmannelle ajanjaksolle kahden vuoden kuluessa.

I:nen ajanjakso, 2 vuotta.

Uusi keskuslaitos Oulussa	*Smk:*	1,717,000	
Viipurin ja Turun vastaanottolaitokset	»	206,000	
Käkisalmen turvalaitos	»	77,000	
Pitkäniemen keskuslaitos	»	158,000	
Mustasaaren laitos	»	135,500	
Mikkelin vastaanottolaitos	»	390,000	2,683,500

II:nen ajanjakso, 3 vuotta.

Uusi keskuslaitos Oulussa	*Smk:*	1,459,000	
Pitkäniemen keskuslaitos	»	725,866	
Mustasaaren laitos	»	513,525	
Lapinlahden keskuslaitos	»	670,000	3,368,391

III:as ajanjakso, 2 vuotta.

Uusi keskuslaitos Oulussa	*Smk:*	1,024,000	
Pitkäniemen keskuslaitos	»	516,134	
Mustasaaren laitos	»	510,975	2,051,109

2:o että pienempi muutamia sijoja sisältävä vastaanottolaitos perustettaisiin Kittilän kirkonkylään parhaiten jonkun pienemmän sairastuvan yhteyteen sekä että Rovaniemelle hankittaisiin joku pienempi suoja niitä mielisairaita varten, jotka Kittilän vastaanottolaitoksesta kuljetetaan keskuslaitoksiin,

3:o että valtio, ostaessaan maatiloja tilattoman väestön kesken palstoitettaviksi, itselleen pidättäisi tilojen asuinhuone- ja muut rakennukset sekä niitä ympäröivän noin 60—75 hehtaaria käsittävän maapalstan viljeltyä tai viljeltäväksi kelpaavaa maata tarkoituksella täten perustaa maanviljelyssiirtoloita levollisia mielisairaita varten,

4:o että ryhdyttäisiin tarpeellisiin toimenpiteisiin mielisairaiden kuljettamisen helpoittamiseksi rautateillä, sekä

5:o että tätä pitemmälle käyvän yleisen mielisairashoitosuunnitelman laatiminen tätä nykyä saisi jäädä tuonnemmaksi, kunnes kysymyksessä olevan hoidon järjestämistä varten asetettu komitea on saanut tekeillä olevan pitempiaikaisen suunnitelmansa valmiiksi.

Jos ylläoleva ensimmäisessä kohdassa mainittu rakennussuunnitelma hyväksyttäisiin olisi samalla päätettävä että uusi lääninsairaala Vaasan lääniä varten on rakennettava Nikolainkaupunkiin sekä Lääkintöhallituksen ja Yleisten rakennusten Ylihallituksen toimeksi jätettävä sopivan paikan hankkiminen ja tarpeellisten piirustuksien ja kustannusehdotuksien laatiminen uutta lääninsairaalaa varten.

Katsoen siihen epäsuotuiseen asemaan, jossa nykyiset vastaanottolaitokset pienuutensa vuoksi toimivat ja josta on seurauksena että äkillisesti sairastuvat mielisairaat useimmiten saavat odottaa ylen kauan, jopa vuosikausia, ennenkuin pääsevät tehokkaaseen hoitoon ja siten menettävät parhaimman parantumisen mahdollisuuden, lausui Lääkintöhallitus sen toivomuksen että, jos ylempänä ehdotettua rakennussuunnitelmaa syystä tai toisesta ei vielä ensitulevasta vuodesta alkaen voitaisi toteuttaa, kuitenkin Turun, Viipurin ja Mustasaaren vastaanottolaitosten sekä Käkisalmen turvalaitoksen laajentaminen pantaisiin toimeen ja näitä töitä varten tarvittavat varat, 418,000 markkaa, myönnettäisiin.

Keisarillisen Senaatin alamaisesta esityksestä, joka johtui Lääkintöhallituksen ehdotuksesta huhtikuun 3 päivältä 1907 koskeva Lääkintöhallituksen vuosikertomuksessa vuodelta 1907 likemmin kerrottua kysymystä Turun, Mustasaaren, Viipurin ja Oulun vastaanottolaitosten uudestaan rakentamista ja järjestämistä kuin myöskin Käkisalmen turvalaitoksen osittaista uudestaan rakentamista, päätti Hänen Keisarillinen Majesteettinsa oikeuttaa Senaatin osaksi uudestaan rakennuttamaan Turussa, Viipurissa, Oulussa ja Mustasaaressa olevat vastaanottolaitokset mielisairaita varten sekä käyttämään tähän tarkoitukseen 103,000 markkaa kutakin puheena olevaa laitosta kohti, ehdolla että kyseessä olevat työt suoritetaan silloin kuin se katsotaan mahdolliseksi valtiovarain tilaan nähden. Tämän johdosta päätti K. Senaatti että tämän armollisen käskyn johdosta Yleisten rakennusten Ylihallituksen tulee rakennuttaa Turun ja Mustasaaren vastaanottolaitokset vuonna 1909 sekä Viipurin vastaanottolaitos vuonna 1910, että määräyksen antaminen siitä, milloin Oulun vastaanottolaitos on rakennettava, jätetään vastaisen esittelyn varaan ja että Lääkintöhallituksen tulee aikonaan tehdä ehdotukset määrättyjen Turun, Mustasaaren ja Viipurin vastaanottolaitosten kalustamisesta sekä myöskin niistä muista toimenpiteistä, joihin laajentamisen vuoksi ehkä aihetta ilmaantuu.

Kesäkuun 18 päivänä 1908 tekemällään päätöksellä käski K. Senaatti Yleisten rakennusten Ylihallitusta laajentamaan Käkisalmen turvalaitosta sekä myönsi tarkoitusta varten yleisistä varoista 77,000 markkaa.

Lapinlahden keskuslaitos.

Sittenkuin keskuslaitoksen v. t. ylilääkäri Lääkintöhallitukselle oli tehnyt siihen suuntaan käyvän esityksen, että silloinen alilääkärin virka laitoksessa muutettaisiin ensimmäiseksi alilääkärin viraksi samanlaisilla palkkaeduilla kuin ne, jotka ovat vahvistetut vastaavien virkojen pitäjille maan toisissa keskuslaitoksissa sekä että virka tulisi vakinaiseksi viraksi kuitenkin siten että pätevyysvaatimuksiin virkaan pääsemiseksi kuuluisi, paitsi ne ehdot, joita vaaditaan alilääkäreiltä muissa keskuslaitoksissa, lääketieteen tohtorin arvoa varten hyväk-

sytty väitöskirja psykiatriassa tahi tämän tieteen lähellä olevassa aineessa taikka muu todistettu tieteellinen toiminta vastaavasta merkityksestä psykiatrian alalla, anoi Lääkintöhallitus K. Senaatin kautta lausuntoa asiassa Keis. Aleksanterin Yliopiston konsistoriolta ja lääkeopilliselta tiedekunnalta. Sittenkuin pyydetyt lausunnot olivat annetut, ja mainittu tiedekunta muun muassa oli ehdottanut että paitsi vakituista alilääkäriä, laitokseen sitä paitsi perustettaisiin avustajalääkärin virka määrävuosiksi täytettäväksi, jotta spesialistien valmistuminen tällä alalla tulisi tyydytetyksi, käski K. Senaatti päätöksellä 4 päivältä helmikuuta 1908 Lääkintöhallitusta tekemään täydellisen esityksen asiassa. Esiintuomillaan syillä ehdotti Lääkintöhallitus että alilääkärin virka Lapinlahden keskuslaitoksessa 1 päivästä kesäkuuta 1908, jolloin silloisen alilääkärin virka-aika kului umpeen, muodostettaisiin vakinaiseksi ensimmäiseksi alilääkärin viraksi, että virkaa seuraisi paitsi vapaa asunto ja lämpö, 4,000 markan vuosipalkka sekä 1,200 markan palkkio oikeudella viran pitäjälle saada 5 vuoden nuhteettoman palveluksen jälkeen 500 markan palkankoroituksen, että pätevyysvaatimukseksi viran saantia varten asetettaisiin paitsi ne ehdot, joita vaaditaan vastaavilta virkailijoilta muissa keskuslaitoksissa, lääketieteen tohtorin arvoa varten hyväksytty väitöskirja jossain psykiatriaan tahi sitä lähellä olevaan alaan kuuluvasta aineesta tahi muu todistettu samanarvoinen tieteellinen psykiatrinen toiminta sekä että avustajalääkärin virka, joka täytetään kolmeksi vuodeksi kerrallaan, ja joka muuten palkka- ja muihin etuihin katsoen on oleva samallainen kuin avustajalääkärin virat yliopiston muissa klinikoissa, 1 päivästä kesäkuuta 1908 asetettaisiin Lapinlahden keskuslaitokseen mielisairaita varten. — Ehdotus hyväksyttiin korkeimmassa paikassa 15 päivänä elokuuta 1908 kuitenkin siten, että uudet virat asetettiin laitokseen 1 päivästä tammikuuta 1909.

Laitoksen uusi sähkökeskusasema valmistui syyskuussa.

Laitoksessa hoidettiin vuoden kuluessa 178 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 46,439. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3,43 markkaan.

Niuvanniemen keskuslaitos.

Armollisella käskyllä lokakuun 12 päivältä 1907 määräsi Hänen Keisarillinen Majesteettinsa, että keskuslaitoksen ensimmäisen alilääkärin palkkio on 800 markasta korotettava 1,200 markkaan sekä laitoksen toisen alilääkärin palkkio 3,000 markasta 3,600 markkaan vuodessa, suoritettavaksi tammikuun 1 päivästä 1908.

Sittenkun K. Senaatti kesäkuun 28 päivänä 1907 oli hyljännyt Lääkintöhallituksen tekemän esityksen 78,000 markan suuruisen määrärahan myöntämisestä sähkökeskustan perustamiseksi keskuslaitokseen sekä käskenyt Lääkintö-

hallitusta teettämään ja Siviilitoimituskunnalle lähettämään uuden asianhaarain aiheuttaman ehdotuksen sellaisen keskustan perustamiskustannuksista, ellei sähköä voitaisi laitokseen johtaa jostakin sen ulkopuolella olevasta valaistuslaitoksesta, minkä tapauksen varalta annettiin erityisiä määräyksiä, esitti Lääkintöhallitus, hankittuaan Yleisten rakennusten Ylihallituksen toimesta laaditut piirustukset sekä 67,560 markkaan nousevan kustannusarvion puheenaolevan sähkökeskustan rakentamista varten siihen kuuluvine koneineen ja johtoineen sekä tarpeellisine puuvajoineen, lokakuun 25 päivälle 1907 päivätyssä kirjeessä, että kysymys sähkövirran johtamisesta keskuslaitoksen ulkopuolella olevasta valaistuskeskustasta saisi raueta ja että yleisistä varoista myönnettäisiin 67,560 markkaa oman sähkökeskustan rakentamista varten. Sittemmin ilmoitti Yleisten rakennusten Ylihallitus kirjeessä maaliskuun 20 päivältä K. Senaatille muun muassa että, jos sähkökeskusta keskuslaitokseen voitaisiin rakentaa siellä toimitettavain, aikaisemmin määrättyjen uutisrakennusten yhteydessä, näiden molempain rakennustöiden yleiskustannus vähenisi 4,550 markalla. Toukokuun 11 päivänä 1908 hyväksyi K. Senaatti tehdyn ehdotuksen, käski Yleisten rakennusten Ylihallitusta rakennuttamaan edellä mainitun sähkökeskustan siihen kuuluvine koneineen ja puuvajoineen ja myönsi tarkoitusta varten käytettäväksi yleisistä varoista 63,100 markkaa.

Lääkintöhallituksen kirjeessä 11 päivältä elokuuta tekemästä ehdotuksesta myönsi K. Senaatti 26 päivänä elokuuta Yleisten rakennusten Ylihallituksen käytettäväksi 13,100 markkaa laitoksen entisen saunan muuttamista varten ruokasaliksi hoitohenkilökunnalle, tarpeellisten uudistustöitten toimittamista varten jotta rakennusta voitaisiin taloushoitohenkilökunnan ruokasalin yhteydessä käyttää yleisenä kokoushuoneena, sekä laitoksen vesiklosettijärjestelmän ulottamista varten hallinto- ja ruokalaitosrakennuksiin.

Lääkintöhallituksen vuonna 1902 asettaman n. k. ruokajärjestelmä-komitean laatima uusi ruokajärjestelmä on K. Senaatin luvalla ollut käytännössä keskuslaitoksessa.

Vuoden kuluessa hoidettiin laitoksessa 379 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 112,957. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2,28 markkaan.

Pitkäniemen keskuslaitos.

Sittenkun keskuslaitoksen palvelijakuntaan kuuluvat naimisissa olevat henkilöt, jotka nykyään ovat sairaalan ruuassa, olivat laitoksen taloudenpitäjälle jättämässään kirjelmässä anoneet, että niille laitoksen perheellisille palvelijoille, jotka sitä halusivat, myönnettäisiin vapaan ruuan sijasta ruokaraha, ja taloudenpitäjä kirjeen mukaan lokakuun 3 päivältä 1907 oli puoltolauseensa kera lähet-

tänyt anomuksen Lääkintöhallituksen toimenpiteeseen, esitti Lääkintöhallitus saman kuun 11 päivänä että keskuslaitoksen palveluksessa oleville taloushenkilökuntaan kuuluville naineille henkilöille ensitulevan vuoden alusta myönnettäisiin oikeus vaihtaa vapaa ruokansa ruokarahaan, laskettuna 1 markan mukaan vuorokaudelta. K. Senaatin Siviilitoimituskunta hyväksyi esityksen kuitenkin ehdolla, ettei laitoksen ruokaa pidetä niiden henkilöiden saatavana, joita nyt myönnetty etu koskee, niin halvalla ja runsaasti että laitoksen ruuanpitokustannukset tämän edun johdosta lisääntyvät.

Sittenkuin K. Senaatti oli 18 päivänä joulukuuta 1907 määrännyt että keskuslaitokseen, jossa sitä ennen oli saatu hoitaa korkeintain 355 sairasta, saataisiin ottaa enintäin 480 potilasta, esitti Lääkintöhallitus 24 päivänä maaliskuuta 1908, oheenpannen Yleisten rakennusten Ylihallituksessa laaditun kustannusarvion ja piirustukset sekä Ylihallituksen asiasta antaman lausunnon, että, koska alkuaan rauhallisia miespuolisia sairaita varten aiottu huoneusto, jossa eräs laitoksen alilääkäri jo useampia vuosia oli asunut, mainitun määräyksen johdosta oli tullut alkuperäiseen tarkoitukseensa välttämättömäksi ja kun kumpikaan laitoksessa olevista alilääkäreille aiotuista ainoastaan kaksi huonetta käsittävistä huoneustoista eivät ole riittävät nyt puheena olevalle naineelle lääkärille, laitoksen kokonaan käyttämättä ollut kulkutautihuoneusto, jota paitsikin laitos tulisi aikaan, varustettaisin toistaiseksi osaksi yhden alilääkärin ja osaksi yhden naineen hoitajan asunnoksi, joka viimemainittu pitäisi luonaan 3 tai 4 rauhallisempaa miespuolista sairasta sekä että tähän tarkoitukseen myönnettäisiin yleisistä varoista 4,500 markkaa. Huhtikuun 30 päivänä hyväksyi K. Senaatti ehdotuksen, kuitenkin sillä muutoksella että tehdyissä piirustuksissa salin viereen ehdotettu veranta oli jätettävä pois ja myönsi tarkoitusta varten 3,850 markkaa, minkä ohessa K. Senaatti määräsi että alilääkärin on tarpeen tullen milloin tahansa annettava hänelle täten varustettavaksi aiottu huoneusto tahi osa siitä, sikäli kun tarve vaatii, sairaiden tarpeeksi.

Vuoden kuluessa hoidettiin laitoksessa 570 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 135,341. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3,04 markkaan.

Kökisalmen turvalaitos.

Lääkintöhallituksen kertomuksessa vuodelta 1907 mainitun esityksen varojen myöntämisestä sähkökeskustan rakentamiseksi turvalaitokseen hyväksyi K. Senaatti toukokuun 11 päivänä 1908 myöntämällä tähän tarkoitukseen 38,190 markkaa.

Ylempänä on jo mainittu 77,000 markan myöntämisestä turvalaitoksen laajentamiseksi.

Vuoden kuluessa hoidettiin turvalaitoksessa 156 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 54,984. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 1,64 markkaan.

Seilin turvalaitos.

Vuoden kuluessa hoidettiin turvalaitoksessa 55 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 18,575. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 1,91 markkaan.

Sairasvuoteitten yhteinen luku kaikissa mielisairaslaitoksissa oli vuoden 1908 lopussa 1,117. Vuoden kuluessa hoidettiin kaikkiaan 1,614 henkilöä, nimittäin 879 eli 54,46 % miestä ja 735 eli 45,54 % naista. Näistä oli vuodelta 1907 jääneitä 593 miestä ja 498 naista eli yhteensä 1,091 sairasta, se on 67,60 % kaikista hoidetuista.

Hoidokkaista uloskirjoitettiin 251 miestä ja 234 naista eli yhteensä 485 henkilöä, tehden 30,05 % kaikista hoidetuista. Laitoksiin jäi vuodeksi 1909 628 miestä ja 501 naista, yhteensä 1,129 henkilöä eli 69,95 % kaikista hoidokkaista. Taulu 10. Tässä tulee huomauttaa että taulu 10 osoittaa vastaanotetut ja uloskirjoitetut jokaisessa laitoksessa erikseen, jonka takia ei ole voitu välttää että hoidokas, joka yhdestä laitoksesta on uloskirjoitettu ja vastaanotettu toiseen laitokseen on merkitty kahdesti, kuin myöskin että henkilö, joka useamman kerran on uloskirjoitettu ja jälleen takaisin otettu, joka kerta on saanut uuden päiväkirjanumeron ja tämän mukaisesti otettu tähän ja seuraaviin tauluihin.

Sisäänotettujen ja hoidettujen suhde toisiinsa eli vaihdon suuruus eri mielisairaslaitoksissa on ollut: Lapinlahden keskuslaitoksessa 27,5 %, Niuvanniemen keskuslaitoksessa 18,2 %, Pitkäniemen keskuslaitoksessa 38,8 %, Käkisalmen turvalaitoksessa 3,2 %, Seilin turvalaitoksessa 5,5 % sekä vastaanottolaitoksissa 67,8 %. Eri vastaanottolaitoksissa on suhde ollut: Turussa 53,5 %, Viipurissa 83,9 %, Mustasaaressa 51,4 %, Oulussa 57,4 % ja Mikkelissä 73,7 %.

Eri sairaudenmuodoista Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin, turvalaitoksiin ja vastaanottolaitoksiin vuoden aikana vastaanotetuissa sattui:

Melancholia, Synkkämielisyys . .	101,	39	mies-	ja	62	naishenkilöllä	= 19,6 %
Amentia, Sekapäisyys	26,	11	»	»	15	»	= 5,0 »
Mania, Raivohulluus	145,	82	»	»	63	»	= 28,2 »
Paranoia, Harhamielisyys . . .	29,	15	»	»	14	»	= 5,6 »
Dementia, Tylsämielisyys . . .	137,	77	»	»	60	»	= 26,6 »

Psychosis ex intoxicatione . . .	1,	1	mies-	ja	—	naishenkilöllä	= 0,2 %
Dementia paralytica, Mielisairaus halvauksen kanssa	37,	32	»	»	5	»	= 7,2 »
Delirium tremens	3,	2	»	»	1	»	= 0,6 »
Psychosis alcoholica	1,	1	»	»	—	»	= 0,2 »
Morphinismus chron.	1,	—	»	»	1	»	= 0,2 »
Insania epileptica, Mielisairaus kaatuvaistaudin kanssa . .	7,	6	»	»	1	»	= 1,4 »
Insania hysterica et neurasthenica, hypochondria	14,	4	»	»	10	»	= 2,7 »
Imbecillitas, Synnynnäinen heikkomielisyys	9,	7	»	»	2	»	= 1,7 »
Idiotia	4,	3	»	»	1	»	= 0,8 »

Yksinkertainen mielisairaus, Insania simplex, vaivasi 439 hoidokasta, 225 miestä ja 214 naista, se on 85,2 % kaikista sisäänkirjoitetuista. Taulu 11.

Vuoden kuluessa vastaanotettujen *ikä* käy selville taulusta 12. Tästä näkyy että ikäluokka 21—30 v. omisti suurimman luvun 200, joka tekee 38,8 %. Ikäluokka 31—40 v. seuraa lähinnä 144 potilaalla eli 28,0 %. Ikäluokkaan 41—50 v. kuului 80 henkilöä, eli 15,5 %, ikäluokkaan yli 50 vuotta 40 eli 7,8 % sekä ikäluokkaan alle 21 vuotta 51, eli 9,9 %.

Siitä ajasta, minkä sairaus on kestänyt ennen sisäänkirjoittamista tehdään Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksista sekä Käkisalmen turvalaitoksesta selkoa 334 potilaan suhteen. Näistä oli sairaus 59:llä eli 17,6 % alkanut 3 kuukauden sisään ennen vastaanottoa, 161:llä eli 48,2 % oli se kestänyt 3—12 kuukautta, 43:lla eli 12,9 %, 1—2 vuotta, 17:lla eli 5,1 %, 2—3 vuotta, 11:lla eli 3,3 %, 3—4 vuotta, 7:llä eli 2,1 % 4—5 vuotta sekä 36:lla eli 10,8 % enemmän kuin 5 vuotta.

331:ssä tapauksessa on saatu selville onko mielisairautta ilmestynyt ennen sitä kohtausta, jonka takia sairas on laitokseen otettu. Tulos on että 251:llä eli 75,9 % edelläkäypää kohtausta ei ole ollut, että 49:llä eli 14,8 % yksi, 13:sta eli 3,9 % kaksi, 5:llä eli 1,5 % kolme sekä 13:sta eli 3,9 % neljä tahi useampi kohtaus on sattunut. Likempi selvitys saadaan seuraavasta yhteenvedosta:

Taulu osottava Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vuonna 1908 vastaanotettujen hoidokkaiden lukumäärän, sairauden kestävyyden ennen vastaanottamista sekä edellä käypien kohtauksien luvun.

Tauti.	Sairauden kestävyys ennen vastaanottamista.																		Edelläkäypien kohtauksien luku.													
	Alle 3 kuukautta.		3—12 kuukautta.		1—2 vuotta.		2—3 vuotta.		3—4 vuotta.		4—5 vuotta.		Yli 5 vuotta.		Tuntematon.		Yhteensä.		Ei mitään.		Yksi.		Kaksi.		Kolme.		Neljä eli useita.		Tuntematon.		Yhteensä.	
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.
Insania simplex	24	26	66	66	23	13	12	3	4	5	3	2	15	7	3	—	150	122	109	87	21	24	6	5	2	3	9	2	3	1	150	122
Dementia paralytica	3	—	19	2	6	1	1	—	2	—	—	1	—	—	—	—	31	4	29	3	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	31	4
Psychosis alcoholica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Morphinismus chron.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Insania epileptica ..	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	6	1	4	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	6	1
Insania hyster. et neurasth.	1	3	1	4	—	—	—	1	—	—	—	—	2	1	—	—	4	9	3	8	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	4	9
Imbecillitas	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	2	1	—	7	2	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	7	2
Idiotia.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Yhteensä	30	29	88	73	29	14	13	4	6	5	4	3	25	11	5	—	200	139	151	100	22	27	8	5	2	3	11	2	6	2	200	139

Ikä, jolloin mielisairaus ensi kerran kohtasi Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin vuonna 1908 otetuita hoidokkaita, näkyy seuraavasta taulusta:

Taulu osottava ijän, jolloin mielisairaus ensi kerran kohtasi Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin vuonna 1908 vastaanotetuita hoidokkaita.

Tauti.	Alle 11 vuotta.		11—15 vuotta.		16—20 vuotta.		21—25 vuotta.		26—30 vuotta.		31—35 vuotta.		36—40 vuotta.		41—45 vuotta.		46—50 vuotta.		51—60 vuotta.		61—70 vuotta.		Yli 70 vuotta.		Tuntematon.		Yhteensä.		Yhteensä.
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	
Insania simplex	—	—	3	2	19	19	40	31	32	14	16	17	15	13	8	12	3	6	2	6	1	—	—	—	9	—	148	120	268
Dementia paralytica	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	7	—	10	—	5	2	5	1	2	1	—	—	—	—	—	—	31	4	35
Psychosis alcoholica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1
Morphinismus chron.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Insania epileptica	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	6	1	7
Insania hyster. et neurasth. ..	2	1	—	—	1	2	—	2	—	1	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	9	13
Imbecillitas	2	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	6	2	8
Idiotia	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Yhteensä	5	2	6	3	20	21	42	33	34	16	24	18	26	15	14	14	8	7	4	7	1	—	—	—	13	1	197	137	334

Taulusta käy selville että 320 tapauksessa, josta tietoja ijän suhteen on saatu, 7 eli 2,2 % oli ikäluokassa alle 11 vuotta, 9 eli 2,8 % oli ikäluokassa 11—15 vuotta, 41 eli 12,8 % ikäluokassa 16—20 v., 75 eli 23,4 % ikäluokassa 21—25 v., 50 eli 15,6 % ikäluokassa 26—30 v., 42 eli 13,1 % ikäluokassa 31—35 v., 41 eli 12,8 % ikäluokassa 36—40 v., 28 eli 8,8 % ikäluokassa 41—45 v., 15 eli 4,7 % ikäluokassa 46—50 v., 11 eli 3,5 % ikäluokassa 51—60 v., sekä 1 eli 0,3 % oli yli 60 vuotta.

Mitä Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen v. 1908 vastaanotettujen siviilisäätyyn tulee, näkyy seuraavasta taulusta että 339:stä vastaanotetusta 132 miestä ja 67 naista eli yhteensä 199 henkilöä, tehden 58,7 % kaikista, oli naimattomia, että 62 miestä ja 65 naista eli yhteensä 127 henkilöä, tehden 37,5 % kaikista, oli naineita, että 6 miestä ja 6 naista, yhteensä 12 henkilöä, tehden 3,5 % kaikista, oli leskiä sekä että 1 nainen, tehden 0,3 % kaikista oli eroitettu.

Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vuonna 1908 vastaanotettujen hoidokkaitten siviilisääty.

Tauti.	Naimattomia.		Naineita.		Leskiä.		Eroitettuja.		Yhteensä.		Yhteensä.
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	
Insania simplex	111	58	34	59	5	5	—	—	150	122	272
Dementia paralytica	7	1	23	2	1	1	—	—	31	4	35
Psychosis alcoholica	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
Morphinismus chron.	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Insania epileptica	4	—	2	1	—	—	—	—	6	1	7
Insania hyster. et neurasth.	2	5	2	3	—	—	—	1	4	9	13
Imbecillitas	7	2	—	—	—	—	—	—	7	2	9
Idiotia	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Yhteensä	132	67	62	65	6	6	—	1	200	139	339

Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vuonna 1908 vastaanotettujen hoidokkaitten suvussa on mielisairautta tavattu 112 tapauksessa kuten seuraavasta taulusta käy selville.

Taulu osottava mielisairauden esiintymistä Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vuonna 1908 vastaanotettujen hoidokkaitten suvussa.

Tauti.	Mielisairautta																Yhteensä.	
	isässä.		äidissä.		sekä isässä että äidissä.		isän vanhemmissa, veljissä tahi sisarissa.		äidin vanhemmissa, veljissä tahi sisarissa.		sekä isän että äidin vanhemmissa, veljissä tahi sisarissa.		sisaruksissa.		serkuksissa.			
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.
Insania simplex	15	7	6	12	1	3	12	6	4	8	—	—	8	9	2	3	48	48
Dementia paralytica	1	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	5	2
Psychosis alcoholica	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Insania epileptica	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—
Insania hyster. et neurasth.	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	2
Imbecillitas	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Yhteensä	17	8	11	14	1	3	14	6	4	9	—	1	10	9	2	3	59	53

Otaksuttavat syyt mielisairauteen vuonna 1908 Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vastaanotetuissa hoidokkaissa selviävät seuraavasta yhteensovittelusta.

Taulu osottava otaksuttavat syyt mielisairauteen Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vuonna 1908 vastaanotetuissa hoidokkaissa.

Otaksuttavat syyt.	Tauti.																Yhteensä.		
	Insania simplex.		Dementia paralytica.		Psychosis alcoholica.		Morphinismus chron.		Insania epileptica.		Insania hyster. et neurasth.		Imbecillitas.		Idiotia.				
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	Yht.
Tulehdus aivoissa ja niitten kalvoissa	—	—	18	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	1	19
Luonnoton psykinen taipumus ja kehittyminen	8	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	12	2	14
Lapsivuode ja sen seuraukset	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	12
Liikarasitus ja yövalvominen	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	6
Uskonnon vaivat	6	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	7	13
Rakkauden »	6	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	6	13	19
Onnettomat perheolot	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3

Otaksuttavat syyt.	Tauti.																			
	Insania simplex.		Dementia paralytica.		Psychosis alcoholica.		Morphinismus chron.		Insania epileptica.		Insania hysteret neurasth.		Imbecillitas.		Idiotia.		Yhteensä.			
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	Yht.	
Taloudelliset huolet	4	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	6	10	
Mielenliikutus, pelästyminen	6	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	6	12	18	
Harmit ja kaihot	9	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	7	16	
Suru	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	6	
» ruumiillisen sairauden johdosta	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	
Epäonnistunut talonosto	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
Amerikan matkat, koti-ikävyys	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	5	
Omantunnonvaivat	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	
Sosialistinen kiihoittaminen ja mietiskely	10	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	3	13	
Vankilan elämä	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	6	
Oikeudenkäynnit	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
Silmäleikkaus ja huolestuminen sen johdosta	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	
Anaemi	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	
Meningitis	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	
Kuumetauti	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	6	
Influensa ja vankeus	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
Epilepsi	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	—	4	1	5	
Pitkällinen pääsärky	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3	
Valokaasu myrkytys	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
Morfinin väärin käyttäminen	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
Synnynnäinen dispositioni	16	16	2	1	1	—	—	—	1	—	2	1	—	1	—	—	22	19	41	
Syn. disp. ja operationi	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
» » » kuumetauti	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	
» » » pelästyminen	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
» » » rakkauden vaivat	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
» » » alkoholin väärin käyttäminen	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
Isä alkoholisti	3	5	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	6	5	11	
» » ja alkoholin väärin käyttäminen	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
Juoppoutta äidin suvussa	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
Alkoholin väärin käyttäminen	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	5	
Lues	1	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	9	
Mietiskely itsesaastuttamisesta	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	
Tuntematon	41	23	3	1	—	—	—	—	—	—	2	2	1	—	1	—	48	26	74	
Yhteensä	150	122	31	4	1	—	—	1	6	1	4	9	7	2	1	—	200	139	339	

Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vuonna 1908 vastaanotettujen hoidokkaitten sääty ja ammatti näkyy seuraavasta taulusta:

Taulu osottava Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vuonna 1908 vastaanotettujen hoidokkaitten säädyn ja ammatin.

Sääty ja ammatti.	Tauti.																		
	Insania simplex.		Dementia paralytica.		Psychosis alcoholica.		Morphinismus chron.		Insania epileptica.		Insania hyster. et neurasth.		Imbecillitas.		Idiotia.		Yhteensä.		
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	Yht.
Siviilivirkamiehiä ja heidän perheitä	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
Pappeja ja heidän perheitä	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
Farmaseuttejä	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Kouluopettajia ja opettajattaria	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	4
Maisteria, ylioppilaita, seminaarilaisia ja kouluoppilaita	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	2	5
Kaupunginviskaaleja	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Maanmittareita	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Säätyläisiä	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	4
Kauppiaita, kauppa-apulaisia ja heidän perheitä	4	5	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	5	13
Postinhoitajia	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
Posteljoonej	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Lukkareita	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Sairaanhoitajattaria	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Kirjureita	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	2
Rautatien virkailijoita ja heidän perheitä	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	4
Tullivahtimestareita	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Tullivartijain tyttäriä	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Luotsien poikia	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Merimiehiä	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Työnjohtajia ja heidän perheitä	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3
Agronoomeja	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Teknikkoja, mekanikkoja	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Oluenpanijoitten tyttäriä	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Käsityöläisiä ja heidän perheitä	10	10	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	10	24
Työmiehiä, kaupungeissa	5	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	2	8
» maalla	14	12	2	1	—	—	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	19	14	33
Palvelijoita	6	15	1	1	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	7	19	26
Mejerskoja	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1

Sääty ja ammatti.	Tauti.																			
	Insania simplex.		Dementia paralytica.		Psychosis alcoholica.		Morphinismus chron.		Insania epileptica.		Insania hysterica et neurasth.		Imbecillitas.		Idiotia.		Yhteensä.			
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	Yht.	
Talonomistajien tyttäriä	—	1	—														—	1	1	
Talonpoikia, talollisia ja heidän perheitä	46	24	4	1	—	—	—	—	1	—	—	3	1	—	—	—	52	28	80	
Torppareita ja vuokraajia	19	16	2	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	1	—	24	18	42	
Talonmiehiä	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
Itsellisiä	18	15	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	1	2	—	—	20	19	39	
Metsänvartijoita	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
Kirvesmiehiä	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
Mylläreitä	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
Neulojattaria	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
Ajurien vaimoja	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
Voutien poikia	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
Tehtaalaisia ja heidän perheitä	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	
Kasvatuslaitosten oppilaita	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
Vaivaishoitolaisia	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3	
Vankeja	9	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	3	—	—	—	14	1	15	
Yhteensä	150	122	31	4	1	—	—	1	6	1	4	9	7	2	1	—	200	139	339	

Mitä vuoden aikana kaikissa mielisairaslaitoksissa hoidettujen potilaitten asuntopaikkaan tulee näkyy taulusta XIII että 514 vastaanotetusta 433 eli 84,2 % asui maalaiskunnissa ja 81 eli 15,8 % kaupungeissa.

Vuoden kuluessa hoidetuista uloskirjoitettiin 474, joista 243 miestä = 51,3 % ja 231 naista = 48,7 %. Taulu XIV.

Näistä uloskirjoitettiin:

154, 69 miestä ja 85 naista *terveenä* . . . . . = 32,5 %
116, 58 » » 58 » *paremmaksi tulleena* . . . . . = 24,5 »
157, 95 » » 62 » *parantumatta* . . . . . = 33,1 »
47, 21 » » 26 » *kuolleena* . . . . . = 9,9 »

Taulu XV osoittaa parantuneitten sairauden muodon, iän ja oloajan laitoksessa. Kaikista 154 parantuneista oli 29 eli 18,8 % alle 21 vuoden; 58 eli 37,7 % kuuluivat ikäluokkaan 21—30 vuotta; 37 eli 24,0 % ikäluokkaan 31—40 vuotta; 16 eli 10,4 % ikäluokkaan 41—50 vuotta ja 14 eli 9,1 % oli yli 50 vuotta.

66 hoidokasta eli 42,9 % oleskelivat laitoksessa alle 3 kuukautta, 43 eli 27,9 % 3—6 kuukautta, 38 eli 24,7 % 6—12 kuukautta, 5 eli 3,2 % 1—3 vuotta ja 2 eli 1,3 % 3—5 vuotta.

Taudin kulku sen alusta alkaen siksi kun potilas terveenä päästettiin on saatu selville 142 tapauksessa. Annetuista ilmoituksista tässä suhteessa näkyy että tauti 27 tapauksessa = 19,0 % oli kestänyt alle 3 kuukautta, 25 tapauksessa = 17,6 % 3—6 kuukautta, 61 tapauksessa = 43,0 % 6—12 kuukautta, 23 tapauksessa = 16,2 % 1—2 vuotta, 5 tapauksessa = 3,5 % 2—3 vuotta ja 1 tapauksessa = 0,7 % yli 3 vuotta.

Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksissa sekä Käkisalmen turvalaitoksessa kuolleista on saatu seuraava selonteko.

Taulu osottava Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksissa sekä Käkisalmen turvalaitoksessa vuonna 1908 kuolleet hoidokkaat.

Tauti.	Ikä.												Oloaika hoitolaitoksessa.										Taudin kestävyys ennen vastaanottamista.											
	Alle 20 vuotta.		21—30 vuotta.		31—40 vuotta.		41—50 vuotta.		Yli 50 vuotta.		Yhteensä.		Alle 3 kuukautta.		3—12 kuukautta.		1—5 vuotta.		Yli 5 vuotta.		Yhteensä.		Alle 3 kuukautta.		3—12 kuukautta.		1—2 vuotta.		2—3 vuotta.		4—5 vuotta.		Yli 5 vuotta.		Yhteensä.	
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.
Melancholia ..	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	3	—	1	—	2	—	—	—	—	—	3	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Amentia	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Mania	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Paranoia	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	1
Dementia	—	—	2	2	2	4	1	2	2	4	7	12	—	—	2	—	3	5	2	7	7	12	—	—	2	3	1	—	1	—	—	2	3	7	7	12
Psychosis ex intoxicat.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—
Dementia paralytica	—	—	—	—	2	—	4	1	2	—	8	1	2	—	3	—	3	1	—	—	8	1	—	—	4	1	4	—	—	—	—	—	—	8	1
Insania epileptica	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Idiotia	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
Yhteensä	1	—	2	4	5	5	6	5	5	5	19	19	2	2	7	2	7	7	3	8	19	19	—	2	7	7	5	—	2	—	—	2	5	8	19	19

Taulu osottava Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksissa sekä Käkisalmen turvalaitoksessa vuonna 1908 kuolleitten hoidokkaitten kuolemansyyt.

Tauti.	Kuolemansyy.																																Yhteensä.		
	Apoplexia cerebri.		Meningoencephalitis chron.		Arteriosclerosis cerebri.		Vitium org. cordis		Paralysia cordis.		Pleuritis.		Pleuritis serop purulent.		Pneumonia lobularis, nephritis.		Tuberculosis pulm.		Influenza.		Appendicitis.		Thrombosis art. femoralis.		Carcinoma ventriculi.		Ruptura vesicæ urin. Peritonitis.		Strangulatio.		Combustio.		Suicidium.		Marasmus senilis.				
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	Y:sä.
Melancholia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3	3
Amentia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Mania	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Paranoia	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
Dementia	1	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	1	—	1	2	7	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	7	12	19
Psychosis ex intoxicatione	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Dementia paralytica	—	—	4	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	8	1	9
Insania epileptica	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Idiotia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Yhteensä	1	—	4	1	—	1	—	1	4	1	—	1	—	1	1	1	3	9	1	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	1	—	1	—	1	19	19	38

Taulu osottava tilapäiset taudinkohtaukset vuonna 1908 Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksissa sekä Käkisalmen turvalaitoksessa hoidetuissa potilaissa.

Tauti.	Lapinlahden keskuslaitos.		Niuvanniemen keskuslaitos.		Pitkäniemen keskuslaitos.		Käkisalmen turvalaitos.		Yhteensä.		
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	Y:stä.
Apoplexia cerebri	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Endocarditis	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Pneumonia, bronchitis, bronchopneumonia	—	—	1	—	10	3	—	—	11	3	14
Pneumonia crouposa	1	—	—	2	—	—	—	—	1	2	3
Tuberc. pulm.	—	—	—	4	1	4	1	—	2	8	10
Enteritis, gastroenteritis	2	—	12	12	18	11	—	1	32	24	56
Hæmatemesis	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Cholecystitis (peritonitis)	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Morbilli	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Influenza, febricula, febris intermittens	2	15	15	1	11	12	—	—	28	28	56
Angina	—	—	—	—	4	—	—	—	4	—	4
» fauc.	—	—	1	2	—	—	—	—	1	2	3
Polyarthritis ac.	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
» rheum.	—	—	—	—	—	3	—	—	—	3	3
Septico-pyæmia	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Erysipelas	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	2
» faciei	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	2
Lymphomata colli	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1	2
Abscessus, phlegmone	3	1	1	—	—	—	1	—	5	1	6
Furunculus, carbunculus	1	—	1	—	3	1	—	—	5	1	6
Panaritium	—	—	2	2	—	—	—	—	2	2	4
Trombos. art. femor.	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
Vulnera contusa, incisa	2	—	12	8	3	6	1	1	18	15	33
Ruptura vesic. urinar.	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Fractura radii	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1
Combustio	1	—	—	1	—	—	—	—	1	1	2
Eczema	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Morsus hominis	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
Sulfonalismus	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Iritis	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Silmätauteja	—	—	—	1	3	—	—	—	3	1	4
Korvatauteja	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1	2
Yhteensä	17	21	50	36	56	41	3	2	126	100	226

Taulu osottava kuinka Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksien sekä Käkisalmen turvalaitoksen hoidokkaat vuonna 1908 jakaantuvat päivämaksuihin nähden.

Lapinlahden keskuslaitos.

Päivämaksu à *Smk.* 4: —	366	hoitopäivää.
» » » 3: 30	358	»
» » » 2: 20	10,089	»
» » » 1: 50	366	»
» » » 1: 10	22,164	»
» » » 1: —	639	»
» » » —: 55	642	»
Elinajaksi sisäänotetut kriminaalihoidokkaat ja vapaavuodetta nauttivat	11,815	»
Yhteensä	46,439	hoitopäivää.

Niuvanniemen keskuslaitos.

Päivämaksu à *Smk.* 3: 50	643	hoitopäivää.
» » » 2: 20	16,926	»
» » » 1: 10	74,762	»
» » » 1: —	671	»
» » » —: 82,5	366	»
» » » —: 55	1,224	»
» » » —: 50	2,287	»
Vapaa vuode	16,078	»
Yhteensä	112,957	hoitopäivää.

Pitkäniemen keskuslaitos.

Päivämaksu à *Smk.* 3: 30	1,713	hoitopäivää.
» » » 2: 20	10,263	»
» » » 1: 10	103,178	»
» » » —: 55	458	»
» » » —: 50	914	»
Vapaa vuode	18,815	»
Yhteensä	135,341	hoitopäivää.

Käkisalmen turvalaitos.

Päivämaksu à *Smk* 3: —	274	hoitopäivää.
» » » 2: —	366	»
» » » 1: 10	39,038	»
» » » —: 55	856	»
» » » —: 50	912	»
» » » —: 25	366	»
Vapaa vuode	13,172	»
Yhteensä	54,984	hoitopäivää.

Päivämaksun suoritti.

	Lapinlahden keskuslaitos.			Niuvanniemen keskuslaitos.			Pitkäniemen keskuslaitos.			Käkisalmen turvalaitos.			Yhteensä.
	M.	N.	Y:sä.	M.	N.	Y:sä.	M.	N.	Y:sä.	M.	N.	Y:sä.	
Sairaat itse tahi heidän omaiset ja holhoojat	38	43	81	82	68	150	83	56	139	18	10	28	398
Talolliset, tuttavat tahi sairasrahastot ja yhdistykset	2	3	5	4	2	6	21	19	40	—	—	—	51
Kunnat tahi vaivaishoito	28	19	47	126	62	188	165	164	329	43	44	87	651
Turun tuomiokapituli	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
Savonlinnan »	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Rautatien hallitus	2	—	2	—	—	—	2	—	2	—	—	—	4
Koivulan kasvatuslaitos	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Kenraalikuvernöörin kanslia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
Maksutta hoidetut (elinkautisesti vastaanotetut, kriminaalipotilaat ja vapaavuodetta nauttivat)	23	19	42	21	13	34	47	12	59	34	6	40	175
Yhteensä	94	84	178	234	145	379	319	251	570	95	61	156	1,283

Vuonna 1908 Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksissa sekä Käkisalmen turvalaitoksessa hoidetut kriminaalipotilaat ovat tehneet seuraavat rikokset.

	Lapinlahden keskuslaitos.			Niuvanniemen keskuslaitos.			Pitkäniemen keskuslaitos.			Käkisalmen turvalaitos.			Yhteensä.
	M.	N.	Y:sä.	M.	N.	Y:sä.	M.	N.	Y:sä.	M.	N.	Y:sä.	
Murha	—	—	—	—	—	—	13	1	14	14	1	15	29
» ja ryöstö	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
» eli tappo	—	—	—	11	2	13	—	—	—	—	—	—	13
Murhayritys	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
Myrkytysyritys	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Tappo	1	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2
Lapsenmurha	—	—	—	—	—	—	1	2	3	—	2	2	5
Väkivalta ja tappo	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
Pahoinpitely	—	1	1	3	—	3	6	—	6	3	—	3	13
Uhkaus	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Alistumattomuusrikos ja sen seuraukset	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1
Väärä vala	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Varkaus	2	2	4	2	—	2	7	1	8	12	1	13	27
» tappo ja pahoinpitely	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
Sisäänmurto	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
Murhapoltto	2	1	3	1	1	2	4	1	5	2	1	3	13
» ja murhayritys	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
Vahingon aikaansaaminen	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
Rahanväärennys	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
Raharikos ja petos	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	1	2
Raiskaaminen	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
Alaikäisen raiskaaminen	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Raiskaamisen yritys	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Siveellisyysrikos	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	2
Parittelu	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
Tuntematon rikos ulkomaalla ollessa	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Yhtämittaiset järjestysrikokset vankilassa	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Yhteensä	9	6	15	18	3	21	44	6	50	33	5	38	124

Taulu XVI on yhteenveto maassa 31 p:nä joulukuuta 1908 löytyvistä mielisairaista, joka on laadittu niitten luettelojen mukaan, jotka maan papisto 53 §:Hänen Keisarillisen Majesteettinsa armollisessa julistuksessa 28 päivältä toukokuuta 1889 koskevia lähempiä määräyksiä mielisairaitten hoidosta nojalla on velvollinen vuosittain jättämään piirilääkäreille julistukseen liitetyn kaavan mu-

kaan. Lähetetyt luettelot ovat kuitenkin näyttäytyneet puutteellisiksi mielisairaslaitoksiin otettuihin potilaisiin nähden, jonka takia niitä on täytynyt täydentää mielisairaslaitoksista, vastaanottolaitoksista ja turvalaitoksista Lääkintöhallitukselle saapuneitten vuosikertomuksien mukaan.

Vuoden 1908 lopussa löytyi maassa 7,865 mielivikaista henkilöä, joista 2,359 on sairastunut lapsena (tylsämielisiä ja idiootteja) sekä 5,506 vanhempina (mielisairaita rajoitetussa merkityksessä). Kun Suomen väkiluku vuoden 1908 lopussa oli 3,012,849 tuli 10,000 asukasta kohti 26,1 mielisairasta tahi, jos molemmat ryhmät eroitetaan toisistaan, 7,8 tylsämielistä ja idioottia sekä 18,3 mielisairasta rajoitetussa merkityksessä.

Kuntien ja yksityisten sairashoitolaitokset.

Alla olevat taulut, joista toiseen on otettu hoidettujen ja sairashoitopäiväin luku sekä keskimäärä potilaita päivää kohti vv. 1905, 1906, 1907 ja 1908 ja toiseen sairastuvissa v. 1908 tehdyt leikkaukset, kuvaavat kuntien sairastupien toimintaa.

Sairastupa.	1905.			1906.			1907.			1908.		
	Hoidettujen luku.	Sairashoitopäivien luku.	Keskimäärä sairaita päivässä.	Hoidettujen luku.	Sairashoitopäivien luku.	Keskimäärä sairaita päivässä.	Hoidettujen luku.	Sairashoitopäivien luku.	Keskimäärä sairaita päivässä.	Hoidettujen luku.	Sairashoitopäivien luku.	Keskimäärä sairaita päivässä.
Ruovesi	165	4,110	11,3	170	3,922	10,7	168	3,717	10,2	155	4,299	11,8
Keuruu	78	1,987	5,4	93	2,057	5,6	76	1,924	5,3	72	1,337	3,7
Joroinen	87	1,552	4,3	95	1,531	4,2	145	2,127	6,0	131	1,848	5,1
Loimaa—Alastaro	116	2,850	7,8	122	3,002	8,2	134	2,990	8,2	139	2,564	7,0
Uusikirkko	188	3,085	8,5	203	2,918	8,0	198	3,561	9,7	244	2,889	7,9
Viitasaari	67	2,260	6,2	105	2,097	5,7	96	1,892	6,1	—	—	—
Lapua	98	2,011	5,5	82	1,604	4,4	122	2,256	6,2	91	1,341	3,7
Virrat	53	1,693	4,6	53	1,069	2,9	97	1,682	4,4	91	1,453	4,0
Juva	118	2,083	5,7	107	1,982	5,4	108	2,014	5,5	40	629	1,7
Padasjoki—Kuhmoinen	119	2,272	6,2	85	1,509	4,1	88	1,840	5,0	70	1,479	4,1
Vihti: lasareti osasto	72	775	2,1	82	1,016	2,8	159	2,578	7,1	183	2,782	7.6
» synnytys »	57	331	0,9	54	467	1,3	88	700	1,9	82	767	2,1
Tammela	158	3,328	9,1	146	2,623	7,2	176	3,497	9,6	186	3,339	9,1
Pielisjärvi	149	3,489	9,6	149	3,459	9,5	155	2,680	7,3	140	3,096	8,5
Ilomantsi	122	3,435	9,4	120	2,823	7,7	105	2,481	6,8	119	2,863	7,8
Elimäki	135	2,731	7,5	140	2,435	6,7	134	2,615	7,2	160	3,776	10,3

Sairastupa.	1905.			1906.			1907.			1908.		
	Hoidettujen luku.	Sairashoitopäivien luku.	Keskimäärä sairaita päivässä.	Hoidettujen luku.	Sairashoitopäivien luku.	Keskimäärä sairaita päivissä.	Hoidettujen luku.	Sairashoitopäivien luku.	Keskimäärä sairaita päivissä.	Hoidettujen luku.	Sairashoitopäivien luku.	Keskimäärä sairaita päivissä.
Huittinen	73	1,492	4,1	78	1,307	3,6	78	1,167	3,2	79	1,214	3,3
Orimattila	244	3,338	9,1	272	3,291	9,0	232	3,141	8,5	312	3,997	11,0
Saarijärvi	94	1,592	4,4	106	1,883	5,2	38	454	1,2	85	1,062	2,9
Ikaalinen	90	2,081	5,7	69	2,106	5,8	78	2,249	6,2	122	2,528	6,9
Pielavesi	53	1,627	4,5	36	1,142	3,1	44	1,489	4,3	78	1,450	4,0
Rautalampi	171	3,277	9,5	161	3,254	9,7	200	3,722	10,2	220	4,200	11,5
Kirkkonummi	122	1,421	3,9	104	1,282	3,5	112	1,344	3,7	94	1,103	3,0
Knolajärvi [1]	—	—	—	42	843	4,7	—	—	—	40	938	4,5
Porvoon maaseurakunta	169	2,772	7,6	167	3,226	8,8	203	3,238	8,9	203	3,449	9,4
Orivesi [2]	48	877	2,4	59	900	2,5	22	303	2,2	28	583	3,8
Puumala	—	—	—	14	264	4,8	142	2,186	5,9	135	1,658	4,5
Heinävesi	49	1,867	5,1	71	1,607	4,4	50	1,269	3,5	85	1,064	2,9
Ylistaro	—	—	—	69	1,109	3,1	61	928	2,5	65	901	2,5
Loppi	—	—	—	—	—	—	93	1,267	3,5	108	912	2,5
Kuusamo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	132	1,465	4,0
Ylivieska [3]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	115	1,823	5,5
Närpiö [4]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	265	7,0

[1]) Avattiin $^3/_6$ 1908. — [2]) Avattiin uudestaan rakennettuna tulipalon jälkeen $^1/_8$ 1908. [3]) Avattiin $^3/_2$ 1908 — [4]) Avattiin $^{23}/_{11}$ 1908.

Operationer i Sjuk-

	Ruovesi.	Keuruu.	Joroinen.	Loimaa.	Uusikirkko.	Viitasaari.[1]	Lapua.	Virtai.	Juva.	Padasjoki.	Vihti.	Tammela.	Pielisjärvi.
Sutur. vuln.	3	8	—	4	1	—	1	—	1	—	24	—	6
Incis.	26	10	8	20	16	—	7	4	5	7	37	—	14
Abras. fist. ulc.	—	—	3	—	2	—	—	1	—	—	2	—	—
Ligatura	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Amputatio	—	2	—	1	2	—	—	1	—	—	3	2	—
Exarticulatio	1	—	4	2	2	—	1	—	—	—	1	—	—
Thoracocentesis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Resectio	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
» costar.	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» costæ & thoracotomia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
» » » thoracoplast.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Punctio artic.	1	—	—	—	7	—	—	1	1	1	1	—	—
» » & inject. jod.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
» » » acid. carbol.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Punctio cavitat.	3	2	—	5	—	—	—	1	—	1	9	—	—
» et aspiratio thoracis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—
» abdominis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Repos. luxat.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Trepan. cranii	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» oss. varior.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
» proc. mast.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» et evac oss.	3	—	—	—	2	—	2	—	—	—	3	—	—
» » » ulnæ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
» » » oss ilei	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—
» » » femoris	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—
» » » tibiæ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
» » » oss tarsi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
» » » tor. pedis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
» » » sterni	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Transpl. Thiersch	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Incisio	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—
Abrasio	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—
Cauterisatio	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Al. op. plastic.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Exst. tumor.	—	1	4	3	9	—	—	—	—	—	6	—	—
» carcin.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
» cystaden.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—

[1]) Ej i verksamhet. — [2]) Öppnadt $^{23}/_{11}$ 08. — [3]) Öppnad $^{1}/_{8}$ 08. — [4]) Från $^{3}/_{2}$ 08.

stugorna 1908.

Ilomantsi.	Eliniitki.	Huittinen.	Orimattila.	Ikaalinen.	Pielavesi.	Rautalampi.	Kirkkonummi.	Porvoo.	Punkala.	Heinävesi.	Ylistaro.	Loppi.	Närpiö. [2]	Orivesi. [3]	Kuusamo.	Kuolajärvi.	Ylivieska. [4]	Yhteensä.
3	8	5	26	1	1	7	4	7	5	1	2	3	—	—	1	1	3	126
12	8	7	21	15	13	21	8	14	8	5	2	6	—	10	9	3	8	324
—	—	3	9	3	—	2	—	2	—	1	—	2	—	—	3	—	1	34
—	2	—	2	1	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12
4	1	1	—	1	3	4	1	5	—	—	1	—	—	—	1	—	2	35
—	—	—	1	2	—	4	—	7	—	—	—	—	—	—	1	—	1	27
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	9
—	2	—	1	—	2	1	1	3	1	—	—	—	—	—	—	—	1	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	2	2	1	—	—	12	2	5	3	—	—	1	—	8	2	—	4	63
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	1	1	—	3	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
5	4	1	—	—	—	8	—	—	—	—	—	1	3	—	1	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
1	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
1	1	3	3	—	1	7	2	—	1	2	—	—	1	—	1	—	2	48
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1

	Ruovesi.	Keuruu.	Joroinen.	Loimaa.	Uusikirkko.	Viitasaari.	Lapua.	Virtai.	Juva.	Padasjoki.	Vihti.	Tammela.	Pielisjärvi.
Exst. reg. var.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	—
Redress. (Extens.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hydroc. (op. rad.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lapar. p. vuln. pen.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» p. occlusio int.	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» p. appendic.	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» p. perit. supp.	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» p. » diffus.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Ovariotom.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Herniotomia	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—
Oper. radic. hernia	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	4	1
Amput. port. vagin.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Seqvestrotomia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Abras. uteri	5	1	7	11	1	—	13	3	—	—	3	15	1
» p. abort	—	—	2	11	2	—	—	—	—	—	2	—	—
Amput. colli ut.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Extr. pol. uter.	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Perineoraph.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Al. oper. in genit. fem.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Decapitatio et extractio foet.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Castratio	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Evacuatio resid. post abortum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oper. p. phimos.	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Strumectomia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Trepan. proc. mast.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Extr. lentis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Iridectomia	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Paracent. corneæ	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» membr. tymp.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Op. p. entrop.	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2
Al. op. app. visus	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
Paracentesis corneæ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Tracheotomia	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Expressio trachom.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—
Tendoraphia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Extr. corp. alien.	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Oblig. gypsan.	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	7	—	—
Exstirp. lymph. colli	2	—	—	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—
» tonsillar.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	48	28	43	64	46	—	25	13	9	10	109	86	45

	Ylteensii.	Ylivieska.	Kuolajärvi.	Kuusamo.	Oivesi.	Närpiö.	Loppi.	Ylistaro.	Heinävesi.	Pyhäjoki.	Porvoo.	Kirkkonummi.	Rantalampi.	Pielavesi.	Ikaalinen.	Orimattila.	Huittinen.	Elimäki.	Tiomantsi.
Ylteensii.																			
Ylivieska.	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kuolajärvi.	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kuusamo.	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oivesi.	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Närpiö.	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Loppi.	33	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	28	—	—	—	—	—	—
Ylistaro.	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Heinävesi.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pyhäjoki.	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—
Porvoo.	14	1	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	3	—	1	1	—	1	—
Kirkkonummi.	32	—	—	2	—	1	—	—	1	—	—	1	5	2	2	2	3	4	—
Rantalampi.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pielavesi.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Ikaalinen.	140	—	2	5	—	2	2	8	1	—	2	3	25	—	3	13	4	9	1
Orimattila.	37	2	—	—	—	—	2	—	3	—	7	—	—	—	—	—	5	1	—
Huittinen.	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—
Elimäki.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Tiomantsi.	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	6	—	—	2	—	—	—
	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	3	—	1	—
	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
	6	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
	4	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—
	19	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	6	—	3	3
	38	—	2	—	1	—	—	1	3	3	—	—	—	—	—	3	2	2	—
	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
	10	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	1	—	3	—	1	—
	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	4	—	2	1
	28	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	14	—
	19	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	2	2	—	6	—	—	—
	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1,284	27	9	28	21	12	22	15	23	26	62	28	170	31	35	114	38	66	31

Kertomus Takaharjun Parantolan toiminnasta vuodelta 1908.

Sairaspäiväkirjan mukaan on Takaharjun Parantolassa v. 1908 hoidettu kaikkiaan 399 sairasta. Niistä ovat 95 jääneet vuodelta 1907 vuodelle 1908. Vuodella 1908 on parantolaan otetuiksi merkitty 304. Kuitenkin ovat näistä 15 2 eri kertaa olleet, joten heitä on kahdesti kirjoihin merkitty. Vuodelle 1909 jäi 65, joten siis vuonna 1908 334 potilasta lähti parantolasta. Näistä olivat parantolassa vähemmän kuin 31 päivää 40, jotka hoitamattomina täytyy tuloksia määrättäissä jättää huomioon ottamatta.

Tämä korkea määrä hoitamattomia jo viittaa niihin vaikeuksiin, joiden vaikutuksen alla Takaharjun Parantolan on ollut työskenteleminen v. 1908. Jos alkuvuosi kului säännöllisesti, niin loppupuoli vuotta sitä vastoin oli kaikin puolin vaikea, syystä että kajaanilaisen kauppias Rimpiläisen kirjeet ja kehotukset erinäisille potilaille täällä synnyttivät levottomuutta potilaissa. Kajaanissa luvattiin sairaille sellaista, jota parantolassa ei mitenkään voitu luvata, nim. terveyttä kahdessa kuukaudessa, ihmekös siis, että useat etenkin vähemmän arvostelukykyiset päättivät noudattaa kauppiaan kehoitusta ja lähteä Kajaaniin. Tämän päättivät niin paljon helpommin koska sielläkin joutuivat lääkärin hoidon alaisiksi. Vaan kauppiaan kehotuskirjeet eivät vaikuttaneet ainoastaan niihin, jotka päättivät noudattaa kutsua, vaan myös toisiin, joilla esim. ei ollut varaa Kajaaniin lähteä. Näin olivat useat, myös ne, jotka täällä pysyivät alituisessa jännityksessä ja kahden vaiheilla mitä heidän piti tehdä, jäädä tänne vai lähteä Kajaaniin ja siten tietysti heillä ei ollut parantolahoidosta sitä hyötyä mitä heillä muuten olisi ollut. Tämä seikka mutta etupäässä se, että monet sangen edulliset tapaukset jättivät hoidon kesken, tekee, että tulokset tänä vuonna näyttävät jonkun verran epäedullisemmilta. Kuitenkin on nytkin positiivisella tuloksella hoidettu 72,73 % ja 20,07 % ovat pysyneet muuttumattomina ja ainoastaan 7,2 % ovat joko heikontuneet tahi kuolleet. Nämät tulokset selviävät paraiten tämän kertomuksen loppuun liitetystä taulusta.

Ei ainoastaan täällä hoidettujen hoitoajan lyhyydessä ilmene Rimpiläisen lääkehomman vaikutusta, vaan myös tänne saapuneissa hakemuksissa. Vuoden 1908 edellisenä puoliskona saapui hakemuksia 236, jälkimmäisenä 148. Sitä paitsi haettiin syksyllä etupäässä halvempia paikkoja, joita ei ollut vapaana. Tämä kuitenkin teki sen hyvän, että naisten puolella vuoro 3 markan paikalle pääsemisessä siirtyi nopeammin joten lopulla vuotta muutamat pääsivät mainitulle paikalle ainoastaan 4 kuukauden odotusajan perästä. Miespuolella on odotusaika 3 markan paikalle pysynyt 8:ssa kuukaudessa.

Kuten edellisestä selviää on hakemuksia yhteensä tehty 378. Hakijoista olivat 216 miehiä, 162 naisia.

Hakijain taudinaste oli seuraava:

I staadiossa oli	. . . . .	miehiä 70 ja naisia	48.
II » »	. . . . .	» 44 » »	39.
III » »	. . . . .	» 47 » »	37.

Staadiota ei lääkärintodistuksen perusteella voitu määrätä 55:ssä miesten ja 38:ssa naisten tekemässä hakemuksessa.

Eri maksuluokkia on seuraavasti haettu (ainoastaan ylin haettu maksuluokka tässä otettu huomioon).

I maksuluokkaa (à 8 ja 7 mk.) on hakenut	. . .	53 miestä ja	21 naista.
II » (à 6 ja 5 mk.) » »	. . .	54 » »	49 »
III » (à 3 mk.) » »	. . .	40 » »	35 »
Vapaapaikkaa on hakenut	. . . . .	62 » »	48 »
Maksuluokkaa ei ole määrätty	. . . . .	7 » »	9 »

Kuitenkin nyt kuten ennenkin hyvin harvoilla poikkeuksilla nekin, jotka hakivat I maksuluokan paikkaa pian kuitenkin siirtyivät halvemmille paikoille niin pian kuin vuoronsa tuli.

Sairashoitopäivien luku oli kaikkiaan 34,622, nim. miehille 19,334 ja naisille 15,288.

Keskimäärin potilaat viipyivät parantolassa 119 päivää, miehet 111,2 ja naiset 126,8.

Sairaitten luku päivässä oli keskimäärin 94,9, miesten 52,9 ja naisten 41,9.

Suurin määrä potilaita päivässä oli 116.

Vapaapaikoilla oli sairashoitopäivien luku miehillä 4,208, siis 11,5 miestä päivää kohti; naisilla 4,213, siis myös 11,5 päivää kohti, mikä on korkein määrä mitä voi 12 paikalla olla, koska ei suorastaan voi puhdistamatta vuoteet joka potilaan välillä ottaa sairaita vapaiksi tuleville paikoille.

Vuonna 1908 parantolaan otettujen ikä oli seuraava:

10—15 ikävuotisia oli	. . . . .	miehiä 3 ja naisia	5.
16—10 » »	. . . . .	» 23 » »	23.
21—25 » »	. . . . .	» 42 » »	35.
26—30 » »	. . . . .	» 33 » »	35.
31—35 » »	. . . . .	» 30 » »	18.
36—40 » »	. . . . .	» 25 » »	15.
41—45 » »	. . . . .	» 9 » »	1.
46—50 » »	. . . . .	» 2 » »	—.
50—60 » »	. . . . .	» 4 » »	1.

Parantolassa hoidettujen tautiaste oli seuraava: (Täällä on ruvettu seuraamaan Sophus Bangin ehdottamaa tautiasteikkoa, koska se todella antaa paremman kuvan taudin kehityksestä kuin Turbanin, jonka mukaan kaikki vähänkin enemmän levinnyt keuhkotuberkuloosi on III:n staadion tauti. S. Bangin asteikon mukaan tulevat muutamat Turbanin II:n asteen tapauksista merkityiksi I staadion tapauksiksi ja sangen monet Turbanin III staadion merkityiksi II:n staadion tapauksiksi.)

I:n staadion tapauksia olivat	55	miestä	ja	52	naista.
II:n » » »	42	»	»	33	»
III:n » » »	133	»	»	94	»

Näistä ovat useat parantolaan hakiessaan lääkärien todistusten mukaan olleet vähemmän sairaat, kuin miksi täällä tutkittaissa ovat näyttäytyneet. Niin ovat 42:sta II staadion miespotilaasta 19 ilmotettu olevan I:nsi staadiossa, 33:sta II:n staadion naispotilaasta 14 ilmoitettu olevan I:nsi staadiossa. III:n staadion 133 miehestä ovat 25 ilmoitettu I staadion ja 23 II staadion sairaiksi ja 94:stä naispotilaasta ovat 17 ilmotettu I staadion ja 25 II staadion sairaiksi.

Mitä sukurasitukseen tulee, niin oli täällä hoidetuista 157 ollut omassa perheessään keuhkotautisia ja 37 tapauksessa oli loitommissa sukulaisissa ollut tuberkuloosia. N. k. Brehmerin dispositioonia oli 110 tapauksessa. Näistä oli 64 kuitenkin myös suvussaan tuberkuloosia.

Hoidon tulos selviää paraiten tämän kertomuksen loppuun liitetystä taulusta.

Painolisäys on kaikki mukaan luettuina keskimäärin ollut 4,1 kg., vaan positiivisella tuloksella hoidettujen joukossa se on ollut keskimäärin 6,8 kg. Suurin painolisäys oli miehillä 24,4 kg., naisilla 20,6 kg.

Useimpien täällä hoidettujen ysköksissä huomattiin heidän tullessaan parantolaan tuberkeli-basilleja (nim. 192 tap.). Näistä 158 tapauksessa löytyi basilleja vielä heidän lähtiessäänkin, vaan 34 tapauksessa olivat basillit ysköksistä kadonneet. 17 tapauksessa ei heti ensi kerralla haettaessa löydetty tuberkelibasilleja ysköksissä, vaan kyllä myöhemmin ja 117 tapauksessa ei koko aikana löydetty ysköksistä basilleja.

Mitä kuumeeseen tulee, niin on 58:lla ollut sekä tullessa että lähtiessä kuumetta, 189:ssa ei ole tullessa eikä lähtiessä ollut kuumetta, 29:llä oli tullessa vaan ei lähtiessä ja 12:lla ei ollut tullessa vaan kyllä lähtiessä.

Hoitotapa on ollut sama kuin ennen.

Tuberculinum Kochia on käytetty 27 tapauksessa. Näistä olivat 2 I staadion tapauksia, mitkä lähtivät parantolasta toinen tervehtyvänä, toinen para-

nevana; 7 olivat II staadion sairaita. Näistä lähti parantolasta yksi terveh-tyvänä, 4 paranevina, yksi parempana ja yksi heikontuneena. III staadion 18 lähtivät parantolasta: 2 terveh-tyvinä, 6 paranevina, 8 parempina, 1 kostuneena ja 1 muuttumattomana.

Sitä paitsi on Alt-Tuberkulinia 1 %:na koeteltu ophtalmoreaktiota varten 9 tapauksessa. Näistä olivat 2 pitkälle menneitä III staadion sairaita, joilla oli tuberkelibasilleja ysköksissään. Molemmissa syntyi selvä reaktio. Muissa 7:ssä (I, II ja III staadion tapauksissa), joissa ei ollut tuberkelibasilleja ysköksissä, ei syntynyt mitään reaktiota.

Tuberculinum-Test'illa tehtiin 18 ophtalmoreaktiota, 9 olivat I staadion tapauksia. Ei yhdelläkään näistä ollut tuberkelibasilleja ysköksissä, 6:ssa syntyi selvä reaktio, 3:ssa ei syntynyt. Ainoastaan 1 oli II staadion sairas ilman tuberkelibasilleja ysköksissä. Tässä tapauksessa conjunctiva selvästi reageerasi. Jälellä olevista 8:sta III staadion sairaista oli 5:llä tuberkelibasilleja ysköksissään. Näistä 5:stä 4 reageerasivat. Niistä 3:sta, joilla ei ollut basilleja ysköksissään, ei kukaan reageerannut.

Forlaninin mukaan on keinotekoista pneumothoraxia käytetty muutamissa erinäisissä tapauksissa, jotka kuitenkin ovat niin harvat, ettei tämän hoitotavan arvoa niistä vielä voi päättää. Ilmeistä kuitenkin on, että ruumiin lämpö tätä hoitoa käytettäessä useimmiten alenee normaaliksi.

Vaikeampia komplikatiooneja on täällä merkitty: Laryngitis chron. 5 tapauksessa (näistä on parantolasta lähtenyt: 1 terveh-tyvänä, 2 parempina, 1 kostuneena, 1 muuttumattomana) Otitis suppur, 1 tapaus (joka parantolasta lähti kostuneena), Enteritis chr. 1 tapaus (lähti muuttumattomana), Nephritis 7 tapauksessa (3 lähtivät parempina, 1 kostuneena, 1 muuttumattomana, 2 heikontuneena) Pneumonia bilater. (kuollut) ja 1 Sepsis, joka johtui gangrenasta varpaassa (kuollut).

Parantolan ylilääkärinä on toiminut allekirjoittanut; alilääkärinä 1 päivään lokakuuta lääk. lis. Akseli N. Arppe, paitsi kesällä pari viikkoa, jolloin hänen tehtäviään hoiti lääket. kand. H. Väisänen.

Rob. Elmgren.

Hoidon tulos, potilasluku ja painolisäyksien keskimäärä kussakin tautistaadiossa ja eri tuloksessa.

	I staadio, 70 potilasta, 23,81 %.							II staadio, 60 potilasta, 20,41 %.							III staadio, 166 potilasta, 55,78 %.							Keskimäärät.		
	Miehiä.		Naisia.		Keskimäärät.		%	Miehiä.		Naisia.		Keskimäärät.		%	Miehiä.		Naisia.		Keskimäärät.		%	Hoitopäivät.	Painolisäys.	Hoidon tulos.
	Potilasluku.	Hoitopäivät.	Potilasluku.	Hoitopäivät.	Hoitopäivät.	Painolisäys.		Potilasluku.	Hoitopäivät.	Potilasluku.	Hoitopäivät.	Hoitopäivät.	Painolisäys.		Potilasluku.	Hoitopäivät.	Potilasluku.	Hoitopäivät.	Hoitopäivät.	Painolisäys.				
Tervehtyviä	24	86,9	24	86,5	86,7	6,4	68,6	3	224,0	2	101,0	162,5	8,6	8,3	3	151,0	—	—	151,0	3,8	1,8	133,4	6,3	19,05
Paranevia	6	81,2	8	70,3	75,8	5,9	20,0	14	155,3	12	100,0	127,7	7,7	43,3	8	206,5	9	231,4	218,9	9,6	10,2	140,8	7,7	19,35
Paremmaksi tulleita	2	44,0	2	79,5	61,8	4,0	5,7	11	89,3	7	92,6	90,9	5,2	30,0	43	118,7	27	172,7	145,7	5,7	42,2	99,5	4,9	31,29
Kostuneita	—	—	—	—	—	—	—	3	115,3	—	—	115,3	7,3	5,0	3	158,0	3	212,3	185,2	8,8	3,6	152,5	8,1	3,06
Muuttumattomia	2	49,0	1	191,0	120,0	0,03	4,3	2	88,5	3	214,3	151,4	2,2	8,3	23	124,6	28	109,9	117,3	1,1	30,7	129,6	1,1	20,07
Heikontuneita	—	—	—	—	—	—	—	2	271,5	1	273,0	272,3	1,0	5,0	9	114,2	2	278,0	196,1	— 1,6	6,6	234,2	— 0,3	4.76
Kuolleita	—	—	1	73,0	73,0	3,6	1,4	—	—	—	—	—	—	—	5	87,4	1	54,0	75,7	— 2,2	3,6	74,4	+ 0,7	2,36
Lisäys:																								
Hoitamattomia	10	23,5	5	25,6	24,6	—	—	1	30,0	2	30,0	30,0	—	—	13	16,0	9	14,4	15,2	—	—	—	—	—

Årsberättelse för år 1908 om sjukvården å Nummela sanatorium.

Å Nummela sanatorium hafva under år 1908 vårdats inalles 297 personer, 164 män och 133 kvinnor. Från föregående år kvarlågo 62 patienter, 37 män och 25 kvinnor, under året intogos 201 nya patienter (109 män och 92 kvinnor) samt 34 patienter (18 män och 16 kvinnor), hvilka under något af de föregående åren varit intagna å sanatoriet och utskrifvits därifrån. Bland de från år 1907 kvarliggande tillhörde 9, eller 6 män och 3 kvinnor, samma kategori af ånyo intagna patienter. Af patienterna utskrefvos under år 1908 inalles 237, 135 män och 102 kvinnor, medan 60 patienter, 29 män och 31 kvinnor, blefvo kvarliggande till år 1909; bland dessa tillhörde 2 män och 4 kvinnor de ånyo intagna.

Kvarliggande från 1907 . . .	37	män	och	25	kvinnor,	inalles	62	patienter.
Nyintagna år 1908	109	»	»	92	»	»	201	»
Ånyo intagna år 1908 af föregående år utskrifna . .	18	»	»	16	»	»	34	»
Hela antalet år 1908 vårdade personer	164	»	»	133	»	»	297	»
Utskrifna under år 1908 . . .	135	»	»	102	»	»	237	»
Kvarliggande till år 1909 . .	29	»	»	31	»	»	60	»

Af patienterna voro 19 (9 män och 10 kvinnor) intagna i två repriser samt 2 män i tre särskilda repriser under året.

Inskrifningarna och utskrifningarna fördela sig på de olika månaderna på följande sätt:

	Inskrifna.			Utskrifna.		
	M.	Kv.	S:ma.	M.	Kv.	S:ma.
Kvarliggande från år 1907	37	25	62	—	—	—
Intagna och utskrifna i januari 1908	15	10	25	14	2	16
» » » » februari	12	9	21	4	4	8
» » » » mars	14	11	25	17	5	22
» » » » april	9	9	18	14	6	20
» » » » maj	17	18	35	19	24	43
» » » » juni	19	14	33	13	19	32
» » » » juli	8	9	17	10	8	18
» » » » augusti	12	9	21	17	10	27
» » » » september	14	13	27	16	11	27
» » » » oktober	9	11	20	11	9	20
» » » » november	9	9	18	7	10	17
» » » » december	10	2	12	14	10	24
Kvarliggande till år 1909	—	—	—	29	31	60
Summa	185	149	334	185	149	334

Det sammanlagda antalet sjukvårdsdagar utgjorde år 1908 27,879. hvaraf 16,765 hänföra sig till patienterna i stenpaviljongen och 11,114 till patienterna i träpaviljongen. Medelantalet patienter per dag utgjorde sålunda 76,2 (mot 69,5 år 1907, 64,1 år 1906, 62,6 år 1905 och 56,1 år 1904), eller särskildt i stenpaviljongen 45,8 och i träpaviljongen 30,4.

Antalet sjukvårdsdagar samt den dagliga *medelbeläggningen* under de olika månaderna af år 1908 framgår af följande tabell:

Dagar.	Månad.	Antal sjukvårdsdagar.	Medelbeläggning.
31	Januari	2,268	73,16
29	Februari	2,265	78,10
31	Mars	2,686	86,64
30	April	2,597	86,57
31	Maj	2,621	84,55
30	Juni	2,264	75,47
31	Juli	2,383	76,87
31	Augusti	2.283	73,65
30	September	2,143	71,43
31	Oktober	2,261	72,94
30	November	2,059	68,63
31	December	2,049	66,10
366	Summa	27,879	76,17

I medeltal dagligen ca 76 patienter.

Patienternas ålder.

	1—5 år.		6—10 år.		11—15 år.		16—20 år.		21—25 år.		26—30 år.		31—35 år.		36—40 år.		41—45 år.		46—50 år.		51—60 år.		Summa.		
	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	S:a.
Alla patienter....	1	2	—	—	2	4	22	30	28	39	34	33	31	13	21	7	10	4	4	—	11	1	164	133	297
Icke lungtuberkulos. patienter..	(1)	(1)	—	—	—	—	(3)	(4)	(1)	(9)	(5)	(8)	(4)	—	(1)	(1)	(2)	—	(1)	—	(1)	—	(19)	(23)	(42)

Den yngsta patienten $3\,^1/_2$ år, den äldsta 58 år.

Patienternas yrke och samhällsställning.

	Män.			Kvinnor.		
Assessor, dess dotter	1	—	—	1	—	[1]
Affärsman, dess hustru, dotter	14	—	[1]	4	(1)	[1]
Apotekare, dess hustru	1	—	—	1	(1)	—
Arbetsledare, dess hustru	5	—	[1]	2	—	—
Arbetare, dess son, hustru, dotter	7	(1)	[1]	4	(2)	—
Banktjänsteman, dess son, hustru	2	(1)	—	2	—	[1]
Bonde, dess hustru	4	(1)	[1]	4	(1)	—
Bondeson, -dotter	8	(3)	—	10	(1)	[2]
Fabrikant	3	—	[2]	1	—	—
Fröken	—	—	—	6	(3)	[2]
Filosofiemagister	1	(1)	—	—	—	—
Fabriksarbetare, -arbeterska	—	—	—	2	—	—
Fotografelev	1	—	—	—	—	—
Gårdsegaredotter	—	—	—	1	—	—
Handtverkare, dess hustru, dotter	8	(2)	—	8	(1)	—
Handelsbiträde, kontorist	16	(3)	[3]	11	(1)	—
— dess son, hustru, dotter	1	(1)	—	10	(2)	[1]
Ingeniör, dess hustru	3	(1)	[1]	3	—	—
Jordbrukare, dess hustru	15	(6)	[1]	4	—	—
— dess son, dotter	—	—	—	7	—	—
Järnvägstjänsteman, dess hustru, dotter	5	(2)	[1]	2	—	—
— betjäning	13	(3)	—	—	—	—
Journalist hustru	—	—	—	1	—	—
Kapellmästare	1	—	—	—	—	—
Kronolänsman	1	—	—	—	—	—
Läkare, medicinekandidat	6	(1)	[1]	1	—	[1]
Maskinist, dess hustru	1	—	—	1	—	—
Mejerist	1	—	—	—	—	—
Polytekniker	3	(1)	[1]	—	—	—
Officer, dess hustru	1	—	—	1	(1)	—
Poliskonstapel	3	—	—	—	—	—
Posttjänsteman, praktikant	—	—	—	3	(1)	—
Predikant	4	(2)	[2]	2	—	[1]
Sjukgymnast	—	—	—	2	(2)	—
Sjuksköterska, -elev, barnmorska	—	—	—	3	—	[1]
Sjöman, sjökapten	3	—	—	—	—	—
Skolelev	7	(2)	—	5	(1)	[2]

Skolelev vid musikinstitut	2	(1)	–	—	—	—
— vid folkhögskola	1	—	—	—	—	—
Skollärare, dess hustru	5	—	—	4	—	[1]
Skollärarinna	—	—	—	5	(2)	—
Student	9	(4)	[1]	7	(1)	[1]
Sömmerska	—	—	—	2	—	—
Tjänarinna	—	—	—	7	(3)	—
Telegraftjänsteman	1	(1)	—	2	—	[1]
Typografhustru	—	—	—	1	—	—
Torpare, dess son	2	—	—	—	—	—
Vaktmästare	3	—	[1]	—	—	—
Verkmästaredotter	—	—	—	1	(1)	—
Veterinärstuderande, -fältskär	2	—	—	—	—	—
Ämbetsmanshustru	—	—	—	2	—	—
Summa	164	(37)	[18]	133	(25)	[16]

Talen inom parentes ( ) angifva huru många af hela antalet patienter som voro kvarliggande från 1907, talen inom klammer [ ] angifva antal ånyo intagna patienter.

Sjukdomens art.

	Män.	Kvinnor.	S:ma.
Tuberculosis pulmonum	145	110	255
Tuberculosis suspecta pulmonum	5	11	16
Pneumonia chron. s. ac. protracta. Tuberculosis?	1	1	2
Tuberculosis sanata pulmon.? Dyspepsia	1	—	1
Tuberculosis sanata pulmon.? Bronchitis chron. Emphys.	2	—	2
Induratio apic. pulmon. Pharyngitis. Hypochondria	1	—	1
Pleuritis exsudat. serosa. Tub. susp. pulm.	2	2	4
Bronchitis chron. Bronchiectasiæ (Tub. pulm.?)	—	3	3
Bronchitis chron. Convalescentia post bronchitid. Pharyng.	2	3	5
Rheumatismus artic. Vitium cordis. Bronchitis chron.	1	—	1
Scrophulosis. Tuberculosis susp. pulmon.	—	1	1
Asthma bronchiale	1	—	1
Peritonitis chron. Tuberculosis suspecta	1	1	2
Neurasthenia. Hysteria (Tuberculosis susp.)	1	1	2
Cancer lienis (epikritisk diagnos)	1	—	1
Summa vårdade	164	133	297

Af *patienterna med lungtuberkulos* voro:

	Män.	Kvinnor.	S:ma.
Kvarliggande från 1907 { ny intagna / ånyo intagna	36	25	61
Ånyo intagna 1908	17	16	33
Ny intagna 1908	92	69	161
Summa vårdade	145	110	255
Utskrifna 1908 efter behandling	83	61	144
» » inom 30 dagar	13	7	20
» » af de 1907/1908 ånyo intagna	21	15	36
Kvarliggande till 1909 { ny intagna / ånyo intagna	28	27	55
Summa vårdade	145	110	255

Bland mera anmärkningsvärda *komplikationer* hos patienterna med lungtuberkulos förekommo:

	Män.	Kvinnor.
Tuberculosis laryngis, lättare o. medelsvår art	6	5
» « svårare art	2	2
Tuberculosis pharyngis	—	1
Tuberculosis auris	—	1
Otitis med. chron. & ac.	1	—
Tuberculosis glandular. lymph.	—	1
Meningitis tuberculosa	3	—
Tuberculosis miliaris	1	—
Pleuritis sicca	9	3
Pleuritis exsudativa serosa	2	1
Pleuritis exsudat. seropurulenta s. purulenta	2	—
Pneumonia acuta	1	4
Bronchitis chron.	3	3
Bronchiectasiæ	—	1
Enteritis chron. Tuberculosis intestinorum	7	2
Periproctitis tuberculosa. Fistula ani	2	—
Occlusio incompleta recidivans intestinorum	—	1
Nephritis chron. Albuminuria	2	—
Degeneratio amyloidea renum	1	—
Appendicitis chron. recidivans	—	1
Morbus Basedowii	—	1

Syphilis secundaria	1	—
Arthritis chron.	1	—
Herpes Zoster	2	—
Graviditas	—	1
Empyema sinus maxillaris	1	—
Stomatitis ulcerosa	—	1
Abscessus peritonsillaris	—	1

Dessutom i flere fall pharyngitis, rhinitis, hypertrophia concharum nasi, laryngitis af icke påvisbart tuberkulös natur, samt neurasthenia, hypochondria, hysteria, dyspeptiska störingar, helminthiasis (Bothryocephalus latus), äfvensom några fall af angina tonsillaris, enteritis ac., etc.

Ånyo intagna patienter. Af patienter med lungtuberkulos, som under ett tidigare år varit intagna å sanatoriet och utskrifvits därifrån, blefvo under år 1908 33 personer eller 17 män och 16 kvinnor ånyo intagna. Dessutom kvarlågo från år 1907 6 manliga och 3 kvinliga ånyo intagna patienter.

Af patienterna utskrefvos:

1 man	o.	1 kv.	i	Stadium	I	afebr. ss. nästan utan symptom.
1 »		—	»	»	II	subfebr. ss. väsentligt förbättrad.
2 män		—	»	»	I	afebr. }
—		2	»	»	I	subfebr. }
2 »	»	1	»	»	I-II	afebr. }
1 »	»	1	»	»	II	» } ss. förbättrade.
2 »	»	1	»	»	II-III	» }
3 »	»	1	»	»	II-III o. III	febr. }
2 »	»	2	»	»	I	afebr. }
2 »		—	»	»	II	» } ss. något förbättrade.
—		2	»	»	II	subfebr. }
1 »		—	»	»	I	afebr. ss. obehandlad.
—		1	»	»	I	» }
—		1	»	»	II	subfebr. } ss. oförbättrade.
3 »		1	»	»	III	febr. }
—		1	»	»	III	subfebr. ss. försämrad.
1 »		—	»	»	III	febr. ss. död.

21 män o. 15 kvinnor, medan
2 » » 4 » blefvo kvarliggande till år 1909.

Af de under året utskrifna ånyo intagna patienterna hade 6 män och 3 kvinnor aftagit i vikt mellan 0,2 och 4,9 kg., i medeltal 1,85 kg. Hos 1 kvinna förblef vikten oförändrad, de öfriga patienterna tilltogo mellan 0,3 och 16,6 kg., i medeltal 5,42 kg. (männen 5,98 kg. och kvinnorna 4,67 kg.). Medel viktökningen för alla 36 ånyo intagna och under år 1908 utskrifna patienter var + 3,45 kg., särskildt för männen 3,61 kg. och för kvinnorna 3,23 kg.

Kurtiden var för 7 af patienterna mellan 4 och 31 dagar, för de öfriga mellan 32 och 612 dagar i medeltal för alla 106,8 dagar (summa sjukvårdsdagar 3,845).

Patienter med kurtid mindre än en månad. Utom de ånyo intagna patienterna vårdades å sanatoriet en annan grupp af patienter, med lungtuberkulos, hvilka icke upptagits i tabellen öfver behandlingsresultaten sid. 398—399, emedan deras kurtid var kortare än en månad. Af dessa patienter, hvilkas antal var 20, däraf 13 män och 7 kvinnor, utskrefvos:

1	män	—	i Stadium I	afebr.	ss. förbättrad efter 27 dagar.
2	»	o. 1 kv.	» » I	»	ss. något förbättrade efter 13—27 dagar.
1	»	—	» » I	febr.	
—		2	» » I-II	afebr.	
1	»	—	» » II	»	
—		1	» » II-III	»	
2[1]	»	—	» » I	febr.	ss. oförbättrade efter 1—28 dagar.
1	»	—	» » II	»	
5	»	o. 2	» » III	»	
—		1	» » III	»	ss. död efter 17 dagar.

13 män o. 7 kvinnor.

Af patienterna hade 4 män aftagit i vikt mellan 0,3 och 4,5 kg., 1 man och 1 kvinna blefvo icke två gånger vägda, de öfriga tilltogo i vikt mellan 0,3 och 7,0 kg. Medel viktökningen var (för 18 patienter) + 1,16 kg., särskildt för männen 1,07 kg. och för kvinnorna 1,35 kg.

Sjukvårdsdagarnas antal var sammanlagdt 351 eller i medeltal 17,6 för hvarje patient.

De återstående 144 under året utskrifna patienterna med lungtuberkulos, hvilka vistats å sanatoriet längre tid än en månad, bilda det egentliga materialet för statistiken. De fördela sig efter sjukdomsstadiet enligt Turban samt beroende

[1]) Hos den ena meningitis tuberculosa.

på om de vid intagningen, de tre första dagarna dock frånräknade, haft feber eller icke, på följande sätt:

	Män.	Kvinnor.	Summa.	
Stadium I afebrila	22	13	35	39 = 27,1 %
» » subfebrila & febrila	1	3	4	
» I-II afebrila	9	7	16 = 11,1 %	
» II »	10	7	17	37 = 25,7 %
» » subfebrila & febrila	13	7	20	
» II-III afebrila	11	5	16 = 11,1 %	
» III »	7	2	9	36 = 25,0 %
» » subfebrila & febrila	10	17	27	
Summa	83	61	144	

Om halfva antalet af de till stadium I-II hörande patienterna hänföres till stadium I och den andra hälften till stadium II, samt hälften af de i stadium II-III befintliga patienterna till stadium II och den andra hälften till stadium III, så befinnas af patienterna

47 eller 32,6 % tillhöra Turbans stadium I.
53 » 36,8 % » » » II.
44 » 30,6 % » » » III.

Afebrila voro vid intagningen (de tre första dagarne icke medräknade) 93 = 64,6 %, subfebrila eller febrila 51 = 35,4 % af patienterna.

Behandlingsresultatet framgår af följande tabell.

Tabell utvisande behandlingsresultatet samt medelantalet sjukvårdsdagar och

	Utan symptom.					Väsentligt förbättrade.					Förbättrade.					Något förbättrade.					Oför-	
	Stenpav.		Träpav.		Summa.	Stenpav.		Träpav.		Summa.	Stenpav.		Träpav.		Summa.	Stenpav.		Träpav.		Summa.	Stenpav.	
	M.	Kv.	M.	Kv.		M.	Kv.	M.	Kv.		M.	Kv.	M.	Kv.		M.	Kv.	M.	Kv.		M.	Kv.
Stadium. I afebr.	4	3	6	4	17	1	2	—	1	4	5	1	5	1	12	—	1	—	—	1	1	—
» I febr.	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2	—	1	—	—	1	—	—
» I-II afebr.	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	5	1	3	4	13	—	1	—	—	1	—	—
» II afebr.	—	—	—	—	—	1	—	3	1	5	3	4	2	1	10	—	1	—	—	1	[1] 1	—
» II febr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	1	—	7	1	—	1	—	2	3	2
Stad. II-III afebr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	5	3	11	2	1	2	—	5	—	—
» III afebr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	4	1	—	1	1	3	[2] 2	—
» III febr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3	—	1	2	6	2	6
S:ma patient.	4	4	6	4	18	3	3	3	2	11	18	12	19	13	62	7	5	5	3	20	9	8
Procent af de utskrifna	—	—	—	—	12,5	—	—	—	—	7,6	—	—	—	—	43,1	—	—	—	—	13,9	—	—
Medelantal sjukvårdsdagar	—	—	—	—	110,9	—	—	—	—	206,7	—	—	—	—	111,4	—	—	—	—	120,0	—	—
Medel viktökning i kg.....	5,50	6,40	9,18	11,33	8,22	12,53	8,63	13,13	10,4	11,25	9,64	9,24	9,62	7,72	9,15	6,06	5,08	8,32	4,37	6,13	1,88	2,36

[1]) Degeneratio amyloidea renum.

[2]) Hos den ena nephritis chronica.

[3]) Hos den ena accessit meningitis tuberculosa.

[4]) Accessit meningitis tuberculosa.

medelviktökningen hos år 1908 utskrifna patienter med lungtuberkulos.

bättrade.			Försämrade.					Döda.					Summa utskrifna.					Medeltal sjukvårdsdagar.			Medel-viktökning i kg.		
Träpav.		Summa.	Stenpav.		Träpav.		Summa.	Stenpav.		Träpav.		Summa.	Stenpav.		Träpav.		Summa.						
M.	Kv.		M.	Kv.	M.	Kv.		M.	Kv.	M.	Kv.		M.	Kv.	M.	Kv.		M.	Kv.	S:ma.	M.	Kv.	S:ma.
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	7	11	6	35	111,5	150,5	126,0	8,69	7,57	8,28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	1	4	131,0	134,0	133,3	5,90	4,37	4,75
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	3	3	4	16	118,6	69,3	97,0	8,12	5,94	7,17
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5	5	2	17	155,9	100,9	133,2	11,22	10,6	10,96
2	1	8	1	—	—	—	1	1	—	[4]) 1	—	2	8	6	5	1	20	167,7	137,9	157,3	6,68	8,89	7,45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	7	3	16	72,1	177,4	105,0	8,44	7,78	8,49
—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	4	1	9	193,6	63,5	164,7	6,13	6,25	6,16
2	5	15	—	—	[3]) 2	—	2	—	1	—	—	1	5	7	5	10	27	105,6	206,8	169,3	5,52	3,90	4,50
4	6	27	1	—	2	—	3	1	1	1	—	3	43	33	40	28	144	83	61	144	82	61	143
—	—	18,7	—	—	—	—	2,1	—	—	—	—	2,1	—	—	—	—	(100,0)	—	—	—	—	—	—
—	—	174,8	—	—	—	—	153,3	—	—	—	—	293,7	116,8	134,6	139,3	164,4	136,4	127,6	148,3	136,4	—	—	—
7,45	4,12	3,35	0,40	—	(5,10)	—	2,75	3,50	— 3,80	14,30	—	4,67	6,90	6,15	9,44	7,30	7,49	—	—	—	8,10	6,68	7,49

Öfverhufvudtaget var behandlings resultatet *positivt* hos 111 eller 77,1 % samt *negativt* hos 33 eller 22,9 % af patienterna.

Alla med positivt resultat utskrifna patienter voro vid utskrifningen feberfria.

Procenttalen positiva resultat hos fallen inom de särskilda sjukdomsstadierna framgå af nedanstående sammanställning. Af de 16 till hvartdera af mellan stadierna I—II och II—III hörande fallen, samtliga med positivt resultat, har den ena hälften hänförts till det närmast högre och den andra hälften till det närmast lägre stadiet.

St. I afebrila . . .	43	47	positivt resultat	42 = 97,7 %	46 = 97,9 %
» I febrila	4		» »	4 = 100,0 »	
» II afebrila . . .	33	53	» »	32 = 97,0 »	41 = 77,4 »
» II febrila	20		» »	9 = 45,0 »	
» III afebrila . . .	17	44	» »	15 = 88,2 »	24 = 54,5 »
» III febrila	27		» »	9 = 33,3 »	

Öfverhufvud erhölls hos 93 utan feber intagna patienter positivt resultat hos 89 = 95,7 % samt hos 51 med feber intagna patienter positivt resultat hos 22 = 43,1 %.

Tuberkelbacillhaltiga sputa förefunnos vid inskrifningen hos 104 eller 72,2 % af de utskrifna patienterna. Af dessa hade 21 (= 20,2 %) vid utskrifningen inga upphostningar eller inga TB-haltiga sputa. Hos 32 patienter (22,2 % af alla utskrifna) påträffades under hela sanatorievistelsen inga tuberkelbaciller. Hos 5 patienter påträffades TB hvarken vid inskrifningen eller utskrifningen, men väl under vistelsen å sanatoriet, och 3 patienter hade vid utskrifningen, men icke vid inskrifningen tuberkelbaciller i sputa.

Viktökningen var i medeltal (för 143 af de 144 utskrifna patienterna) 7,49 kg., särskildt för männen 8,10 kg. och för kvinnorna 6,68 kg. Vikten tilltog hos 135 och aftog hos 8 patienter. För dem som tilltagit i vikt var ökningen i medeltal 8,09 kg. (för männen 8,55 kg. och för kvinnorna 7,44 kg.).

	Män.	Kvinnor.	S:ma.
Vikten aftog mellan 0,8 och 4,4 kg. hos	3	5	8
» ökade » 0,1 » 5,0 » »	17	18	35
» » » 5,1 » 10,0 » »	35	26	61
» » » 10,1 » 15,0 » »	23	7	30
» » » 15,1 » 20,0 » »	3	5	8
» » » — 23,1 » »	1	—	1
Summa patienter	82	61	143

Den största vikttillökningen var hos manlig patient 23,1 kg., hos kvinlig patient 18,5 kg.

Sjukvårdsdagarnes antal var i medeltal 136,4, särskildt för männen 127,6 och för kvinnorna 148,3. Af patienterna hade 6 vistats å sanatoriet längre än ett år, för de öfriga 138 patienterna var medelantalet kurdagar 122,1 (för männen 119,3, för kvinnorna 126,0).

Kurtidens längd framgår närmare af nedanstående tabell, däri äfven upptagits de 20 patienter med lungtuberkulos, som utskrefvos inom 30 dagar.

	Män.	Kvinnor.	S:ma.
Kurtiden var 1— 30 dagar hos	13	7	20
» » 31— 60 » »	19	10	29
» » 61— 90 » »	20	13	33
» » 91—120 » »	13	8	21
» » 121—180 » »	14	15	29
» » 181—270 » »	10	8	18
» » 271—365 » »	5	3	8
» » 366—730 » »	2	3	5
» » 737 » »	—	1	1
Summa patienter	96	68	164

I stenpaviljongen, där dagafgifterna äro högre (1 friplats), hade af patienter som vårdats å sanatoriet längre tid än en månad, inalles 40 = 52,6 % en kurtid mellan 1 och 3 månader samt 36 = 47,4 % en kurtid öfver 3 månader. I träpaviljongen, där afgifterna äro lägre och där fem friplatser hafva underhållits, hade 22 = 32,4 % en kurtid under 3 månader och 46 = 67,6 % en kurtid öfver 3 månader.

Den längsta kurtiden var för patient i stenpaviljongen 492 dagar och för patient i träpaviljongen 737 dagar.

Jämsides med den hygienisk-dietetiska behandlingen användes under år 1908 *specifik behandling af tuberkulos*, ehuru i mindre utsträckning än föregående år. Marmoreks antituberkulosserum användes hos 6 patienter, af hvilka tre påbörjat behandlingen föregående år. Någon gynnsam verkan af medlet kunde icke förmärkas. — Tuberkulinbehandling kom till användning hos 25 patienter, af hvilka 11 påbörjat kuren år 1907. Det använda tuberkulinpreparatet var i 23 fall D:r C. Spenglers PTO (filtrat af pärlsotsbacill-buljongkultur) och i 2 fall Kochs gamla tuberkulin. I flere af de tuberkulinbehandlade fallen, om också icke i alla, tycktes en gynnsam effekt af injektionerna icke kunna misskännas. — I två fall påbörjades behandling med D:r C. Spenglers preparat L-K. (Immunkörper).

I diagnostiskt syfte användes injektioner af Kochs tuberkulin i 4 fall, af hvilka tre reagerade positivt och ett negativt. Konjunktivalprof med tuberkulin anställdes hos något öfver 40 patienter, v. Pirquets kutanprof hos ungefär lika många.

Förutom 255 patienter med lungtuberkulos voro, såsom af tabellen sid. 397 framgår, under år 1908 å sanatoriet intagna 42 patienter, hos hvilka en mer eller mindre grundad misstanke på lungtuberkulos förelegat. En, som upptagits under diagnosen Tuberculosis sanata pulmonum? Dyspepsia, och en annan, som hänförts till gruppen Tuberculosis suspecta pulmonum, reagerade positivt för subkutana tuberkulininjektioner, hvilken omständighet likväl icke ansågs berättiga deras upptagande bland fallen med säker lungtuberkulos, då de kliniska symptomen i öfrigt voro altför osäkra. Samma var förhållandet med flere andra fall, som gifvit positiv oftalmoreaktion.

Af patienterna, af hvilka en var kvarliggande från år 1907, blefvo 5 kvarliggande till 1909, 33 utskrefvos såsom förbättrade eller friska, 4 såsom oförbättrade. Såsom oförbättrade utgingo en man med mjältkräfta, en kvinna med kronisk peritonit samt två patienter med exsudativ pleurit, af hvilka den ena sedermera visat sig hafva malign tumör. Den sistnämnde samt mannen med mjältkarcinom aftogo i vikt (resp. 1,4 och 7,8 kg.), alla de öfriga 35 utskrifna tilltogo i vikt mellan 0,2 och 19,0 kg., i medeltal 5,7 kg. Kurtiden varierade mellan 13 och 146 dagar och var i medeltal för de utskrifna 61,7 dagar.

Under år 1908 har inträde å sanatoriet sökts eller plats efterfrågats af 426 personer. Antalet sökande till de olika platserna var:

Friplats	28
Friplats eller eventuellt billigaste betalningsklass	15
Billigaste plats (3 mk.)	30
Billigaste eller eventuellt nästbilligaste plats	81
Träpaviljongen utan angifvande af priset	80
Trä eller stenpaviljongen	26
Stenpaviljongen	166
Summa	426

Öfverläkare vid sanatoriet har varit med. lic. Axel v. Bonsdorff. Under dennes tjänstledighet från den 15 juni till den 15 augusti handhades öfverläkarebefattningen af med. lic. Karl v. Kræmer.

Som underläkare hafva fungerat: med. lic. Eva Piispanen under januari månad, med. lic. Gösta Himanen från den 15 februari till den 15 maj, och med. kand. Paul v. Bonsdorff från den 1 juni till årets slut.

I diagnostiskt syfte användes injektioner af Kochs tuberkulin i 4 fall, af hvilka tre reagerade positivt och ett negativt. Konjunktivalprof med tuberkulin anställdes hos något öfver 40 patienter, v. Pirquets kutanprof hos ungefär lika många.

Förutom 255 patienter med lungtuberkulos voro, såsom af tabellen sid. 397 framgår, under år 1908 å sanatoriet intagna 42 patienter, hos hvilka en mer eller mindre grundad misstanke på lungtuberkulos förelegat. En, som upptagits under diagnosen Tuberculosis sanata pulmonum? Dyspepsia, och en annan, som hänförts till gruppen Tuberculosis suspecta pulmonum, reagerade positivt för subkutana tuberkulininjektioner, hvilken omständighet likväl icke ansågs berättiga deras upptagande bland fallen med säker lungtuberkulos, då de kliniska symptomen i öfrigt voro altför osäkra. Samma var förhållandet med flere andra fall, som gifvit positiv oftalmoreaktion.

Af patienterna, af hvilka en var kvarliggande från år 1907, blefvo 5 kvarliggande till 1909, 33 utskrefvos såsom förbättrade eller friska, 4 såsom oförbättrade. Såsom oförbättrade utgingo en man med mjältkräfta, en kvinna med kronisk peritonit samt två patienter med exsudativ pleurit, af hvilka den ena sedermera visat sig hafva malign tumör. Den sistnämnde samt mannen med mjältkarcinom aftogo i vikt (resp. 1,4 och 7,8 kg.), alla de öfriga 35 utskrifna tilltogo i vikt mellan 0,2 och 19,0 kg., i medeltal 5,7 kg. Kurtiden varierade mellan 13 och 146 dagar och var i medeltal för de utskrifna 61,7 dagar.

Under år 1908 har inträde å sanatoriet sökts eller plats efterfrågats af 426 personer. Antalet sökande till de olika platserna var:

Friplats	28
Friplats eller eventuellt billigaste betalningsklass	15
Billigaste plats (3 mk.)	30
Billigaste eller eventuellt nästbilligaste plats	81
Träpaviljongen utan angifvande af priset	80
Trä eller stenpaviljongen	26
Stenpaviljongen	166
Summa	426

Öfverläkare vid sanatoriet har varit med. lic. Axel v. Bonsdorff. Under dennes tjänstledighet från den 15 juni till den 15 augusti handhades öfverläkarebefattningen af med. lic. Karl v. Kræmer.

Som underläkare hafva fungerat: med. lic. Eva Piispanen under januari månad, med. lic. Gösta Himanen från den 15 februari till den 15 maj, och med. kand. Paul v. Bonsdorff från den 1 juni till årets slut.

Årsberättelse för 1908 från Högsand sanatorium för skrofulösa barn.

Under år 1908 hölls föreningens sanatorium *Högsand* öppet från den 1 juni till den 16 september.

Härunder voro 46 barn intagna i anstalten: 31 hela sommaren, 8 i det närmaste hela sommaren, 6 halfva sommaren, 1 måste redan under juni månad afföras till sjukhus. Af dessa 46 barn vårdades 10 på de friplatser, som äro förbehållna patienter från statens sjukhus, nämligen 5 från kirurgiska sjukhuset, 2 från barnsjukhuset och 1 från ögonafdelningen i Helsingfors samt 2 från länesjukhuset i Åbo; 6 vårdades på de till fattigvårdens i Helsingfors förfogande stående friplatserna. För de öfriga patienterna erlades i underhållskostnad 1 mark 50 penni eller 1 mark per dag, beroende på om de voro öfver eller under åtta år och betalades dessa dagafgifter för 14 barn från folkskolorna i Helsingfors af Lärare- och lärarinne-föreningen vid Helsingfors folkskolor, för 9 patienter helt och hållet af barnavårdsföreningen, för 1 delvis af nämnda förening delvis af patientens föräldrar, för 3 patienter af fattigvården i Helsingfors och likaledes för 3 patienter af dessas anhöriga.

Föräldrarnas yrken voro följande:

Arbetare	19	Poliskonstapel	1
Handtverkare	9	Gårdskarl	1
Handlande	4	Torpare	1
Stationskarl	3	Bonde	1
Kontorist	2	Rabbin	1
Torghandlande	1	Modren ogift	3
		Summa	46

Patienterna voro hemma från följande orter:

Helsingfors	32	Pörtom	1
Helsinge	3	Pielisjärvi	1
Åbo	1	Orihpää	1
Vasa	1	Kiuruvesi	1
Tammerfors	1	Elimä	1
Thusby	1	Janakkala	1
Billnäs	1	Summa	46

Patienternas medelålder den 15 juli var något öfver 8 år 8 månader, den äldsta vid samma tid 15 år $^1/_2$ månad, den yngsta 2 år $^1/_2$ månad.

Sjukvårdsdagarnas antal utgjorde	4,316
» » per pat.	93,8
Daglig medelbeläggning	40,3
Högsta antalet patienter	43
Lägsta » »	38

Diagnosen var:

Kronisk lymfkörtelsvullnad	39 fall.
däraf suppurerande	3 »
Kroniskt ekzem	6 »
Kroniska hudulcerationer	1 »
Kronisk rhinit	5 »
» laryngit	3 »
Kroniska ögonaffektioner	9 »
» öronaffektioner	1 »
Ledgångsinflammationer	6 »
däraf i höftleden	5 »
» i knäleden	1 »
Residuer efter coxit	1 »
Kroniska benprocesser	12 »
däraf spondylit	6 »
» i ansigtsbenen (residuer)	1 »
Abdominalfistlar	2 »
Bukbråck	1 »
Abscess i låret	1 »
Kronisk bronchit	6 »
Enuresis nocturna	6 »
Kronisk enterit	2 »
Lungtuberkulos	1 »
Paraplegia extr. infer. et incontin. urinae	1 »

Dessutom förekommo under sommarens lopp:

Meningitis tub.	1 fall.
Angina tonsill.	10 »

På grund af den relativt gynnsamma sommaren kunde sanatoriets hufvudsakliga hälsomedel: friluftslif och äfven hafsbad, hvilka i främsta rummet äro egnade att stärka och förbättra kroppskonstitutionen samt att öka motståndskraften, i större utsträckning komma till användning än t. ex. näst föregående sommar. Därjämte användes medicinsk toniserande behandling samt vid behof lokal terapi.

Behandlingens resultat var följande:

Utskrefvos såsom friska	1
» » betydligt förbättrade	4
» » förbättrade	35
» » obotade	6

Vigtförhållandena:

Genomsnittsvigt efter första vägningen	21,625	kg.
» » sista »	24,674	»
Totala vigttillskottet	135,100	»
Medelvigttillskott per patient	3,049	»
» i procent af begynnelsevigten	14,099	%.

Detta resultat, som äfven står i öfverensstämmelse med resultaten af anstaltens verksamhet under föregående somrar, måste betecknas såsom fullt tillfredsställande, särskildt i betraktande af sjukdomens natur och den relativt korta tid behandlingen varat. Det är väl ock att hoppas, att utsigterna för resp. patienter att i framtiden undgå lungsot och andra tuberkulösa sjukdomar genom de nu vunna resultaten betydligt stegrats, jämte det man måste beklaga, att på grund af föreningens begränsade materiella resurser endast ett, i förhållande till skrofulosens utbredning i vårt land, försvinnande litet antal barn kunnat komma i åtnjutande af vården å sanatoriet.

Till ofvannämnda goda resultat ha, förutom de synnerligen gynnsamma klimatologiska förhållandena på den plats, där sanatoriet är beläget, bidragit den samvetsgranna vård och omsorg som egnats de små patienterna af anstaltens läkare med. kand. P. R. Ljunggren och dess föreståndarinna fröken E. Stenbäck samt den öfriga sjukvårdspersonalen, och får föreningen till dem alla äfvensom till öfriga funktionärer frambära sin tacksamhet.

Årsberättelse af Läkaren vid Hemmet för fallandesjuka å Kervo för år 1908.

Under år 1908 har å Hemmet varit intagna inalles 41 interner, 26 mankön 15 kvinnkön. Af dessa kvarstodo från föregående år 34 (1 från 1901, 3 från 1903, 6 från 1904, 10 från 1905, 8 från 1906 och 6 från 1907). Under året utskrefvos 10, kvarstå till 1909 31 interner.

I anseende till åldern voro 34 interner 15 år eller däröfver, endast 7 stycken under 15 år. Af dessa voro 2 under 10 år. Sammanlagda antalet sjukvårdsdagar under året utgjorde 11,208, medeltal per intern 273,4 och medeltal interner per dag 30,6.

Af de 10 under året afgångna utskrefvos såsom: friska 2, mycket förbättrade 3, något förbättrade 2 och oförbättrade 3.

Genom regelbunden behandling å anstalt kan man i många fall af epilepsi åstadkomma en afsevärd förbättring af denna ännu allmänt som obotlig ansedda sjukdom. Och ännu vida bättre resultat kunde utan tvifvel ernås om de sjuka komme under behandling redan i sjukdomens början. Ty erfarenheten har lärt oss, liksom alla andra, som haft med epileptiker att göra, att det är de färska fallen som framför andra äro mottagliga för behandling. Men just dessa äro nu de sällsyntaste på anstalten. Att så är beror naturligtvis dels på det begränsade utrymmet som ofta tvingar de inträdes-sökande att vänta långa tider innan deras tur kommer, men till vida vägnar större del på bristande kännedom om sjukdomens natur och möjligheterna för dess botande samt underskattande af anstaltvistelsens betydelse härvid. Behandlingen af en epileptiker ställer sig nu i stora drag ungefär på följande sätt. Efter det första anfallet, som naturligtvis högeligen uppskrämmer de egna, sökes vanligen läkarehjälp. Den första stora flaskan medicin hjälper genast, inga nya anfall uppträda, och man slår sig till ro, nöjd öfver att sjukdomen är botad. Ur denna ro uppväckes man af det andra anfallet, som ofta kommer månader eller år efter det första. Nu besökes åter läkaren, men naturligtvis inte den förra, som ju visat sig icke kunna bota sjukdomen. Ny medicin, ny paus i anfallen. På detta sätt fortsättes behandlingen; sedan läkarena pröfvats, kommer turen till kvacksalfvarena och alla huskurer som vänliga medmänniskor stå till tjänst med. Sedan allt detta genomgåtts har man klart för sig att sjukdomen är obotlig, all behandling afstannar, och för att sist och slutligen slippa allt besvär med den nu arbetsodugliga, ofta sinnesslöa, retliga och bråkiga sjuka sändes han till en anstalt för epileptiker. Härigenom blifva dessa belamrade med en massa omöjliga fall, som egentligen hörde hemma på en asyl, medan under tiden de färska fallen försummas och förfuskas. Här kunde kanske föreningen genom att på lämpligt sätt, t. ex. genom broskyrer, tidningsartiklar o. dyl., sprida kännedom om sjukdomens natur och möjligheten af dess botande, värka för sitt ändamål. Måhända kunde vi här gå hand i hand med Kuopioföreningen. För att i praktiken möjliggöra ett sofrande af fallen hvilket nu är svårt då ingen asyl för epileptiker finnes, dit dessa gamla fall kunde hänvisas, tror jag det vore lyckligt om den af staten planerade anstalten i Ruovesi skulle taga hand om dessa, så att de privata anstalterna uteslutande kunde ägna sig åt de färska fallen eller de som ännu kunna blifva samhällsnyttiga.

Under året har endast ett svårare sjukdomsfall förekommit, då en af internerna i slutet af december insjuknade i lunginflammation. Några fall af angina och af bronchitis äro att anteckna. Nämnvärda yttre skador hafva alls ej förekommit. Behandlingen har i stort sedt varit densamma som förut. På

förbättrande af allmänna tillståndet har städse lagts stor vikt hvarjämte anfallen bekämpats med bromsalter. Dock har doseringen af dessa undergått en förändring så tillvida att vi numera endast i enstaka fall öfverstiga en dagsdosis af 6 gram, då vi tidigare allmänt gåfvo 8 gram. Förändringen baserar sig på erfarenheten att dessa höga doser ytterst sällan åstadkomma förminskning af anfallen där mindre doser äro utan effekt. I ett par fall där bromsalterna icke tålts, utan framkallat svårläkta sårnader å benen har gifvits borax, utan att vi öfverhufvudtaget däraf sett någon värkan på anfallen. I detta sammanhang kan jag icke underlåta att beröra den missuppfattning, som äfven delas af många läkare, att brommedikationen skulle vara orsaken till epileptikernas med åren tilltagande slöhet. En viss långsamhet och sömnighet följer naturligtvis bruket af stora bromdoser åt, men denna slöhet, som vid afbrytande af brombehandlingen inom kort försvinner är vidtskild från det altjämt framskridande förslöandet, som bildar slutakten i alla svårare fall af epilepsi, och som otvifvelaktigt har sin grund i den skadliga värkan själfva anfallen utöfva på hjärnan och dess funktioner. När så är inses lätt, att hvarje medel, som är i stånd att förminska anfallens antal, därigenom äfven motvärkar inträdandet ett sådant tillstånd. Att af fruktan för att förslöa förkasta bromsalterna vid behandlingen af epilepsin är sålunda minst sagdt ett konstfel. Riktigheten af ofvanstående betraktelsesätt hafva äfven vi sett bekräftade genom flere observationer. Så hafva vi haft interner, som vid intagningen varit så slöa, att de gjort intryck af fullständiga idioter, men som efter en tids brombehandling med tyåtföljande förminskning af anfallen påfallande förbättrats till sin andliga kapacitet, ja t. o. m. lärt läsa och skrifva. Å andra sidan hafva vi sett många, som aldrig tagit brom i större mängder, men dock varit i hög grad förslöade.

Många af internerna hafva under året haft serier af hopade anfall, men något fall af svårare status epilepticus med feber har ej förekommit. Serieanfall behandla vi framgångsrikt med sängläge och chloralhydrat i tämligen stora doser. Från vattenbehandling hafva vi nödgats afstå på grund af bristen på badrum och — vatten; endast kalla afrifningar hafva i lämpliga fall användts, samt naturligtvis hvarje vecka det nödiga reningsbadet. Kosten har varit öfvervägande vegetarisk samt möjligast koksaltfattig; fullkomligt saltfri kost har på grund af praktiska svårigheter icke användts.

Tor Waenerberg.

Terveyslähde- ja kylpylaitokset. — Brunns- och badsanstalterna.

Badanstalten i Lovisa öppnades den 1 juni och stängdes den 1 september. Såsom öfverläkare vid badanstalten var stadsläkaren medicine licentiaten Ernfr. Ekelund anställd och såsom underläkare med. kand. G. Nyström. Antalet inskrifna kurgäster utgjorde 269. Genom Kejserliga Senatens bref af den 18 november 1907 erhöll »Aktiebolaget för vattenkuranstalten i Lovisa» ur allmänna medel ett årligt understöd af ettusentvåhundra mark att utgå under tio års tid, räknadt från den 1 januari 1908 med skyldighet för bolaget att under den tid vattenkuranstalten i Lovisa hålles öppen för andra badgäster bereda åtta medellösa personer årligen kostnadsfri badkur och läkarevård för en tid af ända till sex veckor för hvarje sådan badgäst, börande fyra af förberörda åtta friplats åtnjutande jämväl tillkomma förmånen af fri, anspråkslös bostad under kurtiden; att medicinalstyrelsen eger öfver bolaget utöfva nödig kontroll i afseende å understödets ersättande på anfördt sätt; att öfver badanstaltens verksamhet skall för hvarje år före utgången af december månad genom bolagets försorg till medicinalstyrelsen insändas eller aflemnas berättelse, uppgjord i den form medicinalstyrelsen tilläfventyrs aktar nödigt föreskrifva; att omförmälda friplatser må tillerkännas medellösa personer bland landets folkskolelärare och lärarinnor, personer anställda vid polisinrättningarna i landet, postiljoner, tull- och järnvägsbetjänte m. fl. af landets lägre tjenstemän och betjänte; att civilexpeditionen eger före utgången af maj månad hvarje år bestämma, hvilka åtta bland dylika friplatser sökande personer skola komma i åtnjutande af desamma; samt att medicinalstyrelsen eger, sedan berörda berättelse afgifvits och utredning förebragts därom att friplatserna af vederbörande utnyttjats, till bolaget utbetala det beviljade statsunderstödet efter beräkning af etthundra femtio mark för hvarje plats.

Badanstalten i Nådendal. Badanstalten började sin 46:te årssäsong den 10 juni och afslutade densamma den 5 september. Såsom öfverläkare vid badanstalten var medicine och kirurgie doktorn, baron K. v. Alfthan anställd och såsom underläkare med. lic. Hans Söderling. Antalet inskrifna kurgäster utgjorde 645. Af kurgästerna voro 25 % från Ryssland och 25 % tillhörde allmogeklass. Af de 20 personer, åt hvilka Kejs. Senaten anvisat fria bad infunno sig endast 18; men derjämte har direktionen beviljat fria bad åt 26 personer förutom att, såsom äfven tillförene varit fallet, par tiotal mer eller mindre medellösa patienter erhållit lindring i badafgiften.

Badanstalten i Mariehamn. Badanstalten var i verksamhet från den 10 juni till den 26 Augusti. Såsom öfverläkare vid badanstalten var medicine och kirurgie doktorn Edv. A. Björkenheim och såsom underläkare med. kand.

W. Haglund anställd. Kurgästernas antal utgjorde 173. Gyttjan till gyttjebaden har såsom förut upptagits ur Svibyviken nära badhuset. Tallbarrsvätskan har destillerats ny för hvarje dag och ingredienserna till kolsyre-, tvålmassage- och öfriga medikamentösa bad hafva levererats af apoteket i Mariehamn och af apotekar Ölander i Tavastehus. Hetluftsbehandling med prof. Biers apparat äfvensom elektrisk och öfrig nödig funnen lokalbehandling, har utförts af inrättningens läkare. Inom badhuskomplexen har en mängd remontarbeten under året blifvit utförda. Genom Kejserliga Senatens för Finland bref af den 18 november 1907 erhöll »Mariehamns badanstalts nya aktiebolag» ur allmänna medel ett årligt understöd af ettusenfemhundra mark att utgå under tio års tid räknadt från den 1 januari 1908 med skyldighet för bolaget att under den tid vattenkuranstalten i Mariehamn hålles öppen för andra badgäster bereda tio medellösa personer årligen kostnadsfri badkur och läkarevård för en tid af ända till sex veckor för hvarje sådan badgäst, börande fem af förberörde tio friplats åtnjutande jämväl tillkomma förmånen af fri, anspråkslös bostad under kurtiden samt för öfrigt på enahanda vilkor, som föreskrifvits för det å badinrättningen i Lovisa beviljade statsunderstödet.

Badanstalten i Heinola. Badanstalten öppnades den 6 juni och var i verksamhet till den 1 september. Såsom öfverläkare var medicine- och kirurgiedoktorn Fritz Geitlin anställd samt såsom underläkare Georg Jensen. De inskrifna kurgästernas antal utgjorde 333. Sedan föregående säsong hade till anstalten anskaffats ett elektriskt ljusskåp jämte för hydroelektriska bad nödvändiga apparater. Äfven infördes s. k. Kneippska begjutningar och svep. Af de 10 personer, åt hvilka Kejs. Senaten anvisat fria bad infunno sig endast 8, hvarför friplatser af direktionen beviljades äfven några stadsbor.

Badanstalten i Nyslott. S:t Olofsbad i Nyslott öppnades den 3 juni och stängdes den 31 augusti. Såsom öfverläkare vid badanstalten var medicine- och kirurgiedoktorn Axel F. Hellsten anställd och såsom underläkare med. kand. Johannes Weikkola. Kurgästernas antal utgjorde 384 personer. Af de 10 personer åt hvilka Kejs. Senaten anvisat fria bad infunno sig endast åtta hvarföre direktionen beviljade fria bad å två medellösa stadsbor.

Ylitalon kylpylaitos Ylivieskassa. Keisarillisen Suomen Senaatin kirjeen mukaan marraskuun 18 päivältä 1907 on talolliselle K. V. Ylitalolle annettu hänen Ylivieskan pitäjän samannimiseen kylään perustamansa kylpylaitoksen ylläpitämiseksi tuhat markkaa kerta kaikkiaan sekä tuhannen markan suuruinen valtioapu neljän vuoden ajaksi, lukien tammikuun 1 päivästä 1908, seuraavilla ehdoilla, nimittäin:

että laitoksen kansanomainen luonne, mitä hoitotapain yksinkertaisuuteen ja laitoksen kaikkiin hintoihin tulee, mahdollisimman suuressa määrin on säilytettävä; että vuosittain on viidelle todistettavasti varattomalle tahi vähä-

varaiselle sairaalle annettava maksuton vesiparannus, lääkärin- ja muu sairashoito sekä vapaa yksinkertainen asunto kuudeksi viikoksi sinä aikana, jolloin laitos muutenkin pidetään yleisölle avoinna; että valtioapu on käytettävä niihin tarkoituksiin, joita varten se on pyydetty; että laitoksen rakennukset ovat pidettävät hyvässä kunnossa; että laitos on vuotuisen kannatusavun käyttämiseen nähden oleva Lääkintöhallituksen valvonnan alainen; sekä että kertomus laitoksen toiminnasta, laadittuna sellaiseen muotoon, jonka Lääkintöhallitus katsoo tarpeelliseksi vahvistaa, on kultakin vuodelta ennen joulukuun loppua lähetettävä Lääkintöhallitukseen ja tulee Lääkintöhallituksen vuosittain sopivalla tavalla ilmoittaa laitoksen vapaapaikat haettaviksi ja toukokuun kuluessa määrätä, keille paikkoja hakeneista, varattomista ja vähävaraisista sairaista ne seuraavaksi kesäksi ovat annettavat, sekä sitten kun laitoksen vuosikertomus on saapunut ja selvitys on esitetty siitä, että vapaapaikan saaneet ovat ne hyväkseen käyttäneet, määrätä asianomaiselle maksettavaksi vuotuinen kannatusapu, laskettuna kahdensadan markan mukaan kultakin käytetyltä vapaapaikalta.

Laitos, joka kuluneen kylpykauden kuluttua on ollut toiminnassa neljä vuotta, oli yleisön käytettävänä kesäkuun 1 päivästä syyskuun 1 päivään. Kylpijöitä on kylpykauden ajalla ollut kahdeksankymmentäkolme kolmestakymmenestäyhdestä kunnasta. 16 henkilöä oli ilmoittautunut laitoksen 5:teen vapaapaikkaan. Mitä laitoksessa käytettyihin kylpyihin tulee, ovat ne pysyneet entisellään ja on niitä laitosta käyttäville potilaille annettu kunnanlääkäri A. Boströmin neuvojen mukaan kahden hierontakurssin käyneen kylvettäjän avulla.

Iisalmen Runni-lähde. Viimeksi kulunut kesä oli ensimmäinen, jolloin yhtiön palveluksessa oli vakituinen lääkäri Runnilla, mikä seikka näytti potilaissa herättäneen huomattavaa tyytyväisyyttä. Lääkärinä toimi lääket. kand. Jalmari Ignatius. Mennyt kesä oli myös ensimmäinen, jolloin laitosta lääkintöhallituksen puolesta valvoi läkäläinen piirilääkäri tohtori K. Brax. Tohtori Braxille on yhtiö erityisessä kiitollisuuden velassa niistä ystävällisistä ja hyvistä neuvoista, joita hän yhtiölle on antanut, sekä semminkin siitä, että hän pyynnöstä suostui pitämään Runnilla erityisiä sairasvastaanottoja — niitä oli viimeksi kuluneen kesän aikana 10 — sekä muutoin vanhana kokeneena lääkärinä antamaan neuvoja ja ohjeita Runnin juomavieraille. Edelleen on viimeksi kuluneen vuoden tapahtumista erityisemmin mainittavat: Valtion yhtiölle myöntämä 40,000 markan suuruinen kuoletuslaina lisärakennuksia y. m. varten, Hänen K. M:tinsa joulukuun 31 p. 1907 myöntämä 3,000 markan suuruinen valtioapu kerta kaikkiaan, sekä 3,000 markan suuruinen vuosittainen valtioapu viiden vuoden ajaksi kuluvan vuoden alusta alkaen, seuraavilla ehdoilla:

että laitoksen kansanomainen luonne, mitä hoitotapain yksinkertaisuuteen ja laitoksen kaikkiin hintoihin tulee, mahdollisimman suuressa määrin on säilytettävä;

että kaikille todistettavasti köyhille on ilmaiseksi annettava lääkärinapua ja lähdevettä;

että vuosittain on viidelletoista todistettavasti varattomalle tahi vähävaraiselle annettava maksuton vesiparannus, lääkärin- ja muu sairashoito, sekä yksinkertainen asunto kuudeksi viikoksi sinä aikana, jolloin laitos muutenkin pidetään yleisölle avoinna;

että valtioavut ovat käytettävät niihin tarkoituksiin, joita varten ne ovat pyydetyt ja että laitoksen rakennukset ovat pidettävät hyvässä kunnossa;

että laitos on vuotuisen kannatusavun käyttämiseen nähden oleva Lääkintöhallituksen valvonnan alainen;

että kertomus laitoksen toiminnasta, laadittuna sellaiseen muotoon, jonka Lääkintöhallitus katsoo tarpeelliseksi vahvistaa, on kultakin vuodelta ennen joulukuun loppua lähetettävä Lääkintöhallitukseen.

Ylempänä mainitusta 40,000 markan lainasta on yhtiö viime toukok. 8 p:nä nostanut puolet eli 20,000 markkaa sekä sillä rakennuttanut yhtiön aikaisemmin Runnille teettämään rakennukseen toisen kerroksen, joten rakennuksessa nykyään on 40 huonetta juomavieraita varten. Yläkerran huoneissa ei kuitenkaan vielä ollut uuneja. Tämän lisäksi on sanotuilla varoilla ostettu varatuomari Pölösen omistama, yhtiön maan vieressä sijaitseva, Piispala niminen huvila palstoineen sekä sitäpaitse rakennettu pienehkö saunarakennus, entisen vanhan lisäksi, joka ei ole tarvetta tyydyttänyt. Tämä uusi saunarakennus on kuitenkin tehty silmällä pitäen sitä, että se helposti voidaan muuttaa tavalliseksi asunnoksi, niin pian kun yhtiön rakennettavaksi aijottu uusi ajan- ja tarkoituksenmukaisempi sauna valmistuu.

Lääkintöhallituksen valtuutuksen nojalla julistettiin määrätyt viisitoista vapaapaikkaa haettaviksi Iisalmen kaupungissa ilmestyvässä Salmetar lehdessä. Muutamat lääkärit ilmoittivat asiasta suullisesti vähävaraisille potilailleen, joille katsoivat Runniveden sopivaksi. Seurauksena olikin, että hakijoita ilmaantui 37 henkeä. Useat, joille myönnettiin vapaapaikka, saivat paitsi vapaata asuntoa, myös vesiparannuksen ja lääkärinhoidon, osittain myöskin vapaan ruuan, koska olivat aivan varattomia. Juomavieraitten luku Runni-lähteellä oli viime vuonna suurempi kuin koskaan ennen eli 951 henkeä. Tähän vaikutti osaltaan se seikka, että kesä oli kaunis ja poutainen. Mutta nyt, kuten ennenkin, viipyi suuri joukko juomalaisia lähteellä ainoastaan lyhemmän ajan, kaksi ja jopa vaan yhdenkin viikon. Tämä lyhytaikainen olo riippuu tietysti useissa tapauksissa asuntojen puutteesta, mikä, joskin muitakin syitä on olemassa, voidaan poistaa ainoastaan vähitellen ja aikaa voittaen. Muuten oli tänä kesänä, samoin kuin edellisinäkin vuosina, vieraiden luku lähteellä suurin juhannuksen ja heinäkuun 20 päivän välillä, jota vastoin alku- ja etenkin loppukesällä juomavieraita oli varsin vähän. Niinikään oli, samaten kuin edelli-

sinäkin vuosina, tänäkin kesänä varsinainen maalaisväestö huomattavan suurena enemmistönä.

Saunan käyttö on, varsinkin mitä mutakylpyihin tulee, vuosi vuodelta lisääntynyt. Uuden, ajanmukaisemman saunan tarve onkin sen vuoksi käynyt yhä tuntuvammaksi. Niinikään on hieronnan ja sairasvoimistelun käyttäminen näyttäytynyt olevan lisääntymään päin. Näistä on yleiseksi tyytymykseksi pitänyt huolta Runnin entinen hieroja- ja sairasvoimistelija, neiti Vappu Hellström Vaasasta, sekä vähemmässä määrin sen lisäksi sairasvoimistelija A. Kainulainen Iisalmelta. Paitsi näitä ovat useat kansanhierojat pitäneet huolta monen lihavahkon maalaisemännän liikojen pahkojen poistamisesta ja monen kuivettuneen maalaisisännän jänteiden venyttelemisestä läheisten töllien kuumilla saunanlauteilla, mikä tosin ei varsinaisesti koske yhtiön toimintaa, vaan silti läheisesti liittyy Runnin parannustapoihin.

Kertomus Suomen Voimistelu- ja Urheilu-Liiton toiminnasta ja valtioapurahan käyttämisestä vuonna 1908.

Kun kaikilta Suomen V. ja U. Liittoon kuuluvilta piirikunnilta ei vielä ole saapunut vuosikertomuksia, jotka sääntöjen mukaan ovat tammikuun kuluessa Liiton Toimitusvaliokunnalle lähetettävät, ei voi laatia yleiskatsaukselista selontekoa Liiton toiminnasta. Kuitenkin voi jo tähän saakka saapuneiden kertomuksien mukaan päättää, että toiminta useimmissa piirikunnissa on ollut verrattain vilkasta, mikä seikka parhaiten ilmenee siinä, että uusia voimisteluja urheiluseuroja vuoden varrella on runsaasti Liittoon yhtynyt. Niinikään on vuoden kuluessa muodostunut kaksi uutta piirikuntaa, nimittäin *Vaasan* ja *Mikkelin*.

Muut Liittoon kuuluneet piirikunnat ovat olleet seuraavat:

Oulun	piirikunta.	Jyväskylän	piirikunta.
Turun	»	Tampereen	»
Helsingin	»	Hämeenlinnan	»
Porvoon	»	Pohjois-Savon	»
Kyminlaakson	»	Pohjois-Karjalan	»
Viipurin	»	Länsi-Uudenmaan	»

Kaikkien, eri piirikuntiin kuuluvien, voimistelu- ja urheiluseurojen jäsenmäärä on vuoden aikana ollut suunnilleen 3,750.

Omia, sisäisiä asioita lukuunottamatta kohdistui Suomen V. ja U. Liiton toiminta vuoden alkupuoliskolla melkein kokonaan maamme voimistelijoiden ja urheilijoiden osaston järjestämiseen Lontoon Olympialaisiin juhliin, jota tarkoi-

tusta varten hallitus oli Liiton käytettäväksi luovuttanut 8,000 mk. suuruisen summan. Tästä on johtunut, ettei Liitto kuluneena toimintavuotenaan ole niin voimakkaasti, kuin se olisi tahtonut, voinut toimia niillä aloilla, joita varten valtio on myöntänyt vuotuisen 4,000 mk. suuruisen avustuksen.

Liiton rahastonhoitajan, palomestari G. Waseniuksen tekemän tilin mukaan on tätä valtion raha-avustusta vuoden kuluessa käytetty seuraavalla tavalla:

Böök & Poppius asianajotoimistolle valtioapuanomuskirjan lunastuksesta y. m.	100:08
Liiton puheenjohtajalle esitelmämatkoista Tampereelle ja Kuopioon	70:—
Herra K. G. Planströmille käytännöllisien neuvojen antamisesta Joensuussa	94:20
Pohjois-Karjalan piirin johtokunnalle	400:20
Liiton sihteerille luentojen pitämisestä Hämeenlinnassa, Turussa ja Tampereella sekä Helsingissä	306:—
Yhteensä *Smk.*	970:48

Pohjois-Karjalan piirille Liiton keskushallinnon kokouksessa myönnetty 400 mk. suuruinen määräraha on, Toimitusvaliokunnalle saapuneen kertomuksen mukaan, käytetty:

1:ksi. Voimistelunopettaja J. Fr. Blomqvistin johtaman voimistelunjohtajakurssin järjestämiseen Joensuussa toukokuun 27—31 p:nä. Kurssiin otti osaa 15 eri nuorisoseuran edustajaa Pohjois-Karjalasta.

2:ksi. Voimistelunop. J. Fr. Blomqvistin johtaman urheilukurssin toimeenpanemiseksi Joensuussa tammikuun 7—13 p:nä 1909. Kurssin aikana pidettiin esitelmiä ihmisruumiin rakennuksesta, terveydenhoidosta ja voimisteluseurojen johtamisesta ja annettiin käytännöllistä opastusta. Osanottajia oli 14 eri pitäjästä.

3:ksi. Luennoitsijan palkkio Pohjois-Karjalan eri kunnissa (vuosikertomuksen mukaan 14:ssä) pidetyistä esitelmistä.

Loppupuolella vuotta on useissa piirikunnissa, kuten Tampereen, Kyminlaakson ja Pohjois-Savon piirikunnissa, suunniteltu ja toimeenpantu luento- ja esitelmätilaisuuksia niin kaupungeissa kuin maaseudullakin, jotapaitsi Kotkassa on toimeenpanon alaisena ollut maksuttoman voimistelunopetuksen antaminen tehtaantyöntekijöille. Näistä toimenpiteistä ei ole kuitenkaan vielä ehtinyt saapua Liiton Toimituskunnalle tiliä eikä selontekoja.

Kun vuosi 1908 on ollut vasta Suomen Voimistelu- ja Urheilu-Liiton toinen toimintavuosi, on luonnollista, ettei Liiton toiminta vielä ole voinut saada täysin vakaantuneen työn leimaa, sellaista, joka on saavutettavissa pitemmän ajan kokemuksien ja käytännön nojalla, kun on ehditty tarpeeksi perehtyä Liiton

toimintatapaan ja niihin tehtäviin, joiden täytäntöönpanolla Liitto tahtoo viedä eteenpäin voimistelu- ja urheiluaatetta maassamme. Kun lisäksi tulee vielä se, että — kuten jo on huomautettu —, Liiton toiminta on suurimman osan vuotta ollut sidottuna toisiin valtion kannattamiin harrastuksiin, on ymmärrettävissä, miksi Suomen Voimistelu- ja Urheilu-Liitto on äsken kuluneena vuotena säästellen käyttänyt sille suotuja valtion varoja.

Suomen Voimistelu- ja Urheiluliiton Toimitusvaliokunnan puolesta:

IVAR WILSKMAN.
Suomen V. ja U. Liiton puheenjohtaja.

Arvo Vartia.
Suomen V. ja U. Liiton sihteeri

IV. Kätilölaitos.

Saapuneitten ilmoituksien mukaan oli kätilöitten lukumäärä 1908 vuoden lopulla 771, joista 238 asui kaupungissa ja 533 maaseudulla. Piirilääkäripiirien mukaan ryhmitettyinä oli kätilöitä seuraavasti:

Lääni.	Piirilääkäripiiri.	Kaupunki.	Maalaisk.
Uudenmaan:	Helsinki	51	17
	Loviisa	2	18
	Lohja	—	10
	Tammisaari	8	11
		61	56
Turun ja Porin:	Turku	19	19
	Uusikaupunki	3	12
	Rymättylä	—	6
	Godby	2	12
	Pori	11	16
	Ikaalinen	—	9
	Tyrvää	—	9
	Salo	—	19
	Huittinen	—	12
		35	114
Hämeen:	Hämeenlinna	6	15
	Hollola	5	8
	Tampere	18	10
	Tammela	—	16
	Jämsä	—	9
	Ruovesi	—	9
		29	67

Lääni.	Piirilääkäripiiri.	Kaupunki.	Maalaisk.
Viipurin:	Viipuri	21	12
	Hamina	10	12
	Lappeenranta	2	12
	Antrea	—	9
	Muola	—	7
	Käkisalmi	3	8
	Kurkijoki	—	5
	Sortavala	3	4
	Salmi	—	7
		39	76
Mikkelin:	Mikkeli	6	6
	Heinola	2	6
	Joroinen	—	6
	Savonlinna	2	8
		10	26
Kuopion:	Kuopio	13	6
	Rautalampi	—	8
	Iisalmi	1	4
	Pielisjärvi	—	8
	Tohmajärvi	—	7
	Joensuu	8	8
		22	41
Vaasan:	Nikolainkaupunki	7	12
	Kristiina	7	18
	Uusikaarlepyy	1	12
	Kokkola	3	19
	Kuortane	—	9
	Jyväskylä	2	14
		20	84
Oulun:	Oulu	15	14
	Pudasjärvi	—	3
	Raahe	3	7
	Kalajoki	—	10
	Haapajärvi	—	9
	Kajaani	3	8

Lääni.	Piirilääkäripiiri.	Kaupunki.	Maalaisk.
Oulun:	Tornio	1	8
	Rovaniemi	—	5
	Kittilä	—	5
		22	69

Luetteloja synnytyksistä, joissa ovat avustaneet, ovat lähettäneet 737 kätilöä, 216 kaupunki- ja 521 maalaiskunnista. Näistä käy selville että 27,997 naista, — 6,820 ensi- ja 21,177 myötäsynnyttäjää — ovat saaneet apua synnyttämistilassa. Mitä synnyttäjien kotipaikkaan tulee on 6,923 asunut kaupungissa ja 21,074 maaseudulla tehden resp. 24,7 % ja 75,3 %. Synnyttäjistä oli 1,332 eli 4,8 % naimatonta, 26,578 eli 94,9 % naimisissa olevaa ja 87 eli 0,3 % leskeä.

Syntyneitten lasten lukumäärä oli 28,030 joista 27,145 elävää ja 885 kuollutta. Äskensyntyneistä oli 14,741 mies- ja 13,289 naispuolta. Mitä sikiöitten asemaan tulee sattui 26,843 yliosa asemaa, 947 alaosa asemaa ja 124 poikkiasemaa; 116 tapauksessa ei asemaa ole mainittu.

Asianlaita kaupungeissa ja maaseuduilla käy selville seuraavasta ryhmittelystä:

	Synnyttäneitten kokonaisluku.						Sikiön asema.				Äskensyntyneitten luku.				
											Sukupuoli.				
	Naimattomia.	Naimisissa olevia.	Leskiä.	Yhteensä.	Ensisynnyttäjiä.	Myötäsynnyttäjiä.	Yliosa asemaa.	Alaosa asemaa.	Poikkiasemaa.	Mainitsematon.	Miespuoli.	Naispuoli.	Eläviä.	Kuolleita.	Yhteensä.
Kaupungeissa	334	6,560	29	6,923	1,486	5,437	6,644	204	13	11	3,595	3,277	6.681	191	6,872
Maaseudulla .	998	20,018	58	21,074	5,334	15,740	20,199	743	111	105	11,146	10,012	20,464	694	21,158
Yhteensä	1,332	26,578	87	27,997	6,820	21,177	26,843	947	124	116	14,741	13,289	27,145	885	28,030

Luetteloihin tehdyistä muistutuksista näkyy että 464 naista — 83 kaupungissa ja 381 maaseudulla — synnytti kaksoiset sekä 2 naista kaupungissa ja 8 naista maaseudulla kolmoiset. Keskenmeno sattui 451:ssä tapauksessa, 138:ssa tapauksessa kaupungissa ja 313:ssa maaseudulla sekä ennenaikainen synnytys 197:ssä tapauksessa, 58:ssa tapauksessa kaupungissa ja 139:ssä maaseudulla. 1,004 naista päästettiin taiteen avulla. Näistä päätettiin synnytys 146:ssa tapauksessa, 32 kertaa kaupungissa ja 114 kertaa maaseudulla, sikiön manuaali extractionin kautta, 118 tapauksessa, 15 kertaa kaupungissa ja 103 kertaa maaseudulla, käännöksen kautta, 698:ssa tapauksessa, 204 kertaa kaupungissa ja 494 kertaa maaseudulla, pihtien avulla sekä 42:ssa tapauksessa 4 kertaa kaupungissa ja 38 kertaa maaseudulla, käyttämällä teräviä aseita. Päästetyistä naisista

kuoli: manuaali extractionin jälkeen 1 maaseudulla, käännöksen jälkeen 4 maaseudulla, pihtisynnytyksen jälkeen 4 maaseudulla sekä terävien aseiden käyttämisen jälkeen 3 maaseudulla. Placenta prævia sattui 12 kertaa kaupungissa ja 29 kertaa maaseudulla. Ecclampsia tapausten luku oli 44, joista 9 kaupungissa ja 35 maaseudulla. Pihtisynnytyksen teki kaupungissa lääkäri 180 ja kätilö 1 kerta sekä maaseudulla lääkäri 355 ja kätilö 118 kertaa. 45:stä pihtisynnytyksestä — 24:stä kaupungissa ja 21:stä maaseudulla — puuttuu ilmoitus mainitussa suhteessa. Teräviä aseita käytti lääkäri 38 kertaa, 4 kertaa kaupungissa ja 34 kertaa maaseudulla; 2:sta tapauksesta, jossa teräviä aseita käytettiin, puuttuu ilmoitus.

Helsingin lapsenpäästölaitoksessa on 79 oppilasta vuoden kuluessa, oppikurssin päätettyänsä saanut kätilötodistuksen. Vuoden kuluessa on Lääkintöhallitukselle jätetty 170 hakemusta päästä kätilöoppilaaksi.

[1]) För aflönande af barnmorskor beviljades under 1908 statsbidrag åt följande kommuner till nedan angifvet belopp:

Åbo och Björneborgs län: Angelniemi 150, Brunkala 200, Eckerö 300, Finby 150, Föglö 250, Gustafs 200, Hinnerjoki 200, Honkajoki 200, Honkalahti 150, Houtskär 300, Hiitis 250, Iniö 400, Karuna 200, Kiikois 125, Korpo 200, Kumlinge 225, Kuusjoki 200, Kökar 250, Kauvatsa 200, Karjala 250, Lokalaks 250, Merimasku 150, Mietois 200, Muurla 250, Oripää 200, Paattis 100, Parkano 200, Pyhämaa 200, Pyhämaa öförsaml. 200, Rusko 200, Siikais 150, Suomusjärvi 200, Säkylä 200, Velkua 500, Vestanfjärd 150, Villnäs (Askainen) 150, Vårdö 150, Yläne 200. Summa *Fmk.* 8,050.

Tavastehus län: Berttula (Ypäjä) 200, Kuorevesi 125, Rengo 200, Sommarnäs 200, Kuhmalaks 200, Tottijärvi 200. Summa *Fmk.* 1,125.

Viborgs län: Hogland 500, Impilaks—Kitelä 100, Korpiselkä 300, Kuolemajärvi 200, Lavansaari 400, Metsäpirtti 200, Rautjärvi 300, Ruskeala 200, Salmis 200, Soanlaks 200, Suistamo 200, Suojärvi 400, Suomenniemi 175, Taipalsaari 200. Summa *Fmk.* 3,575.

S:t Michels län: Anttola 150, Enonkoski 200, Haukivuori 200, Kangaslampi 150, Luhango 150, Leivonmäki 150. Summa *Fmk.* 1,000.

Kuopio län: Keitele 200, Kesälaks 150, Kuusjärvi 250, Pälkjärvi 150, Rautavaara 300. Summa *Fmk.* 1,050.

Vasa län: Alajärvi 200, Bergö 275, Halso 200, Jeppo 200, Karijoki (Bötom) 150, Kivijärvi 200, Konginkangas 250, Lestijärvi 225, Nurmo 200, Pihlajavesi 200, Pihtipudas 200, Replot 200, Soini 300, Storå 200, Sumiais 200, Uurais 150. Summa *Fmk.* 3,350.

— — —

[1]) Ref. Med.-rådet F. W. Westerlund.

Uleåborgs län: Alavieska 200, Enare 900, Enontekis 900, Frantsila 150, Hyrynsalmi 350, Karlö (Hailuoto) 250, Karunki 300, Kestilä 300, Kittilä 200, Kuhmoniemi 250, Kuivaniemi 200, Kuolajärvi 400, Kärsämäki 300, Kolari 250, Kuusamo 250, Lumijoki 150, Merijärvi 150, Muonionniska 400, Paldamo 250, Pudasjärvi 200, Pulkkila 300, Puolanko 400, Piippola 250, Rautio 200, Reisjärvi 200, Sievi 150, Siikajoki—Revolaks 300, Sodankylä 350, Suomussalmi 400, Säräisniemi 275, Taivalkoski 350, Utsjoki 900, Vihanti 300, Ylikiiminge 300, Ylivieska 100. Summa *Fmk* 11,125.

Summa summarum 29,275 *Fmk*

V. Rättsmedicin.

De under året 1908 verkställda obduktionerna uppgingo till 625; af dessa gällde 509 fullvuxna eller barn och 116 foster.

Dödsorsaken hos fullvuxna och barn.

Län och provinciallläkaredistrikt.	Sjelfmord.	Mord eller dråp.	Olyckshändelse.	Rus.	Sjukdom.	Outredd förröta.	Summa.
Nylands.							
Helsingfors	3	6	2	2	1	2	16
Lovisa	1	4	2	2	—	—	9
Ekenäs	1	2	1	—	1	—	5
Lojo	—	5	1	—	2	—	8
Åbo och Björneborgs.							
Åbo	5	2	4	4	—	—	15
Nystad	3	2	1	—	—	1	7
Rimito	—	—	2	—	1	—	3
Godby	2	1	4	—	—	—	7
Salo	2	1	2	1	—	—	6
Björneborg	6	1	1	—	—	—	8
Ikalis	2	—	2	—	—	—	4
Tyrvis	2	—	1	—	1	—	4
Hvittis	2	5	2	—	—	—	9
Tavastehus.							
Tavastehus	2	2	1	—	—	—	5
Hollola	2	1	3	1	—	—	7
Jämsä	—	2	—	—	1	—	3
Tammela	1	3	2	—	—	—	6
Tammerfors	—	—	1	—	2	1	4
Ruovesi	—	1	—	—	—	—	1

Län och provinciallläkaredistrikt.	Självmord.	Mord eller dråp.	Olyckshändelse.	Rus.	Sjukdom.	Utredd för rätta.	Summa.
Viborgs.							
Viborg	6	6	8	5	2	2	29
Fredrikshamn	2	2	1	—	—	—	5
Villmanstrand	3	3	3	1	1	—	11
S:t Andreae	7	2	4	1	1	10	25
Mohla	5	4	4	1	—	3	17
Kexholm	2	1	1	—	1	—	5
Kronoborg	1	—	—	—	—	—	1
Sordavala	—	2	—	—	—	—	2
Salmis	3	8	1	2	—	—	14
S:t Michels.							
S:t Michel	2	3	2	—	1	—	8
Heinola	—	1	—	—	—	—	1
Jorois	3	1	2	—	—	—	6
Nyslott	2	1	3	—	1	1	8
Kuopio.							
Kuopio	2	2	2	1	—	1	8
Rautalampi	—	—	—	1	—	—	1
Idensalmi	—	—	3	1	—	—	4
Pielisjärvi	—	—	1	—	—	—	1
Tohmajärvi	—	1	—	—	1	—	2
Joensuu	1	—	2	—	—	—	3
Vasa.							
Vasa	—	5	—	1	1	—	7
Kristinestad	1	2	1	1	1	—	6
Nykarleby	—	7	—	1	—	—	8
Gamlakarleby	2	2	—	1	—	—	5
Kuortane	—	1	—	1	1	—	3
Jyväskylä	4	1	2	4	—	1	12
Uleåborgs.							
Uleåborg	1	—	—	—	—	—	1
Brahestad	1	1	1	—	—	—	3

Län och provincialläkaredistrikt.	Sjelfmord.	Mord eller dråp.	Olyckshändelse.	Rus.	Sjukdom.	Outredd förröta.	Summa.
Kalajoki	—	2	—	—	—	—	2
Haapajärvi	—	1	—	—	1	—	2
Kajana	—	1	—	—	—	—	1
Torneå	—	3	—	1	—	1	5
Pudasjärvi	1	1	—	—	—	—	2
Rovaniemi	1	—	1	1	—	—	3
Kittilä	1	1	1	—	1	—	4
Summa	85	103	75	34	22	23	342
Städer.							
Helsingfors	27	13	18	5	26	1	90
Borgå	—	—	—	—	—	—	—
Lovisa	—	1	—	—	—	—	1
Ekenäs	—	—	—	—	—	—	—
Hangö	—	—	—	—	—	—	—
Åbo	6	1	5	—	—	—	12
Nådendal	—	—	—	—	—	—	—
Mariehamn	—	—	—	—	—	—	—
Nystad	—	1	1	—	—	—	2
Raumo	—	1	—	—	—	—	1
Björneborg	1	2	3	—	—	—	6
Tavastehus	—	—	—	—	—	—	—
Tammerfors	2	3	1	—	2	—	8
Lahtis	—	—	—	—	—	—	—
Viborg	11	5	5	1	4	—	26
Fredrikshamn	—	—	1	—	—	—	1
Kotka	—	1	1	—	—	—	2
Villmanstrand	—	—	—	—	—	—	—
Kexholm	—	—	—	—	—	—	—
Sordavala	1	—	—	—	—	—	1
S:t Michel	—	—	—	—	—	—	—
Heinola	—	—	—	—	—	—	—
Nyslott	—	—	—	—	—	—	—
Kuopio	1	2	—	—	1	—	4
Idensalmi	—	—	—	—	—	—	—
Joensuu	—	—	—	—	—	—	—
Kristinestad	—	—	—	—	—	—	—
Kaskö	—	—	—	—	—	—	—
Nikolaistad	2	—	—	—	—	—	2
Nykarleby	—	—	1	—	—	—	1

Län och provinciallläkaredistrikt.	Självmord.	Mord eller dråp.	Olyckshändelse.	Rus.	Sjukdom.	Otredd förröta.	Summa.
Jakobstad	—	3	—	—	—	—	3
Gamlakarleby	—	—	—	—	—	—	—
Jyväskylä	—	1	—	—	—	—	1
Brahestad	—	—	—	—	—	—	—
Uleåborg	3	1	1	1	—	—	6
Kemi	—	—	—	—	—	—	—
Torneå	—	—	—	—	—	—	—
Kajana	—	—	—	—	—	—	—
Summa	54	35	37	7	33	1	167
Summa summarum	**139**	**138**	**112**	**41**	**55**	**24**	**509**

Dödsorsakerna hos nyfödda och foster.

Län och provinciallläkaredistrikt.	Kvävning eller strypning.	Förgiftning.	Annat våld.	Brist på vård.	Sjukdom.	Dödfödt ofullgånget.	Dödfödt fullgånget.	Ontredd förröta.	Summa.
Nylands.									
Helsingfors	1	—	—	1	—	—	—	1	3
Lovisa	3	—	—	1	—	—	—	—	4
Ekenäs	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Lojo	—	—	—	1	—	—	1	1	3
Åbo och Björneborgs.									
Åbo	3	—	1	—	—	1	1	3	9
Nystad	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Rimito	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Godby	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Salo	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Björneborg	1	—	1	—	—	1	—	1	4
Ikalis	1	—	1	—	—	—	—	—	2
Tyrvis	—	2	—	—	—	—	—	—	2
Hvittis	—	—	—	—	—	—	1	1	2
Tavastehus.									
Tavastehus	1	—	—	—	—	1	1	—	3
Hollola	—	—	—	1	—	1	—	—	2
Jämsä	2	1	1	—	—	1	1	—	6
Tammela	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Tammerfors	—	—	1	—	—	1	—	1	3
Ruovesi	1	—	—	—	—	1	—	—	2
Viborgs.									
Viborg	2	—	—	1	—	—	—	—	3
Fredrikshamn	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Villmanstrand	1	—	—	—	—	1	—	—	2
S:t Andreae	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Mohla	—	—	1	2	—	1	—	—	4
Kexholm	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Kronoborg	—	—	—	—	—	1	—	1	2
Sordavala	1	—	—	—	—	3	—	—	4
Salmis	—	—	—	—	—	1	—	—	1

Län och provinciallläkaredistrikt.	Kvävning eller strypning.	Förgiftning.	Annat våld.	Brist på värd.	Sjukdom.	Dödfött ofullgånget.	Dödfött fullgånget.	Outredd för röta.	Summa.
S:t Michels.									
S:t Michel	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Heinola	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Jorois	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nyslott	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kuopio.									
Kuopio	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Rautalampi	—	1	1	—	—	—	—	—	2
Idensalmi	1	—	—	—	—	1	2	—	4
Pielisjärvi	—	—	—	—	—	2	—	—	2
Tohmajärvi	—	—	1	—	—	1	—	—	2
Joensuu	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Vasa.									
Vasa	—	—	—	—	—	—	1	1	2
Kristinestad	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Nykarleby	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gamlakarleby	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Kuortane	—	—	—	1	—	1	—	1	3
Jyväskylä	—	—	—	—	—	2	—	—	2
Uleåborgs.									
Uleåborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brahestad	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Kalajoki	1	—	—	1	—	—	—	—	2
Haapajärvi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kajana	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Torneå	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pudasjärvi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rovaniemi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kittilä	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Summa	23	4	10	13	—	25	8	12	95
Städerna.									
Helsingfors	1	—	1	1	—	7	—	—	10
Borgå	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lovisa	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ekenäs	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hangö	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Åbo	—	—	—	1	1	—	—	—	2

Län och provinciallläkaredistrikt.	Kvävning eller strypning.	Förgiftning.	Annat våld.	Brist på vård.	Sjukdom.	Dödfödt ofullgånget.	Dödfödt fullgånget.	Outredd för röta.	Summa.
Nådendal	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mariehamn	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nystad	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Raumo	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Björneborg	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Tavastehus	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tammerfors	1	—	—	2	—	1	—	—	4
Lahtis	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Viborg	1	—	—	—	—	2	—	—	3
Fredrikshamn	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kotka	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Villmanstrand	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kexholm	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sordavala	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S:t Michel	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Heinola	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nyslott	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kuopio	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Idensalmi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Joensuu	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kristinestad	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kaskö	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nikolaistad	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nykarleby	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jakobstad	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gamlakarleby	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Jyväskylä	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brahestad	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uleåborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kemi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Torneå	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kajana	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	3	—	2	5	1	10	—	—	21
Summa summarum	**26**	**4**	**12**	**18**	**1**	**35**	**8**	**12**	**116**

Anm. Såsom gift användes morfin i 3 fall och svafvelsyra i 1 fall.

Sjelfmordssättet.

	Män.	Kvinnor.
Hängning eller strypning	45	17
Förgiftning	6	5
Med skjutvapen	45	1
» » och därefter öfverkörd af bantåg	1	—
Sprängning med dynamit	1	—
Dränkning	4	9
Skarpt vapen	—	1 [1]
» » och dränkning	1	—
Kastat sig under bantåg	3	—
	106	33 — 139

Såsom gift användes: cocain 1 m.; arsenik 1 m.; strychnin 1 m.; morfin 1 m. 1 kv.; sublimat 1 kv.; karbolsyra 1 m. 1 kv.; salpetersyra 1 kv.; cyankalium 1 m.; kejsargrönt 1 kv.

Sjelfmördarens stånd och yrke.

	Män.	Kvinnor.
Arbetare och deras familjer	21	3
Bönder » » »	10	4
Torpare » » »	7	2
Parcellegare och deras familjer	2	1
Inhysingar » » »	4	1
Handelsbiträden och deras familjer	1	—
Målare » » »	—	1
Snickare » » »	2	1
Murare » » »	1	1
Skomakare » » »	2	2

Rysk läkare 1, rysk tjensteman 1, vicehäradshöfding 1, föreståndare för jordbruksskola 1, banktjensteman 1, telegrafist 1, student 1, farmaciestuderande 1, poliskommissarie 1, polisöfverkonstapel 1, poliskonstapel 1, kosack 1, handlande 4, f. d. handlande 1, handelsresande 2, gårdfarihandlande 1, sågbokhållare 1, kontorist 1, postiljon 1, restauratör 1, kypare 1, kock 1, bagare 1, byggmästare 1,

[1]) Efter alkoholmissbruk.

	Män.	Kvinnor.
bokbindare 1, guldsmedsarbetare 1, kopparslagare 1, timmerman 1, lokomotiveldare 1, järnvägsarbetare 2, ångbåtskarl 1, fiskare 1, hyrkusk 1, forman 1, drängar 3, f. d. gårdskarl 1, f. d. fångvakt 1, vedhuggare 1, fattighjon 1, okända män 10	56	—
ingeniörska 1, rysk guvernant 1, folkskolelärarinna 1, hushållerskor 2, kokerska 1, tjenarinnor 5, deja 1, enkor 2, kvinnor 3	—	17
	106	33 — 139

Såsom sinnessjuka eller mindre vetande vid gerningens begående uppgifves 14 m. 10 kv.

Såsom berusade vid gerningens begående uppgifves 13 m.

Sjelfmorden fördelade på månader.

Januari	9	Maj	21	September	10
Februari	9	Juni	14	Oktober	11
Mars	12	Juli	13	November	7
April	14	Augusti	9	December	10

Mord eller dråp.

	Män.	Kvinnor.
Föröfvades medels trubbigt tillhygge å	24 [1])	3
» » skarpt verktyg å	69 [2])	7 [3])
» » trubbigt och skarpt verktyg å	4	1
» » » verktyg och dränkning å . . .	1	—
» » skjutvapen å	19	3
» » » och dränkning å	1	—
» » kväfning eller strypning å	3 [4])	—
» » gift å	3	—
	124	14 — 138

Såsom gift användes: morfin 1 m.; strychnin 1 m.; arsenik 1 m.

[1]) 3 m. berusade. — [2]) 4 m. berusade. — [3]) 1 utfördt af dåre. — [4]) 1 m. sinnessjuk, mördad af dåre.

Olyckshändelser.

	Män.	Kvinnor.
Drunkning	49 [1]	9 [2]
» under epileptiskt anfall	2	—
Kolos	5	1
Förbränning	2 [3]	—
Bränd till döds i kolmila	1	—
För hett badstugubad	—	1 [4]
Förfrysning	6 [5] [6]	—
» i snöyra	1	—
Skarpt vapen	1	—
Trubbigt verktyg	2	—
Skjutvapen	7	2
Fall från tak	1	—
» utför trappa	1	1
» på ett spetsigt föremål som inträngt i perineum, förblödning	—	1
Träffad af nedfallande tunga föremål	1	—
Stöt mot hufvudet	1 [7]	—
Sparkad af häst	1	—
Öfverkörd af bantåg	5 [8]	1
» » åkdon	1	2
Omkullkörd och påtrampad af häst	1	—
Omkullkörning och däraf förorsakad hjärnskakning	1 [7]	—
» , fractura cranii	1 [7]	—
Gift	2 [7]	—
Aflidit i lunginflammation, efter af misstag intagen lysol	1	—
I följd af perforation af magsäcken, föranledd af intagen för stor mängd saltsyra, bukhinneinflammation	1	—
	94	18 — 112

De slag af gift genom hvilka olyckshändelsen förorsakades voro: morfin 1 m.; denaturerad sprit 1 m.

Under rus: [1]) 11 m. — [2]) 1 kv. — [3]) 2 m. — [5]) 4 m. — [7]) 1 m. — [8]) 3 m.
[4]) 5 veckor gammal. — [6]) 1 m. sinnessjuk.

I sjukdomar afledo.

	Män.	Kvinnor.
Ålderdomsaftyning	2 [3]	1
Hjärtvalvelfel	1 [1]	2
Kroniskt hjärtfel (myocarditis)	1 [1]	—
Hjärtförlamning	2	3
Fetthjärta	2	2
Arteriosclerosis	4	1
» och kronisk njurinflammation	1	1
» hjärtfel och luftrörs katarrh.	1	—
Ruptura aneyrysmat. aortæ	—	1
Blodförgiftning	—	1 [2]
Hjärnblödning, apoplexia	3 [1]	2
Varig hjärnhinneinflammation	1	—
Hjärnsvulst	—	1
Lungsot	1	1
Lunginflammation	6	1
» och lungsäcksinflammation	1	—
Allmän tuberculos	1	—
Börjande infektionssjukdom (hjärtfel)	1	—
Influenza	2	—
Emphysema pulm., gastro-entero-colitis	1	—
Gastro-enteritis acuta	2	—
Myocarditis et enteritis	1	—
Kronisk njurinflammation och hjärtfel	1	1
Inre blödning uppkommen af bristning af högra äggledaren, till följd af extra uterint hafvandeskap	—	1
Bukhinneinflammation efter missfall	—	1
	35	20 — 55

Under rus: [1]) 1 m. — [2]) 1 kv.

[3]) 1 m. sinnessjuk.

VI. Apoteksväsendet.

Vid utgången af 1907 funnos i Finland 197 apotek, 34 med reala och 163 med personella rättigheter.

Under år 1908 utfärdades privilegiebref å följande nya apotek:

20 januari å apotek i Varkaus åt provisorn Georg Theodor Sternberg.
24 mars » » » Rautjärvi » » Julius Leonhard Lundell.
30 april » » » Virmo » » Artur Axel Ahlroth.
» » » » » Suojärvi » » Johan Anton Alexander Geitel.
18 maj » » » Punkalaidun åt » Karl Emil Grönberg.
8 juli » » » Kemijärvi » » Agar Henrik Castrén.
24 » » » » Kuusamo » » Mathias Arthur Valentin Kronqvist.
24 september å » » Hiitola » » Pekka Reijonen.

Till följd af förre innehafvarens frånfälle utdelades följande privilegier efter att hafva anslagits lediga till ansökan:

12 oktober å apotek i Storkyro åt provisorn Karl Gustaf Bernhard Wåhlberg.
26 oktober å 8:de apoteket i Helsingfors åt filos. doktorn, assessor Walter Eliel Kalixtus Laurén.

På grund af förre innehafvarens transport till annan ort lediganslogos nedanstående apoteksprivilegier och tilldelades:

27 januari å 3:dje apoteket i Nikolaistad åt provisorn fil. mag. Herman William Hjelt.
17 februari å apotek i Bjernå åt apotekaren Pehr Gustaf Torsten Waselius.
10 mars » » » Rovaniemi åt » Aksel Konstantin Castrén.
26 maj » » » Kittilä åt provisorn Anders Richard Lindgren.
17 juni » » » Pihtipudas åt » Berndt Emil Forsblom.

På grund af apoteksköp öfverfördes följande privilegier:

27 januari å apoteket i Pielavesi å provisorn Johan Sanfrid Hallman.
14 april » » » Riihimäki å » Volter Nicolai Simberg.
11 maj » » » Nådendal » » Axel Fredrik Vikman.

13 juni å apoteket i Salo å apotekaren Oskar Magnus Kræmer.
» » » » » Kexholm å provisorn Gustaf Walter Lindroos.
30 » » » » Kronoborg å » Lennart Ossian Löfström.
10 september å apoteket i Alavo å » Hugo Arthur Herler.
24 » » 1:sta apoteket i Kuopio å provisorn fil. mag. Evald Piispanen.
» » » 2:dra » » » » » Kalervo Killinen.

Privilegiet å apotek i Kaavi indrogs den 16 november.

De utdelade apoteksprivilegiernas antal vid utgången af år 1908 utgjorde följaktligen 205 och den skatt, som af de skattskyldige kommer att årligen erläggas till statsverket efter det samtliga öppnats, uppgår till sammanlagdt 45,500 mark.

Privilegierna å dessa apotek och deras innehafvare vid 1908 års utgång framgår af nedanstående tabeller, hvilka tillika angifva den årliga skatt, som erlägges af dem.

A. Förteckning å apotek med reala privilegier, eller stamapoteken vid utgången af år 1908.

Privilegiets datum.			Orten.	Innehafvare.
			Nylands län.	
1884	Mars	26	Helsingfors 1:sta	Mauritz Oskar Wilhelms enka
1891	Maj	12	» 2:dra	Lars Edvard Stigzelius
1755	Sept.	24	» 3:dje	Kejserliga Alexanders Universitetet
1896	Okt.	26	Borgå	Emil Fredrik Mikander
1901	Juni	13	Lovisa	Georg Wilhelm Wahlroos
1907	Okt.	21	Ekenäs	Erik Mikael Eklund
			Åbo och Björneborgs län.	
1907	Dec.	18	Åbo 1:sta	Arthur Johan Carén
1900	Jan.	22	» 2:dra	William Westerling
1904	Maj	20	Mariehamn	Emil Konstantin Silén
1895	Mars	18	Björneborg 1:sta	Gustaf Wilhelm Widbom
1907	Febr.	7	Nystad	Karl Arrhenius
1901	Nov.	25	Raumo	Hjalmar Hällfors
			Tavastehus län.	
1900	Jan.	22	Tavastehus 1:sta	Alfred Erland Ölander
1904	April	18	Tammerfors 1:sta	Alfred Johannes Molin

Privilegiets datum.			Orten.	Innehafvare.
			Viborgs län.	
1891	Maj	12	Viborg 1:sta	Karl Werner Relander
1898	Juli	28	Sordavala	Sven Holst
1887	Juni	1	Fredrikshamn	Alfons Nymalm
1908	Juni	13	Kexholm	Gustaf Walter Lindroos
1899	Aug.	10	Villmanstrand	Algot Bernhard Schlüter
			S:t Michels län.	
1902	Sept.	2	Heinola	Frans Theodor Åkerman
1902	April	28	S:t Michel 1:sta	Anders Adiel Watanen
1895	Juli	11	Nyslott	Frans Bernhard Knifsund
			Kuopio län.	
1908	Sept.	24	Kuopio 1:sta	Evald Piispanen
1892	Aug.	9	Joensuu	Hugo Ferdinand Olsoni
			Vasa län.	
1895	Aug.	14	Kristinestad	Henrik Johannes Sandlund
1895	Mars	11	Jakobstad	Karl Lennart Candolin
1901	Jan.	4	Nykarleby	Gustaf Eliel Roos
1903	April	20	Nikolaistad 1:sta	Sigurd Brander
1904	Jan.	18	Jyväskylä	Eugen Mansnerus
1903	Febr.	9	Gamlakarleby 1:sta	Yrjö Severin Roos
			Uleåborgs län.	
1896	Sept.	9	Uleåborg 1:sta	Hugo Hjalmar Hasselblatt
1881	Juni	7	Brahestad	Karl Arthur Tennander
1878	Dec.	3	Torneå	Fredrik Gustaf Borg
1894	Nov.	27	Kajana	Fredrik William Stenius

B. Förteckning öfver privilegierade apotek i Finland vid utgången af år 1908.

Privilegiets datum.			Orten.	Skatt.	Innehafvare.
			Nylands län.		
1902	Jan.	20	Helsingfors 4:de	1,200	Gustaf Werner Salingre
1901	Aug.	21	» 5:te	1,200	Paul Fredrik Elmgren
1897	Maj	17	» 6:te	1,200	Emil Sandroos
1903	Febr.	9	» 7:de	800	Walter Johannes Karsten
1908	Okt.	26	» 8:de	800	Walter Eliel Kalixtus Laurén
1889	Mars	19	» 9:de	200	Nikolai Artemjeff

Privilegiets datum.			Orten.	Skatt.	Innehafvare.
1901	Jan.	28	Helsingfors 10:de	600	Karl Allan Aschan
1907	Nov.	18	» 11:te	600	Edvard Felix Hellén
1895	Jan.	21	Lojo	200	Gustaf Magnus Blom
1903	Mars	23	Pojo	100	Ernst Woldemar Dromberg
1905	Juli	12	Hangö	400	Nils Adolf Linsay v. Julin
1907	Maj	21	Mäntsälä	100	Thorsten Georg Pettersson
1903	Febr.	23	Vichtis	200	Axel Alfred Alm
1906	Febr.	12	Ingå	100	Johan Fredrik Mattsson
1899	Jan.	30	Nurmijärvi.	100	Fredrik Albin Koponen
1900	Aug.	22	Orimattila	200	Johan Gustaf Spolander
1901	Mars	19	Kyrkslätt	100	Axel Waldemar Stén
1901	Okt.	14	Elimä	100	Axel Gabriel Bergman
1903	Nov.	9	Borgå 2:dra	600	Uriel August Heikels enka
1905	Sept.	27	Iittis (Kuusankoski)	100	Richard Julius Lind
1905	Okt.	9	Åggelby	100	August Alexander Franck
1907	Juli	31	Hyvinge	200	Emil Konrad Wäyrynen
1907	Dec.	18	Kervo	100	Nestor Gabriel Lindström
			Åbo o. Bj:borgs län.		
1901	Aug.	3	Åbo 3:dje	1,200	Otto Fredrik Randén
1901	Jan.	4	» 4:de	1,200	Ivar Hjalmar Strandell
1891	Aug.	12	» 5:te	600	Frans Eskil Ditzler
1907	Juli	31	» 6:te	400	Henrik Alfred Fonselius
1908	Maj	11	Nädendal	400	Axel Fredrik Wikman
1908	Juni	13	Salo	400	Oskar Magnus Kraemer
1883	Okt.	23	Ikalis	100	Sven Evert Strömmer
1888	Sept.	26	Tyrvis	100	Otfrid Abelard Bäckman
1899	Nov.	27	Hvittis	200	Oskar Benedikt Broms
1890	Juni	11	Björneborg 2:dra	800	Karl Johan Juselius
1893	Okt.	16	» 3:dje	800	Johan Bernhard Sundblom
1896	Aug.	5	Sastmola	100	Axel Dammert
1904	Juni	11	Kimito	200	Carl Johan Schröder
1887	Nov.	22	Eura	100	Hjalmar Tollet
1890	Juni	5	Loimijoki	100	Gotfrid Waldemar Norrman
1900	Aug.	15	S:t Mårtens	100	Hjalmar August Bruno Aschan
1907	Nov.	4	Kumo	200	Oskar Agabus Nordberg
1905	April	10	Kankaanpää	100	Johan Julius Holmström
1908	Febr.	17	Bjerno	100	Pehr Gustaf Torsten Waselius
1903	Febr.	9	Pöytis	100	Kustaa Heikki Pietilä
1898	Aug.	24	Tavaskyro	100	Viktor Napoleon Törnvall
1900	Maj	14	Räfsö	200	Robert Georg Jankovsky
1905	Jan.	30	Pemar	100	Wolter Brunberg
1907	Juli	31	Pargas	100	Karl August Eklund

Privilegiets datum.			Orten.	Skatt.	Innehafvare.
1908	April	30	Virmo	100	Arthur Axel Ahlroth
1908	Maj	18	Punkalaidun	100	Karl Emil Grönberg
			Tavastehus län.		
1904	Juli	20	Tavastehus 2:dra	600	Viktor Alexander Haglund
1905	Okt.	9	Tammerfors 2:dra	800	Uno Johannes Hagberg
1886	Mars	9	» 3:dje	600	Amil Adolf Schéele
1892	Sept.	7	» 4:de	600	Karl Volter Aschan
1899	Sept.	2	» 5:te	200	Felix Albin Relander
1898	Juni	8	Jämsä	200	Frans Johan Lorentz Spolander
1902	Sept.	2	Tammela	800	Johan Edvard Hjelt
1903	Mars	23	Lahtis	600	Arvid Hjalmar Fellman
1900	Aug.	15	Ruovesi	200	Uno Fredrik Eklund
1901	Nov.	5	Sääksmäki	200	Johan Edvard Gustafsson
1908	April	14	Riihimäki	300	Volter Nicolai Simberg
1900	Dec.	10	Kuhmois	100	Theodor Daniel Pettersson
1906	Okt.	1	Somero	100	Juho Kristian Lumme
1898	Maj	23	Orihvesi	100	Wilhelm Alexander Sjöström
1892	Sept.	13	Akkas	100	Gustaf Wilhelm Rothberg
1907	Mars	13	Korpilaks	100	Axel Emil Gulin
1893	Febr.	27	Urdiala	200	Johan August Nylander
1899	Juni	7	Lampis	100	Frans Edvin Bergroth
1898	Juni	21	Kangasala	100	Emil Wilhelm Helenius
1904	April	24	Loppis	100	Gustaf Sohlström
1907	Okt.	8	Pälkäne	100	Hjalmar Wilhelm Björkman
			Viborgs län.		
1902	Okt.	27	Viborg 2:dra	800	Karl Theofron Hällström
1901	Nov.	11	» 3:dje	1,200	Yrjö Fredrik Björklund
1901	Nov.	11	» 4:de	600	Herman Filip Björklund
1900	Dec.	10	» 5:te	800	Johan Hjalmar Ekroos
1896	Febr.	24	Pitkäranta	100	Teppo Huttunen
1906	Sept.	3	Imatra	400	Otto Fritiof Björklund
1905	Sept.	29	Mohla	200	Johan Emil Dahl
1903	Sept.	18	Terijoki	600	Karl Birger Poppius
1894	Maj	15	Kotka 1:sta	800	Magnus Malmcoln Björklund
1906	Maj	28	» 2:dra	600	Carl Rundqvist
1905	Febr.	27	Björkö	100	Viktor Reinhold Kolehmainen
1905	Febr.	27	Vederlaks	100	Allan Achilles Pippingsköld
1905	Maj	15	Parikkala	100	Rurik Olsoni
1908	Juni	30	Kronoborg	200	Lennart Ossian Löfström
1896	April	20	Nykyrka	100	Walter Karl Gustaf Gadd
1905	Okt.	16	S:t Andreæ	100	Leonard Edgard Forsgård

Privilegiets datum.			Orten.	Skatt.	Innehafvare.
1898	Febr.	14	Kouvola	200	Lars Adolf Winter
1903	Maj	4	Säkkijärvi	100	Paavo Armas Hillman
1897	Dec.	6	Jaakimvaara	100	Emil Dahlin
1900	Febr.	5	Sakkola	100	Emil Ferdinand Studd
1902	Maj	20	Jääskis	100	Jean Sucksdorff
1902	Nov.	24	Karhula	100	Frans Alexander Waldemar Salonius' enka
1903	Nov.	9	Raivola	100	Wolldemar Wallman
1906	Febr.	2	Kirvus	100	Gustaf Reinhold Lindsten
1907	Okt.	21	Kolikkoinmäki	200	Uno Kalin
1908	Mars	24	Rautjärvi	100	Julius Leonard Lundell
1908	April	30	Suojärvi	100	Johan Anton Alexander Geitel
1908	Sept.	24	Hiitola	100	Pekka Reijonen
			S:t Michels län.		
1907	Maj	15	S:t Michel 2:dra	600	Allan Menotti Malin
1903	Febr.	23	Jokkas	100	Rolf Alexander Krook
1890	Juli	25	Jorois	100	Karl Amatus Hultman
1903	Maj	4	Sysmä	100	Hjalmar Simon Johannes Gyllenbergs enka
1903	Juli	22	Mäntyharju	100	Ernst Adolf Domander
1889	Juli	29	Rantasalmi	100	Gustaf Widing
1906	Dec.	11	Heinävesi	100	Albin Birger Ericsson
1898	Maj	10	Pieksämäki	200	Niilo Alexis Teittinen
1901	Juni	19	Savitaipale	100	Ernst Victor Schnur
1895	April	30	Hirvensalmi	100	Eliel Petter Löfberg
1897	Nov.	15	Kangasniemi	100	Alfred Ekelund
1907	Dec.	18	Puumala	100	Johan Viktor Kjerulf
			Kuopio län.		
1908	Sept.	24	Kuopio 2:dra	800	Kalervo Killinen
1902	Okt.	27	» 3:dje	600	Edvard Manasse Malmberg
1903	Okt.	5	Idensalmi	400	Wäinö Johannes Ignatius
1900	Mars	6	Leppävirta	200	Berndt Fredrik Forsström
1900	April	3	Nurmes	300	Matti Ernst Gustaf Calonius
1868	Juni	16	Rautalampi	100	Adolf Wilhelm Jäderholm
1866	Mars	7	Tohmajärvi	200	Karl Johan Nyman
1902	April	7	Pielavesi	200	Per Rudolf Thileman
1900	Sept.	12	Nilsiä	100	Johan Henrik Lyra
1903	Aug.	19	Pielisjärvi	200	Erik Konrad Matthias Wahlroos
1907	Mars	26	Ilomants	100	Johannes Lackström
1905	Juli	19	Juga	100	Pekka Stenqvist
1907	Maj	2	Libelits	100	Filip Kiiskinen

Privilegiets datum.			Orten.	Skatt.	Innehafvare.
1897	Juli	21	Karttula	100	Johan Adolf Kolehmainen
1905	Maj	29	Suonenjoki	200	Emil Edvard Wikman
1905	Juli	12	Kaavi	100	Carl Johan Gröndahl
1907	Okt.	8	Lapinlaks	100	William Konstantin Forsberg
1908	Jan.	20	Varkaus	100	Georg Theodor Sternberg
			Vasa län.		
1907	Maj	7	Nikolaistad 2:dra	800	Edvard Keto
1908	Jan.	27	» 3:dje	200	Herman William Hjelt
1903	Jan.	20	Gamlakarleby 2:dra	400	Armo Immanuel Walli
1908	Sept.	10	Alavo	300	Hugo Arthur Herler
1897	April	12	Ilmola	300	Ernst August Grönroos
1906	Aug.	15	Keuru	200	Adolf Castrén
1906	Aug.	15	Lappo	300	Oskar Ferdinand Löfman
1899	Aug.	10	Mustasaari	300	Berndt Julius Löwenmark
1900	Maj	7	Närpes	200	Arndt August Huhtinen
1880	Sept.	22	Saarijärvi	100	Frans Viktor Hjulman
1888	Sept.	26	Karstula	100	Walfrid Idman
1892	Dec.	5	Viitasaari	100	Hjalmar Drake
1880	Febr.	10	Vörå	100	Joel Salin
1895	Nov.	18	Kaskö	100	Henrik Johan Richard Lindström
1904	April	24	Virdois	100	Otto Evert David Bruun
1890	Juni	5	Jalasjärvi	100	Oskar Evert Dahlin
1908	Okt.	12	Storkyro	200	Karl Gustaf Bernhard Wåhlberg
1908	Juni	17	Pihtipudas	100	Berndt Emil Forsblom
1893	Febr.	6	Lappajärvi	100	Karl Hugo Jung
1907	Nov.	4	Äänekoski	100	Rudolf Wilhelm Emanuel Strandman
1902	Jan.	27	Kauhajoki	100	Gustaf Alexis Rosendals enka
1903	Nov.	9	Kannus	100	Gunnar Ossian Aspelin
1903	Nov.	30	Vetil	100	Gustaf Adolf Bökman
1905	Jan.	30	Kauhava	100	Rudolf Böhme
1905	April	17	Ylistaro	200	Edvard Adiel Snellman
1905	Juni	15	Mänttä	100	Axel Ivar Aschan
			Uleåborgs län.		
1905	Juni	8	Uleåborg 2:dra	800	Ossian Hedman
1897	April	12	» 3:dje	600	Karl Gustaf Mikael Toppelius
1898	Okt.	3	Haapavesi	200	Albert Georg Dyhr
1905	Juni	8	Kalajoki	300	Werner Alexander Dahlström
1895	Nov.	18	Kemi	200	Fredrik Johan Skippari
1908	Mars	10	Rovaniemi	100	Aksel Konstantin Castrén
1906	Aug.	15	Pudasjärvi	100	Oskar Wiikinkoski
1907	Febr.	11	Muhos	100	Karl Gustaf Chorin

Privilegiets datum.			Orten.	Skatt.	Innehafvare.
1903	Febr.	23	Nivala	100	Linus Eliud Wangel
1893	Okt.	16	Oulais	100	Herman Albin Silander
1908	Maj	26	Kittilä	Fritt	Anders Richard Lindgren
1907	Febr.	26	Hyrynsalmi	100	Erik Alvar Mesterton
1900	Okt.	22	Turtola	100	Johannes Mannelins enka
1903	Mars	9	Ylivieska	100	Herman Forsman
1903	April	20	Ijo	100	Karl Emil Emeleus rättsinnehafvare
1908	Juli	8	Kemijärvi	100	Agur Henrik Castrén
1908	Juli	24	Kuusamo	100	Mathias Arthur Walentin Kronqvist

Apotekarebref utfärdades under årets lopp åt följande provisorer:

Jan. 3 . . . . . åt G. Lindsten.
Febr. 11 . . . . . » J. V. Kjerulf.
» 14 . . . . . » E. M. Eklund.
» 21 . . . . . » G. Th. Sternberg.
» 25 . . . . . » F. Kiiskinen.
Mars 10 . . . . . » J. S. Hallman.
» 30 . . . . . » H. W. Hjelt.
April 10 . . . . . » Hj. W. Björkman.
Maj 1 . . . . . » V. N. Simberg.
» 29 . . . . . » A. R. Lindgren.
Aug. 14 . . . . . » H. A. Castrén.
Aug. 14 . . . . . åt L. O. Löfström.
» » . . . . . » G. V. Lindroos.
Sept. 15 . . . . . » K. E. Grönberg.
» 18 . . . . . » J. L. Lundell.
» 22 . . . . . » B. E. Forsblom.
Okt. 23 . . . . . » E. Piispanen.
Nov. 4 . . . . . » H. A. Herler.
» 28 . . . . . » P. Reijonen.
Dec. 4 . . . . . » J. A. A. Geitel.
» 11 . . . . . » K. Killinen.

Den 28 januari bifölls innehafvarens af apoteket i Laukas ansökan om att, efter det han flyttat apoteket till Äänekoski, få öppenhålla apotekslåda i Laukas kyrkoby.

Den 26 maj erhöll apotekaren i Öfvermark A. A. Huhtinen tillstånd att, efter flyttningen af apoteket från Öfvermark till Närpes, få öppna filial i Öfvermark. Sedan apoteket i Kristina den 20 september flyttats till Savitaipale, beviljades innehafvaren af apoteket rättighet att hålla filial i Kristina. Den 20 oktober erhöll apotekaren i Pälkäne W. Björkman tillstånd att öppna filial i Luopiois. Den 11 december bifölls apotekaren i Heinävesi, A. B. Ericssons anhållan om att i Tuusniemi få öppenhålla filial till dess privilegiet å apotek i Kaavi hunne besättas.

Filialen i Pälkäne stängdes den 1 maj, filialen i Puumala den 5 september och Lapinlaks apotekslåda den 14 oktober på grund af att självständiga apotek då inrättades i kommunerna.

Efterföljande tabell utvisar antalet läkarerecept, som under årets lopp expedierats från samtliga landets apoteksinrättningar; tillika framgår af densamma apotekslådornas fördelning på landets apotek:

Akkas	3,938	Helsingfors 9	7,413
Alavo	6,458	» 10	20,431
1 Etsäri	2,000	» 11	3,833
S:t Andreæ	6,530	Hirvensalmi	242
Bjernå	3,062	8 Joutsa	1,992
2 Bromarf	1,505	Hvittis	6,959
Björkö	4,334	* 9 Punkalaidun	4,029
Björneborg 1	24,137	Hyrynsalmi	1,850
» 2	11,672	10 Puolanko	522
» 3	13,713	Idensalmi	12,093
Borgå 1	19,937	11 Kiuruvesi	562
» 2	7,807	Iittis (Kuusankoski)	5,167
Brahestad	8,049	12 Kausala	1,911
3 Ruukki	1,536	Ijo	4,415
Ekenäs	10,994	13 Haukipudas	803
Elimä	4,474	Ikalis	6,023
Eura	10,530	14 Parkano	2,116
Fredrikshamn	15,651	Ilmola	2,091
Gamlakarleby 1	10,801	15 Seinäjoki	1,879
» 2	7,807	Ilomants	2,933
Haapavesi	4,816	16 Eno	6,213
4 Haapajärvi	1,178	Imatra	10,225
5 Pyhäjärvi	2,171	17 Ruokolaks	1,008
Hangö	11,017	Impilaks	2,742
Heinola	5,392	18 Pitkäranta	2,844
6 Hartola	1,234	19 Suistamo	1,452
Heinävesi	3,768	Ingå	2,033
Helsingfors 1	40,544	20 Svartå	1,154
» 2	43,299	Jaakkima	4,412
» 3	27,343	21 Uguniemi	3,576
* 7 Kervo	4,953	Jakobstad	29,513
Helsingfors 4	42,784	Jalasjärvi	3,386
» 5	20,589	22 Kurikka	3,561
» 6	34,521	Joensuu	16,967
» 7	27,070	Jockas	2,542
» 8	29,120	Jorois	7,200

* Privilegium å självständigt apotek utdeladt, men vid årets utgång hade sådant apotek ännu icke öppnats.

Juuga	4,685
Jyväskylä	19,198
Jämsä	7,270
Jääskis	5,491
Kaavi	—
Kajana	11,568
23 Sotkamo	1,000
24 Kuhmoniemi	406
Kalajoki	4.470
Kangasala	3,862
Kangasniemi	2,347
25 Hankasalmi	2,535
Kankaanpää	898
Kannus	5,624
26 Himango	924
Karhula	11,991
Karstula	2,967
Karttula	3,762
Kaskö	1,273
27 Östermark	882
Kauhajoki	1,897
Kauhava	4,636
Kemi	15,024
28 Tervola	2,107
Kemijärvi	2,764
Keuru	3,475
Kexholm	8,862
29 Räisälä	2,300
Kimito	3,199
30 Dahlsbruk	1,538
Kirvus	3,474
Kittilä	1,465
31 Muonio	603
32 Sodankylä	1,635
Kolikkoinmäki	5,683
Korpilaks	2.340
Kotka 1	19,265
» 2	16,232
Kouvola	17,964
33 Voikka	3,851
Kristinestad	7,195
34 Storå	404
Kronoborg	5,665
35 Hiitola	6,642
Kuhmois	1,565
36 Padasjoki	801
Kumo	5,872
Kuopio 1	13,105
37 Maaninga	1,122
Kuopio 2	17,147
» 3	11,574
Kyrkslätt	4,258
38 Esbo	2,090
Lahtis	27,074
Lampis	2,868
39 Asikkala	1,124
Lapinlaks	3,347
Lappajärvi	5,701
40 Alajärvi	1,149
Lappo	5,827
Leppävirta	3,677
41 Varkaus	3,792
Libelits	2,418
Loimijoki	7,920
Lojo	8,517
Loppis	2,839
42 Janakkala	1,717
Lovisa	11,393
Mariehamn	8,760
43 Godby	3,172
S:t Michel 1	15,694
» » 2	5,798
Mohla	7,328
44 Perkjärvi	2,644
Muhos	446
Mustasaari	2,454
45 Laihela	1,606
46 Malaks	2,301
S:t Mårtens	732
Mäntsälä	3,088

Mänttä	4,464
Mäntyharju	3,753
Nikolaistad 1	17,436
» 2	15,531
» 3	2,956
Nilsiä	1,540
47 Strömsdal	3,333
Nivala	1,015
Nurmes	6,540
Nurmijärvi	2,392
Nykarleby	7,376
48 Alahärmä	988
Nykyrka	6,297
49 Kuolemajärvi	230
Nyslott	14,635
50 Kerimäki	4,171
51 Sulkava	1,127
Nystad	16,019
52 Virmo	3,011
53 Letala	2,825
Nådendal	4,400
54 Nagu	1,096
55 Vehmo	806
Närpes	6,189
56 Öfvermark	3,478
57 Korsnäs	761
Orihvesi	5,031
Orimattila	5,695
Oulais	4,302
58 Pyhäjoki	578
Pargas	3,747
Parikkala	4,141
Pemar	4,532
59 Sagu	1,594
Pieksämäki	6,500
Pielavesi	3,139
60 Keitele	813
Pielisjärvi	7,680
Pihtipudas	1,342
Pojo	1,569
61 Fiskars	4,885
Pudasjärvi	1,461
62 Kuusamo	1,510
Puumala	3,122
Pälkäne	2,700
Pöytis	3,680
Raivola	3,547
63 Kivinebb	3,547
Rantasalmi	2,934
Raumo	19,498
Rautalampi	5,864
64 Vesanto	1,626
Rautjärvi	216
Riihimäki	13,216
65 Hyvinge	7,070
Rovaniemi	11,545
66 Kuolajärvi	973
Ruovesi	4,320
67 Kuru	545
Räfsö	2,744
Saarijärvi	3,439
68 Kivijärvi	516
Sakkola	3,423
Salo	22,484
Sastmola	5,175
69 Hvittisbofjärd	518
Savitaipale	3,826
70 Kristina	1,466
Somero	2,571
Sordavala	16,388
Storkyro	2,994
Suonenjoki	5,823
Sysmä	2,681
Säkkijärvi	2,581
Tammela	14,372
Tammerfors 1	17,291
» 2	24,717
» 3	23,132
» 4	12,794
» 5	6,969

Tavastehus 1	12,046	Viborg 4	8,047
» 2	10,902	» 5	18,747
71 Hauho	917	Vichtis	5,149
Tavastkyro	5,543	78 Högfors	3,575
Terijoki	13,735	Viitasaari	3,289
72 Kuokkala	4,080	Villmanstrand	33,333
Torneå	14,480	Virdois	4,060
Turtola	1,341	Värtsilä	6,747
73 Öfvertorneå	814	79 Kides	5,721
Tyrvis	6,442	80 Tohmajärvi	2,000
74 Karkku	976	Vörå	7,594
75 Lavia	711	81 Oravais	1,600
76 Mouhijärvi	648	Ylistaro	3,467
Uleåborg 1	17,073	Ylivieska	4,672
77 Limingo	1,087	82 Sievi	499
Uleåborg 2	17,407	Åbo 1	24,762
» 3	9,193	» 2	16,103
Urdiala	4,991	» 3	12,485
Valkeakoski	7,800	» 4	28,638
Vederlaks	5,208	» 5	24,723
Vetil	5,180	» 6	10,786
Viborg 1	26,646	Åggelby	4,015
» 2	23,531	Äänekoski	1,620
» 3	48,150	Laukas	23

Offentlig provisorsexamen aflades under årets lopp af följande farmaciestuderande:

Mars 12 af Kurt Magn. Leopold Oppman.
» » » Richard Ferdinand Vento.
April 16 » Bertel Juslén.
» » » Einar Julius Holmström.
» » » Gustaf Rafael Grönvall.
» 27 » Einar Edvard Idman.
» » » Villiam Thomas Andreas Nyman.
Maj 11 » Karl Fritz Zakarias Frösén.
» » » Karl Sigurd Andersson.
Maj 30 af August Kiiliäinen.
Sept. 23 » Signe Maria Mannström.
Nov. 14 » Juho Kustaa Victorinus Tuominen.
» » » Laine Irene Rundqvist.
» » » Karl Paavo Selin.
Dec. 11 » Albin Fredrik Huikko.
» 22 » Gustaf Jim Östling, Fil. kand.
» » » Toivo Alexander Johannes Sievo.
» » » Theodor Johannes Borg.

Nedannämnda personer godkändes i farmaciestudiociexamen:

Maj 30 Karin Aejmelaeus.
» » Anna Maria Gardberg.
» » Fanny Maria Koskimies.
» » Hanna Maria Könni.
» » Brita Charlotta Lindqvist.
» » Alma Johanna Lindström.
» » Aarne Johannes Niiranen.
» » Sulo Johannes Parkkinen.
» » Oskar Ivar Pettersson.
» » Ellen Adele Ottilia Sacklén.
» » Berta Maria Segerman.
» » Adam Soininen.
» » Alfred Törneblom.
» » Ellen Maria Törnvall.
» » Elon Alvar Vallasvaara.
» » Ernst Fredrik Valldén.
» » Eino Johannes Vialén.
Dec. 7 Yrjö Aksel Rikhard Ahlgren.
» » Gustaf Valter Ahrenberg.
» » Hilma Irene Berg.
» » Eino Karl Ragnar Björk.
» » Arvi Johannes Cornér.
» » Bertha Maria Granlund.
» » Karl Oskar Gräsbeck.
» » Lauri Eero Hallikainen.
» » Juho Verner Hannula.
» » Sigurd Albert Hillebrand.
» » Tyyne Johanna Huttunen.
» » Lauri Heikki Kaira.
Dec. 7 Lars Josef Kaltio.
» » Julius Emil Johannes Koivumäki.
» » Akseli Einar Korhonen.
» » Tyyko Koski.
» » Edvard Gabriel Kumlin.
» » Sakari Aleksander Lindeman.
» » Edla Eleonora Lindroos.
» » Viktor Teodor Nissilä.
» » Elsa Gabriella Nordgren.
» » Väinö Nurminen.
» » Hannes Arvid Ferdinand Nyberg.
» » Valter Oksanen.
» » Ida Sofia Pettersson.
» » Hilma Elisabeth Pettersson.
» » Oskar Einar Pirinen.
» » Bertil Jakob Railo.
» » Urho Reinikainen.
» » Kaarle Rudolf Rinne.
» » Selma Sandbäck.
» » Alma Viola Sipilä.
» » Karl Artur Steffansson.
» » Hannes Toikka.
» » Karl Oskar Turunen.
» » Karin Törnvall.
» » Veikko Jaakko Virmala.
» » Uno Sakari Zimmerman.

Under årets lopp antogos till elever å landets apotek sammanlagdt 88 personer, 55 manliga och 33 kvinliga, af hvilka 8 manliga och 3 kvinliga aflagt studentexamen.

Tjänstepersonalen å landets apotek och apotekslådor, apotekens egare och föreståndare icke inberäknade utgjordes den 31 december 1908 af 378 examinerade biträden och 246 elever fördelade på följande sätt:

	Provisorer		Farm. stud.		Elever.	
	manl.	kvinl.	manl.	kvinl.	manl.	kvinl.
å apoteken	76	4	129	84	136	105
å filialerna	55	4	23	3	—	5
Summa summarum	131	8	152	87	136	110

Apoteksvisitatorsposten vid medicinalstyrelsen har under år 1908 beklädts af provisorn Arthur Hellström. Hans verksamhet under året framgår af nedanstående af honom aflämnade redogörelse:

»Under år 1908 hafva 103 apoteksinrättningar underkastats inspektion, däraf 79 självständiga apotek och 24 filialer, hvarjämte undertecknad på Medicinalstyrelsens förordnande biträdt provincialläkaren i Helsingfors distrikt vid visitationen af apoteken i Helsingfors och Åggelby.

De besökta apoteksinrättningarna befunno sig i allmänhet i godt skick, ehuru mindre påminnelser måste i särskilda afseenden göras å ett antal af dessa. Endast emot 2 självständiga apotek och 4 filialer förekommo mera graverande anmärkningar, mindre sådana framställdes emot 7 apotek och 5 filialer.

Ifråga om *personalen* förekom anmärkning endast å ett apotek, där en elev blifvit antagen och under tvänne månaders tid tjänstgjordt å apoteket utan att innehafva härför nödig kompetens. Å ett apotek fördes icke föreskrifven biträdesjournal.

Bokförrådet å de besökta apoteksinrättningarna var i allmänhet, om också icke synnerligen rikhaltigt, dock tillfyllest. Veterinärfarmakopén och pharmacopea militaris saknades å 2 filialer, giftstadgan å 2 självständiga apotek och 6 filialer. Laborationsjournal fördes icke å ett apotek.

Vid *utlämnandet af gifter* voro gällande föreskrifter i hufvudsak iakttagna, dock förekommo på 4 apotek oegentligheter härvidlag, i det att strychnin utlämnats på intyg af kommunalstämmans eller kommunalnämndens ordförande äfvensom på vanligt frädjebevis af präst, hvilket allt står i strid med stadgandena i ämnet. På ett apotek såldes kejsargrönt i handköp på färdigt insatta flaskor med etikettbeteckningen »Torakanmyrkkyä». En egendomlig uppfattning gjorde sig å en del apotek gällande, i det att sprit och eter utlämnats för yrkesbehof i mindre poster å 11 apotek, hvarvid anteckning härom gjorts i giftboken i likhet med hvad om gifter stadgas. Giftförordningen upptar emellertid icke sprit eller eter vare sig i förteckningen A eller B, men väl stadgar

bränvinsförordningens § 23 mom. 1 »å apotek må bränvin, sprit eller eter säljas *endast* för medicinskt behof på behörig läkares recept, hvilket bör å apoteket kvarlämnas och där förvaras». Angående *gifters förvaring* var i de flesta fall intet att anmärka. På en del apotek hade likväl stadgandet att präparat och droger hörande till tab. C. böra förvaras afskildt ifrån öfriga läkemedel på skild hylla icke strängt beaktats, utan funnos sagda ämnen mången gång på samma hylla som det öfriga medikamentförrådet. En oegentlighet i praktiskt afseende, som i detta sammanhang bör påpekas och som förekom på många ställen var att de starka syrorna äfvensom tinct. jodi och jodum förvarades på samma hylla eller i samma skåp som andra till tab. C eller B hörande ämnen, hvilket alltid gaf sig tillkänna genom en mer eller mindre stark beläggning på samtliga i närheten befintliga ståndskärl, hvarvid etiketterna voro i högre eller mindre grad angripna och förstörda af de frätande syre- och jod-ångorna. Då dessutom flera mera ömtåliga präparat lätt kunna röna menligt inflytande häraf, ja fullständigt fördärfvas, borde för samtliga syror äfvensom för tinct. jodi och jodum beredas rum på skild hylla och i skildt skåp, hvilket äfven beaktats på en del af de besökta apoteken.

Taxan var på få undantag när rätt tillämpad och där öfverdebitering någon gång skett, gälde det endast obetydliga belopp, samt berodde antingen på felräkning eller på att »pro labore taxan» tolkats orätt eller dess senaste tillägg icke beaktats. Sålunda förekommo smärre anmärkningar i ifrågavarande afseende emot 5 apotek och 1 filial.

Vågar och vigter voro väl i allmänhet i skick, ehuru på några apotek anmärkning om stativvågens bristande känslighet måste göras, men, eget nog, hade man på rätt många apotek icke beaktat att vigterna författningsenligt böra krönas hvart tredje år och att i detta stadgande äfven innefattas småvigterna (fr. 0,5—0,1 gr.). Det förekom därför ofta att isynnerhet dessa sistnämnda befunnos okrönta. Här och hvar hade äfven en eller annan ny handvåg icke blifvit behörigen krönt.

Lokal, inredning och *utrustning* visade å de olika apoteken synnerligen stora variationer. De större, enkannerligen stadsapoteken, samt framförallt de nya och nyrenoverade, voro härvid naturligtvis bäst försedda och utrustade. De mindre apoteken på landsorten voro i ofvannämndt afseende enklare, i ett par fall nästan för enkelt uppställda, då däremot ett par andra af dessa presenterade sig i allo synnerligen tilltalande och uppfyllde äfven högt ställda fordringar. *Officinen* var nästan utan undantag oklanderlig, inredningen här ofta på de större apoteken utförd af ädlare träslag och i arkitektoniskt afseende synnerligen tilltalande och smakfull. Ståndskärlen voro af mörkfärgadt orangeädelgrönt kristall eller ofärgadt glas med inslipade korkar och inbrända skyltar, endast på tvänne mindre landsortsapotek voro ståndskärlen i officinen försedda

med textade pappersetiketter. Lådfacken voro i regel inrättade så, att lådorna voro försedda med skjutlock samt afskilda ifrån hvarandra medelst fasta bottnar och mellanväggar.

I materialrummet var inredningen enklare och ståndskärlen voro sällan med inbränd skylt, utan merendels endast med textad, någon gång med skrifven pappersetikett, men likväl med inslipad glaspropp. Endast å 4 apotek voro dessa till större eller mindre antal och äfven för ämnen, sådana som ammoniak och mixtura simpl., försedda med korkpropp.

Vinden var vanligen använd såsom förvaringsrum för de större förråden af droger och kemikalier, hvilket, då den i de flesta fall låg tätt under vattentaket, samt saknade eldstad, måste betecknas för föga rationelt. Isynnerhet lida de ömtåliga drogerna märkbart, där de icke fullständigt förstöras, af förvaringen här, hvarest de äro underkastade de mest olika temperaturväxlingar, sommarens hetta och vinterns köld och fukt och detta så mycket mer som droger och präparat mången gång här förvarades i papperspåsar. Å en del apotek hade man inrättat på vinden ett med eldstad försedt rum för förvaring af herbarier och andra ömtåliga ämnen, å andra åter hade ett varmt rum invid materialkammaren tagits i bruk härför och vinden endast begagnats för upplag af glas o. dyl., det ena såväl som det andra motsvarade i alla afseenden ändamålet. Tyvärr hade många af de nya och nyrenoverade apoteken icke beaktat ofvan anförda omständighet, utan användes här den kalla vinden fortsättningsvis för förvaring af droger och kemikalier.

Källaren uppfyllde i de flesta fall alla berättigade fordringar, blott i ett par fall var den alldeles mörk och fuktig, samt fullkomligt olämplig.

Laboratoriet var i flertalet fall ganska anspråkslöst, en naturlig följd af att dess användning blifvit allt mera inskränkt. Undantag härifrån bildade en del af apoteken i hufvudstaden äfvensom några landsortsapotek, där laboratoriet var i alla afseenden väl och ändamålsenligt inrättadt och utrustadt. Destillationsapparat var icke anskaffad å 1 stads- samt 3 landsortsapotek. Vattenbad saknades å ett apotek och bereddes dekokter och infusioner här direkt genom uppkokning på öppen eld. Af modärnare redskap för laboratoriet fans på flere apotek en salvkvarn, samt å de flesta en kvarn för finmalning af mjöldryga. Sterilisationsapparat däremot anträffades endast i undantagsfall.

Om redan, såsom nämndes, de självständiga apoteken visade stora olikheter ifråga om lokal, inredning och utrustning, var detta i än högre grad fallet med de under året besökta filialerna. Här bestod lokalen vanligen endast af officin och källare. I enstaka fall förekom därjämte materialrum och vind, men mången gång inskränkte sig lokalen till enbart officin. Lokalen var i en del fall synnerligen trång, mörk och kall, samt bristfällig. Inredningen var äfven af synnerligen växlande beskaffenhet och lämnade rätt ofta mycket öfrigt att önska.

Sålunda hade på ett par ställen för ändamålet kommit till användning en gammal butikinredning af ganska tvifvelaktig beskaffenhet och knappast lämplig för sitt ändamål. Lådorna i facken voro i en del fall icke afskiljda ifrån hvarandra genom fasta väggar och mellanbottnar, samt saknade äfven någon gång skjutlock. Fall förekommo, där i samma låda i facket förvarades 2 à 3 särskilda droger, hvarvid ett slag var löst uthäldt i lådan de tvänne öfriga höllos i öppna papperspåsar. En omständighet, som äfven må beröras här, är att något särskildt arbetsfack eller bord för recepturarbetet icke fans på tvänne filialapotek, hvarför samtliga beredningar skedde på disken, där stativvågen var uppställd, i publikens omedelbara närhet, hvilket redan ur hygienisk synpunkt icke kan anses lämpligt. Ståndskärlen varierade till sin beskaffenhet äfven i hög grad, ifrån filialapotek med stånskärl försedda med inbränd skylt och inslipad kork till sådana där största antalet af dessa utgjordes af vanliga medicinflaskor af ofta växlande storlek och form, samt försedda med vanlig korkpropp och textad eller skrifven pappersetikett, samt präparatburkar med pappersöfverbindning. Slutligen må nämnas att på en filial användes ett slags primitiva träspatlar, samt att å en annan begagnade korkar kommo till användning. Om också ett filialapotek är att anse endast som en tillfällig apoteksinrättning, hvilken, där den icke kan ega bestånd, indras eller, i händelse den utvecklar sig om ett antal år lemnar rum för ett självständigt apotek, samt på dess utrustning förty icke kan nedläggas något större kapital, bör, synes det mig, dock vissa anspråk i sagda afseende ställas på densamma, och för en filial förty icke godkännas en lokal och inredning snarlik första bästa byhandelsbod. Ett filialapotek är ju ändock en apoteksinrättning, där största tänkbara ordning och renlighet bör vara rådande, hvilket väl knappast blir fallet, om icke ifrån början fordringar uppställas i antydt afseende, som göra detta möjligt. Utgående ifrån nu anförda synpunkter, har det synts mig nödvändigt att påkalla renovering och omändring å ett antal af de under året besökta filialapoteken i nämnda syfte.

Återstår så *varulagret*. Såsom redan i annat sammanhang antyddes, införskrifvas alla kemikalier samt samtliga extrakter äfvensom många andra galeniska präparat till våra apotek ifrån utländska droghus, och endast undantagsvis beredas dessa hemma på våra apotek. Utom att härigenom yrkesskickligheten betänkligt måste nedgå, då några större mera invecklade laborationer icke förekomma, hvilka kanske mera än annat kunde befordra intresset och fackkunskapen, utan apoteken främst och nästan uteslutande få karaktären af dispenserings och försäljningsanstalter i minut för de stora droghusen och kemiska fabrikerna, hvilket i viss mån tyvärr blifvit af utvecklingen betingadt, äro isynnerhet de utifrån införskrifna galeniska präparaten, men äfven en del af de kemiska, de hemma på apoteken beredda betydligt underlägsna, hvilket jag i det följande blir i tillfälle att belysa, samt mången gång icke framställda enligt

de föreskrifter vår gällande farmakopé angifver. Det vore förty synnerligen nödvändigt, att åtminstone flertalet af de i farmakopén inrymda präparaten, för hvilka beredningsmetoder finnas upptagna, blefve framstälda hemma, men i hvarje fall vore det en bjudande plikt för landets apotekare att underkasta de införskrifna varorna pröfning och undersökning innan de komma till användning å apoteken, och detta såväl hvad angår de galeniska präparaten som äfven ifråga om droger och kemikalier. Tyvärr är detta i regel icke fallet och följden häraf är att, såsom af denna berättelse bifogade undersökningsresultat öfver verkställda varupröfningar å apoteken, framgår, mer än 50 % af de undersökta alkaloidrika extrakten samt en så vigtig drog som opium lika ofta befunnits icke vara af profhaltig beskaffenhet.

Att på anförd grund förrådet af *analytiska utensilier* samt *reagenser* ofta lämnat rätt mycket öfrigt att önska, ligger i sakens natur. I detta sammanhang kan ännu påpekas det oegentliga i att å ett antal af de under året besökta filialapoteken, varulagret inköptes direkt ifrån droghus och utlämnades i rörelsen utan att därförinnan hafva blifvit kontrolleradt, hvilket icke ens varit möjligt då reagenser och utensilier för ändamålet icke funnos, hvarjämte på ett antal filialer arseniklösningen bereddes på stället, fastän byretter och titrervätskor för dess haltbestämning saknades.

Att en del droger ss. Secal cornut, Fol. digital., Cantharides, Rad. angelic, Rad. levistic. o. a. samt kemikalier ss. Chloret. zincic., Sulfid. stib., Tannigen, Oxid. calc., Apomorfin, Oxid. zincic. m. fl. i rätt många fall visade sig underhaltiga, berodde nästan uteslutande på bristande omtanke vid deras förvaring, hvilket äfven gäller en del galeniska präparat och Syrupi.

I andra fall åter, där utmönstring varit af nöden, har varans dåliga kvalitet berott på att densamma blifvit öfverårig, eller ock har nödig kritik icke utöfvats vid inköp af densamma, samt någon pröfning af dess renhet och godhet, såsom ofvan framhållits, icke alls skett.

Af drogerna voro af underhaltig beskaffenhet:

Asa foetida in mass & pulv. i sammanlagdt 86 fall. Askhalten varierade härvid mellan 33—85 %. En vara, hvars askhalt understigit 20 % och hvars halt af i alkohol löslig andel utgjordt minst 50 % har godkänts. Finska farmakopéns fordran på högst 10 % aska har endast slaget »in lacrimis» uppfyllt.

Fruct. juniperi tot & pul. gr. i sammanlagdt 35 fall. De hela bären hafva visat sig synnerligen bristfälligt rensade och rikligt bemängda med gamla brunfärgade och torra frukter. Den pulveriserade drogen åter, hvilken införskrifvits i finmaladt tillstånd och uppbevarats på vinden i trätunna eller låda med löst påsatt lock, har ofta saknat arom.

Mel. alb. i sammanlagdt 27 fall. Honungen utgjordes af mindre värd amerikansk vara, starkt förorenad och oftast sur. Där finsk honung hölls, hvilket var fallet på flertalet apotek, var densamma af god beskaffenhet.

Axungia i sammanlagdt 26 fall. Istret befans ofta härsket och vattenhaltigt. Där det skirats hemma omsorgsfullt, samt torkats med natriumsulfat och fyllts på torra flaskor, var det utan undantag af god beskaffenhet. I en del fall, af utländskt ursprung, var det förfalskadt med fröolja. Härskenheten konstaterades lätt och tydligt enligt Schweiziska farmakopéns metod med phloroglucin och saltsyra. Fröoljan påvisades enligt samma källa.

Ol. tereb. crud. i sammanlagdt 24 fall. Det råa terpentinet innehöll ofta rikligt med tjärprodukter, samt hade en stark vidbränd lukt. I enstaka fall kunde tillblandad petroleum påvisas.

Fruct. rub. id. i sammanlagdt 23 fall. Hallonen utgjordes vanligen af underhaltig rysk vara. Den ifrån handelshus i Tyskland införskrifna var något bättre, om ock ej af synnerligen god beskaffenhet. Hemma insamlad och torkad drog var af utmärkt beskaffenhet.

Cantharides tot. & pulv. sammanlagdt 32 fall.

Spanskflugan var i flere fall angripen af insekter eller förskämd, beroende på, att nödig försiktighet icke iakttagits vid dess förvaring.

Rad. angelic. i sammanlagdt 22 fall. Drogen var, i likhet med hvad fallet var med *Rad. levistic.* ofta angripen af insekter. Dessa rötter böra, för att skyddas häremot, förvaras i slutna glasburkar eller bleckaskar, icke i trälådor eller papperspåsar, såsom nu ofta var fallet.

Fol. Digital. i sammanlagdt 18 fall. De kasserade förråden af denna drog voro öfveråriga, samt gåfvo ingen eller endast svag digitoxin reaktion enligt den i Schweiziska farmakopén upptagna pröfningsmetoden. På många ställen förvarades digitalisbladen på den kalla fuktiga vinden, hvarigenom de synnerligen snart förfaras.

Secale cornut. i sammanlagdt 17 fall. Drogen var ofta öfverårig af en tydlig ammoniakalisk lukt, eller angripen af insekter, samt vanligen utan några försiktighetsåtgärder färvarad i papperspåse eller blecklåda på en oeldad fuktig vind, samt förty mjuk och förfaren. Här må blott påpekas, att samtliga nyare farmakopéer föreskrifva att densamma skall förvaras öfver osläkt kalk i väl tillslutet kärl. För ändamålet särskildt konstruerade kalkexicatorer finnas bland annat i bruk på 4:de och 7:de apoteken i Helsingfors.

I slutet af förlidet år gjorde jag i ett tiotal fall en undersökning af kornutinhalten i drogen enligt den af Dr Fromme angifna i handelsfirman Caesar & Loretz Geschäftsbericht publicerade metoden och kom därvid till det egendomliga resultatet, att den inhemska drogen härvid konstant gaf negativt resultat, då däremot ifrån tyska handelshus importerad, antagligen rysk vara, hvarje gång visade tydlig reaktion på kornutin. Ifrågavarande undersökning skall af mig under innevarande år fortsättas.

Sem. Strophanti i sammanlagdt 13 fall. Drogen utgjordes i dessa fall uteslutande eller till öfvervägande grad af mindrevärda frön (antagligen Str. sarmentosus). Kombé fröna, hvilka de nyare farmakopéerna föreskrifva, äro lätt igenkända på sin tydliga gröna färg.

I tvifvelaktiga fall har jag betjänat mig af svafvelsyre profvet.

Rad. Columbo i sammanlagdt 13 fall. Drogen utgjordes af smutsgrå mindre värd vara.

Kamala. Askhalten bestämdes i 22 prof och var på 4 undandag när den föreskrifna. Dessa 4 underhaltiga prof visade en eldfast återstod af resp. 15, 16, 17 och 54 %. Särskilda andra droger kasserades i ett mindre antal fall.

De kemiska präparaten voro i allmänhet af god beskaffenhet. En del af dessa visade sig likväl rätt ofta icke motsvara de fastställda fordringarna. Sålunda var *Oxid. hydrarg. fl.* i 59 fall icke klart lösligt i utspädd salpetersyra. (Där präparatet var beredt hemma, samt uttvättadt på linneduk var det städse profhaltigt.) *Sulfid. stib.* var i 35 fall sönderdeladt, samt hade ett stark lukt af SO_2, *Tannigen* var i 25 fall likaså sönderdeladt, samt af en stark ättiksyrelukt, *Chloret. zincic.* i 23 fall äfvenså sönderfallet, *Oxid. zincic.* innehöll i 23 fall rikligt med karbonat, *Dioninet* visade sig i 10 fall innehålla fri morfin, *Lactat. ferros.* var i 9 fall oxideradt, samt besatt en stark smörsyre lukt och *Apomorfinet* var i 9 fall starkt grönfärgadt. Ett tjugutal andra kemikalier befunnos i enstaka fall af underhaltig beskaffenhet.

Af de galeniska präparaten visade sig särskilda *Unguenta* i 73 fall af underhaltig beskaffenhet, olika *Syrupi* i 30 fall. *Mel. desp.* i 21 fall (Beredningssättet i nya svenska farmakopén borde komma till användning), särskilda *Emplastra* i 35 fall, *Tinct. Strophanti* i 23 fall (beredd af mindre värda frön, påvisadt genom svafvelsyreprofvet i Schweiziska farmakopén), *Aquæ aromat.* i 21 fall, *Lig. arsen. kalic.* i 18 fall, *Aqv. amygdal. amar.* i lika många fall, *Syr. jodet. ferros.* i 11 fall (Ifrågavarande präparat bör såsom kändt förvaras i direkt dagsljus på välfyllda flaskor, icke, såsom nu mången gång var fallet, i mörker och försatt med spikar eller nubb), samt *Liq. alum. acet.* i 7 fall. Särskilda andra galeniska präparat befunnos i enstaka fall af underhaltig beskaffenhet.

Slutligen må här meddelas analysresultaten öfver gjorda alkaloidhaltbestämningar i några viktiga droger och galeniska präparat.

Opium.

№ 1	5,7 % morfin.	№ 5	7,6 % morfin.
» 2	5,84 » »	» 6	7,7 » »
» 3	6,27 » »	» 7	7,7 » »
» 4	7,2 » »	» 8	7,8 » »

№ 9	8 %	morfin.	№ 39	9,54 %	morfin.
» 10	8 »	»	» 40	9,7 »	»
» 11	8,05 »	»	» 41	9,7 »	»
» 12	8,3 »	»	» 42	9,8 »	»
» 13	8,4 »	»	» 43	9,8 »	»
» 14	8,5 »	»	» 44	10 »	»
» 15	8,6 »	»	» 45	10 »	»
» 16	8,6 »	»	» 46	10 »	»
» 17	8,6 »	»	» 47	10 »	»
» 18	8,7 »	»	» 48	10,04 »	»
» 19	8,7 »	»	» 49	10,12 »	»
» 20	8,7 »	»	» 50	10,26 »	»
» 21	8,7 »	»	» 51	10,3 »	»
» 22	8,8 »	»	» 52	10,5 »	»
» 23	8,8 »	»	» 53	10,5 »	»
» 24	8,9 »	»	» 54	10,5 »	»
» 25	8,9 »	»	» 55	10,7 »	»
» 26	8,9 »	»	» 56	10,7 »	»
» 27	9 »	»	» 57	10,7 »	»
» 28	9 »	»	» 58	10,7 »	»
» 29	9,2 »	»	» 59	10,8 »	»
» 30	9,25 »	»	» 60	11 »	»
» 31	9,26 »	»	» 61	11,15 »	»
» 32	9,26 »	»	» 62	11,2 »	»
» 33	9,3 »	»	» 63	11,4 »	»
» 34	9,4 »	»	» 64	11,4 »	»
» 35	9,4 »	»	» 65	11,8 »	»
» 36	9,4 »	»	» 66	12 »	»
» 37	9,5 »	»	» 67	12,4 »	»
» 38	9,54 »	»			

Af 67 undersökta prof uppfylde endast 24 de föreskrifna fordringarna på en morfinhalt af minst 10 %.

Tinct. opii spl.

№ 1....	0,2308 gr.	morf.	à 40 gr.	tinktur.	
» 2....	0,2593 »	»	» »	»	»
» 3....	0,2679 »	»	» »	»	»
» 4....	0,27 »	»	» »	»	»
» 5....	0,285 »	»	» »	»	»
№ 6....	0,2964 gr.	morf.	à 40 gr.	tinktur.	
» 7....	0,2964 »	»	» »	»	»
» 8....	0,2992 »	»	» »	»	»
» 9....	0,3078 »	»	» »	»	»
» 10....	0,312 »	»	» »	»	»

№ 11....	0,313	gr.	morf.	à	40	gr.	tinktur.		№ 17....	0,387	gr.	morf.	à	40	gr.	tinktur.				
» 12....	0,3135	»	»	»	»	»	»		» 18....	0,399	»	»	»	»	»	»				
» 13....	0,32	»	»	»	»	»	»		» 19....	0,4217	»	»	»	»	»	»				
» 14....	0,322	»	»	»	»	»	»		» 20....	0,4218	»	»	»	»	»	»				
» 15....	0,3733	»	»	»	»	»	»		» 21....	0,475	»	»	»	»	»	»				
» 16....	0,3747	»	»	»	»	»	»		» 22....	0,507	»	»	»	»	»	»				

Af 22 undersökta prof uppfylde endast 6 finska farmakopéns fordran på en morfinhalt af minst 0,38 gr.

Extr. opii.

№ 1	7,85	%	morfin.						№ 14	16,1	%	morfin.								
» 2	10,7	»	»						» 15	16,3	»	»								
» 3	13,5	»	»						» 16	17	»	»								
» 4	13,5	»	»						» 17	17,1	»	»								
» 5	13,8	»	»						» 18	17,8	»	»								
» 6	13,85	»	»						» 19	19,10	»	»								
» 7	14,1	»	»						» 20	19,4	»	»								
» 8	14,3	»	»						» 21	19,52	»	»								
» 9	15	»	»						» 22	20	»	»								
» 10	15	»	»						» 23	20,6	»	»								
» 11	15,7	»	»						» 24	21	»	»								
» 12	15,8	»	»						» 25	21,65	»	»								
» 13	16	»	»																	

Af 25 undersökta prof uppfyllde endast 10 farmakopéns fordran på en morfinhalt af minst 17 %.

Extr. nuc. vom.

№ 1	1,82	%	alkaloider.						№ 12	12,4	%	alkaloider.								
» 2	8,5	»	»						» 13	12,4	»	»								
» 3	9,5	»	»						» 14	12,4	»	»								
» 4	10,2	»	»						» 15	12,55	»	»								
» 5	10,6	»	»						» 16	12,74	»	»								
» 6	10,6	»	»						» 17	13,1	»	»								
» 7	11,3	»	»						» 18	13,83	»	»								
» 8	11,65	»	»						» 19	13,83	»	»								
» 9	11,85	»	»						» 20	13,83	»	»								
» 10	12	»	»						» 21	13,83	»	»								
» 11	12	»	»						» 22	13,83	»									

№ 23	13,83 %	alkaloider.	№ 30	16 %	alkaloider.
» 24	14,2 »	»	» 31	16,4 »	»
» 25	14,56 »	»	» 32	17 »	»
» 26	14,56 »	»	» 33	17 »	»
» 27	15,3 »	»	» 34	17,5 »	»
» 28	15,3 »	»	» 35	18 »	»
» 29	15,3 »	»			

Af 35 undersökta prof innehade endast 9 en alkaloidhalt af 15 % och därutöfver.

Extr. belladonnæ.

№ 1	0 %	alkaloider.	№ 27	0,46 %	alkaloider.
» 2	0 »	»	» 28	0,49 »	»
» 3	0 »	»	» 29	0,49 »	»
» 4	0 »	»	» 30	0,50 »	»
» 5	0 »	»	» 31	0,535 »	»
» 6	0 »	»	» 32	0,58 »	»
» 7	0 »	»	» 33	0,58 »	»
» 8	0 »	»	» 34	0,58 »	»
» 9	0 »	»	» 35	0,60 »	»
» 10	0 »	»	» 36	0,62 »	»
» 11	0 »	»	» 37	0,64 »	»
» 12	0 »	»	» 38	0,693 »	»
» 13	0,202 %	»	» 39	0,70 »	»
» 14	0,22 »	»	» 40	0,708 »	»
» 15	0,245 »	»	» 41	0,74 »	»
» 16	0,275 »	»	» 42	0,74 »	»
» 17	0,303 »	»	» 43	0,75 »	»
» 18	0,36 »	»	» 44	0,765 »	»
» 19	0,36 »	»	» 45	0,78 »	»
» 20	0,404 »	»	» 46	0,794 »	»
» 21	0,405 »	»	» 47	0,84 »	»
» 22	0,43 »	»	» 48	1,08 »	»
» 23	0,43 »	»	» 49	1,083 »	»
» 24	0,434 »	»	» 50	1,156 »	»
» 25	0,44 »	»	» 51	1,156 »	»
» 26	0,46 »	»	» 52	1,32 »	»

Af 52 undersökta prof uppfylde endast 1 svenska farmakopéns fordran på en minimi alkaloidhalt af 1,3 % och endast 5 visade sig ega en halt af 1 % alkaloider, 12 prof saknade hvarje spår af alkaloider.

Rad. Ipecacuanh.

№ 1	2 % alkaloider.	№ 7	2,12 % alkaloider.
» 2	2 » »	» 8	2,21 » »
» 3	2 » »	» 9	2,21 » »
» 4	2,01 » »	» 10	2,26 » »
» 5	2,02 » »	» 11	2,41 » »
» 6	2,12 » »		

Samtliga undersökta prof uppfylde den i de nyaste farmakopéerna normerade fordran på 2 % alkaloider.

Helsingfors den 30:de januari 1909.

Arthur Hellström.»

VII. Veterinärväsendet.

Vid utgången af år 1907 var antalet legitimerade veterinärer i landet 84.

Rättighet att i landet utöfva djurläkareverksamhet meddelades under året af Medicinalstyrelsen åt följande 7 djurläkare:

3 januari	åt djurläkaren		Niilo Matti Herva,
22 april	»	»	Kaarle Adolf Laurell,
28 juli	»	»	Wäinö Kankaanpää,
11 augusti	»	»	Karl Harald Otto Fraser,
22 september	»	»	Oiva Kustaa Lönnmark,
24 november	»	»	Nikolai Judin och
»	»	»	Väinö Zacharias Rantanen.

Vid utgången af år 1908 var således veterinärernes i landet antal 91. Af dessa voro 20 bosatta inom Nylands län, 12 inom Åbo och Björneborgs län, 9 inom Tavastehus län, 17 inom Viborgs län, 5 inom S:t Michels län, 8 inom Kuopio län, 11 inom Vasa län och 9 inom Uleåborgs län.

Under året hafva följande tjänsteutnämningar ägt rum:

4 februari djurläkaren Karl Leino Jacobsson till distriktsdjurläkare i Pitkäranta,

20 mars kommunaldjurläkaren i Raumo Vihtori Anshelm Kunnas till distriktsdjurläkare i Haapavesi,

20 mars distriktsdjurläkaren i Jämsä Gustaf Ekkvist till distriktsdjurläkare i Filppula,

15 maj veterinärläraren å Mustiala Gustaf Axel Langman till distriktsdjurläkare i Saarijärvi,

15 maj veterinären vid Medicinalstyrelsen Axel Sigfrid Söderman till distriktsdjurläkare i Tohmajärvi,

5 juni djurläkaren Jalo Aatos Marscén till distriktsdjurläkare i Kajana,

14 augusti djurläkaren Knut Robert Ahlstedt till veterinär vid Medicinalstyrelsen och

22 oktober kommunaldjurläkaren i Nikolaistad Edvard Wilhelm Viktor Zilliacus till distriktsdjurläkare i Jämsä.

Följande förordnanden till kommunaldjurläkare hafva under året utfärdats:

11 januari för djurläkaren Lauri Gustaf Lindgren i Helsinge,
3 mars » » Arvid Vilhelm Alopæus i Kuopio,
5 maj » » Leo Edvard Backman i Sysmä,
3 juli » » Urho Juho Hakkila i Kangasala och Sahalaks,
7 juli » » Johan Viktor Teini i Raumo,
29 september för » Carl Gustaf Gahmberg i Nikolaistad,
27 oktober » » Henrik August Forsström i Valkeala,
31 » » » Karl Harald Otto Fraser i Jaakimvaara,
24 november » » Georg Engelbert Korte i Kimito, Dragsfjärd och Vestanfjärd samt
1 december för djurläkaren Kaarle Adolf Laurell i Nykarleby stad samt Nykarleby, Jeppo och Munsala socknar.

Statsunderstöd för aflönande af kommunaldjurläkare tilldelades år 1908 af Kejserliga Senaten: Nykarleby stad, samt Nykarleby, Jeppo och Munsala socknar gemensamt 1,200 mark i året, Raumo stad 1,200 mark i året, Kangasala och Sahalaks socknar gemensamt 1,000 mark i året, Sordavala stad 1,200 mark i året samt Valkeala socken 1,200 mark i året, samtliga att utgå intill den 1 januari 1913.

Stipendierna för i stats- eller kommunaltjänst varande veterinärer fördelades år 1908 sålunda att 1,500 mark tilldelades distriktsdjurläkarene A. H. Höijer och K. J. Nygård samt 750 mark distriktsdjurläkarene K. J. Lagerbohm och G. W. Rönnholm.

Stipendier för veterinärstudier tilldelades år 1908 veterinärstuderandene O. K. Lönnmark, K. F. Sjöholm, E. G. Hildén, V. G. Rantanen, K. H. O. Fraser, W. Kankaanpää, K. J. Jaakkola och G. E. Nybondas enhvar 1,000 mark, E. Minni, H. L. Kronholm, E. Hiilivirta, I. T. Nyman, Chr. Stauffer, A. W. Carlsén och J. K. A. Brüning enhvar 750 mark, O. I. Härmä 500 mark samt H. Tallqvist 250 mark.

Den 20 mars 1908 biföll Kejserliga Senaten till Medicinalstyrelsens framställning om inrättande af ett laboratorium för undersökningar på veterinärmedicinens område. För inredning af laboratorielokalen samt till anskaffande af nödiga apparater och instrument beviljades i ett för allt 15,000 mark samt för laboratoriets underhåll ett årligt anslag om 10,000 mark. Till föreståndare för detta laboratorium förordnades den 21 juli distriktsdjurläkaren Elis Richard Hindersson.

På framställning af Medicinalstyrelsen beslöt Kejserliga Senaten den 29 juni 1908 att en biträdande konsulent för bekämpande af tuberkulos hos nötkreatur skulle anställas för tiden från den 1 juli 1908 till den 1 juni 1909 emot

ett arvode af 400 mark i månaden. Till innehafvare af denna befattning förordnades den 11 augusti 1908 veterinären Wäinö Kankaanpää.

Den 28 augusti förordnade Hans Kejserliga Majestät att en extra distriktsdjurläkaretjänst räknadt från den 1 januari 1909 skulle inrättas i Suojärvi. Enligt Kejserliga Senatens beslut af den 12 november 1908 hänfördes till detta distrikt endast Suojärvi socken, hvarjämte tjänstens innehafvare berättigades att själf välja sin stationsort.

Under året flyttades stationsorten i Letala distrikt från Letala till Nystad och stationsorten i Ylivieska distrikt från Ylivieska till Brahestad.

I och för undersökning af importeradt fläsk af amerikanskt ursprung uppehölls enligt beslut af Kejserliga Senaten jämväl under tiden från den 1 november 1908 till den 1 juni 1909 i Hangö en undersökningsbyrå, hvilken förestods af djurläkaren Ernst Valfrid Utter.

För anställande af undersökningar rörande olika skyddsympningsmetoders lämplighet emot blodstallning hos nötkreatur ställde Kejserliga Senaten till Medicinalstyrelsens disposition den 3 april 1908 ett anslag om 3,000 mark.

Den 6 mars 1908 utfärdade Kejserliga Senaten bestämning om att tjänsteresor för meddelande af råd och anvisningar rörande husdjurens skötsel och sjukdomar på förut kungjord tid skola företagas af distriktsdjurläkaren i Pitkäranta hvar annan månad till Salmis och Suojärvi, af distriktsdjurläkaren i Sordavala hvar annan månad till Soanlaks och Korpiselkä, af distriktsdjurläkaren i Tohmajärvi hvar annan månad till Ilomants, af distriktsdjurläkaren i Rovaniemi likaså hvar annan månad till Kemijärvi och Kuolajärvi samt af distriktsdjurläkaren i Kittilä 1 gång om sommaren och 3 gånger om vintern till Kolari, Muonionniska och Enontekis, 1 gång om vintern till Enare och Utsjoki samt 1 gång om sommaren till Enare, hvilken sistnämnda resa bör utsträckas till Utsjoki, om någon kreatursjukdom därstädes är gängse. Enligt Kejserliga Senatens beslut af den 17 september 1908 skall distriktsdjurläkaren i Saarijärvi 6 gånger i året verkställa enahanda resor till Pihtipudas, Viitasaari, Kivijärvi och Karstula.

Den 30 maj 1908 bemyndigades guvernörerne i Åbo och Björneborgs samt Vasa län att förordna djurläkare att besiktiga de djur, som från städerna Björneborg, Kaskö, Nikolaistad och Gamlakarleby åren 1908 och 1909 exporteras till Sverige.

Enligt af landets veterinärer till Medicinalstyrelsen inlämnade årsberättelser öfver år 1908 iakttagna sjukdomsfall bland husdjuren hafva under året inalles 79,439 sjuka djur, nämligen 48,698 hästar, 21,719 nötkreatur, 500 får, 3,645 svin och 4,877 hundar blifvit behandlade af djurläkare. Fördelningen af dessa sjukdomsfall på de skilda länen framgår ur följande tabellariska sammanställning.

Län.	Sjukdomsfall bland					Summa.
	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.	
Nylands	4,696	2,029	29	198	1,380	8,332
Åbo och Björneborgs	9,702	5,010	133	1,255	864	16,964
Tavastehus	4,498	2,592	50	439	677	8,256
Viborgs	12,048	3,952	83	868	862	17,813
S:t Michels	2,463	1,258	35	172	88	4,016
Kuopio	3,917	2,155	52	171	259	6,554
Vasa	7,366	3,426	70	416	539	11,817
Uleåborgs	4,008	1,297	48	126	208	5,687
Summa	48,698	21,719	500	3,645	4,877	79,439

Rörande förekomsten af infektionssjukdomar bland husdjuren inhämtas ur veterinärernes årsberättelser i hufvudsak följande:

Aktinomykos iakttogs hos inalles 373 djur, nämligen inom Nylands län 74, inom Åbo och Björneborgs län 67, inom Tavastehus län 82, inom Viborgs län 67, inom S:t Michels län 10, inom Kuopio län 23, inom Vasa län 45 och inom Uleåborgs län 5. Med anledning af denna sjukdom företogos 4 tjänsteresor.

Blodstallning förekom detta år inom alla län. Af denna sjukdom anmältes 992 fall, hvaraf inom Nylands län 80, inom Åbo och Björneborgs län 69, inom Tavastehus län 166, inom Viborgs län 301, inom S:t Michels län 110, inom Kuopio län 221, inom Vasa län 44 samt inom Uleådorgs län 1. För lämnande af råd vid denna sjukdom företogos under året 78 tjänsteresor.

Elakartad katarralfeber observerades hos inalles 75 djur, nämligen inom Nylands län 3, inom Åbo och Björneborgs län 2, inom Tavastehus län 19, inom S:t Michels län 3, inom Kuopio län 22, inom Vasa län 16 och inom Uleåborgs län 10. På grund af denna sjukdom verkställdes 23 tjänsteresor.

Frasbrand iakttogs uti 51 fall, hvaraf inom Nylands län 2, inom Åbo och Björneborgs län 3, inom Tavastehus län 2, inom Viborgs län 11, inom S:t Michels län 19, inom Kuopio län 13 och inom Vasa län 1. Denna sjukdom gaf anledning till 10 tjänsteresor.

Influensa hos hästar konstaterades hos 79 djur, nämligen inom Nylands län 2, inom Tavastehus län 33, inom Viborgs län 25, inom S:t Michels län 7, inom Vasa län 6 och inom Uleåborgs län 5. Sjukdomen föranledde 2 tjänsteresor.

Infektiös kastning hos nötkreatur är fortfarande i en stor del af landet stadd i tilltagande. Af veterinärerne iakttogos 1,615 fall af denna sjukdom, nämligen inom Nylands län 151, inom Åbo och Björneborgs län 884, inom Tavastehus län 247, inom Viborgs län 19, inom Kuopio län 30, inom Vasa län 119 samt

inom Uleåborgs län 165. För bekämpande af denna sjukdom företogos 77 tjänsteresor.

Infektiös tarmkatarr hos kalfvar observerades uti 130 fall, nämligen inom Åbo och Björneborgs län 26, inom Tavastehus län 23, inom Viborgs län 28, inom S:t Michels län 9, inom Kuopio län 14, inom Vasa län 20 och inom Uleåborgs län 10.

Kvarka var detta år mycket allmänt spridd. Inalles iakttogos 7,207 fall af denna sjukdom, nämligen inom Nylands län 707, inom Åbo och Björneborgs län 1,296, inom Tavastehus län 605, inom Viborgs län 2,037, inom S:t Michels län 752, inom Kuopio län 432, inom Vasa län 925 och inom Uleåborgs län 453. På grund af kvarka företogo djurläkarene 256 tjänsteresor.

Lungröta iakttogs hos 91 hästar, nämligen inom Nylands län 38, inom Åbo och Björneborgs län 2, inom Tavastehus län 25, inom Viborgs län 21, inom Vasa län 2 och inom Uleåborgs län 3.

Mjältbrand observerades hos inalles 136 djur, nämligen inom Nylands län 26, inom Åbo och Björneborgs län 40, inom Tavastehus län 2, inom Viborgs län 35, inom S:t Michels län 7, inom Kuopio län 23 samt inom Vasa län 4. För bekämpande af denna sjukdom företogos 64 tjänsteresor. På grund af att sommaren 1907 en svår mjältbrandsepizooti härjade uti Kivinebb och angränsande socknar förordnades en extra veterinär till Kivinebb för tiden från den 1 maj till den 1 september 1908.

Smittosam munsjuka iakttogs hos inalles 66 hästar, nämligen inom Nylands län 1, inom Åbo och Björneborgs län 4, inom Tavastehus län 10, inom Viborgs län 5, inom Kuopio län 4, inom Vasa län 28 och inom Uleåborgs län 14, och föranledde 1 tjänsteresa.

Rabies uppträdde inom Nylands samt Viborgs län med resp. 2 och 58 fall, hvarjämte särskilda hundar, som blifvit bitna af sjuka hundar, aflifvades före sjukdomens utbrott. Med anledning af denna sjukdom verkställdes 37 tjänsteresor.

Rots konstaterades endast inom Viborgs djurläkaredistrikt, hvarest 4 fall förekommo, och föranledde 5 tjänsteresor.

Rödsjuka hos svin iakttogs uti 659 fall, nämligen inom Nylands län 30, inom Åbo och Björneborgs län 187, inom Tavastehus län 50, inom Viborgs län 218, inom S:t Michels län 54, inom Kuopio län 36 och inom Vasa län 84. På grund af rödsjuka företogos 36 tjänsteresor.

Smittosam slidkatarr hos nötkreatur förekom i olika delar af landet. Denna sjukdom föranledde 107 tjänsteresor.

Valpsjuka förekom i likhet med tidigare år mycket allmänt, hufvudsakligast i städerna. Inalles iakttogos 1,091 fall af denna sjukdom, nämligen inom Nylands län 276, inom Åbo och Björneborgs län 166, inom Tavastehus län 214,

inom Viborgs län 177, inom S:t Michels län 21, inom Kuopio län 59, inom Vasa län 115 och inom Uleåborgs län 63.

I och för *undersökning med tuberkulin* hafva af djurläkarene under året verkställts 1,084 tjänsteresor, och för dessa förrättningar har af Medicinalstyrelsen utgifvits 31,024 kubikcentimeter tuberkulin medförande en kostnad af 11,698 mark 78 penni. Inalles blefvo af landets samtliga veterinärer 61,564 nötkreatur undersökta med tuberkulin och af dessa reagerade 3,246 motsvarande 5,27 %.

Konsulenten för bekämpande af tuberkulos hos nötkreatur fortsatte med biträde af en sedan den 1 juli 1908 vid Medicinalstyrelsen för samma ändamål anställd biträdande konsulent år 1908 sin verksamhet i hufvudsak i samma riktning som tidigare. Särskilda ladugårdsbesättningar, som visat sig vara farliga smittohärdar, blefvo genom konsulentens försorg ställda under nödig kontroll. Särskild uppmärksamhet ägnades detta år åt kontrollering af att mjölken författningsenligt pasteuriseras på mejerier, som emottaga mjölk från nötkreatursbesättningar, inom hvilka finnas af tuberkulos angripna kor. Detta har i hög grad underlättats genom att de sedan början af år 1908 använda nya formulären till rapporter öfver undersökningar med tuberkulin innehålla särskilda frågor, som af djurläkare skola besvaras och genom hvilka noggranna upplysningar erhållas angående smittans spridning genom mejerier samt angående försäljning af djur, som äro angripna af tuberkulos.

Dessa nya rapporter möjliggöra äfven en utredning angående tuberkulosens förekomst hos djur af olika ålder. Rörande i detta afseende vunnet resultat vid i tjänsteväg utförda undersökningar har konsulenten utarbetat nedanstående tabellariska sammanställning:

Län.	Djur under 1 år.			1—2 åriga djur.			Djur äldre än 2 år.			Summa.							De undersökta besättningarnas antal.	Antal besättningar inom hvilka reaktioner iakttagits.		
	Antal undersökta djur.	Antal reagerande djur.		Antal undersökta djur.	Antal reagerande djur.		Antal undersökta djur.	Antal reagerande djur.		Antal undersökta djur.	Antal reagerande djur.							Säkra	Osäkra.	Summa.
		Säkert.	Osäkert.		Säkert.	Osäkert		Säkert.	Osäkert.		Säkert.	%	Osäkert.	%	Summa.	%				
Nylands	1,076	23	41	1,741	68	38	11,377	409	300	15,126	703	4,6	381	2,5	1,084	7,2	360	122	41	163
Åbo o. Björneborgs	1,125	38	14	1,170	35	16	9,094	675	208	11,692	763	6,5	241	2,1	1,004	8,6	317	97	15	112
Tavastehus	1,398	15	6	1,313	23	7	10,085	446	109	12,993	492	3,8	123	0,9	615	4,7	258	86	13	99
Viborgs	261	—	8	431	3	6	3,046	63	72	3,932	80	2,0	88	2,2	168	4,2	179	34	21	55
S:t Michels	156	1	1	277	2	3	2,321	33	39	2,854	36	1,3	43	1,5	79	2,8	79	17	14	31
Kuopio	185	1	—	386	8	6	2,923	47	37	3,509	56	1,6	43	1,2	99	2,8	138	18	9	27
Vasa	273	10	13	424	35	19	3,304	344	78	4,070	406	10,0	110	2,7	516	12,7	219	62	12	74
Uleåborgs	113	3	—	182	7	—	2,490	83	10	2,855	93	3,3	10	0,4	103	3,7	252	28	—	28
Summa	4,587	91	83	5,924	181	95	44,640	2,100	853	57,031	2,629	4,6	1,039	1,8	3,668	6,4	1,802	464	125	589

Angående tuberkulosens förekomst i första gången undersökta ladugårdar och ånyo undersökta har af konsulenten följande tabellariska sammanställning uppgjorts. På grund af att de nya rapportformulären icke genast i årets början kommo till andvändning stämma talen i denna tabell ej fullt öfverens med dem i ofvanstående tabell.

Län.	Första gången undersökta besättningar.			Ånyo undersökta besättningar					
				inom hvilka reaktioner tidigare förekommit.			inom hvilka reaktioner icke tidigare förekommit.		
	Antal undersökta djur.	Antal reagerande djur.		Antal undersökta djur.	Antal reagerande djur.		Antal undersökta djur.	Antal reagerande djur.	
		Säkert.	Osäkert.		Säkert.	Osäkert.		Säkert.	Osäkert.
Nylands	3,448	151	69	3,700	178	112	6,818	148	181
Åbo och Björneborgs	3,562	425	90	4,402	257	95	3,410	63	49
Tavastehus	4,383	76	35	4,063	231	33	4,215	112	46
Viborgs	1,498	38	57	821	6	12	1,417	22	17
S:t Michels	1,176	11	25	1,123	21	15	452	4	3
Kuopio	2,995	31	32	342	23	10	147	2	—
Vasa	2,399	317	72	220	46	3	1,346	25	35
Uleåborgs	2,068	73	—	186	16	10	531	4	—
Summa	21,529	1,122	380	14,887	778	290	18,336	380	331

Under året företogo konsulenterne 35 tjänsteresor till olika delar af landet samt afläto 436 utlåtanden och tjänsteskrifvelser rörande tuberkulosens bekämpande. I särskilda fall utarbetades af konsulenten i samråd med vederbörande distriktsdjurläkare plan för tuberkulosens bekämpande, hvars utförande särskildt beträffande desinfektion och ombyggnad af kreatursstallen öfvervakades af distriktsdjurläkaren.

Inom inalles 17 besättningar gjordes fortsättningsvis år 1908 försök med skyddsympning emot tuberkulos enligt v. Behrings metod. Antalet af dessa ympningar, hvartill användts bovovaccin för 500 mark, framgår ur nedanstående tabell.

Orten där ympningen utfördes: Län.	Socken.	Antal besättningar.	Antal 1:sta gången ympade djur.	Antal 2:dra gången ympade djur.	Antal dödsfall.
Nylands	Borgå	2	50	59	—
»	Esbo	2	16	45	—
»	Pojo	3	40	23	—
Åbo	Bjärnå	1	15	6	—
Vasa	Ilmola	4	26	7	—
Uleåborgs	Kempele	4	15	10	—
»	Temmes	1	8	6	—
	Summa	17	170	156	—

Några säkra resultat af hittills verkställda skyddsympningsförsök med bovovaccin hafva ännu ej kunnat erhållas.

Importen af amerikanskt fläsk var under året betydligt mindre än under år 1907 i det att 460,339 fläskstycken med en sammanlagd vikt af 2,551,721 kilogram infördes till landet. Uti 748 stycken vägande sammanlagdt 3,857 kilogram eller 0,15 % af det importerade fläsket anträffades trikiner, på grund hvaraf dessa stycken kasserades såsom otjänliga till föda.

Närmare öfversikt öfver under året iakttagna sjukdomsfall bland husdjuren samt öfver af veterinärerne företagna tjänsteresor och verkställd undersökning med tuberkulin äfvensom öfver utförd besiktning af importeradt amerikanskt fläsk lämna efterföljande tabeller.

Sammanställning af veterinärernes uppgifter öfver af dem år 1908 iakttagna sjukdomsfall bland husdjur.

Sjukdomens namn.	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.
Nylands län.					
Abortus infectiosus	—	151	—	—	—
Actinomycosis	—	72	—	2	—
Anthrax	—	25	—	—	—
Coryza maligna bovis	—	3	—	—	—
Emphysema infectiosum	—	2	—	—	—
Erysipelas malignum	—	—	—	30	—
Febris catarrhalis epizootica canis	—	—	—	—	276
Hæmoglobinuria bovis	—	80	—	—	—
Influenza erysipelatosa	2	—	—	—	—
Influenza pectoralis	38	—	—	—	—
Morbus maculosus	5	—	—	—	—

Sjukdomens namn.	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.
Pyæmia vel Septicæmia	3	8	—	—	1
Rabies	—	—	—	—	2
Rhinitis streptococcica equi	707	—	—	—	—
Stomatitis pustulosa contagiosa	1	—	—	—	—
Tetanus	7	—	—	—	—
Varicellæ	—	4	—	—	—
Eclampsia puerperalis	—	102	—	1	3
Hydrocephalus	2	—	—	—	—
Paraplegia post partum	—	21	—	—	—
Alii systematis nervosi morbi	11	8	—	1	13
Rhinitis catarrhalis	10	—	—	—	—
Laryngitis	149	11	—	—	28
Hemiplegia laryngis	1	—	—	—	—
Bronchitis	137	6	—	2	17
Emphysema pulmonum	42	1	—	—	1
Pneumonia vel Pleuritis	31	10	—	—	6
Alii organorum respirationis morbi	2	—	—	—	2
Pericarditis	1	8	—	—	—
Thrombosis vel Embolia	3	—	—	—	—
Lymphangitis	87	2	—	—	4
Alii organorum circulationis morbi	13	—	—	1	24
Vitia dentium	257	2	—	—	8
Pharyngitis	28	1	—	1	2
Corpora extranea oesophagi	—	13	—	—	6
Gastroenteritis	58	35	—	4	63
Dyspepsia	92	105	—	—	27
Enteralgia	206	11	—	—	—
Tympanitis	1	28	—	—	8
Obstipatio	33	38	6	3	26
Hernia	14	13	—	8	12
Helminthiasis apparatus digestionis	26	1	—	—	54
Icterus	—	1	—	—	1
Distomatosis	—	74	1	—	—
Alii organorum digestionis morbi	19	49	9	2	9
Morbi oculorum	43	14	—	—	63
Morbi aurium	3	6	—	—	77
Castratio	74	2	9	91	7
Prolapsus vaginæ vel uteri	5	22	1	1	—
Metritis	5	46	—	—	—
Retentio secundinarum	1	85	—	—	—
Dystochia	4	59	1	—	4
Mastitis	13	163	—	2	3
Alii organorum urogenitalium morbi	46	228	—	3	23

Sjukdomens namn.	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.
Rachitis vel Osteomalacia	3	13	—	18	17
Cachexia ossifraga	2	3	—	—	2
Alii morbi constitutionales	16	32	—	—	1
Morbi ossium	121	13	—	1	31
Morbi articulationum	324	30	—	2	10
Tendinitis et Tendovaginitis	272	5	—	1	4
Bursitis	92	9	—	—	1
Morbi ungularum	408	25	—	—	3
Alii organorum locomotionis morbi	156	23	—	1	36
Vulnus	496	35	—	2	169
Abscessus vel Phlegmone	139	24	—	—	21
Tumor benignus	96	39	1	—	27
Tumor malignus	10	4	—	—	4
Eczema	72	19	—	—	135
Dermatitis	160	6	—	—	2
Herpes tonsurans	—	70	—	—	—
Scabies	1	—	—	—	18
Parasiti pellis	18	67	—	18	64
Alii externarum partium morbi	127	78	1	—	54
Intoxicatio	3	24	—	3	11
Summa	4,696	2,029	29	198	1,380
Åbo och Björneborgs län.					
Abortus infectiosus	—	884	—	—	—
Actinomycosis	3	64	—	—	—
Anthrax	4	12	17	4	3
Coryza maligna bovis	—	2	—	—	—
Emphysema infectiosum	—	3	—	—	—
Erysipelas malignum	—	—	—	187	—
Febris catarrhalis epizootica canis	—	—	—	—	166
Gastroenteritis infectiosa vituli	—	26	—	—	—
Hæmoglobinuria bovis	—	69	—	—	—
Influenza pectoralis	2	—	—	—	—
Morbus maculosus	11	—	—	—	—
Pyæmia vel Septicæmia	17	15	—	—	—
Rhinitis streptococcica equi	1,296	—	—	—	—
Stomatitis pustulosa contagiosa	4	—	—	—	—
Tetanus	12	—	—	1	1
Varicellæ	5	1	—	—	2
Variolæ	6	34	—	—	2
Eclampsia puerperalis	—	198	—	1	—
Hydrocephalus	2	2	—	—	1
Paraplegia post partum	—	52	—	—	1

Sjukdomens namn.	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.
Alii systematis nervosi morbi	29	14	8	3	9
Rhinitis catarrhalis	150	20	—	—	9
Laryngitis	230	18	—	16	10
Hemiplegia laryngis	4	—	—	—	—
Bronchitis	286	40	—	—	15
Emphysema pulmonum	102	10	—	—	—
Pneumonia vel Pleuritis	64	4	—	—	4
Alii organorum respirationis morbi	38	—	—	2	1
Pericarditis	11	32	—	—	4
Thrombosis vel Embolia	8	1	—	—	—
Lymphangitis	135	7	—	—	—
Alii organorum circulationis morbi	61	3	—	1	6
Vitia dentium	529	12	—	4	2
Pharyngitis	81	19	—	1	2
Corpora extranea oesophagi	8	45	—	1	4
Gastroenteritis	582	174	1	55	38
Dyspepsia	350	343	—	77	11
Enteralgia	319	25	—	36	4
Tympanitis	20	104	6	—	—
Obstipatio	140	178	2	76	25
Hernia	32	9	—	80	5
Lithiasis apparatus digestionis	2	—	—	3	—
Helminthiasis apparatus digestionis	65	1	1	1	43
Icterus	2	1	—	—	4
Distomatosis	39	7	6	—	3
Alii organorum digestionis morbi	68	53	—	5	5
Morbi oculorum	121	59	—	—	39
Morbi aurium	28	3	—	—	59
Castratio	341	14	77	482	23
Prolapsus vaginæ vel uteri	2	42	1	8	—
Metritis	11	139	—	1	—
Retentio secundinarum	3	197	—	—	—
Dystochia	7	75	1	7	1
Mastitis	30	279	1	11	5
Alii organorum urogenitalium morbi	84	934	—	5	2
Rachitis vel Osteomalacia	33	111	—	144	6
Cachexia ossifraga	44	8	—	—	—
Alii morbi constitutionales	46	11	—	—	1
Morbi ossium	294	22	2	—	4
Morbi articulationum	604	33	—	3	10
Tendinitis et Tendovaginitis	471	10	—	—	9
Bursitis	115	4	—	—	1
Morbi ungularum	687	78	—	—	13

Sjukdomens namn.	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.
Alii organorum locomotionis morbi	240	36	—	4	11
Vulnus	710	85	—	6	56
Abscessus vel Phlegmone	295	55	1	—	15
Tumor benignus	130	57	—	—	7
Tumor malignus	20	4	—	1	9
Eczema	252	59	7	5	43
Dermatitis	266	9	—	5	2
Herpes tonsurans	5	51	—	—	3
Scabies	24	3	—	—	37
Parasiti pellis	44	117	—	6	22
Alii externarum partium morbi	73	16	—	6	7
Intoxicatio	5	17	2	7	99
Summa	9,702	5,010	133	1,255	864
Tavastehus län.					
Abortus infectiosus	—	247	—	—	—
Actinomycosis	—	81	—	1	—
Anthrax	—	2	—	—	—
Coryza maligna bovis	—	19	—	—	—
Emphysema infectiosum	—	2	—	—	—
Erysipelas malignum	—	—	—	50	—
Febris catarrhalis epizootica canis	—	—	—	—	214
Gastroenteritis infectiosa vituli	—	23	—	—	—
Hæmoglobinuria bovis	—	166	—	—	—
Influenza erysipelatosa	33	—	—	—	—
Influenza pectoralis	25	—	—	—	—
Morbus coitus benignus	1	2	—	—	—
Morbus maculosus	13	—	—	—	—
Pyæmia vel Septicæmia	22	9	—	—	1
Rhinitis streptococcica equi	605	—	—	—	—
Stomatitis pustulosa contagiosa	10	—	—	—	—
Tetanus	7	—	—	—	—
Variolæ	—	180	—	—	—
Eclampsia puerperalis	—	71	—	1	—
Hydrocephalus	2	—	—	—	—
Paraplegia post partum	1	29	—	—	—
Alii systematis nervosi morbi	21	14	—	—	27
Rhinitis catarrhalis	56	1	—	—	11
Laryngitis	178	5	—	1	13
Hemiplegia laryngis	2	—	—	—	—
Bronchitis	153	6	—	19	18
Emphysema pulmonum	54	1	—	—	—
Pneumonia vel Pleuritis	38	9	—	11	18

Sjukdomens namn.	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.
Alii organorum respirationis morbi	18	—	—	7	2
Pericarditis	—	17	—	—	—
Thrombosis vel Embolia	1	—	—	—	—
Lymphangitis	63	7	—	—	—
Alii organorum circulationis morbi	21	2	—	—	—
Vitia dentium	261	12	—	—	1
Pharyngitis	142	11	—	—	—
Corpora extranea oesophagi	3	24	—	1	—
Gastroenteritis	181	143	—	7	54
Dyspepsia	151	85	—	5	20
Enteralgia	45	19	—	—	—
Tympanitis	6	75	—	—	—
Obstipatio	84	58	—	8	6
Hernia	23	4	—	14	8
Lithiasis apparatus digestionis	2	—	—	—	—
Helminthiasis apparatus digestionis	32	—	—	—	33
Icterus	—	10	—	—	—
Distomatosis	—	13	2	—	—
Alii organorum digestionis morbi	70	33	23	—	16
Morbi oculorum	59	23	4	—	31
Morbi aurium	3	1	—	—	30
Castratio	130	9	21	151	15
Prolapsus vaginæ vel uteri	3	31	—	—	1
Metritis	2	46	—	—	—
Retentio secundinarum	—	60	—	—	—
Dystochia	2	38	—	1	—
Mastitis	7	121	—	—	2
Alii organorum urogenitalium morbi	30	73	—	1	1
Rachitis vel Osteomalacia	9	13	—	145	11
Cachexia ossifraga	1	—	—	—	—
Alii morbi constitutionales	6	1	—	—	6
Morbi ossium	114	2	—	—	1
Morbi articulationum	417	22	—	—	4
Tendinitis et Tendovaginitis	207	6	—	—	1
Bursitis	74	18	—	—	—
Morbi ungularum	232	97	—	—	3
Alii organorum locomotionis morbi	80	3	—	—	1
Vulnus	249	50	—	1	38
Abscessus vel Phlegmone	216	35	—	—	11
Tumor benignus	48	17	—	—	3
Tumor malignus	20	13	—	—	3
Eczema	107	263	—	—	45
Dermatitis	94	—	—	—	—

Sjukdomens namn.	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.
Herpes tonsurans	—	172	—	—	—
Scabies	36	6	—	—	17
Parasiti pellis	8	56	—	1	6
Alii externarum partium morbi	16	—	—	—	—
Intoxicatio	4	36	—	14	5
Summa	4,498	2,592	50	439	677
Viborgs län.					
Abortus infectiosus	—	19	—	—	—
Actinomycosis	—	67	—	—	—
Anthrax	5	29	—	—	1
Emphysema infectiosum	—	11	—	—	—
Erysipelas malignum	—	—	—	218	—
Febris catarrhalis epizootica canis	—	—	—	—	177
Gastroenteritis infectiosa vituli	—	28	—	—	—
Hæmoglobinuria bovis	—	301	—	—	—
Influenza erysipelatosa	25	—	—	—	—
Influenza pectoralis	21	—	—	—	—
Malleus	4	—	—	—	—
Morbus maculosus	35	—	—	—	—
Pyæmia vel Septicæmia	21	11	1	3	1
Rabies	1	—	—	1	56
Rhinitis streptococcica equi	2,037	—	—	—	—
Stomatitis pustulosa contagiosa	5	—	—	—	—
Tetanus	7	—	—	—	—
Varicellæ	—	69	—	—	—
Variolæ	—	20	—	—	—
Eclampsia puerperalis	—	225	—	—	—
Hydrocephalus	9	1	—	—	—
Paraplegia post partum	2	73	—	1	—
Alii systematis nervosi morbi	57	35	2	13	13
Rhinitis catarrhalis	227	3	—	—	9
Laryngitis	559	15	—	5	37
Hemiplegia laryngis	1	—	—	—	—
Bronchitis	235	55	1	6	47
Emphysema pulmonum	70	8	—	—	—
Pneumonia vel Pleuritis	79	11	36	1	14
Alii organorum respirationis morbi	61	11	—	1	5
Pericarditis	14	17	—	—	1
Thrombosis vel Embolia	6	—	—	—	—
Lymphangitis	192	1	—	—	1
Alii organorum circulationis morbi	40	12	1	1	7
Vitia dentium	876	7	—	—	2

Sjukdomens namn.	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.
Pharyngitis	474	16	—	18	11
Corpora extranea oesophagi	1	26	—	5	1
Gastroenteritis	356	237	5	55	70
Dyspepsia	443	312	—	22	10
Enteralgia	275	20	—	1	—
Tympanitis	7	101	1	2	1
Obstipatio	62	128	2	29	15
Hernia	70	14	1	6	4
Helminthiasis apparatus digestionis	71	—	—	1	54
Icterus	2	9	9	2	—
Distomatosis	—	17	3	—	—
Alii organorum digestionis morbi	91	101	—	28	5
Morbi oculorum	182	27	1	1	52
Morbi aurium	14	—	—	—	68
Castratio	312	3	5	152	6
Prolapsus vaginæ vel uteri	5	31	—	2	2
Metritis	7	41	—	—	—
Retentio secundinarum	4	130	—	—	—
Dystochia	6	53	1	4	1
Mastitis	22	377	1	13	—
Alii organorum urogenitalium morbi	143	97	—	4	7
Rachitis vel Osteomalacia	48	22	2	98	4
Cachexia ossifraga	—	2	—	—	—
Alii morbi constitutionales	80	43	1	115	3
Morbi ossium	219	23	—	—	5
Morbi articulationum	755	77	1	3	19
Tendinitis et Tendovaginitis	684	16	—	—	—
Bursitis	132	9	—	—	—
Morbi ungularum	459	42	—	—	3
Alii organorum locomotionis morbi	385	13	—	3	3
Vulnus	752	95	5	2	52
Abscessus vel Phlegmone	393	59	2	5	8
Tumor benignus	151	35	—	2	6
Tumor malignus	33	—	—	—	4
Eczema	313	124	1	13	49
Dermatitis	337	26	—	—	—
Herpes tonsurans	62	211	—	—	—
Scabies	31	204	—	2	14
Parasiti pellis	16	132	—	20	2
Alii externarum partium morbi	51	21	—	—	—
Intoxicatio	11	29	1	10	12
Summa	12,048	3,952	83	868	862

Sjukdomens namn.	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.
S:t Michels län.					
Actinomycosis	—	10	—	—	—
Anthrax	—	7	—	—	—
Coryza maligna bovis	—	3	—	—	—
Emphysema infectiosum	—	19	—	—	—
Erysipelas malignum	—	—	—	54	—
Febris catarrhalis epizootica canis	—	—	—	—	21
Gastroenteritis infectiosa vituli	—	9	—	—	—
Hæmoglobinuria bovis	—	110	—	—	—
Influenza erysipelatosa	7	—	—	—	—
Morbus maculosus	1	—	—	—	—
Pyæmia vel Septicæmia	2	—	—	—	—
Rhinitis streptococcica equi	752	—	—	—	—
Eclampsia puerperalis	—	18	—	—	—
Paraplegia post partum	—	31	—	—	—
Alii systematis nervosi morbi	3	3	—	—	—
Rhinitis catarrhalis	7	—	—	—	—
Laryngitis	72	—	—	—	2
Bronchitis	43	14	—	—	3
Emphysema pulmonum	19	—	—	—	—
Pneumonia vel Pleuritis	9	3	—	—	1
Alii organorum respirationis morbi	3	—	—	4	—
Pericarditis	1	—	—	—	—
Lymphangitis	11	—	—	—	—
Alii organorum circulationis morbi	5	3	—	—	1
Vitia dentium	84	1	—	—	—
Pharyngitis	67	1	—	1	—
Corpora extranea oesophagi	—	1	—	3	1
Gastroenteritis	53	78	—	2	5
Dyspepsia	53	96	15	3	4
Enteralgia	32	—	—	—	—
Tympanitis	5	46	—	—	—
Obstipatio	37	59	4	18	2
Hernia	10	8	—	3	—
Helminthiasis apparatus digestionis	50	—	—	—	9
Alii organorum digestionis morbi	16	12	—	3	1
Morbi oculorum	41	8	—	—	6
Morbi aurium	3	—	—	—	1
Castratio	57	—	—	47	4
Prolapsus vaginæ vel uteri	—	11	—	—	—
Metritis	1	9	—	—	—
Retentio secundinarum	1	23	—	—	—
Dystochia	1	11	—	—	1

Sjukdomens namn.	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.
Mastitis	4	111	—	2	—
Alii organorum urogenitalium morbi	25	27	—	1	—
Rachitis vel Osteomalacia	6	41	—	9	—
Alii morbi constitutionales	2	—	16	4	3
Morbi ossium	37	3	—	—	—
Morbi articulationum	130	16	—	—	4
Tendinitis et Tendovaginitis	192	25	—	—	—
Bursitis	87	16	—	—	—
Morbi ungularum	91	18	—	—	—
Alii organorum locomotionis morbi	33	6	—	—	2
Vulnus	166	26	—	1	8
Abscessus vel Phlegmone	69	13	—	—	5
Tumor benignus	14	7	—	—	—
Tumor malignus	2	2	—	—	—
Eczema	52	8	—	10	1
Dermatitis	47	17	—	—	—
Herpes tonsurans	—	257	—	—	—
Scabies	23	—	—	—	—
Parasiti pellis	—	30	—	—	3
Alii externarum partium morbi	35	13	—	—	—
Intoxicatio	2	28	—	7	—
Summa	2,463	1,258	35	172	88
Kuopio län.					
Abortus infectiosus	—	30	—	—	—
Actinomycosis	—	23	—	—	—
Anthrax	4	11	3	5	—
Coryza maligna bovis	—	22	—	—	—
Emphysema infectiosum	—	13	—	—	—
Erysipelas malignum	—	—	—	36	—
Febris catarrhalis epizootica canis	—	—	—	—	59
Gastroenteritis infectiosa vituli	—	14	—	—	—
Hæmoglobinuria bovis	—	221	—	—	—
Morbus coitus benignus	2	6	—	—	—
Morbus maculosus	3	—	—	—	—
Pyæmia vel Septicæmia	6	1	—	—	1
Rhinitis streptococcica equi	432	—	—	—	—
Stomatitis pustulosa contagiosa	4	—	—	—	—
Tetanus	1	—	—	—	—
Varicellæ	—	8	—	—	—
Variolæ	—	2	—	—	—
Eclampsia puerperalis	—	66	—	—	—
Paraplegia post partum	—	25	—	—	—

Sjukdomens namn.	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.
Alii systematis nervosi morbi	10	5	2	—	11
Rhinitis catarrhalis	150	8	—	—	2
Laryngitis	151	—	—	—	3
Bronchitis	36	14	—	2	3
Emphysema pulmonum	16	2	—	—	—
Pneumonia vel Pleuritis	12	3	—	—	5
Alii organorum respirationis morbi	8	6	—	—	1
Pericarditis	—	7	—	—	—
Thrombosis vel Embolia	1	—	—	—	—
Lymphangitis	38	1	—	—	—
Alii organorum circulationis morbi	3	13	—	—	2
Vitia dentium	194	2	—	2	5
Pharyngitis	144	—	—	—	1
Corpora extranea oesophagi	—	20	—	4	3
Gastroenteritis	161	103	—	7	10
Dyspepsia	152	129	—	1	4
Enteralgia	122	20	1	—	1
Tympanitis	5	37	—	—	—
Obstipatio	37	56	—	7	9
Hernia	18	4	—	—	5
Lithiasis apparatus digestionis	—	1	—	—	—
Helminthiasis apparatus digestionis	75	—	—	—	13
Icterus	—	4	—	—	—
Distomatosis	—	12	3	—	—
Alii organorum digestionis morbi	30	14	—	4	4
Morbi oculorum	61	5	—	—	9
Morbi aurium	2	—	—	—	14
Castratio	161	1	35	71	1
Prolapsus vaginæ vel uteri	1	9	—	—	1
Metritis	5	17	—	—	—
Retentio secundinarum	2	44	—	—	—
Dystochia	3	9	—	—	—
Mastitis	8	143	—	1	1
Alii organorum urogenitalium morbi	59	45	—	2	4
Rachitis vel Osteomalacia	10	36	5	22	—
Cachexia ossifraga	—	22	—	—	—
Alii morbi constitutionales	27	9	—	—	—
Morbi ossium	120	8	1	2	10
Morbi articulationum	250	3	—	1	2
Tendinitis et Tendovaginitis	194	3	—	—	—
Bursitis	109	10	—	—	4
Morbi ungularum	108	21	—	—	—
Alii organorum locomotionis morbi	139	9	—	—	2

Sjukdomens namn.	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.
Vulnus	293	37	—	—	23
Abscessus vel Phlegmone	162	17	—	1	3
Tumor benignus	83	11	—	—	3
Tumor malignus	4	—	—	—	1
Eczema	73	88	—	—	20
Dermatitis	186	4	—	1	2
Herpes tonsurans	7	541	—	—	—
Scabies	12	30	2	2	6
Parasiti pellis	10	89	—	—	2
Alii externarum partium morbi	12	13	—	—	1
Intoxicatio	1	28	—	—	8
Summa	3,917	2,155	52	171	259
Vasa län.					
Abortus infectiosus	—	119	—	—	—
Actinomycosis	—	45	—	—	—
Anthrax	—	4	—	—	—
Coryza maligna bovis	—	16	—	—	—
Emphysema infectiosum	—	1	—	—	—
Erysipelas malignum	—	—	—	84	—
Febris catarrhalis epizootica canis	—	—	—	—	115
Gastroenteritis infectiosa vituli	—	20	—	—	—
Hæmoglobinuria bovis	—	44	—	—	—
Influenza erysipelatosa	6	—	—	—	—
Influenza pectoralis	2	—	—	—	—
Morbus coitus benignus	1	—	—	—	—
Morbus maculosus	10	—	—	—	—
Pyæmia vel Septicæmia	14	3	—	1	2
Rhinitis streptococcica equi	925	—	—	—	—
Stomatitis pustulosa contagiosa	28	—	—	—	—
Tetanus	11	—	1	—	—
Variolæ	—	10	—	—	—
Eclampsia puerperalis	—	168	—	—	—
Hydrocephalus	12	—	—	—	—
Paraplegia post partum	—	23	—	—	—
Alii systematis nervosi morbi	38	15	1	5	8
Rhinitis catarrhalis	161	15	—	—	5
Laryngitis	275	20	—	8	6
Hemiplegia laryngis	4	—	—	—	—
Bronchitis	231	13	—	3	22
Emphysema pulmonum	51	—	—	—	—
Pneumonia vel Pleuritis	62	6	—	—	9
Alii organorum respirationis morbi	12	24	—	1	1

Sjukdomens namn.	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.
Pericarditis	—	15	—	—	—
Thrombosis vel Embolia	3	—	—	—	—
Lymphangitis	93	—	—	—	3
Alii organorum circulationis morbi	31	13	—	—	1
Vitia dentium	471	14	—	—	1
Pharyngitis	116	3	—	11	5
Corpora extranea oesophagi	—	36	—	7	1
Gastroenteritis	583	190	—	18	36
Dyspepsia	261	247	—	4	18
Enteralgia	152	20	—	—	3
Tympanitis	13	91	5	—	—
Obstipatio	54	162	—	30	8
Hernia	22	11	—	3	1
Helminthiasis apparatus digestionis	80	4	1	1	40
Icterus	4	6	—	—	—
Distomatosis	3	21	25	—	—
Alii organorum digestionis morbi	16	23	—	1	4
Morbi oculorum	105	23	—	—	29
Morbi aurium	2	5	—	—	32
Castratio	377	3	9	129	3
Prolapsus vaginæ vel uteri	—	33	—	3	—
Metritis	9	71	—	—	1
Retentio secundinarum	6	157	—	—	—
Dystochia	12	48	—	6	2
Mastitis	26	334	1	2	1
Alii organorum urogenitalium morbi	117	749	—	2	8
Rachitis vel Osteomalacia	16	56	—	71	2
Cachexia ossifraga	—	6	—	—	—
Alii morbi constitutionales	18	7	—	—	1
Morbi ossium	109	15	—	1	4
Morbi articulationum	542	68	—	1	8
Tendinitis et Tendovaginitis	306	9	—	—	6
Bursitis	75	28	—	—	—
Morbi ungularum	266	38	—	—	10
Alii organorum locomotionis morbi	108	8	—	—	9
Vulnus	331	33	—	2	31
Abscessus vel Phlegmone	319	37	—	2	7
Tumor benignus	72	22	—	—	6
Tumor malignus	16	2	—	—	1
Eczema	192	36	—	2	44
Dermatitis	419	31	27	2	10
Herpes tonsurans	5	65	—	—	—
Scabies	23	9	—	—	5

Sjukdomens namn.	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.
Parasiti pellis	49	92	—	11	14
Alii externarum partium morbi	91	33	—	—	4
Intoxicatio	10	6	—	5	12
Summa	7,366	3,426	70	416	539
Uleåborgs län.					
Abortus infectiosus	—	165	—	—	—
Actinomycosis	1	4	—	—	—
Coryza maligna bovis	—	10	—	—	—
Febris catarrhalis epizootica canis	—	—	—	—	63
Gastroenteritis infectiosa vituli	—	10	—	—	—
Hæmoglobinuria bovis	—	1	—	—	—
Influenza erysipelatosa	5	—	—	—	—
Influenza pectoralis	3	—	—	—	—
Morbus maculosus	6	—	—	—	—
Pyæmia vel Septicæmia	4	—	—	—	—
Rhinitis streptococcica equi	453	—	—	—	—
Stomatitis pustulosa contagiosa	14	—	—	—	—
Tetanus	4	1	—	—	—
Varicellæ	—	3	—	—	—
Eclampsia puerperalis	—	107	—	—	—
Hydrocephalus	1	—	—	—	—
Paraplegia post partum	—	7	—	—	—
Alii systematis nervosi morbi	31	8	1	1	7
Rhinitis catarrhalis	35	—	—	—	3
Laryngitis	169	5	—	—	2
Hemiplegia laryngis	3	—	—	—	—
Bronchitis	74	23	—	—	3
Emphysema pulmonum	16	—	—	—	—
Pneumonia vel Pleuritis	12	8	—	—	3
Alii organorum respirationis morbi	5	—	—	—	—
Pericarditis	—	8	—	—	—
Thrombosis vel Embolia	1	—	—	—	—
Lymphangitis	50	—	—	—	—
Alii organorum circulationis morbi	7	4	—	—	—
Vitia dentium	480	1	—	—	—
Pharyngitis	34	—	—	—	—
Corpora extranea oesophagi	—	3	—	2	—
Gastroenteritis	221	99	—	2	12
Dyspepsia	132	97	—	1	2
Enteralgia	91	6	—	—	—
Tympanitis	—	36	1	—	—
Obstipatio	16	67	—	8	8

Sjukdomens namn.	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.
Hernia	13	1	—	5	—
Lithiasis apparatus digestionis	—	—	—	—	1
Helminthiasis apparatus digestionis	20	3	—	—	8
Distomatosis	—	1	25	—	—
Alii organorum digestionis morbi	41	33	—	2	2
Morbi oculorum	41	7	—	—	14
Morbi aurium	8	—	—	—	8
Castratio	183	2	20	76	—
Prolapsus vaginæ vel uteri	—	14	—	1	—
Metritis	—	21	—	—	—
Retentio secundinarum	1	64	—	—	—
Dystochia	4	29	—	2	1
Mastitis	3	111	—	1	1
Alii organorum urogenitalium morbi	53	47	—	1	1
Rachitis vel Osteomalacia	3	89	—	11	—
Cachexia ossifraga	2	6	—	1	—
Alii morbi constitutionales	6	2	—	—	—
Morbi ossium	80	5	—	2	1
Morbi articulationum	368	16	—	—	3
Tendinitis et Tendovaginitis	191	4	—	—	—
Bursitis	139	1	—	—	—
Morbi ungularum	198	19	—	—	4
Alii organorum locomotionis morbi	129	7	—	1	5
Vulnus	225	30	—	1	19
Abscessus vel Phlegmone	88	8	—	—	4
Tumor benignus	56	11	—	—	2
Tumor malignus	10	4	—	—	5
Eczema	143	25	—	5	11
Dermatitis	101	8	—	1	3
Herpes tonsurans	2	2	1	—	1
Scabies	7	4	—	—	4
Parasiti pellis	4	38	—	—	4
Alii externarum partium morbi	19	6	—	2	—
Intoxicatio	2	6	—	—	3
Summa	4,008	1,297	48	126	208

Tabell öfver år 1908 iakttagna fall af infektionssjukdomar bland husdjuren.

Veterinärdistrikt.	Abortus infectiosus.	Actinomycosis.	Anthrax.	Coryza maligna bovis.	Emphysema infectiosum.	Erysipelas malignum.	Febris catarrhalis epizootica canis.	Gastroenteritis infectiosa vituli.	Hæmoglobinuria bovis.	Influenza erysipelatosa.	Influenza pectoralis.	Malleus.	Morbus coitus benignus.	Pyæmia vel Septicæmia.	Rabies.	Rhinitis streptococcica equi.	Stomatitis pustulosa contagiosa.	Tetanus.	Varicellæ et Variolæ.
Ekenäs	15	10	10	1	—	3	5	—	7	—	—	—	—	—	—	84	—	—	—
Helsingfors	34	46	—	2	1	1	242	—	33	—	36	—	—	5	—	91	1	6	4
Borgå	95	10	3	—	—	4	10	—	21	—	—	—	—	7	—	62	—	—	—
Lovisa	—	4	2	—	1	22	16	—	17	2	2	—	—	—	2	466	—	—	—
Vichtis	7	4	10	—	—	—	3	—	2	—	—	—	—	—	—	4	—	1	—
Åbo	11	17	2	—	—	18	84	—	5	—	1	—	—	4	—	260	—	5	14
Björneborg	126	13	7	—	1	51	32	—	—	—	1	—	—	6	—	123	4	6	34
Letala	165	3	22	—	—	5	4	—	—	—	—	—	—	—	—	134	—	1	—
Salo	80	18	6	2	—	—	24	26	14	—	—	—	—	6	—	62	—	2	—
Ikalis	30	10	1	—	—	63	12	—	42	—	—	—	—	14	—	315	—	—	—
Hvittis	352	5	2	—	—	44	4	—	1	—	—	—	—	2	—	264	—	—	—
Godby	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Loimijoki	120	1	—	—	2	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	138	—	—	2
Tavastehus	64	35	—	5	—	24	38	—	33	—	—	—	—	3	—	87	—	5	—
Tammerfors	50	23	—	—	—	—	160	8	44	10	25	—	—	12	—	171	6	2	—
Lahtis	5	10	—	—	—	13	7	1	18	—	—	—	—	—	—	93	1	—	—
Jämsä	1	2	1	13	—	—	2	14	55	19	—	—	3	11	—	48	—	—	—
Tammela	126	12	1	—	2	13	7	—	14	4	—	—	—	6	—	181	3	—	180
Filppula	1	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	25	—	—	—
Viborg	7	20	6	—	1	49	78	7	105	24	19	4	—	17	42	381	5	14	49
Fredrikshamn	12	30	—	—	—	51	70	—	60	—	1	—	—	8	1	389	—	2	—
Nykyrka	—	—	8	—	2	16	3	7	27	—	—	—	—	5	7	207	—	—	9
Kexholm	—	5	—	—	—	8	4	—	8	—	—	—	—	—	—	251	—	—	—
Kronoborg	—	8	5	—	—	41	4	14	55	—	1	—	—	5	—	567	—	—	5
Sordavala	—	3	7	—	3	7	9	—	24	—	—	—	—	—	—	111	—	1	21
Villmanstrand	—	1	7	—	2	40	5	—	15	—	—	—	—	—	8	128	—	—	5
Pitkäranta	—	—	2	—	3	6	4	—	7	1	—	—	—	2	—	3	—	—	—
S:t Michel	—	2	—	2	6	43	13	—	13	—	—	—	—	—	—	267	—	—	—
Gustaf Adolfs	—	8	7	1	1	—	3	9	64	—	—	—	—	2	—	18	—	—	—
Nyslott	—	—	—	—	12	6	5	—	33	7	—	—	—	—	—	365	—	—	—
Pieksämäki	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	102	—	—	—
Kuopio	20	1	—	5	—	10	20	—	61	—	—	—	8	4	—	35	1	—	6
Joensuu	—	2	6	—	4	4	5	—	26	—	—	—	—	—	—	77	2	—	2
Idensalmi	10	1	—	9	—	17	9	2	17	—	—	—	—	—	—	28	1	—	2

Veterinärdistrikt.	Abortus infectiosus.	Actinomycosis.	Anthrax.	Coryza maligna bovis.	Emphysema infectiosum.	Erysipelas maligunm.	Febris catarrhalis epizootica canis.	Gastroenteritis infectiosa vituli.	Hæmoglobinuria bovis.	Influenza erysipelatosa.	Influenza pectoralis.	Malleus.	Morbus coitus benignus.	Pyæmia vel Septicæmia.	Rabies.	Rhinitis streptococcica equi.	Stomatitis pustulosa contagiosa.	Tetanus.	Varicellæ et Variolæ.
Nurmes	—	4	8	7	1	—	6	—	10	—	—	—	—	4	—	165	—	—	—
Suonenjoki	—	5	9	—	—	—	10	—	28	—	—	—	—	—	—	100	—	1	—
Tohmajärvi	—	10	—	1	8	5	9	12	79	—	—	—	—	—	—	27	—	—	—
Nikolaistad	—	18	2	2	—	6	48	—	6	—	2	—	—	4	—	70	19	—	—
Kristinestad	8	—	—	4	1	39	16	10	—	—	—	—	1	10	—	409	9	6	—
Seinäjoki	—	11	—	—	—	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—
Gamlakarleby	27	13	—	8	—	11	38	6	3	2	—	—	—	6	—	237	—	3	—
Jyväskylä	3	2	—	—	—	5	12	4	21	4	—	—	—	—	—	17	—	3	10
Saarijärvi	—	—	—	1	—	—	1	—	14	—	—	—	—	—	—	75	—	—	—
Alavo	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Vetil	81	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	110	—	—	—
Haapavesi	8	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	—	—	—
Ylivieska	108	2	—	4	—	—	7	7	—	—	2	—	—	2	—	250	—	1	3
Uleåborg	37	—	—	—	—	—	32	—	—	—	—	—	—	1	—	22	—	3	—
Kajana	1	1	—	1	—	—	6	2	—	2	1	—	—	1	—	10	—	—	—
Kemi	11	2	—	2	—	—	8	—	1	—	—	—	—	—	—	66	—	1	—
Rovaniemi	—	—	—	1	—	—	6	1	—	3	—	—	—	—	—	24	11	—	—
Pudasjärvi	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—
Kittilä	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	39	3	—	—
Summa	1,615	373	136	75	51	659	1,091	130	992	78	91	4	12	147	60	7,207	66	53	346

Tabell öfver af distrikts- och kommunalveterinärerne år 1908 verkställda tjänsteresor.

Veterinärdistrikt.	Tjänsteresor för																			Summa resor.
	Actinomykos.	Blodstallning.	Elakartad katarralfeber.	Frasbrand.	Förgiftning.	Infektiös kastning.	Influensa.	Koppor hos kor.	Kvarka.	Mjältbrand.	Munsjuka hos hästar.	Rabies.	Rots.	Rödsjuka.	Smittosam slidkatarr.	Särskilda misstänkta sjukdomar.	Besiktning, desinfektion m. m.	Tuberkulinundersökning.	Ympning med bovovaccin.	
Ekenäs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	31	—	44
Helsingfors	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3	89	—	97
Borgå	—	—	—	—	6	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	6	53	42	4	114
Lovisa	—	1	—	—	—	—	—	—	3	1	—	1	—	1	—	2	—	31	—	40
Vichtis	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	47	—	51
Åbo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	20	—	22
Björneborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	7	—	10
Letala	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	2	10	141	—	157
Salo	—	—	—	—	—	2	—	—	—	3	—	—	—	—	—	5	1	46	6	63
Ikalis	—	2	—	—	—	2	—	—	3	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	9
Hvittis	—	1	—	—	1	40	1	—	—	5	—	—	—	2	93	3	30	55	—	231
Godby	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Loimijoki	—	—	—	—	1	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32	—	44
Tavastehus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	22	—	24
Tammerfors	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	15	—	16
Lahtis	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	8	38	—	49
Jämsä	—	10	8	—	—	—	—	—	5	1	—	—	—	—	—	3	—	7	—	34
Tammela	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	1	2	1	38	—	45
Filppula	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	4
Viborg	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	22	5	3	1	44	1	3	—	81
Fredrikshamn	1	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	5	—	1	—	4	15	69	—	99
Nykyrka	—	3	—	—	—	1	—	—	13	5	—	6	—	2	—	7	—	1	—	38
Kexholm	—	2	—	—	—	2	—	—	21	—	—	—	—	1	—	17	3	6	—	52
Kronoborg	—	—	—	—	—	—	—	—	6	4	—	—	—	—	—	6	3	11	—	30
Sordavala	—	3	—	2	1	—	—	—	2	3	—	—	—	2	—	11	1	4	—	29
Villmanstrand	—	—	—	1	—	—	—	—	1	4	—	3	—	2	—	3	—	1	—	15
Pitkäranta	—	—	—	2	—	—	—	—	—	3	—	—	—	1	—	7	5	21	—	39
S:t Michel	—	—	—	1	3	—	—	—	7	—	—	—	—	6	—	25	8	23	—	73
Heinola	—	—	—	1	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	4	1	12	—	22
Nyslott	2	6	—	3	—	—	1	2	55	—	—	—	—	1	—	9	4	14	—	97
Pieksämäki	—	9	—	—	—	—	—	—	19	—	—	—	—	2	—	6	36	13	—	85
Kuopio	—	5	4	—	—	2	—	—	11	6	—	—	—	1	—	4	4	34	—	71
Joensuu	—	4	—	—	—	—	—	—	7	5	—	—	—	—	—	22	7	38	—	83
Idensalmi	—	5	3	—	—	2	—	—	3	—	1	—	—	2	2	10	4	13	—	45

Vesterinärdistrikt.	Tjänsteresor för.																		Summa resor.
	Actinomykos.	Blodstallning.	Elakartad katarral-feber.	Frasbrand.	Förgiftning.	Infektiös kastning.	Influensa.	Koppor hos kor.	Kvarka.	Mjältbrand.	Munsjuka hos hästar.	Rabies.	Röts.	Rödsjuka.	Smittosam slidkatarr.	Skräckliga missfoster. sjukdomsfall.	Besiktning, desinfektion m. m.	Tuberkulinunder-sökning.	Vmpning med bovo-vaccin.	
Nurmes	—	5	2	—	—	—	—	—	32	4	—	—	—	—	—	27	—	10	—	80
Suonenjoki	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	—	—	—	—	—	4	1	1	—	12
Tohmajärvi	—	11	—	—	—	1	—	—	27	—	—	—	—	1	—	30	—	13	—	83
Nikolaistad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	6	12	—	21
Kristinestad	—	—	2	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	2	—	1	5	30	—	45
Seinäjoki	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	2	—	2	7	27	1	42
Gamlakarleby	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	5	4	—	15
Jyväskylä	—	3	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	1	10	—	18
Saarijärvi	—	2	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	15
Alavo	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	5
Vetil	—	—	—	—	—	2	—	—	10	1	—	—	—	—	4	9	—	3	—	29
Haapavesi	—	—	—	—	—	1	—	—	4	—	—	—	—	—	—	5	2	7	—	19
Ylivieska	1	—	2	—	—	2	—	—	11	—	—	—	—	1	—	6	2	13	—	38
Uleåborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	16	2	22
Kajana	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2
Kemi	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2
Rovaniemi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	4	—	7
Pudasjärvi	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2
Kittilä	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	5
Summa	4	78	23	10	16	77	2	4	266	64	1	37	5	36	107	296	254	1,084	13	2,377

Tabell öfver år 1908 verkställda undersökningar med tuberkulin.

Orten där undersökningen skett.	Antal undersökta kreatur.	Antal kreatur som reagerat.	Antal verkställda obduktioner.	
			Tuberkulösa.	Icke tuberkulösa.
Nylands län.				
Anjala	117	4	—	—
Artsjö	113	—	—	—
Askola	114	—	—	—
Borgnäs	351	4	1	—
Borgå landsförs.	1,365	72	58	9
Ekenäs	81	3	—	—
Elimäki	865	277	—	—
Esbo	1,100	59	26	16
Helsinge	1,411	15	—	4
Helsingfors	10	—	—	—
Iittis	219	1	—	—
Ingå	444	33	—	—
Jaala	79	—	—	—
Kyrkslätt	1,215	25	1	—
Lappträsk	368	24	—	—
Liljendal	142	1	—	—
Lojo	1,325	74	9	2
Mäntsälä	60	—	—	—
Mörskom	110	6	—	—
Nummis	225	29	—	1
Nurmijärvi	881	33	—	—
Orimattila	1,371	25	—	—
Pojo	502	21	5	4
Sibbo	425	14	—	2
Sjundeå	473	7	—	—
Snappertuna	201	26	—	—
Strömfors	416	11	—	4
Tenala	239	4	—	—
Tusby	352	10	—	—
Vichtis	1,163	31	2	2
Summa	15,737	809	102	44
Åbo och Björneborgs län.				
Alastaro	200	3	—	—
S:t Bertils	401	19	—	—
Bjernå	278	70	—	—
Dragsfjärd	134	1	—	—
Eura	888	4	—	—
Euraåminne	489	9	—	—
Finnby	183	13	—	—
Finnström	30	—	—	—
Gustafs	133	7	1	—
Halikko	286	3	—	—
Hinnerjoki	13	—	—	—
Hvittis	396	17	3	1
S:t Karins	87	6	—	—
Karkku	42	—	—	—
Karuna	286	—	—	—
Kauvatsa	154	11	10	1
Kiikala	128	58	—	—
Kiikka	163	32	3	—
Kimito	871	7	1	1
Kisko	68	35	—	—
Koskis	130	5	—	—
Kumo	461	15	1	1
Kuusjoki	116	3	—	—
Letala	47	1	—	—
Loimijoki	1,023	15	—	—
S:t Marie	24	3	—	—
Masku	263	31	—	—
Metsämaa	374	8	—	—
Mietois	357	36	—	—
Muurla	64	2	—	—
Nakkila	301	17	3	—
Nykyrko	15	—	—	—
Pargas	178	23	—	—
Pemar	379	13	—	—
Piikkis	309	37	—	—
Punkalaitio	328	6	2	—
Pöytis	103	1	—	—
Raumo	49	1	—	—
Raumo landsförs.	42	—	—	—
Reso	89	70	—	—

Orten där undersökningen skett.	Antal undersökta kreatur.	Antal kreatur som reagerat.	Antal verkställda obduktioner.	
			Tuberkulösa.	Icke tuberkulösa.
Rusko	63	3	—	—
Sagu	386	21	—	—
Sund	7	2	—	—
Tyrvis	183	12	2	2
Töfsala	102	5	—	—
Ulfsby	577	221	15	—
Uskela	241	23	—	—
Vampula	50	1	—	—
Vehmo	25	—	—	—
Vestanjärd	38	—	—	—
Villnäs	114	14	—	—
Virmo	41	—	—	—
Virtsanoja	45	1	—	—
Yläne	369	4	—	—
Summa	12,123	889	41	6
Tavastehus län.				
Akkas	91	7	—	—
Asikkala	158	9	—	—
Birkkala	181	5	—	3
Eräjärvi	10	—	—	—
Hattula	170	2	—	—
Hauho	186	—	—	—
Hausjärvi	770	87	1	1
Hollola	286	2	—	—
Humppila	345	6	—	—
Janakkala	651	10	—	—
Jokkis	1,118	15	—	—
Jämsä	254	4	—	—
Kalvola	950	40	—	—
Kangasala	88	1	1	—
Koskis	230	6	—	—
Kuhmois	303	9	—	—
Kylmäkoski	45	—	—	—
Kärkölä	327	2	-	—
Lampis	260	9	—	—
Lembois	84	—	—	—
Längelmäki	9	—	—	—
Messuby	393	12	—	4
Nastola	949	7	—	—
Padasjoki	403	85	—	2
Pälkäne	114	5	—	5
Ruovesi	338	1	—	—
Somero	2,786	127	—	—
Tammela	279	15	—	—
Tavastehus landsförs.	58	—	—	—
Tyrvändö	582	7	—	—
Urdiala	739	111	—	—
Vesilaks	269	1	—	1
Vånå	198	—	—	—
Ylöjärvi	185	1	—	1
Ypäjä	304	12	—	—
Summa	14,113	598	2	17
Viborgs län.				
S:t Andreæ	41	1	1	—
Fredrikshamn	3	—	—	—
Heinjoki	89	—	—	—
Hiitola	242	1	1	—
Impilaks	179	21	—	—
Jaakimvaara	107	2	1	—
Jääskis	293	5	—	—
Kaukola	37	2	—	—
Kexholm	7	—	—	—
Kirvus	10	—	—	—
Kronoborg	621	12	4	—
Kymmene	380	8	—	—
Lappvesi	10	—	—	—
Miehikkälä	24	—	—	—
Nykyrka	43	—	—	—
Pyhäjärvi	148	65	18	—
Pyttis	308	16	—	—
Rautjärvi	11	—	—	—
Sakkola	84	10	—	—
Salmis	22	—	—	—
Sippola	77	8	—	—
Soanlaks	83	1	—	1
Sordavala landsförs.	153	12	1	—

Orten där undersökningen skett.	Antal undersökta kreatur.	Antal kreatur som reagerat.	Antal verkställda obduktioner.	
			Tuberkulösa.	Icke tuberkulösa.
Suistamo	145	6	—	2
Valkeala	112	2	1	1
Valkjärvi	127	18	—	—
Vederlaks	542	3	—	—
Vekkelaks	203	—	—	—
Viborg	7	—	—	—
Viborgs landsförs.	1,501	18	7	4
Summa	5,609	211	34	8
S:t Michels län.				
Anttola	26	—	—	—
Gustaf Adolfs	252	6	—	1
Haukivuori	72	—	—	—
Heinävesi	89	1	—	—
Hirvensalmi	16	—	—	—
Jokkas	213	5	2	—
Jorois	262	16	16	—
Kangaslampi	124	11	—	—
Kangasniemi	26	2	—	—
Kerimäki	44	—	—	—
Kristina	74	—	—	—
S:t Michels landsförs.	355	1	—	1
Nyslott	63	2	—	—
Pieksämäki	127	2	—	—
Rantasalmi	457	13	—	—
Sysmä	404	6	—	—
Summa	2,604	65	18	2
Kuopio län.				
Bräkylä	79	2	—	—
Eno	79	—	—	—
Idensalmi landsförs.	149	26	—	—
Ilomants	28	—	—	—
Juuga	129	1	—	—
Karttula	246	2	—	—
Keitele	116	—	—	—
Kides	34	6	—	—
Kiihtelysvaara	90	1	—	—
Kiuruvesi	89	2	—	—
Kontiolaks	319	—	—	—
Kovero	113	—	—	—
Kuopio landsförs.	689	3	1	1
Kuusjärvi	15	—	—	—
Lapinlaks	105	32	—	—
Leppävirta	29	—	—	—
Libelits	131	—	—	—
Maaninga	287	3	—	—
Nilsiä	88	—	—	—
Nurmes	81	—	—	—
Pielisjärvi	78	—	—	—
Polvijärvi	261	—	—	—
Pälkjärvi	59	1	—	—
Tohmajärvi	40	1	—	—
Tuusniemi	190	3	—	—
Summa	3,524	83	1	1
Vasa län.				
Alavo	34	—	—	—
Bötom	9	—	—	—
Gamlakarleby	9	—	—	—
Gamlakarleby landsförs.	51	7	2	—
Ilmola	288	87	20	—
Jeppo	265	7	—	—
Jurva	193	18	—	—
Jyväskylä	177	1	—	—
Kauhajoki	151	1	—	—
Kaustby	1	—	—	—
Keuru	73	5	1	—
Korsnäs	32	—	—	—
Kristinestads landsförs.	7	—	—	—
Kronoby	11	8	3	—
Laihela	154	4	—	—
Lappfjärd	21	—	—	—
Lappo	697	283	14	—
Laukas	77	—	—	—
Lillkyro	21	—	—	—
Mustasaari	675	10	4	2
Närpes	24	—	—	—

Orten där undersökningen skett.	Antal undersökta kreatur.	Antal kreatur som reagerat.	Antal verkställda obduktioner.	
			Tuberkulösa.	Icke tuberkulösa.
Pedersöre	32	—	—	—
Petäjävesi	80	1	—	—
Pihtipudas	47	1	1	—
Saarijärvi	103	2	—	—
Seinäjoki	90	3	—	—
Sideby	32	—	—	—
Storkyro	258	9	1	1
Storå	27	—	—	—
Terijärvi	42	—	—	—
Vasa	16	—	—	—
Vetil	32	—	—	—
Vörå	20	3	—	—
Ylistaro	210	24	1	—
Östermark	10	—	—	—
Summa	3,969	474	47	3
Uleåborgs län.				
Haapajärvi	37	—	—	—
Haapavesi	45	—	—	—
Haukipudas	77	—	—	—
Ijo	1	—	—	—
Kalajoki	75	—	—	—
Karlö	2	—	—	—
Karungi	2	—	—	—
Kemi landsförs.	4	—	—	—
Kemiträsk	12	—	—	—
Kempele	150	14	1	—
Kiiminge	15	—	—	—
Kittilä	32	—	—	—
Kolari	3	—	—	—
Kärsämäki	1	—	—	—
Limingo	950	68	9	—
Merijärvi	8	—	—	—
Muhos	718	20	3	—
Oulais	212	—	—	—
Piippola	2	—	—	—
Pulkkila	247	—	—	—
Revolaks	39	—	—	—
Rovaniemi	144	1	—	—
Siikajoki	67	—	—	—
Simo	2	—	—	—
Sodankylä	1	—	—	—
Uleåborg	600	7	7	—
Uleåborgs landsförs.	433	7	2	—
Vihanti	5	—	—	—
Öfvertorneå	1	—	—	—
Summa	3,885	117	22	—

Tabell öfver år 1908 verkställd undersökning af importeradt amerikanskt fläsk.

Importorten.	Mängden importeradt fläsk.		Mängden trikinbemängdt fläsk.		
	Antal stycken.	Vikt i kilogram.	Antal stycken.	Vikt i kilogram.	%.
Björneborg	8,518	49,707	—	—	—
Borgå	1,168	5,897	—	—	—
Brahestad	9,635	52,968	3	16	0,03
Gamlakarleby	18,396	99,494	9	50	0,05
Hangö	268,404	1,415,756	625	3,063	0,22
Kemi	1,014	5,883	2	12	0,20
Uleåborg	26,094	128,592	12	61	0,05
Vasa	107,433	676,338	90	611	0,09
Viborg	10,071	58,652	—	—	—
Åbo	9,606	58,434	7	44	0,08
Summa	460,339	2,551,721	781	3,857	0,15

VIII. Läkarepersonalen.

Utnämningar och förordnanden.

Jan. 17. Sjukhusläkaren i Torneå Med. lic. Matts Edvard Pruntsi förordnad till t. f. provincialläkare i Brahestads distrikt på obestämd tid.

Febr. 4. Veterinär Karl Leino Jakobsson utnämnd till distriktsdjurläkare i Pitkäranta distrikt.

Mars 7. Med. lic. Gustaf Arvid Selim Sandström utnämnd till sjukhusläkare i Joensuu.

» 17. Sjukhusunderläkaren Paul Styrbjörn Wirzenius till järnvägsläkare i Tammerfors.

» 20. Veterinär Vihtori Anshelm Kunnas utnämnd till distriktsdjurläkare i Haapavesi distrikt.

» » Veterinär Gustaf Ekkvist utnämnd till distriktsdjurläkare i Filppula distrikt.

» 23. Med. lic. Georg Eligius Alander förordnad till läkare fortsättningsvis för tre år för Öfvertorneå, Turtola och Kolari kommuner.

» » Med. lic. Edvard Buss förordnad till läkare för Hyrynsalmi, Suomussalmi, Puolango och Ristijärvi kommuner.

» 28. Med. lic. Hjalmar Törnroth utnämnd till sjukhusläkare i Torneå.

April 28. Med. lic. Walter Alarik Wilhelm Fabritius till läkare för Muonioniska och Enontekis kommuner.

» » Provincialläkaren i Fredrikshamns distrikt Med. lic. Alexander Ludvig Georg Hornborg utnämnd till provincialläkare i Godby distrikt.

» 30. Med. lic. Einar Anttinen till e. o. läkare vid Medicinalstyrelsen.

» » Med. lic. Einar Runeberg utnämnd till stadsläkare i Willmanstrand.

Maj 15. Veterinär Gustaf Axel Langman utnämnd till distriktsdjurläkare i Saarijärvi distrikt.

» » Veterinär Axel Sigfrid Söderman utnämnd till distriktsdjurläkare i Tohmajärvi distrikt.

» 26. Med. o. kir. d:r Ernst Arnold Therman förordnad att fortsättningsvis bestrida underläkaretjänsten vid Lappviks sjukhus.

Juni 5. Veterinär Jalo Aatos Marscén utnämnd till distriktsdjurläkare i Kajana distrikt.
» » Stadsläkaren i Heinola Med. lic. Adolf Hällström utnämnd till underläkare vid länesjukhuset i Kuopio.
Aug. 11. Veterinär Väinö Kankaanpää förordnad till biträdande konsulent för bekämpande af kreaturstuberkulosen.
» 14. Veterinär Knut Robert Ahlstedt utnämnd till Veterinär vid Medicinalstyrelsen.
» 19. Med. lic. Otto Rohde utnämnd till underläkare vid länesjukhuset i Mustasaari.
Okt. 22. Veterinär Edvard Vilhelm Viktor Zilliacus utnämnd till distriktsdjurläkare i Jämsä distrikt.
» 27. Med. o. kir. d:r Walter Osvald Sivén förordnad till läkare vid Kammio sjukhus.
» 31. Med. lic. Georg Hammarén förordnad till bruksläkare i Lauritsala.
Nov. 4. Med. lic. Werner Grönholm utnämnd till e. o. läkare vid Medicinalstyrelsen.
» 30. Andra stadsläkaren i Vasa Med. lic. Alfred Theodor Ehrström utnämnd till provincialläkare i Fredrikshamns distrikt.
Dec. 14. Med. lic. Juho Kustaa Rapola utnämnd till stadsläkare i Raumo.

Förordnade till kommunalläkare.

Jan. 24. Med. lic. Eliel Nessling i Heinävesi.
Febr. 4. » » Thorfinn Stolpe i Loppis.
» 14. » » Matti Takala i Kurikka.
» » » » Karl Edvard Wangel i Vörå, Oravais o. Maksmo.
Mars 3. » » Hampus Otto Achates Granfelt i Esbo.
» » » » Karl Fredrik Klemola i Kannus.
» » » » Vakaa Aatos Arvo Vihtori Lehtonen i Ruokolaks.
» 10. » » Herman Tiitinen i Oulais.
April 28. » » Albin Michael Skogström i Urdiala.
» » » » Eugen Rodas i Lappajärvi.
Maj 15. » » Johannes Soikkonen i Karstula.
» 20. » » Onni Josef Alexander Matikainen i Nykyrka.
» 26. » » Väinö Bärlund i Ylistaro.
» » » » Gösta Himanen i Kemiträsk.
Juni 2. » » Karl Lennart Chydenius i Libelits.
Juli 24. » » Johan Ossian Blomstedt i Janakkala.
Sept. 1. » » Hugo Sternberg i Rantasalmi.

Sept. 15. med. lic. Oskar Wilhelm Forstadius i Sastmola o. Siikais.
» 25. » » Bertel Henrik Laurell i Ikalis.
» 27. » » Henrik Ludvig Brummert i Lapinlaks.
Nov. 4. » » Eino Kaila i Harjavalta.
» 28. » » Ismael Olsoni i Säkkijärvi.
Dec. 15. » » Hugo Forssell i Hauho.
» 22. » » Thord Olof Dreijer i Virdois.
» » » » Axel Anders Törnström i Virmo, Sastmola och Mietois.
» 29. » » Karl Erik Hartman i Leppävirta.

Förordnade till kommunaldjurläkare.

Jan. 11. Veterinär Lauri Lindgren i Helsinge.
Mars 3. » Arvid Wilhelm Alopæus i Kuopio.
Maj 5. » Leo Edvard Backman i Sysmä.
Juli 3. » Urho Juho Hakkila i Kangasala o. Sahalaks.
» 7. » Johan Viktor Teini i Raumo.
Sept. 29. » Karl Gustaf Gahmberg i Nikolaistad.
» 27. » Henrik August Forsström i Valkeala.
» 31. » Karl Harald Otto Fraser i Jaakimvaara.
Nov. 24. » Georg Engelbert Korte i Kimito, Dragsfjerd o. Vestanfjerd.
Dec. 1. » Kaarlo Adolf Laurell i Nykarleby stad, Nykarleby, Munsala och Jeppo kommuner.

Legitimerade läkare.

Febr. 8. Med. lic. Köysti Adolf Kartio.
» 15. » » Gösta Himanen.
» 19. » » Karl Lennart Chydenius.
» » » » Johannes Soikkonen.
Mars 7. » » Werner Eliel Grenman.
» 28. » » Thord Olof Dreijer.
» » » » Karl Ernst Odo Sundvik.
» » » » Laimi Lovisa Leidenius.
» » » » Selma Rainio.
April 15. » » Henrik Ludvig Brummert.
Maj 5. » » Hans Söderling.
» 23. » » Werner Grönholm.
» 26. » » Heikki William Kario.
Juni 1. » » Bertel Henrik Laurell.

Juni	1.	Med.	lic.	Gustaf Ernst Svanljung.
»	»	»	»	Johan Ossian Blomstedt.
»	»	»	»	Oskar Wilhelm Forstadius.
»	»	»	»	Allan Julius Theodor Möller.
Sept.	15.	»	»	Ulrik Waldemar Järnström.
Okt.	31.	»	»	Georg Bernhard Hammarén.
Nov.	11.	»	»	Karl Reinhold Grotenfelt.
»	19.	»	»	John Charley Sjöblom.
»	»	»	»	Gunnar Nyström.
»	»	»	»	Fjalar Leiri.
»	23.	»	»	Taavi Esa Vaalivirta.
Dec.	9.	»	»	Frans Wilhelm Lithonius.
»	31.	»	»	John Hugo Törnqvist.

Legitimerade djurläkare.

Jan.	3.	Matti Niilo Herva.
April	22.	Kaarle Adolf Laurell.
Juli	28.	Wäinö Kankaanpää.
Aug.	11.	Karl Harald Otto Fraser.
Sept.	22.	Oiva Kustaa Lönnmark.
Nov.	24.	Nikolai Judin.
»	»	Väinö Zacharias Rantanen.

Legitimerade tandläkare.

Febr.	14.	Edith Bergström.
Mars	20.	Arvid Robert Kulvik.
»	24.	Gustaf Rafael von Herzen.
April	23.	Alexander Averbach.
Juni	2.	Walborg Maria Cederberg.
»	»	Aino Johanna Lukkarinen.
»	»	Fredrik Gabriel Kerttula.
»	»	Mielo Eero Puolanne.
»	3.	Torsten Birger Riedell.
Aug.	5.	Axel Sigurd Salingre.
»	»	Nils Verner Dahl.
Okt.	9.	Gerda Jelmitskaja.

Erhållit afsked.

April 28. Underläkaren vid länesjukhuset i Mustasaari Med. lic. Axel Werner Kurtén.
» » Andre stadsläkaren i Raumo Med. lic. Edvin Hansson.
Sept. 10. Stadsläkaren i Borgå Med. o. kir. d:r Theodor Waldemar Tallqvist.
Nov. 28. Stadsläkaren i Nykarleby Med. o. kir. d:r Ernst Viktor Knape.
Dec. 18. Stadsläkaren i Jakobstad Med. o. kir. d:r Herman Waldemar Backman.

Aflidne.

Febr. 7. Kommunalläkaren i Urdiala Med. lic. Yrjö Partanen.
Sept. 5. Med. o. kir. d:r Fredrik Daniel Wilenius.
» 29. Med. lic. Karl Viktor Lindberg.
Okt. 11. Med. lic. Frih. Knut Adolf Stjernvall.
Dec. 12. Förre Provinciallläkaren Paul Ferdinand Sulin.

IX. Medicinalstyrelsen.

Medicinalstyrelsen har under år 1908 handlagt ärenden till följande antal:

a) *på kansliet.*

Bref och remisser från Kejserliga Senaten	987
Skrifvelser från särskilda auktoriteter	587
Skrifvelser och rapporter från underlydande tjänstemän	4,605
Suppliker	890
Obduktionsattester	625
Utgångna expeditioner	4,767

b) *på kammarkontoret.*

Ankomna skrifvelser	4,955
Utgångna expeditioner	5,300

TAULU-LIITTEITÄ.
TABELL-BILAGOR.

Taulu I.

Suojelusrokottaminen Suomessa vuonna 1908.

Skyddskoppympningen i Finland år 1908.

Läänit ja piirilääkärin piirit. Län och provinciallläkaredistrikt.	Rokottamattomain luku papiston luettelojen mukaan. Antal vaccinationspliktige enligt prästerskapets förteckningar.				Rokotettujen luku. Antal vaccinerade.				Rokotuksen seuraus. Ympningens resultat.						Tarkastuksesta poissaolleiden lukumäärä. Antalet frånvarande från granskningen.	Rokotettuja 8 vuonna peräkkäin ilman seurausta. Vaccinerade 8 år å rad utan påföljd.
									Alle 2 vuoden. Under 2 år.		2—10 v. 2—10 år.		Yli 10 vuotta. Öfver 10 år.			
	Alle 2 vuoden. Under 2 år.	2—10 vuotta. 2—10 år.	Yli 10 vuoden. Öfver 10 år.	Yhteensä. Summa.	Alle 2 vuoden. Under 2 år.	2—10 vuotta. 2—10 år.	Yli 10 vuoden. Öfver 10 år.	Yhteensä. Summa.	Täydellisesti. Fullständigt.	Ofullständigt.	Täydellisesti. Fullständigt.	Ofullständigt.	Täydellisesti. Fullständigt.	Ofullständigt.		
Nylands län.																
Helsingfors	2,244	856	1	3,101	1,477	478	1	1,956	1,420	12	460	—	1	—	63	—
Lovisa	1,761	114	—	1,875	1,378	58	—	1,436	1,334	7	58	—	—	—	37	—
Ekenäs	1,445	232	1	1,678	1,053	93	—	1,146	1,050	—	90	2	—	—	4	2
Lojo	1,494	301	2	1,797	1,190	161	—	1,351	1,167	11	152	3	—	—	18	2
Summa	6,944	1,503	4	8,451	5,098	790	1	5,889	4,971	30	760	5	1	—	122	4
Åbo och Björneborgs län.																
Åbo	2,630	468	11	3,109	2,041	389	1	2,431	2,020	7	387	2	1	—	14	3
Nystad	1,183	60	2	1,245	1,015	28	—	1,043	1,012	3	28	—	—	—	—	—
Rimito	313	81	5	399	265	54	—	319	260	—	36	18	—	—	5	17
Godby	497	63	30	590	431	50	—	481	429	—	50	—	—	—	2	1
Salo	1,322	127	9	1,458	1,281	85	3	1,369	1,277	4	84	1	3	—	—	—
Björneborg	3,306	432	17	3,755	1,879	254	5	2,138	1,851	12	246	3	5	—	21	1
Ikalis	1,597	168	8	1,773	1,171	78	—	1,249	1,061	42	72	—	—	—	74	—
Tyrvis	1,156	119	—	1,275	935	49	—	984	918	11	47	—	—	—	8	—
Hvittis	1,733	158	19	1,910	1,331	76	2	1,409	1,311	18	74	2	2	—	2	2
Summa	13,737	1,676	101	15,514	10,349	1,063	11	11,423	10,139	97	1,024	26	11	—	126	24
Tavastehus län.																
Ruovesi	1,145	92	—	1,237	792	17	—	809	776	3	15	—	—	—	15	—
Tammerfors	1,779	524	—	2,303	1,431	365	—	1,796	1,418	13	363	2	—	—	—	—
Tammela	2,022	155	4	2,181	1,736	91	—	1,827	1,694	24	76	4	—	—	29	—
Tavastehus	1,372	124	6	1,502	1,245	106	4	1,355	1,225	6	105	—	4	—	15	—
Jämsä	1,487	261	3	1,751	1,309	47	1	1,357	1,281	9	28	19	1	—	19	18
Hollola	1,670	255	13	1,938	1,309	98	2	1,409	1,296	10	98	—	2	—	3	—
Summa	9,475	1,411	26	10,912	7,822	724	7	8,553	7,690	65	685	25	7	—	81	18
Viborgs län.																
Viborg	3,952	663	2	4,617	2,402	230	1	2,633	2,329	36	221	8	1	—	38	—
Fredrikshamn	2,518	380	13	2,911	1,699	211	2	1,912	1,667	7	203	3	2	—	30	2
Villmanstrand	2,412	522	9	2,943	1,612	156	1	1,769	1,540	16	143	4	1	—	65	1
S:t Andreae	1,355	281	14	1,650	1,193	159	—	1,352	1,170	21	159	—	—	—	2	—
Mohla	2,141	443	64	2,648	1,307	144	26	1,477	1,061	153	123	15	25	1	99	—
Kexholm	1,287	183	—	1,470	924	83	—	1,007	862	14	76	2	—	—	53	—
Kronoborg	1,262	358	27	1,647	915	245	9	1,169	913	—	242	1	9	—	4	—
Sordavala	1,559	160	2	1,721	900	78	1	979	850	23	70	1	1	—	34	—
Salmis	1,314	162	—	1,476	1,075	157	—	1,232	911	91	147	6	—	—	77	—
Summa	17,800	3,152	131	21,083	12,027	1,463	40	13,530	11,303	361	1,384	40	39	1	402	3

Läänit ja piirilääkärin piirit. Län och provinciallläkaredistrikt.	Rokottamattomien luku papiston luettelojen mukaan. Antal vaccinationspliktige enligt prästerskapets förteckningar.				Rokotettujen luku. Antal vaccinerade.				Rokotuksen seuraus. Ympningens resultat.						Tarkastuksesta poissaolleiden lukumäärä. Antalet frånvarande från granskningen.	Rokotettuja 3 vuonna peräkkäin ilman seurausta. Vaccinerade 3 år å rad utan påföljd.
									Alle 2 vuoden. Under 2 år.		2—10 v. 2—10 år.		Yli 10 vuotta. Öfver 10 år.			
	Alle 2 vuoden. Under 2 år.	2—10 vuotta. 2—10 år.	Yli 10 vuoden. Öfver 10 år.	Yhteensä. Summa.	Alle 2 vuoden. Under 2 år.	2—10 vuotta. 2—10 år.	Yli 10 vuoden. Öfver 10 år.	Yhteensä. Summa.	Täydellisesti. Fullständigt.	Osullständigt. Ofullständigt.	Täydellisesti. Fullständigt.	Osullständigt. Ofullständigt.	Täydellisesti. Fullständigt.	Osullständigt. Ofullständigt.		
S:t Michels län.																
S:t Michel	1,316	79	—	1,395	1,045	20	—	1,065	1,015	1	19	1	—	—	29	—
Heinola	1,453	559	17	2,029	870	246	1	1,117	836	8	233	5	1	—	34	1
Jorois	1,233	120	3	1,356	1,016	75	3	1,094	1,002	9	73	2	3	—	5	—
Nyslott	1,473	227	36	1,736	1,117	83	2	1,202	1,109	6	83	—	1	—	3	—
Summa	5,475	985	56	6,516	4,048	424	6	4,478	3,962	24	408	8	5	—	71	1
Kuopio län.																
Kuopio	2,087	619	35	2,741	1,514	229	4	1,747	1,480	30	221	8	4	—	4	4
Rautalampi	1,271	26	—	1,297	1,172	10	—	1,182	1,148	11	10	—	—	—	13	—
Idensalmi	2,046	297	15	2,358	1,813	150	6	1,969	1,785	28	141	9	6	—	—	—
Pielisjärvi	1,502	229	1	1,732	1,024	119	—	1,143	926	47	100	4	—	—	66	—
Tohmajärvi	1,568	45	—	1,613	1,323	42	—	1,365	1,266	—	41	—	—	—	58	—
Joensuu	1,716	187	8	1,911	1,581	137	—	1,718	1,525	4	127	2	—	—	60	—
Summa	10,190	1,403	59	11,652	8,427	687	10	9,124	8,130	120	640	23	10	—	201	4
Vasa län.																
Vasa	2,301	804	17	3,122	1,449	379	—	1,828	1,427	22	370	9	—	—	—	3
Kristinestad	3,059	537	24	3,620	2,244	240	8	2,492	2,215	10	232	6	8	—	21	1
Nykarleby	1,733	332	4	2,069	1,295	168	2	1,465	1,258	19	141	1	1	—	45	—
Gamlakarleby	2,069	362	130	2,561	1,548	253	10	1,811	1,452	79	243	7	10	—	20	—
Kuortane	2,509	250	9	2,768	2,053	158	7	2,218	2,023	12	154	—	7	—	22	—
Jyväskylä	2,524	587	45	3,156	1,895	251	2	2,148	1,862	13	240	4	2	—	27	—
Summa	14,195	2,872	229	17,296	10,484	1,449	29	11,962	10,237	155	1,380	27	28	—	135	4
Uleåborgs län.																
Uleåborg	2,681	458	5	3,144	1,493	285	3	1,781	1,451	27	272	9	3	—	19	4
Brahestad	887	273	—	1,160	389	73	—	462	334	40	64	9	—	—	15	3
Kalajoki	1,330	607	13	1,950	937	384	2	1,323	905	10	369	5	2	—	32	—
Haapajärvi	1,702	573	52	2,327	1,043	273	2	1,318	1,023	20	269	4	2	—	—	4
Kajana	1,986	470	31	2,487	1,282	167	6	1,455	1,232	18	157	4	3	—	41	—
Pudasjärvi	857	211	—	1,068	541	98	—	639	539	2	97	1	—	—	—	—
Torneå	1,513	739	52	2,304	871	379	3	1,253	821	45	345	27	3	—	12	—
Rovaniemi	941	367	25	1,333	710	349	23	1,082	648	50	324	23	17	6	14	—
Kittilä	524	115	10	649	371	95	1	467	322	48	74	21	—	1	1	5
Summa	12,421	3,813	188	16,422	7,637	2,103	40	9,780	7,275	260	1,971	103	30	7	134	16
Vaccindepoten i H:fors	—	—	—	—	960	588	15	1,563	895	23	528	12	10	—	95	—
Summa för hela landet:	**90,237**	**16,815**	**794**	**107,846**	**66,852**	**9,291**	**159**	**76,302**	**64,602**	**1,135**	**8,780**	**269**	**141**	**8**	**1,367**	**74**

Taulu II.

Suomen sairashoitolaitoksissa vuonna 1908 hoidetut sairaat.

	Sairasvuoteitten luku.	Vuodelta 1907 jäänеitä.	Vuonna 1908 vastaan otettuja.	Hoidettujen kokonaisluku.	Uloskirjoitettu.					Vuoteen 1909 jäänеitä.	Sairashoitopäivien luku.	Sairashoitopäivien keskimäärä.	Keskimäärä sairaita päivää kohti.
					Terveenä.	Paremmaksi tulleena.	Parantumatta.	Kuolleena.	Hoitamatta.				
Helsinki:													
Yleisen sairashuoneen kirurginen osasto	154	165	1,598	1,763	1,145	128	49	131	138	172	66,554	37,8	182,3
S:n s:n sisätautien osasto	90	78	848	926	164	323	210	119	27	83	31,357	33,9	85,9
S:n s:n pathol. anat. »	14	12	47	59	—	26	21	—	—	12	3,727	63,2	12,6
S:n s:n syfiliittinen »	150	101	703	804	651	—	26	3	18	106	34,418	43,0	94,3
S:n s:n silmä »	41	28	404	432	257	106	12	—	21	36	11,823	27,4	32,4
S:n s:n lapsi »	35	36	320	356	142	71	27	77	8	31	12,705	35,7	34,8
S:n s:n lapsenpäästö »	50	37	2,238	2,275	2,075	10	8	5	136	41	16,498	7,3	45,2
S:n s:n naistautien »	25	17	504	521	257	124	9	10	101	20	7,152	13,7	19,6
S:n s:n » » lapsenpäästölaitoksella	—	1	91	92	70	11	2	6	—	3	1,563	17,0	4,3
Ylimääräinen veneerinen sairashuone Gumtäcktissa	52	53	755	808	706	—	25	—	—	77	27,603	34,2	75,6
Hoitolaitos mielisairaita varten (Lapinlahti)	130	129	49	178	15	12	12	6	—	133	46,439	260,9	127,2
Läänin vankilan sairashuone	—	3	108	111	50	35	17	1	1	7	2,528	22,8	6,9
Kuritus » »	10	10	186	196	143	40	4	2	—	7	3,255	16,6	8,9
Rautatien lasaretti	14	8	139	147	96	26	11	3	6	5	2,674	18,2	7,3
Marian sairaalan sisätaut. osasto	116	122	1,025	1,147	420	290	118	202	—	117	40,045	34,9	109,7
» » kirurginen »	30	38	526	564	436	32	6	24	27	39	13,806	24,5	37,8
» » kulkutauti »	50	42	637	679	514	3	3	64	10	85	18,460	27,2	50,6
» » tuberkeli lisäosasto koleraparakissa [1]	—	—	80	80	3	43	16	18	—	—	4,294	53,7	30,0
Humaliston sairaala	50	47	399	446	123	197	26	7	42	51	18,581	41,7	50,9
Kolerasairaala	—	—	60	60	58	—	—	—	2	—	120	2,0	1,1
Prof. Laitisen »Lepokoti Tilkka»	28	27	356	383	100	188	54	9	6	26	14,815	38,7	40,6
Prof. Engström'in gynäkol. klin.	28	5	535	540	433	60	7	11	19	10	8,635	16,0	23,7
Prof. af Forselles'in kirurginen sairashuone	18	10	137	147	108	13	9	1	10	6	3,555	24,2	9,7
Tohtorien O. A. Boijen ja Valter Parviaisen synnytyslaitos	23	12	610	622	598	—	—	1	2	21	5,943	9,6	16,3
Rouva Hulda Fröjdman'in yksityinen sairaskoti	25	5	138	143	63	33	16	11	13	7	2,479	17,3	6,8
Tohtorien K. Eskelin'in ja G. A. Wetterstrand'in yksit. sairaala	19	6	221	227	151	45	9	5	7	10	3,540	15,6	9,7
Eira	40	30	608	638	440	109	19	28	22	20	10,709	16,8	29,3

[1]) Avoinna $^{20}/_{2}$—$^{11}/_{7}$.

	Sairasvuoteitten luku.	Vuodelta 1907 jääneitä.	Vuonna 1908 vastaan otettuja.	Hoidettujen kokonaisluku.	Uloskirjoitettu.					Vuoteen 1909 jääneitä.	Sairashoitopäivien luku.	Sairashoitopäivien keskimäärä.	Keskimäärä sairaita päivää kohti.
					Terveenä.	Paremmaksi tulleena.	Parantumatta.	Kuolleena.	Hoitamatta.				
Helsinki:													
Diakonissalaitos	130	102	1,362	1,464	718	414	79	49	91	113	45,806	31,3	125,5
Kammion ja Tallbackan sairaskoti hermo- ja mielisairaita varten	76	62	258	320	47	135	66	8	3	61	24,883	77,8	68,2
Parantumattomien sairaitten koti	40	41	15	56	—	—	2	11	—	43	16,196	289,2	44,4
Työ- ja vaivaistalon sairashuone	90	87	159	246	27	44	35	44	—	96	32,017	130,2	87,7
Kunnallinen hoitolaitos mielisairaita varten	261	211	169	380	30	45	36	28	—	241	81,047	213,2	222,0
Sairastupa Sörnäisissä	10	10	113	123	68	43	1	5	1	5	2,558	20,8	7,0
Tuberkuloosi sairaala Grejus ..	26	26	35	61	—	20	9	6	—	26	8,691	142,5	23,8
Porvoo:													
Sairaskoti..	30	12	205	217	153	24	12	13	3	12	5,905	27,2	16,2
Yksityinen lapsenpäästölaitos ..	12	4	119	123	118	—	—	1	—	4	1,200	9,8	3,3
Maalaiskunnan sairastupa.....	13	9	194	203	159	15	1	16	2	10	3,449	17,0	9,4
Lovisa:													
Yleinen sairashuone	20	11	202	213	106	49	21	17	6	14	4,830	22,7	13,2
Vastaanottolaitos.....	4	3	4	7	1	1	5	—	—	—	522	74,6	1,4
Lapsenpäästölaitos	6	3	70	73	72	—	—	—	—	1	749	10,3	2,1
Kerava: Yhdistyksen kaatuvaistautisten hoitoa varten sairaskoti..	30	34	7	41	2	5	3	—	—	31	11,208	273,4	30,7
Hankoniemi: Kunnallissairashuone	34	1	180	181	128	18	9	13	9	4	2,820	15,6	7,7
Lapsenpäästölaitos	9	4	148	152	147	—	—	—	1	4	1,311	8,7	3,6
Högsand'in sanatorio nystyrätautisia lapsia varten	32	—	46	46	1	39	6	—	—	—	4,316	93,8	11,8
Tammisaari: Sairaskoti	20	7	149	156	84	43	3	21	—	5	4,270	27,4	11,7
Vihti: Sairastupa, lasaretiosasto ..	10	5	178	183	118	36	7	9	3	10	2,782	15,2	7,6
» lapsenpäästölaitos	2	2	80	82	75	7	—	—	—	—	767	9,3	2,1
Fiskars'in tehtaan sairashuone....	12	3	34	37	18	9	2	4	—	4	599	16,2	1,6
Orimattila: Sairastupa.....	16	7	305	312	217	46	25	10	6	8	3,997	12,8	11,0
Elimäki: »	12	5	155	160	108	26	7	5	2	12	3,776	23,6	10,3
Kirkkonummi »	12	5	89	94	79	9	3	3	—	—	1,103	11,7	3,0
Nummelan keuhkotautiparantola..	60	62	235	297	53	127	51	5	1	60	27,879	93,9	76,4
Turku:													
Läänin yleisen sairashuoneen lasaretiosasto.....	60	59	1,004	1,063	781	84	39	67	25	67	24,181	22,7	66,2
S:n s:n s:n syfiliittinen osasto..	60	9	177	186	158	2	5	2	4	15	5,886	31,6	16,1
Vastaanottolaitos mielisair. vart.	20	20	23	43	8	10	6	2	—	17	6,730	156,5	18,4
Läänin vankilan sairashuone ..	—	—	14	14	6	3	2	—	3	—	200	14,2	0,5
Kuritus » » ..	20	15	283	298	260	17	1	13	—	7	4,569	15,3	12,5
Kunnallissairashuoneen osasto ei tarttuvia tautia varten	52	70	415	485	175	116	28	94	10	62	24,013	49,4	65,7

	Sairasvuoteitten luku.	Vuodelta 1907 jääneitä.	Vuonna 1908 vastaan otettuja.	Hoidettujen kokonaisluku.	Uloskirjoitettu.					Vuoteen 1909 jääneitä.	Sairashoito-päivien luku.	Sairashoitopäivien keskimäärä.	Keskimäärä sairaita päivää kohti.
					Terveenä.	Paremmaksi tulleena.	Parantumatta.	Kuolleena.	Hoitamatta.				
Turku:													
Kunnallissairashuoneen osasto kulkutautia varten	24	19	213	232	153	—	—	16	40	23	4,906	21,1	13,4
S:n s:n s:n mielisairaita varten..	30	26	39	65	10	10	14	2	—	29	9,960	153,2	27,3
T:ri C. v. Heideken'in lapsenpäästölaitos	19	21	914	935	903	5	4	4	—	19	7,951	8,5	21,8
T:ri Grunér'in yksityinen sairashuone silmätauteja varten....	9	1	83	84	54	23	1	—	3	3	1,190	14,2	3,3
Yksityinen Sairaskoti Turussa..	20	1	107	108	33	63	5	5	—	2	1,406	13,0	3,9
Kolerasairashuone	—	—	14	14	2	—	—	—	12	—	65	4,6	0,1
Pori:													
Yleisen sairashuon. lasaretiosasto	12	25	273	298	218	41	7	12	5	15	7,161	24,0	19,6
S:n s:n syfiliittinen osasto	38	14	117	131	113	5	—	1	2	10	4,017	30,6	11,0
Lapsenpäästölaitos	4	2	126	128	123	—	—	—	2	3	779	6,1	2,1
Kunnallissairashuone	45	16	278	294	181	46	10	33	9	15	6,911	23,5	18,9
Yksityinen sairashuone	16	14	441	455	355	50	10	14	10	16	6,038	13,3	16,5
Uusikaupunki: Kunnallissairashuone	8	4	68	72	54	11	1	4	—	2	1,531	21,3	4,2
Rauma: Yksityinen sairashuone..	17	7	172	179	110	34	19	10	—	6	2,385	13,3	6,5
Väliaikainen kuumesairaala	34	—	336	336	313	—	1	7	—	15	4,919	14,6	13,5
Lapsenpäästölaitos [1])	3	—	67	67	63	—	1	—	2	1	569	8,5	1,7
Ahvenanmaa: Yleisen sairashuoneen lasaretiosasto	4	3	62	65	33	17	5	6	2	2	1,531	23,6	4,2
S:n s:n syfiliittinen osasto.....	8	—	1	1	1	—	—	—	—	—	7	7,0	0,01
Maarianhamina:													
Yksityinen sairashuone	8	3	124	127	76	30	3	9	3	6	1,865	14,7	5,1
Kulkutautisairaala	10	1	16	17	14	—	—	3	—	—	306	18,0	0,8
Seili: Turvalaitos mielisairaita vart.	53	69	4	73	—	—	1	5	—	67	24,780	339,5	67,9
Loimaa—Alastaro: Sairastupa....	16	7	132	139	97	26	2	7	3	4	2,564	18,4	7,0
Huittinen: Sairastupa.....	10	3	76	79	60	7	6	3	1	2	1,214	15,4	3,3
Harjavalta: Piirimielisairaala	32	55	21	76	4	5	3	5	—	59	20,771	273,3	56,9
Ikaalinen: Sairastupa	11	9	113	122	68	22	6	14	—	12	2,528	20,7	6,9
Kyröskosken tehtaan sairaala....	5	—	10	10	5	3	—	2	—	—	89	8,9	0,2
Dahlsbruk: Sairastupa	6	—	28	28	18	5	3	2	—	—	325	11,6	0,9
Hämeenlinna: Läänin yleisen sairashuoneen lasaretiosasto.....	50	40	560	600	375	93	29	43	23	37	14,770	24,6	40,5
S:n s:n s:n syfiliittinen osasto..	36	15	174	189	159	—	—	—	7	23	5,534	29,3	15,2
Lapsenpäästölaitos	2	2	59	61	55	1	—	1	4	—	529	8,7	1,4
Läänin vankilan sairashuone..	—	3	30	33	18	5	6	—	—	4	247	7,5	0,7
Kuritus- ja työvankilan » ..	17	12	102	114	94	14	2	1	—	3	278	2,4	0,8
Kunnallissairashuone	19	11	127	138	74	36	7	13	—	8	3,184	23,1	8,7

[1]) Avattiin $^{21}/_{1}$ 08.

	Sairasvuoteitten luku.	Vuodelta 1907 jäänneitä.	Vuonna 1908 vastaan otettuja.	Hoidettujen kokonaisluku.	Uloskirjoitettu.					Vuoteen 1909 jäänneitä.	Sairashoito-päivien luku.	Sairashoitopäivien keskimäärä.	Keskimäärä sairaita päivää kohti.
					Terveenä.	Paremmaksi tulleena.	Parantumatta.	Kuolleena.	Hoitamatta.				
Tampere:													
Yleisen sairashuoneen lasaretios.	35	34	452	486	338	58	11	31	13	35	13,722	28,2	37,6
S:n s:n syfiliittinen osasto.....	40	24	180	204	134	45	—	1	7	17	6,939	34,0	19,0
Lapsenpäästölaitos	18	5	471	476	464	—	1	3	2	6	4,126	8,7	11,3
Kunnallissairashuone	45	39	434	473	243	94	35	51	—	50	12,747	26,9	34,9
Sairashuone mielisairaita varten	80	86	104	190	12	66	16	4	—	92	30,794	162,1	84,4
Kulkutauti sairaala.....	50	28	455	483	356	3	1	51	10	62	10,718	22,2	29,4
Finlayson & K:nin sairashuone	24	7	119	126	74	18	6	9	2	17	2,941	23,3	8,1
Neiti F. Carlson'in yksityinen sairashuone.....	18	5	288	293	213	39	9	10	16	6	4,135	14,1	11,3
T:ri Paul Wirzenius'en yksityinen silmäsairaala [1])	8	—	19	19	12	—	—	—	—	7	604	31,8	5,4
Lahti: Lapsenpäästölaitos.....	6	1	138	139	136	—	1	1	—	1	1,267	9,1	3,5
Pitkäniemen keskuslaitos mielisairaita varten	380	349	221	570	83	51	42	14	—	380	135,341	237,4	370,8
Tammela: Sairastupa	10	13	173	186	140	22	5	15	—	4	3,339	18,0	9,1
Vaivaistalon mielisairaala.....	10	13	4	17	1	1	—	2	—	13	4,505	265,0	12,3
Forssa: Osakeyhtiön sairashuone	12	7	186	193	126	37	5	8	6	11	2,387	12,4	6,5
Orihvesi: Lepra sairaala	40	28	9	37	—	—	4	7	—	26	10,001	270,3	27,4
Sairastupa [2])	10	—	28	28	19	5	3	1	—	—	583	20,8	3,8
Ruovesi: Sairastupa.....	15	10	145	155	92	31	4	8	4	16	4,299	27,7	11,8
Kuhmoniemi—Padasjoki: Sairastupa	10	4	66	70	30	21	11	7	—	1	1,479	21,1	4,1
Korpilahti: Kunnan mielisairaala	8	4	3	7	1	2	—	—	—	4	1,560	222,9	4,3
Jämsä: » »	8	8	1	9	1	—	1	—	—	7	2,873	319,2	7,9
Loppi: Sairastupa.....	10	1	107	108	59	23	15	5	2	4	912	8,4	2,5
Viipuri:													
Läänin yleisen sairashuoneen lasaretiosasto	70	69	1,859	1,928	1,294	320	85	109	46	74	33,143	17,2	90,8
S:n s:n s:n syfiliittinen osasto..	60	39	737	776	654	—	15	50	—	57	20,202	26.0	55,3
Vastaanottolaitos mielisair. vart.	20	15	78	93	17	11	39	2	3	21	6,714	72,2	18,4
Ylimääräinen veneerinen sairashuone N:o I	20	17	172	189	166	—	2	—	—	21	6,077	32,2	16,6
S:n s:n s:n N:o II	20	18	154	172	152	—	—	—	—	20	5,417	31,5	14,8
S:n s:n s:n N:o III [3])	30	29	140	169	136	—	—	1	—	32	5,416	32,0	23,8
Lapsenpäästölaitos	23	11	509	520	491	—	4	6	1	18	4,656	9,0	12,8
Läänin vankilan sairashuone ..	14	9	69	78	47	22	5	1	—	3	2,409	30,9	6,6
Kunnallissairaalan osasto ei tarttuvia tautia varten	32	31	365	396	208	68	40	56	—	24	9,186	23,2	25,2
S:n s:n s:n kulkutautia varten..	20	18	210	228	190	—	1	31	—	6	4,084	17,9	11,2
S:n s:n s:n mielisairaita » ..	40	39	19	58	1	9	4	2	—	42	14,950	257,8	41,0

[1]) Avattiin $^{10}/_{9}$ 08. — [2]) Avattiin $^{1}/_{8}$ 08. — [3]) Avoinna $^{1}/_{1}$—$^{30}/_{6}$; $^{16}/_{11}$—$^{31}/_{12}$ 08.

	Sairasvuotteitten luku.	Vuodelta 1907 jääneitä.	Vuonna 1908 vastaan otettuja.	Hoidettujen kokonaisluku.	Uloskirjoitettu.					Vuoteen 1909 jääneitä.	Sairashoito-päivien luku.	Sairashoitopäivien keskimäärä.	Keskimäärä sairaita päivää kohti.
					Terveenä.	Paremmaksi tulleena.	Parantumatta.	Kuolleena.	Hoitamatta.				
Viipuri:													
Diakonissalaitos	30	26	440	466	289	86	30	42	—	19	9,489	20,4	26,0
Prof. Strömborg'in yksityinen silmäklinikka	25	6	360	366	263	71	18	—	7	7	6,654	18,2	18,2
Sortavala:													
Yleisen sairashuoneen lasaretiosasto	30	27	555	582	455	23	15	35	8	46	15,160	26,0	41,5
S:n s:n syfiliittinen osasto	20	21	36	57	49	5	3	—	—	—	2,085	36,6	5,7
Ylimääräinen veneerinen sairashuone N:o I	20	27	182	209	151	19	14	—	—	25	7,977	38,2	21,9
S:n s:n s:n N:o II	20	17	127	144	111	7	2	3	2	19	6,941	48,2	19,0
S:n s:n s:n N:o III [1]	12	—	47	47	28	2	3	—	—	14	2,846	60,6	11,9
Lapsenpäästölaitos	6	—	92	92	83	—	1	2	—	6	942	10,2	2,6
Diakonissalaitos	65	24	593	617	321	92	90	46	17	51	18,347	29,7	50,3
Diakonaatti mielisairaita varten	40	24	11	35	2	—	4	1	—	28	8,941	255,5	24,5
Kuumesairaala	8	1	30	31	29	—	—	2	—	—	392	12,6	1,1
Käkisalmi:													
Turvalaitos mielisairaita varten	152	151	5	156	—	2	1	4	—	149	54,984	352,5	150,6
Kunnallissairashuone	12	9	256	265	127	108	11	9	1	9	3,674	13,9	10,1
Lapsenpäästölaitos	2	—	38	38	32	2	3	—	1	—	349	9,2	1,0
Lappeenranta:													
Työvankilan sairashuone	9	1	88	89	62	16	—	1	2	8	2,467	27,7	6,8
Kaupungin sairaala	20	25	330	355	211	73	9	28	13	21	6,920	19,5	19,0
Lapsenpäästölaitos	5	—	79	79	72	2	—	—	4	1	711	9,0	1,9
Hamina: Kunnallissairashuone	13	9	162	171	115	21	12	13	5	5	3,204	18,7	8,8
Kotka:													
Kunnallissairashuoneen kirurginen osasto	18	12	198	210	153	36	2	9	—	10	4,562	21,7	12,5
S:n s:n sisätautien osasto	14	13	242	255	142	61	7	34	—	11	5,587	21,9	15,3
Lapsenpäästölaitos	12	2	285	287	280	—	5	—	—	2	1,804	6,3	4,9
Vaivaistalon vastaanottolaitos	12	13	7	20	5	—	—	—	—	15	5,093	254,7	14,0
Viipurin pitäjän sairastupa	17	6	97	103	85	—	—	12	—	6	2,198	21,3	6,0
Uusikirkko: Sairastupa	13	9	235	244	117	77	11	18	12	9	2,889	11,8	7,9
Kouvola: T:ri Gröhn'in yksityinen sairashuone	16	12	373	385	301	45	13	14	—	12	5,412	14,1	14,8
S:n s:n s:n lapsenpäästölaitos	4	6	197	203	196	—	—	—	—	7	1,658	8,2	4,5
Mikkeli:													
Läänin yleisen sairashuoneen lasaretiosasto	38	36	621	657	459	97	17	44	5	35	13,152	20,0	36,0
S:n s:n s:n syfiliittinen osasto	40	17	95	112	98	—	—	1	—	13	3,690	32,9	10,1
Vastaanottolaitos	12	10	28	38	11	10	5	—	—	12	3,968	104,4	10,9

[1]) Avattiin $^1/_5$ 08.

	Sairasvuoteitten luku.	Vuodelta 1907 jääneitä.	Vuonna 1908 vastaan otettuja.	Hoidettujen kokonaisluku.	Uloskirjoitettu.					Vuoteen 1909 jääneitä.	Sairashoito-päivien luku.	Sairashoitopäivien keskimäärä.	Keskimäärä sairuita päivää kohti.
					Terveenä.	Paremmaksi tulleena.	Parantumatta.	Kuolleena.	Hoitamatta.				
Mikkeli:													
Lapsenpäästölaitos	2	3	79	82	81	—	—	—	—	1	880	10,7	2,4
Läänin vankilan sairashuone	4	—	3	3	2	1	—	—	—	—	78	26,0	0,2
Kuumetauti sairaala	8	3	40	43	40	1	—	2	—	—	466	10,8	1,3
Savonlinna:													
Yleisen sairashuoneen lasaretiosasto	20	18	247	265	187	38	6	9	8	17	7,248	27,4	19,9
S:n s:n syfiliittinen osasto	20	18	208	226	157	26	12	9	9	13	5,644	25,0	15,5
Ylimääräinen veneerinen sairashuone	15	9	81	90	63	9	6	3	4	5	2,709	30,1	7,4
Heinola:													
Kunnallissairashuone	25	8	205	213	102	70	19	16	1	5	2,543	11,9	7,0
Lapsenpäästölaitos	2	2	68	70	69	—	1	—	—	—	672	9,6	1,8
Joroinen: Sairastupa	10	13	118	131	84	19	12	12	—	4	1,848	14,1	5,1
Juva: »	11	—	40	40	21	10	2	5	—	2	629	15,7	1,7
Heinävesi: »	4	2	83	85	49	19	6	9	—	2	1,064	12,5	2,9
Puumala: »	12	4	131	135	85	22	5	9	5	9	1,658	12,3	4,5
Takaharju: Keuhkotautiparantola	96	95	304	399	113	101	73	7	40	65	34,622	86,8	94,9
Kuopio:													
Läänin yleisen sairashuoneen lasaretiosasto	44	39	586	625	472	50	22	28	8	45	17,100	27,4	46,8
S:n s:n s:n syfiliittinen osasto	44	39	234	273	222	—	4	3	—	44	12,453	45,6	34,1
Ylimääräinen veneerinen sairashuone	20	15	127	142	118	—	—	5	—	19	8,572	60,4	23,5
Lapsenpäästölaitos	9	3	116	119	113	1	—	—	—	5	1,221	10,3	3,3
Lääninvankilan sairashuone	3	—	1	1	—	—	—	—	—	1	49	49,0	0,1
Kaupungin sairaala	39	8	228	236	151	34	8	24	4	15	4,717	20,0	12,9
Harjulan vaivaistalon osasto mielisairaita varten	32	42	57	99	40	—	16	5	—	38	15,989	161,5	43,8
Niuvanniemen keskuslaitos mielisairaita varten	310	310	69	379	9	9	35	14	—	312	112,957	298,0	309,5
Vaajasalon hoitola kaatuvaisia varten	30	31	28	59	2	2	5	—	—	50	12,719	215,6	34,8
Joensuu:													
Yleisen sairashuoneen lasaretiosasto	20	18	239	257	183	24	6	22	3	19	7,094	27,6	19,4
S:n s:n syfiliittinen osasto	20	19	100	119	92	—	3	8	—	16	6,292	52,9	17,2
Lapsenpäästölaitos	2	—	84	84	76	—	—	3	—	5	769	9,2	2,1
Kaupungin sairaala	—	—	69	69	56	2	5	6	—	—	1,475	21,4	4,0
Tohmajärvi: Ylimääräinen veneerinen sairashuone	20	18	129	147	130	—	—	—	—	17	5,147	35,0	14,1

	Sairasvuoteitten luku.	Vuodelta 1907 jääneitä.	Vuonna 1908 vastaan otettuja.	Hoidettujen kokonaisluku.	Uloskirjoitettu.					Vuoteen 1909 jääneitä.	Sairaloito-päivien luku.	Sairashoitopäivien keskimäärä.	Keskimäärä sairaita päivää kohti.
					Terveenä.	Paremmaksi tulleena.	Parantumatta.	Kuolleena.	Hoitamatta.				
Nurmes: Yleisen sairashuoneen lasaretiosasto	12	8	126	134	55	51	16	5	—	7	3,325	24,8	9,1
S:n s:n syfiliittinen osasto	13	1	16	17	9	4	1	—	—	3	539	31,7	1,5
Lapsenpäästölaitos	3	—	54	54	51	1	1	—	1	—	552	10,2	1,5
Iisalmi: Kuumesairaala	10	1	12	13	12	—	—	—	1	—	281	21,6	0,8
Pielisjärvi: Sairastupa	10	9	131	140	88	30	9	6	3	4	3,096	22,1	8,5
Pielavesi: »	17	5	73	78	49	16	3	7	1	2	1,450	18,6	4,0
Ilomantsi: »	10	7	112	119	84	21	4	5	—	5	2,863	24,1	7,8
Rautalampi: »	13	10	210	220	178	14	7	11	—	10	4,200	19,1	11,5
Vaasa:													
Läänin yleisen sairashuoneen lasaretiosasto	40	37	585	622	433	50	38	50	14	37	15,565	25,0	42,6
S:n s:n s:n syfiliittinen osasto	80	26	307	333	235	28	9	5	18	38	13,318	40,0	36,5
Vastaanottolaitos mielisairaita varten	20	18	19	37	6	5	7	1	—	18	6,818	184,4	18,7
Lapsenpäästölaitos	7	5	167	172	163	—	4	2	—	3	1,563	9,1	4,3
Läänin vankilan sairashuone	—	30	220	250	123	91	10	—	-	26	16,761	67,0	45,9
Kunnallissairashuoneen sisätautien osasto	38	30	308	338	174	87	23	17	3	34	11,554	34,2	31,7
S:n kulkutautien osasto	26	30	134	164	110	12	7	25	5	5	4,836	29,5	13,2
Pumpulitehtaan sairashuone	6	3	65	68	24	30	7	2	—	5	1,859	27,3	5,1
Tohtori Hartman'in yksityinen sairashuone silmätautia varten	4	—	46	46	40	3	3	—	—	—	521	11,3	1,4
Uusikarlepyy: Lapsenpäästölaitos	10	—	31	31	31	—	—	—	—	—	282	9,1	0,8
Kristiinankaupunki: Vaivaistalon sairastupa	10	5	61	66	35	14	6	6	—	5	1,393	21,1	3,8
Närpiö: Sairastupa [1]	10	—	17	17	4	7	1	1	1	3	265	15,6	7,0
Kokkola: Libeck'in sairaskoti	25	6	109	115	76	12	6	10	1	10	3,822	33,2	10,5
Pietarsaari:													
Malm'in sairashuone	13	11	142	153	93	27	8	12	13	—	3,539	23,1	9,7
Lapsenpäästölaitos	7	3	165	168	147	16	—	2	—	3	1,968	11,7	5,4
Jyväskylä:													
Yleisen sairashuoneen lasaretios.	25	19	301	320	228	14	13	26	8	31	10,437	32,6	28,6
S:n s:n syfiliittinen osasto	45	22	137	159	138	1	—	1	—	19	7,481	47,1	20,5
Lapsenpäästölaitos	8	6	182	188	181	3	—	—	—	4	1,970	10,5	5,4
Kuumetautisairaala	6	—	23	23	20	—	—	2	—	1	536	23,3	1,5
Keuruu: Sairastupa	13	2	70	72	45	19	4	2	—	2	1,337	18,6	3,7
Virrat: »	10	2	89	91	40	35	4	6	—	6	1,453	16,0	4,0
Saarijärvi: »	12	7	78	85	51	11	6	7	4	6	1,062	12,5	2,9
Ylistaro: »	12	—	65	65	33	13	14	4	—	1	901	13,8	2,5
Lappo: »	12	6	85	91	71	12	2	2	1	3	1,341	14,7	3,7

[1]) Avattiin $^{23}/_{11}$ 08.

	Sairasvuoteitten luku.	Vuodelta 1907 jääneitä.	Vuonna 1908 vastaan otettuja.	Hoidettujen kokonaisluku.	Uloskirjoitettu.					Vuoteen 1909 jääneitä.	Sairashoitopäivien luku.	Sairashoitopäivien keskimäärä.	Keskimäärä sairaita päivää kohti.
					Terveenä.	Paremmaksi tulleena.	Parantumatta.	Kuolleena.	Hoitamatta.				
Oulu:													
Läänin yleisen sairashuoneen lasaretiosasto	50	42	631	673	474	86	17	25	24	47	18,468	27,4	50,6
S:n s:n s:n syfiliittinen osasto	25	26	232	258	210	20	1	1	3	23	8,535	33,1	23,4
Vastaanottolaitos mielisairaita varten	20	20	27	47	7	7	9	1	3	20	6,970	148,3	19,1
Ylimääräinen veneerinen sairashuone	20	24	177	201	161	11	—	—	5	24	6,586	32,8	18,0
Lapsenpäästölaitos	5	2	137	139	134	1	1	—	—	3	1,402	10,1	3,8
Läänin vankilan sairashuone	—	—	14	14	11	1	1	—	—	1	198	14,1	0,5
» » » osasto mielisairaita varten	2	1	6	7	—	—	5	—	—	2	393	56,1	1,1
Diakonissalaitos	35	34	330	364	212	67	35	21	6	23	11,505	31,6	31,5
Kunnallissairaalan osasto ei tarttuvia tautia varten	24	24	196	220	116	47	19	12	5	21	8,310	37,8	22,8
S:n s:n tarttuvia tautia varten	36	10	61	71	59	—	—	3	7	2	1,916	27,0	5,2
Vaivaistalon sairaskoti	36	22	120	142	21	22	20	45	—	34	9,687	68,2	26,5
» osasto mielisairaita varten	16	14	25	39	2	2	15	—	—	20	6,054	155,2	16,5
Raahe: Gellman'in sairashuone	17	7	76	83	51	20	1	5	—	6	1,513	18,2	4,1
Kajaani:													
Yleisen sairashuoneen lasareti osasto	10	15	248	263	186	35	6	16	2	18	6,255	23,8	17,1
S:n s:n syfiliittinen osasto	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lapsenpäästölaitos	2	—	46	46	45	—	—	1	—	—	436	9,5	1,2
Tornio:													
Yleisen sairashuoneen lasaretiosasto	10	9	154	163	95	43	5	11	3	6	4,108	25,2	11,3
S:n s:n syfiliittinen osasto	20	20	129	149	120	10	—	—	5	14	5,539	37,2	15,2
Ylimääräinen veneerinen sairashuone [1]	10	9	48	57	41	6	—	—	—	10	2,162	37,9	5,9
Lapsenpäästölaitos	2	—	61	61	60	—	—	—	—	1	597	9,8	1,6
Kemi:													
Karihaaran sairashuone [2]	21	—	108	108	70	19	3	9	—	7	1,853	17,2	7,9
Kulkutautisairaala	6	2	49	51	44	3	—	2	—	2	992	19,5	2,7
Rovaniemi: Yleinen sairashuone	20	16	151	167	114	22	2	13	4	12	4,944	29,6	13,5
Lapsenpäästölaitos	2	—	54	54	49	—	—	—	4	1	530	9,8	1,5
Kuolajärvi: Sairastupa [3]	—	—	40	40	32	3	2	2	1	—	938	23,5	4,5
Kuusamo: Sairastupa	10	—	132	132	83	32	6	8	2	1	1,465	11,1	4,0
Ylivieska: Sairastupa [4]	10	—	115	115	77	21	6	4	—	7	1,823	15,9	5,5
Yhteensä	6,584	5,082	49,541	54,623	35,326	7,208	2,580	2,811	1,333	5,365	1,971,387	36,1	5,401,1

[1]) Suljettuna $^1/_6$—$^1/_9$ 08. — [2]) Avattiin $^{11}/_5$ 08. — [3]) Avattiin $^3/_6$ 08. — [4]) Avattiin $^3/_2$ 08.

Taulu III.

Yleisten sairashuoneitten, ylimääräisten veneeristen sairashuoneitten,

		Sairasvuotteitten lukumäärä.	Hoidettujen luku.	Hoitopäivät.	Palkkaus ja palkansaajain ruoka.			Ruuanpito sairaille.			Lääkkeet ja sideaineet.		
					Kokonaismenot.		Päivää kohti.	Kokonaismenot.		Päivää kohti.	Kokonaismenot.		Päivää kohti.
					Smk.	pää.	pää.	Smk.	pää.	pää.	Smk.	pää.	pää.
1	Helsinki: Yleinen sairashuone (vanha ja uusi klinikka) [1]	320	2,742	88,737	96,363	30	108,4	114,222	30	128,7	64,204	47	72,3
2	» Kirurginen sairashuone [2]	154	1,763	66,554	67,126	50	100,8	68,493	08	102,9	72,177	68*)	108,4
3	» Lapsenpäästölaitos [3]	50	2,367	18,061	41,396	80	229,2	20,192	20	111,8	10,000	—	55,3
4	» Lapsisairashuone [4]	35	356	12,705	27,527	45	217,4	13,607	05	107,7	5,900	05	46,4
		559	7,228	186,057	232,414	05	124,9	216,514	63	116,3	152,282	20	81,8
	Yleiset lääninsairashuoneet.												
5	Turussa	140	1,292	36,797	25,384	50	68,9	34,916	46	94,9	9,513	82	25,8
6	Hämeenlinnassa	86	789	20,304	21,536	20	106,0	20,237	14	99,6	6,627	46	32,6
7	Viipurissa	150	2,797	60,059	34,964	50	58,2	55,490	80	92,4	20,987	—	34,9
8	Mikkelissä	90	807	20,810	20,332	40	97,7	19,874	71	91,3	5,848	02	28,1
9	Kuopiossa	88	898	29,553	21,223	05	71,8	28,808	74	97,4	9,951	65	33,7
10	Vaasassa	140	992	35,701	27,215	60	76,3	30,879	62	86,5	11,927	75	33,4
11	Oulussa	95	978	33,973	24,994	18	73,5	40,904	97	120,5	5,987	—	17,6
		789	8,553	237,197	175,650	43	74,0	231,112	44	97,4	70,842	70	29,8
	Yleiset sairashuoneet.												
12	Loviisassa	24	220	5,352	5,000	—	93,4	6,079	21	113,5	3,004	33	56,3
13	Porissa	54	557	11,957	10,041	53	83,9	13,591	45	113,6	3,242	91	27,1
14	Godbyyssä	12	66	1,538	3,138	09	204,4	1,526	43	99,2	815	38	53,0
15	Tampereella [5]	75	690	20,661	14,255	96	68,9	18,480	23	89,4	6,999	31	34,0
16	Sortavalassa	50	1,113	17,245	19,088	79	110,6	18,499	97	107,2	6,399	80	37,1
17	Savonlinnassa	40	491	12,892	10,537	20	81,7	12,881	47	99,9	2,024	87	15,7
18	Joensuussa	40	376	13,386	10,925	—	81,6	11,997	63	89,6	2,999	82	22,5
19	Nurmeksessa	25	151	3,864	4,937	—	127,7	3,689	70	95,5	1,426	95	39,5
20	Jyväskylässä [6]	70	479	17,918	11,312	55	63,2	20,299	09	113,3	4,999	18	27,9
21	Kajaanissa [7]	18	263	6,255	3,387	68	54,1	6,546	90	102,4	2,697	91	43,0
22	Torniossa	30	312	9,647	7,580	70	78,5	10,366	03	107,4	2,711	09	26,9
23	Rovaniemellä	20	167	4,944	5,900	—	119,3	6,299	47	127,4	2,901	56	58,6
		458	4,885	125,659	106,104	50	84,4	130,257	58	103,6	40,223	11	32,0

[1]) Jos määrärahan vajaus edellisiltä vuosilta — Smk. 8,759: 34 — joka maksettiin vuoden aikana otetaan lukuun, oli sai
[2]) Jos määrärahan vajaus edellisiltä vuosilta — Smk. 5,486: 01 — joka maksettiin vuoden aikana, otetaan lukuun, oli koko-
[3]) Jos määrärahan vajaus edellisiltä vuosilta — Smk. 1,665: 19 — joka maksettiin vuoden aikana, otetaan lukuun, oli koko-
[4]) Jos määrärahan vajaus edellisiltä vuosilta — Smk. 227: 63 — joka maksettiin vuoden aikana, otetaan lukuun, oli koko-
[5]) Jos vuokrasumma — Smk. 12,400 — luetaan lisäksi oli sairashuoneen kokonaismeno Smk. 63,095: 37 ja meno jokaisesta
[6]) Jos vuokrasumma — Smk. 13,920 — luetaan lisäksi oli sairashuoneen kokonaismeno Smk. 59,531: 03 ja meno jokaisesta
[7]) Jos vuokrasumma — Smk. 1,400 — luetaan lisäksi oli sairashuoneen kokonaismeno Smk. 17,972: 05 ja meno jokaisesta
*) Tähän sisältyy lääkkeet ja sideaineet 13,475 polikliinillisesti hoidetulle sairaalle.

leprasairaalan ja mielisairaslaitosten menot ja tulot vuonna 1908.

Polttopuut ja valaistus.			Tarvekalujen kunnossapito.			Sekalaisia menoja.			Yhteensä. Menot.				Ylöskanto. Tulot.								Muistutuksia.	
Kokonaismenot.		Päivää kohti.	Kokonaismenot.		Päivää kohti.	Kokonaismenot.		Päivää kohti.	Kokonaismenot.		Päivää kohti.		Sairasvuodemaksuja.		Muita sairashuoneelle lankeavia tuloja.		Yhteensä.		Prosentissa menojen kokonaissummasta.		Kokonaismenoon on otettu huoneuston vuokra.	
Smk.	pnk.	pnk.	Smk.	pnk.	pnk.	Smk.	pnk.	pnk.	Smk.	pnk.	Smk.	pnk.	Smk.	pnk.	Smk.	pnk.	Smk.	pnk.	%			
57,989	20	65,3	22,387	68	25,2	41,188	91	46,4	396,355	86	4	46,4	47,088	60	7,060	—	54,148	60	13,6			1
52,307	70	78,6	10,764	71	16,1	18,842	96	23,2	289,712	63	4	35,3	65,610	55	—	—	65,610	55	22,6			2
15,000	—	83,0	4,660	—	25,7	14,163	47	78,4	105,412	47	5	83,4	13,488	30	—	—	13,488	30	12,8			3
12,800	—	100,7	3,780	—	29,7	8,274	34	65,1	71,888	89	5	65,8	3,886	85	—	—	3,886	85	5,4			4
138,096	90	74,2	41,592	39	22,3	82,469	68	44,3	863,169	85	4	64,0	130,074	30	7,060	—	137,134	30	15,9			
6,556	29	17,8	5,599	53	15,2	6,991	74	19,0	88,962	34	2	42,0	28,958	85	—	—	28,958	85	33,5			5
5,134	52	25,2	3,978	93	19,6	2,414	74	11,4	59,928	99	2	95,0	13,060	75	—	—	13,060	75	23,5			6
25,919	73	43,1	16,867	79	28,0	12,666	67	21,0	166,896	49	2	78,0	47,858	79	32	—	47,890	79	28,7			7
6,564	49	31,5	2,201	01	10,5	3,295	84	15,8	58,116	97	2	79,0	17,519	70	240	—	17,759	70	30,5			8
7,772	40	26,3	3,917	52	13,2	2,928	11	9,9	74,601	47	2	52,4	17,731	03	—	—	17,731	03	22,9			9
11,854	94	33,2	6,311	56	17,7	4,521	65	12,6	92,711	12	2	59,8	18,538	05	—	—	18,538	05	19,9			10
11,499	83	33,8	3,998	12	11,8	5,097	18	15,0	92,481	28	2	72,2	23,650	10	—	—	23,650	10	25,4			11
75,302	20	31,7	42,874	46	18,0	37,915	93	15,9	633,698	66	2	67,1	167,317	27	272	—	167,589	27	26,4			
1,268	56	23,6	1,283	09	23,9	825	09	15,4	17,460	28	3	26,2	4,464	30	8	19	4,472	49	26,0			12
2,494	07	20,8	2,000	19	16,7	2,597	81	21,7	33,967	96	2	84,0	5,948	85	—	—	5,948	85	17,5			13
796	60	51,8	579	45	37,7	526	89	34,3	7,324	09	4	76,0	1,119	40	—	—	1,119	40	15,2			14
3,380	90	16,7	2,753	94	13,3	4,599	98	22,2	50,470	32	2	44,2	13,062	10	—	—	13,062	10	25,8			15
10,885	48	63,1	2,999	99	17,4	3,499	62	20,3	61,373	65	3	55,7	11,758	50	—	—	11,758	50	19,1			16
6,206	47	48,1	1,767	78	13,8	2,812	55	21,8	36,230	34	2	81,0	11,189	30	47	30	11,236	60	31,0			17
3,435	93	25,6	1,577	57	11,7	2,491	—	18,6	33,427	42	2	49,6	7,971	25	—	—	7,971	25	23,9			18
1,033	30	26,7	785	57	20,3	852	23	22,0	12,724	75	3	29,3	2,451	35	—	—	2,451	35	19,2			19
3,700	02	20,6	2,829	18	15,8	2,593	57	14,4	45,611	03	2	54,6	8,473	70	—	—	8,473	70	19,0			20
806	70	12,7	697	65	11,1	2,436	11	38,9	16,572	95	2	64,9	5,775	55	10	02	5,785	57	34,9			21
2,864	56	30,7	996	40	10,3	3,214	39	34,3	27,733	17	2	87,0	3,570	95	34	76	3,605	71	13,0			22
2,173	80	43,9	997	—	21,9	869	21	17,5	19,141	04	3	87,1	4,306	—	—	—	4,306	—	22,5			23
39,046	39	31,0	19,267	81	15,3	27,318	45	21,7	362,037	—	2	88,1	80,091	25	100	27	80,191	52	22,1			

rashuoneen kokonaismeno Smk. 405,115: 20 ja meno jokaisesta sairaasta päivää kohti Smk. 4: 56,5.
naismeno Smk. 295,198: 34 ja meno jokaisesta sairaasta päivää kohti Smk. 4: 43,5.
naismeno Smk. 107,077: 66 ja meno jokaisesta sairaasta päivää kohti Smk. 5: 92,8.
naismeno Smk 72,116: 52 ja meno jokaisesta sairaasta päivää kohti Smk. 5: 67,6.
sairaasta päivää kohti Smk. 3: 04,8 sekä ylöskanto 20,7 % menojen kokonaissummasta.
sairaasta päivää kohti Smk. 3: 32,3 sekä ylöskanto 14,2 % menojen kokonaissummasta.
sairaasta päivää kohti Smk. 2: 87,3 sekä ylöskanto 32,3 % menojen kokonaissummasta.

		Sairasvuoteitten lukumäärä.	Hoidettujen luku.	Hoitopäivät.	Palkkaus ja palkansaajain ruoka.			Ruuanpito sairaille.			Lääkkeet ja sideaineet.		
					Kokonaismenot.		Päivää kohti.	Kokonaismenot.		Päivää kohti.	Kokonaismenot.		Päivää kohti.
					Smk.	pnä.	pnä.	Smk.	pnä.	pnä.	Smk.	pnä.	pnä.
	Mielisairaalat.												
24	Lapinlahden Keskuslaitos	130	178	46,439	54,339	81	117,0	52,011	68	112,0	3,279	85	7,0
25	Niuvanniemen »	310	379	112,957	92,811	94	82,1	96,352	32	85,3	4,347	20	3,8
26	Pitkäniemen »	380	570	135,341	117,636	—	86,9	144,814	87	107,0	6,497	25	4,8
27	Seilin turvalaitos	53	55	18,575	10,579	92	56,9	14,856	54	79,7	160	80	0,9
28	Käkisalmen turvalaitos	152	156	54,984	29,998	42	54,5	38,144	60	69,0	699	15	1,3
29	Elätteelle annetut mielisairaat	18	18	6,205	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		1,043	1,356	374,501	305,366	09	81,5	346,180	01	92,1	14,984	45	4,0
	Ylimääräiset veneeriset sairashuoneet.												
30	Helsingissä	80	808	27,603	20,550	16	74,4	24,656	26	89,3	7,330	55	26,5
31	Hämeenlinnassa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Viipurissa I	20	189	6,077	4,282	—	70,4	5,894	30	96,9	1,458	05	23,9
33	» II	20	172	5,417	4,304	40	79,4	5,109	95	94,3	1,540	90	28,4
34	» III	30	169	5,416	3,773	90	69,6	4,368	47	80,6	1,264	27	23,3
35	Sortavalassa I	20	436	7,977	4,601	—	57,8	5,758	52	72,2	1,499	80	18,8
36	» II	20	353	6,941	5,720	60	82,4	5,355	55	77,1	1,499	15	21,6
37	» III [1]	12	128	2,846	2,041	—	71,8	1,642	40	57,7	559	38	19,6
38	Savonlinnassa	10	90	2,709	2,736	—	100,9	3,251	60	120,0	371	35	13,7
39	Kuopiossa	30	142	8,572	3,924	—	45,7	8,249	14	96,8	1,849	41	21,5
40	Tohmajärvellä	30	147	5,147	3,331	—	64,7	3,746	95	72,7	1,212	45	23,5
41	Oulussa	35	201	6,586	3,307	—	50,2	5,676	42	86,2	893	25	13,5
42	Torniossa	10	57	2,162	2,473	—	114,8	1,945	35	90,0	366	35	16,9
		317	2,892	87,453	61,044	26	69,8	75,654	91	86,5	19,844	91	22,6
43	Leprasairaala Orihvedellä	45	37	10,001	10,176	05	101,7	9,870	04	98,6	3,410	75	34,1
	Yhteensä [2]	3,191	24,951	1,020,868	890,755	38	87,2	1,009,589	61	98,8	301,588	12	29,5

[1]) Kokonaissummaan sisältyy Smk. 2,872: 55 ensimmäistä ylöspanoa ja kalustamista varten.

[2]) Jos Tampereen, Jyväskylän ja Kajaanin yleisten sairashuoneitten vuokrasummat, yhteensä Smk. 27,720 luetaan lisäksi

Polttopuut ja valaistus.			Tarvekalujen kunnossapito.			Sekalaisia menoja.			Yhteensä. Menot.				Ylöskanto. Tulot.								Muistutuksia.	
Kokonaismenot.		Päivää kohti.	Kokonaismenot.		Päivää kohti.	Kokonaismenot.		Päivää kohti.	Kokonaismenot.		Päivää kohti.		Sairasvuodemaksuja.		Muita sairashuoneelle lankeavia tuloja.		Yhteensä.		Prosentissa menojen kokonaissummasta.	Kokonaismenoon on otettu huoneuston vuokra.	
Smk.	p:ää	p:ää	Smk.	p:ää	p:ää	Smk.	p:ää	p:ää	Smk.	p:ää	Smk.	p:ää	Smk.	p:ää	Smk.	p:ää	Smk.	p:ää	%		
22,395	62	48,2	15,499	23	33,3	11,779	86	25,3	159,306	45	3	43,0	49,663	85	—	—	49,663	85	31,1		24
27,547	78	24,3	25,933	40	22,8	9,741	60	8,6	256,734	24	2	27,5	124,515	56	—	—	124,515	56	48,4		25
75,744	63	55,9	39,675	60	29,3	26,890	74	19,8	411,259	09	3	3,9	142,436	20	—	—	142,436	20	34,5		26
4,837	—	26,0	2,900	76	15,6	2,091	14	11,3	35,426	16	1	90,7	16,790	30	11,100	69	27,890	99	78,7		27
7,675	66	13,9	9,987	91	18,1	3,662	26	6,6	90,168	—	1	64,2	45,044	—	100	65	45,144	65	50,0		28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	8,360	91	1	34,7	5,548	40	—	—	5,548	40	66,3		29
138,200	69	36,8	93,996	90	25,1	54,165	60	14,5	961,254	85	2	56,6	383,998	31	11,201	34	395,199	65	41,1		
5,631	51	20,3	3,984	51	14,4	2,772	89	10,0	71,176	15	2	57,8	—	—	—	—	—	—	—	6,250: —	30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	800: —	31
639	83	10,6	2,160	14	35,5	1,803	03	29,6	18,437	35	3	3,4	10	80	—	—	10	80	0,1	2,200: —	32
669	41	12,3	1,679	09	30,8	1,690	40	31,0	16,794	15	3	10,0	39	60	—	—	39	60	0,2	1,800: —	33
1,087	77	20,4	1,144	07	21,1	1,621	36	29,9	13,306	66	2	45,7	62	70	—	—	62	70	0,5		34
959	42	12,0	950	38	11,9	959	62	12,0	17,608	74	2	22,7	180	70	—	—	180	70	1,0	2,880: —	35
839	95	12,1	1,396	94	20,1	957	37	13,8	18,169	56	2	61,8	488	70	—	—	488	70	2,6	2,400: —	36
359	47	12,6	2,871	85	100,9	402	55	14,1	9,476	65	3	32,9	50	70	—	—	50	70	0,5	1,600: —	37
530	—	19,1	190	65	7,0	633	15	23,3	8,987	75	3	31,6	1,673	95	—	—	1,673	95	18,6	1,275: —	38
911	56	10,5	1,054	05	12,3	1,899	28	22,1	17,877	44	2	8,4	1,033	10	—	—	1,033	10	5,7		39
793	12	15,4	844	49	16,3	595	71	11,5	11,523	72	2	23,7	171	80	—	—	171	80	1,5	1,000: —	40
1,572	97	23,9	1,132	03	17,4	1,377	82	20,9	17,759	49	2	69,6	—	—	—	—	—	—	—	3,800: —	41
479	—	22,1	270	25	12,4	257	70	11,8	6,591	85	3	4,8	—	—	—	—	—	—	—	800: —	42
14,474	01	16,5	17,678	45	20,2	14,970	88	17,1	228,509	51	3	29,9	3,712	05	—	—	3,712	05	1,6		
2,495	17	24,7	2,299	81	22,9	1,651	55	16,5	29,893	37	2	98,7	—	—	—	—	—	—	—		43
407,615	36	39,9	217,709	82	21,3	218,745	13	21,4	3,078,563	24	3	1,7	765,193	18	18,633	61	783,826	79	25,4		

on kokonaismeno 3,106,283: 24 ja meno jokaista sairasta kohti Smk. 3: 04,5 sekä ylöskanto 25,2 % menojen kokonaissummasta.

Taulu IV.

Taulu osottava kokonaismenot henkeä ja päivää kohti viimeisenä 10 vuotena.

	1899.		1900.		1901.		1902.		1903.		1904.		1905.		1906.		1907.		1908.	
	Smk.	pnk.	Smk.	pnk.	Smk.	pnk.	Smk.	pnk.	Smk.	pnk.	Smk.	pnk.	Smk.	pnk.	Smk.	pnk.	Smk.	pnk.	Smk.	pnk.
Yleiset läänin sairashuoneet (Lasareti- ja syfiliittiset osastot sekä vastaanottolaitokset)	2	12,0	2	28,4	2	25,1	2	32,5	2	34,0	2	89,9	2	35,1	2	41,0	2	56,9	2	67,1
Yleiset sairashuoneet	2	64,1	2	72,0	3	00,1	2	95,9	2	73,5	2	79,4	2	71,8	2	78,7	2	85,2	2	88,1
Yleinen sairashuone Helsingissä	3	63,5	4	03,8	3	71,5	3	82,0	3	79,2	3	77,9	3	92,8	4	05,7	4	40,9	4	64,0
Mielisairaalat	1	85,2	2	62,9	2	43,7	2	21,5	2	06,8	2	36,4	2	29,1	2	33,0	2	41,7	2	56,6

Taulu V.

Sairashuoneitten lasaretiosastoilla vuonna 1908 hoidetut taudit.

	Sairashuoneitten lasaretiosastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																				
		Uloskirjoitettuja.																										
	Hoidettuja.	Terveitä ja toipuvia.	Paremmaksi tulleita.	Parantumattomia.	Hoitamattomia.	Kuolleita.	Jäänyt.	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
I. Muodostumisvikoja ja synnynnäisiä tauteja.																												
Cephalocele	4	2	—	1	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Hydrocephalus	6	—	—	2	1	3	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Spina bifida	8	4	1	1	—	2	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—
Labium leporinum	20	18	1	—	—	—	1	2	1	—	4	—	2	3	—	—	4	—	—	2	1	—	—	—	—	1	—
Palatoschisis	4	1	1	1	1	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Labium leporinum et palatoschisis	6	5	—	—	—	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Torticollis	4	4	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dystopia renum	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cryptorchismus	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Phimosis	5	5	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ectopia vesicæ urinariæ	2	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Atresia vaginæ	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—
Vagina duplex	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Uterus rudimentarius	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Atresia ani	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » et recti	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Coecum mobile	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hermaphroditismus	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Luxatio femoris congenita	6	—	1	1	—	4	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Deformatio extremitatum	9	9	—	—	—	—	—	—	2	—	3	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Pes varus vel eqvino-varus	13	9	4	—	—	—	—	5	3	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Pes valgus	2	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Digit. supernumerar	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Syndactylia	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» hered.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Fistula cong. colli	3	2	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tumor sacrocoxygeal.	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Naevus vasculosus	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» pilosus	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Sairashuoneitten lasareti-osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																				
	Hoidettuja.	Uloskirjoitettuja.					Jäänyttä.	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
		Terveitä ja toipuvia.	Paremmaksi tulleita.	Parantumattomia.	Hoitamattomia.	Kuolleita.																						
Nævus pigmentosus	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Debilitas congen.	3	—	1	—	—	2	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Atrophia infantum	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Macrostoma	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
»Dottergangsfistel»	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
II. Konstitutsionellisia ja vanhuuden tauteja.																											
Rachitis	15	1	10	2	1	—	1	12	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Scrophulosis	29	14	9	—	2	—	4	8	3	2	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1
Anæmia	41	13	16	5	2	1	4	14	—	1	5	7	—	—	—	6	1	1	2	—	—	2	—	1	—	—	1
» perniciosa	40	9	20	2	—	7	2	9	—	—	22	1	—	1	—	—	1	—	1	—	—	2	—	1	1	—	1
Chlorosis	10	1	7	1	—	—	1	9	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Leuchæmia	8	—	3	—	2	2	1	4	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Scorbutus	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Morbus maculosus Werlhofii; Purpura	5	4	—	—	—	1	—	1	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Hæmophilia	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Diabetes mellitus	35	—	12	12	1	6	4	26	1	—	1	—	—	—	—	1	2	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—
» insipidus	2	—	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Polysarcia	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Morbus Barlowii	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Myxoedema infant.	4	—	2	1	1	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Degeneratio amyloidea	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Erythema nodosum	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gangræna senilis et spontanea	32	24	1	1	—	1	5	10	4	—	3	—	—	6	2	—	2	1	1	—	1	—	—	2	—	—	—
Marasmus senilis	3	—	1	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nihil	3	2	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III. Akuuttisia infektsioni-tauteja.																											
Rheumatismus articulor. acut.	89	48	26	4	—	1	10	34	6	9	4	3	9	—	2	2	1	1	4	1	4	—	—	3	3	3	—
» musculor. »	3	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Varicellæ	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Morbilli	5	2	—	1	2	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—

	Sairashuoneitten lasaretti-osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																				
		Uloskirjoitettuja.						Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Torneo.	Kajaani.	Rovaniemi.
	Hoidettuja.	Terveitä ja toipuvia.	Parennuksi tulleita.	Parantumattomia.	Hoitamattomia.	Kuolleita.	Jääneitä.																				
Scarlatina	20	15	—	—	2	3	—	17	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Diphtheria	16	14	—	1	—	1	—	11	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—
Laryngitis crouposa	13	5	—	—	—	4	4	12	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Febricula	2	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Febris intermittens	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» remittens	31	9	15	4	—	—	3	26	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» gastrica	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» specie ignota	6	6	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Typhus abdominalis	81	60	5	2	2	8	4	34	6	1	17	4	1	1	—	—	1	—	4	—	2	—	3	—	6	1	—
Dysenteria	4	4	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Influenza	30	28	1	—	—	—	1	11	1	3	1	2	2	—	—	2	2	—	—	—	2	—	—	—	—	1	3
Pertussis	6	2	1	2	1	—	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Erysipelas	67	55	1	1	—	6	4	30	7	5	1	9	—	2	1	3	1	—	2	1	—	—	—	—	—	1	4
Septicæmia, pyæmia	36	8	—	—	—	24	4	10	1	2	3	3	—	1	—	—	—	1	—	—	1	4	—	2	—	6	2
Septicopyæmia puerperalis	19	8	1	1	—	8	1	7	—	6	1	1	—	1	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—
Meningitis cerebrospinal. epid.	4	3	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Tetanus	3	—	—	—	—	3	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Anthrax	6	4	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—
Diagnosis incerta	8	—	1	4	—	3	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bakteriuria	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IV. Kroonillisia infektsioni tauteja.																											
Tuberculosis pulmonum	212	3	38	89	4	60	18	115	8	12	16	10	3	3	7	14	3	1	—	—	1	3	3	—	5	1	7
» laryngis	8	1	1	2	1	3	—	4	—	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» cerebri et mening.	15	—	—	2	—	11	2	12	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
» lingvæ	2	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» ossium et articulationum	467	241	106	21	6	11	82	111	62	23	17	4	14	55	54	1	4	—	20	28	19	6	9	21	6	13	—
» cutis	10	7	—	1	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	4	—	—	—	—	—	1	1
» glandular. lymphaticarum	269	236	13	7	3	2	8	38	47	16	33	7	10	32	17	1	7	1	17	22	9	—	1	—	1	5	5
» miliaris acuta, universalis	7	—	—	4	—	3	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1
» pleuræ serosa	2	—	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » purulenta	3	—	—	—	—	1	2	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Sairashuoneitten lasareti-osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																					
		Uloskirjoitettuja.																											
	Hoidettuja.	Terveitä ja toipuvia.	Paremmaksi tulleita.	Parantumattomia.	Hoitamattomia.	Kuolleita.	Jääneitä.	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
Tuberculosis peritonei	68	9	30	18	1	7	3	15	1	3	10	1	2	2	10	1	1	—	2	8	3	—	8	1	—	—	—
» intestinorum	28	5	6	11	—	3	3	9	5	—	4	1	1	1	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	1	1	1
» renis & vesicæ urinariæ	26	5	7	5	7	2	—	18	2	—	—	—	—	2	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1
» apparatus genital.	13	11	1	—	1	—	—	4	—	1	2	—	—	2	1	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—
» regionum variar.	41	19	5	1	1	12	3	16	1	2	1	1	—	10	—	—	—	—	3	1	—	2	3	—	—	—	1
Spondylitis dorsalis	6	2	1	3	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lupus vulgaris	40	25	6	2	—	—	7	2	10	2	1	5	8	2	—	—	—	—	—	8	2	—	—	—	—	—	—
Lepra	2	1	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Actinomycosis	27	17	4	1	—	1	4	14	6	—	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
V. Veneerisiä tauteja.																											
Urethritis gonorrhoica	3	2	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Gonitis . »	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Syphilis hereditaria	4	—	1	2	—	—	1	3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» acqvisita recidiva	8	—	7	—	1	—	—	3	—	—	1	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VI. Myrkytyksiä.																											
Alcoholismus acutus	18	17	1	—	—	—	—	11	—	—	1	—	—	—	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
» chronicus	4	—	3	—	1	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Morphinismus	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Intoxicatio e acidis et alkaliis	4	2	—	—	—	2	—	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » » carbol.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » tinct. jodi	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » sulph. atropin	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
» » chloral	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » HN_3	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » saturn.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » spir. vin. denat.	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Morsus serpentis	7	7	—	—	—	—	—	4	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VII. Mielitauteja.																											
Idiotia	2	—	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Psychosis	9	—	3	4	—	1	1	8	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Sairashuoneitten lasareti-osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																				
		Uloskirjoitettuja.																										
	Hoidettuja.	Terveitä ja toipuvia.	Parennmaksi tulleita.	Parantumattomia.	Hoitamattomia.	Kuolleita.	Jääneitä.	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Åbo.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Torneo.	Kajaani.	Rovaniemi.
Amentia seu psychosis ex infect.	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dementia præcox seu primar.	4	—	1	2	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Insania manico-depressiva	10	2	1	6	1	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
VIII. Erityisten elinten tauteja.																												
1. Hermoston tauteja.																												
a) Aivo-, selkäydin- ja niiden kalvojen tauteja.																												
Hæmorrhagia cerebri et meningum. Hemiplegia.....	49	5	12	12	—	15	5	20	—	3	—	4	—	4	2	5	3	1	—	—	—	—	4	1	2	—
Abscessus cerebri	8	2	—	2	—	4	—	4	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—
Encephalitis.....	5	—	2	1	—	1	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Myelo-encephalitis.....	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Meningitis cerebralis	17	3	—	2	1	10	1	7	—	3	1	2	2	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Lues »	13	3	4	4	—	1	1	10	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tumor cerebri	12	—	1	4	1	5	1	9	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Apoplexia »	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cysta »	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paralysia » spastica.....	2	—	1	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sclerosis amyotroph. lateral...	3	—	—	3	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Myelitis et meningit. spinalis	18	—	4	7	1	1	5	14	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	1	—	—	—	—
Sclerosis multiplex	13	—	—	9	1	—	3	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paramyoclonus	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tabes dorsalis	24	—	6	11	2	3	2	19	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—
Atrophia musculor. progressiva	4	—	—	2	—	—	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dystropia » »	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Poliomyelitis anterior acuta ..	10	—	4	2	—	1	3	7	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—
Syringomyelia.....	5	—	—	4	—	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Hämatomyelia.....	4	—	1	1	—	1	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lues medullæ spinalis.....	9	1	4	3	—	—	1	8	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tumor » »	5	—	1	1	1	1	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Compressio medullæ spinalis..	3	—	3	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paraplegia (post poliomyelitidem ant. ac.)	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—

	Sairashuoneitten lasareti-osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																							
	Hoidettuja.	Uloskirjoitettuja.					Jäänеitä.	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.				
		Terveitä ja toipuvia.	Paremmaksi tulleita.	Parantumattomia.	Hoitamattomia.	Kuolleita.																									
Paraplegia spastic. extrem. inf. (post compress.)	2	—	1	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Hemiplegia spastica inf.	3	—	—	3	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Paresia spastica extrem. inf. et psychosis post intoxic. oxid. carbon.	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
b. Perifeeristen hermojen tauteja.																														
Neuritis	6	3	—	1	—	—	2	2	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—			
Polyneuritis	15	4	9	1	—	—	1	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Neuralgia trigemini	12	10	1	—	—	—	1	5	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	1	—			
» ischiadica	37	12	21	3	—	—	1	11	—	2	9	—	4	1	—	1	1	—	—	3	—	2	—	1	1	1	—			
» variæ	3	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Cephalalgia	7	3	3	—	1	—	—	2	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1			
Paralysis facialis	4	2	2	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» n. mediani	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» plex. brachial.	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» m. serrati ant.	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» musc. progres.	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Ruptura n. radialis	2	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Odontalgia	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Paresia extrem. inf. post poliomyelit. ac.	3	—	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Paresia et paralysia extremit. inf.	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
c) Tauteja ilman määrättyä lokalisatsionia.																														
Hemicrania	2	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Hemispasmus	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Epilepsia	48	1	20	18	4	1	4	25	3	2	3	1	2	1	1	1	1	—	—	6	—	—	—	—	2	—	—			
» gen. et traumat.	8	2	1	1	4	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Ecclampsia	2	1	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Chorea	14	10	4	—	—	—	—	4	1	1	3	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1			
Hysteria	77	10	41	16	3	—	7	33	2	6	—	11	2	2	—	2	2	—	2	1	—	—	8	2	—	2	2			
Neurasthenia	228	27	154	25	6	—	16	83	7	25	29	22	1	11	—	5	4	3	3	7	—	3	2	9	4	8	2			

	Sairashuoneitten lasareti-osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																							
		Uloskirjoitettuja.						Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.					
	Hoidettuja.	Terveitä ja toipuvia.	Paremmaksi tulleita.	Parantumattomia.	Hoitamattomia.	Kuolleita.	Jäänteitä.																								
Hypochondria	4	1	2	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—					
Neurosis traumatica	3	1	—	1	—	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Paralysis agitans	3	—	—	3	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
d) Vasomotoris-trofisia neuroseja.																															
Morbus Basedowii	23	9	3	4	1	2	4	6	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	14	—	—	—	—	—	—	—					
Myxoedema	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
2. Verenkiertoelinten tauteja.																															
Pericarditis	8	1	1	1	1	4	—	5	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Endocarditis	50	1	22	8	1	14	4	44	1	3	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Cor adiposum	2	—	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Myocarditis	35	—	17	6	1	10	1	16	—	4	5	7	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—					
Hypertrophia idiopathica cordis	4	—	1	3	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Vitium organicum cordis	87	1	44	17	1	21	3	26	3	5	19	5	1	2	—	14	—	2	1	—	2	3	—	—	3	1					
Tachycardia	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—					
» paroxysm.	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Arteriosclerosis	78	—	43	22	—	9	4	46	1	3	4	18	—	—	1	1	1	1	—	—	—	1	—	—	—	1					
Endarteritis obliterans	6	1	5	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3		—	—					
Aneurysma aortæ	5	—	3	—	—	2	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
» aliarum arteriarum	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1					
Varix	18	16	—	—	—	1	1	6	5	—	1	—	—	—	3	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—					
Venectasiæ hæmorrhoidales	38	36	1	—	—	—	1	5	8	—	9	—	1	5	1	—	5	—	—	1	2	1	—	—	—	—					
» vesicæ urinar.	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Thrombosis, Embolia	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Phlebitis	15	13	2	—	—	—	—	4	—	4	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2					
Epistasis	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Tumor mediastin.	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
3. Lymfatiehyeiden tauteja.																															
Lymphangitis	26	22	2	—	—	1	1	3	—	1	3	—	—	—	5	—	—	1	—	10	—	—	—	2	1	—					
Lymphadenitis	22	16	3	2	—	—	1	8	—	—	5	—	3	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1					
4. Hengityselinten tauteja.																															
Epistaxis	3	2	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—					
Morbi cavitatis nasalis	4	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—					

	Sairashuoneitten lasareti-osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																					
		Uloskirjoitettuja.																											
	Hoidettuja.	Terveitä ja toipuvia.	Paremmaksi tulleita.	Parantumattomia.	Hoitamattomia.	Kuolleita.	Jääneitä.	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
Empyema cavitatum accessor. nasi	19	14	2	—	1	—	2	3	3	—	5	—	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
Empyema antri Highmor.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Vegetationes adenoideæ	5	5	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Laryngotracheitis	9	5	3	1	—	—	—	5	—	—	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oedema laryngis, oedema glottidis	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lues laryngis	2	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Peripleuritis	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pleuritis serosa	122	74	36	3	1	2	6	34	6	8	27	5	4	2	5	2	1	4	4	3	6	2	2	4	1	—	2
» sicca	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» seropurulent	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Empyema	130	76	10	2	—	24	18	30	12	3	22	7	5	12	7	—	1	—	4	8	5	5	—	5	—	3	1
Pneumothorax	7	3	2	—	—	—	2	3	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pyo-pneumothorax	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bronchit. acuta	34	31	2	—	1	—	—	9	—	9	3	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	1	1	2	1	3
» chronica	51	5	31	10	1	—	4	28	2	1	9	1	—	—	—	1	—	2	—	—	—	3	—	—	—	3	1
Emphysema pulmonum	43	—	19	18	1	—	5	35	—	—	1	—	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Pneumonia crouposa	240	188	1	2	—	41	8	101	4	20	37	11	4	3	5	9	5	2	2	—	4	2	3	7	4	8	9
» chronica	4	2	1	—	—	—	1	2	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» catarrhalis ac.	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Bronchopneumonia	54	24	11	1	—	15	3	31	—	—	3	6	1	—	1	—	2	2	—	—	—	2	—	—	1	3	2
Gangræna pulmonum	7	2	1	1	1	2	—	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Abscessus »	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tumor »	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fistula post tracheotom.	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Asthma bronchiale	8	2	5	1	—	—	—	5	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Ruuansulatuselinten tauteja.																											
Stomatitis	3	3	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Submaxillitis	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Glossitis acuta. Abscess. lingvæ	6	6	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hypertrophia tonsillarum	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Angina tonsillarum	13	13	—	—	—	—	—	4	—	3	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2
» phlegmonosa	8	7	—	—	—	—	1	4	—	—	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Strictura oesophagi	21	5	7	2	—	3	4	9	2	—	2	3	1	2	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Gastritis acuta	18	15	2	—	—	—	1	1	3	1	8	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	1

	Sairashuoneitten lasareti osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																								
	Hoidettuja.	Uloskirjoitettuja.						Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Torneo.	Kajaani.	Rovaniemi.					
		Terveitä ja toipuvia.	Pareinmaksi tulleita.	Parantumattomi	Hoitamattomia	Kuolleita.	Jääneitä.																									
Gastritis chronica	128	18	93	4	8	—	5	3	3	5	91	3	9	1	—	—	3	—	3	—	—	—	—	2	3	1	1					
Achylia gastrica	4	—	3	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—					
Hypersecretio acida	23	1	19	—	—	—	3	13	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	1	—	4	—	—	1	—	—	—					
Dyspepsia nervosa	28	6	15	2	—	—	5	17	—	5	—	1	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Dysphagia »	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Cardialgia	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Neuroses ventriculi	7	1	6	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—					
Dilatatio »	21	4	12	2	—	2	1	2	3	2	1	2	5	—	—	—	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	1					
Gastroptosis	4	3	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Ulcus ventriculi	80	39	25	8	3	1	4	31	18	3	5	1	1	7	—	—	1	—	7	—	2	1	—	1	—	—	2					
» » perforans	8	3	—	—	—	3	2	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—					
» duodeni	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Strictura pylori	26	14	5	4	2	—	1	14	6	—	—	1	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Stenosis »	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Cholera nostras	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Gastritis, enteritis acuta	71	49	4	1	2	11	4	39	2	2	4	9	1	—	—	5	2	—	—	3	—	—	1	—	1	2						
» » chronica	43	11	24	2	1	2	3	19	2	2	1	8	—	—	2	4	1	1	—	—	2	1	—	—	—	—	—					
Colitis acuta	39	24	6	2	1	5	1	35	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—					
» chronica	4	2	—	—	—	2	—	2	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Enteritis chronica	34	13	9	2	1	5	4	31	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—					
Obstipatio. Coprostasis	27	21	4	—	—	1	1	2	7	3	2	3	1	—	2	1	—	2	—	—	1	—	2	—	—	1	—					
Appendicitis acuta	431	340	40	1	3	25	22	115	51	31	63	13	18	10	19	2	11	3	40	13	5	8	2	7	7	7	6					
» chronica	280	258	4	—	4	1	13	71	26	3	48	3	31	23	17	—	1	—	12	13	16	6	—	5	3	2	—					
» ac. & perit. diffus.	10	3	—	—	—	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—					
Abscessus subphrenicus	4	3	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—					
Stenosis intestini	16	3	4	3	3	2	1	4	2	—	3	—	1	3	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—					
Occlusio intestin. Volvulus. Invaginatio etc.	109	51	—	1	1	47	9	19	9	2	12	5	6	14	4	1	4	—	6	7	4	3	1	6	—	6	—					
Diverticulitis intest.	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Fistula stercoralis. Anus præternatur.	11	2	3	—	2	2	2	4	1	1	—	—	2	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—					
Helminthiasis	111	90	11	3	—	1	6	34	1	—	42	5	2	—	1	1	—	—	—	—	1	4	5	4	—	9	2					
Hernia ingvinalis	921	857	—	1	28	7	28	151	86	26	125	28	107	68	61	—	25	—	64	68	19	29	—	29	5	24	6					
» » incarcerata	110	87	—	—	1	15	7	19	11	6	17	5	10	5	7	—	3	—	6	4	1	7	1	5	1	2	—					
» cruralis	37	36	—	—		—	1	7	6	1	6	—	5	2	3	—	—	—	2	1	—	—	—	2	—	1	1					
» » incarcerata	43	32	—	—	—	9	2	8	11	2	4	2	2	3	—	—	2	—	3	—	—	2	2	1	—	1	—					
» umbilicalis	34	30	—	—	3	—	1	8	8	—	6	1	1	2	3	—	—	—	—	3	—	—	—	1	—	1	—					

	Sairashuoneitten lasareti osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																								
	Hoidettuja.	Uloskirjoitettuja.					Jäänеitä.	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.					
		Terveitä ja toipuvia.	Paremmaksi tulleita.	Parantumattomia.	Hoitamattomia.	Kuolleita.																										
Hernia umbilicalis incarcerata	4	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» lineæ albæ	19	18	—	—	1	—	—	2	3	—	6	—	1	2	1	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—				
» » » epigastric.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» ventralis	21	18	—	—	2	—	1	11	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	1	—	—				
» » incarcerata	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» vaginalis	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Peritonitis	58	19	1	1	1	33	3	6	5	1	19	3	7	2	1	—	—	—	1	1	1	2	—	5	—	2	2				
Strictura recti	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—				
» ani post op. pro atresia ani	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Fistula ani	13	13	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—				
» » & recti	3	3	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Fissura »	15	15	—	—	—	—	—	2	4	—	4	1	—	—	1	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—				
Prolapsus recti vel ani	18	14	2	1	—	—	1	1	—	—	4	2	—	4	3	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	1				
Incontinentia alvi	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Periproctitis	15	14	1	—	—	—	—	3	2	1	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	1	1	—	1	3	—	—				
Proctitis	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Icterus catarrhalis	7	5	1	1	—	—	—	1	1	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» gravis	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Cholelithiasis	20	9	4	2	3	1	1	13	3	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Cholecystitis	8	6	2	—	—	—	—	5	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—				
Cirrhosis hepatis	8	—	5	1	1	—	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—				
» » hypertrophica	4	—	1	—	1	2	—	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Lues »	2	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Abscessus »	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—				
» retropharyngeal.	3	2	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» retroperitoneal.	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» periappendic	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—				
» circumscr. appendic.	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» gingivæ	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Dolores abd. e causa ignota	9	7	1	—	1	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Adhæsiones intra abdominal.	3	—	2	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Ascites	5	2	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	1				
Meteorismus	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Pylorospasmus	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Hepar mobilis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Hyperemesis gravid.	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				

	Sairashuoneitten lasareti osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																							
		Uloskirjoitettuja.																													
	Hoidettuja.	Terveitä ja toipuvia.	Paremmaksi tulleita.	Parantumattomia.	Hoitamattomia.	Kuolleita.	Jäänteitä.	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.					
Cysta pancreatis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Fistula parot. sin	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Diastasis musc. rect.	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
6. Virtsaelinten ja miesten siitinelinten tauteja.																															
Nephritis acuta	85	45	16	8	—	10	6	34	1	5	10	7	1	5	3	2	1	—	—	—	1	2	3	3	2	2	3				
» chronic. et degener. amyloid.	100	3	45	23	1	19	9	45	3	5	18	4	2	4	1	4	4	—	2	—	—	—	1	1	5	1	—				
» gravid.	4	1	2	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—				
Pyelitis. Pyelonephritis	30	4	8	5	4	4	5	24	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—				
Pyonephrosis	4	2	1	—	1	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Abscessus pararenalis	6	6	—	—	—	—	—	1	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—				
Lithiasis renalis	18	9	6	1	2	—	—	7	2	—	1	1	4	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—				
Colica renal.	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Ren mobilis	11	3	—	—	8	—	—	5	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—				
Hæmatonephrosis	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Hydronephrosis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» intermittens	2	—	—	—	1	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Fistula ren. post nephrotom.	2	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Cystitis acuta	41	31	9	—	—	—	1	10	—	2	2	8	1	2	5	1	—	—	1	—	3	—	—	3	—	3	—				
» chronica	38	8	22	5	—	1	2	6	7	1	7	4	1	2	1	—	1	1	1	—	2	2	—	—	1	—	1				
Cystolithiasis	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Lithiasis vesicalis	7	5	—	2	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—				
Fistula vesic. urinar.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—				
Retentio urinæ	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—				
Infiltratio urin.	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Bacteriuria	6	3	2	—	—	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Enuresis	2	—	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Hypertrophia prostatæ	79	17	40	9	1	5	7	19	8	9	14	3	—	4	2	1	2	—	4	2	—	4	3	1	—	2	1				
Prostatitis ac. vel abscess. prost.	3	3	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» chronica	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Epididymitis	6	5	—	—	1	—	—	2	—	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Orchitis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1				
» luetica	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Hydrocele	101	96	—	—	2	—	3	18	7	2	29	—	4	5	4	—	1	—	7	9	3	5	—	4	2	—	1				
Varicocele	8	7	—	—	1	—	—	5	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—				

	Sairashuoneitten lasareti osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																					
		Uloskirjoitettuja.																											
	Hoidettuja.	Terveitä ja toipuvia.	Paremmaksi tulleita.	Parantumattomia.	Hoitamattomia.	Kuolleita.	Jäänteitä.	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
Spermatocele	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Phlegmone funiculi spermatic.																													
Peritonitis	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Strictura urethræ	25	15	8	1	1	—	—	9	1	—	10	1	—	—	—	1	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Fistula »	3	1	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Prolapsus »	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Abscessus periurethralis	6	6	—	—	—	—	—	2	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Paraphimosis	4	4	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—
Phimosis acqvisita	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hæmaturia e causa ignota	8	3	3	—	2	—	—	3	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Gangræna scroti	2	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7. Naisten siltinelinten tauteja.																													
Bartholinitis	7	6	1	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Atresia cicatricialis vaginæ	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vaginitis	4	1	2	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Vaginismus	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Prolapsus vaginæ	23	16	5	—	1	—	1	10	—	1	4	—	2	—	1	—	2	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
Hæmatoma labii	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Atresia uteri cicatricialis	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Endometritis. Metritis	334	283	39	1	4	—	7	105	—	2	47	12	35	12	31	2	3	1	3	29	8	18	5	7	5	3	6		
Parametritis. Perimetritis	105	69	26	1	—	2	7	35	3	2	21	2	9	1	8	1	1	—	7	4	—	1	1	4	2	1	2		
Pelveo-peritonitis	10	—	9	1	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cellulitis pelvica	7	2	5	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hæmatocele retrouterina	4	2	1	—	—	1	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Flexio et versio uteri	26	19	5	—	2	—	—	6	—	—	6	—	10	—	—	1	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Retroflexio uteri gravid. incarc.	5	4	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—
Descensus uteri	12	8	—	—	4	—	—	7	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
Prolapsus »	83	63	2	2	14	1	1	16	—	1	20	2	9	5	9	—	1	—	1	12	4	—	—	2	—	1	—	—	—
» » et vaginæ	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—
» membr. mucos. urethræ	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hypertrophia colli uteri	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Inversio uteri	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Subinvolutio uteri	4	3	1	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Salpingitis. Oophoritis. Oophorosalpingitis	92	43	37	1	4	1	6	58	1	3	7	1	4	2	—	1	—	—	8	3	—	—	—	1	2	—	1		

	Sairashuoneitten lasareti osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																							
	Hoidettuja.	Uloskirjoitettuja.					Jäänеitä.	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.					
		Terveitä ja toipuvia.	Paremmaksi tulleita.	Parantumattomia.	Hoitamattomia.	Kuolleita.																									
Dysmenorrhoea	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—				
Menorrhagia	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Pyosalpinx	4	3	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—				
Pyovarium	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Mola hydatidosa	2	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1				
Abortus	211	202	1	—	1	—	7	119	—	3	23	30	4	—	7	2	2	—	2	—	—	9	2	6	—	—	2				
Reciduæ post abortum	32	30	1	—	—	1	—	1	—	2	2	—	11	—	—	—	3	—	—	—	3	—	1	—	4	5	—				
» » partum	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—				
Graviditas	12	9	2	—	—	1	—	1	2	—	2	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—				
» extrauterina	49	33	—	1	9	4	2	16	3	—	1	1	3	5	4	—	—	5	3	—	1	—	4	—	3	—	—				
Ecclampsia gravidarum	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—				
Retentio placentæ	14	13	—	—	—	1	—	3	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	3	—	4	—	—	—	—	—	—				
Emesis gravid.	2	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—				
Ruptura perinei	18	14	—	—	4	—	—	9	—	1	2	1	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—				
» uteri	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—				
» » intra partum	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—				
» cervicis uteri	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Fistula urogenitalis	8	3	1	2	2	—	—	3	—	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—				
» recto-vaginalis	3	3	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—				
» » » congenita	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Molimina menstrual.	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Polypus placentaris	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Climact. incip.	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Phlegmasia alb. dolens	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Mastitis	29	29	—	—	—	—	—	4	1	2	4	—	—	—	5	—	1	—	2	7	—	1	—	—	2	—	—				
Tumor ovarii	20	—	—	—	20	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Cysta »	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—				
Lithopedion	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—				
8. Luiden ja lihasten tauteja.																															
Rheumatismus musculorum chronic.	9	3	3	—	—	—	3	—	—	—	3	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—				
Lumbago	3	3	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Tendovaginitis	73	61	1	—	1	1	9	5	15	5	20	14	1	3	—	—	—	—	6	—	—	1	—	—	—	1	2				
Bursitis. Hygroma	35	35	—	—	—	—	—	5	2	3	11	1	—	—	2	—	—	—	1	4	—	—	1	—	1	4	—				
Synovitis. Arthritis	100	79	11	1	1	—	8	17	9	3	23	9	6	—	—	1	4	1	1	11	2	3	1	3	2	3	1				
Mus articulare	5	3	1	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2				

	Sairashuoneitten lasareti osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																								
	Hoidettuja.	Uloskirjoitettuja.					Jäänyt.	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.					
		Terveitä ja toipuvia.	Paremmaksi tulleita.	Parantumattomia.	Hoitamattomia.	Kuolleita.																										
Rheumatismus articulorum chron.	52	8	29	9	1	1	4	27	2	—	13	—	—	—	—	5	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	3				
Arthritis derformans	13	3	6	2	1	—	1	7	1	—	—	—	3	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Arthropathia neuropatica	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Anchylosis	11	7	1	—	2	—	1	7	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—				
Contractura	21	19	1	1	—	—	—	3	1	—	2	—	11	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—				
Pseudoarthrosis	15	10	2	1	1	—	1	3	3	—	6	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—				
Osteomyelitis. Ostitis. Periostitis ac.	339	216	31	4	3	6	79	46	26	21	64	24	22	14	30	5	7	1	9	28	7	3	1	21	2	5	3				
Osteitis luetica	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Necrosis	62	43	5	—	—	—	14	—	5	3	—	—	18	5	—	—	3	2	1	17	5	2	1	—	—	—	—				
Scoliosis	4	1	2	—	1	—	—	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Kyphosis	8	—	3	1	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	7	—	—	—	—	—				
Coxitis	4	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	1				
Coxa vara	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Genu valgum	3	2	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—				
» varum	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Pes eqvino-varus acqvisit.	6	5	—	—	1	—	—	3	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Pes valgus acqvisit.	3	1	1	—	—	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Pes planus	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Hallux valgus	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Spondylitis typhosa	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Synechia digit.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—				
Dens incarnata	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—				
Exostosis	2	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Arthromeningitis lipomat. gen.	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Calculus glan. lymph.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
9. Iho- ja ihonalaisen sidekudoksen tauteja.																																
Eczema	60	54	2	—	—	—	4	2	19	6	6	7	—	1	2	2	2	1	1	—	1	—	1	—	1	4	4				
Dermatitis acuta	11	10	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—				
Erythema nodosum	3	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—				
Echtyma	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Pemphigus	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Pemphigus gravis	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Psoriasis	11	9	2	—	—	—	—	1	7	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—				

	Sairashuoneitten lasareti osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																				
		Uloskirjoitettuja.						Yleisen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
	Hoidettuja.	Terveitä ja toipuvia.	Paremmaksi tulleita.	Parantumattomia.	Hoitamattomia.	Kuolleita.	Jäänneitä.																				
Scabies	4	4	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Herpes zoster	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Abscessus. Phlegmone	328	268	13	1	2	15	29	35	42	34	56	18	10	4	37	8	5	6	20	13	3	4	—	4	15	4	10
» » umbil.	3	1	—	1	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Furunculus	6	5	—	—	—	—	1	1	1	1	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Furunculosis	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Carbunculus	22	21	—	—	—	1	—	1	1	1	9	3	—	—	2	—	1	1	—	—	—	1	—	1	—	1	—
Ulcus	76	56	9	1	2	1	7	3	21	3	3	4	—	10	4	3	3	2	2	9	—	—	—	1	—	6	2
Fistulæ regionum variarum	14	11	—	1	—	—	2	—	1	—	4	—	2	—	—	—	—	—	3	1	—	3	—	—	—	—	—
Clavi ped.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Nævus	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Elephantiasis	4	2	1	—	1	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Defectus cutis	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
» artefact. cutis	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Verruca	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Atresia narium post lupus	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lupoides	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Alopecia	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Sycosis	2	1	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Syndactylia post combustio	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10. Silmätauteja.																											
Deformitates palpebrarum congenitales et acqvisitæ	33	27	5	—	—	—	1	3	—	3	—	3	4	1	1	—	4	—	3	—	1	—	1	1	2	4	2
Blepharitis	8	8	—	—	—	—	—	2	—	1	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Chalazion & hordeolum	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pterygion	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Conjunctivitis catarrhalis	10	6	2	—	—	—	2	—	—	1	—	2	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	1	1	—	2
» phlyctænulosa	44	39	4	—	—	—	1	10	—	1	6	—	2	1	6	1	4	—	3	—	3	—	2	4	1	—	—
» trachomatosa	143	76	49	—	2	—	16	50	—	2	21	13	1	1	25	1	6	—	1	—	—	4	—	6	6	5	1
» blenorrhagica	4	3	1	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Symblepharon	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Keratitis superficialis	12	7	4	—	1	—	—	3	1	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	2	—
» phlyctænulosa	60	51	4	—	—	—	5	35	—	2	11	3	—	—	—	2	1	—	1	—	1	4	—	—	—	—	—
» parenchymatosa	33	15	15	—	—	—	3	16	—	—	4	—	3	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	2	1	4
Ulcus corneæ	64	51	11	1	—	—	1	26	—	4	13	2	2	—	3	—	1	—	5	—	1	1	3	2	—	1	—
» serpens	89	56	27	2	1	—	3	32	1	1	23	11	6	—	5	1	2	—	2	—	1	—	—	2	—	2	—

	Sairashuoneitten lasareti osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																							
		Uloskirjoitettuja.						Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Gothy.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Torneo.	Kajaani.	Rovaniemi.					
	Hoidettuja.	Terveitä ja toipuvia.	Parannuksi tulleita.	Parantumattomia.	Hoitamattomia.	Kuolleita.	Jäänneitä.																								
Leucoma seu macula	32	15	6	5	2	—	4	16	—	—	8	—	5	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	1					
» adhærens	2	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—					
Staphyloma corneæ	16	8	4	2	—	—	2	6	—	1	—	—	1	—	3	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	2					
Scleritis et episcleritis	4	2	2	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—					
Sclerochorioiditis	4	—	3	1	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Buphthalmus	2	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Iritis et iridocyclitis	33	20	9	1	1	—	2	20	—	1	1	4	—	—	2	—	1	—	2	—	—	—	—	1	1	—					
Chorioiditis	4	1	2	—	1	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Deformationes iridis et chorioideæ congenit. et acqvisit.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—					
Deformat. irid. et chorioid. cong. et acqvisit. traum.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Occlusio pupillæ	3	3	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Ophtalmia sympatica	4	1	1	1	1	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Myopia maligna	2	—	1	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Glaucoma	36	23	3	4	2	—	4	23	—	—	4	2	3	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	1	—					
Cataracta senilis	96	71	11	6	3		5	48	—	2	12	1	8	—	7	—	2	—	4	5	3	1	1	1	—	1					
» » hypermat.	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—					
» juvenalis	4	—	1	—	—	—	3	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
» traumatica	9	5	3	—	—	—	1	6	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—					
» membran.	7	4	—	1	2	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
» polaris	4	4	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
» secundaria	7	5	2	—	—	—	—	6	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Luxatio lentis	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Retinitis et neuritis optica	17	2	6	2	5	—	2	11	—	1	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—					
Atrophia nervi optici	6	1	—	4	1	—	—	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Hemianopsia bitemp.	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Strabismus concomitans	19	15	3	1	—	—	—	17	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—					
Phthisis bulbi	7	3	3	—	1	—	—	2	—	—	1	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—					
Contusio »	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Vulnera perforans bulbi	22	15	6	—	—	—	1	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Abscessus retrobulbar.	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Tumor »	2	1	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Cellulitis »	3	2	1	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Panophtalmitis	25	18	3	1	—	1	2	8	—	—	1	5	6	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	1					
Dacryocystitis	10	9	—	1	—	—	—	—	1	2	3	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
Stenosis canalis lacrymal.	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—					

	Sairashuoneitten lasaretiosastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																						
	Hoidettuja.	Uloskirjoitettuja.					Jääneitä.	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.			
		Terveitä ja toipuvia.	Paremmaksi tulleita.	Parantumattomia	Hoitamattomia.	Kuolleita.																								
Neuralgia n. supraorbitalis....	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Carcinoma oculi	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nihil	8	3	1	—	4	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11. Korvatauteja.																														
Otitis media suppurativa	67	45	10	1	2	2	7	23	1	2	6	5	9	5	3	—	1	—	2	2	1	1	—	3	1	—	2			
» » c. ostit. process. mastoid.	115	104	1	—	1	4	5	23	22	5	6	1	13	21	7	—	2	—	6	—	3	—	—	4	1	1	—			
» » catarrhal.....	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—			
» externa.....	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Cholesteatoma	10	5	1	—	—	1	3	3	3	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Polypi meat. aud. ext.....	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Ruptura membr. tympani	2	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
IX. Kasvannaisia.																														
Carcinoma faciei vel ulc. rod.	33	27	3	—	1	—	2	8	—	2	4	1	2	1	2	—	5	—	1	6	—	—	—	1	—	—	—			
» labiorum.....	117	109	1	1	—	3	3	21	20	4	10	7	4	9	6	—	4	—	6	6	3	4	2	5	—	4	2			
» lingvæ	14	10	—	1	1	2	—	2	3	1	5	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—			
» tonsillæ	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» maxillæ superioris	11	2	—	3	4	1	1	6	3	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» » inferioris	8	4	—	1	3	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	1	—	—	—	2	—	—	—			
» secundar. gland. lymph.	18	14	—	2	2	—	—	3	1	2	2	2	2	1	1	—	—	—	1	1	—	1	—	1	—	—	—			
» mammæ	52	43	2	2	1	3	1	11	13	3	5	—	7	1	3	—	1	—	3	3	1	—	—	1	—	—	—			
» laryngis	16	5	1	3	4	1	2	11	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1			
» oesophagi et cardiæ	19	1	2	11	3	2	—	7	3	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» ventriculi	175	18	25	54	37	35	6	59	19	3	23	3	18	17	7	—	1	—	8	7	2	—	1	3	2	1	1			
» intestini	11	1	1	3	3	3	—	2	—	—	2	1	3	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—			
» coeci et coli	4	1	—	1	1	—	—	2	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» appendicis	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—			
» recti et ani	29	8	2	8	6	4	1	10	—	1	8	5	—	2	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—			
» peritonei secundar.	5	—	—	2	—	3	—	3	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» orbitæ	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» pulmonis	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» parotidis.....	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» pharyngis	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			

	Sairashuoneitten lasaretti-osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																							
	Hoidettuja.	Uloskirjoitettuja.						Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Gouby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Torneo.	Kajaani.	Rovaniemi.					
		Terveitä ja toipuvia.	Paremmaksi tulleita.	Parantumattomia.	Hoitumattomia.	Kuolleita.	Jäänyt.																								
Carcinoma hepatis	21	—	1	11	1	7	1	12	—	1	2	—	2	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—				
» pancreat.	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» renis	2	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» uteri	67	3	20	12	24	6	2	41	—	1	5	1	4	3	4	—	2	—	2	2	—	—	—	2	—	—				
» ovarii	3	1	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» vaginæ & vulvæ	9	4	—	3	—	1	1	2	—	—	2	—	1	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» vesicæ urin.	6	—	—	4	2	—	—	2	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—				
» prostatæ	3	—	2	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—				
» penis	7	7	—	—	—	—	—	1	1	—	2	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—				
» urethræ	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» cutan. region. variar.	19	14	—	1	3	1	—	3	5	—	1	1	—	5	1	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—				
Sarcoma duræ	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—				
« orbitæ	6	3	1	—	—	1	1	—	—	—	—	2	1	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—				
» maxillæ superioris	8	4	1	—	2	—	1	—	2	—	4	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» » inferioris	4	1	—	1	2	—	—	2	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» parotidis	6	4	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	1	—				
» colli	2	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» thoracis	3	1	—	2	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» mammæ	5	5	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1				
» cutis regionum variar.	7	6	1	—	—	—	—	4	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» glandul. lymph. variar.	5	3	—	—	—	2	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1				
» musculorum variorum	6	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	2	1				
» ossium extremitatum	18	6	—	3	5	1	3	6	2	—	1	—	—	1	3	—	—	—	—	1	—	1	1	1	—	1				
» pleuræ et pulmonum.	4	—	1	1	—	2	—	—	—	—	2	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» peritonei	3	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1				
» hepatis	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» renis	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» testis	3	1	—	—	1	1	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» ovarii	5	2	1	2	—	—	—	3	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» recti	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» pelvis	4	—	—	—	1	3	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
» mesenterii	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—				
» columnæ vertebralis	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Melanosarcoma	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—				
Epulis	3	3	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Adenoma & adenofibroma	8	6	—	—	1	—	1	3	1	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Fibroma, fibroma mollusc.	12	12	—	—	—	—	—	—	4	—	2	—	2	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1				

	Sairashuoneitten lasareti-osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																				
		Uloskirjoitettuja.																										
	Hoidettuja.	Terveitä tai toipuvia.	Paremmaksi tulleita.	Parantumattomia.	Hoitamattomia.	Kuolleita.	Jääneitä.	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
Fibroma, musc. rect. abdor.	1	—	—	—	1	—	—	1																				
Myoma & fibromyoma	71	36	6	3	20	4	2	40	2	—	10	—	—	5	4	—	—	—	1	—	—	—	1	2	1	1	4
» & » uteri	7	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—
Osteoma	5	5	—	—	—	—	—	3	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Enchondroma	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Lipoma	36	36	—	—	—	—	—	2	4	1	4	—	8	3	3	—	2	—	1	—	2	1	2	—	1	2	—	—
Angioma	14	12	1	—	—	—	1	4	2	—	—	1	1	—	1	—	1	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—
Lymphangioma	5	5	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lymphomata maligna	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Glioma	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Neuroma	2	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Teratoma	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Atheroma	25	25	—	—	—	—	—	1	4	—	2	1	6	2	1	—	2	—	1	4	1	—	—	—	—	—	—	—
Hygroma	2	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Kystoma ovarii	58	50	1	—	2	4	1	20	1	—	7	—	2	2	7	—	—	—	3	5	4	1	—	—	2	4	—
» » prolif.	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
» dermoides	19	16	1	—	—	—	2	8	2	—	2	2	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	1	—
Cysta regionum variarum	23	20	2	1	—	—	—	7	4	—	—	—	1	4	—	2	—	—	1	3	—	1	—	—	—	—	—	—
Papilloma	6	4	1	—	1	—	—	1	2	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vesicæ urinariæ	9	1	—	3	2	3	—	8	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Polypi narium	5	4	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» urethræ	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» meat. auditor.	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
» uteri	15	14	—	—	—	—	1	4	—	—	1	—	2	3	1	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—
» recti vel ani	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Struma	64	56	2	—	2	2	2	12	5	—	6	—	—	2	—	—	1	—	4	33	1	—	—	—	—	—	—	—
» carcinomat.	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Gumma	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Tumores palpebrarum & conjunctivæ	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» iridis & chorioideæ	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» medullæ spinalis	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Mediastini	3	—	—	2	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
» pulmon.	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» nasopharyngeal.	2	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» renis	9	3	—	1	3	1	1	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» malign. pelvis	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Sairashuoneitten lasareti-osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																							
		Uloskirjoitettuja.																													
	Hoidettuja.	Terveitä ja toipuvia.	Paremmaksi tulleita.	Parantumattomia.	Hoitamattomia.	Kuolleita.	Jäänеitä.	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
Tumores malign. hepatis	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» abdominis	4	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
» pariet. abdom.....	2	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» abdom. Ascites	7	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—
» » tuberc.	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
» parovarial.	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» gland. submaxill.....	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» colli	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» teratoid. colli	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Leukoplacia	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Clavus	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
X. Ulkonaisten syiden aiheuttamia vammoja.																											
Contusiones	88	76	3	1	2	3	3	17	9	6	16	5	5	3	2	6	3	1	1	3	2	3	—	3	—	1	2
Contusio columnæ vertebr. (cervic.)	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Commotio cerebri	30	27	—	—	—	2	1	13	1	3	2	3	3	—	1	1	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Hæmorrhagia spinalis	2	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vulnera incisa.....	203	190	4	—	1	1	7	20	23	7	42	14	1	7	20	11	8	3	8	17	1	1	4	1	1	2	12
» contusa	88	81	4	—	—	—	3	8	13	5	9	7	2	3	12	7	5	1	4	5	1	—	1	2	2	—	1
» » penetr. cerebri	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» lacerata	70	61	3	—	—	2	4	14	6	7	—	10	—	6	11	—	6	—	2	1	—	5	—	2	—	—	—
» sclopetaria	113	94	3	1	—	9	6	26	10	4	32	7	1	4	8	3	1	3	1	5	—	4	1	1	—	—	2
» morsa	3	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
» corneæ & scleræ	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3
» penetr. oculi	11	7	1	3	—	—	—	—	—	1	4	2	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	1
» » articulationis	28	22	—	—	—	1	5	5	1	3	2	1	—	3	—	—	2	—	3	—	1	1	—	3	—	—	3
» » laryngis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» » thoracis	64	56	—	—	—	5	3	28	8	1	8	1	—	3	—	1	6	—	5	—	1	—	—	2	—	—	—
» » » abdom. prolaps intest. vulnerat. Hæmatoma pericardii	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vulnera penetr. abdominis ..	44	25	—	—	—	16	3	16	5	2	10	3	1	2	—	2	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—
» » » & ventriculi	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Distorsiones	9	7	2	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2	—	1

	Sairashuoneitten lasareti-osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																					
		Uloskirjoitettuja.																											
	Hoidettuja.	Terveitä ja toipuvia.	Parenninäksi tulleita.	Parantumattomia.	Hoitamattomia.	Kuolleita.	Jäänneitä.	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.			
Luxatio cubiti	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» ulnæ & radii	5	4	—	1	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » » Fractura	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» fibul. & tib.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» humeri	9	9	—	—	—	—	—	5	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » inveterata	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» patellæ	3	3	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» pedis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » complic.	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» femoris	11	10	—	—	—	—	1	2	1	—	—	2	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» artic. metac.—phalang	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fractura simpl. cranii	9	6	2	—	—	1	—	2	—	—	1	—	—	2	1	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
» » basis cranii	33	23	1	—	—	8	1	13	5	1	1	1	—	1	7	—	—	—	2	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
» » vertebræ	17	4	3	2	—	6	2	5	5	—	2	—	1	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—
» » costæ	17	16	—	—	—	1	—	5	—	2	3	1	—	—	2	2	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » claviculæ	12	10	—	—	1	—	1	3	—	—	4	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
» » humeri	37	35	—	—	2	—	—	20	2	4	4	2	—	2	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » radii	6	6	—	—	—	—	—	2	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » ulnæ	5	5	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » radii et ulnæ	6	5	—	—	—	—	1	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—
» « oss. manus	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » pelvis	5	2	—	—	—	2	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » » et rupt. urethr.	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Fractura simpl. femoris	132	112	1	1	1	3	14	30	21	3	24	6	7	2	2	1	5	—	4	7	5	6	1	4	1	2	1		
» » patellæ	15	14	—	—	—	—	1	5	2	1	—	—	1	—	2	1	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—		
» » » comminut.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—		
» » tibiæ	19	18	—	—	—	—	1	3	1	—	5	3	2	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—		
» » fibulæ	4	2	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
» » tibiæ et fibulæ	66	58	2	—	—	1	5	7	7	4	19	3	—	1	4	3	1	3	1	1	1	2	1	2	—	3	3		
» » malleoli externi	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1		
» » » amb.	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
» » oss pedis	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
» compl. cranii	56	34	1	—	—	14	7	11	11	2	7	2	4	3	5	—	3	—	—	2	2	2	1	—	1	—	—		
» » maxill. super.	4	3	—	—	—	—	1	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
» » » inferior.	7	5	—	—	—	—	2	2	—	—	3	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
» » claviculæ	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		

	Sairashuoneitten lasaretiosastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																				
		Uloskirjoitettuja.																										
	Hoidettuja.	Terveitä ja toipuvia.	Paremmaksi tulleita.	Parantumattomia.	Hoitamattomia.	Kuolleita.	Jäänteitä.	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
Fractura compl. humeri	3	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» » radii	3	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—
» » » et ulnæ	11	10	1	—	—	—	—	2	1	1	2	2	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1
» » » » »																											
et humeri	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Fractura compl ulnæ	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » oss. manus ..	18	15	1	—	—	—	2	—	3	1	9	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
» » femoris.....	10	7	1	—	—	—	2	1	2	—	2	—	2	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—
» » patellæ	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » tibiæ	12	9	—	—	—	2	1	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	1	—	—
» » » et fibulæ	55	46	1	—	—	—	8	13	4	6	16	—	4	3	—	1	1	—	1	1	1	1	—	2	—	1	—
» » oss. pedis ..	4	4	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
» deform. consolid. ..	4	4	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» oss. nasi	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » ilei	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» scapulæ	2	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Amputatio traumatica	21	18	1	—	—	—	2	6	2	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	2	1	2
Combustio.....	68	38	3	—	—	17	10	18	6	4	6	5	—	3	3	6	1	—	1	5	—	2	1	2	—	3	—
Congelatio	27	23	—	—	—	1	3	5	4	2	—	—	—	—	5	—	1	—	—	2	1	—	—	—	4	—	3
Gangræna post traumam.....	5	4	—	—	—	—	1	1	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» ped.	3	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—
Ruptura bulb. oculi	4	2	—	2	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» intestinorum	7	2	—	—	—	5	—	1	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—
» hepatis	2	1	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» renis	6	5	—	—	—	—	1	3	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» urethræ	4	4	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Corpus alienum orbitæ	3	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1
» » bulbi	26	16	7	2	1	—	—	10	—	—	11	—	—	—	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—
» » scleræ	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
» » corneæ	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» » cerebri	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
» » oesophagi	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » pharyngis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » introit. oesoph.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » omenti	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » ventric.	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » region. variar.	17	17	—	—	—	—	—	5	—	—	1	2	1	1	4	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—

	Sairashuoneitten lasareti-osastoilla yhteensä.							Hoidettujen lukumäärä.																							
	Hoidettuja.	Uloskirjoitettuja.					Jääneitä.	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.				
		Terveiksi ja toipuvia.	Parannuksi tulleita.	Parantumattomia.	Hoitamattomia.	Kuolleita.																									
Cicatrices vitiosæ	6	5	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—			
Defectus tendin. m.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Hæmatoma	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—			
Spondylitis traum.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Epilepsia traum. (fract. cranii)	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—			
Pseudarthrosis antibrachii	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Ungvis incarnat	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» » hallucis	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
XI. Varia.																														
Convalescentia	6	6	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—			
» post. operat.	17	15	—	2	—	—	—	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» » part.	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Simulatio	5	5	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—			
Atresia choan.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Agone	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1			
Nihil	59	25	—	—	33	—	1	1	6	12	9	1	—	3	5	5	2	2	3	—	3	1	—	3	1	—	2			

Taulu VI.

Yhteenveto veneeristen osastojen ja ylimääräisten

		Hoidettujen potilaitten luku.			Syfilis.	
		Edelliseltä vuodelta jääneitä.	Vuoden kuluessa vastaanotetut.	Yhteensä.	Edelliseltä vuodelta jääneitä.	Vuoden kuluessa vastaanotetut.
1	Helsinki: Yleisen sairashuoneen syfiliittinen osasto ..	101	703	804	25	206
2	Gumtäckt: Ylimääräinen veneerinen sairashuone	53	755	808	12	91
3	Turku: Yleisen sairashuoneen syfiliittinen osasto	9	177	186	3	44
4	Pori: » » » »	14	117	131	7	52
5	Godby: » » » »	—	1	1	—	—
6	Hämeenlinna: » » » »	15	174	189	8	94
7	Tampere: » » » »	24	180	204	17	86
8	Viipuri: » » » »	39	737	776	12	107
9	» Ylimääräinen veneerinen sairashuone № I	17	172	189	11	81
10	» » » » № II	18	154	172	11	74
11	» » » » № III	29	140	169	18	50
12	Sortavala: Yleisen sairashuoneen syfiliittinen osasto	21	36	57	1	1
13	» Ylimääräinen veneerinen sairashuone № I	27	182	209	5	41
14	» » » » № II	17	127	144	8	34
15	» » » » № III	—	47	47	—	3
16	Mikkeli: Yleisen sairashuoneen syfiliittinen osasto	17	95	112	14	44
17	Savonlinna: » » » »	18	208	226	14	33
18	» Ylimääräinen veneerinen sairashuone	9	81	90	8	18
19	Kuopio: Yleisen sairashuoneen syfiliittinen osasto ..	39	234	273	27	82
20	» Ylimääräinen veneerinen sairashuone	15	127	142	6	64
21	Joensuu: Yleisen sairashuoneen syfiliittinen osasto ..	19	100	119	9	31
22	Tohmajärvi: Ylimääräinen veneerinen sairashuone ..	18	129	147	14	83
23	Nurmes: Yleisen sairashuoneen syfiliittinen osasto ..	1	16	17	—	6
24	Mustasaari: » » » » ..	26	307	333	16	127
25	Jyväskylä » » » » ..	22	137	159	14	76
26	Oulu: » » » ..	26	232	258	13	110
27	» Ylimääräinen veneerinen sairashuone.....	24	177	201	12	130
28	Kajaani: Yleisen sairashuoneen syfiliittinen osasto ..	—	—	—	—	—
29	Tornio: » » » » ..	20	129	149	9	56
30	» Ylimääräinen veneerinen sairashuone.....	9	48	57	2	31
	Yhteensä	647	5,722	6,369	296	1,855

veneeristen sairashuoneitten sairaskirjoista vuonna 1908.

Ulcus molle.		Urethritis gonorrhoica.		Ihotautia y. m.		Hoidon seuraus.					Sairashoitopäivien yhteinen lukumäärä.	
Edellisiltä vuodelta jääneitä.	Vuoden kuluessa vastaanotetut.	Edellisiltä vuodelta jääneitä.	Vuoden kuluessa vastaanotetut.	Edellisiltä vuodelta jääneitä.	Vuoden kuluessa vastaanotetut.	Terveeksi ja paremmaksi tulleet.	Parantumattomat ja hoitamattomat.	Kuolleet.	Seuraavaan vuoteen jääneitä.	Yhteensä.		
5	27	13	185	58	285	651	44	3	106	804	34,418	1
5	33	36	619	—	12	706	25	—	77	808	27,603	2
1	6	4	110	1	17	164	5	2	15	186	5,886	3
—	3	6	49	1	13	118	2	1	10	131	4,017	4
—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	7	5
2	9	5	56	—	15	166	—	—	23	189	5,534	6
1	2	4	73	2	19	186	—	1	17	204	6,939	7
1	14	5	68	21	548	654	15	50	57	776	20,202	8
1	9	2	76	3	6	166	2	—	21	189	6,077	9
—	9	4	65	3	6	152	—	—	20	172	5,417	10
1	7	10	67	—	16	136	—	1	32	169	5,416	11
—	—	-	8	20	27	54	3	—	—	57	2,085	12
4	17	16	94	2	30	170	14	—	25	209	7,977	13
—	9	6	28	3	56	120	2	3	19	144	6,941	14
—	—	—	—	—	44	31	2	—	14	47	2,846	15
—	1	2	31	1	19	98	—	1	13	112	3,690	16
—	2	4	36	—	137	166	38	9	13	226	5,644	17
—	—	1	8	—	55	67	15	3	5	90	2,709	18
—	4	10	85	2	63	222	4	3	44	273	12,453	19
—	1	4	35	5	27	118	—	5	19	142	8,572	20
—	1	—	12	10	56	92	3	8	16	119	6,292	21
—	—	4	26	—	20	130	—	—	17	147	5,147	22
—	—	1	4	—	6	13	1	—	3	17	539	23
4	7	6	93	—	80	281	9	5	38	333	13,318	24
—	2	4	37	4	22	138	1	1	19	159	7,481	25
2	10	9	88	2	24	233	1	1	23	258	8,535	26
1	7	7	18	4	22	177	—	—	24	201	6,586	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
4	1	4	61	3	11	135	—	—	14	149	5,539	29
2	2	5	15	—	—	47	—	—	10	57	2,162	30
34	184	172	2,047	145	1,636	5,392	186	97	694	6,369	230,032	

Taulu VII.

Valtion sairashuoneissa vuonna 1908

		Edelliseltä vuodelta jääneet. Oireet.					Vuo-						
		Syphilis recens.	Syphilis secundaria recidiv.	Syphilis tertiaria.	Syphilis hereditaria.	Yhteensä.	Alle ½ vuotta.	½–2 vuotta.	2–10 vuotta.	10–15 vuotta. Miehiä.	10–15 vuotta. Naisia.	15–20 vuotta. Miehiä.	15–20 vuotta. Naisia.
1	Helsinki: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	10	5	8	2	25	3	—	—	—	—	17	15
2	Gumtäckt: Ylimäär. veneerinen sairashuone	6	6	—	—	12	—	—	—	—	—	—	10
3	Turku: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	1	2	—	—	3	—	—	—	—	1	2	8
4	Pori: » » » »	3	2	2	—	7	—	—	—	—	1	—	4
5	Godby: » » » »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Hämeenlinna: » » » »	4	4	—	—	8	3	—	1	—	2	4	13
7	Tampere: » » » »	9	3	4	1	17	4	—	—	—	1	6	8
8	Viipuri: » » » »	6	6	—	—	12	2	1	3	3	1	3	18
9	» Ylimäär. veneer. sairash. № I ..	9	2	—	—	11	—	—	—	—	—	5	—
10	» » » » № II ..	3	5	3	—	11	—	—	—	—	—	5	—
11	» » » » № III ..	6	12	—	—	18	—	—	—	—	—	8	—
12	Sortavala: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—
13	» Ylimäär. veneer. sairash. № I	1	4	—	—	5	—	—	—	—	—	1	—
14	» » » » № II	4	2	2	—	8	2	1	2	—	—	—	2
15	» » » » № III	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
16	Mikkeli: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	1	13	—	—	14	—	2	1	—	2	3	4
17	Savonlinna: » » » »	7	4	3	—	14	—	—	—	—	—	3	—
18	» Ylimäär. veneer. sairashuone	4	2	1	1	8	1	2	—	—	1	—	5
19	Kuopio: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	13	11	2	1	27	—	—	—	—	—	3	—
20	» Ylimäär. veneerinen sairashuone	5	1	—	—	6	—	—	1	—	1	—	5
21	Joensuu: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	7	—	2	—	9	—	—	1	—	1	1	1
22	Tohmajärvi: Ylimäär. veneer. sairashuone	13	—	1	—	14	—	1	3	—	—	9	—
23	Nurmes: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
24	Mustasaari: » » » »	7	5	4	—	16	1	2	12	—	—	—	7
25	Jyväskylä: » » » »	5	4	3	2	14	—	1	1	—	—	3	5
26	Oulu: » » » »	10	2	1	—	13	—	—	—	—	—	4	—
27	» Ylimäär. veneerinen sairashuone	3	6	3	—	12	—	5	7	1	1	3	4
28	Kajaani: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Tornio: » » » »	6	2	1	—	9	—	—	—	—	—	1	1
30	» Ylimäär. veneerinen sairashuone	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—
	Yhteensä	145	103	41	7	296	16	15	33	4	12	83	110

hoidetut syfiliittiset potilaat.

den kuluessa vastaanotetut.

20—30 vuotta.		30-50 vuotta.		Yli 50 vuotta.		Yhteensä.				Yhteensä hoidettuja.	Alkuoireet saatu.				Jälkioireet.		Syphilis hereditaria.	
Miehiä.	Naisia.	Miehiä.	Naisia.	Miehiä.	Naisia.	Lapsia alle 10 vuotta.	Miehiä.	Naisia.	Vastaanotettujen yhteisluku.		Parittelemisen kautta.	Imettämisen kautta.	Muun koskettelun kautta.	Yhteensä.	Syphilis secund. recid.	Syphilis tertiaria.		
68	36	34	23	7	3	3	126	77	206	231	82	—	2	84	74	45	3	1
—	69	—	12	—	—	—	—	91	91	103	33	—	—	33	49	9	—	2
15	4	7	4	3	—	—	27	17	44	47	16	—	—	16	22	6	—	3
13	11	7	5	5	6	—	25	27	52	59	9	—	1	10	18	24	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
26	22	12	4	5	2	4	47	43	94	102	45	—	—	45	40	6	3	6
23	16	20	5	2	1	4	51	31	86	103	43	1	1	45	27	11	3	7
12	36	3	17	2	6	6	23	78	107	119	21	—	—	21	71	15	—	8
55	—	15	—	6	—	—	81	—	81	92	38	—	—	38	29	14	—	9
40	—	27	—	2	—	—	74	—	74	85	25	—	—	25	28	21	—	10
31	—	8	—	3	—	—	50	—	50	68	23	—	—	23	22	5	—	11
—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	2	—	—	—	—	—	1	—	12
19	—	17	—	4	—	—	41	—	41	46	8	—	—	8	25	7	1	13
9	3	6	6	—	3	5	15	14	34	42	11	—	1	12	16	3	3	14
—	1	—	1	—	—	1	—	2	3	3	—	—	—	—	—	2	1	15
14	8	3	5	1	1	3	21	20	44	58	5	—	—	5	29	10	—	16
15	—	14	—	1	—	—	33	—	33	47	11	—	—	11	18	4	—	17
—	4	—	4	—	1	3	—	15	18	26	9	—	1	10	3	3	2	18
45	—	24	—	10	—	—	82	—	82	109	31	—	—	31	31	19	1	19
—	30	—	22	—	5	1	—	63	64	70	28	—	1	29	24	7	4	20
9	2	4	3	5	4	1	19	11	31	40	16	—	2	18	3	10	—	21
24	4	18	14	8	2	4	59	20	83	97	40	—	3	43	19	21	—	22
2	—	1	2	—	—	—	4	2	6	6	3	—	—	3	3	—	—	23
40	26	14	16	5	4	15	59	53	127	143	45	1	16	62	46	18	1	24
31	14	11	6	2	2	2	47	27	76	90	31	—	4	35	36	5	—	25
58	—	42	—	6	—	—	110	—	110	123	39	—	1	40	53	17	—	26
21	32	17	29	3	7	12	45	73	130	142	30	—	28	58	40	31	1	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
27	9	12	5	1	—	—	41	15	56	65	12	—	—	12	22	22	—	29
21	—	8	—	1	—	—	31	—	31	33	10	—	—	10	12	9	—	30
618	327	325	183	82	47	64	1,112	679	1,855	2,151	664	2	61	727	760	345	23	

Taulu VIII.

Hoidon tulos sekä syfiliittisten potilaitten keskimäärä valtion sairashuoneissa vuonna 1908.

	Vuoden kuluessa hoidettujen luku.	Uloskirjoitettu.				Seuraavaan vuoteen jääneitä.	Hoitopäivien lukumäärä potilaitten vastaanottamisesta niitten uloskirjoittamiseen saakka.					
		Terveenä ja paremmaksi tulleena.	Parantumatta.	Kuolleena.	Yhteensä.		Uloskirjoitettujen potilaitten koko hoitopäivämäärä.	Keskimäärä.	Hoidettujen keskimäärä oireella:			
									Syphilis recens.	Syphilis second. recidiv.	Syphilis tertiaria.	Syphilis hereditaria.
Helsinki: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	231	182	7	2	191	40	7,740	40,5	41,2	32,5	48,7	71,0
Gumtäckt: Ylimäär. veneerinen sairashuone	103	92	5	—	97	6	5,455	56,2	65,3	50,5	56,8	—
Turku: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	47	41	1	—	42	5	1,632	38,9	44,3	30,4	60,3	—
Pori: » » » »	59	55	1	—	56	3	2,475	44,2	51,3	33,6	48,8	—
Godby: » » » »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hämeenlinna: » » » »	102	84	—	—	84	18	3,489	41,5	42,0	39,4	44,3	70,0
Tampere: » » » »	103	91	—	1	92	11	4,225	45,9	40,4	37,5	75,7	52,3
Viipuri: » » » »	119	96	3	5	104	15	4,663	44,8	63,3	41,7	31,7	—
» Ylimäär. veneer. sairash. № I ..	92	82	—	—	82	10	3,850	46,9	51,8	38,7	51,0	—
» » » » № II ..	85	72	—	—	72	13	3,105	43,1	43,7	41,5	44,5	—
» » » » № III ..	68	54	—	1	55	13	2,173	39,5	34,9	45,2	12,0	—
Sortavala: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	2	2	—	—	2	—	193	96,5	—	—	96,5	—
» Ylimäär. veneer. sairash. № I	46	34	5	—	39	7	2,096	53,7	42,0	54,2	67,0	19,0
» » » » № II	42	35	1	1	37	5	2,327	62,9	59,6	62,4	59,2	88,0
» » » » № III	3	2	1	—	3	—	64	21,3	—	—	21,5	1,0
Mikkeli: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	58	48	—	1	49	9	3,004	61,3	76,3	59,6	61,5	—
Savonlinna: » » » »	47	40	1	—	41	6	1,876	45,8	56,1	38,4	41,5	—
» Ylimäär. veneer. sairashuone	26	24	—	—	24	2	1,394	58,1	66,0	60,8	25,5	65,3
Kuopio: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	109	90	—	—	90	19	5,236	58,2	71,3	32,2	88,4	144,0
» Ylimäär. veneerinen sairashuone	70	54	—	1	55	15	4,072	74,0	79,7	56,1	57,4	170,0
Joensuu: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	40	36	—	3	39	1	1,997	51,2	52,9	42,0	49,8	—
Tohmajärvi: Ylimäär. veneer. sairashuone	97	87	—	—	87	10	4,103	47,2	50,3	39,4	46,4	—
Nurmes: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	6	6	—	—	6	—	332	55,3	51,0	59,7	—	—
Mustasaari: » » » »	143	127	—	1	128	15	7,420	57,9	58,8	46,8	83,1	54,0
Jyväskylä: » » » »	90	80	—	—	80	10	4,262	53,3	60,9	44,9	38,6	100,5
Oulu: » » » »	123	113	—	—	113	10	4,501	39,8	43,2	38,1	34,9	—
» Ylimäär. veneerinen sairashuone	142	122	—	—	122	20	4,983	40,8	41,5	37,9	43,9	38,0
Kajaani: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tornio: » » » »	65	61	—	—	61	4	2,587	42,4	57,5	31,8	41,3	—
» Ylimäär. veneerinen sairashuone	33	25	—	—	25	8	1,106	44,2	48,8	45,5	40,0	—
Yhteensä	2,151	1,835	25	16	1,876	275	90,360	48,2	—	—	—	—

Taulu IX.

Yhteenveto yleisten synnytyslaitosten päiväkirjoista vuonna 1908.

		Äitejä.													Lapsia.				
		Hoidettuja.				Uloskirjoitettuja.											Uloskirjoitettuja.		
			Sisäänotettuja vuonna 1908.			Synnyttäneitä.													
		Jäljelle jääneitä edelliseltä vuodelta.	Ensisynnyttäjiä.	Myötäsynnyttäjiä.	Yhteensä.	Terveitä.	Parantevia.	Sairaita.	Yhteensä.	Päästämättömiä.	Kuolleita.	Yhteensä.	Jäljelle jääneitä seuraavaan vuoteen.	Hoitopäivien luku.	Hoitopäivien keskimäärä.	Kuolleita ennen synnytystä.	Kuolleita synnytyksen kestäessä tai heti sen jälkeen.	Terveitä.	Kuolleita.	Yhteensä.
Lapsenpäästölaitos	Helsingissä	37	874	1,364	2,275	2,075	10	8	2,093	136	5	2,234	41	16,498	7,3	20	51	2,023	—	2,023
»	Porvoossa	4	55	64	123	118	—	—	118	—	1	119	4	1,200	9,8	4	1	114	—	114
»	Hankoossa	4	50	98	152	147	—	—	147	1	—	148	4	1,311	8,7	1	—	149	—	149
»	Lovisassa	3	34	36	73	72	—	—	72	—	—	72	1	749	10,3	1	—	73	—	73
»	Turussa	15	290	481	786	770	—	—	770	—	3	773	13	6,105	7,8	16	20	744	11	755
»	Raumassa	—	18	49	67	63	—	1	64	2	—	66	1	569	8,5	4	1	59	—	59
Lapsenpäästöosasto	Porin sairaalassa	2	51	75	128	123	—	—	123	2	—	125	3	779	6,1	10	2	112	—	112
Lapsenpäästölaitos	Hämeenlinnassa	2	23	36	61	55	1	—	56	4	1	61	—	529	8,7	1	3	54	—	54
»	Tampereella	5	191	280	476	464	—	1	465	2	3	470	6	4,126	8,7	7	9	415	12	427
»	Lahdessa	1	40	95	136	133	—	1	134	—	1	135	1	1,237	9,1	5	1	113	—	113
»	Viipurissa	11	223	286	520	491	—	4	495	1	6	502	18	4,656	9,0	18	14	471	5	476
»	Sortavalassa	—	35	57	92	83	—	1	84	—	2	86	6	942	10,2	4	12	71	1	72
»	Käkisalmessa	—	16	22	38	32	2	3	37	1	—	38	—	349	9,2	1	2	34	—	34
»	Kouvolassa	6	86	111	203	196	—	—	196	—	—	196	7	1,658	8,2	7	—	196	—	196
»	Lappeenrannassa	—	25	48	73	72	—	—	72	—	—	72	1	657	9,0	3	1	70	—	70
»	Mikkelissä	3	38	41	82	81	—	—	81	—	—	81	1	880	10,7	7	2	73	—	73
»	Heinolassa	2	23	45	70	69	—	1	70	—	—	70	—	672	9,6	—	4	66	—	66
»	Kuopiossa	3	48	68	119	113	1	—	114	—	—	114	5	1,221	10,3	8	5	108	—	108
»	Joensuussa	—	25	59	84	76	—	—	76	—	3	79	5	769	9,2	4	8	73	1	74
»	Nurmeksella	—	18	36	54	51	1	1	53	1	—	54	—	552	10,2	6	4	45	—	45
»	Nikolainkaupungissa	5	63	104	172	163	—	4	167	—	2	169	3	1,563	9,1	7	—	164	—	164
»	Jyväskylässä	6	65	117	188	181	3	—	184	—	—	184	4	1,970	10,5	4	5	171	6	177
»	Pietarsaaressa	3	53	82	138	133	—	—	133	—	2	135	3	1,527	11,1	1	2	132	2	134
»	Uudessakaarlebyyssä	—	16	13	29	29	—	—	29	—	—	29	—	264	9,1	1	—	28	—	28
»	Oulussa	2	67	64	133	129	—	1	130	—	—	130	3	1,371	10,3	5	7	118	3	121
»	Kajaanissa	—	15	31	46	45	—	—	45	—	1	46	—	436	9,5	2	—	49	1	50
»	Torniossa	—	27	34	61	60	—	—	60	—	—	60	1	597	9,8	3	—	58	—	58
»	Rovaniemellä[1])	—	23	31	54	49	—	—	49	4	—	53	1	530	9,8	1	—	48	—	48
	Yhteensä	114	2,492	3,827	6,433	6,073	18	26	6,117	154	30	6,301	132	53,717	8,3	151	154	5,831	42	5,873

Avattiin $^{27}/_{1}$ 1908.

Taulu X.

Taulu osottava kaikkien vuonna 1908 mielisairaslaitoksissa hoidettujen potilaitten lukumäärän.

Hoitolaitos.	Sairasvuoteitten luku.	Vuodelta 1907 jääneitä.			Vuonna 1908 vastaan otetuita.			Hoidettujen kokonaisluku vuonna 1908.			Vuonna 1908 uloskirjoitettuja.			Vuoteen 1908 jääneitä.		
		M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.
Lapinlahden keskuslaitos	130	68	61	129	26	23	49	94	84	178	22	23	45	72	61	133
Niuvanniemen »	310	186	124	310	48	21	69	234	145	379	45	22	67	189	123	312
Pitkäniemen »	380	192	157	349	127	94	221	319	251	570	99	91	190	220	160	380
Seilin turvalaitos	53	13	56	69	—	4	4	13	60	73	2	4	6	11	56	67
Käkisalmen turvalaitos	152	92	59	151	3	2	5	95	61	156	4	3	7	91	58	149
Vastaanottolaitos Turussa	20	10	10	20	5	18	23	15	28	43	6	20	26	9	8	17
» Viipurissa	20	9	6	15	37	41	78	46	47	93	36	36	72	10	11	21
» Mustasaaressa	20	8	10	18	11	8	19	19	18	37	9	10	19	10	8	18
» Oulussa	20	10	10	20	14	13	27	24	23	47	14	13	27	10	10	20
» Mikkelissä	12	5	5	10	15	13	28	20	18	38	14	12	26	6	6	12
Yhteensä	1,117	593	498	1,091	286	237	523	879	735	1,614	251	234	485	[1])628	501	1,129

[1]) 2 miestä ulkomaalta.

Seuraavissa tauluissa on huomattava:

Pitkäniemestä poistetaan 4 miestä diagnoseilla, neurasthenia, morphinismus ja nihil. 1 nainen joka diagnosilla mania on kaksi kertaa sisälle- ja uloskirjoitettu, lasketaan kerran sisälle- ja uloskirjoitettuna.

Seilin turvalaitoksesta poistetaan 13 miestä ja 5 naista, jotka ovat hoidettavana yksityisten henkilöitten luona.

Oulun vastaanottolaitoksesta poistetaan 2 miestä ja 1 nainen vastaanotetut tutkittaviksi.

Taulu XI.

Taulu osottava vuonna 1908 mielisairaslaitoksiin hoidettaviksi vastaanotettujen potilaitten sairauden muodot.

Hoitolaitos.	Yksinkertainen mielisairaus. Insania simplex.																		Dementia paralytica.			Mielisairaus halvauksen kanssa.			Delirium tremens.			Psychosis alcoholica.			Morphinismus chron.			Mielisairaus kaatuvaistaudin kanssa. Insania epileptica.			Insania hyster. et neurasthen.			Imbecillitas.			Idiotia.			Yhteensä.		
	Melancholia.			Synkkämielisyys.			Amentia.			Sekaphisyys.			Mania.			Raivohulluus.			Paranoia.			Harhamielisyys.			Dementia.			Tylsämielisyys.			Psychosis ex intoxicatione.																	

Taulu XII.

Taulu osottava kaikkiin mielisairaslaitoksiin vuonna 1908 vastaanotettujen hoidokkaitten lukumäärän ja ijän.

Tauti.	Hoitolaitos.																				Vastaanotettujen kokonaisluku.			Ikä vastaanotettaessä.									
	Lapinlahti.		Niuvanniemi.		Pitkäniemi.		Seili.		Kätkäsalmi.		Turku.		Viipuri.		Mustasaari.		Oulu.		Mikkeli.					Alle 21 v.		21—30 v.		31—40 v.		41—50 v.		Yli 50 v.	
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	Yht.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.
Insania simplex	13	19	37	17	98	84	—	4	2	2	5	18	34	39	10	7	12	12	14	12	225	214	439	23	19	103	82	59	56	26	37	14	20
Dementia paralytica	5	1	8	2	18	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	32	5	37	—	—	2	1	18	—	10	2	2	2
Delirium tremens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	2	1	3	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1
Psychosis alcoholica	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Morphinismus chron.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Insania epileptica	2	—	1	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1	7	1	—	2	—	2	1	1	—	—	—
Insania hysterica et neurasth.	3	2	1	1	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	4	10	14	1	3	—	4	2	3	1	—	—	—
Imbecillitas	2	1	—	—	4	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	2	9	—	1	4	—	1	1	2	—	—	—
Idiotia	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	3	1	4	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Yhteensä	26	23	48	21	123	93	—	4	3	2	5	18	37	41	11	8	12	12	15	13	280	235	515	28	23	112	88	82	62	41	39	17	23

Taulu XIII.

Taulu osottava kaikkiin mielisairaslaitoksiin v. 1908 vastaanotettujen hoidokkaitten kotipaikan.

Tauti.	Yhteensä.			Kotipaikka.																					
				Lääni.																			Maalaiskunta.		Kaupunki.	
				Uudenmaan.		Turun.		Hämeen.		Viipurin.		Mikkelin.		Kuopion.		Vaasan.		Oulun.							
	M.	N.	Yht.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.
Insania simplex	[1]) 225	214	439	25	22	27	36	25	23	49	51	23	19	17	17	34	25	24	21	196	179	28	35		
Dementia paralytica	32	5	37	5	—	3	—	5	1	4	1	4	1	7	1	2	—	2	1	23	4	9	1		
Delirium tremens	2	1	3	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	2	1	—	—		
Psychosis alcoholica	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—		
Morphinismus chron.	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—		
Insania epileptica	6	1	7	2	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	5	1	1	—		
Insania hyster. et neurasth.	4	10	14	1	1	—	2	1	2	—	1	—	1	1	—	—	2	1	1	1	8	3	2		
Imbecillitas	7	2	9	3	1	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	6	2	1	—		
Idiotia	3	1	4	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—		
Yhteensä	280	235	515	37	24	32	38	33	27	59	55	27	21	25	19	38	28	28	23	236	197	43	38		

[1]) 1 mies Venäjältä.

Taulu XIV.

Taulu osottava kaikista mielisairaslaitoksista uloskirjoitetut hoidokkaat.

Tauti.	Terveet.		Parenmaksi tulleet.		Parantumattomat.		Kuolleet.		Yhteensä.		Yhteensä.
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	
Melancholia	16	33	13	17	10	24	—	3	39	77	116
Amentia	7	8	1	3	4	—	—	1	12	12	24
Mania	37	31	7	10	15	4	—	3	59	48	107
Paranoia	—	—	8	5	12	5	1	3	21	13	34
Dementia	5	5	17	18	44	24	8	15	74	62	136
Psychosis et intoxicatione	1	—	—	—	—	—	1	—	2	—	2
Yhteensä	66	77	46	53	85	57	10	25	207	212	419
Dementia paralytica	—	—	6	2	7	1	8	1	21	4	25
Delirium tremens	—	1	1	—	—	—	1	—	2	1	3
Morphinismus chron.	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Insania epileptica	1	—	1	—	2	—	1	—	5	—	5
Insania hysterica et neurasthen.	2	6	3	3	—	1	—	—	5	10	15
Imbecillitas	—	—	—	—	1	3	—	—	1	3	4
Idiotia	—	—	1	—	—	—	1	—	2	—	2
Yhteensä	69	85	58	58	95	62	21	26	243	231	474

Taulu XV.

Taulu osottava kaikissa mielisairaslaitoksissa v. 1908 parantuneet hoidokkaat.

Tauti.	Hoitolaitos.								Parantuneitten kokonaisluku.			I k ä.										Oloaika hoitolaitoksessa.										Taudin kestävyys alusta alkaen.															
	Lapinlahti.		Niuvanniemi.		Pitkäniemi.		Vastaanotto-laitokset.					Alle 21 v.		21—30 v.		31—40 v.		41—50 v.		Yli 50 v.		Alle 3 kuukautta.		3—6 kuukautta.		6—12 kuukautta.		1—3 v.		3—5 v		Alle 3 kuukautta.		3—6 kuukautta.		6—12 kuukautta.		1—2 v.		2—3 v.		Yli 3 v.		Tuntematon.							
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	Yht.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.
Melancholia	—	—	—	—	12	15	4	18	16	33	49	—	2	9	9	5	8	2	6	—	8	4	15	2	11	8	6	1	1	1	—	—	7	4	5	6	11	5	4	1	—	—	—	—	6
Amentia	—	1	—	—	7	4	—	3	7	8	15	1	3	3	3	3	2	—	—	—	—	1	5	3	3	2	—	—	—	1	—	1	2	2	2	2	4	1	—	1	—	—	—	—	—
Mania	3	6	1	—	24	14	9	11	37	31	68	10	6	15	12	8	5	2	5	2	3	15	15	13	8	8	7	1	1	—	—	4	8	4	3	19	14	5	4	1	—	—	4	2
Dementia	1	—	3	3	—	—	1	2	5	5	10	2	—	2	2	1	3	—	—	—	—	2		1	1	2	3	—	1	—	—	1	—	2	—	2	—	—	3	—	2	—	—	—	—
Psychosis ex intoxic.	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Delirium tremens	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Morphinismus chron.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Insania epileptica	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Insania hysterica et neurasth.	1	1	1	—	—	4	—	1	2	6	8	1	4	—	1	—	1	1	—	—	—	2	3	—	1	—	2	—	—	—	—	1	—	—	2	—	3	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	7	8	5	4	43	37	14	36	69	85	154	14	15	30	28	18	19	5	11	2	12	26	40	19	24	20	18	2	3	2	—	9	18	12	13	29	32	11	12	3	2	1	—	4	8

Taulu XVI.

Taulu osottava maassa 31 päivänä

Lääni.	Mielisairaitten lukumäärä.			Siviilisääty.													
				Naineita.			Naimattomia			Leskiä.			Erotettuja.			Tuntematon.	
	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.
Uudenmaan	441	471	912	64	84	148	369	339	708	8	48	56	—	—	—	—	—	—
Turun ja Porin	697	631	1,328	101	110	211	570	467	1,037	25	51	76	1	—	1	—	3	3
Hämeen.....	439	357	796	55	53	108	372	264	636	12	40	52	—	—	—	—	—	—
Viipurin.....	504	410	914	94	84	178	400	273	673	10	52	62	—	—	—	—	1	1
Mikkelin	308	302	610	38	53	91	263	228	491	7	21	28	—	—	—	—	—	—
Kuopion.....	397	400	797	66	69	135	315	307	622	16	24	40	—	—	—	—	—	—
Vaasan	841	727	1,568	157	110	267	640	567	1,207	44	50	94	—	—	—	—	—	—
Oulun.....	521	419	940	59	74	133	439	306	745	23	39	62	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	4,148	3,717	7,865	634	637	1,271	3,368	2,751	6,119	145	325	470	1	—	1	—	4	4

Joulukuuta 1908 löytyvät mielisairaat.

Sairastuneita.						Hoidetaan.											
Lapsina.			Vanhempina.			Yleisissä mielisairaslaitoksissa.			Yksityisissä mielisairaslaitoksissa.			Vaivaistaloissa.			Yksityisissä kodeissa.		
Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.	Miehiä.	Naisia.	Yhteensä.
105	82	187	336	389	725	159	199	358	—	—	—	64	64	128	218	208	426
254	218	472	443	413	856	86	66	152	22	21	43	126	75	201	463	469	932
153	115	268	286	242	528	70	50	120	—	—	—	84	77	161	285	230	515
156	108	264	348	302	650	65	43	108	21	32	53	70	62	132	348	273	621
83	83	166	225	219	444	38	28	66	—	—	—	63	62	125	207	212	419
140	144	284	257	256	513	47	31	78	11	18	29	94	112	206	245	239	484
214	202	416	627	525	1,152	93	51	144	4	4	8	108	113	221	636	559	1,195
154	148	302	367	271	638	68	33	101	6	3	9	55	56	111	392	327	719
1,259	1,100	2,359	2,889	2,617	5,506	626	501	1,127	64	78	142	664	621	1,285	2,794	2,517	5,311

Taulu XVII.

Spetälska i Finland 1908.

Hemort, län, stad och socken.		Tillkomna nya fall.	Aflidna		Vid årets slut befintliga	
			i hemmen.	å Orivesi.	i hemmen	å Orivesi
Nylands län:	Helsingfors	2	1	1	7	4
	Helsinge socken	1	—	—	1	—
	Ekenäs landsförs.	—	—	—	1	—
	Tusby	1	—	—	—	1
	Mäntsälä	—	—	—	2	—
	Tenala	—	—	—	1	—
	Pojo	—	—	—	1	—
Åbo län:	Åbo stad	—	1	—	2	—
	Nystads landsförs.	—	—	—	1	—
	Raumo stad	—	—	—	—	1
	Björneborgs stad	—	—	—	1	1
	S:t Karins	—	—	—	1	—
	S:t Marie	—	—	—	2	—
	Piikkis	—	—	—	1	—
	Masku	—	—	—	1	—
	Kumlinge	—	—	1	—	—
	Rimito	—	—	—	1	—
	Hvittis	—	—	1	2	1
	Oripää	2	—	—	1	1
	Punkalaitio	—	—	—	1	—
	Tyrvis	—	—	—	1	—
	Kiikka	—	1	—	1	—
	Kiikois	—	—	—	1	—
	Tavastkyrö	—	—	—	—	1
	Kankaanpää	1	—	—	2	—
	Jämijärvi	1	—	1	1	—
	Karvia	—	—	—	3	—
	Merikarvia (Sastmola)	—	—	—	4	—
	Kulla	—	—	—	1	—
	Euraåminne	—	—	—	2	—
	Kjulo	—	—	—	1	—
	Honkilahti	—	—	—	1	—
Tavastehus län:	Tammerfors stad	1	—	—	2	2
	Vesilaks	—	—	—	1	—
	Tammela	—	—	—	1	—
	Akkas	—	—	—	—	1

Hemort, län, stad och socken.		Tillkomna nya fall.	Aflidna		Vid årets slut befintliga	
			i hemmen	å Orivesi	i hemmen	å Orivesi
	Rengo	—	—	—	—	1
	Janakkala	—	—	—	1	—
	Lampis	—	—	—	1	—
	Sääksmäki	—	—	—	—	1
	Kärkölä	—	1	1	—	6
	Hollola	—	—	—	—	1
	Hauho	—	—	—	1	—
	Jämsä	—	—	—	1	—
Viborgs län:	Kotka stad	—	—	—	1	—
	Björkö	—	—	1	—	1
S:t Michels län:	Jorois	—	—	—	—	1
Kuopio län:	Kuopio stad	—	—	—	1	—
	Nilsiä	1	—	—	1	—
Vasa län:	Ilmola	—	—	—	—	1
	Östermark (Teuva)	—	—	—	1	—
	Alajärvi	—	—	1	—	—
	Storå (Isojoki)	—	1	—	1	1
	Kauhava	—	—	—	1	—
	Pihtipudas	—	—	—	1	—
Uleåborgs län:	Kuusamo	—	—	—	1	—
	Summa	10	5	7	61	26
			12		87	

KARTA

Tulirokosta.

Öfver

Skarlakansfeber.

1908.

Kulkutauti suurella kohtausmäärällä.
Epidemi med stort antal fall.

Kulkutauti pienemmällä kohtausmäärällä.
Epidemi med mindre antal fall.

Yksinäisiä kohtauksia.
Enstaka fall.

8° 7° 6° 5° 4° 3° 2° 1° 0° 1° 2° 3° 4° 5° 6° 7° 8° 9° 10°

69° 68° 67° 66° 65° 64° 63° 62° 61° 60°

BOTTNISKA VIKEN

FINSKA VIKEN

LADOGA

SVERIGE

RYSSLAND

Wadsö

Utsjoki

Enare

Enontekis

Muonioniska

KITTILÄ

Kittilä

Holari

Sodankylä

Kuolajärvi

ROVANIEMI

Kemijärvi

Turtola

Rovaniemi

Övertorneå

TORNEÅ

Tervola

Karunki

Torneå

Kemi

Simo

Kuivaniemi

PUDASJÄRVI

Kuusamo

Tuvalkoski

Pudasjärvi

Ii

Haukipudas

Kiiminki

Karlö

Uleåborg

Överkiminki

ULEÅBORG

Muhos

Ijärvi

Brahestad

Raahe

Temmes

BRAHESTAD

Pyhäjoki

Vihanti

Rantsila

Merijärvi

Oulais

Kalajoki

Pattijoki

KALAJOKI

Himanka

Lohtaja

Kaustinen

Veteli

Halsua

Lestijärvi

Nivala

Haapajärvi

HAAPAJÄRVI

Pyhäjärvi

Kuortti

Kärsämäki

Ylivieska

Sievi

Toholampi

Ullava

Kannus

Kelviä

Gamlakarleby

Jakobstad

Pedersöre

Esse

GAMLA KARLEBY

Nykarleby

Jeppo

Oravais

Kortesjärvi

Evijärvi

Lappajärvi

Perho

Vindala

Kauhajoki

Kauhava

Ilmajoki

Alahärmä

NYKARLEBY

Nikolaistad

Wasa

Petalaks

Korsnäs

Pörtom

Jurva

Ilmola

Övermark

Storkyro

Isokyro

Malax

Lapua

Kurikka

Nurmo

Seinäjoki

Ähtäri

Soini

Lehtimäki

Alavo

Toysä

KUORTANE

Kauhajoki

Kaskö

Kristinestad

Karvia

Virdois

Kyyjärvi

Kivijärvi

Kyyjärvi

Kuhmoinen

Multia

Laukas

Petäjävesi

Keuruu

Jyväskylä

Hankasalmi

Jämsänkoski

Jämsä

Korpilahti

Toivakka

Tuomioja

Ruovesi

Ikalis

Virdois

Sastmola

Parkano

Kankaanpää

Tammerfors

Tavastehus

Hollola

Lahtis

Heinola

Padasjoki

Asikkala

Lammi

Orimattila

Artsjö

Sääksmäki

Jämsänkoski

Keuruu

Multia

Petäjävesi

Virdois

Jyväskylä

Laukas

Toivakka

Korpilahti

Ruovesi

Ikalis

Jämsä

St Michel

Nyslott

Sordavala

Kexholm

Willmanstrand

Lojsa

Fredrikshamn

Wiborg

Mohla

Rautus

Kuopio

Karttula

Kiuruvesi

Iisalmi

Lapinlahti

Pielisjärvi

Nilsiä

Maaninka

Strömsdal

Joensuu

Tuupale

Liperi

Tohmajärvi

Kitelys

Kajana

Paltaniemi

Sotkamo

Kuhmo

Lentiira

Rautalampi

Suonenjoki

Rantasalmi

Heinävesi

Kerimäki

Savonranta

Jorois

Virtasalmi

Ruokolahti

Suomussalmi

Hyrynsalmi

Ristijärvi

Salmis

Suojärvi

Korpiselkä

Impilaks

Valamo

Mantsinsaari

Sakkola

Heinjoki

Vallgärvi

Rautus

Kymmene

Nyby

Helsingfors

Borgå

Lovisa

Esbo

Lojo

Tammela

Tavastehus

Hvittisholmarna

Björneborg

Tyrvis

Raumo

Nystad

Åbo

Nådendal

Mariehamn

Gödby

Salo

Rimito

Ekenäs

Hangö

Brahestad

Jakobstad

Nykarleby

Wasa

Kristinestad

Kaskö

Uleåborg

Kemi

Torneå

Haparanda

Tornio

Kalix

Karunki

Kuusamo

Pudasjärvi

Kajana

Nurmes

Lieksa

Joensuu

Tohmajärvi

Sortavala

Kexholm

Wiborg

Mohla

Fredrikshamn

Willmanstrand

Nyslott

St Michel

Iisalmi

Kuopio

Jyväskylä

Joroinen

Salmis

Suojärvi

Korpiselkä

Impilaks

Valamo

Mantsinsaari

Sakkola

Heinjoki

Vallgärvi

Rautus

Kymmene

Nyby

Helsingfors

Borgå

Lovisa

Esbo

Lojo

Tammela

Tavastehus

Hvittisholmarna

Björneborg

Tyrvis

Raumo

Nystad

Åbo

Nådendal

Mariehamn

Gödby

Salo

Rimito

Ekenäs

Hangö

G. Arvidsson, Helsingfors.

KARTA

Lavantaudista.

Öfver

Tarmtyfus.

1908.

Kulkutauti suurella kohtausmäärällä.
Epidemi med stort antal fall.

Kulkutauti pienemmällä kohtausmäärällä.
Epidemi med mindre antal fall.

Yksinäisiä kohtauksia.
Enstaka fall.

8° 7° 6° 5° 4° 3° 2° 1° 0° 1° 2° 3° 4° 5° 6° 7° 8° 9° 10°

69° 68° 67° 66° 65° 64° 63° 62° 61° 60°

Wadsö
Utsjoki
Oulakoski
Enare
Enontekis
Muonioniska
KITTILÄ
Kittilä
Sodankylä
Holari
Kuolajärvi
Kemiträsk
ROVANIEMI
Turtola
Rovaniemi
Övertorneå
TORNEÅ
Tervola
Karunki
Torneå
Kemi
Simo
Kaivaniemi
Kausamo
PUDASJÄRVI
Tavalkoski
Pudasjärvi
Ijo
Kiminki
Uleåborg
Kerlö
Overkiminki
ULEÅBORG
Muhos
Tyrnävä
Siikajoki
Ijomajoki
Brahestad
Salo
Temmes
BRAHESTAD
Pyhajoki
Vihanti
Säräisniemi
KAJANA
Ristijärvi
Kestilä
Merijärvi
Kalajoki
Pulkkila
Paltamo
Kajana
Pappola
KALAJOKI
Himanka
Lohtaja
Haapavesi
Kärsämäki
HAAPAJÄRVI
Kalajoki
Nivala
Kannus
Sievi
Gamlakarleby
Kronoby
Jakobstad
Pedersöre
Ullava
Esse
GAMLA KARLEBY
Nykarleby
Jeppo
Oravais
Munsala
Pensjärvi
Pyhäjärvi
Iisalmi
Lapinlahti
Rautalampi
Nurmes
IISALMI
PIELISJÄRVI
Pielisjärvi
NYKARLEBY
Lappajärvi
Perho
Pihtipudas
Pielavesi
Nilsiä
Maaninka
Nikolaistad
Wasa
WASA
Vörå
Oravais
Vetil
Evijärvi
Kuortti
Vimpeli
Soini
Karstula
KUOPIO
Kuopio
Vesanto
Tuusniemi
Polvijärvi
Ilmajoki
Lehtimäki
Kanginkangas
JYVÄSKYLÄ
Jyväskylä
Suonenjoki
JOENSUU
Joensuu
Tohmajärvi
Kuortane
Alavo
Toysä
Pylkönmäki
Rautalampi
Kaskö
Kristinestad
KRISTINESTAD
Virdois
Keuruu
Petäjävesi
Jorois
JOROIS
Kalis
KALIS
Ruovesi
RUOVESI
JÄMSÄ
Längelmäki
Kuhmoinen
Nyslott
NYSLOTT
Sordavala
SORDAVALA
St Michel
ST MICHEL
Björneborg
BJÖRNEBORG
Tyrvis
TAMMERFORS
HEINOLA
Hamola
Kexholm
KEXHOLM
Raumo
HVITTIS
HOLLOLA
ST ANDRAE
WILLMANSTRAND
Nystad
NYSTAD
TAMMELA
TAVASTEHUS
Tavastehus
Lahtis
Wiborg
WIBORG
FREDRIKSHAMN
LOVISA
Mohla
Åbo
ÅBO
Nådendal
Gobby
Mariehamn
SALO
Salo
HELSINGFORS
Helsinge
Borgå
Lojo
Ekenäs
RIMITO
Hangö
Kotka
Haga
Seitskär
Tytärsaari
Hogland

BOTTNISKA VIKEN
FINSKA VIKEN
LADOGA

G. Arvidsson, Helsingfors.

KARTA

Kurkkumädästä ja kuristustaudista.

Öfver

Halsröta o. strypsjuka.

1908.

Kulkutauti suurella kohtausmäärällä.
Epidemi med stort antal fall.

Kulkutauti pienemmällä kohtausmäärällä.
Epidemi med mindre antal fall.

Yksinäisiä kohtauksia.
Enstaka fall.

8° 7° 6° 5° 4° 3° 2° 1° 0° 1° 2° 3° 4° 5° 6° 7° 8° 9° 10°

69° 68° 67° 66° 65° 64° 63° 62° 61° 60°

Wadsö · Vitsjoki · Oulakoski · Enare · Enontekis · Muonioniska · Kittilä · KITTILÄ · Sodankylä · Kolari · Turtola · Knolojärvi · Kemiträsk · ROVANIEMI · Rovaniemi · Övertorneå · Karunga · TORNEÅ · Tervola · Torneå · Kemi · Simo · Kuivaniemi · Kuusamo · PUDASJÄRVI · Tatvalkoski · Pudasjärvi · Ijo · Uleåborg · Kiminki · Överkiminki · Kierikallo · Kemijärvi · ULEÅBORG · Paanko · Suomussolmi · Lumijoki · Siikajoki · Brahestad · Salo · BRAHESTAD · Temmes · Hyrynsalmi · KAJANA · Rästjärvi · Lentiira · Paldano · Kajana · Sotkamo · Kalmoniemi · Kalajoki · KALAJOKI · Ylivieska · Haapavesi · Pyhäjoki · Himanka · Lohtaja · Kärsämäki · HAAPAJÄRVI · Nivala · Gamlakarleby · Jakobstad · GAMLA KARLEBY · Nykarleby · Pyhäjärvi · Kuortti · Kuusjoki · Nurmo · Ullava · Kannus · Sievi · Kortesjärvi · Lestijärvi · Kalsö · Veteli

KARTA

utvisande de orter, å hvilka finnas kolerasjukhus, kolerabesiktningsstation samt de bansträckor, å hvilka tågen åtföljas af koleravagn med sjuksköterska.

osoittava ne paikkakunnat, joilla löytyy kolerasairashuone, koleratarkastusasema sekä ne rautatienosat, joilla koleravaunu sairashoitajattaren kanssa myötäseuraa junia.

Kolerasjukhus med besiktningsstation.
Kolerasairashuone tarkastusaseman kanssa.

Kolerasjukhus utan besiktningsstation.
Kolerasairashuone ilman tarkastusasemaa.

Bansträckor, å hvilka tågen åtföljas af koleravagn med sjuksköterska.
Rautatien osa, jolla koleravaunu sairaanhoitajattaren kanssa myötäseuraa junia.

8° 7° 6° 5° 4° 3° 2° 1° 0° 1° 2° 3° 4° 5° 6° 7° 8° 9° 10°

69° 68° 67° 66° 65° 64° 63° 62° 60°

Wadsö
Utsjoki
Outakoski
Enare
Enontekis
Muonioniska
KITTILÄ
Kittilä
Kolari
Sodankylä
Kuolajärvi
Kemijärvi
ROVANIEMI
Rovaniemi
Turtola
Övertorneå
Karunki
TORNEÅ
Tervola
Torneå
Kemi
Simo
Kuivaniemi
Kausamo
PUDASJÄRVI
Taivalkoski
Pudasjärvi
Ii
Haukipudas
Kiiminki
Karlö
Uleåborg
Oulainen
Kempele
ULEÅBORG
Siikajoki
Liminka
Muhos
Tyrnävä
Haapavesi
Brahestad
Revolaks
Temmes
Pyhäjoki
Vihanti
Pyhäjärvi
Merijärvi
Kalajoki
Himanka
Lohtaja
Kalajoki
Nivala
Haapajärvi
Kestilä
Pattijoki
Paldamo
Kajana
Sotkamo
Kuhmoniemi
Hyrynsalmi
KAJANA
Rishjärvi
Ristijärvi
Vaala
Kuusamo
Puolanka
Suomussalmi
Gamlakarleby
Jakobstad
Nykarleby
Nikolaistad
Wasa
Karleby
Kannus
Lohtaja
Veteli
Perho
Kaustby
Esse
Larsmo
Kronoby
Pedersöre
Ullava
Kortesjärvi
Evijärvi
Lappajärvi
Vindala
Alajärvi
Soini
Lehtimäki
Karstula
Kuhmo
Kajana
Sotkamo
Kuhmoniemi
Ristijärvi
Vaala
Kuusamo
Puolanka
Suomussalmi
Hyrynsalmi
Iisalmi
Nurmes
IISALMI
PIELISJÄRVI
Lapinlahti
Pielavesi
Maaninka
Nilsiä
Rantavaara
Juuka
Pielisjärvi
KUOPIO
Kuopio
Karttula
Tuusniemi
Rautalampi
Vesanto
Strömsdal
Kaavi
Polvijärvi
Ruokolahti
Joensuu
Tuupala
Liperi
Ilomants
JOENSUU
TOHMAJÄRVI
Kuhmo
Kiihtelysvaara
Korpiselkä
Nurmes
Jyväskylä
Petäjävesi
Keuruu
Virdois
Toivakka
Jorois
Laukas
Multia
Hankasalmi
Pieksämäki
Jappilä
Rautalampi
Savonranta
JOROIS
SALMIS
Ruskeala
Suistamo
Leppäniemi
Soanlaks
Nyslott
NYSLOTT
Sordavala
SORDAVALA
Ihantala
Ilomantsi
Parikkala
Taipale
Sakkola
Kexholm
KEXHOLM
Sortanlaks
Ryttäjärvi
Kexholm
Imatra
St Andreae
Kuokkala
Rautus
Lauritsala
Lappeenranta
Taipale
Mustaniitti
Kyrönsaari
Lanberi
Kuokkala
Terijoki
Vammelsuu
Björkö
Kotka
Aspö
Fredrikshamn
Veckelaks
Tyttersaari
Hogland
Seitskär
Ravensaari
Wiborg
WIBORG
LOVISA
Lovisa
Pernå
Borgå
Porvoo
Helsingfors
HELSINGFORS
Ekenäs
Hangö
Pojo
Esbo
Lojo
LOJO
SALO
Salo
Karis
Tammerfors
TAMMERFORS
TYRVIS
Ylöjärvi
Virdois
Ikalis
IKALIS
Riihimäki
Hyvinge
Tavastehus
HOLLOLA
Lahtis
Heinola
HEINOLA
Jämsä
JÄMSÄ
Orivesi
Ruovesi
RUOVESI
Virdois
Nyslott
St Michel
ST MICHEL
Kerimäki
Jockas
Sordavala
Parikkala
Kronoborg
Elisenvaara
Valamo
Mantsinsaari
Pälkäne
Virdois
Ladoga
Wasa
Nykarleby
Jakobstad
Gamlakarleby
Raumo
Björneborg
Nystad
Abo
Nadendal
Mariehamn
Kaskö
Kristinestad
Gröna Udden
Grisgrund
Hammarland
Eckerö
Jomala
Sund
Lemland
Lumparland
Sottunga
Kökar
Föglö
Houtskär
Korpo
Nagu
Pargas
Kimito
Dragsfjärd
Pemar
Iniö
Brändö
Vemo